ΑΡΙΘΜΟΣ 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1908 10 ΑΡΙΘΜΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ — ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Γ. Κ. Πωπ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΔΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

[Οἱ συνδρομηταὶ λαμβάνουσι τὸ Μηνιαῖον Παράρτημα ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως. Οἱ τακτικοὶ ἀναγνῶσται ὀφείλουσι νὰ πέμπουν εἰς τὰ Γραφεῖά μας κατὰ τὸ τέλος ἑκάστου μηνὸς τὰ ἀγορασθέντα φύλλα τῶν «Ἀθηνῶν» διὰ νὰ λάβωσι τὸ Παράρτημα δωρεὰν καὶ ἀπηλλαγμένον ταχυδρομικῶν τελῶν].

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Ἡμέραι 30—Ὁ ἥλιος εἰς τὸν

Ν.	Π.	Ἡμ.ἑβδ.	Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 14, ἡ νὺξ 13.
14	1	Παρασκ.	Τῶν ἁγίων 7 παίδων
15	2	Σάββατ.	Ἀνακομ. τῶν λειψ. τοῦ ἁγ. Στεφάνου
16	3	Κυριακὴ	Ἰσαακίου, Δαλμάτου καὶ Φαύστου ὁσ.
17	4	Δευτέρα	Τῶν ἐν Ἐφέσῳ 7 παίδων.
18	5	Τρίτη	Εὐσιγνίου μάρτυρος.
19	6	Τετάρτη	**Ἡ μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος.**
20	7	Πέμπτη	Δομετίου ὁσιομάρτυρος.
21	8	Παρασκ.	Αἰμιλιανοῦ ἐπισκόπου Κυζίκου τοῦ ὁμ.
22	9	Σάββατ.	Ματθία τοῦ ἀποστόλου.
23	10	Κυριακὴ	Λαυρεντίου τοῦ ἀρχιδιακόνου καὶ μάρ.
24	11	Δευτέρα	Εὔπλου τοῦ διακόνου καὶ μάρτυρος.
25	12	Τρίτη	Φωτίου καὶ Ἀνικήτου μαρτύρων.
26	13	Τετάρτη	Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ.
27	14	Πέμπτη	Μιχαίου τοῦ προφήτου.
28	15	Παρασκ.	**Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.**
29	16	Σάββατ.	Τοῦ ἁγίου Μανδηλίου. Διομήδους μάρ.
30	17	Κυριακὴ	Μύρωνος μάρτυρος.
31	18	Δευτέρα	Φλωρίου καὶ Λαύρου τῶν μαρτύρων.
1	19	Τρίτη	Ἀνδρέου μάρτ. τοῦ στρατηλάτου.
2	20	Τετάρτη	Σαμουὴλ τοῦ προφήτου.
3	21	Πέμπτη	Θαδδαίου τοῦ ἀποστόλ. Βάσσης μάρτ.
4	22	Παρασκ.	Ἀγαθονίκου μάρτυρ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
5	23	Σάββατ.	Λούπου μάρτ. Καλλινίκου Πατριάρ.
6	24	Κυριακὴ	Εὐτυχοῦς ἱερομάρτυρος.
7	25	Δευτέρα	Ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου Βαρθολομ.
8	26	Τρίτη	Ἀδριανοῦ καὶ Ναταλίας τῶν μαρτ.
9	27	Τετάρτη	Φανουρίου μεγαλομάρτυρος.
10	28	Πέμπτη	Μωϋσέως τοῦ Αἰθίοπος.
11	29	Παρασκ.	**Ἀποτομὴ τιμ. κεφ. Ἰωάννου πρ.**
12	30	Σάββατ.	Ἀλεξάνδρου ἀρχιεπ. Κων)πόλεως.
13	31	Κυριακὴ	Κατάθεσις τιμίας ζώνης τῆς Θεοτόκου.

ΩΡΟΣΚΟΠΙΟΝ

Ὁ ἥλιος εἰς τὴν Παρθένον.—Ὁ ἀστερισμὸς οὗτος δὲν βοηθεῖ μεγάλως τοὺς κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον γεννωμένους. Οἱ ἄνδρες γεννῶνται σεμνοὶ καὶ δειλοί, ἀπροετοίμαστοι δὲ κατέρχονται εἰς τῆς β.οπάλης τὸν ἀγῶνα. Συνήθως εἶνε μελαγχολικοὶ καὶ ῥεμβώδεις. Εἶναι ἐπιρρεπέστατοι εἰς τὴν μέθην καὶ τότε παύοντες τὴν ἔμφυτον σεμνότητα ἐκχυδαΐζονται, ἐκχυδαΐζοντες τὰ πάντα.

Αἱ κόραι αἱ κατὰ τὸ ζῴδιον τοῦτο γεννώμεναι εἶναι σεμνόταται, ὑπερήφανοι καὶ ὑψηλόφρονες. Λεπτότης χαρακτήρων τὰς διακρίνει, ἀλλὰ δὲν χαρακτηρίζονται καὶ ὡς ἐξαίρετοι μητέρες. Ἀπαθεῖς, μᾶλλον ψυχραί, μανθάνουν πολλὰ καὶ εὐκόλως ἀναπτύσσονται εἰς τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ μαθήματα. Τὸ γῆρας εἰς τοὺς ἄρρενας ἐπέρχεται ταχὺ ἐνῷ εἰς τὰς θήλεις βραδύνει πολύ.

ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

4 Αὐγούστου Σελήνης τελευταῖον τέταρτον ὥρα 10 λεπ. 59 π. μ.
13 » Νέα Σελήνη ὥρα 0 λεπ. 33 π. μ.
20 « Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρα 10 λεπ. 25 π. μ.
27 » Πανσέληνος ὥρα 1 λεπ. 57 μ. μ.

ΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

Α΄ Κυριακὴ 3 Αὐγούστου Ματθ. ιζ΄ 1—9
Β΄ Κυριακὴ 10 Αὐγούστου Λουκ. ι΄ 38—42
Γ΄ Κυριακὴ 17 Αὐγούστου Λουκ. ια΄ 27—28
Δ΄ Κυριακὴ 31 Αὐγούστου Μαρκ. ς΄ 14—30

ΜΕΓΑΛΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

6 Αὐγούστου Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος
15 » Κοίμησις τῆς Θεοτόκου
29 » Ἀποτομὴ τῆς τιμίας κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΟΥ ΛΗΞΑΝΤΟΣ ΜΗΝΟΣ

Ὁ Ἰούλιος ὑπῆρξεν εἰς ἄκρον δριμὺς καὶ ὑγρός. Πανταχοῦ μεγάλοι καὶ ἀφόρητοι καύσωνες ἐπεκράτησαν, πολλάκις δὲ λίψ ἰσχυρὸς ἔπνευσε μαστίσας ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα. Καὶ καθ' ὅλου ἐν Εὐρώπῃ ἡ θερμοκρασία ἔφθασεν εἰς τὸ μέγιστον αὐτῆς σημεῖον, καθ' ὃν ἀκριβῶς χρόνον ἡ θερμότης εἰς τὰς Ἀθήνας ἐσημείωσε τὸ ὕψιστον σημεῖον ἀπὸ τῆς λειτουργίας τοῦ Ἀστεροσκοπείου. Μολαταῦτα οὐδεμία καταστροφὴ γεωλογικὴ ἠγγέλθη οὐδαμόθεν, οὐδὲ κρούνον μέρη ἐπεκράτησε δροσερὸς ἄνεμος, ἐνῷ εἰς τὰ παραθαλάσσια ἐξηκολούθησε καθ' ὅλον τὸν Ἰούλιον ἀσφυκτικὴ θερμότης.

ΔΗΜΩΔΗ ΔΙΣΤΙΧΑ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Ἀπ' τὸν Αὔγουστο χειμῶνας
Κι' ἀπ' τὸ Μάρτη καλοκαῖρι.

Τοῦ Αὐγούστου τὸ φεγγάρι
Παρὰ λίγο νὰ εἶνε μέρα.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΗΝΑ ΑΥΓΟΥΣΤΟΝ

1 Αὐγούστου

1821. Ἔναρξις τῆς πολιορκίας τῆς Ῥόδου.

1821. Ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης μετὰ τὴν ἐν Πόρῳ κατάληψιν τῶν πλοίων προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ρώσσου ναυάρχου Ῥίγκορ νὰ τὰ παραδώσῃ ἀνατινάσσει εἰς τὸν ἀέρα τὴν φρεγάταν «Ἑλλάδα» καὶ τὴν κορβέταν «Ὕδραν».

2 Αὐγούστου

1821. Μάχη ἐν τῷ Γηοκομείῳ τῶν Πατρῶν κατεχομένῳ ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ὑπερισχύσαντες οἱ Ἕλληνες κατεδίωξαν αὐτοὺς μέχρι τῆς πόλεως φονεύσαντες 10 καὶ τραυματίσαντες 100.

1821. Κατάληψις τοῦ φρουρίου τῆς Γραμβούσης ὑπό τινων Κρητῶν μετημφιεσμένων εἰς Ὀθωμανούς.

3 Αὐγούστου

1821 Ἔφοδος τῶν Τούρκων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κιουταχῆ κατὰ τῶν Ἀθηνῶν.

4 Αὐγούστου

1822 Τρισχίλιοι περίπου Τοῦρκοι ἐπελθόντες ἐκ Κορίνθου προσβάλλουσι τὴν κωμόπολιν Κλένιαν, ἀλλ' ἀποκρούονται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

1832. Θάνατος Δ. Ὑψηλάντου ἐν Ναυπλίῳ. Ἐνταφιαμμὸς τοῦ νεκροῦ ἐν τῷ νάρθηκι τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Γεωργίου.

5 Αὐγούστου

1823. Ἅφιξις τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς ὑπὸ τὸν Σκόδρα πασσᾶν, συγκειμένης ἐκ 5 χιλ. ἀνδρῶν εἰς Καρπενήσιον.

1824 Καταναυμάχησις τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν τῷ στενῷ τῆς Σάμου. Πυρπόλησις 2 Τουρκικῶν φρεγατῶν.

6 Αὐγούστου

1826. Μάχη ἐν Χαϊδαρίῳ τῆς Ἀττικῆς κατεχομένῳ ὑπὸ τοῦ Γ. Καραϊσκάκη καὶ τοῦ Φαβιέρου. Τοῦρκοι ἱππεῖς καὶ πεζοὶ ἠττήθησαν ἀποβαλόντες καὶ δύο σημαίας.

1847. Ἀνταρσία ἐν Εὐβοίᾳ τοῦ στρατηγοῦ Νικ. Κριεζώτου. Ἐκστρατεία αὐτοῦ ἐκ Βασιλικοῦ κατὰ τῆς Χαλκίδος μετὰ τρισχιλίων ἀνταρτῶν.

7 Αὐγούστου

1821. Οἱ ἐν Νεοκάστρῳ πολιορκούμενοι Τοῦρκοι πιεζόμενοι ὑπὸ τῆς πείνης παραδίδουσι τὸ φρούριον.

8 Αὐγούστου

1821. Παράδοσις τῆς Μεθώνης εἰς τοὺς Ἕλληνας.

1826. Ἐκστρατεία τοῦ Κιουταχῆ κατὰ τῶν εἰς Χαϊδάριον συγκεντρωμένων Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν Καραϊσκάκην καὶ Φαβιέρον. Οἱ Ἕλληνες διωκόμενοι φεύγουσιν εἰς Ἐλευσῖνα.

9 Αὐγούστου

1823. Νυκτερινὴ ἐπίθεσις 350 Σουλιωτῶν ὑπὸ τὸν Μάρκον Μπότσαρην καὶ ὀλίγων ἄλλων ὑπὸ τὸν Κίτσον Τσαβέλαν κατὰ τῆς ἔξωθεν τοῦ Καρπενησίου ἐστρατοπεδευμένης ἐμπροσθοφυλακῆς ὑπὸ τὸν Σκόδρα πασσᾶν. Φόνος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη.

10 Αὐγούστου

1821. Οἱ ἐν Τριπόλει πολιορκούμενοι Τοῦρκοι ἐξελθόντες εἰς λεηλασίαν πολλὰ ἀπεκόμισαν λάφυρα. Ἐπιστρέφοντες ὅμως πίπτουσι κατὰ διαταγὴν τοῦ Κολοκοτρώνη εἰς παγίδα καὶ φονεύονται πολλοί.

11 Αὐγούστου

1828. Ἐκστρατεία τριῶν χιλιαρχῶν ὑπὸ τὸν Κ. Τζαβέλαν καὶ Ν. Στράτον πρὸς παρεμπόδισιν τροφοδοτήσεως τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Ναυπάκτου Τούρκων.

12 Αὐγούστου

1822 Ἐκστρατεία τῶν ἐν Κορίνθῳ Τούρκων κατὰ τῶν ἐν Βασιλικοῖς Ἑλλήνων. Ἀπόκρουσις αὐτῶν. Θάνατος Ἀναγνώστου Πετμεζᾶ μετὰ τοῦ υἱοῦ του.

14 Αὐγούστου

1821 Μάχη ἐν Ξηροκάμπῳ τῆς Κρήτης μεταξὺ 500 Κρητῶν καὶ 3 χιλ. Τούρκων.

15 Αὐγούστου

1826. Ἀνάφλεξις ὑπονόμου ἐν Ἀκροπόλει καὶ καταστροφὴ παμπόλλων Τούρκων.

16 Αὐγούστου

1823. Ἀψιμαχία Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Τούρκους κάτωθεν τῆς Ἴδης ἐν Κρήτῃ.

17 Αὐγούστου

1828. Ἅφιξις εἰς Κορώνην τοῦ ὑπὸ τὸν Μαιζῶνα Γαλλικοῦ στρατοῦ.

18 Αὐγούστου

1822. Διορισμὸς τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη ἀρχιστρατήγου ὑπὸ τῆς ἐν Τριπόλει Γερουσίας.

19 Αὐγούστου

1825. Μάχη τῶν ἐν Μεσολογγίῳ πολιορκουμένων κατὰ τῶν Τούρκων καταλαβόντων τὸν προμαχῶνα Φραγκλίνου. Τοῦρκοι ἐφονεύθησαν πλεῖστοι, Ἕλληνες δὲ 25 καὶ 45 ἐπληγώθησαν.

20 Αὐγούστου

1827. Ἀπόβασις 1000 Τούρκων εἰς Γαλαξείδιον καὶ πυρπόλησις τῆς ἐρήμου κατοίκων πόλεως φυγόντων, πλὴν 34 γερόντων φονευθέντων, ἐκ φόβου.

21 Αὐγούστου

1826. Δευτέρα εἰσβολὴ τοῦ Ἰμβραὴμ εἰς Μάνην.

22 Αὐγούστου

1825. Ἀνατροπὴ τῶν πολιορκητικῶν τοῦ Κιουταχῆ χαρακωμάτων ὑπὸ τῶν ἐν Μεσολογγίῳ πολιορκουμένων.

23 Αὐγούστου

1825. Αἰχμαλωσία 800 ψυχῶν κεκρυμμένων ἔν τινι σπηλαίῳ τῆς Μονεμβασίας ὑπὸ τοῦ Κιουταχῆ.

24 Αὐγούστου

1824. Ναυμαχία τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου πρὸς τὸν ἡνωμένον τῶν Τουρκοαιγυπτίων μεταξὺ Κῶ καὶ Βουδρουμίου ἄνευ ἀποτελέσματος.

25 Αὐγούστου

1823. Ἅφιξις τοῦ ὑπὸ τὸν Περκόφτσαλην καὶ τὸν Ὀμὲρ πασσᾶν στρατεύματος εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐπὶ λεηλασίᾳ.

28 Αὐγούστου

1826. Μάχη ἐν Πολυαράβῳ τῆς Μάνης 2 χιλ. Μανιατῶν κατὰ πολυαρίθμου στρατεύματος τοῦ Ἰμβραὴμ καὶ ἄλλα τούτων. Θάνατος 200 Ἀράβων καὶ 9 μόνον Ἑλλήνων.

29 Αὐγούστου

1824. Ναυμαχία παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Γέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου πρὸς τὸν ἡνωμένον Τουρκοαιγυπτιακόν. Πυρπόλησις τῆς Τυνησιακῆς μοιραρχίδος ὑπὸ τῶν πυροπολικῶν τοῦ Βατικιώτη καὶ Παπαντώνη.

30 Αὐγούστου

1826. Οἱ κατέχοντες τὸ Ναύπλιον Τοῦρκοι πολιορκούμενοι ὑπὸ τῶν χριστιανικῶν στρατευμάτων ὑπὸ τὸν Μοροζίνην συνθηκολογοῦσι καὶ παραδίδουσι τὸ φρούριον..

31 Αὐγούστου

1821. Κατάληψις καὶ καταστροφὴ τοῦ Ἀσκύφου ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπελθόντων πανστρατιᾷ κατὰ τῶν Σφακίων.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ 1908

Τὸ γεγονὸς, τὸ ὁποῖον ἦλθε νὰ συγκινήσῃ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἦτο ἡ ἀνακήρυξις Συντάγματος εἰς τὴν Τουρκίαν.

Δυστυχῶς ἡ Κυβέρνησις εὑρέθη ἐντελῶς ἀνέτοιμος, ὅπως δεξιωθῇ γεγονὸς τοιαύτης σημασίας, διότι ἐνῷ ὀλίγῳ πρότερον συνεζήτει μετὰ τοῦ Σουλτανικοῦ ἀπεσταλμένου, τέως πρεσβευτοῦ τῆς Τουρκίας ἐν Παρισίοις Μουνὴρ-πασσᾶ, αἰφνιδίως ἀνεκηρύχθη τὸ Σύνταγμα καὶ ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος εὑρίσκετο ἀκόμη ἐνταῦθα, κληθεὶς ὅπως δώσῃ καὶ λάβῃ ὁδηγίας ἐπὶ τῶν διαπραγματεύσεων ἐκείνων.

Οὕτω ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος δὲν κατώρθωσεν ἐν τῷ μεταξὺ νὰ μεριμνήσῃ περὶ καθωρισμένης στάσεως, ἣν ὁ Ἑλληνισμὸς θὰ ἐτήρει ἐπὶ τῇ ἐκρήξει τοῦ γεγονότος. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ κατεκρίθη ἡ ἄνευ μελέτης καὶ προσχεδίου μετάβασις δύο ἐπανακαμπτόντων ἐκ Ρωσσίας εἰς Ἑλλάδα βασιλοπαίδων μέχρι Κωνσταντινουπόλεως, δίχως νὰ γίνωσι δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, καίτοι ἐπὶ τριήμερον διέτριψαν εἰς τὴν Βασιλεύουσαν.

Διὰ τὸν αὐτὸν ἐπίσης λόγον ἡ Κυβέρνησις ἔδωκεν ἀδείας εἰς ὅλους τοὺς ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ προξένους, κατακριθεῖσα ζωηρῶς ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας.

Ἐν τούτοις ἀπρόοπτόν τι εὐτυχῶς οὐδὲν ἐπῆλθε νὰ διαταράξῃ τὴν ἐσωτερικὴν θέσιν τῶν πραγμάτων. Μόνος ὁ θάνατος τοῦ πρώην ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Α. Σιμοπούλου ἐμείωσε κατὰ μονάδα τὴν ἀριθμητικὴν δύναμιν τῆς πλειονοψηφίας, διότι ὁ μακαρίτης ὑπουργὸς καίτοι ἀδικηθεὶς ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ, παρέμενε πάντοτε φίλος τοῦ κόμματος. Ἡ ἐσωτερικὴ αὕτη ἡσυχία ἐν τοῖς πολιτικοῖς πράγμασιν ἔγινεν αἰτία, ὥστε νὰ μὴ ἀναβληθῇ οὐδ' ἐπὶ ἡμέραν τὸ ἐτήσιον χάριν λουτρῶν τοῦ Στέμματος ταξείδιον εἰς Αἰξ-Λὲ-Μπαίν. Ἡ Κυβέρνησις διεξήγαγε τὴν Ἀντιβασιλείαν ἔχουσα ἄλλως τε πλήρη τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Στέμματος, ἀφοῦ καὶ μόνῃ τῇ συγκαταθέσει αὐτοῦ ἀνεσχηματίσθη. Ἐπανελθόντος ὅμως τοῦ Διαδόχου, τὰ καθήκοντα τῆς Ἀντιβασιλείας ἀνελήφθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Οὕτως ἄνευ μεγάλων σκέψεων καὶ ἀσχολιῶν εἰσῆλθεν ἡ ἐπίσημος Ἑλλὰς εἰς τὸν μῆνα, ὅστις μέχρι τοῦδε ἐσημειοῦτο ὡς περίοδος ἀρχῆς ἔργων διὰ τὴν μετὰ τρίμηνον ἀρχομένην βουλευτικὴν σύνοδον. Ποῖα νέα νομοθετικὰ μέτρα θὰ θελήσῃ νὰ εἰσαγάγῃ ἡ πρὸς τοῦτο ἀνασχηματισθεῖσα Κυβέρνησις, οὐδεὶς γνωρίζει. Λέγεται ὅτι οὐδεμία προεργασία νομοθετικὴ ἐγένετο, εἶναι δὲ πιθανώτατον νὰ ἐμφανισθῇ καὶ πάλιν εἰς τὴν Βουλὴν ἄνευ μεταρρυθμιστικοῦ προγράμματος ἡ ἀνασχηματισθεῖσα Κυβέρνησις. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἴθισται τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν νὰ προπαρασκευάζωσιν ἀπό τινων ἐτῶν αἱ Κυβερνήσεις τὴν παραμονὴν σχεδὸν τῆς εἰσαγωγῆς τῶν νομοσχεδίων ἐνώπιον τῆς Βουλῆς. Ἀλλ' ἐπιστεύετο ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη θὰ ἐτερματίζετο πλέον καὶ ἐπὶ τούτῳ ἄλλως τε ἐλέχθη ὅτι ἀνεσχηματίζετο ἡ κυβέρνησις τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου.

Ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι δὲν θὰ θελήσῃ νὰ διαψεύσῃ τὰς προσδοκίας ἐκείνων, οἵτινες ἐνέκριναν τὴν ἀντικοινοβουλευτικὴν μέθοδον τοῦ καταρτισμοῦ της, εὔχονται δὲ πάντες, ὅπως κατὰ τοὺς τρεῖς ὑπολειπομένους μῆνας καταβληθῇ σύντονος ἐργασία πρὸς τοῦτο, διότι θὰ εἶναι δυσχερὲς εἰς τὴν νέαν Κυβέρνησιν ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰ ἐν τῇ Βουλῇ μειδιάματα καὶ τὸν ψόγον τῆς δημοσίας γνώμης, ἐὰν φανῇ ἀδρανήσασα καὶ κληθεῖσα νὰ συνεχίσῃ τὴν γραφειοκρατικὴν μέθοδον τῆς ὑπὸ τὸν αὐτὸν πρωθυπουργὸν ἀδόξως ἐκδιωχθείσης ὑπουργικῆς ὁμάδος.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ 1908

Ἡ Πανευρωπαϊκὴ Διπλωματία ἡ συγκινηθεῖσα διὰ τὴν ἐν Λονδίνῳ ἔναρξιν τῆς Ἀγγλογαλλικῆς ἐκθέσεως, τοῦ νέου τούτου τραγοῦ δείγμανος τῆς μεταξὺ τῶν παραμαγχείων τούτων ἐπικρατειῶν φιλίας, συνεκινήθη κἄπως μὲ τὸ ταξείδιον τοῦ Προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας κ. Φαλλιὲρ εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ διὰ τὴν εἰλικρινῶς ἔνθερμον ὑποδοχήν, ἧς ἔτυχε καὶ παρὰ τοῦ Βασιλέως καὶ παρὰ τοῦ λαοῦ. Ὁ Πρόεδρος Φαλλιὲρ κατόπιν ἐπεσκέφθη τοὺς βασιλεῖς τῆς Δανίας, Σουηδίας καὶ Νορβηγίας, ἀλλ' ἡ πασῶν σπουδαιοτέρα συνάντησις αὐτοῦ ὑπῆρξεν εἰς τὸ Ρεβάλ, ὅπου ἐπὶ μακρὸν συνωμίλησε μετὰ τοῦ Τσάρου, καθ' ὃν χρόνον οἱ ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Πισὼν τῆς Γαλλίας καὶ Ἰζβόλσκη τῆς Ρωσσίας συνηντῶντο.

Ἡ συνέντευξις αὕτη τὴν ὁποίαν ἠκολούθησε καὶ ἡ μεταξὺ Τσάρου καὶ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας μετὰ τῶν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργῶν των, ἔδωκεν, ὡς εἰκὸς, λαβὴν εἰς ἄφθονον συζήτησιν περὶ τοῦ σχηματισμοῦ νέας τριπλῆς συμμαχίας, λίαν ἐπικινδύνου καθισταμένης διὰ τὴν Γερμανίαν ἰδίως.

Βεβαίως ἡ συνάντησις τοῦ Ρεβὰλ ἠδύνατο ν' ἀποδοθῇ εἰς πραγματικὸν ἐμπορικὸν πόλεμον κατὰ τῆς Γερμανίας, ἂν ὀλίγον βραδύτερον ὁ Ἄγγλος ὑπουργὸς τοῦ Ἐμπορίου Τζῶρτζιλ δὲν ἐξεφώνει βαρυσήμαντον λόγον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνέπτυσσε τὴν μωρίαν τῶν τοιούτων φόβων, ἐνῷ τοὐναντίον ἐξῆρε τ' ἀγαθὰ τῆς ἐν εὐγενεῖ ἁμίλλῃ ἐμπορικῆς συμπράξεως τῶν δύο ἐπικρατειῶν.

Αἱ συνεντεύξεις ὅμως αὗται τοῦ Ρεβὰλ, ὡς ἄλλως τε ἐτονίσθη, ἀπέβλεπον κυρίως εἰς τὴν ἐν Ἀνατολῇ κατάστασιν καὶ τὰς μεταρρυθμίσεις ἐν Μακεδονίᾳ. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ ἐν Ρεβὰλ τεθεῖσαι βάσεις εἰς ἀντίπραξιν τοῦ Μυρστεγείου προγράμματος, ἀνετράπησαν ἄρδην διὰ τῆς γενομένης ἀναμορφωτικῆς ἐν Τουρκίᾳ κινήσεως, ὥστε τὸ Ρεβὰλ ἐχήρευσεν ἅμα τῷ ὑμεναίῳ. Κατὰ τὰ ἄλλα ἡ Αὐστρία ἐπανηγύρισεν ἐν πλήρει τάξει καὶ μεγάλῃ χαρᾷ τὸ Ἰωβηλαῖον τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσὴφ, καθ' ὃν χρόνον ἡ Γαλλία ἀγωνιᾷ προσβλέπουσα τὰς δαπάνας, εἰς ἃς ὑποβάλλεται διὰ τὴν ἐν Μαρόκῳ ἐκστρατείαν.

Ἡ Ἰταλία ἀγωνίζεται ἀφ' ἑτέρου νὰ καταστείλῃ τὸ μέγα ἀντικληρικὸν ῥεῦμα τὸ ὁποῖον ἐν τῇ ἐξογκώσει αὐτοῦ ἀπειλεῖ νὰ παρασύρῃ τὰ πάντα, καὶ ἡ ἐπίσημος Γερμανία μετὰ χαρᾶς προσβλέπει τὸ σχίσμα τὸ γενόμενον εἰς τὰς τάξεις τῶν σοσιαλιστῶν, οἵτινες διχογνωμοῦντες διὰ τὸν τρόπον τοῦ πολεμεῖν ἔγιναν ἀπὸ φιλτάτων ἔχθιστοι.

Ἡ Ἱσπανία καταγίνεται νὰ παλινορθώσῃ τὰ οἰκονομικά της ἀποσύρουσα ἐκ τῆς κυκλοφορίας τὰ κίβδηλα τάλληρα, τὰ ὁποῖα ἀληθεῖς τεχνῖται εἰσήγαγον εἰς κυκλοφορίαν μὲ τὴν διάκρισιν τοῦ ὀλίγου κέρδους.

Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι παρουσιάζουν δεινὴν ἀπραξίαν καὶ ἡ ἔλλειψις ἐργασίας ἀναγκάζει τοὺς μετανάστας νὰ παλινοστήσουν καθ' ὃν χρόνον ἡ Κίνα ἀγωνίζεται ν' ἀποτρέψῃ τὴν ἐπίμονον καὶ ὑπομονητικὴν εἰσβολὴν τῶν Ἰαπώνων εἰς τὸ Οὐράνιον Κράτος.

Ἐν γένει ὁ Ἰούλιος δὲν παρουσίασεν ἐξαιρετικὰ φαινόμενα, τὸ μόνον δὲ περὶ ὃ δύναται νὰ στραφῇ ἡ προσοχὴ εἶναι τὸ Ρεβὰλ, ὅπου ὅμως ἀπέτυχεν ὁ σκοπὸς τῆς τριπλῆς συναντήσεως ἐκ λόγων ἐντελῶς ἀνεξαρτήτων τῶν πόθων, οἵτινες συνεκέντρωσαν τοὺς ἡγέτας τῶν τριῶν ἐπικρατειῶν.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ 1908

Ὅλως ἀπροσδοκήτως καθ' ὃν χρόνον αἱ Δυνάμεις ἐσκέπτοντο μετ' ἐπιμονῆς νὰ καταλήξουν εἰς τὴν αὐτονομίαν τῆς Μακεδονίας, ἡ δὲ Βουλγαρία νὰ κηρύξῃ τὸν κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον, καθ' ὃν χρόνον ἡ ἐπίσημος Τουρκία ἀπέστελλε τὸν Μουνὴρ πασσᾶν ἔκτακτον ἀπεσταλμένον εἰς Ἀθήνας, Βελιγράδιον καὶ Βουκουρέστιον, ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν οὐδετερότητα τῶν τῶν τριῶν Κρατῶν ἐν περιπτώσει συρράξεως Τουρκοβουλγαρικῆς, δύο ἀξιωματικοὶ, ὁ Νιαζῆ βέης καὶ ὁ Ἐνβὲρ βέης, ἐκάλουν τὸν στρατὸν καὶ τὸν λαὸν τῆς Τουρκίας ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ θρησκείας ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς χώρας καὶ τὴν ἀποτίναξιν τοῦ βαρέος ζυγοῦ τῆς ἐπαχθοῦς καὶ αὐθάδους ὀλιγαρχίας. Οὐδέποτε εἰρηνικὴ ἐπανάστασις ἐπέτυχε μὲ τόσην ταχύτητα καὶ τόσην τάξιν, εἶναι δὲ πρωτοφανὴς ἡ μεγίστη αὕτη ἀποτίναξις σαθροῦ καθεστῶτος χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ θύματα πλείονα τῶν δέκα τριῶν. Ἡ κατάστασις πανταχοῦ ἐφάνη κρίσιμος, ἀγαθὴ δὲ σκέψις καὶ πλήρης σωφροσύνη ὡδήγησε τὸν Σουλτάνον ν' ἀποτινάξῃ πρῶτος αὐτὸς τὴν περιστοιχίζουσαν αὐτὸν σαπρίαν. Ἀπολακτίσας τὸν Μέγαν βεζύρην Φερὴτ πασσᾶν ἐκάλεσε παρ' αὐτῷ τὸν ἑξάκις ἤδη πρωθυπουργήσαντα Κουτσοὺκ-Σαΐτ πασσᾶν, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ τὴν 11 Ἰουλίου ἐκήρυξεν, ὅτι ἐπαναθέτει εἰς ἐφαρμογὴν τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα, τὸ ὁποῖον αὐτὸς παραχωρήσας πρὸ τριακονταετίας εἶχεν ἀποσύρῃ.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ Ὀθωμανικὴ Ἐπικράτεια βαίνει πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ἐν τῇ ἐπελθούσῃ δὲ ἐλλείψει συνεκτικοῦ δεσμοῦ ἀναρχίᾳ ἀνευρίσκει τὴν ποθητὴν τάξιν, ἀποδεικνύουσα τὴν ἠθικὴν εὐγένειαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ λαοῦ, ὅπου Μουσουλμάνοι, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι καὶ Ἰουδαῖοι ἐν παραφόρῳ χαρᾷ ἀλλὰ καὶ νομιμότητι ἀσπάζονται ἀδελφικῶς. Ἡ μέθη τῆς ἀδόλου χαρᾶς ἐπὶ τῇ καταλύσει τῆς ἐπαχθοῦς κατασκοπείας, ἥτις διενηργεῖτο, ἤνοιξε τὰς πύλας τῶν στρατώνων, ὅπου στρατὸς καὶ λαὸς ἠδελφοποιήθη, ἤνοιξε καὶ τὰς κλειστὰς πύλας τοῦ Γιλδὶζ καὶ ἐκεῖ ἐκ τοῦ πλησίον ὁ λαὸς ηὐχήθη εἰς τὸν ἄνακτά του μακροημέρευσιν καὶ εὐδαιμονίαν.

✣

Οἱ Νεότουρκοι μετὰ πολλῆς συνέσεως χειρισθέντες τὸ ζήτημα πρὶν ἔτι ἐκραγῇ ἐν Μακεδονίᾳ τὸ κίνημα, δὲν ἐμεθύσθησαν ἐκ τῆς χαρᾶς, ἀλλὰ μετὰ τῆς αὐτῆς περισκέψεως ἀπεμάκρυναν τῆς ἐξουσίας τὸν Σαΐτ πασσᾶν, ὅστις μᾶλλον ἀνειλικρινὴς πρὸς αὐτοὺς προσεπάθει νὰ συμβιβάσῃ τὸ παλαιὸν πρὸς τὸ νέον καθεστὼς, καὶ ἀνύψωσαν τὸν πρῴην βαλῆν Ἀϊδινίου, τὸν Κιαμὴλ πασσᾶν, ὅστις ἐκτελῶν τὸ προδιαγεγραμμένον σχέδιον τῶν Νεοτούρκων προέβη εἰς τὴν ἄμεσον ἐκκοπὴν τοῦ σεσηπότος δένδρου, ἐπιτρέψας τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ Σουλτάνου ἀπὸ τῶν βδελυρῶν ἐκβιαστῶν, οἵτινες εἶχον κατορθώσει νὰ τὸν περισφίγγωσιν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον διὰ τῆς καμαρίλλας αὐτῶν.

Καὶ ὅσοι μὲν ἠδυνήθησαν νὰ δραπετεύσωσι κατὰ τὴν πρώτην στιγμὴν τῆς συγχύσεως, ἐσώθησαν ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῶν εὐθυνῶν, ἃς ἔφερον. Οἱ λοιποὶ ὅμως νομίμως καὶ ἐπὶ τῇ βάσει σαφῶν καταγγελιῶν συνελήφθησαν καὶ ἐξ αὐτῶν πάλιν πολλοὶ ὡς ἐγγύησιν τῆς προσκαίρου ἀπελευθερώσεώς των ἠναγκάσθησαν νὰ προσφέρουν μέγιστα ποσὰ ἐκ τῶν περιουσιῶν των, ἃς καταχρώμενοι τὴν πολιτείαν καὶ λῃστεύοντες τὸν κόσμον ἀπέκτησαν.

Οἱ Νεότουρκοι τελευταίως ἠθέλησαν ν' ἀπαλλάξουν τὸν Σουλτάνον καὶ ἀπὸ τῆς Ἀλβανικῆς φρουρᾶς, ἥτις μεγάλως τὸν ἐπίεζε, μὴ ὄντος δὲ τούτου κατορθωτοῦ ἀπεφασίσθη πρὸς στιγμὴν νὰ φύγῃ ὁ Σουλτάνος ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Γιλδὶζ καὶ νὰ κατοικήσῃ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ πατρός του κτισθέντα ἀνάκτορα τοῦ Δολμᾶ-Μπαχτσέ. Ἀλλ' ἡ ἀπόφασις δὲν ἐλήφθη ὁριστικὴ, καὶ ἡ δυσχερὴς ἄλλως τε ἐκτέλεσίς της ἀνεβλήθη.

Ἀντίδρασις μέχρις ὥρας δὲν ἀνεφάνη παρὰ μόνον ἐκ τῆς παρεξηγήσεως ὅτι ὁ εἰς πάντας σεβαστὸς Πατισὰχ εἶχε κακοποιηθῇ. Καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν στρατιῶταί τινες τῆς Ἀδριανουπόλεως κατέφθασαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ σμήνη ἀχθοφόρων μεταβάντα εἰς τὰ ἀνάκτορα τότε μόνον ἐπείσθησαν περὶ τῆς διαδόσεως, ὅταν ἰδίοις ὄμμασιν εἶδον ἐμφανισθέντα τὸν Πατισάχ.

✣

Ἡ γενομένη ὅμως αὕτη μεταβολὴ εὗρεν ἀπαρασκεύους καὶ αὐτοὺς τοὺς Μωαμεθανοὺς καὶ τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἀμέσως ἔσπευσαν νὰ συστήσουν Πολιτικὸν Σύλλογον σκοπὸν ἔχοντα τὴν συγκέντρωσιν τῶν Ἑλληνικῶν ἐν Τουρκίᾳ δυνάμεων, ἵνα καρποφορώτερον δυνηθῶσιν αὗται νὰ συντρέξωσι τὸ εὐγενὲς ἔργον, ὅπερ τῇ ἐμπνεύσει τῶν Νεοτούρκων ἤρχισεν ὁ Σουλτάνος. Ἀτυχῶς ὅμως εἰς πάντα οἱ ὁμογενεῖς ἔσχον τὸ ἀτύχημα νὰ ἴδουν τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην παρορῶντα ἔνια καθήκοντα ἀπὸ χρηστοῦ βεβαίως συνειδότος ἀλλὰ καὶ ἐπιφυλάξεως, ἥτις θὰ κατενοεῖτο ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ ταχθῇ εἰς τὸ πλευρὸν ἐκνόμων ἐκβιαστῶν. Καὶ ἡ στάσις τοῦ Πατριάρχου ἀπᾴδουσα εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ χριστιανικοῦ τῆς Τουρκίας λαοῦ δυσηρέστησεν οὐ μόνον αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τοὺς πανηγυρίζοντας τὴν χειραφέτησιν αὐτῶν Μωαμεθανούς,

Κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἀτυχὴς ἐπίσης ὑπῆρξε καὶ ἡ ἄκαιρος ἐπίσκεψις τῶν Ἑλλήνων βασιλοπαίδων Ἀνδρέου, Χριστορόρου καὶ Ἀλίκης, οἵτινες ἐν στολῇ καὶ ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος πρεσβευτοῦ καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας ὡδηγήθησαν ἐν ζητωκραυγαῖς πρῶτον εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, πρὶν ἔτι γίνωσιν δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Κυριάρχου. Ἡ προκληθεῖσα κατὰ τοιαύτας μάλιστα ἡμέρας δυσαρέσκεια ὑπῆρξεν ἀφορμὴ, ὥστε νὰ μὴ ὁρισθῇ εἰς τοὺς Ἕλληνας βασιλόπαιδας ἡμέρα παρουσιάσεως παρὰ τῷ Σουλτάνῳ. Καὶ οἱ βασιλόπαιδες ἐγένοντο δεκτοὶ μόνον ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Σήμερον οἱ Ἕλληνες ἐν Τουρκίᾳ προσπαθοῦσι ν' ἀναμετρήσωσι τὰς δυνάμεις των, ἵνα πάνοπλοι κατέλθωσιν εἰς τὸν εἰρηνικὸν ἀγῶνα τῆς εὐγενοῦς ἁμίλλης. Ἂς εὐχηθῶμεν ἵνα μετὰ συνέσεως καὶ ἐν ὁμονοίᾳ πολιτευθῶσιν ἐπὶ τῇ συναισθήσει τῶν βαρέων φορτίων, ἅτινα ἀναλαμβάνουσιν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΟΥΛΙΟΣ 1908

Κατὰ τὰς νεωτέρας εἰδήσεις ἐξ Εὐρώπης καὶ ἰδίως [illegible] ἐξ Ἀγγλίας τοιαῦται φέρουσι τὸν ἐπίσημον τόκον [illegible] προεξοφλήσεως εἰς 2 1)2 τοῖς ο)ο μεθ' ὅλην τὴν [illegible]ρατηρηθεῖσαν χρηματικὴν πληθώραν, ἥτις ἐπηρέασε [illegible] ὀλιωτικὸν τόκον τῆς προεξοφλήσεως μεταβιβάσασα [illegible] εἰς 1 1)4 τοῖς ο)ο· ὡσαύτως καὶ ἐν Βερολίνῳ ἦτο [illegible] 1)2 τοῖς ο)ο καὶ ἐν Παρισίοις εἰς 1 τοῖς ο)ο· ὑπάρχει δὲ πιθανότης ὅτι λίαν προσεχῶς θέλομεν ἔχει [illegible] λόγου αὔξησιν τοῦ τόκου. Ἐπὶ δὲ τῆς ἡμετέρας χρηματαγορᾶς ἐπεκράτησεν ἀρκετὴ ζωηρότης [illegible] ἱκανῆς ὑπερτιμήσεως ἀλλ' ἕνεκα ἀπουσίας πολλῶν τραπεζιτῶν εἰς Εὐρώπην καὶ ἄλλα μέρη ἐπῆλθεν [illegible] ὑποτίμησις ἐπί τινας ἡμέρας· ἀλλὰ ταύτην [illegible] μικρὰ μὲν πλὴν θετικὴ τοιαύτη. Ὁ δὲ νέος [illegible] σημειώσει καὶ πολλὰς πράξεις καὶ ἱκανοποιητικὴν ὑπερτίμησιν, καθόσον αἱ τρέχουσαι τιμαὶ τῶν διαφόρων ἀξιῶν ἀποδίδουσι τόκον πλέον τῶν 5 1)2 τοῖς ο)ο.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν τιμὴν τοῦ συναλλάγματος αὕτη κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτο ἀρκούντως ὑψωμένη, ἀλλὰ κατόπιν ἐξέπεσε κατά τι. πάντοτε ὅμως πρέπει κανεὶς νὰ μὴ ἐλπίζῃ οὔτε ὑπερτίμησιν μεγάλην ἀλλ' οὔτε καὶ ὑποτίμησιν.

Αἱ λαβοῦσαι χώραν πράξεις τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Ἐθνικῶν ἡμῶν δανείων ὑπῆρξαν σχεδὸν πολλαὶ, ἡ δὲ τιμὴ αὐτῶν ὑπέστη ὕψωσιν ὑπὲρ τὴν μίαν λίραν καὶ παρέμεινεν ὁπωσδήποτε σταθερά.

Ὥστε ἡ χρηματαγορά μας παρουσίασε τὰς ἑξῆς διακυμάνσεις.

Μετοχαὶ Ἐθν. Τραπέζης ἤνοιξαν 3940 κατῆλθον 3907 1)2 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 100 μερίσματος κατῆλθον εἰς 3800 καὶ ἔκλεισαν εἰς 3842 1)2.

Τραπέζης Ἀθηνῶν ἤνοιξαν 124 1)2 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 4 προσωρινοῦ μερίσματος κατῆλθον 119 1)4 καὶ ἔκλεισαν 120.

Τραπέζης Ἀνατολῆς ἤνοιξαν 123 1)2 κατῆλθον 121 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 270 προσωρινοῦ μερίσματος κατῆλθον 117 1)4 καὶ ἔκλεισαν 119 1)4.

Τραπέζης Κρήτης ἤνοιξαν 135 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 3.05 μερίσματος τῆς Ας ἐξαμηνίας τοῦ 1908 κατῆλθον 131 καὶ ἔκλεισαν 133 1)2.

Λαϊκῆς Τραπέζης μετ' ἀναλόγων πράξεων γενομένων μεταξὺ τῆς τιμῆς 99 ἕως 100 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 3 1)2 μερίσματος τῆς Ας ἐξαμηνίας τοῦ 1908 κατῆλθον 96 ὅπου καὶ ἔκλεισαν.

Ἐμπορικῆς Τραπέζης μετὰ σχετικῶν πράξεων γενομένων πέριξ τῆς τιμῆς τῶν δρ. 100 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 3 τῆς Ας ἐξαμηνίας τοῦ 1908 μερίσματος κατῆλθον εἰς τὰ 97 ὅπου καὶ ἔκλεισαν· ἐπ' αὐτῶν ἐνεδύθησαν κεφάλαια πτωχῶν οἰκογενειαρχῶν ἕνεκα τῆς γεννηθείσης ἐμπιστοσύνης περὶ τὴν ἄμεπτον καὶ πατρικὴν διαχείρισιν τῆς εἰρημένης τραπέζης.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς μετοχὰς τῶν διαφόρων ἑταιρειῶν παρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα.

Μετοχαὶ Λαυρίου ἤνοιξαν 56 κατῆλθον 55 ἀνῆλθον 59 καὶ ἔκλεισαν 56.

Σιδηροδρόμων Πελοποννήσου ἤνοιξαν 90 1)2 κατῆλθον 86 1)2 καὶ ἔκλεισαν 89.

Σιδηροδρόμων Θεσσαλίας ἤνοιξαν 136 κατῆλθον 130 1)4 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 4 μερίσματος τῆς Α΄ ἐξαμηνίας τοῦ 1908 κατῆλθον 127 1)2 καὶ ἔκλεισαν 132.

Ἑταιρίας Δημοσίων Ἔργων ἤνοιξαν 57 ἀνῆλθον 60 1)4, κατῆλθον 53 1)2, ἀνῆλθον 59 καὶ ἔκλεισαν 58 1)2.

Ἑταιρίας Πυριτιδοποιείου αἱ μόναι ἠδικημέναι ἀξίαι, δι' ἃς ἐπανειλημμένως ἐκάμαμεν λόγον περὶ τούτων, αἵτινες ἤνοιξαν 73 1)2 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 2 προσωρινοῦ μερίσματος αὐτῶν ἀνῆλθον 78 3)4 καὶ ἔκλεισαν 84.

Ὑπεγγύων Προσόδων ἤνοιξαν 327 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 9·70 μερίσματος τῆς Α΄ ἐξαμηνίας τοῦ 1908 κατῆλθον 312 καὶ ἔκλεισαν 317.

Ἠλεκτρικῆς Ἑταιρίας ἤνοιξαν 93 1)2, ἀνῆλθον 94 1)4 κατῆλθον 91 3)4 καὶ ἔκλεισαν 94 1)2.

Ἑταιρίας Μεταλλείων ἤνοιξαν 51 1)2 κατῆλθον 46 καὶ ἔκλεισαν 52 1)2.

Μετοχαὶ Προνομιούχου Ἑταιρίας καὶ ἱδρυτικοὶ τίτλοι αὐτῆς τῶν μὲν πρώτων ἡ τιμὴ ἤνοιξεν 295 ἀνῆλθον 297 κατῆλθεν 270 καὶ ἔκλεισεν 285, τῶν δὲ δευτέρων ἤνοιξε 56 ἀνῆλθον 58 κατῆλθον 54 καὶ ἔκλεισαν 50.

Πανελληνίου Ἀτμοπλοΐας ἡ τιμὴ αὐτῶν ἤνοιξεν 124 κατῆλθεν 118 καὶ ἔκλεισεν 120.

Σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν Πειραιῶς ἤνοιξαν 340 κατῆλθον 336 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 10 μερίσματος τῆς Α΄ ἐξαμηνίας τοῦ 1908 ἔκλεισαν 328.

Ἐπισκοποῦντες τὰς διακυμάνσεις τῶν τιμῶν τῶν Λαχειοφόρων Ὁμολογιῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης παρατηροῦμεν ὅτι αἱ μὲν τῶν 3 ο)ο ἤνοιξαν 441 κατῆλθον 439 1)2 ἀνῆλθον 444 καὶ ἔκλεισαν 440 1)2. Αἱ δὲ τοῦ Κτηματικοῦ δανείου τῶν 2 1)2 τοῖς ο)ο ἤνοιξαν καὶ ἔκλεισαν 98 1)4 ἕως 98 1)2.

Ὡσαύτως αἱ Ὁμολογίαι τοῦ Ἡνοποιημένου δανείου ἤνοιξαν καὶ ἔκλεισαν 104 ἕως 104 1)4.

Ὁμοίως αἱ Ὁμολογίαι Πύργου-Μελιγαλᾶ ἤνοιξαν 103 1)4, ἀνῆλθον 104 3)4 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 2 1)2 τοκομεριδίου τῆς Α΄ ἐξαμηνίας τοῦ 1908 κατῆλθον 102 1)4 καὶ ἔκλεισαν 103 1)2.

Ἐπίσης αἱ ὁμολογίαι τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἤνοιξαν 105 1)2 καὶ ἔκλεισαν 104 1)2.

Τὸ Εἰκοσάφραγκον ἤνοιξεν 21.60, κατῆλθεν 21.40 καὶ ἔκλεισεν 21.50.

Τὸ Συνάλλαγμα ἐπὶ Παρισίων ὄψεως ἤνοιξεν 108 1)2, κατῆλθεν 107 3)4 καὶ ἔκλεισεν 108.

Τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν δανείων τοῦ 1881 καὶ 1884 ἡ τιμὴ των ἤνοιξεν 273 καὶ ἔκλεισεν 270.

Ι. ΦΩΤΙΟΥ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ

[Τὴν 18 Ἰουλίου 1908, ἑπτὰ ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος, ὁ Σουλτάνος ἐτέλεσε τὸ πρῶτον ἑβδομαδιαῖον προσκύνημα ὡς Συνταγματικὸς Μονάρχης ἐν μέσῳ τοῦ ζητωκραυγάζοντος λαοῦ του. Τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀξιομνημονεύτου τούτου προσκυνήματος σταλεῖσαν αὐθημερὸν ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ ἀπεσταλμένου τῶν «Ἀθηνῶν» κ. Γ. Δ: Κορομηλᾶ ἀναδημοσιεύομεν ἐνταῦθα ἔχουσαν ὡς ἑξῆς :]

Αἱ συνθῆκαι, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐπισκέπτεται σήμερον ὁ ξένος τὴν Βασιλεύουσαν, εἶνε τόσον παράδοξοι, ὥστε ὅσοι ἀνέγνωσαν τὰς περιγραφὰς τοῦ Δὲ-Ἀμίτσις καὶ τοῦ Πέτρου Λωτῆ, πρέπει νὰ ζητήσουν νέας ἐκδόσεις τροποποιημένας εἰς τὰς βάσεις τῆς περιγραφῆς. Ἡ Ἁγία Σοφία πένθιμος καὶ μαύρη ἐκ τοῦ μακρὰν, μελαγχολική, πνιγμένη ἐκ τοῦ πλησίον, μὲ τὸν μιναρέ της κινδυνεύοντα νὰ καταρρεύσῃ, μένει πάντοτε Ἁγία Σοφία. Ὁ Βόσπορος διατηρεῖ τὴν γραφικότητά του, τὰ δὲ θέλγητρα τῆς Πόλεως ἁμιλλῶνται πάντοτε πρὸς τὴν κίνησιν τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ Σταυροδρομίου, ὅπως ἀκόμη πάντοτε ὁ κρότος τῶν ἁμαξῶν εἰς τὰ καλντιρίμια καὶ τῶν σκύλων τῶν ἀλληλοσπαρασσομένων αἱ ὑλακαὶ καλύπτουν πάντα ἄλλον θόρυβον. Ναί! Ὅλα αὐτὰ ἀπέμειναν τὰ ἴδια. Ἀλλ' ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν τρομοκρατεῖται, ἡ Κων)πολις δὲν παρουσιάζει τὸ μυστήριον τῆς σιγηλῆς Ἀνατολῆς καὶ τὴν ἀγωνίαν τῆς τρομοκρατίας. Ἡ Κωνσταντινούπολις πανηγυρίζει νυχθημερὸν, ἡ Κωνσταντινούπολις ἰλιγγιᾷ. θὰ ἔλεγα ἀκόμη ὅτι κραιπαλεῖ, ἂν παρεδειγματικὴ τάξις καὶ ἀσφάλεια δὲν ἐβασίλευεν.

Ἀπὸ τοῦ Γεδὶ-Κουλὲ μέχρι τοῦ Σιρκετζῆ, ἀπὸ τοῦ Γαλατᾶ μέχρι τοῦ Σισλῆ, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ Μπεσὶκ-Τὰς τοῦ περικλείοντος τὸ Γιλδὶζ, ἄνδρες Μουσουλμᾶνοι, Χριστιανοὶ καὶ Ἑβραῖοι, ἀδελφοποιημένοι πανηγυρίζουν, ἀσπάζονται ἀλλήλους, διαμείβουν τὰς εὐχὰς των ἐλευθέρως ἀλλὰ καὶ μετὰ πρωτοφανοῦς σεβασμοῦ. Αἱ γυναῖκες αἱ μέχρι τῆς προχθὲς κυρτωμέναι ὑπὸ τὸ κράτος τοὺς συνέχοντος τοὺς πάντας φόβου, αἱ κρυπτόμεναι ὑπὸ τὸ χάριεν γιασμάκι καὶ τὴν ἀνάμψον ὁμπρέλλαν, ἀπετίναξαν καὶ τὸ μὲν καὶ τὴν δέ, πανηγυρίζουσαι καὶ αὐταὶ τὴν ἀναγέννησιν τῆς χώρας ταύτης. Ἀπὸ πάντων τὰ στήθη μέγα βάρος, τρομοκρατικὸς ἐφιάλτης ἀνεσύρθη, ἀπεσπάσθη, ἔφυγεν, ἐλαφρύτεροι δὲ οἱ ἄνθρωποι τώρα κυκλοφοροῦν, ὁμιλοῦν, χωρὶς νὰ κινδυνεύουν πλέον νὰ τσακίσουν τὸν λαιμόν των διὰ νὰ παρατηρήσουν γύρω μήπως τοὺς κατασκοπεύῃ ὁ ἀπαίσιος Χαφιές.

Δὲν ἐνδιαφέρει νὰ εἴπω πῶς ἡ Κωνσταντινούπολις, πρὶν ἀκόμη μάθῃ τὰ ἀκριβῆ τῆς Μακεδονίας γεγονότα καὶ τὴν ἀπαίτησιν τῶν Νεοτούρκων, ἐπληροφορεῖτο κατάπληκτος καὶ τρίβουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅτι ὁ Πατισὰχ δ:' ἀνακοινωθέντος πρὸς τὰς Τουρκικὰς ἐφημερίδας ἐπανέθετεν εἰς ἐφαρμογὴν τὸ Σύνταγμα τοῦ Μιδχὰτ πασᾶ. Δὲν ἐνδιαφέρει πλέον ἀκόμη ν' ἀναπτύξω τὴν ἀρχικὴν δυσπιστίαν, ἥτις μετεβλήθη εἰς βεβαιότητα, ὅταν οἱ Χαφιέδες, οἱ κατὰ χιλιάδας ἀριθμούμενοι αὐτοὶ κατάσκοποι, διέκοψαν περιδεεῖς τὸ χυδαῖον ἔργον των, οὔτε ἀκόμη τὸ θάρρος καὶ τὴν ἐμφάνισιν τῶν Νεοτούρκων ἐν Κωνσταντινουπόλει ῥητόρων, οἵτινες ἀπὸ τοῦ ἰατροφιλοσόφου Ριζᾶ-βέη ἐνθαρρυνθέντες ἤρχισαν νὰ ὁμιλοῦν εἰς τὰ συλλαλητήρια, τὰ ὁποῖα αὐτοσχεδίως συνεκροτοῦντο εἰς πᾶσαν γωνίαν καὶ εἰς πᾶσαν ἀγυιὰν κεντρικῶν καὶ ἀποκέντρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνοικιῶν.

Ὅ,τι ἐνδιαφέρει κυρίως εἶναι, ὅτι αἱ Ἀρχαί, καίτοι μὴ καταλυθεῖσαι, δὲν ὑφίστανται πλέον ἀπὸ τῆς 11 Ἰουλίου. Πλήρης ἀναρχία ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. Ἀναρχία ὅμως πρωτοφανὴς, ἀναρχία ἥτις θὰ μείνῃ σταθμὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ τιμητικὴ σελὶς τῆς ἱστορίας τῶν Ἐθνοτήτων, αἵτινες ἀδελφικῶς οἰκοῦσι τὴν Βασιλίδα τῶν πόλεων.

* * *

Ἰδεώδης ἀναρχία, καθ' ἣν οἱ πόνοι παύουσι καὶ ἐλαττοῦνται αἱ κλοπαί, καθ' ἣν ὁ βάναυσος ἀστυφύλαξ συμπεριφέρεται ὄχι ὡς ἀρχὴ ἀλλ' ὡς πολίτης, ὡσὰν νὰ ἦτο ἀδρὰ δεσποινὶς ζητοῦσα γαμβρὸν, καθ' ἣν ὁ στρατὸς εἶναι μειλιχιώτερος καὶ συνεσταλμένης χαρακτήρος ἀκόμη, καθ' ἣν τέλος ὁ λαὸς ὁ πανίσχυρος, ὁ παντοκράτωρ, ὁ δυνάμενος—ἂν ἤθελεν. ὅπως ἐγέ-

νετο καὶ εἰς ἄλλας ἀναρχίας παρομοίας φύσεως—νὰ διαρπάσῃ, νὰ φονεύσῃ νὰ λῃστεύσῃ, νὰ ὀργιάσῃ, κάθηται συζητῶν χαρωπὸς, εὐτυχὴς καὶ εὔελπις! Διότι ὁ λαὸς συναισθάνεται τὸ Σύνταγμα. Κυρίως εἰπεῖν δὲν ζητεῖ νὰ διοικήσῃ αὐτός.Οὐχὶ τοῦτο. Ὁ λαὸς ζητεῖ ἐλευθέρως καὶ ἀφόβως νὰ ἐργασθῇ, νὰ ζήσῃ, νὰ εὐχαριστηθῇ, καὶ νὰ ἔχῃ ἀσφάλειαν ζωῆς καὶ περιουσίας τὴν ὁποίαν μόνον ἡ παροχὴ ἐγγυωμένου ταύτην Συντάγματος ἠδύνατο μόνη νὰ ἐξασφαλίσῃ. Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀντίληψις τοῦ Μωαμεθανικοῦ λαοῦ περὶ τοῦ Συντάγματος, τὴν ὁποίαν κατὰ κρείσσονα λόγον καὶ Ἕλληνες καὶ Ἀρμένιοι καὶ Ἰουδαῖοι ἔχουν ἐπίσης,

* * *

Ὁ λαὸς οὗτος πανηγυρίζει τὴν ἀπελευθέρωσίν του, χαίρει δ' ἔτι μᾶλλον διά τε τὴν εἰρηνικὴν ἀπόκτησιν αὐτῆς, καὶ ἰδίως διὰ τὴν χαράν,τὴν ὁποίαν εἰς κάθε μήνυμά του ἐκδηλοῖ ὁ προσφιλὴς αὐτοῦ Ἄναξ περὶ τῆς γενναίας παραχωρήσεως αὐτοῦ.. Ὁ Πατισὰχ εἶναι Πατισάχ. Ὁ Ὀθωμανὸς αὐτὸν γνωρίζει πατέρα καὶ, ὅπως ὁ υἱὸς μετ'ἀνυποκρίτου χαρᾶς βλέπει αἱρομένην τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς ὑφισταμένην παρεξήγησιν, οὕτω καὶ ὁ Τουρκικὸς λαὸς χαίρει διὰ τὴν μεταβολὴν ταύτην. Ἤτις ἐπετελέσθη χωρὶς ὁ Πατισὰχ νὰ ὑποστῇ τὸ παραμικρόν. Ζητεῖ διὰ τῶν Νεοτούρκων τὴν καθαίρεσιν τῶν ἐμπίστων ἐκείνων, οἵτινες παρέσυραν τὸν Πατισὰχ ἔξω τῆς εὐθείας.

Ζητεῖ τὸν περιορισμὸν τῶν σατραπίσκων τοῦ Γιλδίζ, οἱ ὁποῖοι ποικιλοτρόπως ἐτυράννησαν τὸν λαὸν, τὸν ἐβασάνισαν, τὸν συνέτριψαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, τὸν ἔπνιξαν, τοῦ ἀπεμύζησαν μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸ αἷμα!... Ὅλα αὐτὰ νὰ ἐκλείψουν. Καὶ ἐκλείπουν σήμερον. Αὔριον ὁ λαὸς θὰ δυνηθῇ μετ' ἀνακουφίσεως νὰ ἐργασθῇ λέγων μετὰ πεποιθήσεως ὅτι ἐξέλιπον ἐντελῶς.

Εἶνε μέγα τὸ γεγονός, ἀφάνταστον διὰ τὴν Τουρκίαν, παρατηρῶ δὲ γύρω μου λαὸν πλανώμενον τῇδε κἀκεῖσε ὡς ἐν διαρκεῖ ὀνείρῳ, μαγευμένον ἀπὸ τὸ ἄγνωστον αὐτὸ παραμῦθι τῆς Χαλιμᾶς, τὸ ὁποῖον λέγεται Ἐλευθερία!...

* * *

Μία μόνον πικρία ἐπεσκίασε τὴν χαρὰν αὐτήν, ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν καταδίκων καὶ ὑποδίκων τοῦ κοινοῦ δικαίου. Χίλιοι κατάδικοι ἀπελύθησαν διὰ νὰ μείνῃ ἐντὸς τῶν ἀπεράντων φυλακῶν τῆς τρομοκρατηθείσης Κωνσταντινουπόλεως εἷς καὶ μόνος! Εἷς καὶ μόνος, διότι αὐτὸς ἐγκλημάτησε μετὰ τὴν παροχὴν τῆς ἀμνηστείας!.. Ὁ λαὸς θλίβεται, διότι φοβεῖται τὰς κακὰς ἕξεις τῶν καταδίκων, δὲν πιστεύει δὲ ὅτι ὁ ὅρκος περὶ μὴ ἐπαναλήψεως τοῦ ἐγκλήματος ὁ ἐπιβαλλόμενος εἰς αὐτοὺς κατὰ τὴν ἔξοδόν των,θὰ ἐπαρκέσῃ. Εἷς τὴν Θεσσαλονίκην εἷς ἀμνηστευθεὶς ἔκλεψε, συλληφθεὶς δὲ ἐστερήθη, ὡς λέγεται, τῆς δεξιᾶς του,τὴν ὁποίαν ἀπέκοψαν πρὸς ἐκφοβισμὸν οἱ ἐγγυηθέντες διὰ τοὺς ἀμνηστευθέντας. Εἶνε θρῦλος ; Εἶνε ἀλήθεια ; Δὲν γνωρίζω. Γνωρίζω ὅμως ὅτ: σήμερον τὴν πρωΐαν εἷς ἐκ τῶν βαρυποίνων, καθ' ὃν χρόνον οἱ πρώην συντροφοί του διεσκέδαζον μὲ τὰς οἰκογενείας των ἔσπευσε νὰ ἐκτελέσῃ δύο φόνους πρὸς ἐκδίκησιν, τοὺς ὁποίους ἀπὸ τῆς εἱρκτῆς εἶχεν ἀπειλήσει. Ἡ ἀπόλυσις τῶν καταδίκων αὐτῶν καὶ ἰδίως τὸ γεγονὸς τοῦτο παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς Χαφιέδες, οἵτινες ἤρχισαν πάλιν νὰ ἐμφανίζωνται ἀλλὰ τώρα μὲ τὴν ἐρυθρόλευκον κοκκάρδαν τῶν συνταγματικῶν καί.. φιλελευθέρων—παρέσχε, λέγω, τὴν εὐκαιρίαν εἰς αὐτοὺς νὰ διαδίδωσι τὴν ἐπαπειλουμένην ἐγκληματικὴν καταιγίδα, τὸ κράτος τῆς καταδικοκρατίας, τὸν ζόφον νέων φρικτῶν ἡμερῶν τῆς μαχαίρας καὶ τοῦ κουμπουρίου. Δὲν ἠπατήθη ὅμως ὁ λαὸς οὐδ' ἐφοβήθη. Καὶ ἂν ἐλαφρὰ φρικίασις ἐφάνη πρὸς στιγμὴν διαδραμοῦσα τὰς συνοικίας, ἡ φρικίασις αὕτη διελύθη καὶ ἐξηλείφθη, ὅταν ἐγνώσθη ὅτι τῇ παρακλήσει τῶν Νεοτούρκων ὁ Σουλτάνος δὲν θὰ περιορισθῇ εἰς τὸ Γιλδίζ διὰ τὸ πρῶτον συνταγματικόν του προσκύνημα ἀλλὰ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ του θὰ προσκυνήσῃ εἰς τὴν Πόλην, τὴν Ἰσταμπούλ τὴν περικαλλῆ, καὶ εἰς ὅποιον ἤθελεν ἐκλέξει τέμενος ἴσως εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν. Ἀπερίγραπτος εἶνε ἡ συγκίνησις ἐκ τῆς διαδόσεως ταύτης, πρωτοφανοῦς δὲ ἀφελείας σχόλια καὶ συζητήσεις ἤρχισαν καθ' ὅλην τὴν προηγουμένην ἑσπέραν καὶ τὴν πρωΐαν τῆς ἡμέρας ταύτης. Οἱ εὐπιστότεροι ὥρισαν ὅτι ὁ Σουλτάνος θὰ προσκυνήσῃ εἰς τὴν «Ἁγίαν Σοφίαν», τὸ μεγαλείτερον τζαμί, ἄλλοι πάλιν ὥριζον τὸ Σουλτὰν Ἀχμέτ.

Δύσπιστοί τινες ἐβεβαίουν ὅτι ὁ Σουλτάνος μὴ ἀρεσκόμενος νὰ διελαύνῃ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ του εἰς τὰς στενωπούς, θὰ κατέλθῃ εἰς τὸν Δολμὰ-Μπαχτσὲ καὶ ἐπιβαίνων τῆς μεγάλης ἀκάτου του θὰ προσκυνήσῃ εἰς τὸ τέμενος τοῦ Ἐγιούπ, διασχίζων οὕτω τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ τοῦ Κερατείου κόλπου.

Αἱ διαδόσεις ὅμως διεδέχοντο ἀλλήλας, καὶ τὰ ἐκδοθέντα Τουρκικὰ καὶ Ἑλληνικα παραρτήματα προεκάλεσαν τοιαύτην σύγχυσιν, ὥστε ὅταν ἐξύπνησεν ἡ Κωνσταντινούπολις, δὲν ἐγνώριζε ποῦ ἔπρεπε νὰ σπεύσῃ ἀπὸ πρωΐας διὰ νὰ καταλάβῃ θέσιν κατάλληλον ὥστε νὰ ζητωκραυγάσῃ ὑπὲρ τοῦ γενναιοδώρου της Πατισάχ, πρώτην φορὰν μέλλοντος νὰ διέλθῃ πλησίον τῆς παλλούσης καρδίας τῶν κατοίκων της . . .

Διαρκὴς ἐρώτησις ἦσαν τὰ βλέμματα, αἱ χειρονομίαι καὶ οἱ λόγοι ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Ἡ ὁμίχλη περιέβαλλεν ἀκόμη τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ὁ κόσμος ἐπηγαινοήρχετο ἤδη διερωτώμενος·

— Ποῦ θὰ προσκυνήσῃ ὁ Πατισάχ;

ΤΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ

Το προσκύνημα συνήθως τελεῖται εἰς τὸ Χαμηδιὲ Τζαμεσί, τὸ περίκομψον τέμενος τὸ ὁποῖον ὁ Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ-Χὰν ὁ Β' ᾠκοδόμησεν ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ Γιλδίζ. Ἀλλὰ σήμερον δὲν θὰ ἐγίνετο ἐκεῖ. Αὐτὴ ἦτο ἡ γενικὴ πεποίθησις, διότι ὅλοι εἶχον πληροφορηθῇ ὅτι ὁ Σουλτᾶνος μετ' εὐμενείας ἤκουσε τὴν παράκλησιν καὶ ἐδέχθη νὰ κατέλθῃ μέχρι τοῦ λαοῦ του, πρὸς τὸν ὁποῖον προχθὲς ὡμίλησεν ἀπὸ τοῦ Γιλδίζ-Κιόσκ, ἐκφράσας τὴν χαρὰν του διὰ τὸ Σύνταγμα καὶ τὴν βεβαίωσιν ὅτι ἀγαπᾷ τὸν λαόν του ὡς ἰδιά του τέκνα. Ἀλλ' ὁ Σουλτᾶνος ἔκαμε κάτι πλειότερον. Δὲν μετέβη αὐτὸς πρὸς τὸν λαόν του. Ἤνοιξε τὰς πύλας τοῦ Γιλδίζ καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐλεύθερον, φρενιτιῶντα νὰ ἀνέλθῃ μέχρι τῆς Μεγαλειότητός του.

* * *

Οὐδέποτε Ἀνάκτορον περιεβλήθη ὑπὸ τόσου μυστηρίου, ὑπὸ τόσου δέους,ὑπὸ τόσης φρίκης. Λόφος ὁλόκληρος κατειλημμένος ἀπὸ κήπους μαγευτικοὺς ἐσπάρη μίαν ἡμέραν μὲ θαυμαστὰ Ἀνάκτορα διηρημένα εἰς περίπτερα κομψὰ ὅλων τῶν ρυθμῶν καὶ παντὸς μεγέθους.

Κῆποι μυστηριώδες, σκιάδες μαγευτικαί, λίμναι καὶ ποτάμια, συστάδες πλήρεις γοητείας, ὅπου αἱ ἔγκλειστοι τοῦ Γιλδίζ στενάζουσιν ἀκούουσαι τῆς ἀηδόνος τοὺς στόνους ἢ τὸ ἄσμα τὸ χαρωπὸν τοῦ κορυδαλοῦ,ἁπλοῦνται εἰς τὸν λόφον αὐτὸν, πρὸς ὃν τὰ βλέμματα τοῦ Μουσουλμανικοῦ κόσμου ἀνήσυχα χθὲς, περίεργα σήμερον, ἴσως δὲ αὔριον αὐθάδη στρέφονται καὶ ὅπου ὁ δόλιος χαφιὲς ἐκίνει τὴν χεῖρα τοῦ ὑπερηφάνου τσαούση ἐνῷ σήμερον ἀμφότεροι καταγίνονται εἰς τὴν ὑποδοχὴν καὶ τοῦ ταπεινοτέρου χαμάλη.Τῆς Βαγδάτης καὶ τῆς Δαμασκοῦ καὶ τοῦ Ἰκονίου καὶ αὐτῆς τῆς θελκτικῆς Προύσης τὸ μυστήριον συνεκεντρώθη ἐδῶ εἰς τὸ Γιλδίζ-Κιόσκ.

Δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς στόλισμα, ὅπερ νὰ μὴ στολίζῃ τὸ «Περίπτερον τῶν Ἀστέρων» τὸ μυστοριῶδες αὐτὸ ἐνδιαίτημα τοῦ Πατισάχ.

Οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐτόλμησε νὰ διαβῇ τὸ κατώφλιόν του ἄνευ διατυπώσεων ἀγρίας ἀληθῶς φύσεως, καὶ, ἂν τις ἐπιπόλαιος ἢ περίεργος εἶχε τὸ θράσος νὰ ῥίψῃ λαθραῖον βλέμμα μέσῳ τῶν κιγκλιδωμάτων τοῦ περιβόλου τοῦ ὁποίου ἡ μεγίστη ἀπόστασις καὶ αἱ ἐδαφικαὶ κυρτώσεις ἐξαφανίζουν τὰ Ἀνάκτορα, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔπιπτε θῦμα τῆς βαρβαρότητος ἐκείνων, οἵτινες ἐνόμιζον ὅτι παρεῖχον ἐκδούλευσιν εἰς τὸν Ἄνακτα ἀπομακρύνοντες αὐτὸν ἀπὸ τοῦ λαοῦ του.

Καὶ ὅμως ὅταν περὶ τὴν 10 1)2 π.μ. αἱ ἅμαξαι τῶν ἐπισήμων ξένων μὲ τοὺς χρυσοφοροῦντας καβάσηδες διέσχιζον τὴν λεωφόρον τοῦ Δολμᾶ-Μπαχτσὲ, καὶ ἐζήτουν ν' ἀνέλθουν πρὸς τὸ Γιλδίζ, ἠναγκάσθησαν ν' ἀναχαιτίσουν τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους, διότι χιλιάδες λαοῦ κατέκλυζον ἤδη τὸν δρόμον, ἀναμένουσαι τὴν διέλευσιν τοῦ Πατισάχ.

* * *

Αἱ πρῶται γραμμαὶ τῶν συγκεκινημένων ἐκείνων περιέργων ἐπληροφορήθησαν τότε ἀπὸ τοὺς φύλακας τοῦ Γιλδίζ, ὅτι ὁ Πατισὰχ δὲν θὰ ἐξέλθῃ τώρα εἰς προσκύνημα, ἐπιφυλασσόμενος νὰ πράξῃ τοῦτο μετὰ τρία προσκυνήματα ἀκόμη εἰς τὸ προσφιλέστατόν του Χαμηδιέ-Τζαμεσί.

Πᾶς τις θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ὁ λαὸς δυσηρεστήθη διὰ τὴν εἴδησιν ταύτην. Τοὐναντίον. Ὁ λαὸς ἂν δὲν ηὐχαριστήθη, ἠσθάνθη ὅμως περισσοτέρας δυνάμεις καὶ ἔσπευσε ταχεῖ τῷ ποδὶ νὰ καταλάβῃ ἐκτεταμένον πεδίον ἔξω τῶν κιγκλίδων, καὶ εἰς τὸ μέρος ὅπου κατὰ τὰ συνήθη προσκυνήματα παρατάσσονται συντάγματα ὅλα ἱππικοῦ, καὶ ἀπὸ μίαν γωνίαν τοῦ ὁποίου φαίνεται μόλις καὶ μετὰ βίας μία πτυχὴ τοῦ προσκυνήματος.

Ὅλον ἐκεῖνον τὸν χῶρον κατέκλυσαν τώρα χιλιάδες λαοῦ, τοῦ ἄλλου, τοῦ μὴ δυνηθέντος νὰ εἰσέλθῃ, παραμένοντος ἀκόμη εἰς τὴν ἀνηφορικὴν λεωφόρον.

* * *

Ἡ ἐλευθερία ἐν Τουρκίᾳ δὲν ἔφθασεν ἀκόμη εἰς τοιοῦτον ὕψος, ὥστε νὰ γίνεται τέλειον τὸ Ἀνακτορικὸν ρεπορτάζ.

Τί εἶπε καὶ τί ἐσκέφθη ὁ Σουλτᾶνος, διαδίδεται εἰς τὸν λαὸν μὲ τῆς ἀστραπῆς τὴν ταχύτητα καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς φαντασίας. Μόνος ἀπεφάσισε; Μόνος ἐσκέφθη ν' ἀντιμετωπίσῃ τοὺς κινδύνους, ἐὰν ὑπῆρχον κίνδυνοι; Μόνος κατενόησε τὴν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην, ἣν ὤφειλε νὰ τρέφῃ πρὸς τὸν λαόν του, ἰδίως ὅταν ὁ λαὸς αὐτὸς ἐπεδείκνυεν ἐμπιστοσύνην; Ὁ Σαὶτ-πασᾶς τὸν συνεβούλευσε; Τὸ ὑπουργικὸν Συμβούλιον μήπως; Ἀγνοῶ.

Γνωρίζω μόνον ὅτι τὴν ἐνδεκάτην παρὰ τέταρτον τῆς σήμερον 18 Ἰουλίου 1908συνέβη κάτι τὸ ὁποῖον οὐδέποτε συνέβη· κάτι τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἐπιστεύετο ἂν ἐλέγετο ὅτι ἐπρόκειτο νὰ συμβῇ· κάτι τέλος τὸ ὁποῖον διαδοθὲν ἀστραπιαίως εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπροκάλεσε τὴν δυσπιστίαν ἀντὶ τῆς χαρᾶς διὰ τὸ ἀπολύτως ἀπίθανον τοῦ πράγματος.

Ὁ Σουλτάνος κατανοήσας τὸν πόθον τοῦ λαοῦ του νὰ τὸν ἴδῃ, νὰ ζητωκραυγάσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ, διέταξε ν' ἀνοιχθοῦν αἱ πύλαι τοῦ Γιλδίζ.

Αἱ πύλαι τοῦ Γιλδίζ ν' ἀνοιχθοῦν εἰς τὸν λαόν, εἰς

τὰς χιλιάδας ἐκείνας ἐν ἡμέρᾳ προσκυνήματος! Αἱ πύλαι τοῦ Γιλδίζ ἐλεύθεραι, χωρὶς ἑκατοντάδας χωροφυλάκων καὶ χαφιέδων! Αἱ πύλαι τοῦ Γιλδίζ τέλος γέφυραι τῆς πρώτης ἐπικοινωνίας τοῦ Πατισὰχ μετὰ τοῦ λαοῦ του!

Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ φαντασθῇ τις τὴν κατάπληξιν καὶ τῶν χωροφυλάκων, οἵτινες διεβίβασαν τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Πατσισάχ καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἀσφυκτιῶντες παρὰ τὴν κλειστὴν ἀκόμη πύλην πρῶτοι ἐπληροφοροῦντο τὴν ἀπίστευτον εἴδησιν.

* * *

Πλησίον ἐκεῖ ἀπηλπισμένος καὶ ἐγὼ εἶχα σπεύσει μεταξὺ τῶν πρώτων, καὶ συνεσφιγμένος μεταξὺ ἑνὸς χαμάλη τοῦ Γαλατᾶ— ὅστις εὐτυχῶς δὲν ἀπεπειράθη νὰ μὲ διδάξῃ τὴν θαυμαστήν του γλῶσσαν —καὶ ἑνὸς χαλικούτη, ἀγωνιζόμενος νὰ ὠθήσω διὰ ν' ἀναπνεύσω, καὶ ἀναπνέων ὅλων τῶν μύρων τὴν ἀπόπνοιαν, ἐθλιβόμην διότι δὲν εἶχα ζητήσει ἐν καιρῷ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν πρεσβείαν τὴν ἀπαιτουμένην ἄδειαν, ὅπως παρακολουθήσω τὸ προσκύνημα ἀπὸ τοῦ περιπτέρου τῶν ἐπισήμων.

— Θέλετε ἄδειαν διὰ τὴν σήμερον, μοῦ ἀπήντησε κατάπληκτος εἷς ὑπάλληλος τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας, τὴν 9 πρωϊνὴν ὥραν; Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον. Νὰ ὑποβάλετε τοὐλάχιστον τὴν ἐρχομένην Τρίτην τὴ αἴτησίν σας, διὰ νὰ παρευρεθῆτε εἰς τὸ προσκύνημα τῆς προσεχοῦς Παρασκευῆς.

Τῆς προσεχοῦς Παρασκευῆς! Τί νὰ τὸ κάμω τὸ προσκύνημα ἐκεῖνο: Ἤθελα σήμερον νὰ ἴδω τὸ πρῶτον συνταγματικὸν προσκύνημα, καὶ τὰ βλέμματά μου: ἐγκαταλείποντα τὴν ἀνωφερῆ ὁδόν, ἥτις ἀπὸ τῆς πύλης ἐκείνης τοῦ κυρίως περιβόλου ἀνήρχετο πρὸς τὰς τρεῖς τῶν Ἀνακτόρων αὐλοθύρας, παρετήρουν τὸ κομψὸν περίπτερον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὡς σταφυλαὶ ἐκρέμαντο οἱ εὐτυχεῖς προλαβόντες, οἵτινες καὶ θὰ ἔβλεπον ἀνετώτερον τὸν Ἄνακτα.

* * *

Τὴν μελαγχολίαν μου κυτὴν διέκοψεν αἰφνιδίως ἡ κατάπληξις.

Ἡ πρὸ ἐμοῦ πύλη ἠνοίχθη!

Ἠνοίχθη ἡ Πύλη τοῦ Γιλδίζ καὶ ὁ ὄπισθεν αὐτῆς λαὸς κατάπληκτος, ἐνεός, κυριολεκτικῶς ἐμβρόντητος ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν του. Οὐδεὶς ἐκινήθη.

Ἐδέησεν ὅπως οἱ φύλακες ἐπαναλάβουν μειλιχίως, φιλοστόργως, πατρικῶς τὴν ἐντολὴν τοῦ Ἄνακτος, διὰ νὰ παρέλθῃ ἡ πρώτη ζάλη, ἡ πρώτη «σαστισμάρα».

Εὑρέθη κάποιος, ὁ θαρραλεώτερος, ὁ μᾶλλον περίεργος ἴσως, ὅστις ἐκίνησε τὸν πόδα. Διέβη μὲ τὸν ἕνα πόδα τὸ κατώφλιον, χωρὶς νὰ ἀποσπάσῃ τὰ δακτυλοῦντα, τὰ ἀμφιβάλλοντα, τὰ ἀνήσυχα βλέμματα ἀπὸ τοὺς φύλακας. Διῆλθεν εἶτα ὁλόκληρον τὴν πύλην καὶ ζαλισμένος, ἴσως μετανοῶν ἔκαμεν ὀλίγα βήματα. Ἴσως φοβηθεὶς ἤθελε καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ.... Ἀλλ' ἦδη ὁ δεύτερος ἐμιμήθη τὸν πρῶτον, καὶ τὸν δεύτερον τρίτος, καὶ μετ' ὀλίγα δευτερόλεπτα, ἀθορύβως ὡς σκιαὶ ὡς ἀσύλληπτα ὄντα, χιλιάδες λαοῦ εἰσώρμων ἐντὸς τῶν κήπων τοῦ Γιλδίζ, διὰ νὰ κατακλύσουν τὴν παράδοξον ἐκείνην κατωφέρειαν, ἥτις ἀπὸ τῶν αὐλοθυρῶν τῶν Ἀνακτόρων κατέρχεται εἰς μῆκος ἑκατὸν πεντήκοντα μέτρων, κάμπτει εἰς τὴν αὐλόθυραν τοῦ Χαμιδιὲ-Τζαμεσὶ, καὶ χάνεται πλατυνομένη εἰς τὴν πολυτελῆ τοῦ τεμένους ὑελόφρακτον θύραν.

Ὁ ἰλιγγιῶν ἐκεῖνος κόσμος, ὁ λαϊκός, ὁ ἄδολος, δὲν ἐγνώριζε ποῦ νὰ μεταβῇ, ποῦ νὰ σπεύσῃ, ποῦ νὰ σταθῇ. Τ' ἁπάντητα ἐκεῖνα μέρη, τὰ ἱερά, τὰ ἄγνωστα, τὰ μυστηριώδη ἀποκαλύπτονται εἰς τὰ θαμβωμένα ὄμματά του δελεαστικά, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ καταπατήσεως τοῦ Γιλδίζ.

Σπανίως ἄνθρωποι ἐφέρθησαν ἀβρότεροι καὶ εὐγενέστεροι πρὸς μεγιστᾶνας, ὅσον οἱ μεγιστᾶνες τοῦ Γιλδίζ πρὸς τὸν λαὸν κατὰ τὴν σημερινὴν ἀνεξαλείπτου μνήμης ἡμέραν.

* * *

Ἀκολουθῶ τὰ πλήθη ζαλισμένος. Δὲν ἠξεύρω καὶ ἐγὼ ποῦ νὰ ὑπάγω. Πνίγομαι εἰς τὸν κατέρυθρον ὠκεανὸν τῶν φεσίων, ὑπὸ τὰ ὁποῖα στάζει ἄφθονος ἱδρὼς ἐπάνω εἰς μορφὰς γελαστὰς τώρα καὶ χαρωπάς. Ἐδῶ βλέπω πλατύσκιον δένδρον,—ἐκεῖνο ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξεσφενδονίσθη ἡ βόμβα τοῦ Ζωρὶς—καὶ παρατηρῶ μυρμηκιὰν μικρῶν καὶ μεγάλων νὰ ἀναρριχᾶται καὶ νὰ διακλαδώνεται εἰς τοὺς πλατεῖς του κλάδους. Ἄνω τῶν ἑκατὸν ἀτόμων ἔχουν ἀναρριχηθῇ. Ἀλλὰ τὴν προσοχήν μου ἀπασχολεῖ μία ἄλλη ἀναρρίχησις, μία ἐπίθεσις, μία πραγματικὴ ἔφοδος εἰς τὸν παρὰ τὸ Περίπτερον τῶν Ἐπισήμων κρεμαστὸν κῆπον, ὅπου αἱ ἀκακίαι εὐεργετικὴν ἁπλώνουν τὴν σκιάν των, ἐνῷ κομψὴ κρήνη χύνει δροσερὸν καὶ διαυγέστατον τὸ ὕδωρ τοῦ Γιλδίζ.

Ἀναρριχῶμαι καὶ ἐγὼ εἰς τοὺς κρεμαστοὺς αὐτοὺς κήπους, καὶ μέσῳ τοῦ παντοδυνάμου ἐκείνου λαοῦ ὑψώνω τώρα περιφρονητικὰ βλέμματα πρὸς τὸ ὑπερκείμενον περίπτερον, ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ ὁποίου ἐξακολουθοῦν νὰ κρέμανται ὡς σταφυλαὶ οἱ δύσμοιροι Ἐπίσημοι, οἵτινες ἠγωνίσθησαν ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα νὰ εὕρουν μίαν ἄδειαν. Καὶ τί θὰ κάμουν; Θὰ ἴδουν ἀμυδρῶς μίαν καὶ μόνην πτυχὴν τῆς τελετῆς, ἐνῷ ἐνώπιόν μου καὶ ὑπ' ἐμὲ ὁλόκληρος ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον θὰ διέλθῃ ὁ Πατισὰχ μέχρι τοῦ Τζαμίου ἐκτείνεται

πλητικός. Γελῶ διότι συλλογίζομαι πῶς εὑρέθην ἐγὼ εἰς τὸ Γιλδίζ, πλανώμενος ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων του, καθήμενος ν' ἀναπαυθῶ ὀλίγον ἐπὶ τῆς χλόης του, κατασβύνων τὴν δίψαν μου εἰς τὴν κρήνην αὐτήν. Ἀλλὰ γελῶ ἀκόμη πλειότερον διότι συλλογίζομαι ὅτι δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ συναποκομίσω ἀπὸ τὸ Γιλδίζ, μαζῆ μὲ τὰς ὡραίας ἀναμνήσεις, καὶ ἄλλα τινὰ ζωΰφια· Ἀπὸ τὸ Γιλδίζ!

Λίρνης βλέπω ἕνα ἀξιωματικὸν τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς. Λιγυρὸς εἰς τὴν περίκομψον στολὴν τοῦ ἱππάρχου προχωρεῖ πρός με καὶ ἀντιλαμβανόμενός με ὅτι ξένον μὲ εὐκολύνει νὰ κατέλθω.

Εἶναι ὁ Ἀχμὲτ-Ἀλῆ βέης ὑπασπιστὴς τοῦ Σουλτάνου καὶ υἱὸς τοῦ Ἀρχιθυρωροῦ τοῦ Πατισὰχ, τοῦ Μπεκὴρ Ἀγᾶ Σχερατλερῆ Πασσᾶ. Ὁ νεαρὸς αὐτὸς ἀξιωματικὸς μὲ ὁδηγεῖ εἰς ἄλλο μέρος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἴδω ὁλόκληρον τὴν τελετὴν μὲ ὅλας της τὰς λεπτομερείας.

* * *

Εἶνε ἤδη 11 π.μ. ὥρα καί ὁ λαὸς ἀκόμη κυκλοφορεῖ διπορῶν πῶς ἀκόμη δὲν κατέλαβε τὰς θέσεις του ὁ στρατός. Πασάδες λευκοφόροι μὲ τὰ στήθη καταστόλιστα ἀνεβοκατεβαίνουν μέσῳ τοῦ ὄχλου ἐκείνου τοῦ ἡσύχως ὀργιάζοντος. Οἱ τσαούσηδες τοῦ Σουλτάνου μὲ τὰς γραφικὰς στολάς των καὶ τὰ ἐρυθρότατα μανίκια, τὰ ὁποῖα ἐξέρχονται ζωηρὰ κάτω ἀπὸ τὰ ἀνοιγμένα μαῦρα φαρδομάνικα ὡς στρατιῶται ἐγκαταλειφθέντες ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς παρελθόντας τοῦ μεσαίωνος χρόνους, πηγαινοέρχονται μέσῳ τοῦ πλήθους, ὁπόταν ἡ ἦχος σάλπιγξ ἀκούεται. Καταφθάνει ὁ στρατός.

Δὲν ἔρχεται ὅμως ὁλόκληρος! Ποῦ νὰ χωρέσουν ἄλλως τε δέκα πέντε χιλιάδες στρατοῦ μέσα εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν, τὸν ὁποῖον κατέκλυσαν, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Σουλτάνου, ἄνω τῶν πεντήκοντα χιλιάδων λαοῦ.

Πρώτη καταφθάνει ἡ αὐτοκρατορικὴ μουσική, ἥτις πιανίζουσα ῥυθμίζει τὸ βῆμα εἰς τὸ τάγμα τῶν λεγομένων Ζουάβων, οἵτινες μὲ τὰς λευκὰς στολάς των καὶ τὰ ἐρυθροπράσινα φαρίκια, τὰ ὑπενθυμίζοντα τὸ στρικάλυμμα τῶν Γενιτσάρων, προχωροῦσι μὲ τὸ θεαρχὸν βάδισμα, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐδίδαξαν οἱ Γερμανοί. Ἀκολουθεῖ εἶτα ἡ Αὐτοκρατορικὴ φρουρὰ τοῦ Γιλδίζ καὶ τελευταῖον τὸ ναυτικὸν, ἐνῷ πέραν τρία συντάγματα πεζικοῦ παρατάσσονται ἔξω τοῦ κιγκλιδώματος. Τριπλοῖ, πενταπλοῖ σχηματίζονται οἱ κύκλοι σιγὰ-σιγὰ περιορίζοντες τὸν λαὸν ἀπὸ τὸ μέσον τῆς κατωφεροῦς πλαγίου.

* * *

Πλησιάζει ἡ μεσημβρία καὶ συγκεντρωμένα τὰ πλήθη ἀτενίζουν τὰς ἁμάξας τῶν συζύγων τοῦ Πατισὰχ, αἵτινες κατέρχονται πρὸς τὸ τέμενος.

Διαβαίνουν αἱ ἅμαξαι ἐκεῖναι καὶ ὁρμεμφύτως ὁ λαὸς χαμηλώνει τὰ ὄμματα....

Διαβαίνουν αἱ ἅμαξαι τοῦ Σουλτανικοῦ χαρεμίου καὶ ἐνῷ ἑκατέραν τῶν θυρίδων φυλάττει τρέχων κοραμομέλας εὐνοῦχος, μέσα ἀπὸ τὰς ἀπαστραπτούσας ὑέλους διακρίνω μορφὰς γυναικῶν μόλις κρυπτομένας ὑπὸ τὸν λευκὸν ἀραχνοΰφαντον πέπλον. Καὶ αἱ μορφαὶ αὐταὶ φωτίζονται ἀπὸ δύο μαύρους ὀφθαλμούς, οἱ ὁποῖοι γίνονται μεγαλείτεροι καὶ πλέον θελκτικοὶ ἀπὸ τὴν ἔκπληξιν διὰ τὰ γύρω συμβαίνοντα. Αἱ ὀδαλίσκαι δι' ὀλίγα λεπτὰ—ἀπὸ τῆς πύλης τοῦ ἐσωτερικοῦ περιβόλου τῶν ἀνακτόρων μέχρι τοῦ Χαμηδιὲ-Τζαμεσὶ, διάστημα ἐλάχιστον σχετικῶς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς καθειρξεώς των—μεταφέρονται εἰς κόσμους ἀφαντάστους πλήθους συγκυκωμένου κάτω ἀπὸ τὸν ἀδιάλειπτον ψίθυρον τῆς ἀναμονῆς τοῦ μεγάλου γεγονότος.

Ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης παρελαύνουν αἱ μαῦραι αὐταὶ καὶ λαμποκοποῦσαι εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἅμαξαι, ὑπερήφανοι δὲ οἱ σύροντες αὐτὰς ἵπποι ὑψοῦσι τὴν ὡραίαν κεφαλὴν ὑπὲρ τὸν κατέρωθεν αὐτὸν ὠκεανόν...

* * *

Μετ' ὀλίγον μία ὀχλοβοὴ ἀκούεται ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ περιφήμου δένδρου. Δὲν εἶνε τίποτε. Δεκὰς κλάδων μὴ ἀντέχουσα εἰς τὸ ὑπερβολικὸν βάρος ἐθραύσθη αἰφνιδίως καὶ κατέπεσε παρασύρουσα τριακοντάδα ὅλην ἐκ τῶν ἀναρριχηθέντων. Πίπτουν καὶ τραυματίζονται ἐλαφρῶς, τραυματίζοντες ἐπίσης καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἱσταμένους. Ἡ βοὴ παρατείνεται ἐπί τινας στιγμάς. Οἱ τραυματίαι ὅμως ἀνασηκώνονται καὶ ὁδηγοῦνται εἰς τὰ ἰδιαίτερα τοῦ Γιλδίζ νοσοκομεῖα. Εὐτυχεῖς ἄνθρωποι! Ἔπρεπε ν' ἀναρριχηθοῦν καὶ νὰ πέσουν διὰ νὰ διέλθουν μόνοι αὐτοὶ τὸ κατώφλιον τῶν Ἀνακτόρων.

Ἀλλὰ ταυτοχρόνως αἰσθάνομαι ὅτι πρέπει νὰ εὐγνωμονήσω τὸν Μεχμὲτ-Ἀλῆ-βέην. Διότι ἂν δὲν ἦτο αὐτὸς, θὰ εὑρισκόμην καὶ ἐγὼ ἐπάνω εἰς τὸν κρεμαστὸν κῆπον καὶ θὰ ἔπιπτον μαζῆ μὲ τοὺς ἄλλους, ὅταν ὑπεῖκον εἰς τὴν ἀνήκεστον ὦθησιν τοῦ πλήθους ἀπεσπάσθη ὁλόκληρον τὸ κιγκλίδωμα του. Εὐτυχῶς οὐδεὶς ἢ σχεδὸν κανεὶς δὲν ἐτραυματίσθη. Μόλις ἀποκαθίσταται ἡ τάξις, καὶ ἀρχίζουν νὰ κατέρχωνται ἐκ τῶν Ἀνακτόρων πρὸς τὸ τέμενος εἰς δύο στίχους οἱ πασάδες οἱ φέροντες τὸν βαθμὸν τοῦ Μουσίρη. Ὑπερβαίνουν τοὺς ἑβδομήκοντα. Ὁ Σεϊχουλισλάμης ὁδηγεῖται ἐπὶ τῆς κλειστῆς ἁμάξης του καὶ αὐτὸς πρὸς τὸ τέμενος. Τρεῖς ἱππεῖς τὸν συνοδεύουσι.

Ο ΠΑΤΙΣΑΧ

Μεσημβρία! Τὰ πάντα εἶνε ἕτοιμα. Ἡ συγκίνησις κορυφοῦται. Ὁ χόδζας τοῦ Χαμηδιὲ-Τζαμεσὶ ἐμφανίζεται εἰς τὸν μιναρὲν καὶ προσκαλεῖ τὸν Χαλίφην καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς ἐνορίας νὰ προσέλθουν. Στιγμαί τινες ἀπολύτου σιγῆς παρέρχονται. Πάντες ἔχουν τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς τὸ σημεῖον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ ἐμφανισθῇ ὁ Πατισάχ.

Αἴφνης σάλπισμα ὡς βάρβαρος λαρυγγισμὸς ἀκούεται. Φρικίασις διατρέχει τὰ πλήθη, τὰ ὁποῖα συγκλονίζει ὡς φοβερὰ ὁμοβροντία μία κραυγὴ παρατεταμένη, διάτορος, οὐρανομήκης, προδίδουσα ὅλην τὴν ἁγνότητα καὶ τὸ ἄδολον τῆς λατρείας ἑνὸς λαοῦ πρὸς τὸν Ἄνακτά του.

— Πατισαχὶν τσὸκ γιασά!

Εἶνε ἡ ἐξέλιξις τῆς Βυζαντινῆς εὐχῆς:

— Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα!..

Ὅλων τῶν μουσικῶν παιανιζουσῶν ταυτοχρόνως καλύπτονται οἱ ἦχοι ἀπὸ τὴν βοὴν αὐτὴν τὴν ἀτελείωτον, τὴν συγκεχυμένην, τὴν βοὴν αὐτὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ εἷς τελειώνει διὰ ν' ἀρχίσῃ ὁ ἄλλος, διὰ νὰ παρατείνῃ τὴν ζωὴν τῆς διαθέρμου εὐχῆς, ἀδιαλείπτως, ἀδιακόπως ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως μέχρι τῆς ἐξαφανίσεως αὐτῆς.

Ἰδοὺ ἐμφανίζονται οἱ λευκοχίτωνες ἱππεῖς τῆς ἰδιαιτέρας φρουρᾶς τοῦ Ἄνακτος. Οἱ θυμοειδεῖς ἵπποι ἐν μικρῷ τριποδισμῷ κατέρχονται, χωρὶς εἰς τὴν μεγίστην κατωφέρειαν νὰ διολισθαίνουν χάρις εἰς τὴν λεπτὴν ἄμμον, τὴν ὁποίαν δεκάδες κάρρων ἐσκόρπισαν ἐκεῖ πρό τινων μόλις στιγμῶν.

Ἰδοὺ μία καὶ μόνη ἅμαξα. Πελώριοι ἵπποι φαίνονται ὅτι τὴν σύρουν. Πράγματι ἀναχαιτίζουν τὸν φοράν της, συγκρατούμενοι ὑπὸ τοῦ ἁμαξηλάτου ὅστις πλέει κυριολεκτικῶς εἰς τὸν χρυσόν.

Ἰδοὺ καὶ αὐτὸς ὁ Πατισάχ. Εἶνε ὄρθιος ἐντὸς τῆς ἁμάξης ταύτης. Τὸν βλέπουν τὰ πλήθη διὰ πρώτην φοράν. Τὰ πλήθη ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀπαγορευθῇ καὶ τὸ ὄνομά του νὰ προφέρουν, τὰ πλήθη ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μόλις προχθὲς εἶδον τὴν εἰκόνα του τυπωμένην εἰς ἐπιστολικὰ δελτάρια καὶ εἰς πίνακας μεγάλους, τώρα τὸν βλέπουν ζωντανόν, κινούμενον, χαιρετίζοντα δι' ἐπανειλημμένων κινήσεων τῆς χειρός. Καὶ πᾶσα κίνησίς του εἶνε σύνθημα νέας ἐντάσεως εἰς τὴν διάτορον ζητωκραυγήν, ὅπως εἰς τὴν τρικυμίαν τὰ μεγάλα κύματα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὀγκοῦνται περισσότερον πελώρια ἀπὸ τὰ ἄλλα.

Διαβαίνει ὁ Πατισὰχ εἰς ἀπόστασιν μέτρων τινῶν καὶ τὸ πλῆθος τότε μόνον ἀντιλαμβάνεται ὅτι αὐτὸ τὸν βλέπει, τὸν αἰσθάνεται μέσα εἰς τὸ μέχρι πρὸ μιᾶς ὥρας ἀκόμη ἀπαραβίαστον Γιλδίζ.

Τὶ ἐνδιαφέρει τὰ πλήθη, ἂν ὄπισθεν τῆς Σουλτανικῆς ἁμάξης, ἐφ' ἧς συνεπιβαίνουσιν ὁ Μέγας Βεζύρης Σαΐτ πασᾶς καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Ὀμὲρ Ρουστῆ πασᾶς, σύρουν τρέχοντες τὰ χρυσᾶ γηρατεῖα πασάδες μεγαλώνυμοι. Πεντήκοντα περίπου εἶνε οἱ ἀκολουθοῦντες ταχέως μὲ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους ἀσθμαίνοντες ἀλλ' ἐκτίοντες τὸν φόρον ὑποταγῆς πρὸς τὸν Πατισάχ. Τὴν πομπὴν καὶ ἄλλοι ἱππεῖς κλείουν.

* * *

Ἄλλη εἰκὼν, πανόραμα ὑπέροχον ἐκτυλίσσεται ὑπὸ τὰ ὄμματά μου. Μετὰ τὴν διέλευσιν τῶν περιχρύσων μεγιστάνων, οἵτινες μὲ ταπεινὰς τὰς κεφαλὰς ἀκολουθοῦσι τὸ ἅρμα τοῦ Αὐτοκράτορος, τέσσαρες ἵπποι εἰς λευκὸς, ὁ ἄλλος μαῦρος, ὁ τρίτος ἐρυθότριξ καὶ ὁ τελευταῖος λευκὸς ἀραβικὸς ἵππος χρυσίζων ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου πηδῶσιν ἢ μᾶλλον ἵπτανται πελώριοι, γιγάντιοι ὡς ἄλλοι πτερωτοὶ Πήγασοι, ὑψούντες ὑπὲρ τὰ πλήθη ἐκεῖνα ὑπερήφανον τὴν περίκομψον κεφαλήν. Ἀνεμίζεται ἡ πλουσία χαίτη καὶ φρίσσει τὸ εὐλύγιστον σῶμά των, ἐνῷ οἱ λευκοὶ πόδες μόλις ἅπτονται τῆς γῆς. Γίγαντες ἱπποκόμοι μελαψώτεροι ἀκόμη ἐν τῇ ἀντιθέσει τῶν περιχρύσων στολῶν των ἀνὰ δύο κρατοῦντες ἕκαστος ἕνα τῶν χαλινῶν ἀγωνίζονται μέσῳ τοῦ συμφυρομένου πλήθους νὰ συγκρατήσωσι τὴν ἀκάθεκτον ὁρμὴν τῶν πηγάσων ἐκείνων.

Εἶναι οἱ ἵπποι τοῦ Σουλτάνου. Ὁ Πατισὰχ ἐξερχόμενος τοῦ Τζαμίου ἴσως θελήσῃ νὰ ἐπανέλθῃ ἱππεύων, καὶ ἴσως ἐπιβῇ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν. Ἴσως πάλιν προτιμήσῃ νὰ διευθύνῃ μόνος τὴν κομψὴν ἅμαξαν, ἥτις συρομένη ὑπὸ ζεύγους θαυμαστῶν κελήτων ἀκολουθεῖ ἠρεμωτέρα τὴν θυμοειδῆ τετράδα, εἰς ἣν μόνον οἱ τέσσαρες μεγάλοι κατακτηταὶ τοῦ κόσμου θὰ ἠμοζε νὰ ἐπιβῶσιν...

* * *

Καὶ ἡ ἅμαξα προχωρεῖ πάντοτε, μέσῳ τοῦ ζητωκραυγάζοντος στρατοῦ καὶ πλήθους.

Εἷς κινηματογράφος—ἄλλοτε οὔτε ἡ ἀθωοτέρα φωτογραφικὴ μηχανὴ τῆς τσέπης δὲν ἐπετρέπετο—παραλαμβάνει τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν τῆς περιέργου εἰκόνος διὰ νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν κόσμον ὁλόκληρον τὴν ἱστορικὴν ταύτην ἡμέραν.

Ἔφθασεν ὁ Σουλτᾶνος εἰς τὸ τέμενος. Πολυτελὴς τάπης καθαρίζει τὰ ὑποδήματά του. Κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα τρὶς ὁ Πατισὰχ στρέφεται πρὸς τὸν λαόν του καὶ μὲ φιλικὰς χειρονομίας ἀνταποδίδει τὰς εὐχὰς τοῦ λαοῦ του, εἶτα δὲ ταχὺς εἰσέρχεται εἰς τὸ τέμενος νὰ προσευχηθῇ.

Πάντες θὰ ἦσαν βεβαίως περίεργοι νὰ μάθουν κατὰ τινας λεπτομερείας. Ἦτο συγκεκινημένος ὁ Πατισάχ. Ὁ Ἄναξ ὅστις τὴν ζωὴν ὁλοκλήρου τῆς Τουρκίας ἠδύνατο, ἂν ἤθελε, νὰ κρατῇ εἰς τὰς χεῖράς του, ἐφαίνετο ἐπιβεβαρυμένος εἰς τὴν θέαν τόσου πλήθους, ἀσυνήθιστος εἰς τὸ θέαμα τοῦτο:

Θὰ ἦτο ἀστεϊσμὸς ἂν μετὰ τὴν ἐμφάνισίν του τὴν σημερινὴν ἔλεγέ τις ὅτι ὁ Σουλτάνος ἦτο δυσηρεστημένος ἐκ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων, ἂν ἦτο στενοχωρημένος ἐκ τῆς θέας τοῦ λαοῦ ἐκείνου ἰδίως μετὰ τὴν προπερυσινὴν ἀπόπειραν· τοὐναντίον, ὄρθιος ὡς ἦτο, χειρονομῶν καὶ χαιρετίζων, γελαστὸς μέσα εἰς τὰς ψαρὰς τρίχας, αἵτινες περιέστεφον τὴν μορφὴν, ὁ Πατισὰχ ἐφαίνετο συμμεριζόμενος τὸν ἀκράτητον τοῦ πλήθους ἐνθουσιασμόν. Ἐφαίνετο ἀκόμη καταληφθεὶς καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἰλίγγου, μάλιστα ὅταν ἐπέστρεφεν ἐκ τοῦ τεμένους ὁπότε αἱ αὐταὶ σκηναὶ ἐπανελήφθησαν.

Βραχνὴ τώρα ἡ φωνὴ τοῦ πλήθους διελάλει.

—Πατισαχὶν τσὸκ γιασᾶ!...

* * *

Οὐδεὶς ἴσως ἐπρόσεξεν ὅτι τώρα ἀντὶ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν εἰς τὴν σουλτανικὴν ἅμαξαν ἐκάθητο πάλιν ὁ πρίγκηψ Μπουρχανεδδὶν ἐφένδης ὁ τεταρτότοκος υἱὸς τοῦ Σουλτάνου καὶ δέκατος τέταρτος κατὰ σειρὰν διαδοχῆς, αὐτὸς ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἠθέλησεν ἡ ἐκπεσοῦσα καμαρίλλα τοῦ Γιλδίζ ν' ἀνυψώσῃ, πείθουσα τὸν Σουλτᾶνον ν' ἀνακηρύξῃ τὸν Μπουρχανεδδὶν ἐφένδην διάδοχον, ἵνα καὶ ἐκεῖνος σωθῇ καὶ διαιωνισθῇ ὁ παλαιοτουρκισμός

Παρ' ὅλον τὸ Σύνταγμα, παρ' ὅλην τὴν κρατοῦσαν πεποίθησιν ὅτι ἡ νόμιμος ἐπὶ τὸν θρόνον διαδοχὴ δὲν ἤθελε διασαλευθῇ, ὁ Μπουρχανεδδὶν ἐκάθητο ἀπέναντι τοῦ πατρὸς, ἀψευδὴς μάρτυς τῆς ἰδιαιτέρας του εὐμενείας.

Μήπως ὁ Πατισὰχ δὲν μετέβαλε γνώμην; ἢ μήπως οὐδέποτε αὐτὸς οὗτος ἔσχε τὴν γνώμην ταύτην, καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὐδεμίαν ποτὲ εἶχε σχέσιν πρὸς τὸ ζήτημα τῆς διαδοχῆς ἡ προτίμησις αὐτὴ ἡ φιλόστοργος πατρὸς ἰδιαιτέρως ἀγαπῶντος ἓν ἐκ τῶν ἰδίων του τέκνων;

Ὅπως καὶ ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα ὁ Μπουρχανεδδὶν ἐφένδης ζωηρὸς καὶ γελαστὸς ἀντεχαιρέτα καὶ αὐτὸς τὰ πλήθη τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν ἄνοδον διασπάσαντα τὰς ἑξαπλᾶς ζώνας τοῦ στρατοῦ ἠκολούθησαν τὴν ἅμαξαν καὶ ἐσταμάτησαν ὑπὸ τὰ παράθυρα τοῦ περιπτέρου, εἰς τὰ ὁποῖα τρὶς ἐνεφανίσθη ὁ Σουλτᾶνος ἀντιχαιρετῶν τὰ ζητωκραυγάζοντα πλήθη, καὶ ὁπόθεν ἐξέφρασε δι' ὀλίγων τὴν χαράν του διὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀγάπης ἐκείνης καὶ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τὴν εὐμένειαν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ καλῇ ὑποδοχῇ, ἧς ἔτυχε τὸ Σύνταγμα.

Μέχρι τῆς 2 μ. μ. ὥρας παρέμεινεν ἔξωθι τοῦ Γιλδίζ-Κιόσκ ὁ λαὸς ἐκεῖνος, κάθιδρως, ἀσφυκτιῶν, ἀλλὰ καὶ τρώγων τοὺς ἄρτους καὶ πίνων τὴν ἄφθονον λεμονάδαν, τὰ ὁποῖα κατ' ἔθος μοιράζουν κατ' ἐντολὴν τοῦ Σουλτάνου.

* * *

Μετὰ τὴν βαθμιαίαν ἀποχώρησιν τοῦ πλήθους, πολλοὶ διέβησαν τὴν αὐλόθυραν τοῦ Χαμηδιέ-Τζαμεσί, περίεργος δὲ διότι οὐδεὶς μοῦ ἠμπόδιζε τὴν εἴσοδον διέβην καὶ τὸν οὐδὸν τοῦ τεμένους. Ἐξέβαλον τὰ ὑποδήματά μου μαζῆ μὲ τοὺς ἄλλους καὶ εἰσεχώρησα εἰς τὸ περίκομψον αὐτὸ ναΐδριον ὅπου ὁ Ἀραβικὸς ῥυθμὸς σχετισμένος μὲ τὴν Γαλλικὴν ἀρχιτεκτονικὴν προσδίδει ἐκτάκτως εὐχάριστον τὴν θέαν. Μετ' ὀλίγον κατὰ ἑκατοντάδας εἰσήλαυνον εἰς τὸ τέμενος τὰ πλήθη κρατοῦντα εἰς χεῖρας τὰ ὑποδήματά των.

Σεβασμὸς καὶ μεγαλοπρέπεια, περιέργεια καὶ ἐπιβλητικότης ἦσαν ἀνακατευμένα μέσα εἰς τὰς ποικίλας μορφὰς τῶν Μουσουλμάνων, Χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων, οἵτινες κοινὴν τὴν κατάπληξιν αἰσθανόμενοι, ἐφαίνοντο ἀδελφωμένοι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τῆς φιλοστόργου ἐλευθερίας, ἣν τοῖς παρεῖχεν ὁ Ἄναξ.

Τὰ περίεργα σημεῖα τῆς τελετῆς αὐτῆς εἶνε κάποιος Πραπρᾶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ὁποῖος ἀνῆλθεν εἰς μίαν ἅμαξαν καὶ προσεφώνησε τὰ πλήθη ἔξωθι τοῦ Γιλδίζ. Ταὐτοχρόνως μία μουσικὴ Βλάχων πλανοδίων ἐπαιάνιζε τὸν Ὀθωμανικὸν ὕμνον. Καὶ αὐτὰ διήρκεσαν μέχρι τῆς 2 μ. μ. ὥρας, ὁπότε ὁ κόσμος ἤρχισε ν' ἀποχωρῇ καὶ νὰ ἐπανακάμπτῃ εἰς τὰ ἴδια. Τὸ Μπεσίκ-Τὰς ἐπλημμύρησεν ἀπὸ κόσμον σιγηλότερον τάφου, ὁ Δολμᾶ-Μπαχτσὲς ὁμοίως καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Γαλατᾶς καὶ ἡ Ἰσταμπούλ ἐδέχοντο τοὺς παλινοστοῦντας.

* * *

Δὲν εἶχεν ἀκόμη τελειώσει τὸ προσκύνημα, ὁπότε ἡ εἴδησις τῆς εἰσόδου τοῦ λαοῦ εἰς τὸ Γιλδὶζ καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ Πατισάχ μέσῳ τοῦ λαοῦ ἐκείνου ἀστραπιαίως διεδόθη. Κανεὶς δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὴν ἀρχήν, πάντες δὲ δυσπίστως εἶχον. Ἐχύθησαν ὅμως μετ' ὀλίγον οἱ χείμαρροι τῶν αὐτοπτῶν εἰς τὸν Γαλατᾶν ἰδίως καὶ εἰς τὴν Ἰσταμπούλ καὶ ἤρχισαν αἱ ἀφηγήσεις. Μέχρι βαθείας νυκτὸς ἐξηκολούθησεν ἡ πανήγυρις αὕτη εἰς ἅπαντα τὰ κέντρα. Εἰς τὸν κῆπον τῶν Μνηματακίων ὅπως συνήθως οἱ περιπατηταὶ συνεκεντροῦντο περὶ τὸ περίπτερον τῆς μουσικῆς ν' ἀκούσουν τοὺς αὐτοσχεδίους ῥήτορας ὁμιλοῦντας περὶ ἐλευθεριῶν, περὶ Συντάγματος, περὶ Εὐρώπης καὶ περὶ

συμπράξεως τῶν ἐθνοτήτων τῆς Τουρκίας πρὸς περίσωσιν τῆς κοινῆς πατρίδος ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου.

Εἰς τὸν κῆπον τοῦ Ταξιμίου οἱ ἀνεπτυγμένοι συνεκέντρωσαν διαδήλωσιν ἐκ πεντακισχιλίων περίπου ἀνθρώπων, οἵτινες ἐζητωκραύγασαν ὑπὲρ τῶν Μωαμεθανῶν, Ἑλλήνων, Ἀρμενίων, Ἀλβανῶν καὶ Ἰουδαίων. Εἰς τὰ λοιπὰ κέντρα ἐξηκολούθησαν αἱ αὐταὶ συζητήσεις καὶ τὰ ἴδια σχόλια, ἐν δὲ μόνον θλιβερὸν κροῦσμα ἐσημειώθη. Εἰς τὰ Μνηματάκια κάποιος Παλαιότουρκος περιστοιχιζόμενος ἀπὸ ὁμόφρονας ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ ὑποδεικνύων τοὺς κινδύνους τῆς ἀναρχίας, ἥτις θὰ προέκυπτεν ἐκ τῆς μεταβολῆς τοῦ πολιτεύματος. Οἱ Νεότουρκοι ὅμως ἀκροαταὶ ἐξηρεθίσθησαν καὶ τὸν ἀπεδοκίμασαν, ὅταν δὲ ὁ ῥήτωρ ἐξύβρισεν αὐτούς, εἷς ἀξιωματικὸς ἐξιφούλκησεν. Ἀλλ' ἐν καιρῷ ἐκρατήθη. Τί εἶναι ὅμως ἓν κροῦσμα εἰς τὸ χάος αὐτὸ καὶ τὸν λαβύρινθον!

Ἐκτὸς ὅμως ὅλων αὐτῶν ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν ἔχασε τὴν ὄψιν της. Ὁ Γαλατᾶς εἰργάσθη ὅπως συνήθως, καὶ μετὰ τὴν ἐργασίαν, οἱ σιδηρόδρομοι, αἱ ἅμαξαι καὶ τὰ ἀτμόπλοια ἐπανέφερον τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὰς οἰκίας των ἢ τὰ θέρετρά των.

Ἡ μεγάλη ὁδὸς τοῦ Πέραν δὲν ἔπαυσεν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν τὴν κίνησίν της. Τὴν δὲ νύκτα ὅταν ἀπέμεινε μόνον ὁ κόσμος τῶν διασκεδάσεων, ἠκούετο τὸ μονότονον κτύπημα τοῦ ῥοπάλου τῶν νυκτοφυλάκων ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, καὶ τὰ γαυγίσματα τὰ φρικώδη τῶν σκύλων ὁσάκις ἄλλος σκύλος, ἄλλης γειτονιᾶς, ἐτόλμα νὰ διαταράξῃ διερχόμενος τὴν ἡσυχίαν τοῦ λίαν σεβαστοῦ των ὕπνου....

ΚΑΙ ΟΛΙΓΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Δὲν θέλω νὰ ἐκταθῶ εἰς πολλὰ συμπεράσματα. Ἂς τὰ ἐξαγάγῃ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ πρώτου πραγματικοῦ προσκυνήματος μετὰ τὴν κατανη-σιν τῆς παραχωρήσεως τοῦ Συντάγματος.

Ἡ γαλήνη βασιλεύει εἰς τὴν πόλιν τὴν μεθυσθεῖσαν γλυκέως ἐκ τῶν ἐλευθεριῶν. Δὲν κραιπαλεῖ, ὄχι, οὐδὲ ὀργιάζει. Κάμνει χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας της, ὄχι κατάχρησιν. Ἀλλ' αἱ ἀρχαὶ ἐλλείπουσι· χιλιάδες ἀνθρώπων, ὑπαλλήλων, στρατιωτικῶν, πολιτικῶν ὑπαλλήλων μυστικῶν τοῦ Κράτους μένουν ἄνευ ἐργασίας, ἄνευ εἰσπράξεων, ἄνευ ἐλπίδος ἐπαναφορᾶς ἂν ἔφυγαν, παραμονῆς, ἂν δὲν ἀπεδιώχθησαν. Ὁ λαὸς ζητεῖ νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς δίκην πάντες οἱ περὶ τὸν Σουλτᾶνον ἐκεῖνοι, οἵτινες παρεπλάνων αὐτόν. Φθάνει ἀκόμη καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ πρώην Μεγάλου Βεζύρου Φερὴτ πασᾶ.

Τὸ Γιλδὶζ φαίνεται διατεθειμένον ν' ἀσπασθῇ τὰς νεοτουρκικὰς σκέψεις τοῦ Ἄνακτος. Ἀλλ' ὑπάρχουν συνήθειαι τῶν ὁποίων ἡ μεταβολὴ σημαίνει καταστροφήν. Ὅταν δὲ καταστρέφεται κανείς, δὲν θέλει νὰ καταστραφῇ μόνος. Παρασύρει καὶ προκαλεῖ τὸν ὄλεθρον.

Ἡ γαλήνη ἡ ἐπιφαινομένη παντοῦ, θὰ ἦτο μεγίστη καὶ περὶ τῆς Σουηδίας ἀκόμη ἂν ἐπρόκειτο. Εἶναι ὑπερμέτρως μεγάλη διὰ τὴν Τουρκίαν..

Ὄντως εἶναι ἀγαθώτατος λαός, εἶνε δὲ ὁ τιμιώτερος καὶ νομοταγέστερος ὁσάκις ὁ νόμος ἢ μᾶλλον ἡ παρανομία διὰ τῆς βίας ἐπιβάλλεται. Δὲν διαμαρτύρεται· ὑποφέρει ἐν σιγῇ μοιρολατρικώτατα. Ἀλλ' ἡ γαλήνη, ἡ ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ αὐτῷ ἡσυχία, ἡ ἀλλαγὴ ἡ ἀπότομος συνηθειῶν καὶ ἕξεων τόσων καὶ τόσων αἰώνων δὲν θὰ παρέλθουν τόσον ἥσυχα. Αὐτὰ φοβοῦμαι εὐχόμενος νὰ διαψευσθοῦν.

Κωνσταντινούπολις 18 Ἰουλίου 1908

Γ. Δ. ΚΟΡΟΜΗΛΑΣ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

Η ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΝΕΚΡΟΠΟΛΙΣ ΤΟΥ ΠΑΡΝΩΝΟΣ

ΤΟ ΓΕΡΑΚΙ

Α'.

ΕΡΕΥΝΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Τὰ κάστρα τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου.—Οἱ δύο μεσαιωνικοὶ ἐρειπιῶνες.—Αἱ περὶ τοῦ Μυστρᾶ εἰδήσεις.—Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Γερακίου.

— Τὰ κάστρα τῆς Λακωνικῆς

Τὴν μεταξὺ τῶν ὀρέων τοῦ Ταϋγέτου καὶ τοῦ Πάρνωνος διαρρεομένην ὑπὸ τοῦ Εὐρώτα στενὴν καὶ μακρὰν κοιλάδα δεσπόζουσι δύο κάστρα ὀχυρά, βουνὰ ἀπόκρημνα στεφανώνοντα τὸ κάστρον τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου. Τὸ κάστρον τοῦ Μυστρᾶ, κομψὸν ὡς στέμμα, μὲ τὰς εὐρύθμους ἐπάλξεις καὶ πύργους του, περιστέφει τὴν κορυφὴν ἑνὸς ἐκ τῶν εἰς τὰς ΝΑ. ὑπωρείας ὑψουμένων ὡς πρόχωμα προβούνων τοῦ Ταϋγέτου. Τὸ ἄλλο, πολὺ μεγαλύτερον, τὸ κάστρον τοῦ Γερακίου, ἐγείρεται ἀγέρωχον ἐπάνω εἰς τὴν μίαν κορυφὴν ἑνὸς βουνοῦ δικορύφου τῶν ΝΔ. ὑπωρειῶν τοῦ Πάρνωνος. Τὸ πρῶτον ἐκτίσθη διὰ νὰ δαμάζῃ τὰς ἀνυποτάκτους ὀρεινὰς φυλὰς τοῦ Ταϋγέτου, τὸ ἄλλο τὰς φυλὰς τοῦ Πάρνωνος. Τὸ ἓν εἰς τὴν μίαν ἄκραν τῆς μακρᾶς κοιλάδος τοῦ Εὐρώτα, πρὸς Δ. τοῦ ποταμοῦ, τὸ ἄλλο ἀπέναντι σχεδὸν πρὸς Α. τοῦ Εὐρώτα, εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τῆς κοιλάδος, κυριαρχοῦν τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ.

Τὸ κάστρον τοῦ Γερακίου

Τὰ κάστρα αὐτὰ ἐκτίσθησαν καὶ τὰ δύο ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτητῶν, οἱ ὁποῖοι ἵδρυσαν, ἐξαιρέτως εὐδοκιμήσαν, Φραγκικὸν πριγκιπᾶτον εἰς τὴν χερσόνησον, τὸ Πριγκιπᾶτον τῆς Ἀχαΐας ἢ τοῦ Μορέως περὶ τὸ 1210. Τὸ κάστρον τοῦ Γερακίου ἀνηγέρθη κατὰ τὴν πρώτην διανομὴν τῆς κατακτηθείσης χώρας καὶ ἀπετέλεσε τὸ κύριον ἔρεισμα μιᾶς ἐκ τῶν δώδεκα βαρωνιῶν τοῦ πριγκιπάτου τοῦ Μορέως—τῆς βαρωνίας τοῦ Γερακίου. Τὸ κάστρον τοῦ Μυστρᾶ ἐκτίσθη ἀργότερα κατὰ τὸ 1259 ὑπὸ τοῦ μεγαλοψύχου πρίγκιπος Γουλιέλμου Βιλλαρδουΐνου—τρίτου πρίγκιπος τοῦ Μορέως.

Καὶ τὰ δύο λοιπὸν εἶναι κάστρα Φραγκικά, ὅπως ἄλλως τε ὅλα τὰ μεγάλα τοὐλάχιστον κάστρα, τὰ ὁποῖα ὑψοῦνται ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος. Λέγω τὰ μεγάλα, διότι δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν ὅτι δὲν ὑπάρχουν καὶ τιμαριουχικοὶ πύργοι κτισθέντες ὑπὸ ἀρχόντων καὶ χωροδεσποτῶν ἰθαγενῶν.

Καὶ τὰ μὲν κάστρα, τὰ φρούρια μᾶλλον, τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου εἶναι ἄξια πολλοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ μελέτης. Ἀλλὰ τὰ παρέχοντα ζωντανώτερον ἐνδιαφέρον καὶ ὑλικὸν πολύτιμον πρὸς μελέτην τῆς τέχνης καὶ τοῦ βίου τῶν τελευταίων Βυζαντινῶν χρόνων, εἶναι τὰ ὑποκείμενα εἰς τὰ κάστρα ἐρείπια καὶ μνημεῖα μεσαιωνικῶν οἰκήσεων, ἀνυπολογίστου ἐθνικῆς σημασίας μεσαιωνικαὶ νεκροπόλεις.

— Ἡ μεσαιωνικὴ νεκρόπολις τοῦ Μυστρᾶ

Τὰ ἐρείπια τοῦ Μυστρᾶ ἦσαν ἀμελέτητα μὲν ἐπιστημονικῶς ἀκόμη, ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ γνωστὰ ὁπωσδήποτε εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Περιηγηταὶ τῶν ἀρχῶν ἰδίως τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος εἶπον περὶ αὐτῶν, ἐλάχιστα, εἶναι ἀληθές, σχεδὸν μόνον περὶ τῆς ὑπάρξεώς των, μάλιστα δὲ οἱ ἐπιστήμονες τῆς μεγάλης Γαλλικῆς ἐπιστημονικῆς ἀποστολῆς καὶ ὁ ῥωμαλέος τὴν ἀπέραντον μάθησιν σκαπανεὺς τῆς Φραγκοκρατουμένης Ἑλλάδος Κάρολος Buchon. Παραδόξως ὅμως ὁ τόσον προσεκτικὸς Γάλλος μεσαιωνοδίφης πολὺ ὀλίγην ἔδωκε προσοχὴν καὶ ἐλάχιστα περὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ Μυστρᾶ λέγει. Πιθανὸν τὸ ἠσκημένον του ὄμμα εἶδεν, ὅτι πολὺ ὀλίγα Φραγκικὰ πράγματα, περὶ τῶν ὁποίων κυρίως ἐνδιεφέρετο, εἶχε νὰ εὕρῃ εἰς τὸν Μυστρᾶν. Συγχρόνως πε-

ρίπου, περὶ τὸ 1840, καὶ ὁ Γάλλος ἀρχιτέκτων Couchaud ἰχνογράφησε καὶ ἐσκιαγράφησέ τινα τῶν καλλίστων αὐτοῦ μνημείων.

Πρέπει δὲ νὰ κατέλθωμεν εἰς τοὺς χρόνους ἡμῶν διὰ νὰ εὕρωμεν ἀληθὲς ἐνδιαφέρον διὰ τὸν Μυστρᾶν. Ὁ καθηγητὴς κ. Κ. Ζησίου ἐδημοσίευσε τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ Μυστρᾶ. Ἔπειτα δὲ τὸν μεσαιωνικὸν τοῦτον ἐρειπιῶνα κατέστησεν ἀντικείμενον μελετῶν ἐμβριθῶν ἐπὶ χρόνον καὶ ἐπανειλημμένως εἰς αὐτὸν διατρίψας ὁ διακεκριμένος Γάλλος βυζαντινολόγος κ. Γαβριὴλ Μιλλέ, καθηγητὴς ἐν τῇ École des Hautes Études. Τὸ περὶ τῶν ἐρειπίων καὶ τῆς τέχνης τοῦ Μυστρᾶ ἔργον τοῦ κ. Μιλλὲ περιμένομεν μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος νὰ ἐκδοθῇ προσεχῶς,—συμβολὴ σπουδαία εἰς τὴν ἱστορίαν, θρησκείαν καὶ τέχνην τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλλάδος.

Τὸν Μυστρᾶν ὑπέδειξεν εἰς τὸν κ. Μιλλὲ ὡς ἀντικείμενον ἐρεύνης ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ ἐν τῇ Γαλλικῇ Σχολῇ κ. Θεόφιλος Homolle, ὁ ὁποῖος ηὐνόησε καὶ ἄλλου διακεκριμένου βυζαντινολόγου τὰ ταξίδια Βυζαντινῶν ἐρευνῶν, τοῦ κ. I. Laurent. Οὕτως ὁ ἐπιφανὴς διδάσκαλος καὶ πολύτιμος τῆς Ἑλλάδος φίλος, ὅπως προγενέστερον ὁ προκάτοχός του Albert Dumont διὰ τοῦ κ. Bayet καὶ τοῦ κ. Diehl, μετ' ἀγάπης ἀνενέωσε τὴν παλαιὰν εἰς τὴν Γαλλικὴν ἐπιστήμην ἔνδοξον παράδοσιν τῶν Βυζαντινῶν μελετῶν.

Πολλάκις δ' ὡμίλησαν ἐσχάτως περὶ τοῦ Μυστρᾶ οἱ προσφιλεῖς μου διδάσκαλοι Σπ. Λάμπρος καὶ Κάρολος Diehl ὁ μὲν εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν Νέον αὐτοῦ Ἑλληνομνήμονα, ὁ δὲ εἰς τὰς Études ἰδίως Byzantines. Καὶ εἰκόνας τῶν μνημείων ἐδημοσίευσαν καὶ περὶ τῆς μεγάλης αὐτοῦ σημασίας ὡμίλησαν, περὶ τῆς ὁποίας, πρότερον, εἶχεν εἴπει καὶ ὁ Γρηγορόβιος, ὁ πολὺς συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Μυστρᾶς λοιπὸν καθίσταται ὁσημέραι γνωστότερος. Ἐντελῶς ὅμως ἄγνωστον ἦτο τὸ Γεράκι, κέντρον καὶ τοῦτο διαφερόντως λόγου ἄξιον βίου καὶ τέχνης μεσαιωνικῆς, ἴσως ὄχι πολυτιμότερον τοῦ Μυστρᾶ, πάντως ὅμως ζωντανὸν εἰς ἐνδιαφέρον, περιεργότερον διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν μνημείων καὶ ἐρειπίων αὐτοῦ.

— Τὸ Μεσαιωνικὸν Γεράκι

Περίεργον πραγματικῶς εἶναι πῶς ὁ ἄλλος οὗτος μεσαιωνικὸς ἐρειπιὼν δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ οὐδενὸς τῶν περιηγητῶν, οὔτε τῶν ἀρχαιοτέρων οὔτε τῶν μεταγενεστέρων, τῶν ἐπιστημονικώτερον περιηγηθέντων τὴν Ἑλλάδα. Κάτι λέγει ὁ Κούρτιος ἀόριστον. Ἡ ἱστορία σιωπᾷ περὶ τοῦ Γερακίου καὶ ὁ ἡμέτερος Παπαρρηγόπουλος ἀγνοεῖ τὴν ὕπαρξίν του. Ἡ σιωπὴ αὕτη καὶ τὸ ἄγνωστον ἐξηγεῖται ὁπωσδήποτε ἐκ τοῦ ὅτι τὸ Γεράκι εἶναι χαμένον μέσα εἰς τα βουνὰ τοῦ Πάρνωνος, ὅτι εἶναι μακρὰν ἑνὸς λαμπροῦ κέντρου ἀρχαίου βίου, ὅπως ὁ Μυστρᾶς εἶναι παρὰ τὴν Σπάρτην, ἡ ὁποία προσείλκυε πάντοτε τοὺς ἐπισκέπτας.

Κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν του ἔξερεύνησιν τῆς Πελοποννήσου, πρὸ δέκα ἐτῶν, ὁ κ. Ἰωσὴφ Laurent ἐπεσκέφθη καὶ τὸ Γεράκι, μελετῶν τοὺς Βυζαντινοὺς ναοὺς τῆς Πελοποννήσου καὶ δὴ τοὺς Α. καὶ Ν., οἱ ὁποῖοι θέλουσιν ἀποτελέσει τὸ θέμα τοῦ προσεχῶς ἐκδοθησομένου ὡραίου, ὡς μᾶς ὑπόσχονται αἱ ἐμβριθεῖς μελέται του, ἔργου, τοῦ Peloponnèse chrétien. Σήμερον δὲ τὴν πρώτην νύξιν περὶ τοῦ Γερακίου ἔκαμαν οἱ Ἄγγλοι τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς σχολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδόθη ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Κυβερνήσεως τὸ δικαίωμα ἀνασκαφῶν εἰς τὴν Λακωνικήν. Μέλη τῆς Ἀγγλικῆς Σχολῆς μετέβησαν κατὰ τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1905 καὶ εἰς τὸ Γεράκι, ὅπου ἐξετέλεσαν δοκιμαστικὰς ἀνασκαφὰς εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν ἀρχαίων Γερονθρῶν. Τὸ ἑπόμενον ἔτος, κατὰ τὴν ἄνοιξιν πάλιν τοῦ 1906, μετέβη ἐκεῖ καὶ ὁ Ἄγγλος δημοσιογράφος καὶ διακεκριμένος ἐρευνητὴς τῆς φραγκοκρατουμένης Ἑλλάδος κ. William Miller. Μετ' ἀγάπης πολλῆς ὁ ἐνθουσιώδης οὗτος φίλος τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν μεσαιωνικῶν αὐτῆς μνημείων ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν κ. Σπ. Λάμπρον περὶ τοῦ ἀγνώστου καὶ ἀξιολόγου τούτου κέντρου φραγκοβυζαντινῆς τέχνης. Τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Miller ἀνέγνωσεν ὁ κ. Λάμπρος εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῶν ἑταίρων τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας κατὰ Μάϊον τοῦ 1906. Ἐζήτησε δὲ παρ' αὐτῆς τὴν ἄδειαν, ὁμοφώνως δοθεῖσαν, ὅπως ἐκ μέρους τῆς Ἑταιρείας συστήσῃ εἰς τὸ ὑπουργεῖον νὰ λάβῃ πρόνοιαν περὶ τῆς ἐρεύνης καὶ διασώσεως τῶν πολυτίμων τούτων λειψάνων τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν βίου.

— Ἡ μέριμνα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας

Αἱ συστάσεις τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας συνέπεσαν μὲ τὰς πρὸς τὸν Γενικὸν Ἔφορον κ. Π. Καββαδίαν ἀνακοινώσεις τῶν Ἄγγλων. Καὶ οὕτως, ὅτε ἡ γενικὴ ἐφορεία μὲ ἀπέστειλεν εἰς τὸν Μυστρᾶν, τὸ θέρος τοῦ 1906, μοι ἐδόθη καὶ ἡ ἐντολὴ νὰ μεταβῶ καὶ εἰς τὸ Γεράκι νὰ μελετήσω τὰ μνημεῖα αὐτοῦ καὶ νὰ ὑποβάλω εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἔκθεσιν περὶ τῶν ἐργασιῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ νὰ γείνωσι πρὸς συντήρησιν, ἀναστήλωσιν καὶ ἐπιπρέπειαν αὐτῶν. Εἰς τὸ Γεράκι μετέβην ἀπὸ τοῦ Μυστρᾶ μετὰ τοῦ κ. Γ. Μιλλὲ καὶ τοῦ Βέλγου Βυζαντινολόγου κ. Ἐρρίκου Grégoire, οἱ ὁποῖοι παρέμειναν ἐκεῖ δύο ἡμέρας ἐπισκεφθέντες τὰ ἐρείπια. Ἐγὼ δὲ διέτριψα εἰς τὸ Γεράκι περὶ τὰς τρεῖς ἑβδομάδας, κατὰ τὰς ὁποίας ἐμελέτησα ὅλα τὰς μνη-

μεῖα, ἀνεγνωσα τὰς ἐπιγραφάς, ἐπῆρα ἔντυπα καὶ πανομοιότυπα, φωτογραφίας δὲ τῶν ἀξιολογωτέρων μνημείων διὰ τῆς ἀγαστῆς προθυμίας τοῦ φίλου Γερακίτου δικαστοῦ κ. Π. Πουλίτσα. Καθόλου δὲ συνέλεξα πᾶν ὑλικὸν χρήσιμον εἰς προκαταρκτικὴν μελέτην. Βῆμα φωτεινὸν πρὸς τὸν Βυζαντινὸν ἡμῶν κόσμον ἔκαμεν ἤδη ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ της προορισμοῦ ἐπαξίᾳ ἐπιδεικνυομένη. Γνωστὸν εἶναι, ὅτι οὐδεμιᾶς δαπάνης φειδομένη, ἐκτελεῖ ἤδη ἀπὸ πέρυσιν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐποπτείαν μου συστηματικὰς ἐργασίας ἐρεύνης, συντηρήσεως, ἀναστηλώσεως καὶ εὐπρεπείας τῶν μνημείων τοῦ Μυστρᾶ. Προσεχῶς θέλει ἐπιχειρήσῃ ἐργασίας συστηματικὰς καὶ εἰς τὸ Γεράκι. Οὕτω δὲ θὰ ἔχῃ τὴν ἐθνικὴν τιμήν, ὅτι συνετήρησε καὶ ηὐτρέπισεν, ὅσον ἠδύνατο καλύτερον, δύο πολύτιμα κέντρα μεσαιωνικῆς τέχνης καὶ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνικοῦ βίου.

Περὶ τοῦ Γερακίου ἔγραψαν ἄρθρα βραχύτατα καὶ γενικὰ οἱ τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς σχολῆς εἰς τὸ περιοδικὸν αὐτῶν καὶ ὁ Miller εἰς τὸν Morning Post. Πάντοτε ὅμως ἄγνωστον ἀπομένει τὸ πολύτιμον τοῦτο κέντρον φραγκοβυζαντινῆς τέχνης.

Καταγινόμενος ἀπὸ ἐτῶν ἤδη, ἀπὸ τῆς εἰς τὴν École Normale Supérieure διατριβῆς μου, εἰς μελέτας περὶ τῆς φραγκοβυζαντινῆς Ἑλλάδος, ἔχων τὴν καλὴν τύχην νὰ σταλῶ πρῶτος ἐπισήμως, ὅπως ἴδω τί εἶναι τὸ Γεράκι,—θέλω καταστήσει αὐτὸ ὑποκείμενον μελέτης εἰδικῶς τεχνικῆς καὶ ἱστορικῆς. Εἰς τὸν Νέον Ἑλληνομνήμονά του ὁ κ. Σπ. Λάμπρος διηγήθη τὴν ἱστορίαν τῆς ἀποστολῆς μου εἰς τὸ Γεράκι καὶ τὴν περὶ τῶν μνημείων αὐτοῦ ἐργασίαν μου. Σήμερον θέλω ν' ἀποκαλύψω εἰς κύκλον εὐρύτερον, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς μου τὴν ἄγνωστον καὶ μεμακρυσμένην γωνίαν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, καὶ τὴν μεγάλην ἐθνικὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν κρύπτουν τὰ μνημεῖα, τὰ ὁποῖα διέσωσεν.

Εἰς μελέτην προκαταρκτικήν, προερχομένην ἀπὸ βραχεῖαν διαμονὴν ἐν τῷ τόπῳ, ἀπὸ ἐργασίαν πολλὴν περὶ τοὺς χρόνους τῆς ἐν Ἑλλάδι φραγκοκρατίας, εἰς μελέτην προκαταρκτικὴν δὲν ἐπιβάλλομαι νὰ ἐπιλύσω ἅπαντα τὰ ζητήματα τὰ τεχνικὰ καὶ ἱστορικὰ —καὶ εἶναι πολλά,— τ' ἀναφερόμενα εἰς τὸ Γεράκι. Εἰς τοὺς φιλίστορας ἀναγνώστας, τοὺς θελγομένους ἐκ τῶν γοητευτικῶν περασμένων σελίδων τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας καὶ τῶν μνημείων, τὰ ὁποῖα διηγοῦνται τὴν ἱστορίαν ταύτην, ἠθέλησα ν' ἀποκαλύψω τοὺς ἀγνώστους θησαυροὺς τῆς τέχνης, οἱ ὁποῖοι κρύπτονται εἰς ἕνα μεμακρυσμένον βουνὸν τοῦ Πάρνωνος. Μὲ μίαν γενικὴν ἐπισκόπησιν τῶν σιωπηλῶν διὰ τὸν ἁπλοῦν ἐπισκέπτην ἐκείνων μνημείων, τῶν τόσον εὐγλώττων ἐρειπίων διὰ τὸν ἐρευνητήν, ὅστις γνωρίζει νὰ τὰ ἐρωτᾷ. ἠθέλησα ν' ἀνασύρω μίαν πτυχὴν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας καὶ νὰ καταστήσω γνωστὴν μίαν ἄγνωστον γωνίαν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἑστία πολυσήμαντος τέχνης μεσαιωνικῆς καὶ βίου ἐθνικοῦ.

Β'.

ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΓΕΡΑΚΙΟΥ

Ἀνὰ τὰ ἐρείπια τοῦ Γερακίου.—Τὸ κάστρον τῶν De Nivellet.—Οἱ ναΐσκοι καὶ οἱ στρατῶνες τοῦ ὄρους. — Ἀρχιτεκτονική. — Τοιχογραφίαι. — Φραγκοβυζαντινὰ ἐμβλήματα. — Μνημεῖα εἰς τὴν κωμόπολιν.—Εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν.—Εἰς τὰ πέριξ χωρία.

— Τὰ ἐρείπια

Τὸ Γεράκι εἶναι εἷς ἄλλος Μυστρᾶς, νεκρὸς εἰς κατοίκους, ἀλλὰ ζωντανὸς εἰς ἀναμνήσεις μεσαιωνικὸς καὶ οὗτος ἐρειπιών.

Ἀλλὰ πρὶν ἔλθω νὰ τονίσω ποία μεγάλη ἐθνικὴ σελὶς ἀναγράφεται εἰς τὰ σιωπηλὰ ἐρείπια τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου, πρὶν ἐπιδείξω κατὰ τί ὁμοιάζουν καὶ κατὰ τὶ διαφέρουν αἱ δύο Βυζαντιναὶ αὗται νεκροπόλεις—θέλω ταξιδεύσει μὲ τὸν ἀναγνώστην μου εἰς τὴν κορυφὴν μιᾶς ἐκ τῶν κρυμμένων πτυχῶν τοῦ Πάρνωνος, καὶ περιπατήσει μετ' αὐτοῦ ἀνὰ τὰ ἄγνωστα μνημεῖα, τὰ ὁποῖα διεσώθησαν ἐπ' αὐτῆς.

Εἰς ἀπόστασιν 9 περίπου ὡρῶν ἀπὸ τοῦ Μυστρᾶ, καὶ ΝΑ αὐτοῦ εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τῆς πρὸς τὴν Μονεμβασίαν ὁδοῦ εὑρίσκεις τὴν τερπνὴν σημερινὴν κωμόπολιν τοῦ Γερακίου.

Ἐντὸς τῆς κωμοπόλεως ἀνὰ μέσον σημερινῶν οἰκημάτων ἐγείρονται ναοὶ Βυζαντινοὶ καλῶς διατηρούμενοι. Ὀλίγον ἔξω τῆς κωμοπόλεως πρὸς τὸ μέρος κυρίως τοῦ κάστρου, εἶναι κατεσπαρμένα παμπληθῆ ἐρείπια ναϊδρίων Βυζαντινῶν μὲ ὡραίας τοιχογραφίας ἐπὶ τῶν ἠρειπωμένων τοίχων.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὰ τὰ περισσότερον ἐνδιαφέροντα μνημεῖα τοῦ Γερακίου. Περὶ τούτων λέγομεν κατόπιν Ἂς ἀνέλθωμεν καλύτερα πρῶτον εἰς τὸ ὄρος, ὅπου ἵδρυσε τὸ κάστρον του ὁ πρῶτος ξένος φεουδάρχης τῆς βαρωνίας τοῦ Γερακίου.

— Τὸ κάστρον

Περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως, βουνὸν ἀπόκρημνον δικόρυφον, ὅπου ἀναβαίνομεν δι' ὁδοῦ εὐτρεπισθείσης διὰ τῆς ἐπιμελείας τοῦ φιλαρχαίου κ. Γ. Παπανικολάου πρώην Δημάρχου, φέρει εἰς τὴν μίαν κορυφὴν τὸ κάστρον τοῦ Γερακίου. Τὸ κάστρον τοῦτο ἔκτισε κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς κατακτήσεως ὁ Guy de Nivellet ὡς κάστρον τῆς βαρωνίας τοῦ Γερακίου (baronnie de Gierachy), μιᾶς τῶν δώδεκα μεγάλων βαρωνιῶν, εἰς τὰς ὁποίας διῄρεσαν τὴν

κατακτηθεῖσαν χώραν (terre de la conqueste) οἱ ξένοι ἐπιδρομεῖς.

Διὰ μέσου ἐρειπίων ναΐσκων καὶ οἰκημάτων εἰσερχόμεθα εἰς τὸ κάστρον. Εἰς τὴν κυρίαν πύλην αὐτοῦ μόλις διακρίνεις ἐσωτερικῶς ἀμυδρότατα ἴχνη χρωμάτων. Καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τυμπάνου τῆς θύρας ἦτο ἐζωγραφημένος ὁ Ἅγιος Γεώργιος, ὁ πολιοῦχος, φαίνεται, ὡς δεικνύει καὶ ὁ ἐν αὐτῷ ναός, τοῦ μεσαιωνικοῦ κάστρου. Βλέπων δὲ τὴν πρὸς τὸν ἅγιον Γεώργιον τιμὴν τῶν κατὰ καιρὸν αὐθεντῶν τοῦ κάστρου τούτου δὲν θὰ ἐδίσταζον νὰ τὸ καλέσω καὶ κάστρον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Πολὺ μεγαλύτερον εἶναι τὸ κάστρον τοῦ Γερακίου ἀπὸ τὸ τοῦ Μυστρᾶ.

Πύργοι μεγάλοι προασπίζουσιν αὐτὸ κατὰ τὰς γωνίας· συνδέει δὲ τοὺς πύργους πρὸς ἀλλήλους ὁδὸς στενὴ παρὰ τὰς ἐπάλξεις (Chemin de ronde), τὰς διαδεχομένας ἀλλήλας καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν τοῦ φρουρίου.

Εἰς τὰ κάτω μέρη τοῦ περιτειχίσματος τοῦ κάστρου δωμάτια θολωτὰ ἔχουσιν ὡς φωταγωγοὺς τοξοθυρίδας, φυλακεῖα καὶ ὁρμητήρια ὀχυρὰ κατὰ τοῦ ἐπερχομένου ἐχθροῦ.

Εἰς τοὺς πύργους ἐπάνω σῴζονται ἀκόμη προεξέχοντες λίθοι, τὰ ἴχνη τῶν ἐπ' αὐτῶν στηριζομένων ἄλλοτε πολεμικῶν ἐξωστῶν. Μὲ τοιαῦτα ὠχυρωμένον τὸ κάστρον ἀμυντήρια ἠδύνατο ἐπὶ χρόνον πολὺν ν' ἀνθέξῃ, καθ' ὅσον καὶ δεξαμεναὶ μεγάλαι μὲ ἐπιμέλειαν κατεσκευασμέναι παρεῖχον εἰς τοὺς ὑπερασπιστὰς ἄφθονον ὕδωρ.

— Ὁ ναὸς τοῦ κάστρου

Μοναδικὸν δὲ τοῦ κάστρου τούτου στόλισμα, τὸ ὁποῖον εἰς οὐδὲν ἄλλο τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει χωρὶς τροῦλλον, εἶναι ὅτι εἰς τὸ μέσον τοῦ κάστρου τοῦ Γερακίου ἐγείρεται ναὸς πολλοῦ ἐνδιαφέροντος, ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὁ ναὸς οὗτος σχηματίζεται ἀπὸ τρεῖς κυλινδρικοὺς θόλους ἔχοντας τὴν διεύθυνσιν ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ πρὸς τὸ ἱερὸν· ἑτέρα καμάρα ἀπὸ Β. πρὸς Ν., κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν κάθετος πρὸς τὸν κυρίως ἄξονα τοῦ ναοῦ, σχηματίζει τὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὕτη διάταξις ὑπενθυμίζουσα τὰς ἀρχαίας βασιλικάς, ἁπλουστέρα, ἤτοι μὲ μίαν καμάραν πρὸς τὸ ἱερόν, εὑρίσκεται καὶ εἰς ἄλλους ναΐσκους τοῦ Γερακίου.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καθιστάνει ἰδίως τὸν ναὸν τοῦτον μνημεῖον πολύτιμον, εἶναι ὁ κόσμος αὐτοῦ ὁ γραφικὸς καὶ γλυπτικός.

Εἰς τὸν Β. τοῖχον τοῦ ναοῦ, πλησίον τοῦ ἱεροῦ, σῴζεται πάγκαλον εἰκονοστάσιον ῥυθμοῦ καὶ κοσμημάτων περιέργων καὶ τὰ μάλιστα ἀξίων μελέτης.

Τὸ εἰκονοστάσιον τοῦτο εἶναι πεποιημένον ἐκ πωρου λίθου καὶ λεπτότατα ἐξειργασμένον, ἀληθὲς κειμήλιον φυλαττόμενον εἰς τὴν ἐρημίαν τοῦ Πάρνωνος. Ἀπολῆγον εἰς ἀέτωμα ὀξυκόρυφον φθάνει ἕως τὴν ὀροφὴν σχεδὸν τοῦ ναοῦ. Εἰς τὸ μέσον ἔχει ἄνοιγμα,

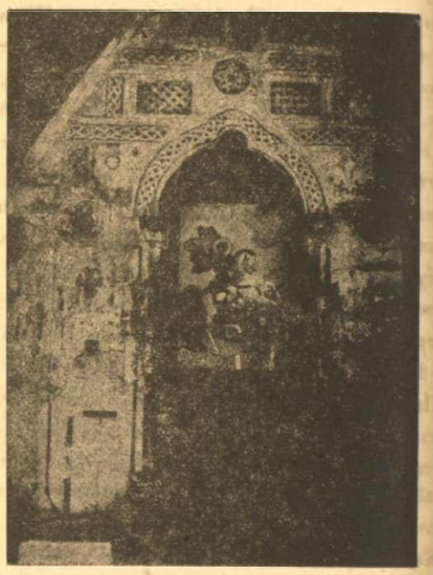

Τὸ εἰκονοστάσιον τοῦ Ἁγ. Γεωργίου

τοῦ ὁποίου τὸ τόξον στηρίζεται ἐπὶ δύο ψευδοκιόνων. Τὸ ἄνοιγμα τοῦτο, ὅπου σήμερον ὑπάρχει νεωτέρα εἰκών, ἄφινε καὶ ἐφαίνετο ἡ τοιχογραφία προφανῶς τοῦ ἁγίου τοῦ ναοῦ.

Ἐπὶ τοῦ πώρου αὐτοῦ τοῦ ἰδίου εἶναι γεγλυμμένα μετὰ περισσῆς λεπτότητος τέχνης παντοῖα κοσμήματα, κουφωτά, ὡς λέγουσι κοινῶς, συμπλέγματα ὀρθογώνια, ῥομβοειδῆ καὶ ῥαβδωτὰ ποικίλα.

Τὸ ζωηρότερον ὅμως ἐνδιαφέρον κινοῦσιν ἐμβλήματα ποικίλα γεγλυμμένα ἐντὸς τοῦ ὡραίου τούτου εἰκονοστασίου· ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὰ κρῖνα τῆς Γαλλίας (fleurs de lys) πρὸς τ' ἀριστερὰ ἡμισέληνος ἢ μᾶλλον ὀλίγον ἐλλείπουσα σελήνη, ἔχουσα τὸ ἐλλεῖπον μέρος πρὸς τὰ ἄνω ἀνεστραμμένον καὶ ἀστέρας ἐντὸς αὐτοῦ ὡς καὶ κάτω αὐτῆς. Ὑπεράνω δὲ τούτων θυρεὸς ἔχων ἔδαφος ζατρικίου ἐπικαλύπτει τὰ μυστηριώδη ταῦτα ἐμβλήματα.

Τὸ περίεργον δ' εἶναι ὅτι ὁ θυρεὸς οὗτος μὲ πρασινογαλανο διαγωνίους ταινίας καὶ ἡ ἡμισέληνος μὲ τὸν ἀστέρα εἰς τὸ μέσον ἐπαναλαμβάνονται ἐπὶ τοιχογραφιῶν μεταγενεστέρων πολεμικῶν τοῦ ναοῦ καὶ δὴ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. Τὸ ὑπέρθυρον δὲ τῆς θύρας τοῦ ναοῦ, τῆς συγκοινωνούσης μετὰ τοῦ νάρθηκος, κοσμεῖται πάλιν δι' ὁμοίου θυρεοῦ. Τοιχογραφίαι διακοσμοῦσι τὸν ναὸν μόλις δυστυχῶς διακρινόμεναι, εἰς τὰς ὁποίας διακρίνομεν ὅμως τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον παρέχουσιν.

— Ἡ νεκρόπολις τοῦ κάστρου

Εἰς τοὺς πόδας τοῦ κάστρου, εἰς τὴν κλιτύν, τὴν βλέπουσαν πρὸς τὴν κωμόπολιν, ἁπλώνεται μικρὰ περιεργοτάτη μεσαιωνικὴ νεκρόπολις.

Ναΐσκων ἐρείπια καὶ οἰκημάτων λείψανα δεικνύουσιν ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε μικρός, ἀλλὰ πυκνὸς συνοικισμὸς περασμένων χρόνων.

Τὰ ἐκκλησίδια εἶναι ἁπλᾶ τὴν ἀρχιτεκτονικήν. Μονοκάμαρα συνήθως εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι προστεθειμέναι ἄλλαι καμάραι ὡς νάρθηκες εἴτε ὡς παρεκκλήσια χρησιμεύουσαι. Ἐνδιαφέρον ἰδίως πολὺ παρέχουσιν αἱ τοιχογραφίαι, ὑπὸ τῶν ὁποίων εἶναι κεκοσμημένοι ὅλοι οἱ τοῖχοι τῶν ἐκκλησιδίων.

Δύο κυρίως τῶν ναϊδρίων τούτων κινοῦσι πολὺ τὴν προσοχὴν τοῦ ἐρευνητοῦ. Τὸ πρῶτον τὸ ὁποῖον συναντῶμεν ἀνερχόμενοι ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως εἰς τὸ κάστρον, εἶναι τὸ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Μὲ τὰς κόγχας καὶ τὰς καμάρας, τὰς ὁποίας ἔχει εἰς τὸν Ν. τὸν τοῖχον τῆς εἰσόδου, δίδει κάποιαν ἐντύπωσιν ξενικήν. Πιθανὸν νὰ ὑπῆρχε στοὰ ἐνταῦθα. Καὶ πρὸς τὸν ἀπέναντι, τὸν Β. τοῖχον, εἶναι περιτετειχισμένον μικρὸν μονόθολον ἀλλὰ χαριέστατον παρεκκλήσιον. Εἰς τὸ ἄνω δὲ μέρος τοῦ Δ. τοίχου ἐξωτερικῶς εἶναι ἐπὶ πώρου λίθου γεγλυμμένος ὁ δικέφαλος Βυζαντινὸς ἀετός. Τὸ ἐκκλησίδιον τοῦτο καὶ ἐξωτερικῶς κοσμεῖται μὲ κόγχας ἀψιδωτὰς φερούσας παντοῖα ἀρχιτεκτονικὰ κοσμήματα.

Ἡ θέα ὅμως τῶν ἐσωτερικῶν τῆς περιέργου ταύτης ἐκκλησίας ἐνισχύει τὴν ξενικὴν αἴσθησιν, τὴν ὁποίαν παράγει ἐξωτερικῶς. Καὶ ἐνταῦθα πώρινον εἰκονοστάσιον, ἀπολῆγον εἰς τόξον ᾠοειδές, στεγάζει τὴν τοιχογραφίαν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Ἀλλ' ἐνῷ θαυμάσιον εἶναι τὸ εἰκονοστάσιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐδῶ εὑρισκόμεθα ἐνώπιον ἔργου νηπιώδους. Ἄτεχνα σκαλίσματα, δῆθεν κοσμήματα, περιθέουσι τὸ κουδούκλιον τοῦτο, περιοριζόμενα εἰς ἁπλᾶς ζητοειδεῖς γραμμάς. Εἰς δὲ τὴν βάσιν αὐτοῦ,—καὶ εἰς ἄλλους πωρίνους λίθους ἀποκειμένους παρ' αὐτὸ, — κύκλοι, ζῶα, γραμμαὶ ζητοειδεῖς, ἀκομψότατα πάντα ἐσκαλισμένα.

Αἱ τοιχογραφίαι ὅμως τοῦ ναοῦ εἶναι ἄξιαι λόγου, μόλις καὶ αὗται διαφαινόμεναι. Εἰς τὸν Δ τοῖχον ἐν τῇ κόγχῃ παριστάνονται οἱ κτίτορες τοῦ ναοῦ ἀνέχοντες, ὅπως πάντοτε εἰς τοιαύτας περιστάσεις, τὴν ἐκκλησίαν καὶ προσφέροντες αὐτὴν εἰς τὸν Χριστόν. Εἰς τὸν Δ. τοῖχον βλέπομεν ἐζωγραφημένην πόλιν μὲ κάστρα.

— Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ

Ὁ τὰ μάλιστα ὅμως ζωντανὸν ἐνδιαφέρον παράγων ναὸς εἶναι ὁ ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς παρὰ τὸ κάστρον, ὁ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Καὶ τοῦ ναΐσκου τούτου ἁπλῆ εἶναι ἡ ἀρχιτεκτονική. Μόνον ἀρχιτεκτονικά τινα μέλη αὐτοῦ εἶναι ἐξειργασμένα ἐπιμελέστερον, ὡς παράθυρα, κόγχαι καὶ μάλιστα τὸ θύρωμα τῆς ἀπὸ τοῦ νάρθηκος εἰς τὸν ναὸν εἰσόδου. Τὸ θύρωμα τοῦτο, καὶ εἰς ἄλλους ναοὺς συναντώμενον, εἶναι ἄξιον προσοχῆς πολλῆς καὶ μελέτης. Πλαίσιον ἐκ πωρίνου λίθου περιβάλλει τὴν θύραν, τὸ ὁποῖον καταλήγει εἰς τόξον ᾠοειδὲς τέχνης Γαλλικῆς. Τὸ πλαίσιον τοῦτο εἶναι γεγλυμμένον ἐπιμελῶς διὰ κοσμημάτων ποικίλων, γραμμῶν καὶ τετραγωνιδίων. Χαρακτηριστικοὶ δὲ εἶναι οἱ κόμβοι, οἱ ὁποῖοι περιθέουσιν ὁλόκληρον τὸ θύρωμα παρακολουθοῦντες τὸ σχῆμα αὐτοῦ. Ὑπεράνω μικρὰ κόγχη ᾠοειδῶς καταλήγουσα καὶ αὕτη, ἐντὸς τῆς ὁποίας τοιχογραφία· καὶ ἡ κόγχη περικλείεται εἰς πλαίσιον πώρινον μὲ ζητοειδεῖς γραμμὰς ποικιλλόμενον.

Ἀκόμη ὅμως ἀξιολογώτερος εἶναι ὁ ναΐσκος διὰ τὰς ἐπιγραφάς, μάλιστα δὲ τὰς τοιχογραφίας. Εἰς τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν, πλὴν ἄλλων ἐπιγραφῶν, αἱ ὁποῖαι μᾶς γνωρίζουσιν ὀνομασίας οἰκογενειῶν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ὑπάρχει λίαν ἐξίτηλος ὅμως καὶ ἐπιγραφὴ κτιτορική, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ πολυτιμότατα πασῶν. Εἰς κόγχην τοῦ Δ. τοίχου παριστάνονται οἱ ἱδρυταὶ λευχειμονοῦντες, παρ' αὐτοὺς δὲ ἡ ἐπιγραφή, τῆς ὁποίας δὲν διακρίνεται ἄλλο τι, ἀναγινώσκεται ὅμως μετὰ κόπου τὸ σπουδαιότατον, τὸ ἔτος τῆς ἱδρύσεως : 1431.

Αἱ τοιχογραφίαι τοῦ ναΐσκου ἔχουσι κἄτι, ὁμολογῶ ὅτι δὲν δύναμαι ἀκόμη νὰ τὸ ὁρίσω χωρὶς μελέτην εὐρυτέραν, ἀλλ' ἔχουσι κἄτι τὸ ξενότροπον. Μόλις εἰσῆλθον εἰς τὸν ναΐσκον διὰ πρώτην φορὰν μοῦ ἐφάνη ὅτι εἰσέρχομαι εἰς ἐρημικὸν ἐκκλησίδιον χωρίων τῆς Ἰταλίας ἢ τῆς Γαλλίας. Τὴν προσοχὴν δ' ἐλκύει παράστασις μοναδικὴ διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς εἰκονογραφίας εἰς τὸν Δ. τοῖχον, ὅπου παρίσταται εἰς τὰ μονοκάμαρα ταῦτα ἐκκλησίδια πάντοτε ἡ Σταύρωσις. Ὁ Χριστὸς ἔχων δεδεμένας τὰς χεῖρας ἵσταται μὲ τὴν μορφὴν ἥρεμον καὶ πλήρη ἀνεξικακίας μελαγχολικῆς παρὰ τὴν κλίμακα τοῦ σταυροῦ. Παράστασις τοιαύτη δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν Μυστρᾶν, οὐδ' εἰς τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἀλλ' οὐδ' εἰς τὴν Δύσιν, καθ' ὅσον τοὐλάχιστον γνωρίζω. Εὑρίσκω ὅμως τὸν Χριστὸν παρὰ τὴν κλίμακα τοῦ Σταυροῦ, περὶ τοῦ ὁποίου θ' ἀσχοληθῶ μικρὸν κατωτέρω, καὶ εἰς ἄλλους ναΐσκους,—ἀλλὰ μόνον τοῦ μυστηριώδους τούτου μεσαιωνικοῦ ἐρειπιῶνος τοῦ Γερακίου.

Ἂς παρατρέξωμεν, εἰς τὴν γενικὴν ταύτην ἐπισκόπησιν, τὰ ἄλλα ἐρείπια, ναΐσκους καὶ οἰκήσεις, τοῦ ἠρειπωμένου τούτου συνοικισμοῦ τῶν προπόδων τοῦ κάστρου καὶ ἂς ἀνέλθωμεν εἰς ἄλλα συστήματα ἐρειπίων.

— Εἰς τὴν ἄλλην κορυφὴν

Εἰς τὴν συνδέουσαν τὰς δύο κορυφὰς τοῦ δικορύμβου ὄρους γραμμὴν εὑρίσκομεν καὶ ἄλλα τρία ἐκκλησίδια, μονοκάμαρα καὶ ἁπλούστατα ἐξωτερικῶς, πλήρη ὅμως τοιχογραφιῶν ἐνδιαφερουσῶν εἰς τοὺς τοίχους καὶ θόλους.

Πέραν δὲ εἰς τὴν ἑτέραν ἄκραν τοῦ δικορύφου ὄρους σῴζεται ἄλλος συνοικισμὸς, μικρότερος ἢ ὁ εἰς τοὺς πόδας τοῦ κάστρου. Ἐρείπια οἰκήσεών τινων καὶ ναΐσκων εἰς τὴν ἀπόκρημνον ταύτην ἄκραν, τὴν ὑπερκειμένην κοιλάδων ἐρημικῶν, μοὶ λέγουσιν ὅτι θὰ ἦτο ἐδῶ στρατιωτική τις σκοπιὰ τῶν Φράγκων κατακτητῶν.

Προχωροῦμεν πρὸς τὸν τελευταῖον ναΐσκον, τὸν εἰς ἀκρότατον βράχον τῆς κορυφῆς. Οὗτος εἶναι ὁ ἀξιολογώτερος, ὁ ναΐσκος τῶν Ταξιαρχῶν.

Τὸ διάγραμμα τοῦ ναϊδρίου τούτου ἔχει σχῆμα σταυροῦ, ἀποτελούμενον ἀπὸ δύο καμάρας τεμνομένας. Ἔμπροσθεν τοῦ ναΐσκου πρόναος καὶ ἀπὸ τοῦ προνάου εἰσερχόμεθα εἰς αὐτὸν διὰ θύρας, τῆς ὁποίας τὸ πώρινον πλαίσιον εἶναι ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ ναϊδρίου τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς: τόξον ᾠοειδὲς, γλυφαὶ ζητοειδεῖς καὶ ἄλλων σχημάτων, πρὸ πάντων σειρὰ κόμβων ἐπὶ τοῦ λίθου, κόγχη μὲ τοιχογραφίαν ὑπὲρ τὴν θύραν πλαισιουμένη ὁμοίως διὰ πωρίνου πλαισίου.

— Ἡ ἅλωσις
τῆς Ἱεριχοῦς

Πολύτιμον εἶναι τὸ ναΐδριον ἰδίως διὰ μίαν τοιχογραφίαν αὐτοῦ εἰς τὸν Β. τοῖχον ὑπὸ τὴν καμάραν τοῦ σκέλους τοῦ σταυροῦ. Ἡ τοιχογραφία παριστάνει τὴν Ἅλωσιν τῆς Ἱεριχοῦς. Ἐκεῖ βλέπεις τὰ τείχη καὶ τὰς ἐπάλξεις τῆς πολιορκουμένης πόλεως καὶ ἐπ' αὐτῶν τοὺς ὑπερασπιστὰς αὐτῆς μὲ τὰς λόγχας προτεινομένας. Ἐκεῖ βλέπεις ἀριστερὰ τοὺς ἐχθροὺς ἐφορμῶντας ἐφίππους καὶ προηγούμενον αὐτῶν τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυΐ, ὡς δηλοῖ ἐπιγραφή.

Τῆς εἰκόνος ταύτης ἡ ἀξία ἔγκειται ὄχι τόσον εἰς τὴν τέχνην ὅσον εἰς τὴν εἰκονογραφίαν καὶ εἰς τὴν παράστασιν τοῦ παλαιοῦ βίου. Οἱ ἱππεῖς εἶναι ἐνδεδυμένοι στολὴν Φράγκων ἱπποτῶν, ὁ ἀρχηγὸς, ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυΐ, ἔχει ἐζωγραφημένον εἰς τὴν ἀσπίδα τὸ μυστηριῶδες ἐκεῖνο ἔμβλημα, τὸ ὁποῖον καὶ ἀλλαχοῦ συνηντήσαμεν: ἡμισέληνον μὲ ἀστέρας.

Δὲν μοὶ φαίνεται ὅμως πιθανὴ ἡ γνώμη τοῦ Miller ὅτι ἡ Ἅλωσις τῆς Ἱεριχοῦς παριστάνει τὴν ἅλωσιν ὑπὸ τῶν Φράγκων τοῦ Γερακίου, ὅπως οὐδὲ ἡ συσχέτισις τοῦ ὀνόματος Gierachy μὲ τὸ ὄνομα Ἱεριχὼ καὶ τοῦ Μορέως, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ ἔγγραφα γράφεται καὶ Amorea, μὲ τοὺς Ἀμορίτας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης,—τὰ ὁποῖα φέρει πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης του.

Ἡ παράστασις τῆς πολιορκουμένης πόλεως, ὁ τρόπος τῆς ἐπιθέσεως καὶ τῆς ἀμύνης, ἐνθυμίζουσιν ὁμοίας παραστάσεις ἱστοριῶν, ἤτοι μικκυλογραφιῶν Βυζαντινῶν ἱστορημένων χειρογράφων, καὶ μάλιστα τοῦ εἰς τὴν Μαδρίτην πολυτίμου χειρογράφου τοῦ Σκυλίτση, τοῦ ὁποίου αἱ εἰκόνες φωτογραφηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κ. Μιλλὲ, ἀπόκεινται εἰς τὴν Χριστιανικὴν καὶ Βυζαντινὴν Συλλογὴν τῆς École des Hautes Études.

— Τὰ μνημεῖα
τῆς κωμοπόλεως

Ἀκόμη ὅμως δὲν ἐτελειώσαμεν τὴν ἐπίσκεψίν μας ἀνὰ τὰ μνημεῖα τοῦ Γερακίου.

Κάτω εἰς τὴν κωμόπολιν, ὡς εἶπον ἤδη, μνημεῖα ἀξιόλογα εἶναι κατεσπαρμένα, ἐκκλησίαι, πύργοι, κρῆναι. Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος, ὁ Ἅγιος Σῴζων ἢ Σώστης εἶναι τοῦ συνήθους Βυζαντινοῦ τύπου μὲ τροῦλλον ἐπιστεγάζοντα τὸ ὅλον οἰκοδόμημα. Ὁ Ἅγιος Σῴζων μάλιστα εἶναι ναὸς θαυμάσιος διὰ τὴν συμμετρίαν αὐτοῦ καὶ τὸν κομψὸν πετακτὸν τροῦλλον τὸν κοσμούμενον δι' ἀψιδωτῶν ἐναλλασσόντων ἀληθῶν καὶ ψευδῶν παραθύρων, ὅπως ὁ τροῦλλος τῆς Μητροπόλεως καὶ τῆς Εὐαγγελιστρίας τοῦ Μυστρᾶ.

Αἱ τοιχογραφίαι τῶν ναῶν τούτων δυστυχῶς ἔχουσιν ἐξαφανισθῇ ὑπὸ στρῶμα ἀσβέστου, κατὰ τὴν κοινὴν μανίαν τῆς διὰ τοῦ τρόπου τούτου καταστροφῆς τῶν λειψάνων τῆς Βυζαντινῆς ἁγιογραφίας. Ὀλίγισται μόνον σῴζονται εἰς τὸν τροῦλλον τοῦ Ἁγίου Σῴζοντος καὶ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἰδίως ἄγγελοι, προφῆται, ἱεράρχαι.

Ὁ ναΐσκος τῆς Θεοτόκου, τῆς Εὐαγγελιστρίας τρουλλωτὸς καὶ οὗτος, διασῴζει καλὰς τοιχογραφίας τὸν Παντοκράτορα, τὴν Σταύρωσιν εἰς τὸν Δ. τοῖχον.

Ἄξιαι λόγου ὅμως τοιχογραφίαι μόλις ἀκόμη διασῴζονται εἰς ἠρειπωμένον ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου συγκείμενον καὶ τοῦτον, ὡς ὁ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ κάστρου καὶ ἄλλων τινῶν, ἐκ τριῶν συνεχομένων παραλλήλων κατὰ τὰς καμάρας παρεκκλησίων. Εἰς τοὺς τοίχους τοῦ ναοῦ, καὶ εἰς ἄλλους ἰδίᾳ τῆς κωμοπόλεως, ἐσώθησαν τύποι, ὅπου ἄλλοτε ἦσαν πινάκια Ῥόδια, ὡς καὶ εἰς τὸν ναὸν τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ κάστρου καὶ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τὰ ἀπὸ τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος εἰσαγόμενα διακοσμητικὰ ταῦτα, ὁποῖα ἔχομεν καὶ εἰς τὸν Ἅγιον Θεόδωρον καὶ εἰς τὴν Εὐαγγελίστριαν τοῦ Μυστρᾶ. Ἐνταῦθα ἔχομεν καὶ λείψανα τύπου τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ κάστρου τοῦ παριστάνοντος τὸν Χριστὸν παρὰ τὴν κλίμακα τοῦ σταυροῦ.

— Ἅγιος Ἰωάννης
ὁ Χρυσόστομος

Πολυτιμότατον δὲ πάντων εἶναι τὸ ἐξωτερικῶς ἀπέριττον μνημεῖον, ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ὁ ναὸς εἶναι μονοκάμαρος, ἁπλούστατος κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικήν. Πλουσιώτατα ὅμως εἶναι κεκοσμημένος διὰ τοιχογραφιῶν, αἱ ὁποῖαι σῴζονται ἀρκετὰ καλῶς. Εἰς τὴν κορυφὴν τῆς καμάρας ἐν στεφάνοις εἶναι ἐζωγραφημένοι ἅγιοι. Εἰς τὴν ἄνω ζώνην τῶν τοίχων ἐν πλαισίοις κατακόσμοις τετραγώνοις σκηναὶ ἐκ τῆς Ν. Διαθήκης, εἰς τὴν κάτω δὲ ζώνην ἅγιοι πάλιν ἰδίως πολεμικοί. Ἡ Γέννησις μὲ ποιμένας ἀγραυλοῦντας καὶ παίζοντας αὐλόν. Ἡ Σταύρωσις κατὰ τὸ σύνηθες εἶναι ἐζωγραφημένη εἰς τὸν Δ. τοῖχον, ὑπ' αὐτὴν δὲ μόλις διακρίνεις καὶ τὸν Χριστὸν τὸν ἑλκόμενον ἐπὶ Σταυροῦ.

Παρατήρησε ὅμως ἐζωγραφημένον εἰς τὴν ἀσπίδα τοῦ Ἁγ. Γεωργίου καὶ πάλιν τὸ μυστηριῶδες ἔμβλημα τῶν ναῶν τοῦ κάστρου,—τὴν ἡμισέληνον μὲ τοὺς ἀστέρας.

Μὲ πόσην μου ὅμως χαρὰν εὗρον ἀποκαθαίρων τὸν Ν. τοῖχον ἀπὸ σωροῦ μεγάλου ὀστῶν τὴν εἰκόνα τοῦ κτίτορος τοῦ ναοῦ μὲ ἐπιγραφὴν καὶ ἐνταῦθα ὅπως καὶ εἰς τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν τοῦ κάστρου κτιτορικήν.

Μᾶς μανθάνει δὲ πολλὰ πράγματα ἡ κτιτορικὴ αὕτη ἐπιγραφὴ, καὶ τὸ σπουδαιότατον, ὅτι ὁ ναΐσκος ἐκτίζετο τὰς ἡμέρας ἐκείνας, κατὰ τὰς ὁποίας ἔπιπτεν ἡ μεγάλη βασιλὶς καὶ ἀκρόπολις τοῦ Βυζαντινοῦ κόσμου.

«Ἐκοιμήθη, λέγει ἡ ἐπιγραφὴ, ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Χριστοφόρος ἱερεὺς καὶ χαρτοφύλαξ Κοντολέως. Ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ ,ϛϡνη'», ἤτοι τοῦ 1450.

— Οἱ ναΐσκοι
τῶν χαλασμάτων

Ὀλίγον ἔξω τῆς κωμοπόλεως, εἰς θέσεις αἱ ὁποῖαι λέγονται παραμπέλια καὶ χαλάσματα, μόλις ἵστανται ἀκόμη μερικοὶ κρημνισμένοι τοῖχοι Βυζαντινῶν ἐκκλησιδίων, ἄλλων μύακες τοῦ ἱεροῦ, ἄλλων κόγχαι τῶν τοίχων, ἄλλων θόλοι χαίνοντες. Πάντα τοιχογραφημένα: μία ἔντονος γραμμὴ, ἓν ὡραῖον περίγραμμα, εἷς θρόνος πολυποίκιλτος τῆς Παναγίας τῆς Πλατυτέρας, μόλις διαφαινόμενα εἰς τοὺς κρημνιζομένους τοίχους, ἀνὰ μέσον φυτῶν καὶ θάμνων ἀγρίων φυομένων ἐπ' αὐτῶν,— σὲ κάμνουν νὰ λυπῆσαι δι' ὅσα ἐχάθησαν.

Ἐρευνῶν ἀνὰ τὰ χαλάσματα ταῦτα εὑρίσκω τὰ ἐρείπια μονοκαμάρου ναϊδρίου ἔχοντος τρεῖς μύακας τοῦ ἱεροῦ. Τοῦ ναϊδρίου τούτου ἵσταται ἀκόμη κομψὸς γνησίας Βυζαντινῆς τοιχοδομίας τοῖχος μὲ κομψὰ μονόλοβα παραθυρίδια, μὲ πλαίσια ποικίλλοντα τὰ τόξα αὐτῶν, μὲ διαζώματα πλίνθων ὀδοντωτῶν, τὰ ὁποῖα τρέχουν ἐπάνω εἰς τὸν ἱστάμενον ἀκόμη χαρίεντα τοῖχον τοῦ ναϊδρίου, τοῦ ἐγερθέντος βεβαίως ὑπὸ φιλοκάλου τινὸς κτίτορος.

Ποῦ καί που καμμία ἐπιγραφὴ, τῆς ὁποίας διαβάζεις μερικὰ γράμματα μόνον, ἐνίοτε σπανιώτατα δυστυχῶς, καὶ ὄνομα κτίτορος, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἱερέως, εἰς τὴν ὁποίαν ὅμως μάτην περιμένεις τὸ σπουδαιότατον, τὰ ἀποτριβέντα γράμματα τῆς χρονολογίας, τὰ ὁποῖα θὰ σοὶ ἀπεκάλυπτον κἄτι περισσότερον ὡρισμένον παρὰ καὶ ἓν ἄγνωστον ἄλλοθεν οἰκογενειακὸν ὄνομα, καὶ θὰ σοὶ ἀνέσυρον κἄποιαν πτυχὴν τοῦ μυστηρίου, τὸ ὁποῖον σκεπάζει τοὺς κρημνισμένους τοίχους τῶν ἐρημικῶν ἐκείνων ναϊδρίων.

— Εἰς τὴν πέριξ χώραν

Ἀλλὰ καὶ ἀκόμη ἔχομεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν μνημεῖα. Καὶ τὰ εἰς τὴν περὶ τὸ Γεράκι χώραν, εἰς αὐτὸ ἀνήκουν καὶ τοῦ ἱστορικοῦ βίου του τεκμήρια εἶναι.

Πέραν εἰς τὰ ὄρη, εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ἢ καὶ δύο ὡρῶν σῴζονται τὰ ἐρείπια μονῶν ἐγκαταλελειμμένων τῆς μονῆς τῆς Δάφνης καὶ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Οἱ ναοὶ τῶν μονῶν τούτων εἶναι κατάκοσμοι ἐκ τοιχογραφιῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδίαν ἐποχὴν, εἶναι μεταγενέστεραι τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας, ἀλλὰ πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς συνέχεια τῆς καλλιτεχνικῆς παραδόσεως, ἡ ὁποία ἤνθησεν εἰς τὸ Γεράκι.

Ὁ ναὸς τῆς μονῆς τῆς Δάφνης, τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ εἶναι ἄξιος λόγου καὶ διὰ τὸν ῥυθμόν του ἔχων εἰς τὰ Β καὶ Ν σκέλη τοῦ σταυροῦ δύο μεγάλας νύμφας. Τὸ τύμπανον τοῦ ναΐσκου, πολυγωνικὸν, εἶναι κομψὸν κοσμεῖται δέ εἰς πᾶσαν κόγχην ἐξωτερικὴν καὶ παράθυρον δι' ὡραίων Ῥοδίων πινακίων. Οἱ δὲ τοῖχοι τοῦ ναοῦ ἐσωτερικῶς εἶναι κατάκοσμοι ἐξ εἰκόνων ἁγίων καὶ σκηνῶν τῆς Ν. Διαθήκης.

Εἰς τὸ χωρίον Χρυσάφη, ὅπου μετέβην μετὰ τοῦ κ. Γ. Μιλλὲ καὶ τοῦ κ. Ἐρρ. Grégoire, σῴζονται ναοὶ ἄξιοι παντὸς λόγου, οἱ ὁποῖοι καὶ οὗτοι εἶναι γέννημα τῆς ἐπὶ τῶν Παλαιολόγων καλλιτεχνικῆς κινήσεως. Εἰς τὴν Ζαραφῶνα, ὅπου δὲν εἶχε πατήσει ποῦς ἀρχαιολόγου, εἰς τὰ χωρία τοῦ Ἕλους, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ Γεράκιον περιηγήθην, ἁπανταχοῦ λείψανα τῆς ἰδίας ἀνθήσεως τῶν χρόνων, λείψανα τῆς τέχνης τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου.

Εἰς τὸ χωρίον τοῦ Βλαχιώτη ναὸς καταρρέων τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ὁ ὁποῖος σῴζει τὸ μυστηριῶδες ἔμβλημα τοῦ ἡμετέρου κάστρου. Εἰς καταστραμμένην τοιχογραφίαν ἁγίου πολεμικοῦ, εἰς τὴν ἀσπίδα, ἡ ὁ-

ποία μόνη σώζεται μὲ τὸν ἴδιον κόσμον τῶν λευκῶν στιγμάτων, βλέπεις τὴν ἡμισέληνον καὶ τὸν ἀστέρα τοῦ κάστρου τοῦ Γερακίου.

Ἀλλὰ περὶ τούτων θέλω εἴπει ἄλλοτε μακρότερα. Ἤδη ἀρκεῖ καὶ πάλιν νὰ τονίσω, ὅτι εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου, μάλιστα δὲ τὴν περὶ τὸ Γεράκι χώραν, ἵστανται ἀκόμη κρημνισμένα καὶ καταρρέοντα μνημεῖα τῆς μεγάλης ἐκείνης ἀναζωογονήσεως τοῦ βίου καὶ τέχνης τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Μεσαιωνικῆς ἡμῶν αὐτοκρατορίας.

Γ'.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

Τί γνωρίζομεν περὶ τοῦ Γερακίου.— Τί λέγουν τὰ χρονικὰ τοῦ Μορέως.— Ἡ τελεία σιωπὴ τῶν πηγῶν.— Τὰ ἐρείπια οἱ μόνοι μάρτυρες. — Ὁ βίος τῶν Φράγκων φεουδαρχῶν. — Ἡ Φραγκικὴ ἐπίδρασις.— Ἡ Φραγκοβυζαντινὴ Κύπρος.— Τὰ Φραγκοβυζαντινὰ ἐμβλήματα τοῦ κάστρου. — Ἀναδημιουργία τῆς ἱστορίας τοῦ Γερακίου.

— Τὰ χρονικὰ τοῦ Μορέως

Τὰ ποικίλα καὶ πολυάριθμα ταῦτα ἐρείπια τοῦ Γερακίου ποίας ἀρά γε παραδόξου κοινωνίας, ποίου ἀρά γε ἱστορικοῦ βίου ἀνθήσαντος εἰς τὴν χώραν εἶναι μαρτύρια;

Ὁ Μυστρᾶς ἀπὸ τοὺς ἱστορικούς, ἀπὸ τοὺς χρονογράφους, ἀπὸ τὰς ἐπιγραφάς του, παρουσιάζεται εἰς τὰ ὄμματά μας ὡς εἷς κόσμος, τὸν ὁποῖον γνωρίζομεν τοὐλάχιστον ὅτι ὑπῆρξε καὶ ζητοῦμεν νὰ μάθωμεν τὰ μυστικά του ἐρευνῶντες τ' ἀρχιτεκτονικὰ καὶ γραφικὰ λείψανα τέχνης, τὰ ὁποῖα μᾶς ἀφῆκεν.

Ἐδῶ εἰς τὸ Γεράκι μυστήριον πλανᾶται ἐπάνω εἰς τὰ ἐρείπια καὶ μάλιστα τοῦ κάστρου. Αἱ πηγαὶ στειρεύουσιν ὁλοσχερῶς, καὶ οἱ χρονογράφοι, τόσον λάλοι δι' ἄλλα μηδαμινὰ πράγματα, σιωποῦν διὰ τὸ Γεράκι. Τὰ συνεχῆ ταξίδιά μου εἰς τὰ βουνὰ δὲν μοῦ ἔδωκαν ἀκόμη τὸν καιρὸν νὰ προβῶ εἰς λεπτομερῆ ἐξέτασιν τῶν γραπτῶν πηγῶν· ἀλλὰ δὲν πιστεύω νὰ γίνεται λόγος πολὺς διὰ τὸ Γεράκι.

Ἀλλ' ἂς ἴδωμεν τί γνωρίζομεν. Πρῶτα πρῶτα τὸ ὄνομα τοῦ Γερακίου ἀναφέρεται εἰς τὰ Χρονικὰ τοῦ Μορέως. Τὸ περίεργον τοῦτο χρονικόν, εἶναι γνωστόν, μᾶς περιεσώθη εἰς τέσσαρας παραλλαγάς, τὴν Ἑλληνικήν, τὴν Γαλλικήν, τὴν Ἀραγωνικὴν καὶ τὴν Ἰταλικήν, τὰς ὁποίας κατέστησα ὑποκείμενον μελέτης λεπτομεροῦς ἱστορικῆς καὶ φιλολογικῆς. Ἡ ἐργασία μου αὕτη κατέχει ὅλον σχεδὸν τὸν ς' τόμον τοῦ δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας, ἐκρίθη δὲ ὡς ἔρευνα θεμελιώδης καὶ ἀπαραίτητον βοήθημα διὰ πᾶσαν περὶ τῆς Φραγκοκρατηθείσης Ἑλλάδος ἐργασίαν.

Τὰ Χρονικὰ τοῦ Μορέως ἀναφέρουν ξηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ Γερακίου μόνον κατὰ τὴν «διανομὴν τῆς κατακτηθείσης χώρας» ὑπὸ τῶν Φράγκων. Τὸ Γεράκι ἀπετέλεσε μίαν τῶν δώδεκα μεγάλων βαρωνιῶν τοῦ πριγκιπάτου τοῦ Μορέως καὶ ἐδόθη εἰς τὸν Guy de Nivellet, ὁ ὁποῖος ἔκτισεν, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι «μεγάλοι φεουδάρχαι» (grands feudateurs), τὸ σωζόμενον κάστρον. Τὸ κάστρον ἱδρύθη περὶ τὸ 1210. Τὸ Ἀραγωνικὸν Χρονικὸν καλεῖ τὴν βαρωνίαν τοῦ Γερακίου βαρωνίαν τῆς Τσακωνίας. Οὕτω καὶ ὁ χρονογράφος Ψευδοδωρόθεος (ΙϚ' ἐκ.) καὶ ὁ ἀκολουθῶν αὐτὸν γεωγράφος Μελέτιος (τέλη ΙΖ' ἐκ.) λέγουσιν ὅτι τὸ Γεράκι ἐκτίσθη εἰς τὴν Τζακωνίαν.

Κανὲν ἐπεισόδιον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ἱπποτικὰ τὰ πλήρη χάριτος καὶ ῥωμαντικότητος, τὰ ὁποῖα συνέβησαν εἰς ἄλλα κάστρα καὶ τὰ κατέστησαν γνωστότερα, δὲν μᾶς διηγοῦνται τὰ Χρονικὰ τοῦ Μορέως μὲ τόσην εἰδυλλιακὴν χάριν φλυαροῦντα περὶ ἄλλων κάστρων.

Ἔτη παρέρχονται πολλά. Ὁ μέγας πρίγκιψ Γουλιέλμος Βιλλαρδουΐνος συλλαμβάνεται αἰχμάλωτος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου. Διὰ ν' ἀπελευθερωθῇ παραδίδει εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς τὰ κάστρα τῆς Μονεμβασίας, τῆς Μάνης καὶ τοῦ Μυζηθρᾶ, λέγουν τὰ Χρονικὰ τοῦ Μορέως. Μόνος ὁ Βυζαντινὸς χρονογράφος Παχυμέρης προσθέτει καὶ τὸ Ἱεράκιον, τὸ ἡμέτερον κάστρον. Ἔγειτε λοιπὸν καὶ τὸ Γεράκι, ὅπως καὶ ὁ Μυστρᾶς, τὸ 1263 κάστρον Βυζαντινόν.

— Ὁ βίος τῶν βαρώνων εἰς τὸ κάστρον

Πέραν ἀπὸ τὸ ἔτος τοῦτο μάρτυρας τῆς ὑπάρξεως τοῦ Γερακίου δὲν ἔχομεν ἄλλους ἢ τὰ εἰς αὐτὸ ἐσκορπισμένα ἑλκυστικὰ ἐρείπια, τοὺς νατίσκους ἰδίως καὶ τὰς τοιχογραφίας, αἱ ὁποῖαι ἐπιστρωννύουν τοὺς τοίχους αὐτῶν.

Ἐὰν ἔλειπον αὐτοὶ οἱ ἀψευδεῖς μάρτυρες, δὲν θὰ ἐγνωρίζομεν ὄχι μόνον πόσης σημασίας ἐθνικῆς ὑπῆρξε τὸ Γεράκι, τὸ σπουδαιότερον ἴσως κέντρον ζωῆς Ἑλληνικῆς κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς Μεσαιωνικῆς ἡμῶν αὐτοκρατορίας, ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῆς ἁπλῆς ὑπάρξεώς του δὲν θὰ εἴχομεν οὐδεμίαν ἰδέαν.

Ἂς ἐρωτήσωμεν τοὺς ἀφώνους αὐτοὺς μάρτυρας τῆς περασμένης δόξης τοῦ Γερακίου.

Ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ἔτη ἔμεινε τὸ κάστρον τοῦ Γερακίου εἰς τὰς χεῖρας τῶν Φράγκων. Ὁ guy de Nivelet καὶ οἱ ἀπόγονοί του, μετὰ τῶν λαμπρῶν σιδηροχιτώνων ἱπποτῶν, μετὰ τῶν σκαιῶν σιδηροφράκτων στρατιωτῶν αὐτῶν διῆγον ἐντὸς τῶν σκυθρωπῶν αἰθουσῶν τοῦ κάστρου των, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι μεγάλοι βαρῶνοι, βίον εὐδαίμονα· «τοῦ κόσμου γὰρ τὴν ἡδονὴν ἤθελαν μ' ἀγαποῦσαν», λέγουν τὰ Χρονικὰ τοῦ Μορέως. Εἰς τὸ κάστρον ἐκεῖνο ἀντήχει βεβαίως, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀνδραβίδαν τὴν πρωτεύουσαν τοῦ πριγκιπάτου, κομψὴ ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα, ὁποία ὡμιλεῖτο εἰς αὐτοὺς τοὺς Παρισίους. Αἱ σκοτειναὶ τοῦ κάστρου αἴθουσαι πολλάκις βεβαίως θ' ἀπήχησαν τὰ ᾄσματα κάνενὸς τροὺβαδούρου περιπλανηθέντος ἀνὰ τὰ ὄρη τοῦ Πάρνωνος καὶ ψάλλοντος εἰς τὴν ὡραίαν Γαλλικὴν γλῶσσαν τὸν ἔρωτα τὸν ἱπποτικόν, τὰ κλέα καὶ τοὺς ἄθλους τῶν πρώτων τυχοδιωκτῶν κατακτητῶν τῆς χώρας, «ἡ ὁποία πολὺ πλουσία εἶναι καὶ τὴν λέγουν Μορέαν», ὅπως εἶχον ἀκούσει οἱ πρῶτοι κατακτηταί.

— Τὰ κτίρια τῶν Φράγκων

Τότε ἐκτίσθησαν στρατῶνες καὶ ἄλλα κτίρια ἐντὸς τοῦ κάστρου. Τότε θὰ ἤγειραν βεβαίως οἱ Φράγκοι καθίρια καὶ εἰς τὸ κάστρον καὶ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ὅπου ὁ συνοικισμός, περὶ τοῦ ὁποίου εἶπον. Οὕτω καὶ εἰς τὸ κάστρον τοῦ Μυστρᾶ σῴζονται τὰ ἐρείπια ναΐσκου, ὁ ὁποῖος ἴσως ἦτο παρεκκλήσιον τοῦ Γουλιέλμου Βιλλαρδουΐνου.

Ὁ τόσον ἐνδιαφέρων ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μὲ τὰ κρῖνά του τὰ Γαλλικά, μὲ τὴν ἡμισέληνον καὶ τοὺς ἀστέρας, ἐκτίσθη κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τῶν Φράγκων βαρώνων; Ἡ ἡμισέληνος ἡ μυστηριώδης ἐκείνη μὲ τοὺς ἀστέρας της, ἡ ὁποία τοσάκις ἐπὶ τοιχογραφιῶν ἐπαναλαμβάνεται, εἶναι ὡς νομίζουν οἱ Ἄγγλοι, τὸ ἔμβλημα τῶν de Nivelet; Δυσκολεύομαι νὰ τὸ πιστεύσω. Ἀλλὰ ποῖος λοιπὸν εἶναι ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος φεουδάρχης, τοῦ ὁποίου διακωνίσθη τὸ ἔμβλημα εἰς γλυφὰς καὶ εἰς χρώματα; Καὶ ποῖος εἶναι ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος ζωγράφος, ὁ ὁποῖος ἔβαλε κάποιον ζενικὸν χρωματισμὸν εἰς τὰς τοιχογραφίας του; Καὶ ποῖος ὁ τεχνίτης ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔβαλε τὸν τύπον Φραγκικῆς ἀρχιτεκτονικῆς εἰς τὰ μικρὰ ἐκκλησίδια τοῦ κάστρου;

Ἐρωτήματα πολλὰ καὶ ἀρκούντως περίπλοκα. Μελέτη πρόχειρος τῶν μνημείων τοῦ Γερακίου, προκαταρκτικὴ ἔρευνα οὕτως εἰπεῖν, τὴν ὁποίαν ἔκαμα κατὰ τὴν ἐκεῖ ἀποστολήν μου πρὸς ἐξέτασιν τῆς καταστάσεως τῶν μνημείων,— ὁμολογῶ, ὅτι δὲν μὲ φέρει εἰς θέσιν ν' ἀποκριθῶ εἰς τὰ ἐρωτήματα μὲ ἀσφάλειαν. Ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως καὶ βαθυτέρα μελέτη μᾶς ἀφήσῃ διστακτικοὺς εἰς ἀπάντησιν ὁριστικήν. Ἕνα μῖτον, ἀλλὰ λεπτὸν καὶ τοῦτον, θὰ μᾶς δώσουν μερικαὶ παρατηρήσεις τεχνικαί.

Τοῖχος ἠοειπωμένος ἐκκλησίας ἐν Γερακίῳ.—Καλὸν δεῖγμα Βυζαντινῆς τοιχοδομίας

Τὰ θυρώματα τῶν ναῶν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ τῶν Ταξιαρχῶν μὲ τὸ ἴδιον ᾠοειδὲς σχῆμα, μὲ τὰ ἴδια κοσμήματα καὶ τὸ περιθέον κομβολόγιον,—τὰ εὑρίσκομεν εἰς ναοὺς τῆς Κύπρου.

— Ἡ Φραγκοβυζαντινὴ Κύπρος

Ἡ Κύπρος εἶναι νῆσος πλουσία εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ δὴ τῶν χρόνων τῆς Φραγκοκρατίας. Ἀπὸ τὸ Φραγκικὸν Βασίλειον τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ ὁποῖον ἀπετέλεσαν αἱ ἱπποτικαὶ ἡγεμονίαι τῆς Συρίας, ὁ ἱπποτικὸς φεουδαλικὸς κόσμος μὲ ὅλα τὰ συνήθεια καὶ τὸν τρόπον τοῦ βίου ἀντανακλᾶται καὶ εἰς τὴν Κύπρον. Ἄλλο βασίλειον Φραγκικὸν ἱδρύεται ἐνταῦθα. Οἱ κατακτηταὶ ἀναμιχθέντες μετὰ τῶν κατοίκων παράγουσιν ἐγχώριον βίον Φραγκοκυπριακὸν ἀνθήσαντα ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας. Εἰς τὴν Κύπρον διεσκευάσθησαν ὑπὸ σχολῆς νομομαθῶν Φραγκοκυπρίων, ἀκμασάσης εἰς τὴν χώραν τὰ μέσα τῆς ιγ' ἑκατονταετηρίδος, αἱ Ἀσσίζαι τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ συλλογὴ τῶν φεουδαλικῶν ἐθίμων. Ἡ νομοθεσία δ' αὕτη τῶν Ἱεροσολύμων μετεβιβάσθη ἐκ τῆς Κύπρου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκ ταύτης εἰς τὸν Μορέαν. Ὁμοίως συνέβη καὶ εἰς ὅλον τὸν βίον, καὶ εἰς τὴν τέχνην, νομίζω. Ἐκ τῆς Συρίας ἀρχιτέκτονες καὶ τεχνῖται Γάλλοι μετέβησαν εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἱδρυσαν ναοὺς Γαλλικούς. Συγχρόνως ὅμως εἰς τὸν τόπον ἐξηκολούθει καὶ ἡ Βυζαντινὴ παράδοσις. Παραπλεύρως ἀλλήλων ἔζων καὶ εἰργάζοντο Βυζαντινοὶ καὶ Γάλλοι

Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐν Γερακίῳ

τεχνῖται. Εἰς τὴν Κύπρον, σημειωτέον, ἔχομεν ἀκόμη καὶ εἰς τὰς τοιχογραφίας ἐπίδρασιν ἐκ τῆς Ἰταλίας.

Διατί τὰ μὴ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ τέχνη αὕτη ἡ Φραγκοβυζαντινὴ ἐκ τῆς Κύπρου ἐπέρασε καὶ εἰς τὸν Μορέαν ;

— Κωδωνοστάσια
καὶ θυρώματα

Τὸ κωδωνοστάσιον τῆς Παντανάσσης τοῦ Μυστρᾶ ἔχει λεπτομέρειαν, ἡ ὁποία μᾶς φέρει ἀμέσως εἰς τὸν νοῦν τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ ὡραίου Γαλλικοῦ ναοῦ τῆς Φαμαγόστης τῆς Κύπρου. Εἰς τὸν ὡραῖον ναὸν τοῦτον τῆς Φαμαγόστης κατήρχοντο ἐκ τῆς Λευκωσίας οἱ ῥῆγες τῆς Κύπρου καὶ ἐστέφοντο καὶ ῥῆγες τῶν Ἱεροσολύμων.

Τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ ναοῦ τῆς Φαμαγόστης καταλήγει εἰς ἑκάστην πλευρὰν εἰς ἀέτωμα ὀξυκόρυφον. Εἰς ὅμοιον ἀέτωμα, ὀλιγώτερον, εἶναι ἀληθὲς, ὀξυκόρυφον, καταλήγει καὶ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς Παντανάσσης μετὰ πυργίσκων εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας, οἱ ὁποῖοι, σημειώνω ἐνταῦθα, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη ἔφερον εἰς ἐξωτερικὰς κόγχας αὐτῶν τοιχογραφίας. Ὅσον κυττάζω, ἐδῶ εἰς τὸν Μυστρᾶν ἐργαζόμενος, τὸ κωδωνοστάσιον τῆς Παντανάσσης, τόσον περισσότερον ἀνακύπτει ἐμπρός μου τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ ναοῦ τῆς Φαμαγόστης. Ὅμοια δὲ, παρατηρῶ προσέτι, κωδωνοστάσια ἔχουσι ναοὶ τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας καὶ χωρῶν τινων τῆς Ἰταλίας.

Μήπως καὶ ἐκ τῆς Κύπρου ἦλθον εἰς τὸν Μορέαν τὰ θυρώματα τῶν ναϊδρίων τοῦ Γερακίου; Τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐξήνεγκον ἤδη καὶ εἰς τὰς ἐφετεινὰς διαλέξεις μου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Ἀλλ' εἶναι αὕτη ὑπόθεσις ἐπιστημονικὴ καὶ ὡς τοιαύτη συζητήσιμος, τὴν ὁποίαν ἄλλοτε, ἐὰν εὕρω προσφυεστέραν, θέλω καὶ εὐρύτερον ὑποστηρίξει.

Ἴδια δὲ θυρώματα ὅπως οἱ ναΐσκοι τοῦ Γερακίου, εὑρίσκομεν πάλιν εἰς τὴν Ν. ἰδίως Γαλλίαν. Ὁλόκληρον δὲ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ Γερακίου τὴν εὑρίσκομεν εἰς τὴν Ἀπουλίαν, εἰς τὰς ἐκκλησίας τοῦ Ritonto καὶ Bisceglie.

— Ἡ Φραγκικὴ ἐπίδρασις ἔμμεσος

Ὁ ἔνθερμος φίλος τῶν μεσαιωνικῶν μας μνημείων ὁ κ. William Miller μοὶ γράφει ὅτι μετὰ τοῦ κ. F. Traquair, Ἄγγλου ἀρχιτέκτονος, ἔκαμαν πολλὰς ἐρεύνας εἰς τὴν Ἀπουλίαν διὰ νὰ εὕρουν εἰς ποῖον ἀνήκουν τὰ οἰκόσημα τῶν ναῶν τοῦ Γερακίου. Ὁ κ. William Miller φρονεῖ, ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ιδ' ἑκατονταετηρίδος εἷς ἱππότης ἀπὸ τῆς Ἀπουλίας θὰ ἦλθε μετὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Γραβίνα εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ κατέλαβεν τὸ παλαιὸν κάστρον τῶν de Nivelet.

Δυσκολεύομαι νὰ παραδεχθῶ ὅτι τόσον γρήγορα κατὰ τὸ 1325 ἔπεσε πάλιν,—τὸ 1263 περιῆλθε τὸ κάστρον εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς,—τὸ Γεράκι εἰς χεῖρας τῶν Φράγκων. Τὰ μέσα τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἀρχίζει τοὐναντίον ν' ἀναλαμβάνῃ ἡ χερσόνησος ἀπὸ τὴν ξενικὴν κατάκτησιν καὶ οἱ Ἕλληνες ν' ἀνακτῶσι τὴν κατακτηθεῖσαν χώραν, μάλιστα κατὰ τὰ μεσόγεια καὶ τὰ Ν. αὐτῆς, τὴν Ἀρκαδίαν καὶ τὴν Λακωνικήν. Τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀκριβῶς, τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος, ὁ Βυζαντινὸς στρατηγὸς τοῦ Μυστρᾶ κατέστη μόνιμος καὶ εἶχεν ἀρχίσει ἤδη ν' ἀκμάζῃ ἡ πόλις αὕτη,—κέντρον τῆς κατὰ τῶν Φράγκων ἐνεργείας, προπύργιον τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως. Πῶς ἦτο δυνατὸν κατ' ἐκείνους ἀκριβῶς τοὺς χρόνους νὰ ἐνσφηνωθῇ εἰς αὐτὴν τὴν Λακωνικὴν, μεταξὺ δύο ἀκμαζουσῶν πόλεων, τοῦ Μυστρᾶ καὶ τῆς Μονεμβασίας, ξένη φεουδάρχης ;

Τὸ ἐναντίον τότε, νομίζω, θὰ ἐσκέφθησαν οἱ δεσπόται τοῦ Μυστρᾶ, μεταξὺ τῆς πρωτευούσης καὶ τοῦ ἐπινείου αὐτοῦ, τῆς Μονεμβασίας, νὰ ἐγείρωσι σταθμὸν στρατιωτικὸν τὸ Γεράκι. Καὶ τότε θὰ ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ, βραδύτερον ὅμως κατά τι ἀπὸ τὸν Μυστρᾶν, ἀνάπτυξιν ἡ μεσαιωνικὴ αὕτη πόλις τοῦ Γερακίου.

Ἀλλὰ ποῦ εὑρέθησαν λοιπὸν αἱ Φραγκικαὶ ἐπιδράσεις καὶ τὰ ἐμβλήματα τὰ Φραγκικά ; Ἀνάγκην, διὰ νὰ ἐξηγήσωμεν τὰς Φραγκικὰς ταύτας ἐπιδράσεις, δὲν βλέπω νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸ κάστρον τοῦ Γερακίου πρέπει νὰ ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας Φράγκου ἱππότου, ἄλλου πλὴν τῶν de Nivelet.

Αἱ ἐπιδράσεις αὗται αἱ Φραγκικαὶ εἶναι ὄχι ἄμεσοι ἀλλ' ἔμμεσοι. Δὲν προῆλθον, διότι Φράγκοι τεχνῖται διέμειναν καὶ εἰργάσθησαν εἰς τὸ Γεράκι. Ἀλλὰ διότι ἔγεινεν ὁπωσδήποτε συνήθης εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας ἡ Φραγκικὴ ἀρχιτεκτονική.

Ποῦ εὑρίσκομεν τὸν μεγαλύτερον ξενισμὸν εἰς τοὺς ναΐδρια τοῦ Γερακίου ; Εἰς τὰ θυρώματα τῶν ναῶν του. Τοιαῦτα θυρώματα ἦσαν, ὡς εἶπον, συνήθη καὶ ἀπὸ τὸ ἓν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς Πελοποννήσου. Πιθανὸν μετὰ τοῦ Γραβίνα καὶ τῶν συνοδευόντων αὐτὸν νὰ ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ν. Ἰταλίαν καὶ ἡ τέχνη τῶν ναΐσκων αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς Ἀνατολὰς, ἀπὸ τὴν Κύπρον, ὅπου πρωϊμώτερον εἶχε φθάσει ἡ Φραγκικὴ ἐπίδρασις, πιθανὸν νὰ ἐπέρασαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ θυρώματα τῶν ναΐσκων τοῦ Γερακίου.

— Τὸ εἰκονοστάσιον
τοῦ Ἁγίου Γεωργίου

Δυσκολώτερον ἠμπορῶ νὰ ἐξηγήσω τὸ θαυμάσιον εἰκονοστάσιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τὸ κακότεχνον τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Ταῦτα προφανῶς εἶναι

ξενικά. Ὁ Ἄγγλος κ. Wayce ἐνόμισεν, ὅτι προέρχονται ἐκ τῶν Τούρκων τῶν μισθοφόρων κατ' ἀρχὰς τῶν Βυζαντινῶν, ἔπειτα τῶν Φράγκων. Ἐκ τούτων τινές, ὡς λέγουν τὰ Χρονικὰ τοῦ Μορέως. παρέμειναν εἰς τὴν χερσόνησον. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται τὸ ἀραβότροπον τοῦ εἰκονοστασίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Τοῦτο εἶναι τελείως ἀδύνατον. Οἱ Τοῦρκοι ἐκεῖνοι ἦσαν ἀγροῖκοι πολεμισταὶ καὶ καμμίαν ἔννοιαν τέχνης δὲν θὰ εἶχαν οὔτε αὐτοὶ οὔτε οἱ ἀπόγονοί των.

Τὸ κειμήλιον τοῦ Ἁγ. Γεωργίου μὲ τὸν πολυποίκιλον κόσμον τῶν ἀραβουργημάτων αὐτοῦ ἐνθυμίζει ἀληθῶς τέχνην Σαρακηνικὴν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ Φραγκικὴν μὲ τοὺς σταυροὺς, τὰ ἐμβλήματα καὶ τὴν τριφυλλοειδῆ κορυφὴν τοῦ ἀνοίγματος αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου διεφαίνετο ἡ εἰκών.

Εἰς τὴν Ν. Ἰταλίαν εὑρίσκονται παραπλήσια εἰκονοστάσια. Ἡ παραμονὴ Σαρακηνῶν εἰς τὰς χώρας ταύτας παρήγαγε μίαν τέχνην Βυζαντινοαραβικὴν καὶ Φραγκοαραβικήν. Ἀπὸ τὴν Φραγκοαραβικὴν ταύτην τέχνην τῆς Ν. Ἰταλίας προέρχονται τὰ εἰκονοστάσια τοῦ κάστρου τοῦ Γερακίου, τὸ ἓν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τοῦ κάστρου, ἀληθὲς κειμήλιον, τὸ ἄλλο παιδαριώδης πιθανὸν ἐκείνου μίμησις.

— Ἡ ἡμισέληνος
μὲ τοὺς ἀστέρας

Ἀλλὰ ποῖον εἶναι τὸ μυστηριῶδες ἐκεῖνο ἔμβλημα τῆς ἡμισελήνου μὲ τοὺς ἀστέρας, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα, ἡ θυρεὸς καὶ τὰ κρῖνα τῆς Γαλλίας;

Εἰς τὰ κρίνα τῆς Γαλλίας δὲν δίδω μεγάλην σημασίαν. Διότι ταῦτα ἴσως καὶ νὰ κατήντησαν ἁπλοῦν κόσμημα. Τοιαῦτα κρίνα στολίζουν καὶ τὸν ἐξωτερικὸν τοῖχον τοῦ ἱεροῦ τῆς Περιβλέπτου τοῦ Μυστρᾶ, ἀνηκούσης εἰς τὰ μέσα τῆς ΙΔ' ἑκ., τὴν ἀκμὴν τῆς Βυζαντινῆς ταύτης πόλεως, καὶ ὅπου δὲν δύνανται νὰ σημαίνουν Φραγκικὸν κτίτορα.

Σπουδαιότερα εἶναι ὁ θυρεὸς καὶ ἡ ἡμισέληνος. Τὸν θυρεὸν τὸν ζατρικιώδη εὑρίσκω μόνον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ κάστρου, εἰς τὸ εἰκονοστάσιον, εἰς τὸ ὑπέρθυρον τοῦ νάρθηκος καὶ παραδόξως καὶ εἰς τοιχογραφίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Τὴν ἡμισέληνον μὲ τοὺς ἀστέρας πολὺ συχνότερα τὴν εὑρίσκομεν. Ἐκτὸς τοῦ εἰκονοστασίου εἶναι ἐζωγραφημένη εἰς τὰς ἀσπίδας ἁγίων πολεμικῶν ναϊδρίων τοῦ κάστρου. Ἰδίως τὴν συναντῶμεν εἰς τὴν ἀσπίδα τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, τοῦ ὁμωνύμου ναοῦ ἐντὸς τοῦ κάστρου, εἰς τὴν ἀσπίδα τοῦ ἡγεμόνος τῶν ἐπιτιθεμένων κατὰ τοῦ κάστρου τῆς Ἱεριχοῦς, τὴν ζωηρότατα ἐνδιαφέρουσαν τοιχογραφίαν τοῦ ναΐσκου τῶν Ταξιαρχῶν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἑτέρας ἀκρωρείας τοῦ δικορύφου ὄρους.

Ἐκ τοῦ κάστρου βεβαίως ἡ ἡμισέληνος ἐπῆγεν εἰς τὴν κωμόπολιν· τὴν συναντῶμεν εἰς τὴν τοιχογραφίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Καὶ εἰς τὴν πέριξ χώραν τὴν εὖρον, ὅπως θὰ εἴπω κατωτέρω, εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἕλους, τὸ ὁποῖον καλεῖται τοῦ Βλαχιώτη.

— Ἐμβλήματα
Φραγκοβυζαντινά

Ἡ ἡμισέληνος αὕτη μὲ τοὺς ἀστέρας ἐνομίσθη ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ὡς τὸ οἰκόσημον τῶν de Nivelet. Τὸ θεωρῶ τοῦτο ἀδύνατον· αἱ τοιχογραφίαι βεβαίως εἶναι μεταγενέστεραι τῶν χρόνων τῶν Φράγκων τούτων φεουδαρχῶν. Πάντοτε ὅμως θεωρεῖται ἡ ἡμισέληνος ὑπὸ τῶν ἰδόντων τὸ Γεράκι ὡς ἔμβλημα Φραγκικόν. Ὁ William Miller μετὰ τοῦ Traquair, ὡς μὲ πληροφορεῖ ὁ πρῶτος, ἔκαμαν πολλὰς ἐρεύνας εἰς τὴν Ἀπουλίαν διὰ νὰ μάθουν τὸ ὄνομα ἐκείνου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουν τὰ οἰκόσημα τοῦ Γερακίου. Ζητοῦσι δὲ τὰ οἰκόσημα ταῦτα εἰς τὴν Ἀπουλίαν, διότι ὅλη ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ Γερακίου, ὅπως καὶ ἀνωτέρω εἶπον, εὑρίσκεται εἰς τὰς ἐκκλησίας τοῦ Bisceglie καὶ τοῦ Ritonto. Νομίζει δὲ ὁ Miller, ὅτι δυνατὸν ν' ἀνήκουν τὰ οἰκόσημα εἰς ἱππότην ἐλθόντα ἀπὸ τῆς Ἀπουλίας τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΔ' ἑκ. μετὰ τοῦ Ἰωάννου Γραβίνα καὶ γενόμενον αὐθέντην τοῦ παλαιοῦ κάστρου τῶν de Nivelet.

Ἀλλὰ τοῦτο, εἶπον ἤδη, δὲν μοὶ φαίνεται δυνατόν. Καὶ εἰς τὴν ἡμισέληνον ταύτην ἴσως δὲν πρέπει νὰ δώσωμεν ἰδιάζουσαν σημασίαν. Ἐπὶ τῶν ἀσπίδων καὶ κατὰ τὸν μεσαιῶνα,—ἐνθυμήθητι τοὺς ἀρχαίους,—ἐζωγραφεῖτο κόσμημά τι διακριτικὸν τοῦ πολεμιστοῦ. Εἰς τὸ Γεράκι καὶ εἰς τὸν Μυστρᾶν εὑρίσκομεν εἰς τοιχογραφίας τῆς Ἀναστάσεως, ὅπου στρατιῶται, ποικίλα ἐμβλήματα εἰς τὰς ἀσπίδας καὶ τὰς περικεφαλαίας. Ἡ ἀσπὶς πολεμικοῦ ἁγίου εἰς τὸ Ἀφεντικὸ τοῦ Μυστρᾶ, εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, φέρει ἐζωγραφημένην κεφαλήν.

Ἀλλ' ἐὰν θεωρήσωμεν τὴν ἡμισέληνον ἔμβλημα, δὲν νομίζω ἑαυτὸν τολμηρὸν, ἐὰν στρέψω ἀλλαχοῦ τὴν προσοχήν μου καὶ θεωρήσω ὅτι ἡ ἡμισέληνος δὲν εἶναι Φράγκου ἀλλ' Ἕλληνος ἰθαγενοῦς τιμαριούχου τὸ ἔμβλημα. Ἡ ἡμισέληνος ἦτο παλαιὸν Βυζαντινὸν ἔμβλημα. Παρὰ τῶν Βυζαντινῶν παρέλαβον αὐτὴν οἱ Τοῦρκοι. Ἕλληνες χωροδεσπόται προεχειρίσθησαν ὑπὸ τῶν Φράγκων βαρώνων εἰς ἱππότας καὶ εἰσῆλθον ὡς Φράγκοι εἰς τὴν νενομισμένην ἱπποτικὴν ἱεραρχίαν· Ἀλλὰ καὶ μόνοι των Ἕλληνες ἰθαγενεῖς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐκείνῃ τῇ Βυζαντινοφραγκικῇ ζῶντες, παρέλα-

βον τὰ ἤθη καὶ τὰς συνηθείας τῶν Φράγκων καὶ περιεβλήθησαν τὰ ἐξωτερικά των σύμβολα τῆς ἀρχῆς.

Οὐδόλως λοιπὸν παράδοξον νομίζω οὔτε τολμηρὸν νὰ σκεφθῶμεν, ὅτι δύνανται ν' ἀνήκουν τὰ οἰκόσημα ὄχι εἰς Φράγκον ἀλλὰ εἰς Ἕλληνα τιμαριοῦχον Γερακίτην τῶν πελευταίων χρόνων τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν αὐτοκρατορίας.

Ἀλλὰ εἰς ποῖον; Ἐδῶ σιωπῶ. Οὐδεμία πηγή, οὐδεὶς χρονογράφος, οὐδεμία ἐπιγραφὴ μᾶς γνωρίζει τίποτε περὶ Ἕλληνος φεουδάρχου τοῦ Γερακίου. Ἐκεῖ ὅμως, ὅπου πᾶσα πηγὴ στειρεύει, ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἱστορικὸν νὰ ἐρωτᾷ αὐτὰ τὰ σιωπηλὰ ἐρείπια, τὰς πενιχρὰς εἰς εἰδήσεις γλυφὰς τῶν λίθων, τὰς ἀφώνους ἀλλ' ἐκφραστικὰς τοιχογραφίας.

— Ἡ ἱστορία τοῦ Γερακίου ἀπὸ τὰ ἐρείπια

Ἰδοὺ ὁποίαν ἀναπλάσσω τὴν ἱστορίαν τοῦ Γερακίου, ἡ ὁποία, ἕως σήμερον ἄγνωστος καὶ σκοτεινή, ἀναπηδᾷ διαυγὴς πρὸ τῶν ὀμμάτων τῆς ψυχῆς μου ἐκ τῶν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐσπαρμένων ἐρειπίων του.

Αἱ ἀρχαῖαι Γερονθραὶ μοὶ φαίνεται ὅτι ἐπέζησαν καὶ κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους. Περιεργότατον, ὅτι εὑρίσκομεν κιονόκρανα παλαιῶν χριστιανικῶν χρόνων, τὰ ὁποῖα μοὶ δίδουν τὴν εἴδησιν ταύτην. Εἰς τὸν Ἅγιον Σῴζοντα ἢ Σώστην ἐν τῇ κωμοπόλει εὗρον ἐντετειχισμένα εἰς τὸν Δ τοῖχον τὸν τοῦ νάρθηκος δύο κιονόκρανα μὲ φύλλα ὑδάτινα καὶ μὲ τὰ γράμματα τῆς Ἀποκαλύψεως, τὸ Α καὶ τὸ Ω. Ἕτερον εἰς τὸν Ν. τοῖχον. Περὶ τὸν ναὸν δὲ κεῖνται μάρμαρα μὲ ἀρχαίας ἐπιγραφάς. Ἴσως ἐθνικὸν ἐνταῦθα παλαιὸν ναὸν ἀντικατέστησε βασιλικὴ χριστιανικὴ καὶ ταύτην Βυζαντινὸς ναὸς μεταγενεστέρων χρόνων, ὅπως συμβαίνει ἐνιαχοῦ. Ὅμοια κιονόκρανα εὑρίσκονται καὶ ἐντὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ κάστρου προφανῶς ἐκ τῆς κωμοπόλεως κατὰ τοὺς ὑστέρους μεσαιωνικοὺς χρόνους μετενεχθέντα.

Πτωχὴ ὅμως θὰ ἦτο ἡ τῶν πρώτων μεσαιωνικῶν χρόνων ὕπαρξις τοῦ Γερακίου.

Ἔπειτα εἰς χρόνους Βυζαντινούς, ἄγνωστον πότε, ἰθαγενής τις τιμαριοῦχος, Ἱεράκης καλούμενος, ἴσως τιμηθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτος εἰς ἱερακοτρόφον, ἐδέσποσε τοῦ τόπου. Εἰς τὴν κωμόπολιν σῴζεται πύργος μετὰ περιτειχίσματος, ὁ ὁποῖος φαίνεται ὅτι ἐκτίσθη ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν Φράγκων. Ὁ πύργος ἴσως ἀνῆκεν εἰς τὸν χωροδεσπότην τοῦτον, τὸν ὁποῖον φαντάζομαι, ὑπάρξαντα τὸν Ἱεράκην.

Τὸ ὄνομα τοῦ Γερακίου βεβαίως δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν πρὸς τὸ τῶν ἀρχαίων Γερονθρῶν, πλὴν τῆς τυχαίας ὁμοιότητος τοῦ πρώτου μέρους. Τὸ ὄνομα τὸ ἔδωκεν ὁ Βυζαντινὸς οὗτος χωροδεσπότης Ἱεράκης τὸ κάστρον του, ἤτοι ὁ πύργος καὶ ὁ συνοικισμός, κατὰ τὴν ἔνοιαν, τὴν ὁποίαν ἔδιδον οἱ Βυζαντινοὶ εἰς τὴν ὀνομασίαν κάστρον, ἐκλήθη Ἱεράκιον, ἐξ οὗ τὸ Γεράκι ἐκ τῶν συνήθων γενικοφανῶν ὀνομασιῶν πόλεων (τοῦ Ἱεράκη—τοῦ Γεράκη). Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ἡ ὀνομασία τοῦ Μυζηθρᾶ—Μυστρᾶ προῆλθεν ἐξ ὁμωνύμου τινὸς μικροῦ ἄρχοντος.

Ἱεράκιον ὀνομάζει τὸν τόπον ὁ Παχυμέρης, ὡς εἴδομεν. Ὅτι δὲ καὶ οἱ Φράγκοι κάπως τοιουτοτρόπως τὸ ἤκουσαν ὀνομαζόμενον, δεικνύει ἡ ὀνομασία τοῦ Γαλλικοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορέως: Gierachy.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ χωροδεσπότου τούτου θ' ἀνεπτύχθη κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους Βυζαντινοὺς χρόνους, ὅτε, ἀναπτυσσομένου εἰς τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ τιμαριωτικοῦ συστήματος, ἤρχιζον οἱ ἰθαγενεῖς ἄρχοντες νὰ καθίστανται ἐπισημότερον, οὕτως εἰπεῖν, τοπάρχαι. Τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἢ τὴν τῶν ἀπογόνων του κατέλυσαν οἱ Φράγκοι, καὶ ὁ de Nivellet ἔκτισε περὶ τὸ 1210 τὸ κάστρον, ἢ ἀκριβέστερον, κατὰ τὴν τότε πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν γλῶσσαν, τὸ φρούριον.

Ἐπὶ τῆς βραχείας παραμονῆς τῶν Φράγκων θὰ ἐγέρθησαν σταθμοὶ στρατιωτικοὶ ἐπὶ τοῦ μακροῦ ὄρους.

Οἱ Βυζαντινοὶ κατέλαβον τὸ κάστρον τὸ 1262 καὶ ἀπὸ τότε θὰ ἤρχισαν νὰ συνοικίζωνται, ὡς εἰς τὸν Μυστρᾶν, ἐκ τῶν περιοίκων καὶ τῶν Βυζαντινῶν τῆς Λακεδαιμονίας, καὶ εἰς τὸ Γεράκι. Ἐνταῦθα ηὐξήθη ἡ ἤδη λαμβάνουσα γένεσιν πόλις ἐκ περιοίκων Τσακωνικῶν φυλῶν καὶ ἐκ Βυζαντινῶν τῆς Μονεμβασίας.

Ἰδίως ὅμως τὰ τέλη τῆς ΙΕ' καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΕ' ἐκ. ἀκμάζει τὸ Γεράκι. Πρότερον, νομίζω, ἐκτίσθησαν οἱ νάϊσκοι τοῦ κάστρου, εἰς τοὺς ὁποίους εὑρίσκομεν τὴν Φραγκικὴν ἐπίδρασιν. Κατόπιν δὲ οἱ τῆς κωμοπόλεως, οἱ ὁποῖοι εἶναι γνησιώτερον Βυζαντινοί. Σημειωτέον, ὅτι πολλαχοῦ εὑρίσκομεν στρῶμα δεύτερον τοιχογραφίας, ὥστε δυνάμεθα ν' ἀνέλθωμεν δεκάδας τινὰς ἐτῶν προγενέστερον τῶν χρόνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκ τῆς τέχνης καὶ τῶν χρονολογιῶν δυνάμεθα νὰ τάξωμεν τὴν ἵδρυσιν τῶν ναῶν τοῦ Γερακίου.

Τὸν ΙΕ' αἰῶνα, ὡς ἐξ ἐπιγραφῶν βλέπομεν, ἀκμάζουσιν εἰς τὸ Γεράκι οἶκοι ἐγχώριοι, ἰδίως ἱερέων, ὅπως ὁ τοῦ Κοντολέοντος τοῦ Χαρτοφύλακος, ὁ τοῦ Λογοθέτου τοῦ Δυνατοῦ καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι διέσωσαν τὰ ὀνόματά των ἐπὶ μαρμάρου ἐντετειχισμένου εἰς τὴν βρύσιν τῆς κωμοπόλεως, ἴσως καὶ ταύτης Βυζαντινῆς.

Πολὺ δὲ ἀκμαία θὰ ἦτο καὶ οἰκονομικῶς ἡ πόλις, διὰ νὰ καλυφθοῦν ὑπὸ τοιχογραφιῶν τόσοι τοῖχοι μικρῶν μὲν ἀλλὰ ἀπειραρίθμων ναΐδρίων. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, εἰς τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας

ἡ καταπληκτικὴ αὕτη χρωματισμῶν καὶ σχημάτων καὶ μορφῶν παραγωγὴ ἠδύνατο εὐκολώτερον νὰ ἐξηγηθῇ· ὅπως οἱ σημερινοὶ κοσμηματογράφοι, καὶ οἱ μεταγενέστεροι ζωγράφοι κατήντησαν νὰ ἔχουν τύπους σχεδίων, οἱ ὁποῖοι ηὐκόλυναν τὴν ταχύτητα τῆς ἐργασίας. Ἀλλ' οἱ ζωγράφοι τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου δὲν ἠκολούθουν τύπον προεσχεδιασμένον κοινὸν συμβατικόν· ἀλλ' ἦσαν ἀληθεῖς καλλιτέχναι μὲ ἰδίαν ἑαυτῶν ἀτομικότητα καὶ μορφὰς ἀτομικάς, ἄλλως **εἰκονικάς** ἐπὶ τῶν τοίχων διαιωνίζοντες.

Τὸ Γεράκι καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Τουρκοκρατίας, ἡ ὁποία πολὺ ὀλίγον, ἴσως οὐδόλως, ἐβάρυνεν ἐπ' αὐτό,—ἀντιθέτως πρὸς τὸν Μυστρᾶν — ἐξηκολούθησεν, εἶμαι βέβαιος, τὸν ἴδιον πρότερον αὐτοῦ Βυζαντινὸν βίον.

Ἡ χρονολογία τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ κάστρου εἶναι τοῦ 1431, ἡ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου τῆς κωμοπόλεως τοῦ 1450. Ἔχομεν ἐπὶ μαρμάρου ἐπιγραφὴν κτιτορικὴν καὶ ταύτην, τοῦ 1460. Χαράγματα δὲ ἀργότερα εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην καὶ τὸν Ἅγιον Νικόλαον, τῶν ὁποίων τὸ παλαιότερον ἀνέρχεται εἰς τὸ 1595. Ἐπ' ὀλίγα ἔτη τὸ κάστρον τοῦ Γερακίου ἔγεινεν Ἐνετικὸν φρούριον κατὰ τὸν Ἐνετοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 163—1479. Εἰς τοὺς καταλόγους τῶν Ἐνετικῶν κάστρων τοὺς ὁποίους δημοσιεύει ὁ Hopf, ἀναγράφεται καὶ τὸ Γεράκι.

Ὁ Χριστὸς παρὰ τὴν κλίμακα
(Εἰκὼν ἀμυδρῶς σῳζομένη ὡς φαίνεται)

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας, φαίνεται, τὸ Γεράκι διῆγε βίον ἐντελῶς ἀνεξάρτητον. Τοῦρκοι δὲ στρατιῶται δὲν ἐπάτησαν εἰς αὐτὸ τὸν πόδα.

Ἡ δὲ καλλιτεχνικὴ παράδοσις διετηρήθη καὶ εἰς τοὺς ὑστέρους τῆς Τουρκοκρατίας χρόνους, ὄχι μόνον τοῦ Γερακίου, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς πέριξ χώρας. Τοῦτο δεικνύουσιν οἱ παρὰ τὸ Γεράκι ναοὶ τῶν μονῶν τῆς Δάφνης καὶ τοῦ Προδρόμου, ὁ ναὸς τῆς Ζαραφῶνος, ἄλλοι τῆς Χρυσάφης,—δὲν ἐννοῶ τοὺς παλαιοτέρους Βυζαντινούς,—καὶ χωρίων τοῦ Ἕλους. Καὶ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, μᾶς λέγουν τὰ σῳζόμενα μνημεῖα, ἤνθησαν αἱ ἀνὰ τὸν Πάρνωνα ἐρημικαὶ χῶραι αὗται.

Τὴν ὕπαρξιν ἱστορικοῦ βίου εἰς τὸ ἕως τὴν σήμερον ἀνώνυμον καὶ ἄγνωστον Γεράκι παρασιωπῶσιν αἱ ἱστορικαὶ γραπταὶ πηγαί. Οὐδεὶς ἄλλος ὑπάρχει μάρτυς τοῦ ἱστορικοῦ τούτου βίου ἢ μόνον τὰ ἐσπαρμένα εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Γερακίου μνημεῖα καὶ ἐρείπια. Εἶναι οἱ μόνοι ἀλλὰ καὶ οἱ ἀψευδέστεροι μάρτυρες καὶ αἱ ἀποκαλυπτικώτεραι πηγαὶ τῆς ἀνθήσεως τῆς κοινωνικῆς τοῦ Γερακίου, καὶ ὀλίγον πρότερον πιθανόν, μάλιστα δὲ κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΔ' καὶ τὸν ΙΕ', κατὰ συνέχειαν δὲ καὶ καθ' ὅλην τὴν Τουρκοκρατίαν, μάλιστα δὲ τὸν ΙΖ' αἰῶνα. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον πρὸ παντὸς μᾶς ἀποκαλύπτουν τὰ σεπτὰ μνημεῖα τοῦ Γερακίου—εἶναι ἡ μεγάλη προσπάθεια τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς Βυζαντινῆς ἡμῶν αὐτοκρατορίας πρὸς μίαν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν. Εἶναι τὸ τέρμα τοῦ μακραίωνος μεσαιωνικοῦ καὶ ἡ αὐγὴ ἑνὸς νέου ἀνατέλλοντος νεωτέρου Ἑλληνικοῦ κόσμου.

Δ'.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ἡ ἀφύπνισις τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς.—Οἱ Βυζαντινοὶ μεγιστᾶνες.—Ἀναβίωσις τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν.—Εἴνους Φραγκικὴ ἐπίδρασις.—Ἀναγέννησις εἰς τὸν βίον, εἰς τὴν τέχνην, εἰς τὰ γράμματα.—Γεώργιος ὁ Γεμιστός.—Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Μυστρᾶ.—Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Γερακίου.—Ὁμοιότητες καὶ διαφοραί.—Ἡ ἀρχιτεκτονική.—Αἱ τοιχογραφίαι.—Ἡ ἐθνικὴ τῶν σημασία.

— Ἡ Φραγκικὴ κατάκτησις

Μὲ τὴν ἐξήγησιν τῶν λόγων μου τούτων καὶ τὴν ἐπίδειξιν τῆς ἐθνικῆς σημασίας, τὴν ὁποίαν ἔχουν δι' ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας τὰ μνημεῖα τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου, θέλω νὰ κλείσω τὸ σκιαγράφημά μου περὶ τοῦ ἀνεξερευνήτου ἐκείνου κέντρου μεσαιωνικῆς τέχνης καὶ βίου.

Τὸ γεγηρακὸς Βυζαντινὸν κράτος δὲν ἠδύνατο νὰ παρατείνῃ περισσότερον τὸν βίον του ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐκ τοῦ βάρους τῶν αἰώνων μαρανθεῖσαν μορφήν του. Μία ἰσχυρὰ μαστίγωσις ἐπανέφερεν αὐτὸ εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἀφύπνισε τὴν κοιμωμένην ἐθνικὴν συνείδησιν. Ἡ μαστίγωσις αὕτη ἦτο ἡ κατὰ τὴν Δ' σταυροφορίαν ὑπὸ τῶν Φράγκων ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ ἐν Ἑλληνικαῖς χώραις ἐγκατάστασις τῶν ἀπὸ τῆς Δύσεως τυχοδιωκτῶν ἐπιδρομέων.

Ἡ ἐπελθοῦσα καταστροφή, ὁ ὄλεθρος τῶν οἰκονο-

μικῶν δυνάμεων τῆς αὐτοκρατορίας, ἡ ταπείνωσις προαιωνίου μεγαλείου ὑπὸ τυχοδιωκτῶν ἐπιδρομέων εἰς ἄκρον περιφρονουμένων, ἡ διαπόμπευσις ὑπὸ εὐτελῶν στρατιωτῶν ἁρπάγων τῶν τιμιωτέρων ἱερῶν τῆς ἐθνικῆς Βυζαντινῆς ὑποστάσεως,— τὸ κορύφωμα μὲ ἕνα λόγον τῆς δυστυχίας— ὑπῆρξαν μαστίγωμα ὀδυνηρὸν διὰ τὴν ἐθνικὴν ψυχήν. Εἶδον οἱ ὑπερήφανοι διὰ τὴν δόξαν τῶν προγόνων των Βυζαντινοὶ νὰ καταρρίπτωνται καὶ νὰ μεταβάλλωνται εἰς κέρματα πενιχρὰ τ' ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τὰ ὁποῖα ἐκόσμουν τὴν βασιλεύουσάν των. Καὶ ἔκλαυσαν πικρῶς, τοὺς θρήνους δ' ἀντηχοῦσιν οἱ χρονογράφοι των. Εἶδον τὰς γυναῖκάς των ἀτιμαζομένας καὶ τὰ ἱερά των περιϋβριζόμενα.—καὶ ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ ἐξύπνησεν ἀπὸ τὸν λήθαργον, εἰς τὸν ὁποῖον μακρὰ δουλεία εἰς τοὺς τύπους τοὺς ἐπισήμους τὴν εἶχε βυθίσει. Ἐξύπνησεν ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ καὶ ἠθέλησεν ἀπαλασσομένη ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ ἐπισήμου Κράτους νὰ πετάξῃ εἰς τὰ ἐλεύθερα βρυνὰ τῶν γνησίων Ἑλληνικῶν χωρῶν.

— Ἄνθησις τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν

Οἱ μεγιστᾶνες τοῦ Βυζαντίου μετενάστευσαν τότε εἰς τὰς χώρας, ὅπου ἄλλοτε ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς ἤνθησεν. Ἐζήτησαν εἰς τὰς χώρας τῆς ἀρχαίας εὐκλείας καὶ ἐλευθερίας νὰ τονώσουν τὸ γεγηρακὸς Βυζαντινὸν αἷμά των μὲ τὸ σφριγῶν αἷμα τῶν ἀξέστων ἀλλ' εὐρώστων πληθυσμῶν τῆς ὀρεινῆς καὶ τῆς ὑπαίθρου χώρας. Ἡ ἐλευθέρα ζωὴ τῶν ὀρέων, ὁ συγχρωτισμὸς μετὰ τῶν κατωτάτων στρωμάτων τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας,ἡ ὁποία ζῇ τὸν κατὰ φύσιν βίον, ἀναζωογονεῖ τὴν ἐθνικὴν ψυχήν. Μία νέα Ἑλλὰς γεννᾶται, ἡ ὁποία ζῇ τὸν βίον τοῦ στρατοπέδου καὶ ἡ ὁποία μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀνακτᾷ τὰς ἀρχαίας αὐτῆς ἀρετάς, τῶν ὁποίων ἡ ἔλλειψις ἐπέφερε τὴν Λατινικὴν κατάκτησιν. Προσδίδουσιν οἱ μεγιστᾶνες τοῦ Βυζαντίου εἰς τοὺς ἀμόρφους Ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς τὸ πνεῦμα τῆς συνοχῆς καὶ τῆς τάξεως καὶ παραλαμβάνουσι παρ' αὐτῶν πνοὴν δυνάμεως καὶ ζωῆς. Καὶ ἡ ἀναγέννησις αὕτη ἡ ἐθνικὴ τελεῖται κυρίως ἀνὰ τὴν χώραν εὐκλείας παλαιᾶς, εἰς τὰ ὄρη τοῦ Ταϋγέτου καὶ τοῦ Πάρνωνος, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα. Σύμβολον δὲ τιμιώτατον καὶ μάρτυρες ἀψευδεῖς τῆς ἀναγεννήσεως ταύτης εἶναι τὰ μνημεῖα τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου.

Ὁ Μυστρᾶς καὶ τὸ Γεράκι— συμβολίζουν τὴν μεγάλην ἀπόπειραν τῶν Παλαιολόγων πρὸς ἀνασύνταξιν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων καὶ τὴν αὐγὴν τοῦ νεωτέρου Ἑλληνικοῦ κόσμου.

Ὁ γεγηρακὸς ἐπίσημος Βυζαντινὸς κόσμος δύει καὶ ἀνατέλλει πλήρης σφρίγους καὶ ἐλπίδων εἷς νέος Ἑλληνικὸς κόσμος, τοῦ ὁποίου ἡ σημερινὴ φάσις τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνότητος εἶναι τὸ ἀπαύγασμα.

Εἰς τὴν ἐθνικὴν ταύτην ἀναγέννησιν συνέτειναν ἀρκούντως ἡ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις ἐγκατάστασις τῶν ἀπὸ τῆς Δύσεως ἱπποτῶν, ὄχι μόνον ἀρνητικῶς διὰ τῆς ἐξαναγκάσεως τῶν ἰθαγενῶν πρὸς ἀνασύνταξιν καὶ περισυλλογὴν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων αὐτῶν, ἀλλὰ—ὀφείλομεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν,—καὶ θετικώτερον διὰ μιᾶς εὐνοϊκῆς ἐπιδράσεως.

— Τὸ θούριον πνεῦμα τῶν Φράγκων

Οἱ ξένοι κατακτηταὶ ἦσαν ἄξεστοι κατὰ τὸν πολιτισμὸν καὶ βαρβάρους δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν τοὺς σιδηροφράκτους ἐκείνους πολεμιστάς, τοὺς προγόνους τῶν σημερινῶν ἐθνῶν τοῦ λεπτοῦ πολιτισμοῦ, οἱ ὁποῖοι ἔμειναν ἀποχαυνωμένοι ἐνώπιον τοῦ πλούτου καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὥστε νὰ νομίζουν ὅτι ἔβλεπον ὄνειρον μαγευτικόν.

Ἕφερον ὅμως μαζί των εἰς τὰς κατακτηθείσας χώρας οἱ ξένοι ἐπιδρομεῖς τὸ θούριον πνεῦμα τῶν ἱπποτικῶν παραδόσεων καὶ τῶν ῥωμαντικῶν θρύλων τῆς πατρίδος των. Ἐνέπνευσαν εἰς τοὺς κατακτηθέντας ἰθαγενεῖς τὸ πολεμικὸν αὐτῶν μένος καὶ τοὺς ἔμαθον τὴν ἱπποτικὴν τέχνην εἰς τὰς καταφράκτους πεζικὰς καὶ ἱππικὰς φάλαγγάς των. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς κατακτήσεως τοῦ Μορέως 700 μόνον Γάλλοι ἱππόται ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τετρακισχιλίους Πελοποννησίους. Μόλις μία ἑκατονταετηρὶς παρέρχεται καὶ οἱ ἀπόλεμοι κάτοικοι τῆς χερσονήσου ἀποδίδουσι τὰ τροφεῖα εἰς τοὺς κατακτητάς, ἀπωθοῦσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν καὶ παρασκευάζουσι τὴν λεονταθύμον γενεὰν τῶν μετέπειτα καὶ ἐπὶ τῆς μεγάλης δουλείας πολεμιστῶν τῆς μεγάλης χερσονήσου.

Κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον ἡ ἐθνικὴ λογοτεχνία ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ῥωμαντικῶν ἱπποτικῶν μυθιστορημάτων λαμβάνει ἀξίαν λόγου ἀνάπτυξιν διὰ τῶν ἐπυλλίων, ἐπικῶν μικρῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους.Πολλὰ τῶν ἐπυλλίων ἐκείνων,μεστὰ χάριτος καὶ δροσερότητος,εἶναι ἀνώτερα τῶν Γαλλικῶν πρωτοτύπων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐνεπνεύσθησαν.

Καθόλου δὲ ἡ ἰσοπολιτικὴ πολιτεία τῶν Φράγκων συντείνει εἰς τὴν συγκρότησιν τῆς ἀσυντάκτου Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ὁ μέγας Γερμανὸς ἱστορικὸς Ranke λέγει ὅτι ἠδύνατο ἡ Ἑλλὰς τότε ν' ἀναπτυχθῇ ὡς ἡ Ἰταλία.

Ὁ ἐπιφανὴς Γάλλος διδάσκαλος Gaston Paris μετὰ γλυκείας ὀνειροπολήσεως ἔπλαττε μίαν μεγάλην ναυτικὴν δύναμιν ἐν τῇ μεσογείῳ ἀντίρροπον τῆς

Ἀγγλικῆς αὐτοκρατορίας, ἡ ὁποία θὰ προήρχετο, ὅπως καὶ ἐκείνη ἐκ τῶν Νορμανδῶν, ἐκ τῆς ἀναμείξεως τῶν Γάλλων μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Καὶ, ὅτε ὁ διδάσκαλος μὲ εἶδε διστάζοντα· «Μὴ ἀνησυχῇς, φίλε μου, λέγει. Ἑλληνικὴ γνησία θὰ ἦτο ἡ μεγάλη αὐτὴ δύναμις. Διότι ὁ τόπος σου ἀπορροφᾷ ταχέως κάθε κατακτητήν».

— Ἡ Βυζαντινὴ ἀναγέννησις

Τὸ ὅτι δὲ ἡ Ἑλλὰς ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὴν τιμὴν τῆς μεγάλης Ἀναγεννήσεως, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐπῆρεν ἡ Ἰταλία,—τοῦτο μᾶς τὸ λέγουν μ' ἔντονον ἔκφρασιν τὰ μνημεῖα τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου. Καὶ αὐτὴν τὴν μεγάλην ἐθνικὴν σημασίαν ἔχουν τὰ ἐπὶ τῶν ὀρέων τοῦ Ταϋγέτου καὶ τοῦ Πάρνωνος ἱστάμενα ἀκόμη ἐρείπια. Εἰς τὰς τοιχογραφίας ἰδίως τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου μία νέα ζωὴ ἀπετυπώθη. Ὁ ξηρὸς Βυζαντινὸς τύπος, ἡ νεκρὰ καὶ μακραίων θεωρουμένη τεχνικὴ παράδοσις τοῦ Βυζαντίου ὑποχωρεῖ εἰς μίαν τέχνην νέαν, ἡ ὁποία, ὅπως καὶ οἱ μεγιστᾶνες τοῦ Βυζαντίου ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ, ἔρχεται καὶ αὐτὴ εἰς ἅμεσον συνάφειαν μὲ τὴν φύσιν. Αὐτὴν μελετᾷ καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἐμπνέεται ὁ ζωγράφος, ὁ ὁποῖος ἐπέστρωσε τοὺς τοίχους τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου μὲ τὴν ἀτελείωτον ἐκείνην χλιδὴν τῶν χρωμάτων. Ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν ναῶν τοῦ Ταϋγέτου καὶ τοῦ Πάρνωνος, ἐν μέσῳ τῶν φωτεινῶν καὶ χαροπῶν ἐκείνων χρωμάτων— αἰσθάνεσαι τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρόσον τῆς φύσεως, τὴν ψυχὴν ἀκόμη τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Διότι καὶ ἀνάμησιν τοῦ κλασσικοῦ κάλλους τῶν ἀρχαίων ἀναγλύφων σοῦ φέρουν οἱ ὡραῖοι ἐκεῖνοι ἄγγελοι τοῦ Ἀφεντικοῦ καὶ τῆς Περιβλέπτου. Ἔπειτα λεπτομέρειαι οἰκιακαί, ὀρχηστρίδες κληματοστεφεῖς καὶ παιδία παίζοντα καὶ ἐπὶ δένδρων ἀναρριχώμενα, ποιμένες ἀγραυλοῦντες καὶ παίζοντες αὐλόν, ὅλα ταῦτα σὲ θωπεύουν μὲ τὴν θερμὴν πνοὴν ζωῆς, ἡ ὁποία ἐπέπνευσεν ἐπάνω εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Ταϋγέτου καὶ τοῦ Πάρνωνος.

— Ὁ φιλόσοφος Γεμιστὸς

Ἀλλὰ τὴν ἀναγέννησιν αὐτὴν δὲν τὴν εὑρίσκομεν μόνον εἰς τὴν πολεμικὴν ἀνατροφήν, εἰς τὴν λογοτεχνίαν, εἰς τὴν τέχνην· τὴν εὑρίσκομεν εἰς ὅλα τὰ στάδια τοῦ πνευματικοῦ βίου, τὴν εὑρίσκομεν εἰς τοὺς σοφοὺς καὶ λογίους ἄνδρας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Κατ' ἐκείνους τοὺς ἰδίους χρόνους κατέλαμψε τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον αἴγλη γραμμάτων Ἑλληνικῶν καὶ ἱεροφάνται τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας μετελαμπάδευσαν τὴν λάμψιν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἵδρυσαν Ἀκαδημείας καὶ παρεσκεύασαν ἢ ἐνίσχυσαν τὴν Ἀναγέννησιν. Κἄπου λέγει ὁ μέγας διδάσκαλος τοῦ ἔθνους Ἀδαμάντιος Κοραῆς, ὅτι τόσον μεγάλη ἦτο ἡ λάμψις ἐκείνη τῶν γραμμάτων, ἡ ὁποία ἐλάμπρυνε τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ὥστε, ἐὰν πεντήκοντα ἔτη ἤρχοντο ἀργότερα οἱ Τοῦρκοι, θὰ ἐθραύοντο ἐνώπιον μιᾶς νέας τάξεως πραγμάτων.

Ἀλλὰ περὶ ἑνὸς ἐκ τῶν σοφῶν τούτων πρέπει νὰ εἴπω ἰδιαιτέρως, περὶ τοῦ Γεωργίου Γεμιστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Πλάτωνα ἐκλήθη Πλήθων. Καὶ κάμνω λόγον ἰδιαίτερον περὶ τούτου, διότι ὑπῆρξεν ἡ ἐκφραστικωτέρα μορφὴ τοῦ ἀνησύχου εἰς ἰδεώδεις κόσμους αἰρομένου πνεύματος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ διότι—καὶ τοῦτο εἶναι χαρακτηριστικὸν— διότι ἔζησε καὶ ἐδίδαξε καὶ ἐδημιούργησε τὰς Πλατωνικὰς πολιτείας του εἰς αὐτὸν τὸν Μυστρᾶν.

Εἰς τὴν νέαν ταύτην πόλιν, τὴν πρωτεύουσαν κράτους γνησίου πλέον Ἑλληνικοῦ, ὁ Γεμιστὸς ἱδρύει σχολήν, ὅπου ἐδίδασκε τὰ παλαιὰ Ἐλευσίνια μυστήρια τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς φύσεως, ὡς σύμβολον, νομίζεις, τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους.

Εἰς τὰς ἀπεράντους αὐλὰς τῶν ἐρήμων σήμερον, ἀλλ' ἀκόμη ὀρθίων ἱσταμένων Παλατίων τῶν Δεσποτῶν, ὁ Γεμιστὸς ἔπλαττε τὴν ἰδεώδη Πλατωνικὴν πολιτείαν του, ἡ ὁποία θ' ἀνεδημιούργει τὴν Πελοπόννησον καὶ μετ' αὐτῆς τὴν Ἑλλάδα ὅλην.

Εἰς τὰς ἀπεράντους ἐκείνας αὐλάς, ὅπου σήμερον τριγυρίζουν νυκτερίδες καὶ ἀντηχεῖ θρηνητικὸς τῆς γλαυκὸς ὁ κρωγμός, ἄλλοτε ὑπὸ τὰ σύσκια φυλλώματα κήπων, ὅπως εἰς τὰς αὐλὰς μεσαιωνικῶν Ἰταλικῶν πόλεων τῆς Ἀναγεννήσεως, ἠκούοντο διαλέξεις καὶ δοξασίαι, ἐπλάττοντο προσπάθειαι καὶ ὄνειρα δημιουργίας κόσμων ὑπερτέρων καὶ ἀναδημιουργίας μιᾶς νέας τελειοτέρας Ἑλληνικῆς κοινωνίας, μιᾶς νέας μεγάλης Ἑλλάδος. Γράμματα ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῶν χρόνων ἐκείνων ὁποῖα τοῦ Βησσαρίωνος, αὐτοῦ τοῦ Γεμιστοῦ καὶ ἄλλα γραπτὰ μνημεῖα ἐκθαπτόμενα ἐκ τοῦ σκότους βιβλιοθηκῶν καὶ δημοσιευόμενα εἰς τὸν Νέον Ἑλληνομνήμονα τοῦ Λάμπρου, τὸ πολύτιμον τοῦτο ταμεῖον ἱστορικῆς ὕλης, μᾶς δίδουν τὰ τεκμήρια καὶ μᾶς διέσωσαν τὴν ἠχὼ τῆς κοινωνικῆς ἀνθήσεως τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀρχῆς τοῦ Δεσποτάτου.

— Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Μυστρᾶ

Κοιτίδα λοιπὸν τοῦ μεγάλου κινήματος τῆς ἐθνικῆς ἀναγεννήσεως τῶν ὑστάτων Βυζαντινῶν χρόνων βλέπομεν τὴν Λακωνικήν. Αἱ κατὰ τὴν Λακωνικὴν ἀνυπότακτοι Ἑλληνοσλαβικαὶ φυλαί, αἱ ἐπὶ τῶν ὀρέων τοῦ Πάρνωνος Τσακωνικαὶ φυλαὶ καὶ οἱ Βυζαντινοὶ τῆς Μονεμβασίας ἐπρωτοστάτησαν πάντοτε εἰς τὴν

ἔνοπλον κατὰ τῶν Φραγκων κατακτητῶν διαμαρτυρίαν.

Ἀλλὰ πῶς συνέβη, ὥστε τὸ κέντρον τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς δυνάμεως νὰ πηχθῇ εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Ταϋγέτου καὶ τοῦ Πάρνωνος;

Τὸ βουνὸν τοῦ Μυστρᾶ ἦτο ἐντελῶς ἔρημον. Τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην εἶχε ἀντικαταστήσει μία Βυζαντινὴ πόλις, ἄσημον βίον διαγαγοῦσα. φαίνεται. ἡ Λακεδαιμονία. Εἰς τὴν περὶ τὸν Μυστρᾶν ὅμως χώραν ᾤκουν κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα φυλαὶ ἀνυπότακτοι Ἑλληνοσλαβικαί. Ὁ μέγας πρίγκιψ τοῦ Μορέως ὁ Γουλιέλμος Βιλλαρδουΐνος. ὁ ὁποῖος.σημειωτέον. ἰδιαζόντως ἠγάπα νὰ διατρίβῃ εἰς τὴν τερπνὴν Λακεδαιμονίαν. ὅπως καὶ εἰς τὸ γενέθλιον κάστρον του τῆς Καλαμάτας ἔκτισε. τὸ 1249 τὸ κάστρον τοῦ Μυστρᾶ. διὰ νὰ κρατῇ εἰς ὑποταγὴν τὰς φυλὰς ταύτας.

Εἰς τὸ κάστρον τοῦτο παρέμειναν ὀλίγον χρόνον μερικοὶ ἄξεστοι Φράγκοι στρατιῶται τοῦ ἱδρυτοῦ. Μετ' ὀλίγα ἔτη.τὸ 1263.ὁ Βιλλαρδουΐνος ἠναγκάσθη ὡς λύτρα νὰ παραδώσῃ τὸ κάστρον εἰς τοὺς Βυζαντινούς. Τότε καὶ μόνον τότε κατὰ τὰ τέλη τῆς ΙΓ' ἑκ. οἱ κάτοικοι τῆς μεσαιωνικῆς Βυζαντινῆς πόλεως Λακεδαιμονίας ἤρχισαν νὰ συνοικίζωνται ὑπὸ τὸ κάστρον τοῦ Μυστρᾶ.

Ἐθνικὴ ἀναγέννησις

Τότε ὁ Αὐτοκράτωρ ὥρισεν ἕδραν τοῦ Βυζαντινοῦ στρατηγοῦ τῆς Πελοποννήσου τὸν Μυστρᾶν. Οὕτω κατέστη τὸ βουνὸν τοῦτο τὸ ὁρμητήριον τῆς ἐναντίον τῶν Φράγκων ἐνεργείας. Μετ' ὀλίγον χρόνον οἱ Βυζαντινοὶ στρατηγοὶ τοῦ Μυστρᾶ ἔγειναν μόνιμοι. Ἐξελέγοντο δὲ ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου. τοῦ οἴκου κατ' ἀρχὰς τῶν Καντακουζηνῶν καὶ ἔπειτα τῶν Παλαιολόγων. τὰ ὁποῖα εἶχον τὴν τιμητικὴν προσωνυμίαν δεσπότης. Καὶ οὕτως ὁ ἁπλοῦς τίτλος δεσπότης ἐγένετο πραγματικὸς καὶ ἐσήμαινε πλέον τὸν ἄρχοντα καὶ ἡγεμόνα Πελοποννησιακῆς ἡγεμονίας κράτους γνησίως Ἑλληνικοῦ. ὑποτεταγμένου εἰς τὴν μεγάλην αὐτοκρατορίαν καὶ τείνοντος νὰ γείνῃ διάδοχος αὐτῆς,—τοῦ Δεσποτάτου τῆς Πελοποννήσου.

Μὲ τὴν ἵδρυσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου Κράτους εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀνέθαλε καὶ τὸ φρόνημα τὸ ἐθνικὸν τῆς χώρας. Τοὺς κατοίκους τοῦ Μυστρᾶ εὑρίσκομεν κατὰ τὸ 1400 δίδοντας δεῖγμα γενναῖον τοῦ νέου πνεύματος, τοῦ ὁποίου ἐνεφοροῦντο. Πιεζόμενος παντοχόθεν καὶ ἀπηλπισμένος ὁ δεσπότης Θεόδωρος ὁ Α' παρεχώρησεν εἰς τοὺς Ἰωαννίτας τῆς Ῥόδου χώρας Ἑλληνικὰς καὶ αὐτὸν τὸν Μυστρᾶν. Ὅτε ὅμως οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἱεροπολεμικοῦ τάγματος ἦλθον νὰ παραλάβωσι τὴν πόλιν, οἱ Μυστριῶται διὰ τῶν ὅπλων ἐπετέθησαν καὶ ἀπεδίωξαν αὐτούς.

Κατὰ τοὺς εἰς ἄκρον δὲ τεταραγμένους τούτους χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους τὴν Πελοπόννησον εἶχον καταστήσει θέατρον ἀγώνων Φράγκοι. Ἕνετοί. Ἕλληνες. ἰθαγενεῖς τοπάρχαι. παντοῖοι πειραταί.—μόνον εἰς τὸ Δεσποτᾶτον τοῦ Μυστρᾶ εἰς τὸ νέον Ἑλληνικὸν τοῦτο κράτος. διετηρεῖτο εὔρυθμος καὶ ἀνθηρὰ κατάστασις πραγμάτων.

Καὶ ἀφοῦ εἰς τὸν Μυστρᾶν εἶχον τὴν ἕδραν των ὡς βασιλεῖς σχεδὸν ἀδελφοὶ καὶ υἱοὶ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς βασιλευούσης. φυσικὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν ὁ Μυστρᾶς κατέστη ἀληθὴς αὐλὴ βασιλικὴ καὶ κέντρον. τὸ ὁποῖον προσείλκυε πάντα εὐπατρίδην. Μεγιστᾶνες ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εὕρισκον εὐχάριστον διαμονὴν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Μυστρᾶ καὶ ὁ μακρυνὸς καὶ ἄλλοτε ἔρημος βράχος τοῦ Ταϋγέτου εἶδεν ἀνθοῦσαν εἰς τὰς ὑπωρείας αὐτοῦ πόλιν εὐδαίμονα μὲ κοινωνίαν ἄβραν εὐπατριδῶν. λογίων. καλλιτεχνῶν.

Ἡ τοιαύτη ἀνάπτυξις τοῦ Μυστρᾶ ἐξηγεῖ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν παλατίων καὶ τῶν ναῶν. διὰ τῶν ὁποίων οἱ δεσπόται ἐκόσμησαν τὴν πόλιν αὐτῶν.

Οἱ καλλιτέχναι καὶ τεχνίται τῆς πόλεως τοῦ Μυστρᾶ. καὶ ἐὰν δὲν ἦλθον ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν. μαθηταὶ ὅμως ὑπῆρξαν κινήματος καλλιτεχνικοῦ ἐκ τῆς βασιλευούσης προελθόντος. Εἰς τὰ φύλλα κωδίκων καὶ εἰς τοὺς θόλους τῆς μονῆς τῆς Χώρας. σήμερον Καχριὲ-Τζαμὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.ἀπετυπώθησαν ἐμπνεύσεις κομψαὶ καλλιτεχνικῆς ἀναγεννήσεως τῆς ἐποχῆς τῶν Παλαιολόγων. Τὸ κίνημα τοῦτο ἔρριψεν ἀκτῖνας μακράν.«Εἰς τὴν Μακεδονίαν εὑρίσκομεν ἁπανταχοῦ τὸν Μυστρᾶν» ἔγραφεν εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν ὁ πρὸ δύο ἐτῶν περιηγηθεὶς αὐτὴν κ. Γαβριὴλ Μιλλέ. Ἰδίως ὅμως εἰς τὸν Μυστρᾶν τὸ κίνημα τοῦτο συναντηθὲν μὲ τὴν ὅλην τῆς γνησίας Ἑλληνικῆς ψυχῆς ἀναβίωσιν εἰς τὸν Μυστρᾶν ἔφθασεν εἰς τὴν ὑψηλοτέραν καὶ εὐγενεστέραν αὐτοῦ ἔκφανσιν. Εἰς τὸν Μυστρᾶν συνετελέσθη κίνημα ἀληθοῦς ἀναγεννήσεως, παράλληλον τοῦ ταυτοχρόνου κινήματος τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ἐντελῶς τούτου ἀνεξάρτητον.

— Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Γερακίου

Ἀλλ' ὄχι μόνον εἰς τὸν Μυστρᾶν, ὅπως ἐνομίζομεν ἕως χθές. Καὶ ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν κρυμμένων εἰς μίαν πτυχὴν τοῦ Πάρνωνος ἀπερίττων τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ναΐσκων—αἱ ἴδιαι ἀρεταὶ ποικίλης συνθέσεως καὶ κομψῆς παραστάσεως καὶ χρωμάτων λαμπρότητος διαιωνίζουσι τὴν Βυζαντινὴν Ἀναγέννησιν.

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Μυστρᾶ ἔρεισμα εἶχε τὴν Μονεμβασίαν, πόλιν εὐδαίμονα καὶ πολυάνθρωπον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. τοὺς ὁποίους ἐξαίρετος μὲν ἦτο ἡ ἐμπορία καὶ ἡ βιομηχανία. οἱ δὲ κάτοικοι ἄριστοι ναυτικοί. Εἰς τὴν Μονεμβασίαν. λέγουν τὰ Χρονικὰ

τοῦ Μορέως. «ἤρχουνταν τὰ πλευτικὰ τοῦ Βασιλέως τῶν Ῥωμαίων». Τοῦτο ἦτο ἐπίνειον τοῦ Μυστρᾶ καὶ διὰ τῆς Μονεμβασίας συνεκοινώνει ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους τῆς Πελοποννήσου μὲ τὴν πρωτεύουσαν τῆς αὐτοκρατορίας. Διὰ τῆς Μονεμβασίας ἐλάμβανον ἐνισχύσεις οἱ δεσπόται τοῦ Μυστρᾶ ἐκ τῆς βασιλευούσης καὶ στρατιωτικὰς καὶ κοινωνικὰς πρὸς αὔξησιν καὶ στολισμὸν τῆς πόλεώς των.

Τὸ κατ' ἀρχὰς ἀφῆκαν οἱ Βυζαντινοὶ παρημελημένον, φαίνεται, τὸ Γεράκι. Ὅτε ὅμως ὁ ἀγὼν τῆς ὑπάρξεως, ὄχι πλέον κατὰ τῶν Φράγκων, ἀλλὰ ὁ ἐθνικὸς κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ χειμάρρου ἀγὼν ἐκορυφώθη, τότε οἱ Παλαιολόγοι, οἱ δεσπόται τοῦ Μυστρᾶ, ἐσκέφθησαν νὰ ἐνισχύσωσι τὸ Γεράκι. Μεταξὺ τοῦ Μυστρᾶ καὶ τῆς Μονεμβασίας θὰ εἶχον ἔρεισμα ἰσχυρόν, ἐξησφάλιζον τὴν συγκοινωνίαν των τῆς μεγάλης πρὸς τὴν Μονεμβασίαν λεωφόρου καὶ ἐπλησίαζον πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία παρέχει πάντοτε ἐλπίδας καλάς.

Τότε τὰ ὕστατα ἔτη τῆς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ προσπαθείας τῶν Παλαιολόγων πρὸς ἐθνικὴν ἀναγέννησιν, —τότε ἔκαμαν τὸ Γεράκι τελευταῖον ἔρεισμά των, τότε ἤκμασεν ἡ μεσαιωνικὴ τῶν ὀρέων τοῦ Πάρνωνος πόλις.

Μᾶς τὸ λέγει τοῦτο ἡ τέχνη τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ Γερακίου. Δὲν μοὶ φαίνονται αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Γερακίου τόσον λεπταί, ὅσον εἶναι αἱ τοῦ Ἀφεντικοῦ καὶ τῆς Περιβλέπτου τοῦ Μυστρᾶ, αἱ ὁποῖαι ἐζωγραφήθησαν κατὰ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ μέσα τῆς ΙΔ' ἑκ. Δὲν ἔχουν τὴν ἔντονον ἐκείνην πρὸς καλλιτεχνικὴν ἀναγέννησιν ὁρμήν, τὴν ὁποίαν εὑρίσκομεν εἰς τοὺς τοίχους τῶν ἀρχαιοτέρων ναῶν τοῦ Μυστρᾶ.

Ἡ τέχνη τοῦ Γερακίου ἐνθυμίζει περισσότερον τὰς τοιχογραφίας τῆς Παντανάσσης, ὡραίας πάντοτε καὶ τούτας· ἀλλ' ἐζωγραφοῦντο τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΕ' ἑκ. εἰς ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα ἡ ὀξύτης τοῦ ἀγῶνος τοῦ ἐθνικοῦ ἐδίωκε τοὺς καλλιτέχνας. Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΕ ἑκ. πρέπει νὰ τάξωμεν καὶ τὰς εἰκόνας τοῦ Γερακίου. Τὸ ἐκ τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν τοιχογραφιῶν συμπέρασμα τοῦτο μοὶ τὸ ἐπιβεβαιώνουν καὶ χρονολογίαι τὰς ὁποίας εὗρον εὐτυχῶς: τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ κάστρου 1431 καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐν τῇ κωμοπόλει 1450, τὰς ἡμέρας τῆς πτήσεως τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν αὐτοκρατορίας.

Ἀπὸ ποῦ ἦλθον καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ ἄγνωστοι ἐκεῖνοι ζωγράφοι τόσον μετριόφρονες, ὥστε οὐδέποτε οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐσκέφθη—περίεργον ἀληθῶς πρᾶγμα.— οὔτε εἰς τὸν Μυστρᾶν οὔτε εἰς τὸ Γεράκι, νὰ ἀφήσῃ τὸ ὄνομά του ὑποκάτω ἀληθινῶν πολλάκις ἀριστουργημάτων;

Εἰς τὴν Κρήτην γνωρίζομεν ἐκ νεωτάτου βιβλίου τοῦ κ. Gerola, τοῦ Β' τ. τῶν Ἑνετικῶν μνημείων τῆς Κρήτης, ὅτι κατὰ τὸ 1462 ἐζωγράφει εἰς τὴν μεγαλόνησον ζωγράφος τις ἀπὸ τὸ Παλαιὸν Μοῦχλι. Συνδυάζων ὁ κ. Miller τὴν χρονολογίαν ταύτην πρὸς τὴν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου τοῦ Γερακίου [1450], ἐκφράζει τὴν γνώμην, ὅτι ἴσως αὐτὸς ἦτο ὁ ἄγνωστος ζωγράφος τοῦ Γερακίου,ἀφοῦ μάλιστα τὸ Γεράκι ἔπεσεν ἐπί τινα ἔτη εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑνετῶν ὡς καὶ ἡ Κρήτη (1463—1479).

Εἰς μίαν ἐπιστολὴν τοῦ Βησσαρίωνος δημοσιευθεῖσαν εἰς τοῦ Λάμπρου τὸν Ν. Ἑλληνομνήμονα. ἐνθυμοῦμαι.—δὲν ἔχω πρόχειρον τὴν παραπομπὴν εἰς τὸ βουνόν μου τοῦ Μυστρᾶ.—ὅτι γίνεται λόγος περὶ ζωγράφων ἐκ Μουχλίου. Ὁ Βησσαρίων ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ κοινωνικῆς ἀνθήσεως κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους.

Τὴν ἑστίαν τῆς καλλιτεχνικῆς ἀκμῆς τοῦ Γερακίου, ὅπως καὶ τὴν κοινωνικήν, τὴν εὑρίσκει εἰς τὸν Μυστρᾶν. Ἡ τέχνη τοῦ Μυστρᾶ ἐξέπεμψεν ἀκτῖνας περὶ τὴν πέριξ χώραν. Ὅπως ὁ Μυστρᾶς ὑπῆρξεν ἡ ἕδρα τῶν δεσποτῶν καὶ ἡ πρωτεύουσα τοῦ δεσποτάτου τῆς Πελοποννήσου. ἐκεῖνος ὑπῆρξε καὶ τὸ κέντρον, τὸ ὁποῖον, λαμβάνον ζωὴν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ἀντλοῦν ζωὴν ἐθνικὴν ἀπὸ τὰς ἰθαγενεῖς γνησίας Ἑλληνικὰς φυλάς, ἐζωογόνει καὶ τὴν πέριξ χώραν καὶ ἠὔρυνεν ὁσημέραι τὸν κύκλον τῆς ἐθνικῆς ἀναγεννήσεως.

Δὲν νομίζω δὲ ὅτι πρέπει νὰ ζητήσωμεν ἕνα μόνον ζωγράφον τῶν ναΐσκων τοῦ Γερακίου. Ἡ σχολὴ τοῦ Μυστρᾶ θὰ παρήγαγε πολλοὺς ζωγράφους,— καὶ ἂς μὴ ἔχωμεν οὐδενὸς τὸ ὄνομα. Τοιοῦτοι ζωγράφοι ἐπεστρωσαν μὲ τὰς γραφὰς αὐτῶν τοὺς τοίχους τῶν ναΐσκων τῆς ἄλλης πέριξ χώρας καὶ δὴ καὶ τοῦ Γερακίου.

— Τὰ ἐρείπια τῶν δύο νεκροπόλεων

Ποῖος εἶναι πολυτιμότερος ὁ Μυστρᾶς ἢ τὸ Γεράκι. δὲν πρέπει δογματικὴν ἀπόφασιν νὰ ζητῶμεν νὰ εὕρωμεν. Καὶ αἱ δύο ἐρειπιῶνες εἶναι πολυτιμότατα τεκμήρια μεσαιωνικοῦ βίου καὶ τέχνης, καὶ αἱ δύο μεσαιωνικαὶ αὗται πόλεις ὑπῆρξαν ἀπαύγασμα τῆς αὐτῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως καὶ μάρτυρες τοῦ αὐτοῦ μεγάλου πρὸς ἐθνικὴν ἀναγέννησιν κινήματος.

Εἰς τὸ ὑψηλὸν σημεῖον τοῦτο ἑνοῦται ἡ βαρυσήμαντος ἐθνικὴ ἀξία τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου.

Κατὰ τί δὲ διαφέρουν καὶ ποῦ κεῖνται τὰ σημεῖα, κατὰ τὰ ὁποῖα παραλλάσσει ἡ ἀξία τῶν δύο τούτων μεσαιωνικῶν νεκροπόλεων,— αὐτὸ δυνάμεθα νὰ προσπαθήσωμεν νὰ τὸ εὕρωμεν.

Ἡ ἐντύπωσις. τὴν ὁποίαν παράγουν εἰς τὸν ἐπισκέπτην τα ἐρείπια τοῦ Μυστρᾶ, εἶναι περισσότερον ἐπιβλητική. Μόλις διέρχεσαι τὸν χείμαρρον καὶ τὴν γέφυραν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, θέαμα καταπλήσσοντος τὴν ψυχὴν μεγαλείου παρουσιάζεται ἐνώπιόν

σου:—νομίζεις ὅτι τὰ ἐρείπια ἐκπηδῶσιν ἀπὸ τοῦ βράχου ἁπλούμενα εἰς αὐτόν, ἐρείπια, τὰ ὁποῖα στεφανώνονται εἰς τὴν κορυφὴν ἀπὸ τὸ κομψὸν μικρὸν κάστρον τῶν Βιλλαρδουΐνων.

Μὲ σκιρτῶσαν ψυχήν, ὅταν διέβαινον πρὸ δύο ἐτῶν τὰ βουνὰ τοῦ Πάρνωνος, προσέβλεψα ἀπὸ μακρὰν τὸ βουνὸν τὸ δικόρυφον καὶ τὸ κάστρον τοῦ Γερακίου, τὸ ὁποῖον ἐσκίαζεν ἐρείπια κρυμμένα καὶ ἄγνωστα, πρώτην φορὰν καθιστάμενα ἐκ μέρους τῆς πολιτείας ἀντικείμενον ἐρεύνης καὶ μερίμνης. Ἀλλ' εἶναι πραγματικῶς κρυμμένα τὰ ἐρείπια τοῦ Γερακίου εἰς τὸ βουνὸν ἐκεῖνο τὸ χαμένου βαθέως ἀνὰ τὰς ὀροσειρὰς τοῦ Πάρνωνος.

Ἔπειτα εἶναι ἐσκορπισμένα τὰ μνημεῖα τοῦ Γερακίου, ἀποτελούμενα μᾶλλον ἀπὸ συνοικισμοὺς ἢ ἀπὸ μίαν καὶ μόνην νεκρόπολιν. Ἄλλα ἐντὸς τοῦ κάστρου, πολλὰ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἄλλα εἰς τὴν ἑτέραν τῶν δύο κορυφῶν, ἀξιόλογα ἐν αὐτῇ τῇ τερπνῇ κωμοπόλει τοῦ Γερακίου.

— Ὁ Μυστρᾶς εἰκὼν τοῦ Βυζαντίου

Ἐκ τούτου συμβαίνει ὥστε, ὅταν προσβλέπῃς τὸ βουνὸν τοῦ Μυστρᾶ καὶ διέρχεσαι τὰ ἐρείπιά του, νὰ νομίζῃς περισότερον καὶ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀκόμη, ὅτι μεταφέρεσαι εἰς αὐτὸ τὸ μεσαιωνικὸν Βυζάντιον καὶ νὰ αἰσθάνεσαι βαθέως τὴν μυστικοπαθῆ ψυχὴν τῶν Βυζαντινῶν.

Εἶναι δὲ καὶ μεγαλοπρεπέστερα ἀληθῶς τὰ ἐρείπια τοῦ Μυστρᾶ. Οἱ ναοὶ μεγαλύτεροι καὶ πλουσία ἡ ἀρχιτεκτονική των. Μὲ τοὺς εὐπετεῖς τρούλλους των, μὲ τὰ κομψὰ κωδωνοστάσια, μὲ τὰ ποικίλα κοσμήματά των, σοῦ ἐνθυμίζουν κάπως τὴν κατάπληξιν, τὴν ὁποίαν παρήγαγεν ἡ Κωνσταντινούπολις ἐξαίφνης ἐπιφανεῖσα εἰς τὰ ὄμματα τῶν σταυροφόρων, τῶν βαρβάρων ἐκείνων τῆς Δύσεως.

Ὁ Μυστρᾶς εἶναι πρωτίστως γνησίως Βυζαντινὴ πόλις. Οὐδὲν Φραγκικὸν κτίσμα ὑπάρχει εἰς τὸν Μυστρᾶν· καὶ τοῦτο τονίζω καὶ πάλιν καὶ πάντοτε, διότι πολλάκις ἐσφαλμένως ἔγεινε λόγος περὶ Φραγκικῆς πόλεως. Μόνον τὸ κάστρον τοῦ Μυστρᾶ εἰς βουνὸν ἔρημον ἕως τότε ἔκτισεν ὁ Γουλιέλμος Βιλλαρδουΐνος· ἀκόμη καὶ τοῦτο φυσικὰ Βυζαντινοὶ τεχνῖται τὸ ἔκτισαν κατὰ μίμησιν τῶν εἰς τὸν τόπον τῶν κατακτητῶν ἐγειρομένων κάστρων.

Ποῦ καί που μόνον εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Βυζαντινῆς νεκροπόλεως συναντῶμεν κάποιαν Φραγκικὴν μεμονωμένην ἐπίδρασιν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι καὶ αὕτη ἄμεσος ἀλλ' ἔμμεσος, προερχομένη ἁπλῶς ἐκ τῆς μετὰ Φράγκων συμβιώσεως τῶν Ἑλλήνων τεχνιτῶν, ὄχι εἰς τὸν Μυστρᾶν, εἰς ἄλλα μέρη. Τοιαύτην ἐπίδρασιν Φραγκικὴν ἔχομεν ἐν Μυστρᾷ εἰς παράθυρά τινα τῶν Παλατίων τῶν Δεσποτῶν, εἴς τινας καμάρας τῶν ὁδῶν τῆς Βυζαντινῆς πόλεως, εἰς τὸν πύργον τῆς Περιβλέπτου καὶ εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τῆς Παντανάσσης. Ἐκδηλοῦται δὲ ἡ ἐπίδρασις αὕτη εἰς τὴν χρῆσιν τοξοειδῶν καὶ παραθυριδίων τριφυλλοειδῶν.

— Τὸ Γεράκι εἰκὼν τῆς Φραγκοβυζαντινῆς κοινωνίας

Τὸ Γεράκι ἔχει καὶ κάτι ἄλλο περισσότερον, ἢ ἔστω ἁπλῶς διαφορετικώτερον, ἀπὸ τὸν Μυστρᾶν. Ἐκεῖ ἡ Φραγκικὴ ἐπίδρασις ἔθηκεν ἐντονώτερον τὸν τύπον αὐτῆς.

Πρῶτον εἶναι μέγα καὶ ἀληθῶς Φράγκου φεουδάρχου τὸ κάστρον. Οἱ ναΐσκοι, οἱ ὁποῖοι ἠγέρθησαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀγερώχου κάστρου, εἶναι πτωχότερα ἀπὸ τοὺς μεγάλους ναοὺς τοῦ Μυστρᾶ,— καὶ ἐδῶ ἄλλη διαφορά.— Εἰς τοὺς γνησίως ὅμως Βυζαντινοὺς μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς τοῦ Μυστρᾶ ἀντιπαράκεινται οἱ πολλοὶ μικροὶ ναΐσκοι τοῦ Γερακίου μὲ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη Φραγκικά, μὲ διακόσμησιν ἀρχιτεκτονικὴν τῆς Δύσεως, μὲ κάποιαν τέλος γενικὴν καὶ ἀόριστον ἐντύπωσιν παρεκκλησίων δυτικῶν.

Πολυάριθμοι δ' εἶναι οἱ ναΐσκοι τοῦ Γερακίου, ἄπειρα δὲ τὰ λείψανα τῶν ἄλλοτε ἱσταμένων. Ἐκπλήττεται κανεὶς βλέπων τὴν πληθὺν ταύτην καὶ σκέπτεται, ὅτι ἂν μὴ ἕκαστος οἶκος, ἑκάστη πατριὰ τοὐλάχιστον, θὰ ἵδρυεν ἴδιον ναΐσκον εἰς τὸν προστάτην αὐτῆς ἅγιον. Ἡ παράδοσις τὸ πλῆθος τοῦτο τῶν ναϊδρίων ἐξήγησεν ὡς ἑξῆς. Ἄλλοτε ὑπῆρχεν εἰς τὸ Γεράκι εἷς μέγας ναός, ὅπου συνήρχοντο ὅλοι οἱ κάτοικοι. Εἰς μίαν πανήγυριν εἷς νέος ἐνθουσιάσθη καὶ ἐφίλησεν ὡραίαν κόρην καὶ ἔγεινεν ἀπὸ αὐτὸ σκοτωμὸς πολύς. Τότε ἀπεφάσισαν κάθε σπίτι νὰ κτίζῃ καὶ τὴν ἐκκλησίαν του.

— Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ

Τὸν Μυστρᾶν κοσμοῦσιν ὀλίγοι, ἀλλὰ μεγάλοι καὶ ὡραιότεροι, ὀφείλω νὰ τὸ εἴπω, ναοὶ καὶ ἄλλα μνημεῖα τῆς ἀστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ὑπὸ ἔποψιν ἀρχιτεκτονικὴν εἶναι ἀπείρως πλουσιώτερος καὶ ποικιλώτερος ὁ Μυστρᾶς. Ἐκ τῶν ὀκτὼ μεγάλων ναῶν αὐτοῦ,—Ἅγιος Θεόδωρος, Μητρόπολις, Ἀφεντικό, Εὐαγγελίστρια, Περίβλεπτος, Ἁγία Σοφία, Παντάνασσα, Ἅγιος Νικόλαος, κατὰ χρονολογικὴν ὁπωσδήποτε τάξιν,—ἐκ τῶν ὀκτώ, λέγω, μεγάλων αὐτῶν ναῶν, τρουλλωτῶν ἁπάντων, οὐδεὶς ὁμοιάζει κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν πρὸς τὸν ἄλλον. Ἕκαστος παρουσιάζει κάποιαν διαφορὰν εἰς τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἀρχιτεκτονικὴν διακόσμησιν, ἕκαστος προσθέτει κάτι νέον καὶ ποικίλον κατὰ τὴν χάριν εἰς ὑλικὸν τοῦ ἀρχιτέκτονος καὶ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς τέχνης.

Τὸ Γεράκι ἀρχιτεκτονικῶς εἶναι πολὺ πτωχότερον. Εἰς τὴν κωμόπολιν τρουλλωτοὺς μεγάλους ὁπωσδήποτε ναοὺς ἔχομεν τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον καὶ τὸν Ἅγιον Σῴζοντα. Τρουλλωτὴ εἶναι καὶ ἡ μικρὰ ἐκκλησία τῆς Εὐαγγελιστρίας μὲ ἐλάχιστα τὰ Β καὶ Ν. μέλη τοῦ ναοῦ.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐν τῇ κωμοπόλει εἶναι ναΐσκοι μονοκάμαροι, κατὰ τὴν κοινήν, προσφυᾶ ὅμως ἔκφρασιν, κυλινδρωτοί, θὰ ἐλέγομεν κατὰ τοὺς Βυζαντινούς. Ἀποτελοῦνται δηλ. ἀπὸ ἕνα μόνον κυλινδρικὸν θόλον, ἤτοι καμάραν, ἀπὸ Δ πρὸς Α τρέχοντα, ὅπου καταλήγει εἰς ἕνα μόνον εὐρὺν μύακα τοῦ ἱεροῦ. Εἰς ἓν μόνον ἐκκλησίδιον κομψόν, τοῦ ὁποίου σῴζονται λείψανα, ἔξω τῆς πόλεως εὑρίσκω τρεῖς χαριέντας μύακας. Ἐσωτερικῶς δὲ οἱ κυλινδρωτοὶ ναΐσκοι οὗτοι ποικίλλονται διὰ κογχῶν ἀβαθῶν ἀψιδωτῶν, κατὰ μῆκος εἰς τὸ κάτω μέρος τῶν τοίχων ἀνεῳγμένων, ὅπου παριστάνονται ἅγιοι, ἰδίως πολεμικοί, καὶ οἱ κτίτορες.

Εἰς ναΐδρια τοῦ κάστρου ἔχομεν κάποιαν ποικιλίαν ἀρχιτεκτονικήν. Τὸ διάγραμμα ἰδίως τοῦ ναΐσκου τῶν Ταξιαρχῶν, εἰς τὴν ἑτέραν τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους ἔχει σχῆμα σταυροῦ, ἀποτελούμενον ἀπὸ δύο κυλινδρικοὺς θόλους, τὸν ἕνα ΑΔ, τὸν ἄλλον ΒΝ, τεμνομένους εἰς τὸ μέσον. Αἱ Β καὶ Ν καμάραι ἀπολήγουσιν εἰς παραθυρίδια τοξοειδῆ. Τὸ διάγραμμα τοῦτο, ποικίλλον, τὸ ἁπλοῦν μονοκάμαρον τῶν πλείστων ναΐσκων τοῦ Γερακίου ἔχουσι καὶ ἄλλοι τοῦ κάστρου.

Ὁμοίαν προσπάθειαν πρὸς ποικιλίαν εὑρίσκω καὶ εἰς τὸν ναΐσκον τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Μυστρᾶ. Οὗτος, ὅλως κατηρειπωμένος εἰς τὰ ἐπάνω μέρη, οὐδεμίαν χωρεῖ ἀμφιβολίαν, ὅτι ἦτο μονοκάμαρος ναός. Εἰς τὰς καμάρας ὅμως, Β καὶ Ν ἠνοίχθησαν τοξοειδῆ παραθυρίδια, ἕνεκα τοῦ ὕψους τῶν ὁποίων ἡ στέγη ὤφειλε νὰ κλίνῃ ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν. Οὕτως ὥστε, ἐξωτερικῶς τοὐλάχιστον, ὁ ναΐσκος εἶχε σχῆμα σταυροῦ.

Ὅπως δὲ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ αἱ ἀρχιτεκτονικαὶ διακοσμήσεις τῶν ναῶν τοῦ Μυστρᾶ εἶναι πλουσιώτεραι. Τὰ πολυποίκιλα ἐκ πλίνθων πλαίσια τῶν διλόβων καὶ τριλόβων παραθύρων, τὰ ὀδοντωτὰ διαζώματα τῶν ἐξωτερικῶν τοίχων,—καθιστάνουσι κομψὴν καὶ χαρίεσσαν τὴν θέαν τῶν ναῶν τοῦ Μυστρᾶ.

Διαζώματα δὲ μαρμάρινα πολλάκις μετὰ γλυφῶν τρέχουσιν ἐπὶ τῶν τοίχων, μάλιστα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν. Ἐκ τούτου πλουσιώτατον εἶναι ὑπὸ ἔποψιν διακοσμητικὴν τὸ μουσεῖον τοῦ Μυστρᾶ, τὸ ὁποῖον ἵδρυσαν ὁ κ. Γ. Μιλλὲ καὶ ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης κ. Θεόκλητος, ὁ τότε Σπάρτης καὶ Μονεμβασίας. Κατὰ δὲ τὰς παρούσας ἐργασίας τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐξακολουθῶ πλουτίζων καὶ ἐγὼ τὸ μοναδικόν μας τοῦτο Βυζαντινὸν μουσεῖον.

Ἄπειρος εἶναι ἡ ποικιλία τῶν ἐν τῷ μουσείῳ τούτου συνειλεγμένων διακοσμητικῶν μαρμάρων. Πολλὰ τούτων θὰ ἠδύναντο νὰ δώσουν χαριέστατα πρότυπα δαντελλῶν καὶ χειροτεχνημάτων. Ἀπὸ ἐτῶν ὁ Λάμπρος προσπαθεῖ νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἐν Ἀθήναις κυριῶν εἰς τὰ ποικίλως κεκοσμημένα ἀρχικὰ γράμματα τῶν μεσαιωνικῶν κωδίκων. Τὸ ἴδιον ἠμπορεῖ καὶ πρέπει νὰ γείνῃ μὲ τὰ ἐπὶ μαρμάρων γεγλυμμένα κοσμήματα τοῦ Μυστρᾶ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν ναΐδριων τοιχογραφημένα τοῦ Γερακίου.

— Αἱ τοιχογραφίαι

Ὅπως διὰ τῶν ναῶν του ὁ Μυστρᾶς στολίζεται καὶ διὰ τοιχογραφιῶν τέχνης λεπτοτέρας ἢ τὸ Γεράκι. Τὸ βλέπω, παρ' ὅλην τὴν ἰδιάζουσαν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἔχω εἰς τὸ Γεράκι, τὴν ὑψηλὴν εὐγένειαν τῶν εἰκόνων τοῦ Ἀφεντικοῦ καὶ τῆς Περιβλέπτου ἀμφιβάλλω, ἐὰν δυνάμεθα νὰ τὴν εὕρωμεν εἰς τὴν μεσαιωνικὴν νεκρόπολιν τοῦ Πάρνωνος. Οἱ προγενέστεροι ναοὶ τοῦ Μυστρᾶ ἐτοιχογραφοῦντο, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ πρὸς τὴν τέχνην ἀναγέννησις ἦτο εἰς τὴν ἄνθησιν καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῆς τὴν πλήρη ἀβρᾶς ἐμπνεύσεως καὶ ἐκτελέσεως. Τὸ Γεράκι μᾶς ἐνθυμίζει περισσότερον τὴν Παντάνασσαν τοῦ Μυστρᾶ εἰς τὰς τοιχογραφίας, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικήν. Καὶ ἐκείνη ὅπως καὶ οἱ ναΐσκοι τοῦ Γερακίου ἐζωγραφοῦντο εἰς χρόνους βιαστικούς, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ θύελλα ἡ ἐθνικὴ ἐπήρχετο καὶ ὁ περὶ σωτηρίας ὀξὺς ἀγὼν ἐκορυφοῦτο καὶ δὲν ἐπέτρεπε πολλὴν χρονοτριβὴν εἰς διακοσμήσεις, τῶν ὁποίων ὅμως διετηρεῖτο πάντοτε ἡ ἀγάπη καὶ ἡ αἴσθησις.

Ἀλλ' ἐξ ἄλλου εἶναι πλουσιώτεροι ἐνίοτε εἰς ἐμπνεύσεις, πλουτίζουν μὲ νέα θέματα τὴν εἰκονογραφίαν καὶ ζωγραφίζουν τὸν πλήρη γλυκείας παρτερίας Χριστὸν παρὰ τὴν κλίμακα τοῦ σταυροῦ καὶ Χριστὸν τὸν Ἑλκόμενον ἐπὶ σταυροῦ, συγγενῆ εἰκονογραφικὰ θέματα.

Ἰδίως,—καὶ κατὰ τοῦτο εἶναι τὸ Γεράκι πλουσιώτερον τοῦ Μυστρᾶ,— ἄπειρος εἶναι ἡ ποικιλία τῶν τοιχογραφημένων κοσμημάτων εἰς τὸ μέσον τῶν κεντρικῶν θόλων ὑπὸ τὰ τόξα τῶν παραθύρων, ὡς πλαίσια περὶ τὰς εἰκόνας. Τὸ διάθεμα, ὅπερ φέρουσιν οἱ πολεμικοὶ ἅγιοι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, αἱ ἀσπίδες αὐτῶν, ὡς εἰς τὸν Ἅγ. Γεώργιον καὶ ἄλλους ναΐσκους τοῦ κάστρου, εἰς τὸν Ἅγ. Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον τῆς κωμοπόλεως, ποικίλλονται διὰ κοσμημάτων καὶ εἶναι κατάστικτοι ἐκ λευκῶν κομβίων, ἀστέρων, ἀνθέων, ἄλλων κοσμημάτων ὁμοίων μὲ γράμματα, ὅπως εἰς τοὺς σημερινοὺς Ἀνατολικοὺς τάπητας.

Ἡ τέχνη τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ Γερακίου, ἡ καλλιτεχνικὴ ἀξία καὶ ἡ ἱστορική των σημασία εἶναι ἡ ἰδία καὶ ἡ τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ Μυστρᾶ. Ἡ ἰδία τεχνοτροπία, τὰ ἴδια καλλιτεχνήματα, ἡ ἰδία προσπά-

θεια πρὸς ἀνάπτυξιν μιᾶς νέας, πλήρους ζωῆς τέχνης.

Ἡ ἰδία σχολὴ ἐνασμενίζεται εἰς τὴν παράστασιν προσώπων ροδίνων, εἰς λεπτομερείας ἀρχιτεκτονικάς, εἰς σκηνὰς εἰδυλλιακὰς καὶ οἰκιακάς. Πολλάκις,—καὶ τοῦτο εἶναι ἡ μεγάλη σημασία τῶν τοιχογραφιῶν τούτων,— ἔχομεν ἐπὶ τῶν ἐρήμων ἐκείνων τοίχων φωτογραφημένον αὐτὸν τὸν βίον τῶν προγόνων μας. Ἡ Ἅλωσις τῆς Ἱεριχοῦς εἰς τὸν ναΐσκον τῶν Ταξιαρχῶν παριστάνει μίαν σκηνὴν πολεμικὴν τοῦ πολυμιγοῦς Φραγκοβυζαντινοῦ βίου. Ἡ προσωπογραφία τοῦ Κοντολέοντος, τοῦ κτίτορος τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἔχουσα ἔντονον τὴν εἰκονικὴν παράστασιν, — μᾶς περισῴζει μίαν μορφὴν Γερακίτου τῆς ΙΕ' ἑκ. μὲ τὴν ἐνδυμασίαν του.

Ὁμοίως καὶ εἰς τὸν Μυστρᾶν ὁ Παλαιολόγος τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου καὶ εὐπατρίδης τις Βυζαντινὸς εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ Ἀφεντικὸ ἔχουσιν ἀνηρτημένον μανδύλιον ἀπὸ τὴν ζώνην, ὅπως καὶ σήμερον τὰ παλληκάρια τῶν χωρίων τῆς Ἑλλάδος.

Οὕτως ὁ Μυστρᾶς εἶναι ἁπλούστερος κατὰ τὰς ἀναμνήσεις τὰς ἱστορικάς, αἱ ὁποῖαι ὅλαι συγκεντρώνονται εἰς τὸν Βυζαντινὸν βίον. Τὸ Γεράκι εἶναι ποικιλώτερον καὶ παρουσιάζει περιπλοκώτερα ζητήματα:

Εἰς τὸν Μυστρᾶν Φραγκικὴν ἐπίδρασιν δὲν ἔχομεν ἔντονον, διότι παλαιότερα ὀλίγον εἶναι τὰ κτίσματά του. Ὅταν ἐκτίζοντο οἱ ναΐσκοι τοῦ Γερακίου, ὁ Φραγκικὸς βίος εἶχε καταστῇ περισσότερον συνήθης εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας. Εἶναι κατ' ἀκολουθίαν τὸ Γεράκι εὐρεῖα εἰκών, πιστοτέρα εἰκὼν τοῦ παραδόξου καὶ τοῦ ἑλκυστικοῦ ἐκείνου βίου τῆς Πελοποννήσου τὸν ΙΔ' αἰῶνα, τῆς πολυταράχου καὶ πολυμιγοῦς ἐκείνης Φραγκοβυζαντινῆς φεουδαλικῆς κοινωνίας τοῦ Μορέως.

— Ἡ ἐθνικὴ σημασία τοῦ Γερακίου

Ἀκόμη ὅμως καὶ ἓν ἄλλο. Τὸ Γεράκι,—τολμῶ νὰ τὸ εἴπω,—μυχιαιτέραν ἴσως κινεῖ τὴν ἐθνικὴν χορδὴν τῆς ψυχῆς μου. Ἐὰν ὁ Μυστρᾶς ὑπῆρξεν ἡ ἑστία ἡ φωτεινή, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἔλαμψε τὸ μέγα κίνημα τῆς ἐθνικῆς ἀναγεννήσεως τῶν Παλαιολόγων, ἐὰν εἰς τὸν Μυστρᾶν ἐστέφθη, τέσσαρα μόνον ἔτη πρὶν πέσῃ πρὸ τῶν ἐπάλξεων τῆς βασιλευούσης, ὁ τελευταῖός μας αὐτοκράτωρ,— τὸ Γεράκι ὅμως ὑπῆρξε τὸ ὕστατον ἔρεισμα τῶν Παλαιολόγων, καταφύγιον ὕστατον τῆς ζητούσης ν' ἀφυπνισθῇ ἐθνικῆς ψυχῆς. Προσπάθεια ὑστάτη καὶ πλήρης μεγαλείου πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου.

Τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς μεγάλης καταστροφῆς οἱ ζωγράφοι τοῦ Γερακίου ἤρεμοι ἐζωγράφουν τοὺς ναοὺς αὐτοῦ. Τὸ 1431 ἀπέθανον οἱ εὐσεβεῖς κτίτορες τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ Κάστρου, τὸ 1450 ὁ κτίτωρ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐν τῇ κωμοπόλει. Ὀλίγας δεκάδας ἐτῶν πρότερον πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ εὐσεβεῖς κτίτορες ἱστόρησαν τοὺς μνημονευθέντας ναΐσκους.

Διεσώθη μέχρις ἡμῶν ἡ εἰκὼν τοῦ τελευταίου τούτου Βυζαντινοῦ Γερακίτου.

Εἰς τὴν ἤρεμον μορφήν του ἀποτυποῦται ὅλον τὸ κατανυκτικὸν μεγαλεῖον τῆς πλήρους ἐλπίδων ἐθνικῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία τὰς ἡμέρας τῆς μεγάλης καταστροφῆς τόσην πεποίθησιν εἶχεν, ὥστε ἡσύχως ἐζωγράφει καὶ ἐστόλιζε τοὺς ναούς της.

Ὅταν τὸ ὄμμα σου θωπεύῃ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ χλιδὴ τῶν εἰς τοὺς τοίχους ὡς χνοῦς ἁβρὸς ἁπλουμένων ἐκείνων χρωμάτων, θαυμάζεις ἕνα λαόν, ὁ ὁποῖος εἶχε βαθέως εἰς τὴν ψυχήν του ἐντυπωμένην τὴν χαρὰν τῶν χρωμάτων.

Ὁμοίως καὶ οἱ πρόγονοι τοῦ λαοῦ αὐτοῦ εἶχον ἐντυπωμένην εἰς τὴν ψυχήν των τὴν χαρὰν τοῦ μαρμάρου.

Καὶ ὅταν κάτω ἀπὸ τοὺς θόλους τοὺς ἐρημικοὺς τῶν ναῶν τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου θαυμάζῃς τοὺς φωτεινούς, φαιδρούς, χαροπούς ἐκείνους χρωματισμούς οἱ ὁποῖοι ὡς τάπης μυριόχρωμος ἐπιστρωννύουν τοὺς τοίχους καὶ τὰς καμάρας,— σοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ Ἑλλὰς τοῦ φωτὸς καὶ τῆς αἴγλης.

Καὶ μὲ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα σοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ ἀπὸ τῆς τέφρας ἀνάστασις τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

Ἡ λαῖλαψ τῶν Τούρκων ἐμάρανε τὴν μεγάλην ἐκείνην προσπάθειαν τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν αὐτοκρατορίας πρὸς ἐθνικὴν ἀναγέννησιν. Ἀλλὰ δὲν τὴν ἀπέσβεσεν ὁλοσχερῶς. Ὑπολανθάνουσα ἔζησεν ἡ φλὸξ ἐπὶ αἰῶνας δυστυχεῖς, ἕως ὅτου μίαν ἡμέραν ἐξέλαμψε θαμβωτική,—τὴν ἡμέραν τοῦ μεγάλου καὶ ἱεροῦ ἀγῶνος, καθ' ἣν ἀφυπνίσθη ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ἀνεγεννήθη ἡ νεωτέρα Ἑλλάς.

Αὐτὴν τὴν σημασίαν τὴν ὑπερόχως ἐθνικὴν ἔχουν τὰ ἐπὶ τῶν ὀρέων τοῦ Ταϋγέτου καὶ τοῦ Πάρνωνος ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόμενα ἐρείπια τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου.

Ἐν Μυστρᾷ 25 Ἰουλίου 1908

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ο "ΜΑΥΡΟΣ,, ΤΟΥ ΛΑΜΙΚ

Ὡραίαν τινὰ ἡμέραν τοῦ Ἰουνίου ὁ Ἰωάννης Β. Λαμὶκ, μεσῆλιξ καὶ πολὺ εὔπορος ἐκάθητο παρὰ τὴν θύραν τῆς κατὰ τὸ προάστειον Κοβὰτ οἰκίας του ἡμαζόμενος καὶ συνομιλῶν μὲ τοὺς διαβάτας· ὡς δὲ συνήθως χαριεντιζόμενος ἔλεγεν, ἡ μεγαλειτέρα δι' αὐτὸν ἀπόλαυσις ἦτο νὰ τοῦ καβουρδίζῃ ὁ ἥλιος τὸ δέρμα καὶ νὰ συνδιαλέγηται μὲ τὸν μὲν καὶ μὲ τὸν δέ.

Τὸν βίον του ὅλον τὸν εἶχεν ἀφιερώσει εἰς ἀγαθοεργίας καὶ διὰ τοῦτο ὅλοι τὸν ἐγνώριζον καὶ τὸν ἐξετίμων.

Ἀναβαίνων ἐπὶ τοῦ γηραιοῦ του ἵππου, ὃν ὠνόμαζε «Μαῦρον», καθὸ σωστὸν ἀράπην, ἔτρεχεν εἰς τὰς ἐξοχὰς μὴ φειδόμενος κόπων, ἵνα δώσῃ ἐλεημοσύνην εἰς εἰς τὸν ἕνα καὶ φάρμακα εἰς τὸν ἄλλον· ὁ δὲ ἵππος τόσον καλῶς εἶχε μάθῃ τὰ ἰδιώματα τοῦ κυρίου του, ὥστε ἐσταμάτα ἀφ' ἑαυτοῦ, ἅμα συνήντα πτωχοὺς ἢ ὅταν διήρχετο οἰκίας, ἣν ὁ κύριός του συνήθιζε νὰ ἐπισκέπτηται.

Κατ' ἐκείνην ὅμως τὴν ἡμέραν ὁ Ἰ. Λαμὶκ ἦτο μελαγχολικὸς καὶ τοῦτο ἕνεκεν ἐλλείψεως χρημάτων, καθόσον πολλὰ εἶχε δαπανήσει τὴν προηγουμένην ἑβδομάδα καὶ ἀπεῖχε πολὺ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν ὑποστατικῶν του θὰ τὸν ἐπλήρωνον. Καὶ δὲν ἀνησύχει πῶς ἤθελε συντηρηθῇ κάθε ἄλλο· ἠὐχαριστεῖτο νὰ δειπνῇ καὶ μὲ κρομμυδόσουπαν μόνον ἀναμένων εὐτυχεστέρας ἡμέρας. Τί νὰ ἔκαμνεν ὅμως, ἂν κανένας δυστυχὴς ἤθελε ζητήσῃ τὴν συνδρομήν του;

Εἰς αὐτὰς τὰς σκέψεις ἦτο παραδεδομένος, ὅταν εἰς ἀπόστασίν τινα εἶδε σκυθρωπὴν καὶ περίλυπον τὴν Θηρεσίαν, σύζυγον τοῦ Αἰμιλίου Μιλλᾶ ὑποδηματοποιοῦ ἐν Ἐσκουβὲτ καὶ καθὼς ἐπλησίασεν, ὁ Λαμὶκ ἐμυθύρισε περίλυπος.

—Μμμμ... κάτι ἔρχεται νὰ μοῦ ζητήσῃ· πῶς νὰ κάμω; καὶ συγκεκεινημένος ἔκραξε μεγαλοφώνως.

— Προσφιλής μου Θηρεσία, πῶς ἐδῶ ἀπὸ τὸ Ἐσκουβέτ; Ὁ υἱός σου θὰ εἶναι ἀδιάθετος ἀκόμη; ἔ;

—Δὲν λέγετε κλινήρης; Ὀκτὼ ἡμέρας ἤδη τὸν βασανίζει ὁ πυρετὸς καὶ τόσον πολὺ ἠδυνάτισε τὸ πουλάκι μου, ὥστε πετσὶ καὶ κόκκαλο ἔχει καταντήσει.

— Λυποῦμαι πάρα πολύ· ἀλλὰ πρέπει, Θηρεσία μου, νὰ γνωρίζῃς, ὅτι ἕνα παιδὶ 8 ἐτῶν ἀναλαμβάνει ταχέως. Μὴ στενοχωρῆσαι τόσον πολύ... Εἰς μίαν οἰκογένειαν ὅταν ὁ πατὴρ εἶναι καλὰ καὶ ἐξοικονομῇ τὰς ἀνάγκας, δὲν πρέπει κανεὶς ν' ἀπογοητεύηται· ὁ σύζυγός σου, δόξα τῷ Θεῷ, εἶναι καλά· γερὸς σᾶν τὸ πέτρινο γεφύρι ποῦ περνοῦμε, ὅταν πηγαίνωμεν εἰς τὸ Μοντωπάν.

Ἡ Θηρεσία ἤρχισε νὰ κλαίῃ ζωηρότερον, ὥστε ὁ Λαμὶκ ὑποπτεύσας νέαν δυστυχίαν ἠρώτησε τεταραγμένος:

— Τί; μήπως εἶναι ἄρρωστος ὁ Αἰμίλιος;

— Κυριολεκτικῶς ὄχι. Ἀλλὰ καθ' ὃν χρόνον προσεπάθει νὰ ἀποτελειώσῃ ζεῦγος ὑποδημάτων, ἐπληγώθη εἰς τὴν χεῖρα ὑπὸ βελόνης καὶ τὸ τραῦμα ἐκακοφόρμιοε. Δύο ἑβδομάδας τώρα δὲν δύναται νὰ ἐργασθῇ, καὶ θὰ συμπεραίνητε ὅτι δὲν ἔχομεν οὔτε ψωμὶ εἰς τὸ σπῆτι.

— Πόσον εἶσθε ἀξιολύπητοι, καλοί μου ἄνθρωποι!

— Καὶ δὲν εἶναι αὐτὰ μόνον· ἀλλὰ καὶ ὁ σπιτονοικοκύρης μας λέγει, ὅτι ἐὰν δὲν τοῦ πληρώσωμεν αὔριον τὸ ἐνοίκιον, θὰ μᾶς πετάξῃ εἰς τὸν δρόμον. Αὐτὴ εἶναι ἡ κατάστασίς μας, κ. Λαμὶκ. Ἐὰν δὲν μᾶς βοηθήσῃ κανείς, δὲν ἀπομένει ἄλλο παρὰ νὰ γίνωμεν ἐπαῖται. Τὰ λέγω εἰς τὸν σύζυγόν μου καὶ δὲν τὰ πιστεύει. Λοιπὸν τί νὰ κάμωμεν; Σᾶς ἐνεθυμήθημεν, κ. Λαμὶκ—διότι πολλάκις μᾶς ἐβοηθήσατε καὶ ἀπειράκις μᾶς ἐσώσατε—σᾶς ἐνεθυμήθημεν, λέγω, καὶ ἤλθον νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μᾶς δανείσητε 40 φράγκα, τὰ ὁποῖα θὰ σᾶς τὰ ἐπιστρέψω ὀλίγα λίγα, ὅταν γίνῃ καλὰ τὸ χέρι τοῦ συζύγου μου καὶ τοιουτοτρόπως, κ. Λαμὶκ, θὰ σώσετε τρεῖς ὑπάρξεις.

Αὐτὰ εἶπεν ἡ δυστυχὴς γυνὴ καὶ τὰ ἐπαυξάνοντα δάκρυά της ἐσκούπιζε μὲ τὴν προσθέλαν της, ὅτε ὁ Λαμὶκ μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμοὺς τῆς ἀπεκρίθη συγκεκινημένος.

— Χωρὶς νὰ σοῦ εἴπω ψεύματα, κυρία μου, ἡ δυστυχία σου μοῦ διαπερᾷ τὴν καρδίαν καὶ θὰ γίνῃ ἀφορμὴ νὰ μὴ κλείσω μάτι ἀπόψε. .... Σοῦ λέγω εἰλικρινῶς, ὅτι ἐὰν εἶχα ὄχι μόνον θὰ σοῦ τὰ ἐδάνειζα ἀλλὰ θὰ σοῦ τὰ ἔδιδον πολὺ εὐχαρίστως. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως δὲν ἔχω οὔτε 40 οὔτε 30 οὔτε 20 οὔτε 10 οὔτε 5 φράγκα.

»Προτοῦ ἔλθῃς σὺ, μὲ ἐπεσκέφθησαν ἄλλοι πολλοὶ καὶ μοῦ τὰ ἐπῆραν ὅλα. Δὲν μοῦ ἔμεινε τίποτε ἄλλο παρὰ εἰς σάκκος μὲ κρομμύδια διὰ τὴν σοῦπά μου.

Ἡ Θηρεσία ἀφοῦ ἐσκούπισε τὰ δάκρυά της ἐψιθύρισε:

— Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε.

Ἐχαιρέτησε καὶ μὲ τὴν κεφαλὴν ἐσκυμμένην ἀνεχώρησε δι' Ἐσκουβέτ.

Ὁ Λαμὶκ ἀπομείνας μόνος ἤρχισε νὰ σκέπτεται καὶ νὰ παραμιλῇ καὶ ἂν ἤθελε διέλθῃ κανεὶς πλησίον, θὰ τὸν ἤκουε λέγοντα.

— Πῶς νὰ κάμω; πῶς νὰ κάμω;....

Θὰ εἶχεν ἐπαναλάβῃ τὴν φράσιν αὐτὴν χιλιάκις, ὅτε κάποιος ἐκ τῶν ὄπισθεν κτυπῶν τὸν ὦμον αὐτοῦ τὸν χαιρετᾷ μὲ εὐθυμίαν. Ὁ Λαμὶκ ἐστράφη καὶ ἀνεγνώρισε τὸν πλούσιον ζωέμπορον Π. Καντὲλ, ἄνθρωπον ὑψηλοῦ ἀναστήματος, παχὺν, χονδρὸν καὶ ῥοδοκόκκινον· τὸ παρουσιαστικόν του ἐδείκνυεν ὅτι ἦτο εὔπορος· τὸ πρόπωπόν του ἦτο γλυκὺ καὶ ἥμερον. Ἐν τούτοις ὁ Π. Καντὲλ δὲν εἶχε φήμην γενναιοδώρου ἀνθρώπου· ἀπησχολημένος εἰς τὸ ἐμπόριόν του δὲν εὕρισκε καιρὸν νὰ δειχθῇ ἀρεστός.

— Καὶ ποῦ πηγαίνετε λοιπὸν, κ. Παῦλε; τὸν ἠρώτησεν ὁ Λαμίκ.

— Εἰς τὸ τσιφλίκι μου, ταῖς «τρεῖς Σουρβιὲς»· ξέρεις ἔχω κάτι ζῶα διὰ πούλημα.

Ὁ Λαμὶκ ἀνέπνευσε πρὸς στιγμὴν καὶ εἶπε.

— Διὰ νὰ πᾷς ἐκεῖ,πρέπει νὰ περάσῃς ἀπὸ τὸ χωρίον Ἐσκουβέτ· καὶ.... ξέρεις τὶ πρέπει νὰ κάμῃς;

—Ὄχι.

— Πρέπει νὰ σταματήσῃς εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ὑποδηματοποιοῦ Αἰμ. Μιλλᾶ.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην ὑποδημάτων.

— Τὸ γνωρίζω· ἀλλ' ὁ ὑποδηματοποιὸς ἔχει τὴν ἀνάγκην σου.

— Δὲν τὸν γνωρίζω.

— Κανεὶς ἐργάτης εἰς τὸ διαμέρισμα αὐτὸ δὲν ὑπάρχει ἐργατικώτερος αὐτοῦ. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως ἐπληγώθη εἰς τὸ χέρι καὶ ἡ δυστυχία εἰσέβαλεν εἰς τὸ σπίτι του. Λοιπὸν σᾶς συνιστῶ, κ. Καντὲλ, νὰ εἰσέλθητε εἰς τὸν οἶκόν του καὶ νὰ τοῦ δώσητε ὀλίγα χρήματα.

— Πρᾶγμα ποῦ δὲν γίνεται! Τὰ χρήματά μου θὰ μείνουν πάντοτε ἐδῶ,εἶπεν ὁ ζωέμπορος, κτυπῶν διὰ τῆς παλάμης τὸ θυλάκιόν του καὶ θὰ τὰ διατηρῶ δι' ἐμὲ. Ἡ καλλιτέρα ἐλεημοσύνη.

— Ναὶ ἀλλὰ θὰ τὰ χαλάσωμεν. Ἂν δὲν βοηθήσῃς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ὑποδηματοποιοῦ, θὰ μὲ κάμῃς νὰ μὴ κοιμηθῶ ἀπόψε.

— Κολοκύθια τούμπανα! Δὲν θέλω διόλου νὰ θυμώνετε καὶ νὰ μοῦ ἁρπάζητε τὸ ψωμὶ ἀπὸ τὸ στόμα διὰ τῆς ἐλεημοσύνης· μὴ μοῦ ὁμιλεῖτε πλέον περὶ τοῦ Μιλλᾶ σας· ἄλλως τε ὁ δρόμος εἶναι πολὺς καὶ πρέπει νὰ φεύγω.

Ὁ Λαμὶκ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιμείνῃ περισσότερον ἀλλ' ἀναλαβὼν τὸ πρῶτόν του ὕφος καὶ χωρὶς νὰ δείξῃ εἰς τὸν ζωέμπορον ὅτι τοῦ ἐκόστισεν ἡ ἄρνησίς του ἀπεκρίθη.

— Ἔχετε δίκαιον, κ. Καντέλ· ἀλλ' εἶναι πολὺς ὁ δρόμος διὰ ταῖς «Τρεῖς σουρβιὲς» καὶ ἂν θέλετε,πάρτε τὸ ἄλογόν μου, τὸν «Μαῦρόν» μου.

Ὁ ζωέμπορος ἐδέχθη τὴν προσφορὰν καὶ εὐθὺς ὡς τὸ ζῶον ἐξῆλθεν τοῦ σταύλου καὶ ἐσελλώθη. Ἱππευσε περιχαρὴς, ἐφώναξεν ἐμπρός! ἐχαιρέτησε καὶ ἀνεχώρησεν.

Ὁ δρόμος ἦτο εὐθύς. Οἱ κόσσυφοι ἐκελάδουν καὶ αἱ κίχλαι ἐφλυάρουν. Ὁ δὲ Καντὲλ τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἵππου ἔτρεχεν ἄλλοτε τραγῳδῶν καὶ ἄλλοτε μονολογῶν. Ἐνίοτε θαυμάζων τὴν ταχύτητα αὐτοῦ ἔλεγε:

— Πόσον ἀγαπητὸν εἶναι αὐτὸ τὸ ζῶον! Κανένα ἐλάττωμα δὲν ἔχει οὔτε παρεκτροπὴν τρέχει τόσον ὡς νὰ ἔχῃ καμμίαν μηχανὴν ὑποκάτω του.

Μόλις ἐτελείωσε τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἵππου, ἔφθασεν εἰς τὴν εἴσοδον μιᾶς γεφύρας καὶ ὁ ἵππος ἐστάθη ἀποτόμως.

Ὁ ζωέμπορος ἐξεπλάγη καὶ παρατηρήσας πέριξ εἶδε καθήμενον εἰς τὴν πλευρὰν τῆς γεφύρας ἕνα γέροντα, ὅστις ἔφερεν ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν:

«Εὐσπλαγχνισθῆτε τὸν ἀόμματον»

—Ἀ! ἐψιθύρισεν ὁ ζωέμπορος, ἕνας στραβός...νὰ τοῦ δώσω μία πεντάρα.

Εὐθὺς ὡς ἔρριψε τὸ νόμισμα εἰς τὸν πῖλον τοῦ ἐπαίτου καὶ ὁ ἵππος ἐξεκίνησε πρὸς τὸ δάσος, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ διέλθῃ καὶ τὸ ὁποῖον διέτρεχεν ὡς ἀστραπή. Ἐκεῖ ὁ ζωέμπορος παρετήρησε καλύβην ἀνθρακέων στηριζομένην εἰς τὸν κορμὸν πτελέας. Εἰς ἀπόστασιν δέκα βημάτων ὑπῆρχε ρυάκιον καὶ εἰς τὴν ὄχθην αὐτοῦ ἕνα κορίτσι κακοφορεμένον ἔπλενε κάτι κουρέλια.

Ἅμα εἶδε τὸν ἱππέα νὰ πλησιάζῃ ἐσηκώθη ἔτεινε τὴν χεῖρα δι' ἐλεημοσύνην καὶ ὁ «Μαῦρος» ἐσταμάτησεν ἀμέσως ὡς βράχος.

—Ἐμπρὸς,διέτασσενό ζωέμπορος,ἀλλὰτὸ ζῶον δὲν ἐκινοῦσε· διὸ ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ καὶ πάλιν ἐλεημοσύνην εἰς τὴν πλύντριαν.

Ὁ «Μαῦρος» ἐχρεμέτισε χαριέντως καὶ ἐπανέλαβε τὸ ταχὺ βάδισμά του.

— Καϋμένε «Μαῦρε», εἶπε γελῶν ὁ ζωέμπορος,πιστεύω ὅτι θὰ ἀφήσῃς πλέον αὐτὰ τὰ ἀνωφελῆ σταματήματα, τὰ ὁποῖα μοῦ ἐκόστισαν ἀπὸ μία πεντάρα τὸ ἕνα· σοῦ ὑπόσχομαι δὲ ἂν δὲν ξανασταθῇς ἕως τὸ χωριὸ,ὅτι θὰ σοῦ δώσω ἕνα ντρουβᾶ βρώμην.

Τὸ νοῆμον ζῷον δὲν ἀπέδειξε τίποτε καὶ ὅταν ἐφάνησαν τὰ σπίτια τοῦ χωρίου Ἐσκουβὲτ ὁ ζωέμπορος ἐκέντα αὐτὸ καὶ τὸ ἠνάγκαζε νὰ διέλθῃ δρομαίως διὰ μέσου τοῦ χωρίου.

Ἀλλὰ μόλις ἔφθασεν ἔξωθεν χαμηλῆς καὶ μαύρης καλύβης, ὁ ἵππος ἐσταμάτησε πάλιν ὡς ἄγαλμα.

—Νά τον πάλιν! ἐφώναξεν ὁ ζωέμπορος μὲ ὀργήν μᾶς ἔφαγε τὴν ὥραν. Ἐτράβηξε τὸν χαλινὸν, ἔσπρωχνεν, ἠπείλει καὶ θυμωθεὶς ἤρχισε νὰ τὸν κεντᾷ εἰς τὰ πλευρὰ διά τῶν πτερνιστήρων, ὅτε ὁ «Μαῦρος» ἀπεφάσισε πλέον νὰ κινηθῇ· καὶ στηριχθεὶς εἰς τοὺς ἐμπροσθίους πόδας ἤρχισε νὰ κλωτσᾷ διὰ τῶν ὀπισθίων ὥστε ὁ ζωέμπορος ἐτινάχθη εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ. Ἐκ τοῦ κρότου δὲ τῆς πτώσεως ἠνοιξαν τὴν θύραν ἀπὸ ἕνα παληόσπιτον καὶ παρουσιάσθη μία γυναῖκα εἰς τὸ κατώφλιον. Τὴν μανιεύετε, ἦτο ἡ Θηρεσία, ἥτις ἔτρεξεν· ἐβοήθησε τὸν ζωέμπορον νὰ ἐγερθῇ, τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὴν κατοικίαν της καὶ τοῦ ἔδωσε κάθισμα.

Ὁ Αἰμίλιος Μιλλᾶς τὸν ἐπλησίασε μὲ τὸ δεμένο χέρι του καθὼς καὶ τὸ μικρό του παιδὶ καὶ ὅλοι τὸν ἠρώτων:

— Μήπως ἐκτυπήσατε, κύριε;

— Εὐτυχῶς ὄχι· αὐτὸ τὸ ἀναθεματισμένον ζῶον μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν πόρταν σας, δὲν ἐννοοῦσε πλέον νὰ κινηθῇ καὶ μ' ἔρριψε κάτω.

— Εἶναι τὸ ἄλογον τοῦ Λαμὶκ, εἶπεν ἡ Θηρεσία καὶ ποτὲ δὲν περνᾷ ἀπ' ἐδῶ χωρὶς νὰ σταματήσῃ.

— Καλὸ χούϊ μὰ τὴν ἀλήθεια! ἀλλὰ σὰν νὰ πονῇ ἡ καρδιά μου· καὶ διὰ τοῦτο θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοῦ δώσητε ἕνα ποτηράκι κρασί.

—Ἀλλοίμονον, δὲν ὑπάρχει δυστυχῶς.

—Ἔ! τότε ὀλίγο νερὸ μὲ ζάχαρι.

— Οὔτε ζάχαριν ἔχομεν, κύριε.

— Μπᾶ!!! Ὁ ζωέμπορος ἐξήτασε τὸ κατάλυμα δι' ἑνὸς βλέμματος καὶ ἐβεβαιώθη περὶ τῆς δυστυχίας· παρατηρήσας ἔπειτα τὸ μικρὸν παιδίον εἶπε περίλυπος :

— Καὶ αὐτὸ τὸ παιδὶ εἶναι ἐλεεινόν· δὲν τὸ πηγαίνετε εἰς τὸν ἰατρόν ;

— Καὶ πῶς νὰ πληρώσωμεν τὴν ἐπίσκεψιν ;

— . . . Τὸ σπίτι σας δὲν μοῦ φαίνεται στερεόν· τὸ ταβάνι εἶναι σκασμένον· πρέπει ν' ἀλλάξητε αὐτὸ τὸ δοκάρι.

— Δὲν εἶναι ἀνάγκη· μᾶς διώχνουν αὔριον καὶ θὰ ἔχωμεν στέγην τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ὡραίαν Σελήνην λύχνον.

Ὁ ζωέμπορος ᾐσθάνθη τότε κάτι τι εἰς τὸν λαιμὸν νὰ τὸν πνίγῃ· δὲν ὡμίλησε πλέον· ἔβηξε καμμιὰ δεκαριὰ φοράς.Παρῆλθε κάπου ἓν τέταρτον τῆς ὥρας· ἔπειτα ἔχωσε τὸ χέρι εἰς τὴν τζέπην τῆς μπλούζας του, ἐξήγαγε πορτμονὲ δερμάτινον, τὸν ἔλυσε καὶ ἔδωκε χρηματικόν τι ποσόν.

Αὐθημερὸν, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὁ Π. Καντὲλ ἐπιστρέψας ἔκρουσε τὴν θύραν τοῦ Λαμὶκ καὶ τοῦ εἶπε :

— Μπάρμπα Λαμὶκ, πάρε τὸν «Μαῦρόν» σου· δὲν τὸν ξαναπαίρνω πλέον· ξέρεις εἶναι πολὺ ἀκριβός.

— Πῶς ; τί συμβαίνει ;

— Μὲ ἠνάγκασε νὰ εἰσέλθω εἰς τοῦ Αἰμιλ. Μιλλᾶ.

—Ἔ! καὶ μ' αὐτὸ τί ;

— Νά· εἶδα τὴν δυστυχίαν τῶν ἀνθρώπων, συνεκινήθην καὶ, τί τὰ θέλεις, ἔχω κι' ἐγὼ καρδίαν...

—Ἔδωκες τὰ 40 φράγκα ;

— 40; Μὰ τὴν ἀλήθεια ὄχι...ἔδωκα...100 φράγκα, ἂν ἀγαπᾷς, καὶ γιὰ χατῆρι τοῦ «Μαύρου» σου, φίλε μου, ἠμπορεῖς νὰ κοιμηθῇς ἀπόψε ἥσυχος

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Σοφάδες, 22 Ἰουλίου 1908.

Σ. ΠΑΤΜΙΟΣ

Η ΨΗΦΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ἂς μὴ πιστεύσῃ κανεὶς ὅτι τὸ ζήτημα, διὰ τὸ ὁποῖον αἱ συφραγίζετ ἀγωνίζονται εἰς τὴν Ἀγγλίαν χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν τελευταίων μόνον ἐτῶν. Ἡ ὄρεξις τῶν γυναικῶν ὅπως ψηφίζωσιν—ἀνεξαρτήτως τῶν τοίχων τῆς ἀρχαιότητος ἐχούσης ὑπόδειγμα τὰς Ἀμαζόνας—χρονολογεῖται ἀπὸ μακρᾶς σειρᾶς ἐτῶν, ὡδὺ δὲ τί ἔγραφον οἱ «Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου εἰς τὸ φύλλον τῆς 11 Φεβρουαρίου 1881 :

«Ἐν τῇ νήσῳ Μὰν τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκλογὰς αἱ γυναῖκες θὰ μετάσχωσι, τὸ πρῶτον νῦν, τῆς ψηφοφορίας εἰς διορισμὸν τοῦ νομοθετικοῦ σώματος τῆς νήσου. Τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου παρεχωρήθη εἰς πᾶσαν γυναῖκα ἔχουσαν κτῆμά τι ἀποφέρον αὐτῇ ἐτησίαν πρόσοδον μιᾶς λίρας στερλίνας. Διὰ τῆς παραχωρήσεως ὑπολογίζεται ὅτι ὁ ἐκλογικὸς κατάλογος αὐξάνει κατὰ 500 ἐκλογεῖς.

»Φαίνεται δὲ ὅτι μέχρι τοῦδε ὁ νόμος δὲν παραχωρεῖ εἰς τὰς γυναῖκας καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι. Ἀλλὰ τὸ νέον τῆς νήσου νομοθετικὸν σῶμα θέλει βεβαίως συζητήσει νομοσχέδιόν τι, δι' οὗ τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, τὰς πληρωνούσας ἐνοικίων τι ἀντὶ νὰ ἔχωσιν ἰδιοκτησίαν».

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ περιορισμὸς τῶν ἐκλεξίμων δὲν προκαλεῖ καμμίαν ἐπιφύλαξιν ὡς πρὸς τὰς ἐκλογεῖς, αἵτινες καὶ ἐψήφισαν τότε.

Ἀλλὰ ἐγένοντο τόσα παρατράγωδα κατὰ τὴν ψηφοφορίαν ἐν τῇ νήσῳ Μὰν, ὥστε ἔκτοτε δὲν ἐπανελήφθη τὸ ἄτοπον, τὸ ὁποῖον μετὰ τόσα ἔτη ζητοῦν νὰ ἐπαναφέρουν αἱ δικμονισμέναι συφραζέτ . . .

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ ΖΩΙΟΠΟΥΛΟΥ

"ΡΟΔΑΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΜΙΑ„

ΣΤΡΟΦΕΣ

1

Τὰ κόκκινα γαρύφαλλα σοῦ ἐστόλιζαν τὴν κόμη
— Τόσος καιρὸς ἐπέρασε καὶ τὸ θυμοῦμαι ἀκόμη—
Τὸ πέρασμά σου ἐσκόρπιζε παντοῦ μοσχοβολιά,
Κι' ἐλάμπανε τὰ μάτια σου καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά.

Τὰ κόκκινα γαρύφαλλα γιὰ τὴ λαμπρή σου κόμη
Σὲ καρτεροῦνε μάταια, ξενιτεμένη, ἀκόμη
Μαζὶ μὲ τὴ φτωχὴ καρδιά, ποῦ σβύνει ἀγάλι-ἀγάλι
Σὰν τὰ ξερὰ γαρύφαλλα στῆς σάλας τὸ ἀνθογυάλι...

2

Ψάλλε, πουλάκι ἀμέριμνο, στὴν ἀσημένια λεύκα
Κι' ἐρωτικὰ κελάϊδησε στὰ φέγγη τῆς αὐγῆς,
Εἶσαι ἡ καρδιὰ τῆς ὥμορφης καλοκαιριᾶς ποῦ πάλλει,
Ποῦ πάει καὶ μετωρίζεται στὰ ὁλεύωδα τῆς γῆς.

Ψάλλε πουλάκι! Αὔριο θἀρθῇ ὁ σκληρὸς χειμῶνας
Καὶ θὰ σκορπίσῃ κίτρινα τὰ φύλλα τὰ ξερὰ
Καὶ ἐσὲ, ποιὸς ξέρει, ἕνα πρωὶ νεκρὸ σὲ ρίξῃ ἐπάνω
Στὰ χιόνια τὰ ψυχρά...

3

Μὲ μιὰ κλωστὴ εἶχε ὁ Ἔρωτας τῆς δυὸ καρδιές μας δέσει
Κι' ἕνας παλμὸς ἐχτύπαγε στὰ στήθη μας τὰ δυὸ
— Ἀγάπες ποῦ ἐγλυκάνατε τὰ περασμένα χρόνια
Θὰ σᾶς θυμοῦμαι πάντοτε καὶ θὰ σᾶς τραγουδῶ—

Μὲ μιὰ κλωστὴ εἶχε ὁ Ἔρωτας τῆς δυὸ καρδιές μας δέσει
Κι' ἦρθε ἕνα χέρι ἐπίβουλο, σὰν χέρι ἑνὸς λῃστῆ,
Καὶ τὸ σπαθί του ἐσήκωσε καὶ τἄφηκε νὰ πέσῃ
Νὰ κόψῃ τὴν κλωστή!...

4

Ὦ συννεφάκι, σὲ ἅρπαξε ἡ τρελλὴ νοτιὰ κι' ἐπάνω
Στὸν καταγάλανο οὐρανὸ δρομίζεις ἀργοπλάνο,
Κι' ἔτσι ἡ ζωή σου δείχνεται ἡ ἐφήμερη κι' αἰθέρια
Σὰν τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ πολύμορφη κι' ἀκέρῃα.

Κι' ἂν ἀρμενίζῃς στὰ ψηλὰ, ὅμοια τὴ μοῖρά σου ἔχεις,
Ποῦ ἀτρόμητα ὅλο πᾷς ἐμπρὸς καὶ πίσω σου δὲ στρέφεις,
Ὡς ποῦ στὸ ἀγέρωχο βουνὸ ὁρμητικὰ ὅταν φθάσῃς
Τὴ μεταξένια σου ὠμορφιὰ σκληρὰ τὴν κομματιάσῃς.

5

Θυμᾶσαι τὸ περπάτημα στὸ φουντωμένο ἀμπέλι;
Ἐτραγουδοῦσε ὁ τζίτζικας κι' ἐβούϊζεν ἡ ἐλῃὰ,
Κι' ἡ παπαροῦνες κόκκινες στὰ μονοπάτια πλάγι
Καμαρωτὰ ἀνεμίζονταν στῆς αὔρας τὰ φιλιά...

Ἔλαμπε γύρω ὁ θρίαμβος τῆς πράσινης ἐλπίδας
Κι' ἦταν ἡ φύσι ἡ ἀθάνατη γαλήνια καὶ ἱερὴ,
Σὰν τὴν καρδιὰ μας ποῦ ἄνθιζε δειλὴ κι' ἐρωτεμένη
Νὰ ζήσῃ, νὰ χαρῇ!...

6

Ματάκια πρωτοφίλητα καί πολυαγαπημένα
Πολὺ μὲ τυραννήσατε τὸ δύστυχον ἐμένα
Μὲ τῆς γλαρὲς σας τῆς ματιὲς—χαϊδέματα τοῦ Ἀπρίλη,
Ποῦ ἐλέγατε ὅσα δὲ μποροῦν νὰ εἰποῦν ποτὲ τὰ χείλη...

Ματάκια πρωτοφίλητα καὶ πολυαγαπημένα
Μέσα στὰ φύλλα τῦς καρδιᾶς σᾶς φύλαξα γραμμένα,
Κι' ἔχω ἕναν πόθο μυστικὸ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ἐπάνω
Νὰ σᾶς φιλήσω μιὰ φορὰν ἀκόμα κι' ἂς πεθάνω!...

7

Ὅσο ποῦ δένεται ὁ κισσὸς περίπλοκα στὸ κιόσκι
Καὶ ἡ βρύσι τ' ἀργυρόηχα τὰ λόγια τραγουδεῖ,
Δὲ θὰ ξεχάσω τῆς βραδειὲς ποῦ ἐπρόβαινε ἡ Σελήνη
Κρυφὰ ἀπὸ τὰ δεντόφυλλα τοῦ κήπου νὰ μᾶς ἰδῇ...

Περνοῦν τὰ χρόνια· μιὰ βραδυὰ θἀρθῶ στὸ κιόσκι πάλι
Μὰ θὰ εἶμαι ἐκεῖ ὁλομόναχος καὶ ἡ βρύσι θὰ θρηνῇ,
Καὶ τὸ φεγγάρι ἀπ' τὰ παληὰ κι' ἀγαπημένα δέντρα
Θά μὲ κυττάῃ περίλυπο καὶ θὰ μὲ συμπονῇ...

8

Αὐτὸ εἶναι πλατὺ σπαθὶ τοῦ ἀντρείου, ποῦ ὅταν στὴ μάχη
Ὁρμοῦσε καὶ τὸ κράταγε περήφανο ψηλὰ,
Θαρροῦσες κι' ἦταν ὁ θυμὸς τοῦ ἀνταριασμένου νέφους
Ὁποῦ ξεσπάει βαρύκροτο καὶ ποῦ ἀστραποβολᾷ...

Τώρα στὸ χῶμα σήπεται τὸ χέρι τὸ ἀνδροφόνο
Καὶ τὸ σπαθὶ τὸ κρέμασαν στόν τοῖχο τὸν ὑγρὸ,
Πλάϊ στὰ παληὰ εἰκονίσματα νὰ μένῃ, νὰ σκουριάζῃ,
Ἀπ' τὸν ἀρχαῖο καιρὸ...

Αὔγουστος, 1908. ΘΡΑΣ. ΖΩΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΠΟΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΠΑΡΕΣΤΑΘΗΣΑΝ

[Κατάλογος τῶν ἀπὸ τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου μέχρι τῆς 16 Ἰουλίου 1908 παρασταθέντων ἀπὸ σκηνῆς πρωτοτύπων Ἑλληνικῶν ἔργων μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων αὐτῶν.]

ὑπὸ **ΝΙΚ. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗ**

Ἀγγελοπούλου Δ.— «Ὀδυσσεὺς Ἀνδροῦτσος». «Χωρὶς τιμήν».

Ἀγγελοπούλου Κ.— «Ὁ Ἀριστόδημος».

Ἀγελάστου Δ.— «Στὰ στραβά».**

Ἀθανασιάδου Ε.— «Τίποτε ς τὴν θέσιν του».

Ἀθανασίου Μ.—;.

Ἀλεξοπούλου Δ.— «Ἡ γυναῖκα τοῦ Μπαρμπέρη», «Ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Γιάννη».

Ἀλκαίου Θ.— «Μάρκος Μπότσαρης», «Ἅλωσις τῶν Ψαρρῶν».

Ἀμπελᾶ Τ.— «Κρῆτες καὶ Βενετοί», «Ἀρτεμισία», «Ἡ Σκλήραινα», «Οἱ ἀναμορφωταὶ», «Ὁ ἱερὸς λόχος», «Οἱ μάρτυρες τοῦ Ἀρκαδίου».

Ἀνδρικοπούλου Γ.— «Τὸ Ἀρκάδι».

Ἀννίνου Χ.— «Ζητεῖται ὑπηρέτης», «Ἡ οἰκογένεια Παραδαρμένου», «Ἡ νίκη τοῦ Λεωνίδα», «Τὰ Παναθήναια»(*), «Τὰ νέα Παναθήναια» (*), «Ἡ ἐπιστολή».

Ἀντωνιάδου Α.— «Ἡ κατάρα τῆς μάννας», «Ὁ Κρίσπος», «Λάμπρος Τζαβέλλας», «Κατσαντώνης», «Σκεντέρμπεης», «Ἀθαν. Διάκος», «Ὀδυσσεὺς Ἀνδροῦτσος».

Ἀντωνιάδου.— «Ἡ κόρη τῆς νεκρᾶς».

Ἀντωνοπούλου Ν.— «Ἕλλη», «Ἡ στρίγγλα», «Ἡ Στρυμπουνιώτισσα», «Ὁ ψυχογυιὸς τοῦ Καραϊσκάκη».

Ἀρβανιτάκη Κ.— «Ὁ Ἀριστόδημος», «Βερενίκη».

Ἀρνιωτάκη Μ.— «Αἱ κοινωνικαὶ πληγαί», «Οἱ προνομιοῦχοι».

Ἀρνιώτη Λ.— «Οἱ μετανάσται».

Ἀσπρέα Γ.— «Οἱ λύκοι τῆς Μακεδονίας», «Ῥήγας ἢ Καρπενησιτιώσα».

Αὐγέρη.— «Μπροστὰ ς τοὺς ἀνθρώπους».

Βάλβη Σ.— «Ὁ ὄλεθρος».

Βασιλειάδου Σ. — «Γαλάτεια», «Καλλέργαι», «Σκύλλα».

Βερβέρη Ι.— «Ὁ Καραπατάκιας».

Βερναρδάκη Δ.— «Μαρία Δοξαπατρῆ», «Μερόπη», «Εὐφροσύνη», «Κυψελίδαι», «Φαῦστα», «Νικηφόρος Φωκᾶς», «Ἀντιόπη».

Βερσῆ Κ.— «Σαμψὼν καὶ Δαλιδά».

Βλάχου Α.— «Ἡ κόρη τοῦ παντοπώλου», «Γάμος ἕνεκα βροχῆς», «Γαμβροῦ πολιορκία».

Βοτσάρη Ι.— «Ἡ Ψυχοκόρη», «Ἀπὸ ῥόδο βγαίνει ἀγκάθι».

Βουλοδήμου Ι.— «Ὁ πόνος μᾶς ἑνώνει», «Τὸ πατρικὸ σπίτι», «Ζωντανὴ εἰκών», «Νὺξ ἐλεημοσύνης».

Βυζαντίου Δ.— «Ἡ Βαβυλωνία».

Βώκου Γερασ.— «Ἡ Κατοχή», «Ὁ Ναστραδίν-Χόντζας», «Ἡ κυρὰ-Βασιλικὴ», «Τὸ εἴκοσι ἕνα».

Γαλανοῦ Α.— «Ἡ τιμὴ τοῦ κλέφτη», «Ὁ ὑπνος τοῦ Ὄθωνος», «Ὁ Ἀθανάσιος Διάκος», «Ἡ ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου», «Τριαντάφυλλα στὸ βράχια».

Γέροντα Ἀχ.— «Ἕνας γάμος στὸ ταψί».

Γεωργιάδου Γ.— «Καλλιστώ».

Γεωργιάδου Χρ.— «Βούλγαροι καὶ Μακεδόνες».

Γιαγκίνη— «Ἡ δύναμις τῆς συνειδήσεως».

Γιαννοπούλου— «Ἡ ἅλωσις τῶν Ἀθηνῶν».

Γιαννουκάκη Μ.— «Δὲν ἐνοικιάζεται», «Ὁ μακαρίτης ὁ γαμπρός μας»* «Μεταξύ μας» (*), «Μὶς Ἔβανς» (*).

Γουζέλη Δ.— «Δάμων καὶ Φιντίας».

Δαραλέξη Τ.— «Φαία καὶ Νυμφαία», «Τὰ ῥόδα τῆς Ἰεριχοῦς».

Δασκαλάκη Μ.—:.

Δελικατερίνη Ι.— «Ἔξω φρενῶν», «Τὸ Παρθεναγωγεῖον», «Ὁ Λυχνοστάτης», «Τὸ μεγάλο κακό», «Ὁ τυφλοσούρτης», «Σ τὸ ῥάφι», «Λευκὸν δρᾶμα», «Ἡ μικροῦλα».

Δεστούνη— «Οἱ τρεῖς Θεόδωροι», «Ἡ κοινωνία».

Δημητρακοπούλου Π.— «Ἡ Μαρκέλλα», «Ἀπὸ τὴν γῆν ς τὸν οὐρανὸ», «Ἡ Γυναῖκα», «Ἡ μυλόπετρες», «Ὁ Γελωτοποιὸς τοῦ Βασιλέως», «Ὁ Μασσάρ», «Τὰ σχέδια τοῦ κὺρ Μηνᾶ», «Σ τὸν δρόμο», «Ὁ Βελισσάριος», «Ἡ ἔξωσις τοῦ Ὄθωνος»(*), «Ἐδῶ κι' ἐκεῖ» (*), «Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία», «Τὰ ἀνερόπτα τοῦ τροχιοδρόμου», «Ὁ Κινηματογράφος», «Διδώ», «Τὰ Μαυσωλεῖα (*), «Οἱ Βασιλεῖς ἐν ἐξορίᾳ», «Τὸ στοιχειωμένο σπίτι», «Ἡ ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου», «Ἐνοικιάζεται» (*).

Δημητράκου Ο.— «Τὸ Χαβιαρόχανο».

Δημητροπούλου Ι.— «Ὁ καλλιτέχνης».

Διγενάκη Κ.— «Ἡ ἀρχοντοποῦλα τῶν Λευκῶν Ὀρέων».

Ζαμπελίου— «Χριστίνα», «Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος», «Ῥήγας Φεραῖος», «Ὁ Σκενδέρμπεης», «Κόδρος», «Ἀθ. Διάκος», «Μάρκος Μπότσαρης», Καραϊσκάκης», «Τιμολέων».

Ζάνου Π. — «Ἀνδρογυναικομαχία», «Ἡ ἀνεγνὰ τοῦ θείου της», «Τὸ μῆλον τῆς ἔριδος», «Ἀνδρομέδα», «Οἱ μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης», «Ὁ ἐρωτικὸς κόσμος», «Ἐρωτικὴ ἀπόπειρα», «Δημάρχου ἐκλογή», «Οἱ γάμοι τῆς Ζαμπέττας», «Ἡ ἀλεποῦ», «Ἡ κὰρτ-ποστάλ».

Ζωγράφου Εὐγ.(*)— «Ἡ Μοναχή».

Ζωηροῦ Α.— «Ὁ Πάτροκλος ἢ εἷς ἀπόγονος τοῦ Αἰακίδου», «Οἱ τριακόσιοι εἰς τὰς Θερμοπύλας», «Μία, δυὸ καὶ ἔξω», «Ἔξωσις τοῦ Ὄθωνος».

Ζώρα Μ.— «Οἱ ἐπαρχιῶται», «Φαινόμενα καὶ πράγματα», «Ὁ δέκατος τέταρτος», «Τὰ ἀνόμοια», «Τὸ δικαιοστάσιον», «Ῥόδα καὶ ἀγκάθια».

Ἡλιάδου Α.— «Οἱ ἀμοιβαίως ὑπηρέται», «Ὁ τετραγωνισμὸς τοῦ κύκλου», «Ὁ ἐραστὴς τῆς γάστρας».

Καζαντζάκη Ν.— «Ξημερώνει».

Καλαποθάκη Δ.— «Λεϊλά», «Τὸ πράσινο φουστάνι», «Πᾶ-ντὲ-κὰτρ». «Ὁ Ἀνανίας εἰς δεύτερον γάμον», «Σαπφὼ», «Ῥήγας Φερραῖος».

Καλεύρα Α.— «Ἡ κόρη τοῦ χρηματιστοῦ».

Καλοστύπη Ι.— «Προμηθεὺς ἐν Ὀλύμπῳ», «Βασίλισσα ὁ Β΄», «Ὁ Μαυρίκιος», «Ἀθηναῖς», «Θεμιστοκλῆς».

Καμπουράκη Ἀντωνούσης.— «Ἀντώνιος Μηταξάκης ἢ ἡ ἔφοδος τῆς Γραμπούσης».

Καμπούρογλου Δ.— «Ἡ Νεράϊδα», «Σ τὴν ἰτιὰ ἀπὸ κάτω».

Καμπύση Ι.— «Οἱ Κοῦρδοι».

Καπέλλα Λ.— «Λουκρητία Κολλατίνου».

Καπετανάκη Η.— «Ὁ Γενικὸς Γραμματεύς», «Ἡ βεγγέρα», «Αἱ ὑπαίθριοι Ἀθῆναι» (*).

Καραβία Λ.— «Ἡ Μακεδονία».

Καραβιᾶ Κ.— «Ἡ ἄδικη κατάρα».

Καράλη Γ.— «Ὁ ὅρκος ἢ ἡ ἐκδίκησις».

Καρύδου Σ.— «Τὰ τέκνα τοῦ Δοξαπατρῆ», «Ἡ κοινωνία τῶν Ἀθηνῶν», «Ὁ Κούτρας», «Ὁ μικρομέγας».

Καψάλη— «Ἡ ἀφοσίωσις».

Κεπενὲ Ν.— «Ἀλκιβιάδης».

Κλαυδιανοῦ Δ.— (;)

Κοκκίνου Δ.— «Τὸ σπίτι».

Κόκκου Δ.— «Ἡ λύσις τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος», «Τὸ τέλος τῆς Μαρούλας», «Ἡ Λύρα τοῦ Γέρω-Νικόλα», «Ἡ νύφη τοῦ χωριοῦ», «Ὁ Καπετὰν Γιακουμῆς», «Ἡ Γυναῖκα», «Τὸ γυαλένιο μάτι», «Ἡ πρώτη Σεπτεμβρίου».

Κολοκοτρώνη Β.— «Ὁ ἱπτάμενος παναμᾶς».

Κορομηλᾶ Δ.— «Ἀκτὶς ἐν σκότει», «Τὸ ὕδωρ τῆς λήθης», «Ὁ Πετεινός», «Ὁ Ἀνακρέων», «Ὁ θάνατος τοῦ Περικλέους», «Ἀλώπηξ κολοβὴ», «Λέων παράνυμφος», «Ἀθῶα περιστερὰ», «ἡ ἀγάπη τῆς Λουλούκας», «Ἡ τύχη τῆς Μαρούλας», «Ὁ μῖτος τῆς Ἀριάδνης», «Ὁ ἀγαπητικὸς τῆς Βοσκοπούλας», «Παγκάστη», «Ἀπάτη ἀντ' ἀπάτης», «Δικηγόρου ἀτυχίαι», «Κακὴ ὥρα», «Ἡ κυρία Βεράντη», «Εὐρυμέδη», «Ἔφαγες βλῖτα», «Ἡ πτῶσις τοῦ ὑπουργείου».

Κοτοπούλη Δ.— «Γενιτσάρων τελευταῖαι ἡμέραι», «Τὰ δύο ὀρφανά».

ΚοτσελοπούλουΝ.— «Οἱ Σφουγγαράδες», «Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν», «Ἔπεσε», «Ἡ λύσις τοῦ προβλήματος».

Κουζούρη Κ.— «Τὸν θέλω τώρα».

Κουκούλα Ν.— «Τῆς τρελλῆς τὰ μαλλιά».

Κούρτη Γ.— «Ἡ ἡρωΐς τῆς Μακεδονίας».

Κυριακοῦ Α.— «Τὸ πανηγύρι τοῦ χωριοῦ», «Τὸ συνοικέσιον τῆς Ἀγλαΐας», «Ἔξω φρενῶν» (*), «Ἡ ἔξωσις τοῦ Ὄθωνος» (*), «Ἡ Κασσιανή».

Κωνσταντινίδου Θ. Φ.— «Ὁ Κουτσοὺκ Μεχμὲτ ἢ τὸ 1821 ἐν Κύπρῳ».

Κωνσταντινίδου Θ.— «Ἡ Μαρούλα ς τὴν Πόλι».

Λαγκάδη Ι.— «Ὀλυμπία».

Λαδοπούλου— «Χαμένη εὐτυχία».

Λαζαρίδου Π.— «Αἱ κόραι τοῦ πολιτισμοῦ», «Τὰ χάλια μας».

Λαΐου— «Ὁ πλακιώτικος γάμος», «Ἡ «Μάγισσα».

Λάμπρου Μ.— «Λίγ' ἀπ' ὅλα», «Ἄνω-κάτω», «Τὸ

(*) Ἐπειδή, ὡς εἶναι πιθανόν, νὰ παρελείφθησαν ἐκ τοῦ καταλόγου ἔργα τινὰ τῶν μνημονευομένων ἤδη συγγραφέων ἢ καὶ συγγραφεῖς τινες, παρακαλοῦνται οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ εἰδοποιήσωσι περὶ τούτου τὸν κ. Ν.Λάσκαρην, ἵνα συμπληρώσῃ τὰς ἐλλείψεις κατὰ τὴν τελικὴν δημοσίευσιν τοῦ καταλόγου του.

(**) Τὰ μετ' ἀστερίσκου σημειούμενα ἔργα ἐγράφησαν ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἄλλου συγγραφέως παρὰ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου σημειοῦται καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ἔργον.

(*) Τὰ ὑπὸ παχέων στοιχείων σημειούμενα ὀνόματα ἀνήκουσιν εἰς τὸ ὡραῖον φῦλον.

πρῶτον πῦρ».

Λάμπρου Σ.—«Ὁ τελευταῖος κόμης τῶν Σαλώνων».

Λάσκαρη Ν.—«Τὸ κακὸ συναπάντημα», «Ὁ Μίδας καὶ ὁ κουρεύς του», «Ὁ τελευταῖος τοῦ Βαρθύλου ἔρως», «Ἡ πώλησις τῆς Ἀθηνᾶς», «Ἡ ἐξ Ἅδου παραγγελία», «Τὸ σκάνδαλον τοῦ δήμου Βουπρασίων», «Ὁ μῦλος τῆς ἔριδος», «Ὁ Πνευματισμὸς», «Ἡ παληόγλωσσα», «Τὸ καινούργιο σπίτι» (*), «Μεταξύ μας» (*), «Μαλλιὰ-κουβάρια», «Ὁ γαμπρός μας»(*),«Πὶκ-νὶκ»(*),«Ἡ Καραντίνα», «Αἱ ὑπαίθριοι Ἀθῆναι» (*), «Τὸ κωμειδύλλιον», «Ἐνοικιάζεται» (*), «Ἡ μαύρη παρηγοριὰ», «Ὑπὸ ἐχεμύθειαν», «Μὶς Ἔβανς» (*), «Τὸ κοκκαλάκι τῆς νυχτερίδας», «Ἡ Ἑλενίτσα τῆς ὁδοῦ Ἀγχέσμου», «Ἀκόμη δὲν τὸν εἴδαμε», «Οἱ ἔντιμοι», «Νὰ μὲ ζηλεύῃς», «Τὸ Μαυσωλεῖον» (*), «Στὰ στραβά» (*).

Λασσάνη Γ.—«Ἡ Ἑλλὰς καὶ ὁ ξένος».

Λιάτση.—«Σέλευκος»(*).

Λιδωρίκη Μ.—«Ἰουλία».

Λόρενς Ἐμμ.—«Ἀνδρίκλεια».

Λουκοπούλου.—«Πρὸ τοῦ πατρὸς», ἡ «Βερίνη».

Λουλουδάκη Κ.—«Ὑπουργὸς καὶ Δάσκαλος«.

Λυσάνδρου Χαρικλείας.—«Οἱ Ναυαγοὶ τοῦ Ταινάρου».

Μάνεση Α.—«Ἡ Χανούμισσα».

Μαργαρίτου Ι.—«Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία», Μύλος ἀντεραστής».

Μακρίδου Ν.—«Οἱ γάμοι τοῦ Λουλουδάκη».

Μάτεση Α.—«Ἡ Φωφώ».

Μαυρομιχάλη Ι. Α. Π. «Κοριολανός».

Μαυρομιχάλη.—«Ἡ ἅλωσις τῆς Τριπολιτσιᾶς».

Μελᾶ Σ.—«Ὁ γυιὸς τοῦ Ἴσκιου», «ἡ θυσία».

Μελᾶ Λ.—«Ἀθανάσιος Διάκος».

Μελισσιώτου Π.—«Χάϊδω ἡ λυγερὴ», «Θυμιοῦλα ἡ Γαλαξειδιώτισσα», ἡ «Καλαματιανή».

Μισιτζῆ.—«ὁ Φιάκας».

Μιχαλοπούλου Ι.—«Τὸ ξεμαντήλωμα».

Μιχαλοπούλου Κ.—«Γιὰ τὴν ἀδερφὴ ἢ ὁ ἀρχιληστής.

Μωραϊτίδου Α.—«Ἡ καταστροφὴ τῶν Ψαρρῶν».

Μωραϊτίνη Ι. «Ὁ Μαραθώνιος δρόμος», «ὁ ἄνθρωπος τῆς ἡμέρας» «ἡ Πρωθυπουργίνα».

Μαυρούλια—«*Ὁ Θεὸς βλέπει*».

Νέη Ἀχ.—«Ἡ Χίμαιρα».

Νικολάρα Ἀνδ.—«Τὸ μῆλον τῆς ἔριδος», «Τρεῖς γαμβροὶ καὶ μία νύμφη», «ἡ τυφλομυῖα», «τὸ φράκο», «τὸ καναρίνι».

Νικολάρα Ι.—«Πατρὶς», «ἡ Ἀριάδνη».

Νιρβάνα Π.—«Ὁ ἀρχιτέκτων Μάρθας», «τὸ χελιδόνι».

Ξενοπούλου Γ[illegible]τος», «ὁ ψυχοπατέρας», «τὸ μυστικὸν τῆς κοντέσσας Βαλέραινας».

Ξένου Κ.—«Περὶ ὄνου σκιᾶς δίκη», «ὁ Ἀνδρόνικος», «οἱ φωνογράφοι» «ἡ κυρία Πηνελόπη».

Οἰκονομάκη Μ.—«Τὸ καινούργιο σπίτι»(*).

Οἰκονόμου Γ.—;

Ὀρφανίδου Θ.—«Χίος δούλη».

Ὀρφανίδου Ι.—«Τὰ οἰκογενειακὰ γελοῖα».

Παντοπούλου Ε.=«Ἡ νύφη τῆς Κούλουρης», «τὸ λαθρεμπόριον», «δὲν ἔσχισες τὴν γάτα».

Παπαβασιλείου.—

Παπαγεωργοπούλου Λ.—«Ὁ συμβολαιογράφος Τάπας».

Παπαζαφειροπούλου Χ.—«Ἡ χειραφετημένη».

Παπαλεξανδρῆ Ν.—«Τὸ λαγιαρνί».

Παπαρρηγοπούλου Δ.—«Συζύγου ἐκλογή».

Παρρὲν Καλλιρρόης—«Ἡ νέα γυναῖκα».

Πέρβελη.—«Ὁ Δραματουργὸς», «ἡ Γιαννοῦλα», «ὁ Σέλευκος».

Περεσιάδου Σ.—«Γκόλφω,» Ἐσμέ,» ὁ χορὸς» τοῦ Ζαλόγγου», ἡ «νεράϊδες».

Πετροπούλου Π.—«Κυρία καὶ ὑπηρέτρια».

Πικόλου Ν.—«Ὁ θάνατος» τοῦ Δημοσθένους».

Πίπη Α.—«Ὁ Τσαρλατάνος», «ποῦ ξεύρεις ὅτι ἔχω ντολμάδες».«τὸ ξύλο βγῆκεν ἀπὸ τὸν παράδεισον», τὸ μαγνητικὸ τραπεζάκι», «Σὲ μιὰ ταράτσα», «Βέβαια-βέβαια», «Ἡ ἐπιδημία τῆς τρέλλας», «Νυκτεριναὶ συνεντεύξεις», «Γιάντες», «Θ' αὐτοχειριασθῶ», «Ἄστε-ντούα-οὔ», «Ἡ Δημοπρασία», «Ὁ καρά-Ὀθέλλος», «Οἱ μηδενισταί».

Πολέμη Ι.—«Πρόκρις», «Εἰς τὸ χεῖλος τῆς Ἀβύσσου»,«Τὸ στοίχημα»,«Τὸ μαγεμμένο ποτῆρι», «Τοῦβίνκας», «Ὁ Πτωχοπρόδρομος», «ὁ τραγουδιστής».

Ποταμιάνου Σ..— «Ὁ Κολοκοτρώνης». «Καποδίστριας». «Μαυρομιχαλαῖοι».

Πραντούνα Γ. «Αἱ Ἀθῆναι ἐλευθερωμέναι».

Προβελεγγίου Α.— «Ἡ κόρη τῆς Λήμνου«, «ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ ἀσώτου».

Πώπ Γ.— «Τὸ Πὶκ-νὶκ»» (*), «οἱ Ἐρασιτέχναι τῆς ζωῆς», «ἡ πρώτη Σεπτεμβρίου.»

Ραγκαβῆ Ἀλ.— «Φροσύνη.» «Ἡ παραμονὴ», «Τοῦ Κουτρούλη ὁ γάμος», «γάμος ἄνευ νύμφης», «οἱ Τριάκοντα».

Ραγκαβῆ Κλ.—«Οἱ Ἴσαυροι», «Ἡ Δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν», «Οἱ μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης», «Τὸ πῦρ ὑπὸ τὴν αἰθάλην».

Ρηγοπούλου Α. — «Ὁ Νέρων ἐν Κορίνθῳ».

Ρίζου Νερουλοῦ.— «Ἀσπασία», «Πολυξένη».

Σαγιάννη.— «Μάρκος Μπότσαρης».

Σαμαρτσίδου Χ.— «Ἀρματωλοὶ καὶ κλέφται»

Σημηριώτη.— «Ἑρμιόνη»».

Σιβιτανίδου Γ.— «Ἰουλίο[illegible] τοῦ ἀπολυ-

σμοῦ».

Σταματιάδου Α.— «Κασσιανὴ καὶ Ἀκύλας», «Σαμία ὀρφανή».

Στεφάνου Σ.— «Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος», «Πῶς σὲ μοῦσκασες!»

Στρατήγη Γ.— «Βασίλειος ὁ βουλγαροκτόνος».

Στρατηγοπούλου Ἰδ.— «ὁ δὸν-Κιχώτης.

Σουρῆς Γ. — «Ἡ περιφέρεια», «Δὲν ἔχει τὰ προσόντα», «Ὁ ἀναπαραστάτης,» «Ἡ ἐπιδημία», «Ἡ χειραφέτησις»,«Ἡ Ἡναχώρησις καὶ ἡ εἴσοδος τοῦ Γιάντη», « Ὁ Ἀραμπῆ πασσᾶς».

Σούτσα Π.— «Ἡ Κωπαΐς».

Σούτσου Ν. Α.— «Ἰφιγένεια ἐν Ταυρίδι».

Σούτσου Π.—«Ὁδοιπόρος», «Καραϊσκάκης», «Ὁ Ἄγνωστος».

Συνοδινοῦ Π.— Ἡ Ἁγία Λαύρα».»

Σωτηροπούλου Γ. — «Γλυκοχάραμα».

Σωφρονιάδου.— Αἱ δύο μητέρες.

Ταγκοπούλου Δ.— «Ἡ ἁλυσσίδες.»

Τανάγρα Α. — «Πολὺ ἀργὰ», «Τὰ ἐγγόνια τοῦ δὸν Ζουὰν». «Βούλγαροι καὶ Μακεδόνες», «Ὁ ὁμογενής».

Τζάνε Δ.—«Ὁ Ἀριστομένης».

Τσιτσικλῆ.—

Τσοκοπούλου Γ.— «Εἰς ἀναζήτησιν τῆς εὐτυχίας». «Τὸ παιδὶ», «Ἐδῶ κ' ἐκεῖ», (*) «Ἡ βασίλισσα Σαβᾶ»,«Θεοδώρα», «Τὰ παναθήναια»*),«Τὰ Νέα παναθήναια»(*), «Ἡ ὁδὸς Διπύλου», «Ἡ ἀφίλητη».

Γιόρη Σ.—«Παυλίνα Βότλερ», «Ἑλένη Μουρούζη»,

Φαραντάτου Ι.—«Ἡ Φροσύνη.»

Φραγκαντώνη Τ.—«Ξένη.»

Φραγκιᾶ Ι.—«Ἰούνιος Βρούτος».

Φυτίλη Ζ.—«Χτισμένο στὴν ἄμμο». «Μητέρα καὶ κόρη».

Χατζηχρήστου Χ.—«Ἡ νύμφη τῆς Πεντέλης.»

Χρυσάφη Γ.—«Ὁ ἀλογογιατρός».

Χὸρν Π.—«Οἱ Πετροχάρηδες».

Χριστοβασίλη Δ.—«Γιὰ τὴν τιμή».

Χριστοπούλου Ἀθ —«Ὁ Ἀχιλλεύς.

Ἐκ τῶν μνημονευομένων ἔνδεκα μόνον ὑπερέβησαν τὴν εἰκοστὴν πέμπτην αὐτῶν παράστασιν κατὰ τὴν θεατρικὴν περίοδον τῆς πρώτης ἐμφανίσεώς των. Τὰ ἑξῆς:

Ἡ «Φαῦστα» τοῦ Βερναρδάκη, ἡ «Κόρη τοῦ Παντοπώλου» τοῦ Βλάχου, ἡ «Ἐσμὲ» καὶ ὁ «Χορὸς τοῦ Ζαλόγγου» τοῦ Περεσιάδου, ὁ «Καπετὰν Γιακουμῆς» τοῦ Κόκκου, τὸ «Λίγ' ἀπ' ὅλα» τοῦ Λάμπρου, ὁ «Γενικὸς Γραμματεὺς» τοῦ Καπετανάκη, τὰ «Μαλλιὰ κουβάρια» τοῦ Λάσκαρη, ἡ «Κατοχὴ» τοῦ Βώκου, ἡ «Ἔξωσις τοῦ Ὄθωνος» τῶν Δημητρακοπούλου καὶ Κυριακοῦ, καὶ τὰ «Παναθήναια» τῶν Ἀννίνου καὶ Τσοκοπούλου.

* * *

Τὴν δεκάτην παράστασιν ὑπερέβησαν ἡ «Μαρία Δοξαπατρῆ» ἡ «Λύρα τοῦ Γερω-Νικόλα» καὶ τὸ «Τέλος τοῦ Μαρούλας» τοῦ Κόκκου, ἡ «Λούκισσα τῶν Ἀθηνῶν» καὶ οἱ «Ἴσαυροι» τοῦ Ραγκαβῆ,ἡ «Ψυχοκόρη» τοῦ Βοτσάρη, ἡ «Ἀλεποῦ» καὶ ἡ «Ἀνδρομέδα» τοῦ Ζάννου, ἡ «Τύχη τῆς Μαρούλας» καὶ ὁ «Ἀγαπητικὸς τῆς Βοσκοπούλας» τοῦ Κορομηλᾶ, ἡ «Καραντίνα» καὶ ὁ «Μῦλος τῆς ἔριδος» τοῦ Λάσκαρη, ὁ «Κολοκοτρώνης» τοῦ Παντοπούλου, τὸ «Πὶκ-Νὶκ» τῶν Λάσκαρη καὶ Πώπ, τὸ «Λαγιαρνί» τοῦ Παπαλεξανδρῆ, ὁ «Μαραθώνιος Δρόμος» καὶ ὁ «Ἄνθρωπος τῆς ἡμέρας» τοῦ Μωραϊτίνη, τὸ «Ἐδῶ κ' ἐκεῖ» τῶν Τσοκοπούλου-Δημητρακοπούλου, τὸ «Ἐνοικιάζεται» τῶν Λάσκαρη καὶ Δημητροκοπούλου, ὁ «Δὸν Κιχώτης» τοῦ Στρατηγοπούλου, οἱ «Σφουγαράδες» τοῦ Κοτσελοπούλου καὶ ἡ «Νεράϊδα» τοῦ κ. Καμπούρογλου.

Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

ΣΗΜ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν παραστάσεων δὲν δεικνύει τὸ μέτρον τῆς ἐπιτυχίας ἑκάστου ἔργου, καθόσον ἔργα μόλις δεκάκις ἢ καὶ ὀλιγωτέρας φορὰς δοθέντα κατὰ τὴν περίοδον τῆς πρώτης αὐτῶν ἐμφανίσεως, παρέμειναν ἐν τῷ δραματολογίῳ καὶ ἠριθμησαν ἔκτοτε πολλὰς παραστάσεις, ὡς λ.χ. ὁ «Ἀγαπητικὸς τῆς Βοσκοπούλας» καὶ ἡ «Μαρούλα» τοῦ Κορομηλᾶ, ἡ «Νίκη τοῦ Λεωνίδα» τοῦ Ἀννίνου, ἡ «Λύρα τοῦ Γέρω-Νικόλα» καὶ τὸ «Τέλος τῆς Μαρούλας» τοῦ Κόκκου καὶ ἄλλα τινα.

ΝΑΥΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Η ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑ

[Σύνοψις τῶν τελευταίως γενομένων μελετῶν ἐπὶ τῶν πρωτογενῶν ὀργάνων τῆς ναυτιλίας, εἰδικώτερον δὲ τῆς θαλασσοπλοΐας].

Ὁ Ἐδουάρδος Χὰν ἐπανέφερεν ἐσχάτως ἐπὶ τάπητος τὴν συζήτησιν περὶ τῶν ἀπωτάτων ἀπαρχῶν τῆς πρωτογενοῦς ναυτιλίας καὶ περὶ τῆς ναυπηγικῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων.

Τὰ πρὸς ναυπήγησιν ὑλικὰ τὰ παρασχεθέντα εἰς τὸν πρωτογενῆ ἄνθρωπον ὑπῆρξαν καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα. Πᾶσα ἐπιπλέουσα ὕλη, ἥτις ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ βαστάζῃ ἀνάλογον βάρος καὶ νὰ διαμορφοῦται πρὸς ἀνάλογον χρῆσιν δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς τὴν ναυτιλίαν.

Τοιοῦτον εἶδος εἶναι τὸ ἐπιπλέον ξύλον. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ γεγονότος ὅτι πάντα τὰ ξύλα δὲν ἐπιπλέουσιν καὶ ὅτι πολλάκις δὲν ὑπάρχει πρόχειρον ξύλον, οἱ ἄνθρωποι ἐσκέφθησαν ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων χρόνων νὰ μεταχειρισθῶσι καὶ ἄλλας τινὰς ὕλας.

Οὕτω μετεχειρίσθησαν τὰ δέρματα τῶν ζώων, εἴτε πρὸς χρῆσιν ἀσκῶν πεπληρωμένων πυκνοῦ ἀέρος διὰ τὸν διάπλουν τῶν ποταμῶν, εἴτε καὶ πρὸς ναυπήγησιν ἀκόμη (ὅπως ἐν Βαβυλωνίᾳ, τῇ ἀρχαίᾳ Κορνουάλλῃ, καὶ ὡς παραδίδεται ἡμῖν διὰ τῶν παλαιῶν Γερμανικῶν θρύλων). Καὶ σήμερον ἀκόμη σῴζεται ποῦ ὁ πεπληρωμένος ἀέρος ἀσκὸς (ὡς εἰς τὰς λίμνας τῆς Ἀλβανίας καὶ εἴς τινα μέρη τοῦ Εὐφράτου) καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ δερμάτινον σκάφος. (*) Ὁ Ἐσκιμῶος διέπλασσε. ἐκ δερμάτων ἀμφιβίων συνερραμμένων τὸ λεγόμενον καγιὰκ τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι δι' αὐτὸν ἀναπόφευκτον εἴς τε τὴν θήραν καὶ τὴν ἁλιείαν. Ἀφ' ἑτέρου ἡ κάλαμος συνδεδεμένη εἰς δέσμας, αἵτινες συμπλέκονται εἰς πλέγμα. παρέσχεν εἰς διάφορα μέρη, σκάφη ἅτινα πολλαχοῦ πολλάκις εἶνε ἄξια θαυμασμοῦ διὰ τὴν τεχνικὴν ὑπόστασίν των.

Ἐν τῇ Ἄπω Ἀνατολῇ ἡ κάλαμος βαμβοῦ. χρησιμεύουσα πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν. ἀναφαίνεται εἰς τὰ πελώρια σκάφη τὰ πολλάκις μεταβαλλόμενα εἰς πλωτοὺς συνοικισμούς.

Ἡ ἁπλῆ σχεδία ἐξ ἐπιπλέοντος ξύλου. ἥτις πλήθει εἰς τὰς ἀπαρχὰς τῆς ποταμείου ναυτιλίας. δὲν φαίνεται συμβαλοῦσα πολὺ εἰς τὸν προκαταρκτικὸν βίον τῆς θαλασσίας ναυτιλίας. Μολονοτοῦτο τὸ καταμαράγκ μικρὰ ἱστιοφόρος σχεδία, ἥτις δι' ἱστίου μικροῦ ἐπίσης χρησιμεύει διὰ τὴν ἁλιείαν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῆς περὶ τὰς Ἰνδίας νήσους. μετεφέρθη ὑπὸ τῶν Πορτογάλων εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Βρασιλίαν. Ἡ σχεδία αὕτη. μὲ τὴν ἀρχὴν τῶν πολλῶν κλάδων συνενουμένων ἀλλήλοις διὰ ταινιῶν διασταυρουμένων παρουσιάζει τὴν ἀξιοσημείωτον μεταμόρφωσιν μεταξὺ τῆς καθ' αὑτὴν σχεδίας καὶ τοῦ ἀρχαίου ἱστιοφόρου θαλασσίου σκάφους.

Τὸ μᾶλλον εὐχείριστον καί ἄνετον ὄργανον. τό ἄλλως τε καὶ μᾶλλον διαδεδομένον κατὰ τὴν πρωτογενῆ ναυτιλίαν ὑπῆρξεν ἀναμφηρίστως ἡ μονόξυλος λέμβος. ἣν ἀπέκτων κοιλαίνοντες ἕνα καὶ μόνον κορμὸν δένδρου.

Ἡ γεωγραφικὴ ἐπέκτασις τοῦ τρόπου τούτου τοῦ πλεειν ὑπῆρξε παμμεγίστη, ἀπέκτησε δὲ τοῦτο πολλάκις ἐπιβλητικώτατον καὶ σχῆμα καὶ μέγεθος. Ἀλλὰ δὲν ἀντέχει εἰς τὴν τρικυμίαν. Ὅσῳ δὲ μακρύτερον εἶναι καὶ συνεπῶς τελειότερον ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως. ἐπὶ τοσούτῳ ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἶναι κινδυνώδης.

Δι' αὐτὸ ὁ Ἐδουάρδος Χὰν φρονεῖ ὅτι οὔτε ἡ σχεδία οὔτε ἡ μονόξυλος λέμβος, παρ' ὅλας τὰς τελειοποιήσεις ἐγέννησαν ἀπ' εὐθείας τὴν εἰδικῶς θαλασσίαν ναυτιλίαν.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ μετα τρόπιδος ἄκατος χαρακτηριστικὴ τῶν Μαλαιο-πολυνησιωτικῶν φυλῶν. εἶναι ἐφεύρημα πολλῷ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον. Ἡ τρόπις παρέχει εἰς τὸ ἱστιοφόρον σκάφος τὴν ἀναγκαίαν σταθερότητα. Πότε εἶναι ἁπλῆ δοκός, ἐνῷ τὸ ἐπικείμενον σκάφος εἶναι ἐξ ἁπλοῦ κορμοῦ. Πότε τοὐναντίον ἡ τρόπις εἶναι κορμὸς δένδρου πελώριος, ἐνῷ τὸ πλοῖον εἶναι σχεδία. ἢ ἄκατος ἐκ συνηρμολογημένων φλοιῶν δένδρου ἢ καὶ σανίδων συνδεδεμένων διὰ φυτικῶν οὐσιῶν.

Ὁ παρεισαγόμενος ὧδε φλοιὸς εἰσχωρεῖ εἰς τὴν ναυπηγίαν ὡς εὐλύγιστος ὕλη καὶ μᾶλλον εὐμεταχείριστος καὶ εὐχερέστερος τὴν μετακόμισιν ἢ αὐτὸ τοῦτο τὸ ξύλον. Εἰς τὴν πρωτογενῆ ναυπηγίαν. ἡ ἐκ φλοιοῦ ἄκατος (φλοιὸς ἐκ κέδρου. βαυβὰβ κ.τ.λ. πολλάκις κομψὴ,σπανίως στερεὰ ἀλλὰ καὶ εὐχερῶς τὴν ἐπισκευὴν κατασκευάζεται ἐξ ἀνεξαρτήτων λωρίδων φλοιοῦ, συνερραμμένων μεταξύ των καθ'ὃν χρόνον αἱ ῥωγμαὶ καὶ ἄλλαι ὀπαὶ φράττονται διὰ ῥητίνης.

Τὸ ἐκ φλοιῶν σκάφος τοῦτο ὁ Ἐδουαρδος Χὰν φρονεῖ ὡς τὸ ἀρχαιότατον θαλάσσιον σκάφος. Κατόπιν καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἐπενόησαν τὸ ἐκ σανίδων σκάφος τὸ καλυπτόμενον διὰ συνερραμμένων φλοιῶν, εἶτα δὲ τὸ σκάφος ἐκ συνδεδεμένων καὶ καλλαφατισμένων σανίδων.

Αὖνευ τρόπιδος, ἡ ἐκ συνερραμμένων σανίδων ἄκατος ἐγέννησε βραδύτερον τὰ πράος τῶν Μαλαίων καὶ ἀνατολῶν ἤτοι τὰ Ἀραβικὰ ἀκατα τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ.

Ἐπὶ τούτων βασιζόμενος ὁ Ἐδουάρδος Χὰν ἐπειράθη ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ σκάφους τοῦ σχηματιζομένου ἐξ ἀντικειμένων συνδεομένων διὰ ραμμάτων ἐφηρμόσθη εἰς τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἱστορικῶν λαῶν. Οὕτω ἡ ἀρχαία ἱστιοφόρος ἢ κωπηλατικὴ ἄκατος τοῦ Νείλου—ἐκείνη ἀκριβῶς ἥτις παρίσταται εἰς πλείστας παραστάσεις ἐπὶ τῶν ἐζωγραφημένων ἀγγείων τῆς προφαραωνικῆς περιόδου τοῦ Νεγκαδὰχ—εἶναι μίμησις Ἀφρικανικῶν πρωτοτύπων,καὶ εἶναι αὐτὴ αὕτη ἄκατος ἐκ καλάμων κυκλουμένων διὰ πεταλωδῶν ξυλοροξύλων, ἅτινα εἶναι ἐφηρμοσμένα πάλιν ἐπὶ τῆς τρόπιδος. Ταύτην ἄλλως τε τὴν ἄκατον περιγράφει καὶ ὁ Ἡρόδοτος. (Β' 96).

Οὕτω οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς εἶχον θαυμάσιον διὰ τὴν θάλασσαν σκάφος Ἀλλ' ὁ κ. Χὰν πιστεύει ὅτι σπανίως ἐχρησιμοποίησαν τὸ σκάφος αὐτὸ πρὸς ἄλλον σκοπὸν τοῦτον οἱ Αἰγύπτιοι. Μολαταῦτα φαντάζεται ὅτι δι' αὐτοῦ οἱ Αἰγύπτιοι μετέβησαν μέχρι τῆς χώρας Πούντ (Ἰεμένην), ἵνα ζητήσωσι πολυτίμους ὕλας. Κατ' αὐτὸν ὅμως μακρὸς παρῆλθε χρόνος μεταξὺ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ θαλασσίου σκάφους καὶ τῆς καλῆς ἐποχῆς. καθ' ἣν ἤκμασεν ἡ Αἰγυπτιακὴ ναυτιλία.

Τέλος ὁ κ. Χὰν μένει κατάπληκτος διὰ τὴν ἀναγκαίαν ὁμοιότητα, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν Αἰγυπτιακῶν ἀκάτων καὶ τῶν ἀκάτων τῶν χαραγμένων ἐπὶ τῶν γλυπτῶν βράχων τῆς Σκανδιναυΐας. τοῦ ἀρχαίου Σκανδυναυϊκοῦ σκάφους καὶ τῶν λέμβων τῶν Βίκιγκ. Ὄχι μόνον ἀποδέχονται. ὅπως καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, μακρὰν περίοδον ἀναπαύσεως καὶ ἀπραξίας μεταξὺ τῆς ἀκμαζούσης ἐποχῆς τῆς Σκανδιναυϊκῆς ναυτιλίας. ἥτις ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων χρονολογεῖται χρόνων καὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν Βίκιγκ. ἀλλ' ἀκόμη διερωτᾶται. ἐὰν κατὰ τὴν ἀπωτάτην ἐποχὴν, δὲν ὑπῆρχον ναυτιλιακαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν Σκανδιναυῶν καὶ τῶν Αἰγυπτίων δυνάμεναι νὰ ἐξηγήσωσι σαφῶς τὴν ὁμοιότητα τῶν σκαφῶν αὐτῶν.

Χωρὶς νὰ στηριχθῇ τις ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τούτων τῶν βασιζομένων μόνον ἐπὶ τῶν ἀναλογιῶν, δύναταί τις νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἡ θαλασσία ναυτιλία ἀνάγεται εἰς χιλιάδας ἐτῶν. Ἀγνοοῦμεν ἂν αἱ φυλαὶ καὶ παρὰ τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς αἱ ἀσχολούμεναι εἰς τὴν ἁλιείαν, προσῆλθον καὶ εἰς τὴν θάλασσαν. Τοὐναντίον αἱ ἀποδείξεις περὶ τοῦ τοιούτου πλεονάζουν διὰ τὴν νεολιθικὴν ἐποχήν.

Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι τὰ ἀρχαιότατα ἴχνη τῆς ναυτιλιακῆς ἐν Εὐρώπῃ τέχνης τοὐλάχιστον τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ εἶνε, οὐχὶ λέμβοι ἐκ φλοιοῦ ἢ σανίδες συνερραμμέναι. ἀλλὰ κορμοὶ δένδρων διὰ τοῦ πυρὸς κοιλανθέντες.

Τὰ ἐν ταῖς Ἑλβετικαῖς λίμναις νεώρια πλείστας ἡμῖν παρέσχον μονοξύλους πιρόγας κοιλανθείσας εἰς βυθισμὸν κορμὸν καὶ χειροτεχνηθείσας ἀναλόγως τῆς περιστάσεως. Τὸ μᾶλλον ἄξιον σημειώσεως δεῖγμα τῶν τοιούτων αὐτῶν τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς εὑρέθη παρὰ τὸ Γαλλικὸν Ζουρᾶ, διατηρούμενον δὲ ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Λὸν-Λὲ-Σωνιὲ. ἀριθμοῦ μῆκος μὲν ἐννέα μέτρων καὶ 35 ἑκατοστῶν, πλάτος δὲ 75 ἑκατοστῶν. Ἡ πρῷρα ἐλαφρῶς ὑψουμένη ἐκτείνεται εἰς αἰχμὴν, ἵνα σχίζῃ τὸ ὕδωρ. Ἡ κοιλότης ἀπὸ τοῦ μέρους αὐτοῦ περικαλύπτεται ὑπὸ σανιδώματος ἐξ ἐλάτης καὶ δύναται νὰ δεχθῇ μόνον μικρὰ ἀντικείμενα. Τὸ κῦτος ἐπιμελῶς ἠνωμένον εἰς τρία μέρη εἶνε τρυπημένον. ἀλλὰ τὰς ὀπὰς φράττουν ξύλινοι σκαρμοί. Τὸ σχῆμα τῆς φθαρείσης πρύμνης δὲν φαίνεται. Ἐγένετο σκέψις ὅτι τὸ σκάφος τοῦτο τὸ σκαφὲν ἐν τῷ κορμῷ πελωρίας δρυός, παρουσιάζει διὰ τῆς ὑπάρξεως τῶν τριῶν ἐκείνων ὀπῶν τὰ ἴχνη ἱστῶν. Δύναταί τις ὁμολογουμένως νὰ συλλογισθῇ, ἐὰν ἐτρυπήθησαν διὰ νὰ δεχθοῦν μικροὺς ἱστοὺς ἢ διὰ νὰ δοκιμασθῇ τὸ πάχος τοῦ σανιδώματος.

* * *

Ὁ Ἰωσὴφ Δεσελλὲτ ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Ἐγχειριδίου τῆς Προϊστορικῆς Ἀρχαιολογίας» τοῦ ἐσχάτως ἐκδοθέντος φρονεῖ ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς καὶ ἡ βραδύτερον συμβᾶσα εἰσαγωγὴ τῶν μετάλλων εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν βαθμιαίαν πορείαν καὶ πρόοδον. εἰς βραδεῖαν μετάδοσιν ἀπὸ πλησιοχώρων λαῶν εἰς πλησιοχώρους χώρας εἰς δραστηρίας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ δὴ χάρις εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ναυτιλίας.

Ἡ πρόοδος τῆς θαλασσίας ναυτιλίας. ἐπὶ μακρὸν χρόνον περιορισθεῖσα εἰς τὴν ἀκτοπλοΐαν, διηυκόλυνε μεγάλως τὰς λελογισμένας καὶ ὑπολογισμένας μεταναστεύσεις τῆς προϊστορικῆς Εὐρώπης.

Τὰ πολυάριθμα σκάφη καὶ ἀκάτια τὰ παριστανόμενα εἰς τοὺς βράχους τῆς Σουηδίας. ἅτινα χρονολογοῦνται ἀπὸ τῆς ὀρειχαλκίνης ἐποχῆς. ὑποδεικνύουσι διὰ τῆς παρουσίας των ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἡ τέχνη τῆς ναυτιλίας εἶχε καλῶς ἀναπτυχθῇ εἰς τὸν Βορρᾶν. Εἰς τὴν νεολιθικὴν ἐποχὴν πλεῖστα ἀντικείμενα εἰσαχθέντα καὶ ἰδίως ἡ παρουσία λειψάνων ἰχθύων δυναμένων ν' ἁλιευθῶσι μόνον εἰς τὸν Ὠκεανὸν καὶ ἅτινα εὑρέθησαν ἐντὸς τῶν ἐρειπίων Σκανδιναυϊκῶν μαγειρείων, ἀφήνουν νὰ ὑποτεθῇ ὅτι οἱ Σκανδιναυοὶ εὑρίσκοντο εἰς ναυτικὴν ἐπικοινωνίαν μαζὶ μὲ μὲ ἄλλας Εὐρωπαϊκὰς χώρας.

Ἐὰν ἀφ' ἑτέρου ἀποδεχθῶμεν τὴν γνώμην τοῦ Ἀρμινίου Χίρτ, καθ' ἣν αἱ φυλαὶ αἱ λεγόμεναι ὅτι ἀνήκουν εἰς τὸν Ἰνδογερμανικὸν κλάδον· εἶναι γηγενεῖς Εὐρωπαϊκαί, περιωρισμέναι εἰς τὴν Πομερανίαν καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς περὶ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τοῦ λαξευτοῦ λίθου καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῆς ἐποχῆς τῶν μετάλλων, καὶ ἐὰν ἐπίσης ἀναζητήσωμεν εἰς τὴν κοινὴν μητέρα τῶν Ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν τὴν ὀνοματοθεσίαν τῆς ναυτιλίας. τὴν ὁποίαν ἡ φιλολογικὴ παρομοίωσις ἀνάγει εἰς τὴν ἀρχικὴν γλῶσσαν, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οἱ Ἰνδογερμανικοὶ λαοὶ προέβησαν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῶν κοιτίδι εἰς μεγάλας θαλασσοπλοΐας. Ἀτυχῶς ἡ συγκριτικὴ γλωσσολογία δὲν μᾶς διδάσκει πολλὰ πράγματα ἐπὶ τῶν ὀργάνων. ἅτινα μετεχειρίζοντο τότε πρὸς ναυτιλίαν. Ὁ κ. Δεσελλὲτ γράφει μάλιστα ῥητῶς ἐν τῇ μονογραφίᾳ του :

«Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πλεῖστον τῶν μονοξύλων πιρογῶν, αἵτινες εὑρέθησαν ἐν Εὐρώπῃ, ἀνήκουσι γενικῶς εἰς ἀπροσδιόριστον ἐποχήν. Δὲν δύναταί τις νὰ κατα-

(*) Οἱ παρόχθιοι τοῦ Τίγρητος κατοικοι ἐν Μεσοποταμίᾳ διέρχονται ἀκόμη τὸν ποταμὸν ἐπὶ πεπληρωμένων ἀέρος ἀσκῶν, ὡς παριστῶσιν τὰ ἀρχαῖα ἀνάγλυφα τῆς Νίνου. Ὁ Ι. Καῖσαρ, ὁ Λουκίνιος καὶ ὁ Πλίνιος πληροφοροῦσιν ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι Βρετανοὶ εἶχον πλοιάρια ἐκ καλάμων κεκαλυμμένα διὰ δέρματος, ἅτινα καὶ διαιωνίσθησαν μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὴν Οὐαλλίαν.

τάξῃ εἰς τὴν λιθίνην ἐποχὴν πάντα τὰ ἀκάτια τὰ σῳζόμενα εἰς τὰ Γαλλικὰ μουσεῖα. Καὶ αὐτοὶ οἱ Γαλάται ἀκόμη καὶ αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐχρῶντο μονοξύλων ἀκατίων».

Εἰς τὸ Διεθνὲς Ἀνθρωπολογικὸν καὶ Ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον ἐν Μονάχῳ ὁ κ. Ταμπαριᾶς δὲ Γρανσαῖνι ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτι ἦτο λίαν ἀπίθανον τὸ νομιζόμενον ὅτι τοιαῦτα σκαφίδια ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὴν θαλασσοπλοΐαν. Καὶ ὅμως πρέπει νὰ παρατηρηθῇ ὅτι αἱ πλεῖσται ἐξ αὐτῶν τῶν μονοξύλων πιρογῶν εὑρέθησαν οὐχὶ εἰς λίμνας ἢ ποταμοὺς ἀλλὰ παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης.

Τὰ πλεῖστα τῶν σῳζομένων ἀκατίων ἔχουσι μῆκος 8—10 μέτρων. Συνίστανται ἐξ ἡμίσεος κορμοῦ δένδρου κοιλανθέντος ᾠοειδῶς, καὶ ἅτινα ἔχουσι τὰς δύο ἄκρας πότε ὀρθίας καὶ πότε μακρὰς, πότε τὴν μίαν στρογγύλην καὶ τὴν ἄλλην αἰχμηράν. Τὸ ἐξωτερικὸν φαίνεται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον κατειργασμένον. Εἴς τινα ἐξ αὐτῶν ἐσωτερικῶς διετηρήθησαν ἴχνη διευθετήσεως ἀποδεικνύοντα τὴν μακρὰν πεῖραν, ὅσον ἀφορᾷ τὰ καθίσματα καὶ τὴν ἄνεσιν τῶν κωπηλατούντων.

Ἐλάχιστα πράγματα γνωρίζομεν περὶ τῶν ἀντικειμένων ἅτινα ἐξώθουν τὰ ἀκάτια. Ὁ δόκτωρ Χάμυ νομίζει ὅτι ἀνεκάλυψεν εἴς τινας φυλὰς παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Γουϊνέας τὴν ἀρχὴν τῆς ἐν χρήσει κώπης, ἥτις εἶναι φύλλον φοινικοειδές.

Τὰ Μουσεῖα τοῦ Δουβλίνου, τῆς Κοπεγχάγης, τῆς Λυῶνος καὶ τῆς Διζὸν ἔχουν τοιαῦτα σκαφίδια.

Εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην εὑρέθησαν τοιαῦται ἄκατοι ὡς καὶ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Σκωτίαν.

* * *

Ἡ ὀρεικαλκίνη ἐποχὴ χαρακτηρίζεται φαινομενικῶς διὰ μιᾶς προόδου ἐν τῇ ναυτιλιακῇ τέχνῃ. Πιρόγαι εὑρεθεῖσαι παρὰ τὴν Ἀμπεβὶλ, τὸ Σαὶν-Βαλερῶ καὶ τὴν Σκωτίαν, ἐπιδεικνύουσιν ἀναντίρρητα ἴχνη ἱστῶν.

Ποίαν ὅμως ἐποχὴν ὁ ἱστὸς καὶ τὸ ἱστίον ἐνεφανίσθησαν ἐν Εὐρώπῃ; Οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ εἴπῃ. Ἀλλ' αἱ πλεῖσται τῶν Ἰνδογερμανικῶν γλωσσῶν ἔχουσι κοινὸν τὸ ὄνομα τοῦ ἱστοῦ, οἱ ἀρχαιότατοι δὲ Ἑλληνικοὶ μῦθοι ἀναφέρουσι περὶ ἱστῶν καὶ ἱστίων. Ἐπί πλέον, ἐνῷ αἱ εἰκόνες τῶν Σκανδιναυϊκῶν βράχων δὲν παρουσιάζουν οὐδὲν ἱστίον, εἰς ἓν ξυράφιον τῆς ὀρειχαλκίνης ἐποχῆς ἀνευρίσκεται ἀντιθέτως σκάφος τι τοῦ Βορρᾶ ἔχον ἕνα ἱστόν.

Μολαταῦτα ἡ κώπη ἐπὶ μακρὸν διετηρηθη ὡς μέσον κινήσεως. Τέλος τῆς σιδηρᾶς ἀγκύρας προηγήθη ἐπὶ μακρὸν ὁ λίθος ὁ βαρὺς ὁ ῥιπτόμενος ἁπλῶς εἰς τὸν βυθόν.

Τὸ κυκλικὸν σχῆμα, ἥκιστα χρήσιμον εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ναυτιλίας καὶ χείριστον διὰ τὴν ταχύτητα καὶ τὴν σταθερότητα ἴσως ἐχρησιμοποιήθη εἴς τινα ἐποχὰς ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς θαλάσσαις, διὰ τὰ ἱστιοφόρα σκάφη, τὸ εὑρίσκομεν δὲ ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς τὴν Ἰνδικὴν ὡς καὶ παρά τισι ἁλιευτικοῖς πλοιαρίοις τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Ἐπὶ πλέον ἡ σημερινὴ Εὐρώπη παρουσιάζει ἀκόμη παράδοξα σχήματα ὡς καὶ περίεργα λείψανα τοῦ παρελθόντος. Ὁ κ. Χὰν σημειοῖ ὡς συνερραμμένα σκάφη τὰς μεγάλας καὶ ἀκαταλλήλους ἀκάτους τῶν Ῥάσων ἁλιέων τῆς ἀκτῆς τοῦ Μουρμάνα. Ἀφ' ἑτέρου ὁ κ. Τράγερ ἐγνωστοποίησεν ἐσχάτως τὰς προβιὰς καὶ τὰ γιδοτόμαρα, τὰ ὁποῖα φουσκωμένα εἰς ἀσκοὺς χρησιμεύουσι ἔτι καὶ νῦν εἰς τὰς Ἀλβανικὰς λίμνας.

Εἰς τὰς μεγάλας λίμνας τοῦ Ὀστρόβου καὶ τῆς Ὀχρίδος, πιρόγαι καὶ μονόξυλα ἀκάτια χρησιμεύουσιν ἀκόμη εἰς τὴν ἁλιείαν.

Εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἐν τῇ λίμνῃ Αἴγερι εὑρίσκονται πιρόγαι ἐκ κορμοῦ ἐλάτης κοιλανθέντες. Εἰς τὸ Οὐέλσβαϋλ ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ Ζούγα εὑρίσκονται λέμβοι, τῶν ὁποίων τὸ κῦτος εἶναι κοῖλον μονόξυλον, καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα παραδείγματα.

* * *

Δὲν θὰ περατώσωμεν τὰς γραμμὰς ταύτας χωρὶς νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ Ἀμερικὴ εἶναι ἐξαίρετον πεδίον διὰ τὴν μελέτην τῆς παραβολῆς τῶν πρωτογενῶν μέσων τῆς θαλασσοπλοΐας. Γερμανὸς ναυτικὸς ἀκόλουθος ἐν Βασσιγκτῶνι, ὁ Ε. Φριδερίτσι, ἀφιέρωσε πρὸς τοῦτο μίαν ἐκ τῶν ὡραίων του ἐθνολογικῶν μονογραφιῶν ἐπὶ τῶν Ἰνδῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ ἀξιομνημόνευτος αὕτη πραγματεία πλήθει εἰς λεπτομερείας ἐπὶ τῶν τεχνικῶν ζητημάτων τῆς γεωγραφικῆς ἐπεκτάσεως τῶν διαφόρων ναυτιλιακῶν τύπων: ἡ βάλσα ἢ Ἀμερικανικὴ σχεδία, γνωστὴ καὶ ἀπὸ ἄλλα ὀνόματα, οἷον ζαγκάδα, κάζοτ, πίπερι, πουέρο [illegible] τὸ κυκλικὸν σκάφος—ἡ ἐκ φλοιῶν λέμβος—ἡ [illegible] τῆς μεσημβρινῆς Χιλῆς, μεσάζουσα μεταξὺ λέμβου καὶ πιρόγας—ἡ μονόξυλος ἄκατος—καὶ ἡ πιρόγα.

Ἡ τελευταία τελειοποίησις τοῦ προηγουμένου τύπου εἶχε τὰ γεῖσα ὀλιγώτερον ὑψωμένα ἐν τῇ πρώρᾳ καὶ τῇ πρύμνῃ. Κατ' ἀρχὰς περιορίζεται εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς εἰς τὰς νήσους τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, τὸ Μεξικὸν, τὰς Ἀντίλλας καὶ τὴν Γουιάναν. Ὁ κ. Φριρεδίτσι δὲν λησμονεῖ νὰ περιγράψῃ οὔτε τὴν κώπην οὔτε τὸ ἱστίον (γνωστὰ μόνον εἰς τοὺς Μάγιας, τοὺς Περουβιανοὺς καὶ ἴσως τοὺς Καραΐβας πρὸ τῆς εἰσελάσεως τῶν Εὐρωπαίων), οὔτε τὴν ἄγκυραν, οὔτε τὸ ἕρμα, τέλος συνεπλήρωσε τὸ ἔργον του διὰ εὐσυνειδήτου ἐρεύνης ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων τῶν Ἰνδῶν τῆς Ἀμερικῆς, τῶν ταξιδίων των, τῶν ἁλιειῶν των καὶ κυνηγεσίων, τῶν ὁδῶν καὶ ἐμπορικῶν σταθμῶν των, τῆς ποταμείου κυκλοφορίας καὶ τῶν ναυτικῶν ἀγορῶν, τῶν ναυτικῶν ἐπιστρατειῶν καὶ ἐν γένει τῆς ναυτικῆς αὐτῶν ζωῆς τῆς τε δημοσίας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς τοιαύτης.

Ὁπωσδήποτε τὰ ἐφόδια ἐφ' ὧν δύναταί τις νὰ στηριχθῇ δὲν εἶνε πολλά. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ὀλίγα ταῦτα δύναται νὰ προβῇ ὁ εἰδικὸς εἰς τὴν τὴν σύγκρισιν, ἵνα ἐξαγάγῃ τὰ συμπεράσματά του.

[Ἐκ τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεωρήσεως» τῶν Παρισίων].

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Θ. Λ. ΘΩΜΑ

Η ΑΡΣΙΝΟΗ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΕΝΤΕ ΠΡΑΞΕΙΣ

Τυχοῦσα τοῦ Α'. Βραβείου τοῦ Παντελιδείου δραματικοῦ ἀγῶνος τῇ 8 Ἰουνίου 1908.

Ὁ κ. Σ. Λ. Θωμᾶς

ΠΡΟΣΩΠΑ

Λυσίμαχος, βασιλεὺς τῆς Θρᾴκης.
Ἀγαθοκλῆς, υἱὸς τοῦ Λυσιμάχου καὶ διάδοχος.
Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνός.
Σέλευκος, βασιλεὺς τῆς Συρίας.
Ἀλέξανδρος, υἱὸς τοῦ Ἀγαθοκλέους καὶ τῆς Λυσάνδρας.
Ἀμύντας, παιδαγωγὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου.
Λεύκιππος, υἱὸς τοῦ Λυσιμάχου καὶ τῆς Ἀρσινόης.
Ἀρσινόη, σύζυγος τοῦ Λυσιμάχου.
Λυσάνδρα, σύζυγος τοῦ Ἀγαθοκλέους.
Νίκαια, ἔμπιστος θεράπαινα τῆς Ἀρσινόης.
Οἰωνοσκόποι.
Θεράπαιναι.
Στρατιῶται.
Φρουροί.
Ἄρχοντες.

Η ΑΡΣΙΝΟΗ

Τὴν 8ην Ἰουνίου τρέχ. ἔτους ἀνεγνώσθη ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ν. Πολίτου, ὡς εἰσηγητοῦ, ἡ κρίσις ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων εἰς τὸν Παντελίδειον δραματικὸν ἀγῶνα ἔργων. Ἐκ τῶν 58 ὑποβληθέντων ἔργων μεταξὺ τῶν πρώτων ἦλθε καὶ τοῦ πρώτου χρηματικοῦ βραβείου ἔτυχεν ἡ «Ἀρσινόη» τραγῳδία, ἣν ἔγραψε νεαρὸς συγγραφεύς, ὁ κ. Θωμᾶς Λ. Θωμᾶς.

Εἶναι ἡ δευτέρα φορά, καθ' ἣν ἔργον τοῦ ἀσχολουμένου εἰς τὸ πεζότατον ἔργον τοῦ στενογράφου τῆς Βουλῆς νεαροῦ ποιητοῦ βραβεύεται ἐν διαγωνισμῷ. Τὸ παράρτημα τῶν «Ἀθηνῶν», ὅπερ μετεξὺ τῶν σκοπῶν αὐτοῦ ἔθετο καὶ τὴν ἐμφάνισιν παντὸς ὑγιοῦς προϊόντος ἐν τῇ συγχρόνῳ φιλολογικῇ παραγωγῇ, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ δημοσιεύσῃ καὶ τραγῳδίαν βραβευθεῖσαν, ἥτις παρ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἀτελείας ἔν τισι, μικρὰς ἄλλως τε καὶ διορθωθείσας νῦν, μετὰ τὴν κρίσιν καὶ τὴν βράβευσιν, εἶναι ἔργον, ὅπερ πολλὰ ἔχει δικαιώματα ἐπὶ τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ φιλολογικοῦ κόσμου. Ἡ ὑπόθεσις τῆς «Ἀρσινόης» καὶ ὡραία εἶναι καὶ δραματικωτάτη ὄντως, λίαν δ' ἐπιμελῶς ὁ ποιητὴς ἐξέλεξε ταύτην πρὸς δραματοποίησιν.

Ἡ Ἀρσινόη, σύζυγος τοῦ βασιλέως τῆς Θρᾴκης Λυσιμάχου, ἐνὸς τῶν στρατηγῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, εἶναι θυγάτηρ τοῦ Σεύθου, βασιλέως τῶν Ὀδρυσῶν. Ἡ Ἀρσινόη ὑφίσταται τῆς Φαύστας τὸ πάθημα. Ἐρᾶται ἐμμανῶς τοῦ Ἀγαθοκλέους, υἱοῦ ἐκ πρώτου γάμου τοῦ συζύγου της, ἀλλ' ὁ Ἀγαθοκλῆς εἶναι νυμφευμένος. Ἔχει σύζυγον τὴν Λυσάνδραν, θυγατέρα τοῦ Πτολεμαίου.

Τοῦτο ὅμως ἀντὶ προσκόμματος καὶ σωφρονισμοῦ τοὐναντίον διακαέστερον καθιστᾷ τὸ πάθος τῆς Ἀρσινόης. Τολμηροτάτη ἡ γυνὴ αὕτη φθάνει μέχρι τοῦ σημείου ν' ἀπειλῇ μὲν τὸν πρόγονόν της ὅπως ὑποκύψῃ εἰς τὸν ἔρωτά της, τὴν δὲ σύζυγόν του Λυσάνδραν ἐπιτάσσει νὰ φύγῃ ἐκ τῶν ἀνακτόρων, ὅπως τῆς ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸν Ἀγαθοκλέα.

Ἀλλ' ὁ Ἀγαθοκλῆς ἀπορρίπτει τὸν ἀνόσιον ἔρωτα καὶ ἡ Ἀρσινόη βαίνουσα τότε πρὸς ἐκδίκησιν συνεννοεῖται κάτι φοβερώτερον, λαβοῦσα συνένοχον τὸν φιλοξενούμενον ἐκεῖ ἀδελφόν τῆς Λυσάνδρας Πτολεμαῖον τὸν Κεραυνόν.

Ἡ Ἀρσινόη ὑπόσχεται εἰς τὸν Πτολεμαῖον τὸν Κεραυνὸν τὴν διαδοχὴν ἐν τῷ θρόνῳ τῆς Θρᾴκης, ἂν φονεύσῃ τὸν σύζυγον τῆς ἀδελφῆς του καὶ πρόγονόν της Ἀγαθοκλῆ.

Ὁ Πτολεμαῖος πείθεται καὶ μετὰ τῆς Ἀρσινόης τότε διαβάλλει πρὸς τὸν Λυσίμαχον τὸν ἴδιον αὐτοῦ υἱὸν Ἀγαθοκλῆ ὡς ἐπιβουλευόμενον τὴν ζωὴν του διὰ νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον του.

Ὅταν δὲ μετὰ σειρὰν ἐγκλημάτων καὶ περιπετειῶν μένῃ κενὸς καὶ ἄνευ διαδοχῆς ὁ θρόνος τῆς Θρᾴκης, τότε ὁ Πτολεμαῖος νυμφεύεται τὴν ἀπαισίαν Ἀρσινόην.

Ἀλλ' ἡ Νέμεσις ἐπέρχεται ταχεῖα. Οἱ Γαλάται κατακλύζουσι τὴν Μακεδονίαν καὶ ὁ Πτολεμαῖος δυσπιστεῖ πρὸς τὴν ἰδίαν σύζυγον ὡς μεριμνῶσαν τώρα ὑπὲρ τῶν τέκνων της καὶ ἐπιβουλευομένην τὴν ζωήν του.

Καὶ ὁ Πτολεμαῖος φονεύει τὰ τέκνα τῆς Ἀρσινόης τὰ ἐκ τοῦ Λυσιμάχου ἐντὸς τῶν μητρικῶν της ἀγκαλῶν, αὐτὸς δὲ μετ' οὐ πολὺ πίπτει μαχόμενος κατὰ τῶν Γαλατῶν.

Τοιαύτη ἡ φοβερὰ ὄντως ἱστορία τῆς Ἀρσινόης, ἣν ἀνέλαβε καὶ ἐδραματοποίησε μετὰ τέχνης καὶ ζωῆς πολλῆς καὶ ποιητικῆς ἐμπνεύσεως ὁ κ. Θ. Θωμᾶς ὑποσχόμενος ἔργα κρείττονα βεβαίως κατὰ τὸ μέλλον. Διότι ἀναμφισβητήτως ἔχει ἰδιοφυΐαν δραματικοῦ συγγραφέως καὶ ἡ «Ἀρσινόη» εἶναι ἔργον πολλῆς προσοχῆς.

Θ. Λ. ΘΩΜΑ

Η ΑΡΣΙΝΟΗ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

(Αἴθουσα ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῆς Λυσιμαχείας).

ΣΚΗΝΗ Α'.

Ἀρσινόη Νίκαια,

ΝΙΚΑΙΑ

Συγχώρησον τὴν τόλμην μου, βασίλισσα.
Οὔτε τὸ σέβας οὔτε τὴν εὐλάβειαν,
ἥτις πρὸς σὲ ἁρμόζει, παρορῶ ποσῶς.
Ἀπέραντος ἀγάπη καὶ εἰλικρινὴς
ὠθεῖ πικρούς μου λόγους εἰς τὸ στόμα μου.

ΑΡΣΙΝΟΗ (δυσανασχετοῦσα)

Τῶν συμβουλῶν σου ἔληξε τὸ στάδιον
καὶ εἰς ἐπιτιμήσεις τώρα προχωρεῖς;

ΝΙΚΑΙΑ

Ἐὰν ἐνδοιασμοί μου συνεκράτησαν
τὴν γλῶσσάν μου δεσμίαν μέχρι σήμερον,
ὁ κίνδυνός σου λύει τὰ δεσμὰ αὐτῆς.
ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σου παλαίουσα
δὲν θὰ σιγήσω μέχρι τῆς ὑστάτης μου
πνοῆς.

(Προχωροῦσα πρὸς τὴν Ἀρσινόην, ἐντόνως)

Νομίζεις, ὅτι ἔρως σου σφοδρὸς
τὰς φρένας σου σαλεύων σὲ ἀποπλανᾷ
πρὸς αἰσχροτάτην πτῶσιν, πρὸς ἀτίμωσιν;
Ὄχι. Δὲν εἶναι τοῦτο ἔρως, ἄνασσα,
ἀλλὰ μανία, ἥτις σὲ καθοδηγεῖ
ἐχθρὰν καὶ πρὸς τὸν θρόνον καὶ τὸν σύζυγον.
Μόνον αὐτὴ συντρίβει ἀκατάσχετος
δεσμοὺς ἱερωτάτους, ὡς ὁ τῆς στοργῆς.
Αὐτή, αὐτὴ ὡς θῦμά της οἰκτρὸν σ' ὠθεῖ
εἰς τὸν φρικώδη ἔρωτα, τὸν ἐναγῆ,
πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέα, σὲ τὴν μητρυιὰν
πρὸς τὸν υἱὸν τὸν πρῶτον τοῦ συζύγου σου
ἐξ ἄλλης του συζύγου, πρὸς τὸν ἀδελφὸν
τοῦ νεαροῦ Λευκίππου καὶ τῶν ἄλλων σου
τρυφερωτάτων τέκνων, σὲ τὴν σύζυγον
τοῦ ἄνακτος τῆς Θρᾴκης πρὸς τὸν σύζυγον
τῆς ἀγαθῆς Λυσάνδρας...

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἐπιτακτικῶς)

Παῦσον, Νίκαια.
Τῆς Ἐρινύος ταύτης μόνον τ' ὄνομα
εἰς τίγριν μεταβάλλει καὶ τὴν ἔλαφον.
Ἡ προφορά του ἡ κακόηχος ἀρκεῖ
νὰ συνταράξῃ τὰς ἁρμονικὰς ἠχοὺς
ἐαρινῆς πρωίας, ὡς ἐξαφνικὴ
καὶ φοβερὰ βροντή, ἡ δὲ ἀνάμνησις
νὰ δηλητηριάσῃ πᾶσάν μου χαράν.
Καὶ ἡ γενναιοτέρα μου ὑπομονὴ
πρὸ τοῦ ἀκούσματός του ἐξατμίζεται,
ὡς πρὸ καμίνου φλογερᾶς δρόσου σταγών.
Αὐτὴ βυθίζει τὸν χρυσοῦν μου ἔρωτα
εἰς σκότος καὶ μανίαν καὶ εἰς ὄλεθρον
κι ἀποστειρώνει τὰς πηγὰς τοῦ οἴκτου μου
καὶ τοῦ ἐλέους εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς.

ΝΙΚΑΙΑ (ἔν τινι δειλίᾳ)

Ἀλλὰ δὲν πταίει ἡ ταλαίπωρος αὐτή.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἀντὶ νὰ μὲ πραΰνῃς σὺ ἡ μέτοχος
χαρᾶς μου πάσης, πάσης δυστυχίας μου,
μοῦ ἀναξαίνεις πάλιν φοβερὰν πληγήν;
Κόρη τοῦ Σεύθου (1), ἄνακτος τῶν Ὀδρυσῶν,
ἀνεπτυσσόμην εἰς τὸ μέγαρον αὐτοῦ,
ὥσπερ εὐῶδες ἄνθος καλλιπέταλον,
κληρονομίαν ἔχουσα τὸ στέμμα του
καὶ γάμον ὀνειρώδη ἀναμένουσα
πρὸς τὴν κληρονομίαν μου ἀντάξιον
καὶ πρὸς τὸ σφρῖγος δέκα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν.
Ἀλλὰ δεινός, δεινότατος ὁ κίνδυνος
ὁ ἐκ τοῦ Λυσιμάχου, τοῦ συζύγου μου,
—πρὸς τοῦτον ἐπολέμει τότε ὁ πατήρ,—
ἠπείλησε τὸ κράτος, φεῦ, τῶν Ὀδρυσῶν.

(1) Ἡ Ἀρσινόη κατὰ τὸν Πλούταρχον ἦτο θυγάτηρ τοῦ Πτολεμαίου καὶ τῆς Βερενίκης, ἀλλὰ προετιμήθη ἐν τῷ δράματι ἡ σημειουμένη ἱστορικὴ μεταβολὴ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἀποτροπιασμοῦ, ὃν ἐμπνέει σήμερον ὁ μεταξὺ στενωτάτων συγγενῶν γάμος, διότι τὴν ἑτεροθαλῆ αὐτῆς ἀδελφὴν Λυσάνδραν ἔλαβε σύζυγον ὁ Ἀγαθοκλῆς καὶ τὴν Ἀρσινόην ταύτην μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λυσιμάχου ἔλαβε σύζυγον ὁ ἑτεροθαλὴς ἀδελφός της Πτολεμαῖος, ὁ ἀμφιθαλὴς τῆς Λυσάνδρας ἀδελφός. [Σημείωσις συγγραφέως]

Κ' εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην τὴν ὀδυνηρὰν
τὸν γάμον ὁ πατήρ μου μηχανεύεται
τὴν κόρην του προσφέρων ἱλαστήριον
πρὸς τὴν εἰρήνην θῦμα.

(Θλιβερῶς)

Δάκρυα πικρὰ
τὰς παρειὰς κρυφίως καταβρέχουσιν,
ἀλλὰ σιγᾷ τὸ στόμα μου. Ὁ γάμος μου
μειώνει τὴν πικρίαν γέροντος πατρὸς
κ' εἰς συμμαχίαν τρέπει τὴν ὑποταγὴν
καὶ εἰς ἐλευθερίαν τὴν δουλείαν μου

(Μετὰ μικρὰν σιγήν)

Ἀλλ' ἂν εἰς τὴν ἀνάγκην ὑποκύπτουσα
τοῦ Λυσιμάχου ἔγινα ἡ σύζυγος,
οἱ πόθοι, τοὺς ὁποίους ἐφυλάκισα
ἐντὸς τοῦ στήθους, κόρη ἀναμένουσα
τοῦ βίου παραστάτην, νέον, ἥρωα,
τὴν φυλακὴν των ταύτην δὲν κατέλιπον
εἰς τὸν ἀπηνθισμένον ἔρωτα αὐτοῦ,
ἀλλὰ ἀνεπαισθήτως γιγαντούμενοι
ἀπεῖδον, ὡς πρὸς μέγαν ἐλευθερωτήν,
πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέα...

ΝΙΚΑΙΑ

Τοῦ συζύγου σου
υἱόν, πατέρα ἔκτοτε καὶ σύζυγον.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Οὔτε πατέρα τότε οὔτε σύζυγον.
Ὡραῖον νεανίαν, ἥρωα γλυκύν.

(Μετά τινα σιγήν, ἐν αὐξανούσῃ πικρίᾳ)

Ὡς πλάνον ὅμως ὄνειρον, ἀπατηλόν,
τὸ ἴνδαλμα τῆς μόνης εὐτυχίας μου
ἐπέπρωτο εἰς τέφραν νὰ διαλυθῇ,
πρὶν ἢ ἐγγίσω τοῦτο ἡ τριστάλαινα.
Ἐκ τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὴν Θρᾴκην ἔπλεε
πολεμικὴ τριήρης φέρουσα δεινὸν
καταστροφέα τῆς ἐλπίδος μου αὐτῆς,
τοῦ ἔρωτός μου δήμιον ἀνηλεῆ,
ἀποτροπαίαν κόρην, τὴν μνηστὴν αὐτοῦ.

(Ἀγρίως πως)

Ὦ θύελλα, μανία σὺ τῆς φύσεως,
ἡ μέχρι τῆς θαλάσσης ταπεινώνουσα
τὰς σκοτεινὰς νεφέλας καὶ μέχρις αὐτῶν
τὰ κύματα τοῦ πόντου ἀνυψώνουσα
καὶ ὡς κελύφη ἐλαφρά, ὡς παίγνια,
τὰς στερεὰς πεντήρεις καταθραύουσα,
πρὸς ποῖον ἆρά γε σημεῖον τοῦ Ὠκεανοῦ
τὴν φοβερὰν πνοήν σου τότε ἔστρεψας ;

ΝΙΚΑΙΑ (ἐν θλίψει)

Βασίλισσ' ἀδικοῦσα, ὅσον δυστυχής,
τῆς ἱστορίας ταύτης σου τὸ ἄκουσμα,
τὸ μυριάκις ἤδη ἐπαναληφθέν,
πικρίαν νέαν μοὶ κομίζει πάντοτε.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Εἰς τοῦ κινδύνου τούτου τὴν προσέγγισιν
ὁ κρύφιός μου πόθος ὥρμησε ταχύς,
τῶν δισταγμῶν μου πάντων ἤδη νικητής,
πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέα ἐκ τοῦ στήθους μου,
ὡς ἀστραπὴ ἐκ νέφους, ὅπερ συγκρατεῖ
εἰς σπλάγχνα ἐρεβώδη πλῆθος κεραυνῶν.
Εἰς μάτην, μάτην ὅμως, Νίκαια καλή.
Πρὸς τὸ Αἰγαῖον ἀενάως ἔστρεφε
τὸ βλέμμα πλῆρες πόθου ὁ Ἀγαθοκλῆς
κ' εἰς τὰς ἀγκάλας του ἐδέχθη ἔπειτα
τὴν ἀηδῆ μνηστήν του, ἀπειλὴν δεινὴν
περιφρονήσας, ὅπως καὶ τὸν ἔρωτα.
Τὰ σώματά των ἥνωσεν ὑμέναιος
καὶ τὰς καρδίας ἔρως ἀδιάλειπτος,
ἐν ᾧ τὴν δυστυχίαν καὶ τὰ δάκρυα
παρὰ τῆς εἱμαρμένης ἔλαβον ἐγώ,
ἡ ἄνασσα, ὡς κλῆρον ἀναφαίρετον.

(Ἀποτόμως)

Ἀλλ' ὄχι. Ἂν ταράσσουν τὴν γαλήνην των
οἱ στεναγμοί μου, ὡς ὑπόκωφοι βρονταί,
ὡς καταιγίς, τὸ πάθος μου ἂν ἐκραγῇ,
θὰ σβέσῃ τὴν αἰθρίαν τῆς ζωῆς αὐτῶν.

ΝΙΚΑΙΑ (βλέπουσα πρὸς τὰ παρασκήνια)

Βασίλισσα, σιώπησον. Ὁ Βασιλεὺς
μετὰ τοῦ Πτολεμαίου ἔρχονται ἐδῶ.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Κάπου πλησίον πρόσμενε διαταγάς:

(Ἡ Νίκαια ἐξέρχεται)

ΣΚΗΝΗ Β'.

Ἀρσινόη, Λυσίμαχος, Πτολεμαῖος

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Χαῖρέ μου Ἀρσινόη, σύζυγε καλή.
Τῶν τελευταίων ἡμερῶν μου στόλισμα,
διὰ παντὸς εὐτύχει.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Χαῖρε, βασιλεῦ.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (τῷ Πτολεμαίῳ, ὅστις ἀκολουθῶν τὸν Λυσίμαχον ἔστη εἰς ἀπόστασιν ἀπ' αὐτοῦ).

Πρόσελθε, Πτολεμαῖε, εὐγενὲς βλαστὲ
φιλτάτου μοι ἑταίρου καὶ συμμαχητοῦ.

ΑΡΣΙΝΟΗ (τῷ Πτολεμαίῳ, ψυχρῶς)

Γενναῖε ξένε . . .

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Εὔχομαι, βασίλισσα,
προστάται σου νὰ εἶναι οἱ Ὀλύμπιοι.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἰδίᾳ, ἐν ᾧ κάθηται μετὰ τοῦ Λυσιμάχου ἐπὶ θρόνων)

Μισῶ τὸν ἀδελφόν της ὅσον καὶ αὐτήν.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (τῷ Πτολεμαίῳ)

Ἡ εἰς τἀνάκτορά μου παρουσία σου
πληροῖ χαρᾶς μεγάλης τὴν καρδίαν μου.
Ἀφθίτου δόξης ἄθλα, θρίαμβοι νικῶν,

γιγάντων ἐκστρατεία, ἄμιλλα θεῶν,
τὴν κοιμισμένην μνήμην μ' ἀφυπνίζουσιν.
Ἀναφυλλίζω πάλιν τοῦ βιβλίου μου
τὰς εὐκλεεῖς σελίδας καὶ ἱλιγγιῶ
τὴν ἱστορίαν μου ἀναμετρῶν ἐγώ,
ἐγὼ αὐτὸς ὁ γράψας τὸ βιβλίον μου.
Ἀλλ' ἤδη λέγε, ξένε μου καὶ συγγενές,
—οἱ τύποι τῆς ξενίας οἱ φιλόφρονες
πρὸ τοῦ συνήθους χρόνου ἂς σιγήσωσιν.
Οἱ τύποι τῆς οὐσίας εἶναι πρόσχημα
καὶ τούτους ἡ ἀγάπη δὲν ἀνέχεται.—
τῆς ἀδελφῆς ὁ πόθος μόνον σ' εἵλκυσε
μέχρι τῶν ἀνακτόρων μου ἢ οἱ θεοὶ
εὐμένειαν μεγάλην μοὶ παρέχουσι
νὰ δείξω τῆς φιλίας μου τεκμήρια
πρὸς τὸν υἱὸν συμμάχου καὶ συναθλητοῦ ;

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Τὸ φίλτρον κ' ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἀδελφήν,
τοῦ διαδόχου καὶ υἱοῦ σου σύζυγον,
δὲν μὲ ἑλκύουν μόνα, φίλε βασιλεῦ,
μακρὰν τῶν ἀνακτόρων ἰσχυροῦ πατρός.
Πόθος γενναῖος, μέγας, πόθος δίκαιος,
ὅστις κατῴκει ἐκ παιδὸς τὰ στήθη μου
κ' ἔπαλλε τὴν καρδίαν μου ἀκοίμητος,
τραῦμα δεινὸν ἐδέχθη παρὰ τοῦ πατρός.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Συγκίνησιν νὰ κρύψῃς μάτην προσπαθεῖς.
Τίς ὁ σφοδρός σου πόθος ; Τίς ἡ τοῦ πατρὸς
δυσμένεια, ἡ τόσον ἀπροσδόκητος ;
Ἂν ἡ συγκίνησίς σου αὕτη δύναται
εἰς ὦτα νάντηχήσῃ φίλου σού τινος,
εἰπέ την ἀδιστάκτως πρῶτον εἰς ἐμέ.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ὡς πρῶτος τοῦ πατρός μου νόμιμος βλαστὸς
προέτρεχον τὸν δρόμον τὸν τρισευτυχῆ,
ὅστις ὡς τέρμα ἔφθανε τὸν θρόνον του.
Διάδοχος τοῦ θρόνου ἐξελάμβανον
τὸν θρόνον τοῦτον τῆς Αἰγύπτου κτῆμά μου,
ὁπότε ἀναιτίως, ἄνευ ἀφορμῆς
ὥρισεν ὁ πατήρ μου ὡς διάδοχον
νεώτερον υἱόν του, ἀδελφὸν ἐμοῦ.
Δίκαιαι ἱκεσίαι καὶ παράπονα
ἀπέβησαν εἰς μάτην, φοβερὰ δ' ὀργή,
ἡ ἐκ τῆς ἀδικίας, συνεσκότιζε
τὰς φρένας καὶ μὲ ὤθει πρὸς ἐκδίκησιν.
Ἵνα δὲ μὴ ἰσχύσῃ πλέον ἡ ὀργὴ
τῆς δοκιμαζομένης μου στοργῆς, ταχὺς
ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἦλθον πρὸς τὴν ἀδελφήν.

(Μετὰ σιγήν)

Ἀλλ' ἄνευ θρόνου μ' εἶναι ἡ ζωὴ μηδέν.
Ἤλπιζον δι' ἐκείνου, ἔζων κ' ἔχαιρον.
Τὰ στέρνα μου καὶ πάλιν ἀγωνίζονται
νὰ συγκρατῶσι τῶν παλμῶν τὴν πλήμμυραν
εἰς τὴν σφοδρὰν τοῦ πόθου μου ἀνάτασιν.
Εἰς τὸν ἀγῶνα θρόνου πάντ' ἀφιερῶ.
Ἡμέραν βασιλέως μίαν προτιμῶ
ἢ ἔτη ἑκατὸν κοινοῦ τινος θνητοῦ.
Τἀνάκτορα ἀφῆκα τοῦ κακοῦ πατρός,
καὶ τὴν ὁδὸν χαράττω ἄλλου μέλλοντος.
Ζητῶ πολέμους, νίκας, δάφνας, αἵματα,
περιπετείας, ἔστω, θλίψεις, συμφοράς,
ἀρκεῖ νὰ γίνῃ τέλος τῶν ἀγώνων μου
ἓν κράτος καὶ εἷς θρόνος, κράτος, θρόνος μου.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἰδίᾳ, παρακολουθήσασα μετὰ προσοχῆς τοὺς λόγους τοῦ Πτολεμαίου, ἐν ταραχῇ αὐξανούσῃ.)

Ποίας ἰδέας ἄφρονος ἀναλαμπὴ
ἐξαίφνης εἰσβαλοῦσα εἰς τὰς σκέψεις μου
λάμπει καὶ καίει, φθείρει καὶ ζωογονεῖ ; !...

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Εἶναι ὡραῖον, μέγα, εἶν' ἐξαίρετον
ὁ θρόνος βασιλέως, θεῖον δ' ἀληθῶς
μεγάλου βασιλέως θρόνος εὐτυχής,
τῶν ἀγαθῶν τὸ τέρμα καὶ κορύφωμα.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Κατὰ τῆς δυσμενείας τοῦ πατρὸς λοιπὸν
ἐπαναστάτης οὕτω πως κηρύσσεσαι,
χωρὶς καὶ νἀσεβήσῃς κατὰ τοῦ πατρός ;

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Καὶ ἀνὰ τὴν εὐρεῖαν ἔκτασιν τῆς γῆς
νὰ πλάττω μόνος νέαν τύχην ἄρχομαι.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἂν καὶ τὸ πάθημά σου, ὅσον κ' ἡ στοργή,
μὲ συγκινοῦν βαθέως, μεταξὺ πατρὸς
καὶ τέκνου ἐριζόντων οὐδὲν δύναμαι.
Εἰς τοὺς θερμούς σου λόγους ὅμως σήμερον
μετὰ χαρᾶς μεγάλης ἀνεγνώρισα
τοῦ γένους σου τὸ πνεῦμα τὸ δραστήριον,
τὸ φρόνημα τὸ μέγα καὶ τὸ ὑψηλόν.
Συμπαραστάτην εἶχον τὸν πατέρα σου
εἰς τὴν τολμηροτέραν τῶν ἐκστρατειῶν,
ὅσας ὁ ἀνατέλλων εἶδεν ἥλιος.
Ὦ χρόνοι τῶν θριάμβων, χρόνοι τῶν δαφνῶν,
καθ' οὓς ἡ δοξασμένη στρατηγῶν πλειὰς
ὑπὸ τὸν στρατηλάτην τὸν θεσπέσιον
τὰ σπλάγχνα τῆς Ἀσίας ἠροτρίωσε
καλλιεργοῦσα σπόρον τοῦ πολιτισμοῦ !

(Ἐν ἐξάρσει)

Ὡς κολοσσός τις μέγας, ἀπαράμιλλος,
κατέπληξε τὸν κόσμον ὁ Ἀλέξανδρος.
Μεγαλουργὸς πνοή του ἔδωκε ζωὴν
εἰς ὀνειρώδη τέκνα, εἰς ἰνδάλματα
τῆς ὑψιπετεστέρας τῶν φαντασιῶν,
κ' ἡ κεφαλή του ἤγγισε τὰς κορυφὰς
τὰς ἄκρας τοῦ Ὀλύμπου, ὅπου τῶν θεῶν
οἱ πόδες καταφθάνουν, καὶ τὸ βῆμά του
τὴν οἰκουμένην ὅλην διεσκέλισεν.
Αἰχμάλωτον τὴν Νίκην ἅπαξ συλλαβὼν

εἶχεν ὡς προπομπόν του ταύτην διαρκῶς
καὶ ὀπισθοφρουράν του ὕμνους τῶν λαῶν.
Καὶ ἡ ταχεῖα Φήμη ἡ εὐσάλπιγγος
πρὸ τῶν μεγάλων ἄθλων του δὲν ἤρκεσε
καὶ ἀντὶ ταύτης κεραυνῶν τὰ στόματα
ἐβροντοφώνουν ἄθλους ὅπου ζῇ θνητός.
Πέραν τοῦ Γάγγου τέλος, πέραν τοῦ Ἰνδοῦ
εἰς θεῖον ἄθλον ἔφθασεν, ὡς τέρμα του.
Ἤνωσεν ἡ ἰσχύς του ἐπὶ τὸ αὐτὸ
παντὸς λαοῦ τὰ σκῆπτρα καὶ τὴν δύναμιν.
Ἑλλὰς τὸ μέγα κράτος, βασιλεὺς αὐτός.
Ἡμεῖς δ' οἱ στρατηγοί του, ὅσους σήμερον
διχόνοιαι χωρίζουν, μῖσος, αἵματα,
εἰς τὸ πυρσεῦον βλέμμα του ἑνούμενοι
ᾠκοδομοῦμεν τότε, ὥσπερ χεῖρές του,
τὸ καταρρέον τώρα μεγαλούργημα.

(Μετὰ σιγήν)

Τὸ παρελθόν μου πάλιν μὲ προσείλκυσε.
Πᾶς, ὡς ἐγώ, γηράσκων, μὴ δυνάμενος
τὴν δόξαν νὰ ἐλπίζῃ εἰς τὸ μέλλον του,
ἐκ παρελθούσης δόξης ἡδονὴν ἀντλεῖ.
Εἴθε, τοῦ Πτολεμαίου ἄξιε υἱέ,
θεοὺς εἰς τὸν ἀγῶνά σου τὸν εὐγενῆ
νὰ ἔχῃς παραστάτας σου καὶ βοηθούς.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Οἱ ἀνωτέρω. Ἀγαθοκλῆς, Δυσάνδρα, Ἀλέξανδρος

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (κρατοῦσα ἐκ τῆς χειρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἐν ᾧ ἀκολουθεῖ περιχαρὴς ὁ Ἀγαθοκλῆς)

Ἐμπρός, γλυκύ μου τέκνον. Ἀποδειλιᾷς;
Ἱρὸ τοῦ καλοῦ σου πάππου ἐπανάλαβε
τ' ὡραῖον παιγνιδάκι σου. Δὲν θέλεις; Πῶς;
Τὴν περικεφαλαίαν τὴν ἀγέρωχον
καὶ τὴν μακράν σου σάρισσαν περιφρονεῖς;

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (τῷ Λυσιμάχῳ)

Ὁ νεαρὸς υἱός μας ἐξεμάνθανε
τοῦ φοβεροῦ πολέμου τὰ ψελλίσματα.
Πρὸ τοῦ κατόπτρου, πάτερ, εὕρομεν αὐτὸν
μαχόμενον μὲ μένος ὄχι παιδικόν.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (τῷ Λυσιμάχῳ)

Ἐχθρός του ἡ εἰκών του ἐχρησίμευε
κ' ἐθραύοντο τὰ ὅπλα του τὰ ξύλινα
εἰς τοῦ κατόπτρου τὸν χαλκὸν τὸν δύσκαμπτον.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (τῷ Ἀλεξάνδρῳ)

Ἀκόμη ἐνδοιάζεις; Συνοφρύωσον
τὸ πρόσωπον καὶ δράμε ὑπερήφανος
μὲ γυμνωμένον ξίφος πρὸς τὸν πάππον σου.

(Ὁ Ἀλέξανδρος τρέχει μετὰ παιδικῆς ἀφελείας πρὸς τὸν Λυσίμαχον)

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (λαμβάνων τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ κατερχόμενος ἐκ τοῦ θρόνου)

Ὦ τοῦ Ἀγαθοκλέους μου διάδοχε,
τῆς γενεᾶς μου κρίκε, ἡ νεότης σου
χύνει ζωὴν σφριγῶσαν εἰς τὸ σῶμά μου
κ' ἐαρινῶν ἀνθέων ἄρωμα φυσᾷ
εἰς τὴν ψυχήν.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἰδίᾳ, μετὰ πάθους, κατερχομένη καὶ ἐξ ἐκ τοῦ θρόνου καὶ παρατηροῦσα μετὰ μίσους τὴν Λυσ δραν στηριζομένην εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Ἀγαθοκλέους)

Λυσάνδρα, τέρας, θώπευσον
τὴν χεῖρα τοῦ συζύγου σου τὴν σιδηρᾶν
καὶ σφίξον εἰς τὸ στῆθός σου τὸ στῆθός του
τὸ λάσιον μὲ ὅλην σου τὴν δύναμιν.
Ματαία ἀποβαίνει ἡ ἀγάπη σου
Ὅσον καὶ ἂν ἐγγίσουν αἱ καρδίαι σας,
μῖσός μου εἰς τὸ μέσον θὰ εὑρίσκηται

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἀφήνων ἐκ τῶν ἀγκαλῶν του τὸν Ἀλέξανδρον)

Τὸ ποντοπόρον πλοῖον τὸ κλυδωνισθὲν
εἰς φοβερὰς μανίας τῶν ὠκεανῶν
λιμέν' ἀνεῦρεν ἀσφαλῆ, γαλήνιον
περὶ δυσμὰς τοῦ βίου εἰς τοὺς κόλπους σας,
συζύγου γλυκυτάτης, νύμφης ἐκλεκτῆς,
υἱῶν μου φιλοστόργων, φίλων συγγενῶν.
Τὴν δόξαν διεδέχθη τῆς νεότητος
γαλήνη κ' εὐτυχία πρὸς τὸ γῆράς μου.
Θεοί, σᾶς εἶμ' εὐγνώμων, σᾶς εὐχαριστῶ.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ῥίπτουσα πρῶτον βλέμμα περιφρονήσ πρὸς τὴν Ἀρσινόην καὶ παρακολουθοῦσα τὸν Λυσίμα ἐξερχόμενον μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου).

Τὸ κατ' ἐμέ, ὦ πάτερ μου καὶ βασιλεῦ,
ἂν οἱ θεοὶ τὰς φρένας μου ταράξωσιν,
ὥστε νὰ παραβλέπω τὰ καθήκοντα,
ὅσα αὐτοὶ ἐκεῖνοι μ' ἐπιβάλλουσι,
τὸν θάνατον προώρως παρ' αὐτῶν ζητῶ.

(Ἐξέρχονται πάντες πλὴν τοῦ Ἀγαθοκλέους καὶ τῆς Ἀρσινόης)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Ἀρσινόη, Ἀγαθοκλῆς

ΑΡΣΙΝΟΗ (πρὸς τὸν ἐξερχόμενον Ἀγαθοκλέα, ἰδίᾳ)

Παράμεινε πλησίον μου...

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (μετ' ἐνδοιασμοῦ)

Βασίλισσα...

ΑΡΣΙΝΟΗ

Τῆς βασιλίσσης ἄκουσον τὴν προσταγήν.

(Μετὰ προφυλάξεων πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέα, ὅστις ται ἀναμένων εἰς τὸ ἄκρον τῆς σκηνῆς).

Τὸ ῥεῦμα τῶν δακρύων μου τῶν φλογερῶν
δύναται νὰ μαλάξῃ χάλυβ' ἄκαμπτον.
Αὐτὴν τὴν αἱμοβόρον τίγριν δύναται
εἰς οἶκτον νὰ κινήσῃ ἱκεσία μου.
Γρανίτην νὰ λεάνῃ ἡ ἐπιμονή.
Εἶσαι θηρίων ὅμως ἀσπλαγχνότερος
καὶ τῶν σκληρῶν μετάλλων, φεῦ, σκληρότερ

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (ψυχρῶς)

Σκληρύνει, δὲν μαλάσσει πάθος ἐναγές.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἀλλ' εἰς τὰς ἀγρυπνίας καὶ τοὺς στεναγμοὺς
νυκτῶν ἀτελευτήτων ἤδη κάμπτομαι
καὶ τὴν ὑποκρισίαν ἡμερῶν πικρῶν
νὰνέχωμαι ἀκόμη δὲν θὰ δυνηθῶ.
Ἀντὶ χαρᾶς ὡς πότε, ἀντὶ ἔρωτος
θὰποκομίζῃ γέρας του ὁ ἔρως μου
ἀπέχθειαν τοιαύτην καὶ ἀποστροφήν;

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Τιμῶ τὴν μητρυιάν μου καὶ βασίλισσαν.
Τὴν ἄφρονα γυναῖκα ἀπεχθάνομαι.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Εἰς ἀφροσύνην ἡ σκληρότης σου ὠθεῖ.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Παράλογος σκληρότης; Ὦ βασίλισσα,
τοὺς τυφλωμένους ὀφθαλμούς σου ἄνοιξον.
Ἀνεπαισθήτως σ' ἄγει πρὸς ἀπώλειαν
πάθος σου καταλῦον πᾶν καθῆκόν σου
καὶ καταστρέφον πάντα ἱερὸν δεσμόν.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Πόθος καλύπτων πᾶσαν ἄλλην μου χαράν,
δεσμῶν καὶ καθηκόντων μου ὑπέρτερος,
μὲ σύρει τῶν ὀμμάτων σου αἰχμάλωτον.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Μή με ὠθῇς εἰς λόγους ἀπρεπεῖς πρὸς σὲ
τὸ σέβας παρορῶσα τὸ πρὸς σεαυτήν.

ΑΡΣΙΝΟΗ (παρακλητικῶς)

Εἰς ἄβυσσον βαθεῖαν μή μ' ὠθῇς καὶ σύ,
πρὸ τῆς ὁποίας τρέμω καὶ ἱλιγγιῶ.
Μὴ παραβλέπων οὕτω καὶ περιφρονῶν
σκότος βαθὺ σκορπίζῃς εἰς τὰς σκέψεις μου.
Ἐρώσης βασιλίσσης τέλος οἱ παλμοὶ
εἰς μαλακὴν καρδίαν ἂς ἠχήσωσιν.
Ἡ φλόξ τοῦ ἔρωτός μου πυρπολοῦσά με
χύνει τῆς εὐτυχίας φῶς εἰς τὴν ψυχήν,
ὡς φλὸξ λαμπάδος, ἥτις, κατακαίουσα
τὰ σπλάγχνα τῆς μητρός της, τῇ δωρεῖ τὸ φῶς.
Τῆς εὐτυχίας ταύτης ἄπονον τὸ φῶς,
ἄσβεστον αἰωνίως καὶ λαμπρότατον,
δύναται νὰ δωρήσῃ μόνον τ' ὄμμα σου.
Ἂν εἶναι εὔνουν, παρευθὺς ἐγκαθιστᾷ
εἰς τὰ πονοῦντα σπλάγχνα μου θεὸν γλυκύν,
ἂν δύσνουν, ἐκ τοῦ Ἅδου Ἐρινὺν φρικτήν.

(Πλησιάζουσα πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέα)

Μὴ ἀποστρέφῃς ἀπ' ἐμοῦ τὸ πρόσωπον.
Ὡς τὸ αἰδῆμον ἄνθος ῥόδου ἐρυθροῦ
εἰς κάλυκ' ἀναμένει τὴν ἀνατολὴν
τοῦ φωτεινοῦ ἡλίου, ἵνα δροσερὸν
διανοιχθῇ κ' εὐῶδες, κ' ἡ καρδία μου
κατάκλειστος τὸ πρῴην, ὡς εἰς κάλυκα,
τὴν θαλπωρὴν ᾐσθάνθη εἰς τὸν ἔρωτα
ἑνὸς ἀνδρός, σοῦ μόνου καὶ διὰ παντός.

(Παρακλητικώτερον)

Ὦ τοῦ Ἀγαθοκλέους φίλη κεφαλή,
τῶν ὀφθαλμῶν μου χάρις καὶ ἀναψυχὴ
τοῦ στήθους δέξαι, δέξαι μου τὸν ἔρωτα.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (σκαιῶς)

Σιώπησον, βασίλισσα...

ΑΡΣΙΝΟΗ (προχωροῦσα πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέα, ὡς ἐν ἐκστάσει).

Δὲν σιωπῶ,
οὔτε ἀκούω οὔτε βλέπω ἄλλο τι.
Εἰπέ, εἰπέ μοι τώρα, λάλει, ψάλλε μου
εἰς τόνους τῶν Σειρήνων ᾆσμα μαγικόν,
κ' ἡ ἔκστασις γλυκεῖα καὶ χρυσόπτερος
ἂς μὲ μετεωρίσῃ μέχρι τῶν νεφῶν.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (ὀργίλως)

Ἡ ἄπειρος στοργή μου πρὸς τὸν ἄνακτα
ἐγένετο ὡς τώρα, γνώριζε καλῶς,
γενναῖος τροφοδότης τῆς ὑπομονῆς.
Τοὺς λόγους σου ἀκούω χάριν τοῦ πατρός,
ὅστις μὲ νεανίου περιπάθειαν
σὲ ἀγαπᾷ. Δὲν θέλω τὰς ὑστάτας του
ἡμέρας νὰ πικράνω. Δὲν ἐπιθυμῶ,
τῆς ἀτιμίας ταύτης σου κατήγορος,
τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰνοίξω τοὺς τυφλώττοντας,
οὓς νὰ σφραγίσῃ πρόκειται διὰ παντὸς
ἐντὸς ὀλίγου θάνατος γλυκύς. Ποθῶ
ἡ σιωπὴ τοῦ τάφου νὰ διαδεχθῇ
τ' ὡραῖον ὄνειρόν του ἀδιάκοπον.
Σέβομαι τὴν χαράν του, ἂν σὲ σέβωμαι.
Ἀλλὰ μ' ἐγκαταλείπει ἡ ὑπομονή.
Πᾶσά σου λέξις εἶναι ὕβρις κατὰ τοῦ πατρὸς
καὶ ἰδική μου ὕβρις, ἣν δὲν θὰνεχθῶ.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ὁ ἀγαπῶν ὑβρίζει, ὦ θεοί, ποτέ:
Καλεῖται ὅμως ὕβρις ἡ ἀγάπη μου
κι ἀντὶ ἀγάπης μῖσος μόνον προκαλεῖ.
Ἀλλ' ὄχι. Παῦσον πλέον. Ἡ ἀστείρευτος
πηγὴ καὶ τῆς ἰδίας μου ὑπομονῆς
τελείως ἐξηντλήθη. Ἂς σιγήσωσι
τῆς φοβερᾶς σου γλώσσης τὰ τοξεύματα.
Εἰς ἱκεσίαν ταπεινῶ τὴν γλῶσσάν μου
καὶ σύρω τὴν πορφύραν εἰς τοὺς πόδας σου.
Ἐὰν τιμῆς ἀξία δέν σου φαίνωμαι,
ἀξία οἴκτου εἶμαι τόσον πάσχουσα.
Ἐρείπιον ἀνάσσης, ἥτις ἄλλοτε,
ὥσπερ ἡ δρῦς, ὑψοῦτο, ἴδε κ' οἴκτιρε.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Ὦ μητρυιὰ ἀθλία, γύναι ταπεινή,
ἂν καὶ εἰς μιαιφόνον πρᾶξιν μ' ὁδηγῇς,
τὰς χεῖρας δὲν μολύνω εἰς τὸ αἷμά σου.

(Ἐξέρχεται)

ΣΚΗΝΗ Ε'.

Ἀρσινόη, Νίκαια

ΑΡΣΙΝΟΗ (μετὰ στιγμὴν θλιβερᾶς σιγῆς ὁρμῶσα πρὸς τὰ πτρασκήνια, ὡσεὶ λαμβάνουσα αἰφνιδίως ἀπόφασιν)

Νίκαια, δράμε, σπεῦσε. Μὴ ἀργοπορῇς...

ΝΙΚΑΙΑ (εἰσερχομένη)

Νὰ δράμω ποῦ ;

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ταχεῖα, ἄνευ δισταγμῶν,
Τὸν Πτολεμαῖον εὑρὲ τώρα, φέρε μου.

ΝΙΚΑΙΑ

Τὸν Πτολεμαῖον ;

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ναί. Μὴ διὰ λόγων σου
βραδύτητα μοῦ φέρῃς. Δράμε καὶ εἰπὲ
ὅτι νὰ ἀναγγείλω θέλω πρὸς αὐτόν...
ἄ ! ὄχι. Λέγε κάτι περισσότερον...

ΝΙΚΑΙΑ

Αὐτὴ ἡ ταραχή σου τρόμον προξενεῖ.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ὅτι χρυσῆς ἐλπίδος του ἐκπλήρωσις
ἐκ τῶν χειρῶν μου κρέμαται.

ΝΙΚΑΙΑ

Δὲν ἐννοῶ.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Οὔτε νὰ ἐννοήσῃς πρέπει σήμερον.

ΝΙΚΑΙΑ

Θὰ εἴπω λόγους φιλικοὺς ἐκ μέρους σου ;
Τὸν Πτολεμαῖον εἶχες πρὸ στιγμῶν ἐχθρόν.
Καὶ ὅμως ὑπακούω. Καὶ ἐντὸς στιγμῶν
τὰ πάθη μας δαμάζουν οἱ Ἀθάνατοι.
(Βαίνει πρὸς ἔξοδον)

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἄ ! Ὄχι. Στάσου, στάσου. Τί ἐζήτησα ;
Μεῖνε ἐδῶ. Δὲν θέλω. Δὲν ἐπιθυμῶ...
Εἶναι βαρὺ τοσοῦτον, τόσον φοβερόν...
(Προχωροῦσα εἰς τὸ μέσον τῆς σκηνῆς, ἐν ἀπέλπιδι παρακλήσει)
Λόγχη πικρῶν του λόγων, λόγχη καυστική,
εἰσόρμα τέλος πάντων, φθάσε, κτύπησε
τὰ μύχια τοῦ στήθους, ὅπου ἀφανὴς
ἐνδιαιτᾶται σκώληξ, ὁ τοῦ ἔρωτος,
καρδιοβόρος, ἀπηνής, ἀνίκητος.
Ἐκ τῶν αἱματωμένων οὕτω σπλάγχνων μου
θἀναπηδήσῃ τότε νέον αἴσθημα
σφριγοῦν καὶ ῥωμαλέον, μίσους ὕαινα
ζωὴν θὰ ἀναλάβῃ ἐκ τοῦ πλήγματος,
κι' ὡς ἡ ἀπελπισία μου ἀτίθασος
καὶ ποθητή μου ὅσον ἡ ἐκδίκησις
τὸν ὄλεθρον θὰ σπείρῃ εἰς πᾶν βῆμά της.
Λόγχη πικρῶν του λόγων, σχίσε, σπάραξε.
Ὤ ! Κλείεται ἡ θύρα πάσης μου χαρᾶς
καὶ ἄχρους μένει πᾶσα λαμπηδὼν τῆς γῆς,
πᾶσα ἐλπὶς αὐτῆς κενή, ἀνούσιος
(Ἀπέρχεται βραδέως καὶ ἐν θλιβερᾷ ἀγωνίᾳ)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

Νίκαια

ΝΙΚΑΙΑ (παρατηροῦσα ἐν θλίψει τὴν ἀπερχομένην Ἀρσινόην)

Τῆς βασιλίσσης ἡ ὑπερηφάνεια,
τῆς γυναικὸς ἀκόμη ὁ ἐγωισμὸς
κεντούμενα δικαίως παρὰ τοῦ υἱοῦ
ἀκόμη θὰ βραδύνουν, τάλαιν' ἄνασσα,
ἐκ τῆς βαθείας νάρκης των νὰ ἐγερθοῦν.
Ὡς σιδηρᾶ ἀνάγκη, ἀνυπέρβλητος,
ὁ ἄθεσμός σου ἔρως θὰ σὲ ὁδηγῇ
πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέα,—φρίττω λέγουσα,—
κ' εἰς μάτην θὰ παλαίω δυστυχὴς κ' ἐγὼ
διὰ τῶν συμβουλῶν μου χαλινώνουσα
ὁρμάς του ἀνικήτους ;
(Στρεφομένη αἴφνης πρὸς τὰ ἀντίθετα παρασκήνια).
Σύρει, ἴδετε,
τὸ βῆμα μετὰ πόνου ἡ βασίλισσα,
οἰκτρὸν θῦμα τοῦ πάθους, καὶ ἀκολουθεῖ
τῆς βασιλίσσης θῦμα ἡ Λυσάνδρα, φεῦ,
πικρίας ἀναιτίως συγκομίζουσα.
(Ὑψοῦσα τὰς χεῖρας)
Ἀλλά, θεοί, ὡς πότε θὰ ἀνέχησθε
αἴσθημα τῆς ἀνάσσης ἀποτρόπαιον,
ὥσπερ ὀργή σας, οὕτω νὰ λυμαίνηται
τοῦ ἄνακτος τῆς Θρᾴκης τὰ ἀνάκτορα ;
(Ἐξέρχεται ὀπίσω ἐξῆλθεν ἡ Ἀρσινόη)

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

Λυσάνδρα, Πτολεμαῖος

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Φίλτατε Πτολεμαῖε, ἀδελφέ μου σύ,
πρὸς ἀναζήτησίν σου σπεύδω δυστυχής.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Σὺ δυστυχής ;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἐγὼ αὐτή. Εἰς τὴν δεινὴν
καὶ εὔλογον πικρίαν, τὴν ἐκ τοῦ πατρός,
διὰ τῆς δυστυχίας μου δὲν ἤθελον
πικρίαν νέαν νὰ προσθέσω σήμερον,
ὁπότε τὴν γαλήνην σου ἐπιζητεῖς
εἰς στέγην ἀδελφῆς σου. Ἀλλὰ μυστικόν.
οἷον τὸ ἰδικόν μου, ποίαν θήκην του
δύναται νὰ ἀνεύρῃ μᾶλλον ἀσφαλῆ
ἢ ἀδελφοῦ καρδίαν ; Ποῦ ἡ ἀδελφὴ
μείζονα θὰ ἀνεύρῃ ἀνακούφισιν
ἢ ποῦ γενναιοτέραν ὑπεράσπισιν
ἢ εἰς τοὺς κόλπους τούτους ; Πόθεν συμβουλὰς

θἀκούσῃ φιλαδέλφους καὶ εἰλικρινεῖς
ἢ ἐκ τοῦ στόματός σου ;

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ὑπεράσπισιν
ξητεῖς καὶ συμβουλάς μου εἰς ἀνάκτορα,
ὅπου κυρία εἶσαι καὶ λατρεύεσαι ;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἀλλὰ μὲ συγκλονίζει φόβος διαρκής.
Ὁ δόλος ἐνεδρεύ' εἰς πᾶσάν μου χαρὰν
καὶ ἐμφωλεύ' εἰς πᾶσαν εὐτυχίαν μου
φρικώδης εἱμαρμένη, ὡς εἰς κάλυκας
ἀνθέων καλλιχρόων σκώληξ εἰδεχθής.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Μὴ προχωρῇς τοὺς φόβους περιγράφουσα.
Τελείως ζωγραφοῦνται εἰς τοὺς τρόπους σου
καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου. Τὰ δὲ δάκρυα,
ὅσα νὰ ἀποκρύψῃς μάτην προσπαθεῖς,
δύνανται ἐκ τῆς νάρκης νὰ λυτρώσωσι
καὶ ἀναισθητοτάτου ἀδελφοῦ ψυχήν.
Εἰπέ μοι ἀδιστάκτως. Ἐμπιστεύθητι.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἡ ἀμιγὴς χαρά μου, φεῦ, διήρκεσε
μέχρι τῶν ἀνακτόρων τοῦ συζύγου μου....

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων δυστυχεῖς λοιπόν ;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἄν, ὅταν πρὸς τὴν Θρᾴκην νύμφη ἔπλεον,
ἐκόλπουν τὰ ἱστία τῆς τριήρους μας
ἐρωτιδεῖς ἀθρόοι καὶ χαρίεσσαι
αἱ νηρηίδες νύμφαι κατεπράϋνον
πᾶσαν ὁρμὴν τοῦ πόντου, ἐὰν οὔριος
ἄνεμος τῶν ἐλπίδων μὲ συνέδραμε
κ' ἐντὸς χρυσῶν ὀνείρων εὐπλοήσασα
εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ συζύγου ἔφθασα,
εὑρέθην πρὸ ἐχθροῦ μου ἀπροσδόκητα,
ὅπου οἰκείους καὶ φιλτάτους ἤλπισα.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Λοιπὸν ὁ σύζυγός σου εἶναι πρόξενος
τῆς δυστυχίας ταύτης ;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (μετ' ἀποτροπιασμοῦ)

Ἄ ! Εὐφήμησον.
Γέννημα τοῦ κινδύνου του ὁ φόβος μου.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Πρὸς ἔκπληξιν ὁποίαν οὕτω μ' ὁδηγεῖς ;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Διότι δὲν γνωρίζω, ἀδελφὲ καλέ,
ὄχι ἂν βασιλεύσῃ ὁ Ἀγαθοκλῆς
τῆς Θρᾴκης τῆς ὡραίας καὶ εὐδαίμονος
καὶ ὁ Ἀλέξανδρός μου ἂν διαδεχθῇ
τὸν εὐγενῆ πατέρα, ἀλλὰ καὶ ἐὰν
ἡ κελαδοῦσα γλῶσσα τοῦ υἱοῦ μ' αὐτοῦ
θὰ ἀντηχῇ ἡδέως εἰς τἀνάκτορα
καὶ αὔριον ἀκόμη καὶ ἂν θὰ πληροῖ
τὸ μέγα τοῦ συζύγου μου ἀνάστημα
καὶ αὔριον, ὡς τώρα, τὰς αἰθούσας των.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (ἐν ὀργίλῃ ἀνυπομονησίᾳ)

Ποῖος τῆς δυστυχίας σου ὁ αἴτιος ;
Ὁ βασιλεύς ;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἐκεῖνος ὄχι.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ἀλλὰ τίς ;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἡ σύζυγός του.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ἡ βασίλισσα !

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Αὐτή,
αὐτὴ ἡ μητρυιά μας ἡ ἀνεύσπλαγχνος.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Μὲ συγκινεῖς βαθέως. Καί, μὰ τοὺς θεούς,
ἡ χεὶρ ἀνεπαισθήτως εἰς τὸ ξίφος μου
ὁρμᾷ καὶ προσκολλᾶται ἀδιάσπαστα.
Λέγε μου τὴν αἰτίαν. Καὶ τὸ θάρρος μου
καὶ τὴν ἰσχύν μου ἔχεις ὑποχείρια.

(Πίπτει ἡ αὐλαία)

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Αἴθουσα ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῆς Λυσιμαχείας).

ΣΚΗΝΗ Α'.

Ἀρσινόη, Νίκαια

ΝΙΚΑΙΑ

Τὸ τελευταῖον ἤδη ἱκετεύω σε.
Ἀντὶ τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως
ἐπάνελθε ὡς μήτηρ καὶ ὡς σύζυγος
εἰς τὴν σεμνὴν εἰρήνην τῆς ἑστίας σου,
τὴν ποθητὴν γαλήνην τοῦ καθήκοντος.
Ποσάκις ἀντημείφθη ἡ ἀγάπη σου
διὰ πικρῶν του λόγων κ' ἡ παρακοὴ
ἡ πρὸς τὰς συμβουλάς μου μὲ τὰ δάκρυα,
ὅσα ἀφθόνως χύνεις ; Δάκρυα πικρὰ
ὁ ἔρως σου σοῦ φέρει κ' ἡ ἐκδίκησις
πικρότερα θὰ φέρῃ. Διατί λοιπὸν
τῶν στεναγμῶν τοὺς δρόμους οὕτω προτιμᾷς
ἀντὶ ὁδοῦ εὐθείας ; Θέλεις δάκρυα
νέα νὰ χύσῃς πάλιν εἰς τὸν χλευασμὸν

τῆς παραλόγου ταύτης σου διαταγῆς ;

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἐν ταραχῇ καὶ πάθει)

Δὲν ἀγνοῶ τί πράττω, λάλος Νίκαια,
καὶ τί νὰ πράξω μέλλω. Δράμε παρευθύς.
Κατανικᾷ ὁ ἔρως πᾶν μου βούλευμα
καὶ θέλω νἀποκλείσω πᾶσαν δίοδον
εἰς τὴν μετάνοιάν μου καὶ τὸν οἰκτόν μου
κατὰ τὴν φοβεράν μου τὴν ἐκδίκησιν.
Πᾶσα ἀμφιβολία, πᾶς μου δισταγμὸς
ἐξερριζώθη πλέον. Εἰς τὸ στῆθός μου
δὲν κατοικεῖ καρδία εὐπαθής, ὡς πρίν,
ἀλλὰ γρανίτης βράχος. Ἐὰν ἔφυγον
πολλάκις φρικιῶσα πρὸ τοῦ χαίνοντος
στομίου τῆς ἀβύσσου, ὅπου ἔφθανον,
τώρ' ἀπαθὴς τὴν βλέπω. Δὲν ἰλιγγιῶ.
Προσμένω τὴν ὑστάτην πλέον ὥθησιν,
ἵνα ῥιφθῶ ἐντός της ἄδακρυς, στυγνή.
Πρὸς τὴν Λυσάνδραν πρέπει νὰ ἀπευθυνθῶ.

ΝΙΚΑΙΑ (παρακλητικώτερον)

Τὸ μῖσος μὲ τρομάζει κ' ἡ ἐκδίκησις
πλέον τοῦ ἔρωτός σου. Πρὸς θεῶν λοιπὸν
ἀπόσχες καὶ τοῦ μίσους καὶ τοῦ ἔρωτος.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἐπιτακτικῶς)

Πιστὴ καὶ σιωπῶσα ἀκολούθησον
τῆς ἔσω τρικυμίας μου τὰ κύματα.
Προσπάθησον νἀνοίξῃς τὴν στρυφνὴν ὁδὸν
τοῦ γίγαντός μου πόθου. Ἡ ὑστάτη μου
ἀπόπειρα εἶν' αὕτη, σοὶ τὸ βεβαιῶ,
ἴσως καὶ ἡ ὑστάτη μου διαταγή.
Τὸ βῆμά της πλανῶσα φέρε την ἐδῶ.

ΝΙΚΑΙΑ (παρατηροῦσα πρὸς τὰ παρασκήνια)

Τυχαίως ἡ Λυσάνδρα, ἴδε, ἄνασσα,
διέρχεται ἐντεῦθεν πλήρης ταραχῆς.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Σὺ φύγε τώρα.

ΝΙΚΑΙΑ (ἐξερχομένη).

Δυστυχὴς βασίλισσα !

ΣΚΗΝΗ Β'.

Λυσάνδρα. Ἀρσινόη

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἐνώπιόν μου τώρα διαβαίνουσα
δὲν μ' ἀξιώνεις πλέον οὐδὲ βλέμματος;

(Ἀγερώχως)

Οὔτε βασίλισσά μου εἶσαι σήμερον,
ἀλλ' οὐδὲ καλλιτέρα μου. Τοὺς κομπασμοὺς
ἄλλοῦ ὀφείλεις. Τὴν ὑπερηφάνειαν
σοὶ δίδει εὐτυχία καὶ ἐρείπιον
μὲ καταρρίπτει θλῖψις.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ὄχι θλῖψίς σου
ἀλλὰ ἀνόμημά σου κ' ὑπερήφανον
μὲ καθιστᾷ τοσοῦτον ὄχι τὸ παρόν,
οὐδὲ αὐτὸ τὸ μέλλον, ὄχι ἡ στοργὴ
τοῦ τέκνου κ' ἡ λατρεία τοῦ συζύγου μου,
ὅσον τῶν καθηκόντων ἡ συνείδησις.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἀσέβεια θρασεῖα σοῦ κυριαρχεῖ.
Δοκιμασία ποία καὶ ὑπομονὴ
δίδει δικαίωμά τι εἰς τὸ θράσος σου;
Πότε ἐγιγαντώθη εἰς τὸ στῆθός σου
αἴσθημά τι γενναῖον, ἀντιμέτωπον,
πρὸς τὰ καθήκοντά σου; Τὸν ἀγῶνά του
πότε ἠσθάνθης; Λέγε. Πότε ἔδρεψας
ἐκ τοῦ ἀγῶνος τούτου νίκην εὐθαρσῆ ;
Ἡ νίκης ἀνυπάρκτου γέρας σου ζητεῖς
τῆς τύχης σου τὰ δῶρα καὶ τὴν εὔνοιαν;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ὅπου ἡ εἱμαρμένη ἄν με ἔρριπτε,
πρὸς τὰ καθήκοντά μου θὰ ἐδούλευον,
ἔστω καὶ μετὰ πόνου. Καὶ ἂν πόθος τις
αἰχμάλωτον μ' ὡδήγει πρὸς ἀπώλειαν,
τὸ ἱερὸν καθῆκόν μου θὰ ὥπλιζε
τὴν ἀσθενῆ μου χεῖρα μ' ὅπλον εὐσταθές,
ὅπου δ' ὁ πόθος οὗτος ἐνεφώλευεν,
ἐκεῖ τὸ ὅπλον τοῦτο θὰ διηύθυνον.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἐὰν ἐκυριάρχεις ἔτι σεαυτῆς.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἐὰν νὰ διακρίνω ἦτο δυνατὸν
τὸ ἀγαθὸν καὶ μέγα ἐκ τοῦ ταπεινοῦ.
Τὴν δύναμιν δὲ ταύτην δὲν ἀπώλεσας.

ΑΡΣΙΝΟΗ (μετὰ πάθους αὐξανομένου)

Ἀλλὰ τὴν δυστυχίαν δὲν φαντάζεσαι
ἐρώσης βασιλίσσης, ἥτις ἔδρεψεν
ἀντὶ ἀγάπης μῖσος, περιφρόνησιν.
Διότι ἕως τώρα, γύναι μισητή,
εἰς ἔρωτα βεβαίως δὲν ἠτύχησας.
Εἰς τὸν κοινὸν κανόνα, ὡς πᾶσα γυνή,
καὶ σὺ ὑποταχθεῖσα εἰς τὸν γάμον σου
τὸν ἔρωτα ἠσθάνθης, ἐὰν ἔρωτα
ἠσθάνθης ἕως τώρα, κ' εἰς τὸν σύζυγον
τὸν ἐραστὴν ἀνεῦρες. Ἡ ἀπόλαυσις
πληροῖ γαλήνης τοῦτό σου τὸ αἴσθημα
καὶ ἡ γαλήνη πάλιν σφρῖγος τοῦ δωρεῖ.
Εἰς τὴν καρδίαν μ' ὅμως δὲν ἁπλώνονται
αἱ πτέρυγες γαλήνης, οὐδὲ ἔρωτος
ἡ ἁπαλὴ θερμότης δὲν ἐπικρατεῖ.
Τὰ κύματα τοῦ πόθου, ὡς τὰ κύματα
θυέλλης, μὲ ὠθοῦσι πρὸς ἕνα σκοπὸν
καὶ μαινομένου ἔρωτος πυρκαϊὰ
λυμαίνεται τὸ στῆθός μου νυχθημερόν.

(Πλησιάζουσα πρὸς τὴν Λυσάνδραν)

Πλὴν καταστρεφομένη εἰς καταστροφὴν
καὶ σὲ θὰ παρασύρω, γνώριζε καλῶς.
Ταπεινωθεῖσα μέχρι παρακλήσεων
ἀνάσσης ἀναξίων ἐκ τοῦ ἔρωτος

καὶ πάλιν ἀνακύπτω ἡ βασίλισσα
ἐκ μίσους τώρα πλέον κ' ἐκδικήσεως.
Εἰς λόγους ἂν ἠρκέσθην μέχρι σήμερον,
τῶν ἔργων τώρα πλέον ἦλθεν ἡ σειρά.

(Ἀπειλητικῶς)

Φύγε μετὰ τοῦ τέκνου σου ταχύτατα.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἐμβρόντητος)

Ἀποτροπαία φράσις καὶ ἀνίερος !

ΑΡΣΙΝΟΗ

Παρὰ τὴν θέλησίν μου τὴν καταφανῆ
τὸν ἄνδρα, ὃν ἠγάπων, μοῦ ἁφῄρεσας
καὶ παρὰ τὴν ὀργήν μου μετ' αὐτοῦ συζῇς.
Ἀλλ' ὁ καιρὸς ἐπέστη. Ἐτελείωσεν
ὑπομονή μου πᾶσα. Ἂν ἐπιθυμῇς
τὸν ἄνδρα σου νὰ σώσῃς, φύγε παρευθύς.
Θὰ συγκαλύψῃ τὴν φυγὴν μυστήριον.
Παροῦσα καταστρέφεις, σώζεις φεύγουσα,
Καὶ καταστρέφεις ἴσως ὄντιν' ἀγαπᾷς.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Χάριν τῆς ἀθεμίτου εὐτυχίας σου
νὰ χάσω τὴν δικαίαν εὐτυχίαν μου ;
Φιλτάτου μοι συζύγου νἀποχωρισθῶ
χάριν αἰσχρᾶς ἐλπίδος σου, ἄφρον, ἐγώ ;

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἐὰν ἄνευ συζύγου κι ἄνευ τέκνου σου
ἐπιθυμῇς νὰ μείνῃς, μεῖνε χάνουσα
καὶ τὸ παρόν σου τοῦτο καὶ τὸ μέλλον σου.
Δυστυχημάτων δύο φόβος σ' ἀπειλεῖ.
Προτίμησον, ἂν θέλῃς τὸ χειρότερον.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἀνέχομαι νἀκούω περισσότερον
τὴν ἄδικόν σου γλῶσσαν, τὴν παράφρονα ;

(Περιφρονητικῶς)

Δέν με πτοεῖ ὁ φόβος καὶ ἡ ἀπειλὴ
ποσῶς δέν με κλονίζει. Ὡς ὁ ἔρως σου
καθόλου δὲν μειώνει τοῦ συζύγου μου
τὴν εὐγενῆ ἀγάπην, κίνδυνος οὐδεὶς
θὰ δυνηθῇ νὰ κάμψῃ τὴν λατρείαν μου
καὶ πίστιν πρὸς ἐκεῖνον. Οὔτε δύναμις
μεγάλ' ὑπάρχει τόσον, τόσον ἰσχυρά,
ὥστε νὰ μ' ἐπιβάλῃ περιφρόνησιν
πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις μου τὰς ἱεράς,
αἵτινες εἰς τὸν κόσμον πάντοτε κρατοῦν,
χωρίς τις νὰ γνωρίζῃ πότ' ἐφάνησαν
καὶ ἂν δὲν ἠσθανόμην πρὸς τὸν σύζυγον
τὴν ζωηρὰν ἀγάπην καὶ πρὸς τὸν υἱὸν
τὴν ἄπειρον στοργήν μου. Ἡ ἀγάπη μου
καὶ τὸ σεμνὸν καθῆκόν μου θὰ μὲ κρατῇ
διὰ παντὸς πλησίον των προστάτιδα
κατὰ παντὸς κινδύνου, μίσους σου παντός.
Οὔτε τὴν ὄψιν σου πλέον ἀνέχομαι.
Φύγε μακράν, μακράν μου ὁ τρομακτικός,
ὁ μέλας ἐφιάλτης πάσης μου χαρᾶς.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Εἰς λαίλαπα ἀγρίαν συνενώθητε
οἱ στεναγμοί μου τώρα καὶ τὰ δάκρυα
εἰς πόντον μανιώδη καὶ ὁρμήσατε
εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ πάθους τοῦ σημερινοῦ
τὴν γῆν τὴν ἀπαισίαν νἀποπνίξητε !

(Φεύγει ταχέως)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Λυσάνδρα

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ὁποία τύχη τάχα μὲ ἐπαπειλεῖ,
ἵνα τὸ βδελυρόν της πάθος κορεσθῇ ;
Ὁποῖον τέρας ἆρά γε θὰ γεννηθῇ
ἐξ ἀσεβῶν ἐρώτων, λογισμῶν κακῶν :
Λυσάνδρα, σπεῦσον, σπεῦσον, δράμε,πρόφθασον.
Ἡ νὺξ ἡ μετ' ὀλίγον καταφθάνουσα
τὸ σκότος της παρέχει σύμμαχον πιστὸν
εἰς λογισμοὺς σκοτίους καὶ ἀνηλεεῖς.

(Προχωροῦσα κατά τι)

Νὰ σπεύσω ποῦ; Πρὸς ποῖον; Πρὸς τὸν ἀδελφόν;
Τὸν βασιλέα τάχα ; Ἢ τὸν σύζυγον ;
Ὁ ἀδελφός μου ὅμως ὁ δυσάδελφος
ἐντὸς τοῦ σκότους δῆθεν ἐκδικήσεως,
ἣν χάριν μου πασχούσης προητοίμαζεν,
αὐγὴν ἐλπίδος τίνος ἀνεκάλυψε
καὶ πρὸς τὰς παρακλήσεις μ' ἀδιαφορεῖ :
Δοῦλος ὀνείρων τίνων κ' ὑποσχέσεων
τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας του διέρχεται
παρὰ τὴν τίγριν ταύτην, ἧς οἱ ὄνυχες
σχίζοντες τὴν καρδίαν μέχρι σήμερον
κ' ἡμᾶς τώρ' ἀπειλοῦσι νὰ σπαράξωσιν ;
Ὁ βασιλεύς ; Ἐκεῖνος δοῦλος ἔγινε
πλαστῆς ἐρωμανίας τῆς συζύγου του
κ' εἰς τὰς ἀγκάλας ταύτης ἐλησμόνησε
πᾶσαν ἀγάπην ἄλλην κ' ὑποχρέωσιν.

(Προχωροῦσα)

Πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέ' ἂς σπεύσω τάχιστα.

(Ἰσταμένη)

Ἀλλ' ἂν εἰς τὴν ψυχήν του τὴν ἡρωικήν,
ὅπου ποτὲ ὁ φόβος δὲν ἐπάτησεν,
ὑπόνοια κινδύνου του δὲν γεννηθῇ,
ὅπως τοσάκις μέχρι τοῦδ' ἐγένετο ;

(Κλαίει)

ΣΚΗΝΗ Δ.

Λυσάνδρα, Ἀγαθοκλῆς

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Λυσάνδρα μου καὶ πάλιν κλαίεις θλιβερῶς ;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Πάλιν τῆς Ἀρσινόης φοβερ' ἀπειλή,
ὡς λίψ, πρὸς τὰς ἐλπίδας μου ἐφύσησεν.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Ἀλλ' ἔγινεν ὁ χάλυψ τῆς μαχαίρας μου
τοῦ μαλακοῦ μολύβδου μαλακώτερος,
ὥστε νὰ σοῦ διώκῃ ἀνεπιεικῶς
τὸν ζωοδότην ὕπνον τῶν μακρῶν νυκτῶν
εἰς μέλας ἐφιάλτης, τὰς δ' ἡμέρας σου
νὰ ἔχῃς τρομαγμένον τ' ὄμμα διαρκῶς
κ' ἐπαναστατημένην οὕτω τὴν ψυχήν ;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Τὴν ἡσυχίαν μου θὰ μοὶ ἀπέδιδες,
ἂν πλειοτέρας ὑποψίας ἔτρεφες.
Εἶναι ὡς νὰ κοιμᾶται ὁ ἥρωισμός,
ὅταν παλαίῃ οὕτω πως ἀνύποπτος.
Τὰ δάκρυά μου ὅμως ἂς ἰσχύσωσι
τὸ ἄμετρόν σου θάρρος νὰ συστείλωσιν.
Ἂν ἡ ἀνδρεία βαίνῃ ἐμφανής, γυμνή,
ὁ δόλος ἐνεδρεύει. Καὶ ὁ κίνδυνος,
ὁ ἐκ τῆς Ἀρσινόης, ἀδυσώπητος,
χειραγωγῶν κρυφίως ἴσως θάνατον,
κατέλαβε, νομίζω, τὸ ἀνάκτορον.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Μὴ ἀποδίδῃς εἰς προνοίας ἔλλειψιν
ὅ,τι καθῆκον μέγα μοὶ ἐπέταττε.
Τὴν ταραχήν σου ὅμως καθησύχασον.
Ἐὰν ἐκυμαινόμην μέχρι σήμερον
μεταξὺ τῆς πικρίας γέροντος πατρὸς
καὶ τῆς ζωῆς μου καί σου καὶ τοῦ τέκνου μου,
ἀπόφασιν γενναίαν πλέον ἔλαβον.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ὦ λόγοι σωτηρίαν προσκομίζοντες !

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Καλῶς διεῖδον πλέον, ὦ Λυσάνδρα μου,
ὅτι τοῦ Λυσιμάχου ἡ ἡρωικὴ
καρδία, ἡ τὰς πόρπας καταθραύουσα
θώρακος βαρυτάτου ἐκ σφοδρῶν παλμῶν
εἰς τὰς κρισίμους ὥρας μάχης κ' αἵματος,
τοσοῦτον εἰς τὸ γῆρας ἐξησθένησεν,
ὥστε νὰ τὴν ταράσσῃ βλέμμα γυναικὸς
καὶ νὰ τὴν παρασύρῃ, ὥσπερ δούλην της.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἱκετευτικῶς)

Μὴ προσπαθήσῃς ὅμως διὰ λόγων του
νὰ μὲ πλανήσῃς πάλιν πρὸς ἀναβολήν.
Τῶν ταχυτάτων ἔργων ἦλθεν ὁ καιρός.
Δὲν συμβουλεύω πλέον, σὲ παρακαλῶ.
Ἤμην ἀξία πλειοτέρας προσοχῆς,
ὡς σύζυγός σου μᾶλλον ἢ ἱκέτις σου,
καὶ ἂν φανταστικοὺς κινδύνους ἔπλαττον.
Ἡ ὑπονοίας σου βυσσοδομῶ ψευδεῖς ;
Ἡ μήτρυι' ἀγαπᾷ σε, ταύτην ὁ πατήρ.
Καὶ τοῦ πατρὸς κυρία οὕτω γίνεται.
Κ' ἐκ τούτου νἀπολαύσῃς εἶναι δυνατὸν
ἀντὶ πατρὸς ἀγάπης μῖσος ἐχθρικόν.

(Ἱκετευτικώτερον)

Τὴν τρικυμίαν μ' ἴδε καὶ κατεύνασον.
Ἐδῶ, εἰς τὰς ἀγκάλας μου, θὰ σὲ κρατῶ,
ὡς ὅτου μεταγγίσω ἐκ τοῦ φόβου μου
εἰς τὴν ψυχήν σου φόβον.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (μετὰ λατρείας)

Σύζυγε καλή !

(Ἐξέρχονται βραδέως περιπατοῦντες καὶ συνομιλοῦντες)

ΣΚΗΝΗ Ε.'

Ἀρσινόη, Πτολεμαῖος

ΑΡΣΙΝΟΗ (Βλέπουσα τοὺς ἐξερχομένους Ἀγαθοκλέα καὶ Λυσάνδραν)

Τὴν ἀδελφήν σου βλέπουσα δὲν δύναμαι
νὰ προχωρήσω πλέον...

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Δέν σε ἐννοῶ...

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἐὰν ὡς τώρ' ἀρκούντως σ' ἐδοκίμασα,
πᾶσα ἀμφιβολία, πᾶς σου δισταγμὸς
ἐξερριζώθη πλέον, ὡς ἐπιθυμῶ ;

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Εἶχον ἀμφιβολίας δείγματα ποτέ;
Σὺ πάντοτε μ' ὡδήγεις πρὸς ἀναβολήν.
Ἀλλὰ σὲ ἱκετεύω. Ἐμπιστεύθητι.
Τόλμημα μέγα κρύπτει τὸ μυστήριον.
Καλῶς τὸ διαβλέπω. Κ' ἡ καρδία μου
περιπετείας ἐκ παιδὸς θηρεύουσα
τὸ στῆθός μου κλονίζει ἐκ παλμῶν χαρᾶς.
Πιστός σου δοῦλος γίνομαι. Διάταξον.
Ἐχθρός μου ὁ ἐχθρός σου. Ὦ ! Μὴ δυσπιστῇς.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Εἰς τὴν ἠχὼ τοῦ πόθου μου τοῦ μυστικοῦ
θὰ πτοηθῇ ὁ ξένος, ὁ δὲ ἀδελφὸς
ἐξ ἀπαισίας φρίκης θὰ συγκλονηθῇ.
Μόνον ὁ Πτολεμαῖος ὁ φιλόδοξος,
ἂν πῦρ φιλοδοξίας σου πραγματικῆς
τὰ στήθη σου φλογίζῃ....

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (διακόπτων τὴν Ἀρσινόην)

Πόθος ὑψηλός,
ὅσον καὶ κινδυνώδης, ὦ βασίλισσα,
τὸ σπέρμα τοῦ ὁποίου πρὸ καιροῦ πολλοῦ
ἐγκυμονεῖτ' ἐντός μου, ἤδη, ἄκουσον,
κατάμονος χορεύει εἰς τὸ στῆθός μου
καὶ εἰς τὸν θυελλώδη τοῦτόν του χορὸν
συμπαρασύρει πᾶν μου ἄλλο αἴσθημα.

ΑΡΣΙΝΟΗ (δεικνύουσα διὰ τῶν παρασκηνίων)

Αἱ. Τὸν γαμβρόν σου ἴδε καὶ τὴν ἀδελφήν,
ἥτις ἐπιχαρίτως τώρα κρέμαται
εἰς τοὺς εὐρεῖς του ὤμους. Ἴδε τους καλῶς
καὶ διὰ τῆς στοργῆς σου ἀναμέτρησον
τὸ μέγεθος τῆς τόλμης.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Πάλιν ἄνασσα.
ἐνδοιασμοὺς θἀκούσω; Νέαν δοκιμὴν
θὰ ὑποστῶ καὶ τώρα; Ποιός μου δεσμὸς
ὑπέρτερος τοῦ θρόνου, τῆς ἐλπίδος μου;
Ἐκδικητὴς δακρύων φίλης ἀδελφῆς
ἀπέναντί σου ἦλθον, ἀλλὰ δοῦλός σου
πρὸ τῶν ποδῶν σου ἔρριψα τὸ ξίφος μου
εἰς ἀμυδρὰν ἐλπίδα μέλλοντος χρυσοῦ.
Δέν με πτοεῖς. Προχώρει.

ΑΡΣΙΝΟΗ (πλησιάζουσα πρὸς τὸν Πτολεμαῖον)

Ἐὰν πρὸς αὐτοὺς
ἀνάγκη νὰ παλαίσῃς ; Μήπως, ξένε μου,
τοῦ πόθου σου ἀμβλύνῃ τὴν ὀξύτητα
ἡ ἀγαθότης δῆθεν κ' ἡ συγγένεια
τὴν ῥόδινον ἐλπίδα;

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Εἶν' ἀδύνατον.

(Ἐντόνως)

Μὲ τὸν ψευδῆ μου οἶκτον, τὸν ἀσθενικόν,
τοῦ θρόνου τὴν ἐλπίδα δὲν ἀποπλανῶ.
Τὴν χεῖρά μου ὁπλίζω μ' ὅπλον κοπτερόν,
γεμίζω τὴν ψυχήν μου μὲ ἀπόφασιν,
τὸν ὀφθαλμόν μου κλείω, ἐὰν δειλιᾷ.
Ὅπου ἂν θέλῃς, στρέψον τὴν αἰχμήν του σύ.
Εἰς τὴν διαταγήν σου παρευθὺς κτυπῶ.
Τοῦ συνειδότος ἀψηφῶ τὸν ἔλεγχον,
κλείω καλῶς τὸ στόμα παντὸς φίλτρου μου
καὶ πρὸ θυσίας φοβερᾶς δὲν κάμπτομαι.
Ἂν πρὸς τὸν θρόνον ἀσφαλῶς μὲ ὁδηγῇ
ὁ αἱματώδης φόνος, καταπλημμυρῶ
τὸν δρόμον πρὸς τὸν θρόνον μ' αἷμα ἄφθονον
περιφρονῶν τὸν τρόμον παντὸς αἵματος.
Πνοὴ φιλοδοξίας ἀπροσμάχητος
τὰς βάσεις ἀνατρέπει πάσης μ' ἀρετῆς.

ΑΡΣΙΝΟΗ (πλησιάζουσα πλειότερον πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ἐμπιστευτικῶς ἐν ἀγωνιώδει περιεργίᾳ).

Ἀδάκρυτος θὰ ἴδῃς κ' αἷμα ἀδελφοῦ ;

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ἀδάκρυτος τελείως.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἐὰν σοῦ δωρῇ
ὁ θάνατός του θρόνον, μήπως ἔπειτα
ἀποδειχθῇ τὸ δῶρον ἀπεχθέστερον
τοῦ ἀπεχθοῦς θανάτου του;

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Οὐχί.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἐν προφανεῖ ταραχῇ καὶ εὐχαριστήσει).

Καλῶς
Πλησίον τῆς καρδίας ξίφος, κρέμαται
καὶ ἡ φιλοδοξία σου δὲν κατοικεῖ
ἐντὸς αὐτῆς ἀδίκως. Ἄκουσον λοιπόν.
Ὁ Λεύκιππός μου [1], ὁ ὀψιγενὴς βλαστὸς
τοῦ Λυσιμάχου, πρῶτος ἐκ τῶν τέκνων μου,
ὡς κάρφος ἀνεπτύχθη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς
τοῦ ζεύγους τῶν φιλτάτων τούτων συγγενῶν.
Φοβοῦνται μήπως ἡ στοργὴ ἡ πατρικὴ
τὸ σκῆπτρον μεταθέσῃ ἀπὸ τῶν χειρῶν
ἐκείνων εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Λευκίππου μου.
Ἀδικαιολογήτως δ' ἐκλαμβάνοντες
ἐμὲ μεσολαβοῦσαν κ' ἱκετεύουσαν
τὸν βασιλέα πρὸς τὸ τόλμημα αὐτὸ
ἀπὸ καιροῦ κρυφίως σχεδιάζουσι
καὶ τὴν καταστροφήν μου καὶ τοῦ τέκνου μου
καὶ τοῦ συζύγου μου, τοῦ γέροντος πατρός.
Ἡ ἀδελφή σου ἴσως, ἡ καλύπτουσα
εἰδεχθεστάτας σκέψεις καὶ αἱματηρὰς
ὑπὸ τὰ δάκρυά της τὰ ψευδέστερα
δακρύων κροκοδείλου τῆς πατρίδος της,
θἀνεύρῃ δῆθεν πρᾶξίν μου παράνομον,
ποινῆς ἀξίαν ἢ περιφρονήσεως,
ὡς πρόφασιν τοῦ μίσους μου καὶ τῆς ὀργῆς.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Τοὺς λόγους σου πιστεύω

ΑΡΣΙΝΟΗ

τὴν ἀλήθειαν.
Ἀλλὰ τυφλὸς ὁ ἄναξ ἐκ στοργῆς πολλῆς
πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ τὴν νύμφην του,
—ὦ τῆς ἀγνωμοσύνης κ' ἀσεβείας των!—
εἰς τοὺς δικαίους φόβους μου θὰ δυσπιστῇ.
Καὶ ὅμως νὰ πιστεύσῃ εἶν' ἐπάναγκες.
Πρὸς τὴν κατηγορίαν μου ἂν κλίνῃς σύ,
οἱ λόγοι σου μεγάλως θὰ ἰσχύσωσι.
Κατὰ τῆς ἀδικίας των ἀμύνομαι.
Ὅταν τὸ πρῶτον ἤκουσά σε, ξένε μου,
μὲ πόθον ἕνα θρόνον περιγράφοντα,
«τὸν Πτολεμαῖον οἱ θεοὶ» ἀνέκραξα
«χεῖρα δικαιοσύνης μ' ἀποστέλλουσιν».
Ὦ! Μὴ ποσῶς διστάσῃς. Ὦ ! Μὴ ἐκπλαγῇς.
ὁ ἀδελφὸς ὁ καταγγέλλων τὸν γαμβρὸν
πλειότερον τοῦ ξένου εἶναι πιστευτός.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Κατηγορῶ καὶ τούτου. Φθάσε τὸν σκοπόν,
ὃν ἀμυδρῶς ὡς τώρα μοὶ ὑπέδειξας.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ὁ ἀπηνὴς ἐχθρός μου ὁ Ἀγαθοκλῆς
νὰ ζῇ δὲν πρέπει πλέον. Εἶν' ἐπάναγκες
νὰ μηνυθῇ παρά σου πρὸς τὸν ἄνακτα
ὅτι καὶ τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύεται
καὶ τὸν πατέρα τοῦτον, ἵνα τάχιστα
τῆς Θρᾴκης βασιλεύσῃ ὁ παγκάκιστος.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Καὶ τὸν Ἀγαθοκλέα λόγιζε νεκρόν.

1. Δὲν εἶναι τοῦτο τὸ ἱστορικὸν ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Λυσιμάχου καὶ τῆς Ἀρσινόης. Σ. Σ.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Θὰ ἐπιζήσῃ τότε ὁ πατὴρ αὐτοῦ
ἡμέρας ἐλαχίστας καὶ περιαλγεῖς.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (ἐν ἀγωνιώδει ἀδημονίᾳ)

Λοιπόν;

ΑΡΣΙΝΟΗ

Σοὶ ἀσφαλίζω τότε καὶ ἐγὼ
τοῦ Θρᾳκικοῦ μου θρόνου τὴν διαδοχήν,
ὡς οὗ ὁ Λεύκιππός μου ἡλικιωθῇ.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (πλήρης χαρᾶς)

Τῆς βασιλίσσης λόγους ἤκουσα καλῶς;
Δὲν εἶναι ψευδαπάτη τῆς αἰσθήσεως;
Ὦ! Λέγε, πάλιν λέγε, γλῶσσα μαγική,
ὅτι εἰς ὀπτασίαν δὲν εὑρίσκομαι,
ὅτι καλῶς ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι,
καὶ πρό σου πίπτων, ἄφες με, γονυκλινὴς
τὰ ἴχνη νὰ ὑγράνω τῶν βημάτων σου
μ᾽ εὐγνωμοσύνης δάκρυα θερμότατα,

ΑΡΣΙΝΟΗ (παρατηροῦσα διὰ τῶν παρασκηνίων)

Ὁ βασιλεὺς ἐφάνη. Φύγε παρευθύς.
Ἀλλ᾽ ἐνεδρεύων διαρκῶς προσπάθησον
στιγμὴν νἀνεύρῃς εὐτυχῆ καὶ πρόσφορον
καὶ σπεῦσόν μου ἀμέσως φίλος σύμμαχος.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (φεύγων)

Ἡμέρα τρισολβία, ἀτελεύτητος
περίλαβε τὸν βίον μου ὁλόκληρον.
Τῆς εὐτυχίας ἔθιξα τὰς πτέρυγας[1].

ΑΡΣΙΝΟΗ (προχωροῦσα εἰς τὸ μέσον τῆς σκηνῆς)

Ὦ ἄγριόν μου μῖσος, εὐτυχέστερον
τοῦ ἔρωτός μου, ὅστις δὲν εἶδέ ποτε
αὐγὴν ἐλπίδος, εὐτυχίας ὄνειρον,
κορέσθητ᾽ εἰς τὸ αἷμά των κ᾽ ἐξάντλησον
πᾶσαν πηγὴν καὶ ρεῖθρον τῆς ζωῆς αὐτῶν.

(Ἴσταται ἐν κατηφείᾳ)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

Ἀρσινόη, Λυσίμαχος

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Βασίλισσα, πλανᾶσαι οὕτω κατηφὴς
μακράν μου πάλιν εἰς πενθίμους σκέψεις σου;

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἐν προσποιητῇ ταραχῇ καὶ ὡς ἀποτεινομένη πρὸς ἑαυτήν)

Ἀπόφασιν λαβοῦσα νὰ ὑποκριθῶ,
ὅπως ὑπεκρινόμην μέχρι σήμερον,
ἀπώλεσ᾽ ἀκουσίως κ᾽ αἴφνης τὴν ἰσχὺν
νὰ κρύπτω τοὺς μυχίους διαλογισμούς.

Ὡς ἡ ἀγάπη πᾶσαν λογικὴν νικᾷ
κ᾽ ἡ θλῖψις κατισχύει τῆς θελήσεως.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Εἰς ποίους δισταγμούς σου ταλαντεύεσαι
Ποία βαθεῖα θλῖψις σοῦ κυριαρχεῖ,
χωρὶς τῆς θλίψεώς σου νὰ μετέχω πως;
Ἐὰν πολλάκις μὲ πλαστὸν μειδίαμα
τὴν ἀληθῆ σου θλῖψιν μὲ ἀπέκρυψας,
ἂς λείψῃ τώρα πᾶσά σου προσπάθεια.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ὡς ἄνω)

Πῶς; ὅμως τόσην θλῖψιν νὰ μὴ αἰσθανθῶ;
Καὶ πῶς τὴν θλῖψιν ταύτην νὰ μὴ προσπαθῶ
μ᾽ ἀγῶνα νἀποκρύψω;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Λέγε, ἄνασσα,

ΑΡΣΙΝΟΗ (ὡς ἄνω)

Νὰ μὴ πονῶ καὶ κλαίω, ὅταν πρόκειται
νἀποκοπῇ ἀσπλάγχνως ὑψικόρυφον
καὶ γιγαντῶδες δένδρον ὁ Λυσίμαχος;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἐν ἐκπλήξει)

Ἄρα καλῶς ἀκούω;

ΑΡΣΙΝΟΗ (τῷ Λυσιμάχῳ)

Ἢ τὸν κίνδυνον
τὸν φοβερὸν νὰ δείξω, ἂν δεικνύουσα
ἐκεῖνον κινδυνεύω νὰ προσφέρω σοι,
ὦ βασιλεῦ, καὶ πάλιν θάνατον οἰκτρόν;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἀνυπομονησία μοῦ κυριαρχεῖ,
τὰ σπλάγχνα μου δ᾽ αἱμάσσει ἡ ὑπόνοια
ἀόριστος ἀκόμη, ποικιλόμορφος.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ὡσεὶ μετανοοῦσα)

Ἄ! Ὄχι. Μὴ προστάξῃς. Σὲ παρακαλῶ.
Ἀναβολὴν βραχεῖαν δός μοι σήμερον
καὶ φοβερᾶς βασάνου σου λυτρώθητι.
Ἐγὼ θὰ γίνω φύλαξ σου νυχθημερόν.
Ἀφιερωῦσα τὴν ζωήν μου εἰς αὐτὸ
γυνὴ εὐτυχεστάτη θὰ θεωρηθῶ.

(Πλησιάζουσα πρὸς τὸν Λυσίμαχον, ἐμπιστευτικῶς)

Σοὶ λέγω τοῦτο μόνον. Κ᾽ εἶναι ἀρκετόν.
Προφύλαξον τὰ στήθη τἀθωράκιστα
ἐχθρούς τοὺς περιξ βλέπων, ὄχι φίλους σου.
Τὰ θέλγητρα τοῦ θρόνου, φεῦ, σκιάζουσι
καὶ τοῦ πατρὸς τὰ σπλάγχνα τὰ φιλόστοργα
καὶ τῆς μητρὸς τὸ φίλτρον τὸ ἀδάμαστον
καὶ τὴν εὐγνωμονοῦσαν τοῦ υἱοῦ ψυχήν.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Πρὶν ἔτι φανερώσῃς τὸ μυστήριον,
ἐκ παρηγόρων λόγων πρότερον ζητεῖς
διὰ τὸ πένθος τούτου βάλσαμον γλυκύ;
Ἐκ τῶν φαρμάκων τούτων πρέπει σήμερον,
πρὶν ἢ τὸ τραῦμα λάβω, τὴν δριμύτητα
αὐτοῦ νὰ συμπεράνω;

(Ἐπιτακτικῶς)

Παρευθὺς εἰπέ.
Ὁ κίνδυνός μου ποῖος; Ποῖος ὁ ἐχθρός;

ΑΡΣΙΝΟΗ (ὡς ἐν ἀπελπισίᾳ)

Νὰ μὴ συνεδεόμην εἴθε μετὰ σοῦ
διὰ δεσμῶν ἀρρήκτων ταύτην τὴν στιγμήν,
ἀλλὰ μακράν σου, φεύγουσα τὸ ἄκουσμα
τῆς βδελυρᾶς πλεκτάνης, νὰ ἀπέφευγον
τὸν σύζυγον νὰ πλήξω ἀγριώτατα.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Τὸ πλῆγμά σου δὲν σφίζει σου τὸν σύζυγον.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Σῴζον τὸ σῶμα καταστρέφει τὴν ψυχήν.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἐὰν κατέχῃ ταύτην ὁ δολίως δρῶν.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἐλκύει ὑπὲρ πάντα τὴν ἀγάπην σου.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἐν φρικώδει ἐκπλήξει, προχωρῶν πρὸς τὴν Ἀρσινόην)

Ἐστάθμισας τοὺς λόγους τούτους σου καλῶς;

ΑΡΣΙΝΟΗ

Σταθμίζουσα τοὺς λόγους μου διήνυσα
νύκτας μακρὰς κ᾽ ἡμέρας κλαίουσα.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἐν ὀργῇ)

Εἶναι βλασφήμου γλώσσης λόγοι ἀπεχθεῖς,
φρικώδους φαντασίας ἐπινόημα,
δηλητηριασμένης σκέψεως ἶός.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ὡσεὶ συντετριμμένη, ἐν πενθίμῳ τόνῳ)

Ἀλλ᾽ ἀπαισία καὶ σκληρὰ ἀλήθεια
μετά τινας ἡμέρας, ὥρας ἢ στιγμάς,
ὥσπερ τις μαινομένη, τρομερὰ βροντή,
θὰ μεταδώσῃ ἄγγελμα ἐκπληκτικὸν
ἀνὰ τῆς οἰκουμένης τἄκρα πέρατα,
—κλονίζομαι καὶ τρέμω τοῦτο λέγουσα,—
ὅτι τὸν βασιλέα καὶ πατέρα του
φονεύσεν ἀγρίως...ὁ Ἀγαθοκλῆς.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἐν ὀργῇ καὶ ταραχῇ)

Τὴν τιμωρίαν ν᾽ ἀποφύγῃς κατορθοῖς
ὄχι ὡς σύζυγός μου καὶ βασίλισσα,
ἀλλ᾽ ὡς τροφὸς γλυκέων αἰσθημάτων μου,
ὡς χορηγὸς γενναίου εὐτυχίας μου.
Σιώπησον ἀμέσως ὅμως, ἄνασσα,
μὴ ἡ φωνή σου γίνῃ τόσον ἀπεχθὴς
καὶ βδελυκτὴ τοιαῦτα ἀπαγγέλλουσα,
ὥστε νὰ μὲ τρομάζῃ καὶ ἠχὼ αὐτῆς.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἂν δύναται νὰ φέρῃ σωτηρίαν σου
ὁ θάνατός μου, τοῦτον χάρισαί μ᾽ εὐθύς,
ἀλλ᾽ ἄκουσόν με πρῶτον, ἄναξ ἔνδοξε.

Μήπως ἡ σύζυγός σου ἐπεθύμησα
τὸν θάνατον τοῦ τέκνου σου, ὃν ἀγαπῶ
κ᾽ ἐγὼ ὡς μήτηρ ἄλλη ἄλλο τέκνον μον;
Ἀλλὰ ταράσσει τὴν καρδίαν τοῦ υἱοῦ,
ὡς βίαιόν τι πάθος, πόθος πρόωρος
καὶ τὴν διάνοιάν του λογισμὸς κακός,
αὐτὸς νὰ βασιλεύσῃ τὸ ταχύτερον.
Καὶ κατὰ σοῦ κρυφίως ὁπλιζόμενος
καὶ κατὰ τέκνου σου παντὸς ὁ δόλιος,
ἵνα τὸν θρόνον ἔχῃ μᾶλλον ἀσφαλῆ,
τὴν πρόσφορον προσμένει κατ᾽ αὐτὸν στιγμήν.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Τὸ ψεῦδος τοῦτ᾽ ὁπόθεν, ἂν τοξεύηται
νὰ τραυματίσῃ μάτην τώρα προσπαθεῖ
τὴν ἀθῳότητά του τὴν διαφανῆ.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Μεγάλου κράτους μέγας ὄντως βασιλεὺς
ἔχει παιδὸς νηπίου ἀθῳότητα.

(Ἱκετευτικῶς, ὡς ἄνω, καὶ συμβουλευτικῶς).

Ἀλλ᾽ ἄφες τὴν στοργήν σου. Ὁδηγὸς κακὸς
διὰ τὴν ἄμυναν σου, ὅπλον τοῦ υἱοῦ
διὰ τὴν σκευωρίαν, μέσον εὐχερές,
ὅπως τὰ δάκρυά του σὲ μαλάξωσι.
Διότι θὰ παλαίσῃ ὁ Ἀγαθοκλῆς
διὰ παντοίων μέσων νὰ σ᾽ ἀποπλανᾷ.
Θὰ κράζῃ ὡς ἀθῷος ὁ τρὶς ἔνοχος
Ἴσως δὲ προχωρήσῃ περισσότερον
καὶ εἰς συκοφαντίας καὶ διαβολάς.
Ἡ ἀτιμία ἔχει μέσα ἄφθονα
κ᾽ εἰς ταύτην ἔχει σύντροφον τὴν σύζυγον.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (διακόπτων ὀργίλως τὴν Ἀρσινόην)

Παῦσον, σὲ διατάσσω, παῦσον παρευθύς.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ὡς ἀνωτέρω.)

Ἐπὶ μακρὸν σιγῶσα σὲ ἐφύλαττον,
ἀλλ᾽ ἡ πρὸς σὲ ἀγάπη κατισχύσασα
τὸ στόμα μου ἀνοίγει. Ὁ Ἀγαθοκλῆς
τῆς λύπης καὶ πικρίας σου ὁ πρόξενος.
Ὀργίλως μ᾽ ἀτενίζεις καὶ ἀσυμπαθῶς,
ἐν ᾧ τὴν σωτηρίαν σου ἐπιζητῶ.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (μετὰ πάθους)

Τὰς ἐλαχίστας μου ἡμέρας σῴζουσα,
ἐὰν τὴν σωτηρίαν κατεργάζησαι.
φονεύεις τὴν μεγίστην εὐτυχίαν μου.
Κ᾽ οἰκτρῶς θὰ προετίμων νὰ ἀπέθνῃσκον
ἐκ τῆς χειρὸς υἱοῦ μου εὐτυχής, ὡς πρίν,
ἂν τοῦ υἱοῦ μ᾽ αἱ φρένες ἐσαλεύθησαν.
ὄχι οἰκτρῶς νὰ ζήσω εἰς τὸ μέλλον μου
μὲ θλιβερῶν δακρύων ἄφθονον πηγήν.

(Πίπτει ἡ αὐλαία.)

1) Ὁ Πτολεμαῖος ἀπεκλήθη Κεραυνὸς κατὰ μὲν τὸν Παυσανίαν «διὰ τὸ ἄγαν τολμηρόν», κατὰ δὲ τὸν Μέμνονα «διὰ τὴν σκαιότητα καὶ ἀπόνοιαν.» Σ.Σ.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

(Διάδρομος τῶν ἀνακτόρων τῆς Λυσιμαχείας. — Λυκαυγές).

ΣΚΗΝΗ Α'.

Ἀρσινόη.

ΑΡΣΙΝΟΗ (συνερχομένη ἐκ βαθείας καὶ ὀδυνηρᾶς σκέψεως, εἰς ἣν βυθισμένη ἵσταται ἐπὶ στιγμάς, μετὰ πάθους.)

Φεγγοβολεῖτε εἰς τὸ σκότος τὸ βαθύ,
ἄγρυπνοι ὀφθαλμοί μου ἐκ τοῦ πάθους μου,
ὡς τίγρεως ἀγρίας δίδυμοι πυρσοί.
Κ' αἱ σκέψεις μου, πλανᾶσθε σκοτεινόταται
εἰς ἐρεβῶδες χάος, ὡς εἰς ἔρεβος
κ' ἐγὼ αὐτὴ πλανῶμαι, ἀπολέσασα
τὸν ζωοδότην ὕπνον, φεῦ, διὰ παντὸς
καὶ πᾶσαν τῆς γαλήνης τέρψιν κ' ἡδονήν.
Ὤ! τὸν σκοπὸν τοῦ βίου περικλείσασα
εἰς μίαν μόνον τέρψιν, τὴν ἐκδίκησιν,
θὰ ἐνεδρεύω παρὰ τὴν χαρὰν αὐτῶν
φαρμακερᾶς ἀράχνης πλέκουσα ἱστὸν
κ' εἰς τοῦτον νὰ ἐμπλέξω θ' ἀγωνίζωμαι
τὴν μόνην μου ἀγάπην κ' εὐτυχίαν μου.

(Μετὰ σιγήν, δι' ἄλλου τόνου, ἠπίου)

Χωρὶς ὁ νοῦς τὸ βῆμά μου νὰ ὁδηγῇ
εὑρέθην εἰς τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνός των
κι' ὡς ὑπὸ ῥόδα ἔχιδνα ἐνήδρευσα
κατὰ τὴν νύκτα ταύτην ἄγρυπνος, στυγνή.
Κρατοῦσα τὴν πνοήν μου καὶ συστέλλουσα
παλμούς μου ἀκρατήτους, εἰς τὰ ὦτά μου
μετήγγισα ἁπάσας τὰς αἰσθήσεις μου
καὶ ἤκουον ἀγρία καὶ σιωπηλή.

(Ἀπειλητικῶς)

Ὤ! ἐκ τῆς εὐτυχίας των κατέπινον
ἀφθόνως καὶ ἡδέως δηλητήριον,
ἵν' ἀποδώσω τοῦτο τρὶς πικρότερον
εἰς εὐτυχῆ ἡμέραν ἐκδικήσεως.

(Μετὰ σιγήν)

Ἐκείνη ἠγωνία καὶ ἐστέναζε. . . .
Λυγμούς της ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἤκουσα.

(Ἐν τινι χαρᾷ)

Ὁ φόβος μου ἀγρίως τὴν περικυκλοῖ
καὶ μεταδίδ' εἰς ταύτην ἐκ τοῦ πόνου μου.

(Ἠπίως)

Τὰ δάκρυά της τότε μ' ἐπεχύθησαν.
ὡς δρόσος τις λεπτὴ ἀνακουφίσεως.
Ὥσπερ γαλήνης πνεῦμα, οἶκτος ἐλαφρὸς
ἤρχισε νὰ πραΰνῃ τὴν καρδίαν μου.

(Ἀγρίως)

Ἀλλ' ἀποτόμως σκότος καταπλημμυρεῖ
τὴν ἀμυδρὰν αἰθρίαν τῶν συλλογισμῶν.
Ὀργὴ ἀγριωτάτη συνταράσσει με.
Μακρὰν ταχέως φεύγω, μήπως προδοθῶ.
Ἐρωτικοί του λόγοι καθησύχαζον
τοὺς φόβους τῆς συζύγου καὶ τὰ δάκρυα
βροχὴ ἐκ φιλημάτων του ἀπέπλυνεν.

(Βλέπουσα πρὸς ἀνατολάς, ὅπου ὑποφώσκει ἡ ἡμέρα, μετ' ἀγρίου πάθους.)

Αὐγὴ ὄχι ῥοδίνη, ὄχι λάμπουσα,
ὄχι χρυσοῦ ἡλίου ἡ προάγγελος
μετὰ τὴν νύκτα πρώτη ἀποστέλλουσα
τὸ φῶς τὸ ζωογόνον καὶ τὸ ἦμερον,
τὸ ξένον πρὸς τοὺς θρήνους καὶ τοὺς στεναγμούς
Αὐγὴ φλογῶν κ' αἱμάτων, τέφρας καὶ καπνῶν
τῶν σκέψεών μου κ' αἰσθημάτων ἀδελφή,
τὸ ἀλαμπές σου φῶς ἐξαποστέλλουσα,
ὡς ἐκ ατομίου τῆς καμίνου, πρὸς τὴν γῆν
διὰ τῶν πυκνοτάτων καὶ φαρμακερῶν
νυκτὸς φευγούσης ἀναθυμιάσεων,
ἰδέ με, δὲν πτοοῦμαι οὐδὲ κάμπτομαι.
Τὸν ἀγαπῶ καὶ ὅμως πρὸς τὸν θάνατον
αὐτοῦ ἀκατασχέτως τρέχω σήμερον.
Ἐὰν ἀφῄρει ἄλλος τις ἐκτὸς ἐμοῦ
ῥανίδα μίαν ἐκ τοῦ αἵματος αὐτοῦ,
θ' ἀνεύρισκεν ἀμέσως θάνατον οἰκτρόν.
Καὶ ὅμως εἰς τὸ αἱμά του θὰ ὑψωθῶ
ἀποτροπαία τόσον, ὅσον δυστυχής,
ἀνηλεὴς ἐπίσης, ὅσον πάσχουσα.
Ἰδέ. Μετὰ μανίας περιπτύσσομαι
τὸ ξίφος τῆς ἀγρίας ἐκδικήσεως.
Τρυπᾷ. Καὶ τὸ συσφίγγω. Κόπτει. Τὸ φιλῶ.
Ἐγγίζει τὴν καρδίαν διασχίζον μέ.
Καὶ ἀναζῶ ἐκ βαθυτάτης ἡδονῆς.

(Βλέπουσα τοὺς ἐκ τῶν παρασκηνίων ἐρχομένους Λυσίμαχον καὶ Πτολεμαῖον ἐξέρχεται ταχέως πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος)

ΣΚΗΝΗ Β'.

Λυσίμαχος, Πτολεμαῖος.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (πρὸς τὸν προπορευόμενον Λυσίμαχον διὰ φωνῆς κλαυθμηρᾶς προσπεποιημένης)

Διὰ πολλῶν κινδύνων σῶος διελθὼν
ὁ γέρων στρατηλάτης ὅταν ἤλπισας
εἰς νίκας ἀγκάλας νὰ ἀναπαυθῇς,
ἐπέπρωτο νἀνεύρῃς δολιώτερον
παντὸς ἐχθροῦ τὸ τέκνον τὸ παμφίλτατον.
Κ' αἱ πάγχρυσοι ἐλπίδες, ὅσας ἔτρεφες
μετὰ στοργῆς ἀρρήτου σου, ἐπέπρωτο
νὰ περιβάλλουν ὄχι, ὄχι τέκνον σου
οὔτε πιστόν σου φίλον οὔτε ἄνθρωπον,
ἀλλὰ τὸν σκευωροῦντα φόνον τυῦ πατρός;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ὡς ἐν μονολόγῳ)

Ὦ μῆτερ γῆ, ἀπόδος ἀντὶ τῆς ζωῆς
τῶν εὐγενῶν καρπῶν σου τὸν χυμὸν φθορᾶς,
ἀντὶ πνοῆς σου δροσερᾶς, λεπτὲ ἀήρ,
φέρε ταχὺς τῶν νόσων τὰ μιάσματα,
ἀφοῦ υἱῶν καρδίαι ἀντὶ τῆς στοργῆς
ἀγνωμοσύνην τρέφουσι κ' ἐπιβουλήν!

(Περιπίπτει εἰς θλιβερὸν διαλογισμόν)

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Τῆς πατρικῆς καρδίας μάταιοι παλμοί!

(Πλησιάζων πρὸς τὸν Λυσίμαχον)

Συμπάσχω, πίστευσόν με, μετὰ σοῦ κ' ἐγὼ
καὶ περιπίπτω εἰς φρικώδες δίλημμα.
Ἐὰν καὶ ὁ πατήρ μου μὲ ἐλάτρευεν
ὅπως, κακῶς, λατρεύεις τὸν Ἀγαθοκλῆ;
Καὶ ὅμως ἀδικούμενος ἀντέταξα
εἰς τὸ ἄδικημά του υἱικὴν στοργήν.
Κ' ἐπὶ τὸ πλεῖστον τώρα δι' αὐτὸν πονῶ.
Ἐὰν καὶ ὁ πατήρ μου οὕτως ἔπασχε;
Γεννᾷ τὸ πάθημά σου υἱικὴν στοργήν.
Πρὸς σωτηρίαν ἡ στοργή μου μὲ ὠθεῖ.

(ὡς ἐν ἀπελπισίᾳ)

Ἀλλὰ καὶ σῴζων οὕτω δὲν φονεύω σε;
Καὶ τοῦ πατρὸς τὸ φίλτρον συναισθάνομαι.
Εὐαίσθητον καρδίαν ἔχω καὶ ἐγώ.
Δριμύτατον ἐνέχει δηλητήριον
ἡ σωτηρία, ὅσον κ' ἡ ἐπιβουλή.
Ἂν ἠδυνάμην τοῦτο δι' ἐμὲ κρατῶν
τὴν σωτηρίαν μόνον νὰ προσέφερον
εἰς δυστυχῆ πατέρα, ἐθυσίαζον
καὶ τὴν ζωήν μου ταύτην. Ἀλλὰ τώρα πῶς
νὰ σοὶ ἐπαναλάβω τὰ τεχνάσματα
καὶ τὰς ἀνόμους σκέψεις προσφιλοῦς υἱοῦ,
ἢ πῶς νὰ ἀποκρύψω ταῦτα ἀπὸ σοῦ;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἐν ἐξάψει)

Ὦ τερατῶδες γέννημα ἀλώπεκος
ψυχὴν καλύπτον ἀσεβῆ καὶ πονηρὰν
ὑπὸ αἰδημοσύνην καὶ εὐλάβειαν!

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (ὀπισθοχωρῶν ὡς ἐν φόβῳ)

Ἀλλ' ὑποφέρει φρικωδῶς ὁ βασιλεύς.
Καὶ πρὸς τὸν βασιλέα τάχα ὁμιλῶ
ἢ πρὸς πατέρα ἴσως ἐκδικούμενον;
Μήπως τὴν σωτηρίαν σου ἀναζητῶν
ἀνεύρω τὴν ἰδίαν μου καταστροφήν;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Υἱέ μου Πτολεμαῖε,—σὲ καλῶ υἱόν·
ἂν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ μου τὴν ἀξίαν της
ἀπώλεσεν ἡ λέξις, εἰς τὸ στῆθός σου
ὅμως πάλλει καρδία ἀληθοῦς υἱοῦ,—
υἱέ μου Πτολεμαῖε, σύντροφε πιστὲ
μακρῶν ἀγρυπνιῶν, σὲ εὐχαριστῶ.
Ὡς ἀδελφὸς ἁρπάσας τὸ μυστήριον
ἐκ τῆς καρδίας τοῦ υἱοῦ μου παρευθὺς
τὴν φοβερὰν πλεκτάνην μ' ἀπεκάλυψας,
ὡς ξένος πρὸς ἐκεῖνον καὶ υἱὸς ἐμοῦ.
Τοὺς τυφλωμένους ὀφθαλμούς μου ἤνοιξας
ὑπὲρ τὴν σύζυγόν μου σύ, ὁ παρορῶν
τῆς ἀδελφῆς τὸν πόνον καὶ τὰ δάκρυα
πρὸς χάριν τῆς δικαίας σωτηρίας μου.
Συκοφαντία ἄνευ σοῦ θἀπέμενε
φρικτὴ καταγγελία τῆς συζύγου μου.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Στηρίξου εἰς τὰς χεῖράς μου, ὦ βασιλεῦ.
Ἀνάγκην βάκτρου ἔχεις, γέρον δυστυχής,

(Ὁ Λυσίμαχος στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ Πτολεμαίου προχωρεῖ πρὸς ἔξοδον, ὅτε εἰσέρχεται ἡ Ἀρσινόη)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Οἱ ἀνωτέρω. — Ἀρσινόη

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (τῇ Ἀρσινόῃ)

Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἀγρυπνεῖς καὶ σύ,
ὅπως ἐγὼ ὁ ἔχων ἀφορμὴν δεινήν;
Καὶ ἔξω τοῦ κοιτῶνος ἔνδακρυς, οἰκτρά.
ὡς ἐν ἀπελπισίᾳ περιφέρεσαι;

(βλέπων διὰ τῶν παρασκηνίων)

Μόλις ῥοδίζει τώρα τὴν ἀνατολὴν
αὐγὴ χρυσῆς ἡμέρας καὶ αἱ κορυφαὶ
τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ὡς σκιαὶ μακραί,
τὰ ἄκρα περατοῦσι τοῦ ὁρίζοντος.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἐνόσῳ τὸν πατέρα δὲν κατανικᾷ
ὁ βασιλεὺς καὶ ἄρχων καὶ μὲ δισταγμοὺς
φθείρει τὸν βασιλέα ὁ κακὸς πατὴρ
καὶ τὸν πατέρα βασιλεὺς χειρότερος,
πῶς θέλεις νὰ σφραγίσῃ ὕπνος ἤρεμος
τὰ βλέφαρά μου καὶ γαλήνης ἡ πνοή,
νὰ ἐμφυσήσῃ εἰς ἡμέρας μου χαράν;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἡ ταραχή σου αὕτη εἰς μανίαν μου
ὑψώνει τὴν ὀργήν μου.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Κ' ἡ βραδύτης σου
μ' αὐξάνει τὴν φροντίδα καὶ τὴν ταραχήν.
Τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου λάμπον, ἄσβεστον
διαπερᾷ τὰ σκότη τῶν μακρῶν νυκτῶν,
ἵνα προλάβῃ τὴν ἀνίατον πληγήν,
ἣς ἀγνοεῖ τὴν ὥραν καὶ διεύθυνσιν,
ἀφοῦ ὁ πρώην ἥρως ἤδη, ὡς γυνή,
εἰς οἶκτον καταπίπτεις καὶ εἰς ἔλεος,
ὁσάκις ὁ κακοῦργος οὗτός σου υἱὸς
τὴν ὄψιν του φαιδρύνει μὲ μειδίαμα.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἀπόφασιν γενναίαν ὅμως ἔλαβον.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἀπόφασιν τοιαύτην πρό τινος λαβὼν
πῶς εἰς ἀμφιβολίας ταλαντεύεσαι
καταστρεπτικωτέρας τῆς ἐπιβουλῆς;

Πῶς εἰς ὑπουλοτάτην ἐκκρεμότητα
ζωὴν μακρὰν χαρίζεις, ὦ ἀσύνετε ;
Ἢ μήπως δὲν γνωρίζεις ὅτι ἐν αὐτῇ
οἱ κίνδυνοι αὐξάνουν καὶ πληθύνονται
κ' εἰς τοὺς σκοποὺς δικαίους μας προσφέρουσιν
ἀντὶ γνησίων τέκνων νοθογέννητα ;
Ὁ δόλος τοῦ υἱοῦ σου ποικιλόμορφος
θὰ διανοίξῃ δρόμον πρὸς τὸν θρόνον σου
ὄχι ἐπὶ ἀνθέων, ἀλλ' ἐφ' αἵματος.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (προχωρῶν πρὸς τὸν Λυσίμαχον, μετὰ προσποιητῆς δειλίας καὶ θλίψεως)

Εἰσάκουσον, ὦ ἄναξ, φίλου σου πιστοῦ
παρὰ τὴν σύζυγόν σου ἱκετεύοντος.
Εἶναι κρισιμωτάτη πλέον ἡ στιγμή.
Τί ἀρά γε προσμένεις ; Πρὸς τί ἀπορεῖς :

(Χαμηλῇ τῇ φωνῇ)

Ἐὰν ἐκυμαινόμην, ὅπως σύ, κ' ἐγώ,
—καὶ πρὸς ἀμφιβολίαν εἶχον ἀφορμήν,—
μεταξὺ τῶν δακρύων φίλης ἀδελφῆς
καὶ αἵματος φιλτάτου μοι γαμβροῦ καὶ σοῦ,
θὰ εἶχε σὲ ἡ Θρᾴκη βασιλέα της ;

(Πλησιάζων περισσότερον πρὸς τὸν Λυσίμαχον)

Τὰς ἀπαισίας σκέψεις του ἐγνώρισας.
Τὸν δρόμον πρὸς τὸν θρόνον τρέχει ἐμμανής.
Ἢ θέλεις νὰ γνωρίσῃ ὁ ὑποκριτὴς
ὅτι θὰ ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτὸν ὀργὴ
πατρὸς δικαιοτάτου, τιμωροῦ πατρός,
μαθόντος τοῦ υἱοῦ του τὴν ἐπιβουλήν,
ἵνα ὁρμήσῃ τότε ἐμμανέστερος
πρὸς τὸν σκοπόν του τοῦτον ; Ἢ μὴ ἄρά γε,
ἐὰν ἀρχίσῃ ὁ κατάρατος ἀγὼν
μεταξὺ σοῦ κ' ἐκείνου, τέκνου καὶ πατρός,
θὰ παρατάξῃ κατὰ σοῦ τὸ τέκνον σου
ὀλιγωτέρους λάτρας του καὶ θαυμαστάς ;
Συγχώρησόν με, ἄναξ, τὴν ἀλήθειαν
γυμνὴν πρὸ σοῦ θὰ φέρω. Ἂν τοῦτο φρονῇς,
κακῶς ὑπολογίζεις, γνώριζε καλῶς.
Ἀπέκτησε τοὺς πλείστους φίλους του πιστοὺς
πρὸς τὸν γνωστὸν σκοπόν του ἐργαζόμενος
καὶ θἀποκτήσῃ πάντας ὀδυρόμενος
ὅτι ἀδίκως δῆθεν πάσχει παρὰ σοῦ.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἐν ὀργῇ)

Πῶς συγκρατοῦμαι τόσον, τιμωροὶ θεοί ;

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ἀδυναμία γέροντος καὶ τύφλωσις
πατρὸς ἀμφιβολίας διαρκῶς γεννᾷ.
Ἀλλ' ὅμως, ἂν τὰ ἄθλά σου ἐκπλήττωσιν,
ἐκείνου ἡ νεότης ἔχει θέλγητρον.
Καὶ ἄν τις ἐξ ὑμῶν τῶν δύο πρόκειται
νὰ λείψῃ, ὁμοφώνως θ' ἀνακράξωσι
πάντες ἐδῶ : Ἂς λείψῃ ὁ Λυσίμαχος.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἐν ὀργῇ ἐπιτεινομένῃ)

Τῆς πατρικῆς καρδίας τοὺς παλμοὺς κρατῶν
ἀλύπως θὰ πατάξω πάντα μου ἐχθρόν.
Γίνομαι πάλιν ἄναξ, ὁ Λυσίμαχος.

(Ἐντονώτερον, προχωρῶν πρὸς ἔξοδον)

Τὴν φοβερὰν μανίαν μου φοβοῦ, φοβοῦ
καὶ διὰ τὴν ποινήν μου τρέμε, ἄθλιε.

ΣΚΗΝΗ Δ'. (Πρωΐα)

Οἱ ἀνωτέρω—Ἀγαθοκλῆς.—Εἶτα ἄρχοντες καὶ φρουροί.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (παρατηρῶν πρῶτον ὑπόπτως τὴν Ἀρσινόην καὶ τὸν Πτολεμαῖον, τῷ Λυσιμάχῳ)

Εἰς ταραχὴν σὲ βλέπω πάλιν, πάτερ μου,
τὰς ἀσθενεῖς δυνάμεις σου συντρίβουσαν.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἀπομακρυνόμενος τοῦ Ἀγαθοκλέους, ἐν ὀργῇ)

Πάλιν ἡ ἀθρότης κ' εἰλικρίνεια
περιεβλήθη λευκοτάτην της στολὴν
καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων του ἐκάθισε
καὶ τῶν σεμνῶν του τρόπων ; Ὢ! Σύ, ἔντεχνος
Ὑποκρισία, πρὸς τὴν Εἰλικρίνειαν
τοσοῦτον ὁμοιάζεις, ὥστε νἀπατᾷς
καὶ τοὺς ἐμπειροτέρους ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Ἐξακοντίζεις πρός με βλέμμα βλοσυρόν ;
Ἀπό τινος εἰς μάτην ἀγνωνίζομαι
τοὺς ἀνοικείους τρόπους σου νὰ ἐξηγῶ.
Εἴθε φοβερωτάτη μου ὑπόνοια
νὰ μὴ ἐπαληθεύσῃ, πάτερ μου καλέ.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἐπανερχόμενος πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέα)

Μὲ προσφωνεῖς «ὦ πάτερ», ὅπως πρότερον ;
Μὲ ἀτενίζεις οὕτω κατὰ πρόσωπον ;

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (ἐκπληκτος)

Ὡς ὁ υἱὸς πατέρα, δοῦλος ἄνακτα.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Τὰ ἔντεχνά σου ὅπλα εἶναι ἄχρηστα.
Οἱ δισταγμοί μου πλέον μ' ἐγκατέλιπον.
Φῶς ἄπλετον ἡμέρας ἐπεφώτισε
τὸ σκότος ἀναισχύντου σου ἐπιβουλῆς,
Φύγε μακράν μου, φύγε...

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (ἐμβρόντητος)

Πῶς ;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Τοὺς ὀφθαλμούς
τοὺς γλυκυτάτους, ἀλλὰ καὶ προδοτικούς,
οὓς τόσον αἰδημόνως τώρα προσηλοῖς,
ὡς ἀπορῶν τφόντι καὶ κατάπληκτος,
ἀπόστρεψον ταχέως ἀπὸ τῶν ἐμῶν.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (ἐν αὐξανούσῃ καταπλήξει)

Θεοί, ἀκούω ἄρά γε κ' αἰσθάνομαι !
Τὸ πρῶτον τώρα βλέπω εἰς τὸν ἄνακτα
Τραχεῖς τοσοῦτον τρόπους, γλῶσσαν ἄδικον.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Διότι τώρα μόλις καὶ ὁ βασιλεὺς
προσεῖδεν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας σου.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Κ' ἐκεῖ υἱὸν δὲν εὗρε πράγματι πιστόν :

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Τὴν πίστιν εὗρε μόνον εἰς τοὺς λόγους του.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (ἐξανιστάμενος)

Ὦ βασιλεῦ, μ' ὑβρίζεις...

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ὄχι. Τιμωρῶ.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Ἄξιος τιμωρίας πότε ἔγινα :

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἐπιπροσθέτεις ψεῦδος εἰς τὸ ἔγκλημα.
Ὡς ψεῦδος ἦτο πᾶσα ἡ ἀγάπη σου ;
Ἡ προσωπὶς τοῦ δόλου σοῦ ἐξέφυγεν.
Κατῃσχυμμένον βλέπω πλέον πρόσωπον.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Τὰς φρένας ἔχεις σφας τὸν διάδοχον
ὑβρίζων ἀναιτίως ;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Μᾶλλον ὑγιεῖς
τῶν ἰδικῶν σου, ὅστις ἐπεχείρησας
πατέρα νὰ φονεύσῃς ἀγαπῶντά σε,
ἵνα σὺ βασιλεύσῃς τὸ ταχύτερον.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (ὡς κεραυνόπληκτος)

Ἐγώ ! ;. .

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἀπολογήθητι. Τὰς πράξεις σου
τὰς μυστικὰς εὐθὺς ἀντιπαράταξον
πρὸς τὴν κατηγορίαν μου, ἂν δύνασαι.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (ἀγρίως)

Θὰ κατακόψῃ παρευθὺς τὸ ξίφος μου
τὴν γλῶσσαν τῶν ἀθλίων μου συκοφαντῶν.
Ὅσπερ υἱὸς εὐγνώμων σὲ ἠγάπησα.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἀντίθετα τὰ ἔργα σου τῶν λόγων σου.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Ἀγρίως ἡ ψυχή μου ἐξανίσταται
εἰς τὴν κατηγορίαν σου τὴν ἄδικον.
Καὶ φοβερὰ ὀργή μου, μῖσος καυστικὸν
ζωὴν ἀναλαμβάνει ἐκ τῶν λόγων σου.
Μὴ κατατρίβῃς χρόνον εἰς λόγους κενούς.
Τοὺς συκοφάντας μου ὀνόμασον.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἰδού.
Ὁ ἀδελφός σου οὗτος καὶ ἡ μήτηρ σου.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Ὁ Πτολεμαῖος οὗτος καὶ ἡ μητρυιά ;
Αἱ ἀπειλ' αἱ ποικίλαι καὶ ἄόριστοι,
αἱ ὑπονοίας μόνον διεγείρουσαι,
ἔλαβον σάρκα τέλος, ἔλαβον μορφήν ;

(Τῷ Πτολεμαίῳ)

Ἀντὶ στοργῆς κι' ἀγάπης, ξένε φίλτατε,
ἀνταποδίδεις ἔχθρας δηλητήριον :
Ὢ! Οὔτε τῆς ξενίας ἱεροὶ θεσμοί,
οὓς παραβαίνεις πρῶτος, ἱερόσυλε,
οὔτε τῆς συγγενείας οἱ στενοὶ δεσμοί,
οὓς σὺ κατασυντρίβεις, ὦ ἀνίερε,
ἐκ τῶν χειρῶν μου τούτων θὰ σὲ σώσωσιν.

(Ἀνασπῶν τὸ ξίφος του ὁρμῇ κατὰ τοῦ Πτολεμαίου, ὅστις καταφεύγει πλησίον τοῦ Λυσιμάχου)

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ὦ βασιλεῦ !...

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Τὸ ξίφος ἐπανάφερε,
πανάθλιε υἱέ μου εἰς τὴν θήκην του,
μήπως ἡ Φρίκη φρίξῃ πρὸ τοῦ αἵματος
τοῦ τέκνου χυνομένου παρὰ τοῦ πατρός.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (θέτων τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην του)

Καὶ σύ, ὦ τῆς μητρός μου ἀναπλήρωμα,
— ὦ ! Φρίξατε, μητέρες ! Ἐβλασφήμησα ! —
κατῆλθες εἰς πλεκτάνην συκοφαντικὴν
κ' ἐκδίκησιν τοιαύτην μοὶ δωρεῖς κακῶς
ἀντὶ εὐγνωμοσύνης, ὅσην ὤφειλες ;

ΑΡΣΙΝΟΗ

Τὴν σύζυγόν σου, ἄναξ, ὑπεράσπισον
ψευδῶς ὑβριζομένην παρὰ τοῦ υἱοῦ.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Δεσμοὶ τῆς γλώσσης τώρα πλέον λύθητε.
Πρὸς τί ἐντὸς τοῦ στήθους μου νὰ φυλαχθῇ
δεσμία ἐπὶ πλέον ἡ ἀλήθεια ;
Ὢ ! Σᾶς, θεοί, τῶν οἴκων θεμελιωταὶ
καὶ τῆς στοργῆς προστάται, ὦ Ἐφέστιοι,
ἐπικαλοῦμαι τώρα μάρτυρας, ἐὰν
ἡ πρὸς τὸν βασιλέα υἱικὴ στοργὴ
δὲν ἔκλειε τὰ χείλη μου ὡς σήμερον.

(Πλησιάζων πρὸς τὸν Λυσίμαχον, ἐντόνως)

Ἐκείνη, ἥτις τώρα ὡς εἰς ἄσυλον
εἰς τὴν ἀγκάλην ταύτην σου κατέφυγεν.
ὡς σύζυγος τιμία, μήτηρ μου καλή,
δὲν πρέπει σύζυγός σου, οὔτε μήτηρ μου
ν' ἀποκαλῆται πλέον ἡ ἀναίσχυντος.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἀγρίως)

Σιώπα, συκοφάντα ἀναιδέστατε.
Ἐκ τῶν προτέρων εἶναι εἰς ἐμὲ γνωστὸν
ὅ,τι νὰ μ' εἴπῃς θέλεις, ὅ,τι προσπαθεῖς.
Ἂν ἔτρεφον δ' ἀκόμη δισταγμόν τινα,
οἱ ἀναιδεῖς σου λόγοι μ' ἀπεκάλυψαν
τῆς μιαρᾶς ψυχῆς σου πάσας τὰς πτυχάς.
Τὸ βέλος σου ἐστράφη ἐναντίον σου·
τὸ δηλητήριόν του ἀθεράπευτον.
Ἀντὶ ἐλπίδων βδελυρῶν, ἰδὲ καλῶς,
ποινὴν βαρεῖαν οἱ θεοὶ σοὶ στέλλουσιν.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Ὁποία μὲ προσμένει τέλος ἔκπληξις ;
Πιστεύων εἰς τοὺς λόγους τῆς συζύγου σου

ἐμὲ καταδικάζεις καὶ καταφρονεῖς,
ὅστις καὶ τὴν ζωήν μου κατεφρόνησα
ἀπὸ πολλοῦ ὑπέρ σου κινδυνεύουσαν
Κ' ἀνέχεσαι εἰς ῥάκη ν' ἀποσχίζηται
ἡ ἄσπιλος τιμή σου, πάτερ ἀγαθέ,
ἣν νὰ περιφρουρήσω ἐπεζήτησα;

(Πλησιάζων πρὸς τὸν Λυσίμαχον, ἱκετευτικῶς)

Δέν σε ἀναγνωρίζω πλέον. Χάρισαι
τὴν πίστιν, ἣν ἀδίκως μοῦ ἀφήρεσας,
καὶ ἄκουσόν με. Τώρα ἱκετεύω σε.
Συκοφαντίας εἶμαι ἔρμαιον ἐγώ.
Ἰδὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ψεῦται ἔγιναν
ἐντὸς μιᾶς, ἡμέρας; Ὦ φρενῶν τροπή!
Θ' ἀπέσπων χαίρων καὶ τοὺς ὀφθαλμούς μ' αὐτούς,
ἂν δι' αὐτῶν νὰ ἴδῃς ἦτο δυνατόν.
Εἰς τὰς ἀγκάλας τότε θὰ συνέσφιγγες
τὸν εἰδεχθῆ σου ξένον καὶ τὴν σύζυγον
ἀγρίως τόσον, ὥστε τὸ ταχύτερον
νεκροὺς τοὺς δύο νὰ ἐνηγκαλίζεσο.
Ὄφεις κακοὺς θερμαίνεις εἰς τοὺς κόλπους σου.'

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Μάτην αἱ παρακλήσεις καὶ οἱ λόγοι σου.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Λαλῶ εἰς μάτην πλέον καὶ παρακαλῶ;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἀνάξιον κηρύττω σε διάδοχον
καὶ ἀπεχθῆ υἱόν μου.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Φοβερὰν ποινὴν
θὰ ὑποστῶ ἀθῷος κ' ὕβριν εὐσεβής;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Τὸ ἀσεβές σου θράσος μὲ ἐξαγριοῖ.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ

Τὰς φρένας μου σκοτίζεις κ' εἰς ἀσέβειαν
κινεῖς τὴν γλῶσσαν ἐπὶ τέλους καὶ ἐμοῦ.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Οὔτε τὴν θέαν σου πλέον ἀνέχομαι.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (ἔξω ἑαυτοῦ, θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ξίφους)

Δίκτυα πανταχόθεν τῆς πλεκτάνης της
μὲ περιζώνουν καὶ φαρμακερώτεραι
καὶ τῆς ἐχίδνης γλῶσσαι μὲ περικυκλοῦν;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Καὶ πάλιν ἀπειλῶν με ξίφος ἀνασπᾷς,
κατάπτυστε κακοῦργε, ἀσυνείδητε;

(Πρὸς τὰ παρασκήνια)

Ἄρχοντες καὶ φρουροί μου, δράμετε ἐδῶ.

(Εἰσέρχονται ἄρχοντες καὶ φρουροί)

Εἰς κίνδυνον εὑρίσκομαι ἐκ τοῦ υἱοῦ.
Μὴ πρὸ τοῦ πατροκτόνου ἀμφιρρέπητε.
Καὶ τῆς ζωῆς του ἴσως εἶν' ἀνάξιος.
Δὲν εἶν' υἱός μου πλέον ὁ Ἀγαθοκλῆς.
Μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀπαγάγετε
αὐτόν, εἰς τοῦ μεγάρου μου τὰς φυλακάς,
κ' ἐκεῖ καλῶς φρουρεῖτε τὸν ἀπόκληρον
γυμνὸν ἀξιωμάτων καὶ τιμῆς τινος.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (ἀκολουθῶν τοὺς φρουρούς)

Θεοὶ μεγάλοι, σπεύσατε σωτῆρές μου
καὶ τῆς καλῆς συζύγου καὶ τοῦ τέκνου μου.

(Οἱ ἄρχοντες ἐξέρχονται)

ΣΚΗΝΗ Ε'.

Λυσίμαχος, Ἀρσινόη, Πτολεμαῖος

ΑΡΣΙΝΟΗ (πρὸς τὸν Λυσίμαχον ἱστάμενον ἐν μεγάλῃ ψυχικῇ πάλῃ)

Τὸν ἑαυτόν σου σῶσον, σῶσον, βασιλεῦ.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ὁ κίνδυνος προβαίνει φοβερώτατος.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἤρχισεν ἤδη μάχη.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ὁ Ἀγαθοκλῆς
θὰ ζήσῃ μετ' ὀλίγον ἢ ὁ βασιλεύς.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Τώρα στιγμῶν βραδύτης θάνατον δωρεῖ.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Τὸ πρῶτον βῆμα μόνον προεχώρησας.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Μέχρι τοῦ τελευταίου δράμε τάχιστα.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Τὰς παλαιούσας σκέψεις σου παραίτησον.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Κυβέρνησον τὸν ἔξω πόλεμον καλῶς.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ἂν πρόσταγμα θανάτου καταπλήσσῃ σε
αὐτοῦ σου τοῦ θανάτου περισσότερον,
τὰ ὦτα φράξον πρὸς στιγμὴν καί...

ΑΡΣΙΝΟΗ

Πρόσταξον.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ὑπόδουλά σου εἶναι χεὶρ καὶ ξίφος μου.

(Ἐξέρχεται ὁ Λυσίμαχος ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου καὶ τῆς Ἀρσινόης, ἥτις ὅμως μετά τινα βήματα ἵσταται ἐν ἐνδοιασμῷ)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

Ἀρσινόη, Νίκαια

ΝΙΚΑΙΑ (εἰσερχομένη ἐν προφανεῖ φρίκῃ καὶ πλησιάζουσα ταχέως πρὸς τὴν Ἀρσινόην)

Τί τώρ' ἀκούω καὶ τί εἶδον πρὸ στιγμῶν;
Φρίκη τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ὁράσεως!
Ἀπήγετο δεσμώτης ὁ Ἀγαθοκλῆς
καὶ ἴσως ἀναμένει θάνατον οἰκτρόν;
Ὦ ἔγκλημα φρικῶδες, ἀποτρόπαιον!
Ποῦ τῆς παραφροσύνης ὁ παροξυσμὸς
σὲ φέρει τώρα; Σιωπᾷς ἀναχωρεῖς;

(Παρακολουθοῦσα τὴν Ἀρσινόην ἐξερχομένην ἐν θλιβερᾷ ἀγωνίᾳ)

Τὸ πάθος νὰ κορέσῃς ἀπεφάσισας
ἐπὶ πτωμάτων, ὅπως σαρκοβόρος γύψ;

(Ἐπιστρέφουσα μετὰ τὴν ἔξοδον τῆς Ἀρσινόης εἰς τὸ μέσον τῆς σκηνῆς ἀποφασιστικῶς)

Εἰς τοὺς ἀνέμους θὰ σαλπίσω παρευθὺς
τὴν φοβεράν της πρᾶξιν. Φρίκην θὰ γεννᾷ
τὸ ὄνομά της μόνον προφερόμενον,
ὡς τὸ τῶν Ἐρινύων. Ὁ Ἀγαθοκλῆς
τῶν σεμνοτάτων τέκνων σέμνωμ' ἀληθές,
τοῦ Δημητρίου νικητὴς ἀντίπαλος,
θὰ ἀποθάνῃ οὕτως ἀδοξότατα;
Ὦ Τόλμη μου ἀνδρίζου. Εἶναι ἔγκλημα
καὶ νὰ ὑπηρετήσω εἰς βασίλισσαν
δουλεύουσαν εἰς φόνον ἀποτρόπαιον.

(Ὁρμᾷ πρὸς ἔξοδον, ἀλλὰ παρατηροῦσα τὴν ἐρχομένην Λυσάνδραν ἵσταται ἀποτόμως)

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

Νίκαια, Λυσάνδρα, Ἀμύντας

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (εἰσερχομένη ἐν ταραχῇ χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὴν Νίκαιαν)

Ἆ! Τρέμω! Τρέμω! Φίλτατε παιδαγωγὲ
υἱοῦ μου παμφιλτάτου, δράμε τάχιστα...
Ὁποῖος φόβος, μέγας, δυσπερίγραπτος
ταράσσει τὴν ψυχήν μου μέχρι τῶν μυχῶν!
Ὁ οἰωνὸς αὐξάνει ὁ σημερινὸς
τὴν εὔλογόν μου λύπην καὶ τὴν ταραχήν.
Ἣν ἀπὸ χρόνου ἀρκετοῦ αἰσθάνομαι.

ΑΜΥΝΤΑΣ (ἐν ἀπορίᾳ)

Ἀλλὰ πρὸς ποίαν ἆρά γε διεύθυνσιν
νὰ δράμω; Νὰ προλάβω ποῖον κίνδυνον;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἀπαίσιος ἴεραξ, ὡς βολίς, πεσὼν
ἐσύλησ' αἰφνιδίως φωλεὰν σεμνὴν
πτηνῶν ἡμερωτάτων. Εὐγενὴς πατὴρ
καὶ ἄπτερα στρουθία ἀφηρπάγησαν.
Κ' εἰς τὴν ἐρημωθεῖσαν πλέον φωλεὰν
βάλλει φωνὰς ἡ μήτηρ πένθους ἀλγεινοῦ.
Ἀλλ' εἶσ' ἐδῶ, Ἀμύντα; Πῶς βραδυπορεῖς;
Ἂν κινδυνεύῃ τώρα ὁ Ἀγαθοκλῆς;

ΑΜΥΝΤΑΣ

Δέσποινα, σὲ συντρίβει φόβος μάταιος.
Ἡ ταραχή σου μόνη πλάττει κίνδυνον
καὶ ὄχι κίνδυνός σού τις τὴν ταραχήν.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Δράμε ταχέως, δράμε. Ἴδε πανταχοῦ.
Προαίσθημα τοιοῦτο εἴθε ν' ἀπατᾷ.
Ἐκ τῆς συζύγου τοῦ πατρὸς ὁ κίνδυνος.

ΑΜΥΝΤΑΣ

Εἴθε ἡ φαντασία νὰ πυργοποιῇ
τὴν ἀνεξήγητόν σου ταύτην ταραχήν.

(Φεύγει ταχέως)

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ὦ οἰωνὲ φρικῶδες καὶ ἀπαίσιε!
Μὲ συγκλονίζει λυπηρὸν συναίσθημα
μέχρι παραφροσύνης. Μάτην δυστυχῶς
ἡ σύζυγος καὶ μήτηρ των ἐπάλαισεν...

(Παρατηροῦσα τὴν Νίκαιαν καὶ τρέχουσα πρὸς αὐτήν)

Ὦ Νίκαια, εἰπέ μοι... Εἶσαι σὺ καλή,
ἂν καὶ δουλεύεις εἰς βασίλισσαν...

ΝΙΚΑΙΑ (ἀποφασιστικῶς)

Κακήν,
κακίστην, ὦ Λυσάνδρα, δυστυχὴς γυνή,
ὅσον κ' ἐνάρετος.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἔκπληκτος)

Πῶς; Λέξεις συμπαθεῖς
ἐκ σοῦ ἀκούω κ' οἰκτον βλέπω καθαρῶς
ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν σου ζωγραφούμενον;

ΝΙΚΑΙΑ

Στιγμάς σου βαρυστάθμους, φεῦ, διέρχεσαι.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Εἰπέ μοι ἀδιστάκτως. Μή μὲ κρύψῃς τι.

ΝΙΚΑΙΑ

Ἀπάγεται δεσμώτης ὁ Ἀγαθοκλῆς...

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Θεοὶ σωτῆρες, ἀλεξίκακοι θεοί!

ΝΙΚΑΙΑ

Καὶ ἴσως ἀναμένει θάνατον οἰκτρόν...

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Τί;

ΝΙΚΑΙΑ

Ναί. Ὁ ἀδελφός σου κ' ἡ βασίλισσα
ὁμοῦ κατηγοροῦσι τὸν Ἀγαθοκλῆ,
ὡς μελετῶντα δῆθεν φόνον τοῦ πατρός.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἐν ἀλλοφροσύνῃ)

Τὸ μῖσος τῆς ἐχίδνης μᾶς προέλαβε
κ' ἡ ἄμυνά μας ἄοπλος θὰ νικηθῇ;

(Ὁρμῶσα πρὸς τὴν Νίκαιαν)

Ὁ βασιλεὺς ποῦ εἶναι; Ὁ Ἀγαθοκλῆς
ποῦ ἄγεται δεσμώτης; Τίς τὴν ἄδικον
ποινὴν τῷ ἐπιβάλλει;

ΝΙΚΑΙΑ

Ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Τὰ ὦτά του ἀνοίξας εἰς ἐπιβουλὴν
εἰς ἰκεσίας θἀπομείνῃ ἄτεγκτος;
Ποῦ ἄγεται δεσμώτης; Λέγε, λέγε μοι...

ΝΙΚΑΙΑ

Εἰς τοῦ μεγάρου τούτου σκοτεινὴν εἱρκτήν.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Πλεκτάνη ἀπαισία φοβερᾶς ἐχθρᾶς!
Φονεύει τεχνηέντως πρῶτον τὴν τιμήν,
ἵν' ἀφαιρέσῃ ἔπειτ ἀκοπώτερον
ἡμέρας γλυκυτάτας τοῦ συζύγου μου!
Ὁ βασιλεὺς ποῦ εἶναι; Ὦ! Δὲν ἤκουσα.
Τὰ γόνατά μου τρέμουν... Σβήνετ' ἡ ζωή...

ΝΙΚΑΙΑ

Παρὰ τοὺς συκοφάντας τοῦ συζύγου σου.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἐν ἐπιτεινομένῳ πάθει)

Τὸν σύζυγόν μου θέλω, τὸν Ἀγαθοκλῆ.
Ὤ! Θὰ παραφρονήσω... Ἱκετεύουσα
θὰ ἀποθάνω καὶ ἐγὼ πρὸ τῶν ποδῶν
τοῦ βασιλέως ἄπελπις, ἢ σῴζουσα
τὸν σύζυγον θὰ ζήσω μόνον μετ' αὐτοῦ.

(Ὁρμᾷ ταχεῖα πρὸς ἔξοδον, ἀλλ' εὑρίσκεται ἀντιμέτωπος τοῦ Ἀμύντου εἰσερχομένου δρομαίως καὶ ἐν φρίκῃ)

ΣΚΗΝΗ Η'.

Οἱ ἀνωτέρω. — Ἀμύντας

ΑΜΥΝΤΑΣ

Τάλαινα γύναι, σύζυγε τριστάλαινα!

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Κ' ἡ ὄψις μὲ φονεύει τόσης θλίψεως.

ΑΜΥΝΤΑΣ

Ἂς φύγωμεν ἀμέσως μὲ τὸ τέκνον σου.
Τίς τύχη σᾶς προσμένει μένοντας ἐδῶ;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ὁ σύζυγός μου;...

ΑΜΥΝΤΑΣ

Φρίκη

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Λέγε παρευθύς.

ΑΜΥΝΤΑΣ

Πρὶν διαβῇ τὴν θύραν τῆς εἱρκτῆς αὐτοῦ,
—ὁπλίσου μὲ ἀπάθειαν, ὦ δέσποινα,—
ἐπλήγη ἐκ τῶν νώτων καιριώτατα
ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἤκουσα καλῶς;
Παῦσον, Ἀμύντα, παῦσον, ψεῦστα ἄγγελε.

ΑΜΥΝΤΑΣ

Τὸ ξίφος δ' ἀνασπάσας τὸ κρεμάμενον
εἰς τὸ πλευρόν του ἔτι τοὺς φρουροὺς ὠθεῖ,
ὅσοι ἠναντιοῦντο, καὶ ὁρμᾷ ταχὺς
κατὰ τοῦ Πτολεμαίου φεύγοντος αἰσχρῶς.
Ἀλλὰ τὸ αἷμα ῥέει, ὡς ἀπὸ κρουνοῦ,
ἐκ τῆς πληγῆς του καὶ ἐκρέει μετ' αὐτοῦ
τὸ σφρῖγος τοῦ συζύγου σου καὶ ἡ ζωή.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Τὴν γῆν φωτίζει ἔτι τῆς ἡμέρας φῶς;

ΑΜΥΝΤΑΣ

Καὶ μετὰ βήματά τινα κλονίζεται
καὶ πίπτει. Τρέχω πάραυτα ὁ δυστυχὴς
καὶ τὸν ὑποβαστάζω. Φίλοι του πολλοὶ
προστρέχουσιν ἀμέσως πρὸς βοήθειαν
περιφρονοῦντες τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ποινὴν
τοῦ ἄνακτος πατρός του.

(Βλέπων διὰ τῶν παρασκηνίων)

Καὶ μέχρις ἐδῶ
μ' ἐπιμονὴν τὸ σῶμα σύρει πνευστιῶν
ἐπὶ τῶν φίλων τούτων στηριζόμενος.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (βλέπουσα πρὸς τὰ παρασκήνια, ὡς κεραυνόπληκτος)

Αἱμόφυρτος ἐκπνέων ὁ Ἀγαθοκλῆς;

ΣΚΗΝΗ Θ'.

Οἱ ἀνωτέρω. Ἀγαθοκλῆς, ἄρχοντες.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ὁρμῶσα πρὸς τὸν ὑπ' ἀρχόντων ὑποβαστάζομενον Ἀγαθοκλῆ καὶ περιπτυσσομένη αὐτόν)

Ὦ ἀσθενεῖς δυνάμεις μου, στηρίξατε
τὸ σῶμα τοῦ συζύγου κλονιζόμενον!...
Τὸ αἷμα τῆς καρδίας μου, τὰ στέρνα μου
λακτίζον μετὰ τρόμου, ῥεῦσον κρουνηδὸν
καὶ τὸ ἐκρέον αἱμά του ἀπόδωσον!...
Σὺ πῦρ ἀσβέστου καὶ σεμνοῦ μου ἔρωτος,
τὴν φλόγα τῆς ζωῆς του τὴν ἐκλείπουσαν,
τὴν σβηνομένην τώρ' ἀναζωπύρησον!
Καὶ στεναγμῶν θερμότης πνεῦσον, θέρμανε
τὰς ψυχομένας χεῖρας τοῦ συζύγου μου!

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ (μὲ διακοπτομένην φωνήν)

Λυσάνδρα μου, Λυσάνδρα, εἰς τοὺς κόλπους μο
μετὰ τοῦ τέκνου δράμε, ὡς εἰς ἄσυλον,
κ' εἰπὲ οἱ δολοφόνοι ποῦ εὑρίσκονται...

(Πρυχωρῶν κατά τι μετὰ τῆς Λυσάνδρας μὲ κλο-
ζόμενον βῆμα καὶ γυμνωμένον ξίφος)

Ἀσκόπως ἂς μὴ χάσω τὰς ὑστάτας μου
στιγμάς... Φέρε τὸ τέκνον μου πλησίον μου...
Ἡ τελευταία τῆς ζωῆς μ' ἀναλαμπὴ
θὰ κατακαύσῃ τούτους, ὥσπερ ἀστραπή...

(Κλονίζεται καὶ πίπτει, ὑπεγειρόμενος δὲ κατ

Ἀλλά...θανάτου σκότος μὲ περικυκλοῖ...
Νὰ ζήσω ἐπεθύμουν ὅμως διὰ σᾶς...
Μὲ θάνατον πληρώνω τὴν παρακοὴν
τὴν πρὸς τὰς ἱκεσίας σου καὶ συμβουλὰς
καὶ ἀποθνήσκω δυστυχής, ὦ σύζυγε...

(Μὲ φωνὴν ὀβνομένην)

Τὸν ἑαυτόν σου σῷζε καὶ τὸ τέκνον μας...
Ἡ σωτηρία ἔγκειται εἰς τὴν φυγήν.
Ἀμύντα, γίνου τώρα σὺ προστάτης των...

(Ἐκπνέει)

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ὦ!... φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου!... Ὦ!..

ΑΜΥΝΤΑΣ (συμπλέκων τὰς χεῖρας ἐνῳδύνῃ)

Ἀπέθανεν.

(Πίπτει ἡ αὐλαία)

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΜΕΡΟΣ Α'.

(Αἴθουσα τῶν ἀνακτόρων τοῦ Σελεύκου ἐν Σελευκείᾳ)

ΣΚΗΝΗ Α'.

Σέλευκος, Πτολεμαῖος

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Τρέχω πρὸς σὲ μὲ τρόμον ὁ ταλαίπωρος.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ

Τὴν ταραχήν σου βλέπω.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Τὰς ἐλπίδας μου
καὶ τὴν ζωήν μου ἔχεις εἰς τὰς χεῖράς σου.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ

Εἰπέ μοι, Πτολεμαῖε, τίς ὁ τρόμος σου
καὶ ποία ἡ αἰτία;

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (ἐν συγκινήσει)

Ἄναξ Σέλευκε,
ἡ δυστυχία, ὡς σκιά, ἀκολουθεῖ
πᾶσαν ἀνδρείαν πρᾶξίν μου καὶ εὐγενῆ.
Ὁσάκις ἂν παλαίω ὑπὲρ τῆς χαρᾶς
τῆς ξένης, ἀγνωμόνως μῖσος ἀποκτῶ.
Τὴν ξένην εὐτυχίαν ἂν καλλιεργῶ,
δακρύων ἀφθονίαν δρέπω. Ἂν μιχθῶ
ὑπὲρ ζωῆς καὶ θρόνου ξένου ἄνακτος
εἰς κίνδυνον ἐμβάλλων τὴν ζωήν μ' αὐτὴν
νὰ λάβω κινδυνεύω θάνατον οἰκτρόν.

(Μετὰ σιγήν)

Ἐκ φίλου βασιλέως ἐκινδύνευσα,
καὶ κινδυνεύω τῶν κινδύνων ἔσχατον,
διότι βασιλεύει παρ' ἐμοῦ σωθείς.
Πολλάκις διηγήθην πρός σε, βασιλεῦ,
φρικώδη ἱστορίαν ἀσεβοῦς υἱοῦ,
ὅστις ἐπεβουλεύθη τὸν πατέρα του.
Ἀλλ' ἂν ἡ σεβασμία αὕτη στέγη σου
ἄσυλον δὲν παρεῖχε πρός με φεύγοντα,
τίς ἤθελε μὲ σώσει ἀπὸ τῆς ὀργῆς
τοῦ Λυσιμάχου; Τίς ἐκ τοῦ πατρός μ' αὐτοῦ,
ὅστις τὸν διωχθέντα καὶ ἀπόκληρον
καὶ δολοφόνον ἔτι μὲ ἐξέλαβε
τοῦ ἀσεβοῦς γαμβροῦ του, πίστιν δοὺς κακῶς
εἰς τὰς πληροφορίας τῶν ἐχθρῶν ἐμοῦ;
Κ' εἰς τὴν ξενίαν ὅμως σοῦ καταφυγών,
—ἰδὲ τὴν δυστυχίαν μου καταφανῆ—
ποῖον ἀνεῦρον ξένον σου; Τὴν ἀδελφήν.
Φεύγουσα καὶ ἐκείνη τὸν Λυσίμαχον,
Ὃς εἶδε φυνευθέντα τὸν Ἀγαθοκλῆ,
καὶ τὸν κοινὸν πατέρα ὡς συνένοχον
τοῦ Λυσιμάχου δῆθεν καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ,
—διότι τὸν πατέρα μάτην ὤθησε
κατὰ τοῦ Λυσιμάχου εἰς ἐκδικητὴν
ἀγῶνα, ὅταν ἤκμαζε τὸ πένθος της,—
ἐδῶ ξενίαν εὗρε καὶ ἀσφάλειαν.
Ἠχὼ ἀδικωτάτων στεναγμῶν αὐτῆς
ταράσσει τὴν χαρὰν τῶν ἀνακτόρων σου,
αἱ δὲ φρικταὶ κατάραι καὶ τὰ βλέμματα
τὰ ἄγρια τρυπῶσι τὴν καρδίαν μου,
ὡς δηλητηριώδη βέλη ἐχθρικά.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ

Ἂν δυσχερὴς ἡ θέσις τοῦ ξενίζοντος
μεταξὺ δύο ξένων, ἀλλὰ καὶ ἐχθρῶν
ἡ προστασία μ' ἴση ἀπονέμεται.
Εἰς πάντα τὸν αἰτοῦντα προστασίαν μου
τὰς πύλας διανοίγω τοῦ μεγάρου μου
καὶ τὰς ἀγκάλας ταύτας. Οἱ Ἀθάνατοι,
οἱ τιμωροῦντες πᾶν ἀδίκημα ἡμῶν,
τὸν ἀδικοῦντα ἀδελφὸν ἂς πλήξωσι,
κ' ἐμὲ ὡς ἀδικοῦντ' ἂς τιμωρήσωσιν,
ἐάν ποτ' εὐνοήσω ξένον μού τινα
πλειότερον τῶν ἄλλων

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Μέγα βασιλεῦ,
μέλημα τῶν νυκτῶν σου καὶ τῶν ἡμερῶν
ἐγένετο αὐτὴ ἡ περιποίησις
τῶν ξένων σου ἁπάντων κ' ἡ προφύλαξις
ἀπὸ παντὸς κινδύνου. Ἀλλὰ σήμερον,
ὡς νὰ μὴ ἤρκουν τόσαι δυστυχίαι μου,
θὰ καταφθάσῃ εἰς τἀνάκτορα αὐτὰ
ὁ παλαιός σου φίλος καὶ συναθλητής,
ὁ βασιλεὺς τῆς Θρᾴκης,

ΣΕΛΕΥΚΟΣ

Ὁ Λυσίμαχος.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Συγγνώμην νὰ ζητήσῃ ὅμως ἔρχεται
παρὰ τῆς ἀδελφῆς μου ἡ ἐκδικητὴς
υἱοῦ του ἐκλιπόντος ἐναντίον μου;

(Παρακλητικώτερον, γονυπετῶν)

Σὲ ἱκετεύω, βασιλεῦ. Ἡ στέγη σου
ἂν δὲν θὰ μοὶ παρέχῃ πλέον ἄσυλον,
εὐθὺς φυγάδευσόν με τὸν ταλαίπωρον
ἢ μᾶλλον φόνευσόν με. Ὑπερασπιστὴν
ἕνα καὶ μόνον εἶχον μέχρι τοῦδε, σέ,
φυγὰς ἐκ τῶν γνωρίμων καὶ τῶν συγγενῶν.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ

Ἐὰν φιλίας ἱερὸς δεσμὸς ἑνοῖ
τοῦ Λυσιμάχου τὴν καρδίαν καὶ ἐμοῦ
καὶ μετὰ τῆς καρδίας καὶ τὰς χεῖράς μας,
καθῆκον ἡ ξενία ἱερώτερον.
Ἐγέρθητι. Καὶ τρίχα ἐκ τῆς κεφαλῆς
ἐνταῦθ' ἂν ἀπολέσῃς, ἄρχοντος ἐμοῦ,
μαρτύρομαι τὸν Δία τὸν φιλόξενον.
(Βλέπων διὰ τῶν παρασκηνίων)
Ὁ βασιλεὺς τῆς Θρᾴκης ἔφθασεν. Ἰδού.
Εἰς τὰ δωμάτιά σου σπεῦσον παρευθύς,
ἂν νὰ τὸν συναντήσῃς δὲν ἐπιθυμῇς.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (ἀπερχόμενος)

Εἴθε τὰ δάκρυά μου τὰ εὐγνώμονα
ὁ Ζεὺς νὰ μεταβάλῃ εἰς ἀείροον
πηγὴν εὐδαιμονίας σου πρὸς ἀμοιβὴν
δικαιοσύνης ἄκρας καὶ ἰσότητος!

ΣΚΗΝΗ Β'.

Σέλευκος, Λυσίμαχος

ΣΕΛΕΥΚΟΣ

Ὁ ἔκπαλαι ἑταῖρος καὶ συναθλητής;
Ὁ νεωτέρων ἄθλων πάλιν σύμμαχος;
Ἀνοίχθητε, ἀγκάλαι μου, πλατύταται
κ' ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦτον περισφίγξατε.
Ὡς εὖ παρέστης, φίλτατε Λυσίμαχε.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (συντετριμμένος ἐκ θλίψεως)

Ἰσάδελφέ μου φίλε, εἴθε οἱ θεοὶ
νὰ σοὶ παρέχουν εὐτυχίαν διαρκῆ.
(Ἐναγκαλίζονται. Μετὰ σιγήν τινα)
Ὦ ἀδελφοῦ ἀγκάλη, ἄφες με μακράν.
Ἂν καὶ γαλήνην εὗρον εἰς τοὺς κόλπους σου,
τοιαύτης συμπαθείας εἶμ' ἀνάξιος.
Παλμοὶ τῆς συμφορᾶς μου ἂν ἠχήσωσιν
ἐντὸς φιλίου στήθους, φίλε βασιλεῦ,
εἰς ἔχθραν τὴν φιλίαν μετατρέπουσιν.
Ἐὰν κινῇ τὸ πένθος εἰς συμπάθειαν,
τὴν βδελυγμίαν προκαλεῖ ἡ πρᾶξίς μου.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ

Λάμπουσα συνοδεία καὶ βασιλικὴ
τὴν ἄφιξίν σου ταύτην δὲν ἐκόσμησεν.
Ἀλλά, καὶ ἂν ἡ Φήμη προηγεῖτο σοῦ
καὶ ἂν τὴν συμφοράν σου δὲν ἐγνώριζον,
ἤρκει νὰ ἀντικρύσω μόνον τ' ὄμμα σου,
ἵνα κατανοήσω ὅτι συμφορὰ
βαρεῖα κατατήκει σε, Λυσίμαχε.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἔβαινε πρὸς τὸν τάφον της ἡ Νίκαια,
τῆς φοβερᾶς συζύγου μου ἡ συνοδός,
διότι τοῦ υἱοῦ μου δὲν προέλαβε
τὸν πατροκτόνον φόνον. Καὶ ἐγὼ τυφλὸς
πρὸς τοὺς φρικτούς της λόγους καὶ τὰ δάκρυα
συνένοχον καὶ ταύτην ἐξελάμβανον
υἱοῦ δυσμοίρου καὶ ταλαίνης νύμφης μου.
Ἀλλ' ὅταν καὶ ἐκπνέουσα ἡ Νίκαια
τὴν ἔντεχνον πλεκτάνην περιέγραψε,
τὸ φῶς τῆς ἀληθείας καθαρώτατον
τὰς ἐμπαθεῖς μου σκέψεις ἐπεφώτισεν.
Ὦ φῶς τοῦ πρώην σκότους σκοτεινότερον!
Ὦ πικροτάτου ψεύδους σὺ ἀλήθεια
ἀπείρως πικροτέρα! Ἄναξ φίλτατε,
πόνος φρικτὸς ἀμέσως τὴν ψυχὴν πληροῖ
κι' ἀκράτητος μανία μὲ καθοδηγεῖ
τοῦ φόνου τούτου ἄγριον ἐκδικητήν.
Οἱ δολοφόνοι ὅμως οἱ ἀπαίσιοι
προφθάντες τὴν ὀργήν μου φεύγουσι μακράν.
(Μετὰ πάθους)
Ἀλλ' ἂν ἐκεῖνοι εὗρον ἄκραν ἀσφαλῆ
τῆς γῆς, τὴν τιμωρίαν ἀποφεύγοντες,
ποῦ γῆς θὰ ἀποφύγω ὁ πατὴρ ἐγὼ
δικαίαν τιμωρίαν τοῦ νεκροῦ υἱοῦ;

ΣΕΛΕΥΚΟΣ

Τὴν θλῖψίν σου βαθέως συναισθάνομαι
καὶ πλημμυροῦσι δάκρυα τοὺς γέροντας
καὶ στείρους ὀφθαλμούς μου, ὦ Λυσίμαχε.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Χαρὰ καὶ εὐτυχία μ' ἐγκατέλιπον.
Τὰ ῥάκη παρασύρων ἀπεχθοῦς ζωῆς
ἔρχομαι τρέμων τώρα νὰ περιπτυχθῶ
εἰς κόλπους αἷμα φίλον ἀποστάζοντας
τὴν ἀγαθήν μου νύμφην καὶ τὸν ἔγγονον
οὓς δὲν κρατεῖ μακράν μου πλέον ἔχθρα μου,
ἀλλὰ τὸ δίκαιόν των μῖσος κατ' ἐμοῦ.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ

Παραμυθίαν ἴσως οἱ Ἀθάνατοι
ὑπὸ τὴν στέγην ταύτην σ' ἐπεφύλαξαν.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

*Οἱ ἀνωτέρω.—**Λυσάνδρα***

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (προχωρῶν πρὸς τὴν Λυσάνδραν, ἥτις ἐξ ἐλθοῦσα ἵσταται ἔκπληκτος καὶ ἐν φρίκῃ πρὸ τοῦ Λυσιμάχου).

Ὦ κόρη μου Λυσάνδρα...

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Κόρη σοῦ ἐγώ;
Σεμναὶ τοῦ Ἅδου κόραι ἐκδικήτριαι,
αἵτινες μὲ τὴν θέαν σας παγώνετε
τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων, φρίξατε καὶ σεῖς!
Γλυκὺ τοῦ τέκνου ὄνομα προέφερον
τὰ χείλη σου βεβήλως, ὦ ἀπάνθρωπε;...
Τὸ αἷμα τοῦ υἱοῦ σου τὸ πολύτιμον
διαχωρίζει, ὥσπερ ἄβυσσος, ἡμᾶς.
Καὶ τὴν μετάνοιάν σου ἂν δὲν ἠξεύρον,
θ' ἁπήντας στόμα τίγρεως καὶ ὄνυχας
ἀντὶ τῶν λόγων, ὅσους σοι ἀπηύθυνα.
(Κινεῖται πρὸς ἀναχώρησιν)

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Μὴ φεύγῃς. Ἱκετεύω σε, Λυσάνδρα μου...
Παρηγορίαν ἄλλην ἔχω πλὴν ὑμῶν;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Παρηγορίαν τώρα παρ' ἡμῶν ζητεῖς,
οὓς ἀγαθοῦ προστάτου ἀπεστέρησας
καὶ ἐκ τῆς φωλεᾶς των ἀπεδίωξας,
ὡς ἥμερα στρουθία ὄρνις ἄγριος:
Τὸ ὄνομά σου μόνον μὲ ἀποστρεῖ
παρηγορίας πάσης, τὴν δ' εἰκόνα σου
οἱ ὀφθαλμοί μου πλέον δὲν ἀνέχονται.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἰδέ καλὴ Λυσάνδρα, ἴδε πτῶμα ζῶν,
σκιάν μου κινουμένην, φάσμα ἔμφοβον.
Ἰδὲ τὸν βασιλέα τὸν Λυσίμαχον
ἐπαίτου ῥάκη προτιμῶντα εὐτυχοῦς
ἢ τὴν λαμπρὰν πορφύραν συγκαλύπτουσαν
τῆς ψυχικῆς γαλήνης τὰ συντρίμματα.
Τὴν θλιβεράν μου πρόσιδε μετάνοιαν
καὶ μὴ θελήσῃς διὰ τρόπου σου σκαιοῦ
νὰ μ' ἐπιρρίψῃς τώρα νέαν συμφοράν.
Κύπτω ὑπὸ τὸ βάρος ὄχι τῶν ἐτῶν,
ἀλλὰ τῆς θλίψεώς μου. Συμφορὰ δεινὴ
ὑπὲρ τὴν συμφοράν σου κατατρύχει με.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἀλλὰ δικαίως πάσχεις σὺ ὁ ἀδικῶν
κ' ἐκ σοῦ ἀδίκως πάσχω ἡ μὴ πταίσασα.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ῥαδιουργίας θῦμα, οἴμοι, ἔγινα.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Οἱ ῥαδιοῦργοι ὅμως βλέπουσι τὸ φῶς
κ' εἰς τάφον ἐνεκλείσθη ὁ Ἀγαθοκλῆς.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἱκετευτικώτερον)

Ὦ! Μὴ μοῦ ἀναξαίνῃς φοβερὰν πληγὴν
καὶ μή με κρίνῃς οἵκτου σου ἀνάξιον.
Διότι πάσχω, πάσχω ὑπὲρ ἄνθρωπον
τὴν φοβεράν μου πλάνην κατιδὼν ἀργά.
Ἀφήσατε τὸ ὄμμα μου σβηνόμενον
ν' ἀντλῇ τῶν τελευταίων ἡμερῶν τὸ φῶς
ἐκ τῶν ὀμμάτων σοῦ καὶ τοῦ ἐγγόνου μου.
Ἂν ἡ μεγάλη θλῖψις μ' ἀπεστείρωσε
πᾶσαν πηγὴν δακρύων, κλαίει ἡ ψυχή.
Οὔτε θὰ ἀπαιτήσῃς γόνατα πατρὸς
καὶ βασιλέως, κ' ἔτι πλέον, γέροντος
εἰς ἱκεσίαν νὰ καμφθῶσι πρὸ ὑμῶν,
πρὸ κόρης καὶ ἐγγόνου...

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (κλαίουσα)

Ὦ! Ἡ δυστυχής...

ΣΕΛΕΥΚΟΣ

Τυφλοῦσιν, ὦ Λυσάνδρα, οἱ Ἀθάνατοι
Πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ εἰς πράξεις των
ὀδυνηρὰς προβαίνουν δυστυχεῖς θνητοὶ
τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας μὴ δεσπόζοντες,
Εἰς ἑαυτοὺς δέ, ὅταν συνερχόμενοι
τὰ ἔργα των προσβλέπουν, λύπη των σφοδρὰ
μέχρι παραφροσύνης ὁδηγεῖ αὐτούς.
Ἀλλ' εἶναι τιμωρία τοῦτο τῶν θεῶν.
Καὶ σὺ ἄνθρωπος οὖσα, ξένη εὐγενές,
καὶ σὺ ὑποκειμένη παρὰ τῶν θεῶν
εἰς παρομοίαν τιμωρίαν μὴ σκληρῶς
πρὸς πταίσαντας ἀνθρώπους οὕτω φέρεσαι.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Ἐπλάσθην ν' ἀδικῶμαι καὶ νὰ συγχωρῶ:

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ἂς ἀποθάνω τώρα.
(Ἐναγκαλιζόμενος τὴν Λυσάνδραν)
Κόρη μου καλή...

ΣΚΗΝΗ Δ.'

*Οἱ ἀνωτέρω.—**Ἀμύντας***

ΑΜΥΝΤΑΣ (εἰσερχόμενος ἐν τρόμῳ καὶ σταματῶν ἐν ἐκπλήξει)

Συγκίνησις καὶ τρόμος μὲ καθοδηγεῖ
πλησίον σου, Λυσάνδρα, ἵνα ἔκπληξις
ἐδῶ ἰσχυροτέρα εἰς τὸ στόμα μου
τοὺς λόγους συγκρατήσῃ. Ἐναγκαλισμὸν
ἀγκάλης μιαιφόνου οὕτω δέχεσαι,
(Τῷ Σελεύκῳ)
—Τὴν γλῶσσαν τὴν τραχεῖαν, ἄναξ σύγγνωθι,—
(Πρὸς Λυσάνδραν)
ἐν ᾧ καθῆκον μέγα σοι ἐπέταττε
κατὰ τοῦ παιδοκτόνου μῖσος ἄσβεστον;
Καὶ μένεις ἔτι οὕτως ἀπαθής, χωρὶς
ἡ μητρικὴ καρδία νὰ συναισθανθῇ
τὸν κίνδυνον τὸν μέγαν, ὃν διέτρεξεν
ὁ εὐγενὴς υἱός σου;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἐντρόμως)

Ὁ Ἀλέξανδρος;

ΣΕΛΕΥΚΟΣ

Ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων μου;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ

Ζεῦ ξένε!

ΑΜΥΝΤΑΣ

Εἰς μάτην ἐπειράθην, ἄναξ, σήμερον
νὰ κατευνάσω πάλιν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ
μὲ λόγους μου ἡπίους. Ὡς ἀντίκρυσε
τὸν δολοφόνον τοῦ πατρὸς τὸν ἕτερον..

ΛΥΣΙΜΑΣΟΣ

Μήπως ὁ Πτολεμαῖος κρύπτεται ἐδῶ;

ΑΜΥΝΤΑΣ

Δεινὴ καταλαμβάνει ἡ ὀργὴ αὐτόν.
Πυρὰν οἱ ὀφθαλμοί του ἐκτοξεύουσιν,
αἱ τρίχες του ὀρθοῦνται κ' εἰς τὸ ξίφος του
στερρῶς ἐπικολλᾶται ἡ νευρώδης χείρ.
«Ἀνέχομαι νὰ βλέπω περισσότερον
τὸν δολοφόνον τοῦτον τοῦ πατρὸς;», φωνεῖ
Φρουροὶ τοῦ δολοφόνου προλαμβάνοντες
μὲ κόπον συγκρατοῦσι τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ.
Ἀλλὰ λεπὶς δολίως διεισδύσασα
διὰ τῶν παρεμβάντων ἔθιγε σχεδὸν

τὰ πνευστιῶντα στήθη εὐγενοῦς υἱοῦ,
ὅτε τὸν κίνδυνόν του εὐτυχῶς ἰδὼν
τὴν ἀφανῆ λεπίδ' ἀπώθησα μακράν.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ
Ὁ κίνδυνος ἐκ τίνος;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ
Τρέμω..

ΑΜΥΝΤΑΣ (δεικνύων τὸν εἰσερχόμενον Πτολεμαῖον)
Ἐξ αὐτοῦ.

ΣΚΗΝΗ Ε'.

Οἱ ἀνωτέρω.—Πτολεμαῖος

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ
Εἶν' ἐν κινδύνῳ ἡ ζωή μου, βασιλεῦ.
Τὸ ξίφος καὶ ἡ χείρ μου μόλις μ' ἔσωσαν
ἐκ φόνου μου βεβαίου πρό τινων στιγμῶν.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ
Ὑπὸ τὴν στέγην ταύτην ὅστις ἀδικεῖ,
ἀμέσως τιμωρεῖται. Καὶ ἂν ἀδικῇ
αὐτὸς ὁ ἀδελφός μου ἢ τὸ τέκνον μου.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἐν μεγάλῃ ἐκπλήξει καὶ ὀργῇ)
Ἐδῶ ὁ Πτολεμαῖος; Εἰς τἀνάκτορα,
ὅπου φιλοξενεῖται ὁ Ἀλέξανδρος,
ξενίζεται κ' ἐκεῖνος; Καὶ οἱ κόλποι σοῦ,
οἱ πρὸ ὀλίγου περισφίγξαντες ἐμέ,
μὲ τὴν αὐτὴν ἀγάπην περιέσωσαν
τὸν ἀσεβῆ φυγάδα, τὸν ἀπόβλητον
τῶν συγγενῶν του οἴκων, ὃν ἀπαξιοῖ
καλύβης στέγη καὶ ἑστία πένητος;
Κ' ἰσχὺς καὶ προστασία σου καὶ σήμερον
δανείζει θράσος μέγα πρὸς τὸν ἀπεχθῆ,
ὥστε νὰ μ' ἀτενίζῃ κατὰ πρόσωπον;

ΣΕΛΕΥΚΟΣ
Εἰς τὴν πρὸς σὲ φιλίαν δὲν καθυστερῶ.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ
Ἀνάγκην δὲν θὰ εἶχεν αὕτη προτροπῶν,
ὅταν νὰ δικαιώσῃ φίλον ὤφειλεν.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ
Ἡ θέσις βασιλέως καὶ ξενίζοντος
μοὶ ἐπιτάσσει ἄλλα, ὦ Λυσίμαχε,
ἢ ὅσα ἐπιτάσσει σοι τὸ πένθος σου.
Ἐγὼ δὲν προσκαλοῦμαι δικαστὴς ὑμῶν.
Εἰς πάντα τὸν αἰτοῦντα δίδω ἄσυλον.
Τὴν πατρικὴν ὀδύνην, τὴν ἀνίατον,
τοῦ φίλου βασιλέως συναισθάνομαι·
ἀλλὰ καὶ τῆς ξενίας πῶς νὰ παραβῶ
τὸ ἱερὸν καθῆκον;

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ
Ὑπερθεν αὐτῆς
φθάνει καθῆκον ἄλλο, ἱερώτερον,
τὸ τῆς δικαιοσύνης.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ
Οἱ θεοὶ κριταί.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (ἐν ὀργῇ ἐπιτεινομένῃ)
Ἀπολογεῖσαι οὕτως; Ὦ! Μὰ τοὺς θεούς,
τὴν ἱερὰν φιλίαν καὶ τὸ δίκαιον
ἂν παραβλέπῃς πρῶτος, δεύτερος ἐγὼ
τοὺς ὅρους παραβαίνω, οὓς καθιεροῖ
ὁ εὐγενὴς ὁ τρόπος κ' ἡ εὐπρέπεια.
(Σύρει τὸ ξίφος)
Θὰ δώσῃς, Πτολεμαῖε, δίκην εἰς ἐμέ.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ (ἐν ὀργῇ)
Λυσίμαχε, ἀμέσως ἐπανάφερε
τὸ κοπτερόν σου ξίφος εἰς τὴν θήκην του.
Δὲν θὰ σοὶ ἐπιτρέψω, γνώριζε καλῶς,
νὰ θίξῃς τοῦ μεγάρου μου τὸ ἄσυλον.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ
Λοιπὸν ὑπερασπίζεις τὸν ἐχθρὸν ἐμοῦ;
Κ' ὑπὲρ τὸν πάλ' ἑταῖρον καὶ συναθλητήν,
ὑπὲρ τὸν σύμμαχόν σου, ὑπὲρ γέροντα
ἠδικημένον οὕτω τάττεις, Σέλευκε,
θρασὺν τυχοδιώκτην, ἄνδρα δόλιον;
Ὀργὴν δικαιοτάτην οὕτω προκαλεῖς.
Τὰς συνεπείας ταύτης ἀναμέτρησον.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ
Δέχομαι τὴν ὀργήν σου μὴ δυνάμενος
νὰ πράξω ἄλλως. Οἱ θεοὶ δ' ἡμῶν κριταί,
ἐὰν μετανοήσῃς ἐκ συνεπειῶν
τῆς παραφόρου σου ὀργῆς, Λυσίμαχε.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ
Ἐχθρόν μου σὲ κηρύττω.

ΣΕΛΕΥΚΟΣ
Θὰ σὲ θεωρῶ
κ' ἐγὼ φίλον καὶ ξένον, ὡς οὗ διαβῇς
τὰ ὅρια τοῦ κράτους μου. [1]

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ (τῇ Λυσάνδρᾳ)
Πηγαίνωμεν.
(Βαίνουσι βραδέως πρὸς ἔξοδον ὁ Λυσίμαχος, ἡ Λυσάνδρα καὶ ὁ Ἀμύντας)

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ
Δεσμοὺς συντρίβεις φιλικοὺς πρὸς χάριν μου;
Ν' ἀναχωρήσω ἄφες με, ὦ βασιλεῦ.
Ποία εὐγνωμοσύνη μου θὰ δυνηθῇ
νὰ ἐξοφλήσῃ τόσην ἀγαθότητα;

ΣΕΛΕΥΚΟΣ (Μετ' ἐνδοιασμόν τινα, ἀποφασιστικῶς)
Ἂν καὶ γνωρίζω τὴν μεγάλην θλῖψίν του,
μ' ἐξώργισε τοσοῦτον ἡ θρασύτης του
καὶ ἡ ὑπεροψία, ὥστ' ἐπιθυμῶ
πλησίον μου νὰ μείνῃς περισσότερον.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ὑποστρέφουσα μέχρι τοῦ Σελεύκου)
Ψευδὴς γονυκλισία ὄντος μιάρου
ἐὰν κινῇ τὸν οἰκτόν σου, ὦ Σέλευκε,
τὸ γάλα τῶν μητέρων ἂς μεταβληθῇ
εἰς δηλητηριώδους ὄφεως ἰόν.

(Πίπτει ἡ αὐλαία)

1) Ἡ ἔρις αὕτη ἐτέθη χάριν τοῦ δράματος ὡς ἀφορμὴ τοῦ πολέμου μεταξὺ Σελεύκου καὶ Λυσιμάχου. Σ. Σ.

ΜΕΡΟΣ Β'.

('Επάλξεις τοῦ τείχους τῆς Κασσανδρείας)

ΣΚΗΝΗ Α'.

Λυσάνδρα, Ἀλέξανδρος

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ (ἐν πολεμικῇ στολῇ, ἰδίᾳ, ἐν ᾧ ἡ Λυσάνδρα κλαίει ἔχουσα κεκαλυμμένον τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν)
Σὲ παρηγόρουν, μῆτερ τάλαιν' ἄλλοτε
ὡς σύ με παρηγόρεις καὶ μ' ἐθέρμαινες
μὲ θαρραλέους λόγους. Εἶχε δύναμιν
τὸ στόμα μας νὰ κρύπτῃ πολυκύμαντον
τοῦ στήθους τρικυμίαν. Ἀλλὰ σήμερον
πόθεν παρηγορίαν θὰ ἀντλήσωμεν,
ὅτ' αἱ πηγαί της πᾶσαι ἐστειρώθησαν
καὶ ἡ εἰκὼν ἐφάνη τοῦ ἀπελπισμοῦ;
(Πλησιάζων πρὸς τὴν Λυσάνδραν)
Τὰ δάκρυά σου παῦσον, μῆτέρ μου καλή.
Μέχρι μυχῶν σπαράττουν τὴν καρδίαν μου.
Νὰ ἴδω προετίμων πρὸ τοῦ στήθους μου
λόγχας ἐχθρῶν μυρίας, τόξα ἕτοιμα
ἢ τοὺς χειμάρρους τούτους τῶν δακρύων σου...

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἀνακύπτουσα, πενθίμως)
Μικρέ μου ἥρως, δυστυχὲς διάδοχε
τῆς Θράκης..

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
Ἀλλά, μῆτέρ μου, ἀδυνατῶ
νὰ σὲ ἀναγνωρίσω πλέον σήμερον.
Τὸ αἷμα τοῦ πατρός μου ἔκειτο νωπὸν
κ' ἡμεῖς μακρὰν τῆς Θράκης, εἰς τὴν ξένην γῆν,
πλάνητες ἐζητοῦμεν στέγην ἀσφαλῆ,
χωρὶς ἀπελπισίας, πένθους δάκρυα
νὰ χύνῃς ἀδιστάκτως πρὸ τοῦ τέκνου σου.
Πῶς; Τὰς ἐλπίδας πάσας τώρ' ἀπέβαλες:
Ἐὰν ἡ Ἀρσινόη ἐντὸς τῶν τειχῶν
τῆς Κασσανδρείας κατοικῇ καὶ ἔξωθεν
ὁ Πτολεμαῖος ἵσταται πολιορκῶν,
τὰ στήθη φίλων πάλλονται ὑπὲρ ἡμῶν.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (μετὰ προσποιητοῦ θάρρους)
Τὴν μητρικὴν καρδίαν μου συγχώρησον,
ἐὰν κακῶς κινδύνους μεγαλοποιῇ.
Ἀλλ' εἴδησις τραχεῖα μὲ ἐτάραξε
ὅτι ὁ Πτολεμαῖος συνθηκολογεῖ
μετὰ τῆς Ἀρσινόης.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
Ὑπερήφανος
καὶ μετὰ θάρρους δέξαι καὶ τὴν συμφορὰν
αὐτήν, ὡς καὶ τὰς ἄλλας, κ' ὑπολόγιζε
—καὶ τοῦτο μετὰ θάρρους,—ἐὰν πρόκειται
ἐκ θείας τιμωρίας τὸ διάδημα
τῆς Θράκης νὰ κοσμήσῃ ξένην κεφαλήν,
ὅτι θὰ ἀποθάνω ὑπερασπιστὴς
καὶ τῆς κληρονομίας καί σου, μῆτέρ μου,
ὡς ἥρως δι' ἐκείνην, διὰ σὲ υἱός.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἐν τρόμῳ, ἐναγκαλιζομένη τὸν Ἀλέξανδρον)
Εἴθε, πρὶν ἢ ἀκούσω τοὺς πενθίμους σου
καὶ ἀπαισίους λόγους, νὰ ἀπέθνῃσκον.
Ἔπρεπε προστατεύων τὴν Κασσάνδρειαν
ὁ Ζεύς, ὁ παντεπόπτης καὶ σωτὴρ θεός:
Ἂν ἄκουσα ψυχραίνω τὰς ἐλπίδας σου,
ἀπελπισίας σκότος μὴ σκορπίζῃς σὺ
εἰς τὴν σκιὰν ἐλπίδος, ἣν διέσωσα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ (προσπαθῶν νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν Λυσάνδραν)
Σ' ἐτάραξα ματαίως. Πρῶτος δυσπιστῶ
εἰς τοὺς κακούς μου λόγους. Ἂν καὶ ἄνθρωποι
εἰς ἀνθρωπίνην μοῖραν ὑποκείμεθα,
ἀλλ' ὁ ὑπολογίζων ἐπὶ συμφορὰς
πρὸς τὰς ἐπιτυχίας ἄγετ' ἀσφαλῶς.
Ὅπως ἐλπίζω ὅμως, ἔλπιζε καὶ σύ.
Τὰ στήθη μου λακτίζει ἡ καρδία μου
ἐκ μένους ἀκρατήτου πρῶτον διὰ σέ.
Ἐὰν δ' ἀπὸ τοῦ θάρρους πρῶτον κρίνηται
ἡ τύχη τοῦ πολέμου, δὲν ὑπόσχονται
οἱ ὀφθαλμοί μου πρός σε νίκην ἀσφαλῆ;
('Αποσπώμενος ἐκ τῶν ἀγκαλῶν τῆς Λυσάνδρας καὶ ἀκροώμενος)
Ἀλλ' ἄκουσον. Μακρόθεν ἔρχεται βοὴ
συρράξεως μεγάλης...
(Κινεῖται πρὸς ἀναχώρησιν)

ΛΥΣΑΝΔΡΑ
Μὴ ἀναχωρῇς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
Νὰ μ' ἐμποδίσῃς μάτην μὴ ἐπιχειρῇς.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ
Μόνον στιγμὰς πλησίον μου παρέμεινας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
Ὑπέρμετρος στοργή μου μ' ἐξηνάγκασε
πλησίον σου νὰ δράμω ἐπ' ἐλάχιστον.
Ἡ σωτηρία κρέμαται ἀπὸ στιγμῶν.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ
Ὁ γηραιὸς Ἀμύντας μάχεται ἐκεῖ. [1]

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
Ἀλλοίους λόγους περιμένω παρὰ σοῦ.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἐναγκαλιζομένη πάλιν τὸν Ἀλέξανδρον)
Ὦ! Ἐὰν ἠδυνάμην νὰ μὴ χωρισθῶ
οὐδὲ στιγμὴν ἀπό σου. Ἀσπασμὸν θερμὸν
καὶ ἐναγκαλισμόν σου δὸς καὶ δέξαι μου.

1) Τοιαύτη τις μάχη δὲν ἀναφέρεται ἐν τῇ Ἱστορίᾳ. Σ.Σ.

Μικρὰ ἀργοπορία σου, Ἀλέξανδρε,
θάνατον θὰ μοὶ φέρῃ ἀσφαλέστατα.
Σπεῦσον ἐκεῖ πτερόποδας καὶ ἐπάνελθε.
Ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου ἂν ἀντλῶ ζωήν,
νομίζω σε πλησίον μου σῳζόμενον.
Νὰ σὲ φιλήσω πάλιν. Μὴ συστρέφεται
ἀπὸ τῶν θεμελίων ἡ βαρεῖα γῆ
καὶ θὰ καλύψῃ ἴσως σκότος πρόωρον
ἡμέραν πρὸ ὀλίγου ἀνατείλασαν;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ (ἀποσπώμενος ἐκ τῶν ἀγκαλῶν τῆς μητρός του καὶ φεύγων ταχέως)
Ὦ μῆτερ, χαῖρε...

ΛΥΣΑΝΔΡΑ
Ζῆσον, ζῆσον, τέκνον μου.

ΣΚΗΝΗ Β'.

Λυσάνδρα

ΛΥΣΑΝΔΡΑ
Ἀφῆκ' αὐτὸν νὰ φύγῃ; Ὦ! Ἡ δυστυχὴς...
Ἡ ὕπαρξίς μου τρέμει, συναισθάνομαι,
ὡς φύλλον λεύκης εἰς ἀνέμου φύσημα.
Ὅταν κινδύνων τέρας πολυκέφαλον
περικυκλοῖ τὸ τέκνον μου, εἶμαι μακράν;
(Προχωροῦσα κατά τι)
Ἂς δράμω ταχυτάτη πρὸς αὐτὸν εὐθύς.
(Ἱσταμένη)
Ἀλλ' ὄχι. Τὰς κινήσεις παρακολουθῶ
τοῦ ἀδελφοῦ ἐντεῦθεν καὶ τῶν συνθηκῶν
τὰς διαπραγματεύσεις ἡ ταλαίπωρος...
(Μετά τινα ἐνδιασμόν, ἐν πάθει)
Θεοὶ μεγάλοι, τιμωροί, ἐκδικηταί,
ποίου ἐγκλήματός μου ἔξοφλῶ ποινὴν
κἀγὼ ὡς πότε ἡ ὀργή σας θὰ μ' ἀκολουθῇ;
Ἀδακρυτὶ τὸν πόνον μου διήνυσα,
ὅτε τὸ πρῶτον πλῆγμά σας ὑπέμενον
πλησίον τοῦ Σελεύκου, ἐπὶ τὸν υἱὸν
πάσας μου τὰς ἐλπίδας συγκεντρώσασα.
Ἀλλ' ἔκτοτε ὁπόσαι αἱ μεταλλαγαὶ
τῆς ἀμειλίκτου τύχης; Πόσοι κίνδυνοι
Ἀλλεπαλλήλως φθάντες, ἀμιλλώμενοι
τὴν τέχνην πρὸς ἀλλήλους, δὲν διώκουσι
τὸν ἀπροστάτευτόν μου κἀγὼ ὀρφανὸν υἱόν;
Δόλιος ἀδελφός μου δὲν ἐνέπλησεν
ἐκ λύπης καὶ κινδύνων τὰς ἡμέρας του
ἁπάσας ἐν Συρίᾳ; Ὅταν δ' ἔπειτα
τὴν προστασίαν εὗρεν εἰς τὸν πάππον του,
εἰς τὴν ὑστάτην μάχην πρὸς τὸν Σέλευκον
δὲν ἐφονεύθη οὗτος, συνεργήσαντος
τοῦ Πτολεμαίου πάλιν; Εἶτα δυστυχὴς
ἐκ νέου στερηθεῖσα τοῦ προστάτου μας
κἀγὼ ἐδῶ καταφυγοῦσα μὲ τὸ τέκνον μου
λύκαιναν δὲν ἀνεῦρον, ἥτις φεύγουσα
τοῦ Λυσιμάχου τὴν ἀδάμαστον ὀργὴν
ἐδῶ εἶχε συμπήξει φωλεὰν φρικτήν;

Καὶ ἔπειτα ἀλλόφρων, ὡς ἐνόησα
ὅτι τῆς Ἀρσινόης ἡ ἐκδίκησις
καὶ πρὸς τὸ τέκνον τοῦτό μου ἐστρέφετο
καὶ παρὰ τοῦ Σελεύκου ἐπεζήτησα
δικαίαν προστασίαν δι' ἀγγέλου μου,
ὁ ἀδελφός μου πάλιν δὲν ἐφόνευσε
δολίως τὸν προστάτην τοῦτον ἄνακτα
καὶ πρὸ τῆς Κασσανδρείας δὲν κατέφθασε
στρατοῦ μεγάλου ἄρχων ὁ παγκάκιστος;
Κ' εἰς ἀδικίας τώρα ἀνυφούμενος
καὶ ἐκ τῶν ἐγκλημάτων βραβευόμενος
τῆς Θρᾴκης δὲν ἐγγίζει τὸ διάδημα
παλαιῶν νὰ φονεύσῃ τὸν Ἀλέξανδρον,
ἵνα πρὸς τὸν σκοπόν του φθάσῃ ἀσφαλῶς;
Ὦ! Ποῦ λοιπὸν νὰ στρέψω τὰς ἐλπίδας μου
καὶ πόθεν νὰ ζητήσω σωτηρίαν μας;
(Ἀποτόμως διακόπτουσα τὴν ἱκεσίαν καὶ ἀκροωμένη)
Σιγὴ ὁποία ὅμως διεδέξατο
τὸν θόρυβον ἐξαίφνης τῆς συρράξεως;
Μήπως σιγὴ εἰρήνης περικλείουσα
κινδύνους πλειοτέρους τῆς συρράξεως·
(Παρατηροῦσα πρὸς τὰ παρασκήνια)
Ποία δ' εἰκὼν ἐμπρός μου ἐμφανίζεται,
ὡς τῆς φρικτῆς Μεδούσης ἀποτρόπαιος;

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Ἀρσινόη, Λυσάνδρα

ΑΡΣΙΝΟΗ (παρακολουθουμένη ὑπὸ στρατιωτῶν τινων, μετ' ἀποστροφῆς)
Πσροῦσα κ' εἰς τὸν τόπον συνεντεύξεως,
ἣν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ἤδη ὥρισα;

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἐν φρίκῃ)
Πρὸς τοὺς θεοὺς ηὐχόμην νὰ μὴ εὑρεθῶ
σοῦ καὶ τοῦ Πτολεμαίου ἀντιμέτωπος
οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν Ἅδην, πρὸ σκιῶν σκιά.

ΑΡΣΙΝΟΗ
Ὅπου τῆς γῆς ἂν κρύψῃς σεαυτήν, ἐκεῖ
καὶ ἡ ἐκδίκησίς μου θὰ παρίσταται.
Τίποτε νὰ σὲ σώσῃ δὲν θὰ δυνηθῇ.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ
Ἡ πάσας τὰς ἡμέρας μου λυπήσασα
δὲν δέχεσαι ἀλύπους τὰς ὑστάτας μου;
Καὶ εἰς τὸ μέλλον ὑποθέτεις, ἀσεβής,
ὅτι δὲν θὰ ἐκσπάσῃ τῶν θεῶν ὀργή;

ΑΡΣΙΝΟΗ
Δι' ὅλου μου τοῦ βίου μέχρι σήμερον
δὲν ἐξοφλῶ βαρεῖαν τῶν θεῶν ὀργήν,
ἥτις, ἀντὶ νὰ σβήνῃ μὲ τὰ δάκρυα
καὶ μὲ τοὺς στεναγμούς μου, ἀναφλέγεται;
(Προχωροῦσα πρὸς τὴν Λυσάνδραν, ἀγρίως)
Καὶ σύ, κακίστη γύναι, δὲν ἐγένεσο
ὄργανον τῆς ὀργῆς των, σάρξ τοῦ μίσους των,
σὺ τοῦ σβεσθέντος πόθου μου τὸ πρόσκομμα;

Λέχου λοιπὸν τὸ μῖσός μου τὸ φλογερόν,
ὡς τῆς ὀργῆς των ταύτης τέκνον φυσικόν,
ὥσπερ ἠχὼ δικαίαν τῆς κατάρας των.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἐν προφανεῖ φόβῳ καὶ δειλίᾳ)
Νομίζεις, Ἀρσινόη, τὸ ἀδίκημά,
ὥσπερ δικαίωμά σου, κ' ἐπιχείρημα
τὸ αἷμα τοῦ συζύγου ἐναντίον μου
καὶ μ' ἀτενίζεις οὕτω κατὰ πρόσωπον,
ἀντὶ μετάνοιά σου δακρυοβριθὴς
νὰ προκαλῇ τὸν οἶκτον καὶ τὸν ἔλεον;
Κ' ἐξ ἀναισθήτου βράχου εἶναι δυνατὸν
κατάρας ν' ἀποσπάσῃ μόν' ἡ θέα σου.
Ἐὰν δὲ ἀπευθύνω λόγους μου πρὸς σέ,
σιγάζω τὴν ὀργήν μου καὶ τὸ πένθος μου
ἐκ τῆς σκληρᾶς ἀνάγκης, ἥτις μὲ ὠθεῖ.
(Ἠπίως)
Ἂς κορεσθῇ τὸ μῖσός σου τὸ ἄδικον
εἰς τὸ χυμένον αἷμα τοῦ συζύγου μου
Ἀνθρώπου ἡμερότης τέλος ἂς χυθῇ
εἰς τὸ ἠγριωμένον σου τὸ πρόσωπον.

ΑΡΣΙΝΟΗ
Ἀνθρώπου ἡμερότης; Λύσσα τίγρεως
τὸ αἱμά μου φλογίζει. Κ' εἶναι γέννημα
φρικτῆς ἀπελπισίας. Ἐὰν δυστυχὴς
ὑπῆρξα, πρὶν νὰ χύσω αἷμα φίλτατον,
δυστυχεστέρ' ἀπείρως ἔκτοτ' ἔγινα.
Ἀφήρπασεν ἐκπνέων ὁ Ἀγαθοκλῆς
πᾶσαν χαράν μου, πᾶσαν εὐτυχίαν μου
ἐντὸς τοῦ στήθους τούτου ἐγκαταλιπὼν
διὰ νυκτὸς κ' ἡμέρας καὶ παντοῦ τῆς γῆς
ἀκοίμητον τὸν τρόμον. Ἴδε με καλῶς.
Ἀντὶ τῆς ἠρεμίας, ἣν ἐζήτησα,
ἡ μνήμη μ' ἀενάως δέσμιον κρατεῖ
τὸ ἴνδαλμά του ζῶντος καὶ περίλυπον
φάσμα του μὲ διώκει διὰ τῆς νυκτὸς
καθημαγμένον, βλοσυρόν, ἀπαίσιον.
(Πλησιάζουσα πρὸς τὴν Λυσάνδραν)
Ἐκ τῆς σποδοῦ τῶν πόθων ὅμως, γνώριζε,
ἐβλάστησεν ἐξαίφνης νόσος φοβερά,
ἥς θὰ μαραίνῃ καὶ θὰ φθείρῃ ἡ πνοή,
ὡς οὗ καὶ τῶν ὀμμάτων μου τὸ φῶς σβεσθῇ.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἰδίᾳ)
Οἱ φοβεροί της λόγοι μὲ φονεύουσιν.
(Τῇ Ἀρσινόῃ, δι' ἠπιωτάτης φωνῆς)
Ἀλλ' εἰς τί πταίω ἡ ταλαίπωρος ἐγώ;
Ἐγὼ ἡ δυστυχὴς πλειότερον ἢ σύ;
Ἐγὼ ἡ κατὰ μοῖραν ἀνεπιεικῆ
διωκομένη ἀενάως παρὰ σοῦ,
ὡς παρ' ὀρνέου ἄκακος περιστερά;

ΑΡΣΙΝΟΗ
Τί πταίεις; Ἡ αἰτία καὶ τῆς πρώτης μου
καὶ τῆς ὑστέρας ταύτης δυστυχίας μου
τοῦ ἀστειρεύτου μίσους ἔγινες πηγή.
Μανία πόνου λέγεται ὁ πόνος μου
καὶ ἡ ἐκδίκησίς μου αἵματα διψᾷ.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἱκετευτικῶς)
Πρὸς τὴν μητέρα πλέον ἀπευθύνομαι.
Ὥσπερ θηρίου, ἐσκληρύνθη ἡ ψυχὴ
τῆς γυναικός. Τὴν παρελθοῦσαν τύχην μου
δεικνύουσα, πειρῶμαι μάτην δυστυχῶς
νὰ συγκινήσω. Ἔχεις τέκνα θαλερὰ
κ' ἐκ τῶν θεῶν ἡ μοῖρα πάντων τῶν θνητῶν
κρέμαται, Ἀρσινόη. Δίκαιοι θεοὶ
τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων ἀνταμείβουσι.
Καὶ τῆς κακίας τὸ κακὸν ἀνταμοιβή.
Τοῦ δυστυχοῦς μου τέκνου μόνου φείσθητι.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἐμπαθέστερον)
Κ' αἱ ἱκεσίαι αὗται αἱ θερμότεραι,
ἀπὸ τοῦ στόματός σου ἐξερχόμεναι,
φράττουν τὸν δρόμον πάσης μετανοίας μου.
Τὸ μέλαν παρελθόν μου, τὸ κακὸν παρὸν
κ' ἐκ σοῦ πικρίαν ἄφθονον ἀντλήσαντα
κυκλῶνα ἐμφυσῶσιν εἰς τὰς σκέψεις μου.
Θηρεύω τὴν γαλήνην, ἣν ἀπώλεσα,
εἰς νέα δάκρυά σου. Ἡ συνείδησις
προστάγματα νὰ δίδῃ πλέον ἔπαυσε.
Δι' αἵματος ἀρχῆθεν διαβαίνουσα
Θὰ βυθισθῶ εἰς αἷμα. Εἰς τὸν ὄλεθρον,
εἰς ὃν κατεβυθίσθην καὶ κυλίομαι,
καὶ σὲ θὰ παρασύρω. Τὴν ἐκδίκησιν
εἰς στεναγμούς σου νέους συμπληρώνουσα
τίποτε δὲν φοβοῦμαι. Ἐκδικήσεως
ἡ Ἐρινὺς θὰ γίνω...

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ὀπισθοδρομοῦσα ἐν φρίκῃ, καθόσον ἀκούει τοὺς τελευταίους λόγους τῆς Ἀρσινόης καὶ ἐξερχομένη δρομαίως)
Ἴλεοι θεοί!

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Ἀρσινόη, Πτολεμαῖος

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (ἀκολουθούμενος ὑπὸ στρατιωτῶν)
Τὴν ποθητὴν φιλίαν σου ἐπιζητῶν
ἦλθον πρὸς σὲ εὐθέως πρὸ στιγμῶν κληθείς.
Εἰπέ μοι, Ἀρσινόη, τί πλέον ζητεῖς
κακῶς προσηλωθεῖσα εἰς παράλογον
ἐπιμονήν; Ἢ μήπως ἔτι ἀγνοεῖς
ὅτι τῆς Θρᾴκης εἶμαι κύριος σχεδὸν
κ' εἰς τὴν Μακεδονίαν μὲ προσμένουσι
πολεμισταὶ γενναῖοι, φίλοί μου θερμοί,
ὅπως ὡς βασιλέα μ' εὐφημήσωσι
συνηνωμένων δύο εὐτυχῶν χωρῶν;
Σὺ πρώτη τὴν ψυχήν μου βαυκαλήσασα
δι' εὐτυχοῦς ἐλπίδος θρόνου ἰσχυροῦ
ἀρνεῖσαι μόνη τώρα τὴν ὑπόσχεσιν,
ὁπόταν τὴν ἐλπίδα μου προσήγγισα;
Ἢ συμμαχοῦσα πρὸς ἀθλίαν ἀδελφήν,
ἐμοῦ καὶ σοῦ ἐχθρὰν ὑπονομεύτριαν
ἀρνεῖσαι τοῦ φρουρίου τὴν παράδοσιν;

ΑΡΣΙΝΟΗ
Ἂν δέχησαι τοὺς ὅρους, ὅσους πρό τινος

καὶ διὰ τοῦ ἀγγέλου σοὶ ἐμήνυσα,
δὲν μὲ κρατεῖ ἐχθράν σου πλέον τίποτε
Ζητῶ μέρος τοῦ θρόνου, ὅσον ἄλλοτε
κ' ἐγὼ ἐδικαιούμην ὡς βασίλισσα,
καὶ ὑπὲρ τῶν υἱῶν μου τὴν διαδοχὴν
ἢ τὴν κληρονομίαν ἀκριβέστερον
τοῦ πατρικοῦ των θρόνου.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Περισσότερον,
ἰδέ, ἐγὼ προβαίνω. Πρὸς ἐπίρρωσιν
τῆς συμφωνίας ταύτης ἱερὸς δεσμός,
ἄρρηκτος συμμαχία, γάμος εὐτυχὴς
τῆς Θρᾴκης ἂς ἑνώσῃ τοὺς συμβασιλεῖς.

ΑΡΣΙΝΟΗ (μετὰ σιγήν, πενθίμως)

Ἀπαίσια συμβάντα μοὶ ἐνέπνευσαν
τοιαύτην δυσθυμίαν καὶ ἀπέχθειαν
πρὸς τὴν χαρὰν ἀκόμη, ὥστε πίστευσον,
ὅτι, ἂν δὲν ἀντείπω πρὸς τὸν γάμον σου,
χάριν τῶν ὀρφανῶν μου τοῦτον θὰ δεχθῶ.

(Μετ' ἐνδοιασμόν)

Ἀλλ' ἐντὸς τοῦ φρουρίου ἀναπνέει, ζῇ
διεκδικῶν τὸν θρόνον.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ὁ Ἀλέξανδρος;

ΑΡΣΙΝΟΗ

Κι' ἀπὸ παντὸς κινδύνου πρώτιστα ζητῶ
ἀσφάλειαν τοῦ θρόνου τοῦ Λευκίππου μου.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Κ' ἐγὼ ὑπὲρ τοῦ θρόνου μου ἀσφάλειαν.

(Τοῖς στρατιώταις)

Διὰ θυσίας πάσης ἂς θανατωθῇ
τῆς ἀδελφῆς μου ὁ υἱὸς Ἀλέξανδρος,
μητρὸς ἀπεχθεστάτης ἀπεχθὴς υἱός.

(Πλησιάζων πρὸς τὴν Ἀρσινόην, ἐν ᾧ ἐξέρχονται οἱ στρατιῶται)

Ὦ εὐτυχίας ὥρα, θεῖον δώρημα!

ΣΚΗΝΗ Ε.'

Οἱ ἀνωτέρω. Ἀμύντας.

ΑΜΥΝΤΑΣ (εἰσερχόμενος ἐν φοβερᾷ ταραχῇ, ἰδίᾳ)

Παρὰ τὴν Ἀρσινόην, φεῦ, εὑρίσκεται...

(Μετά τινα δισταγμόν)

Καὶ ὅμως νὰ λαλήσω εἶν' ἐπάναγκες...

(Πλησιάζων πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ἱκετευτικῶς)

Τῆς ἀδελφῆς σου, ἄναξ, σῶσον τὸν υἱόν.
Εὑρίσκετ' ἐν κινδύνῳ καὶ ἱκέτης σου
παρὰ τῆς ἀδελφῆς σου ἀποστέλλομαι.
Τὰ δάκρυά μου συνενώνω μετ' αὐτῆς.
Ὡς προστασίαν τοῦτο μόνον σοῦ ζητεῖ
ἡ δυστυχὴς Λυσάνδρα. Ν' ἀποχωρισθῇ
ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲν δύνατ' ἐκ τοῦ φόβου της
οὐδὲ πρὸς ἱκεσίαν, πρὸς ἣν στέλλομαι.
Ἄφες αὐτὴν νὰ ζήσῃ μὲ τὸ τέκνον της
εἰς φυλακήν, ἂν θέλῃς, εἴς τι φρούριον
ἢ εἰς ἐρήμου νήσου ἄξενον ἀκτήν.
Ἄφες αὐτὴν νὰ βλέπῃ τ' ὄμμα τοῦ υἱοῦ,
τὸν ζωογόνον τῆς ψυχῆς της ἥλιον.
Ἡ πιστοτέρα δούλη σου θὰ ἀποβῇ.
Ὅρκον σᾶς δίδουν ἱερόν, ἐνώπιον
θεῶν κι' ἀνθρώπων, ὁ υἱός της καὶ αὐτή.

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

Οἱ ἀνωτέρω. Λυσάνδρα.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (εἰσερχομένη ἐν ἀγρίᾳ ἀπελπισίᾳ καὶ [illegible] κολουθουμένη ὑπὸ στρατιωτῶν)

Τὸ τέκνον μου!.. Ὦ!. Δότε μοι τὸ τέκνον [illegible]
Εἰς τὴν ἀπώλειάν μου πάντ' ἀπώλεσα...
Ἄγριοι στρατιῶται μοῦ ἀφήρπασαν
τὴν μόνην μου ἐλπίδα... Ὦ! Προφθάσατε...
Ἀπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου μὲ ἀπέσπασαν
οἰκτράν, καθημαγμένην οἱ ἀπαίσιοι...

ΑΜΥΝΤΑΣ

Ὁ θάνατος μοὶ μένει ὁ ὑπὲρ αὐτοῦ.

(Ἐξέρχεται δρομαίως)

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (τῷ Πτολεμαίῳ καὶ τῇ Ἀρσινόῃ)

Ἀπόδοτε τὸ τέκνον μου, ἀνήμερα
θηρία, αἱμοβόροι τίγρεις, τέρατα...
Κρατῶ ὁρμὴν θυέλλης εἰς τὰς χεῖράς μου,
ἀπελπισίας λύσσαν εἰς τὰ στήθη μου...

(Ὁρμᾷ κατ' αὐτῶν)

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (τοῖς στρατιώταις)

Συλλάβετε ἀμέσως τὴν παράφρονα.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἀποσπωμένη ἐκ τῶν συλλαβόντων στρατιώτων καὶ συρομένη πρὸ τοῦ Πτολεμαίου)

Συγγνώμην, Πτολεμαῖε. Πόνος μητρικὸς
ὠθεῖ ἀδίκους λόγους εἰς τὸ στόμα μου.
Ἰδέ, πρὸ τῶν ποδῶν σου πίπτω κλαίουσα.
Καὶ ὅμως ἤμην ἄλλοτε ἡ προσφιλὴς
ἐκείνη ἀδελφή σου, ἥτις ἔχυνε
χαρὰν καὶ εὐτυχίαν εἰς τὸν βίον σου...
Τὰ δάκρυά μου τώρα ἔχω ὅπλα μου.
Εἰς τὴν ὀδύνην ταύτην δός μοι, χάρισαι
ὀλίγην εὐσπλαγχνίαν, ἔλεος πτωχόν.
Ἐὰν ἓν βλέμμα μόνον ῥίψῃς πρὸς ἐμέ,
οἶκτος θὰ ἀποσβέσῃ πᾶσαν ἔχθραν σου,
καὶ ἂν σταγόνα μόνον σῴζῃς αἵματος
ἀδελφικοῦ. Ὡς δούλη πρό σου σύρομαι.
Ὦ! Σῶσον τὸν υἱόν μου τὸν Ἀλέξανδρον.
Ὦ!....

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (τοῖς στρατιώταις)

Εἰς τὴν Σαμοθρᾴκην ἀπαγάγετε
αὐτὴν κ' ἐκεῖ φρουρεῖτε ἐντὸς φυλακῆς.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἐν ᾧ βιαίως ἀπάγεται παλαίουσα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἀκούονται δὲ μακρόθεν ἐπευφημίαι)

Ἐντὸς τῆς Κασσανδρείας κ' ἔξω μαίνεται

στρατὸς καὶ δῆμος δι' ὑμᾶς ἀνευφημῶν;
Καὶ σᾶς προσμένει τώρα γάμων τελετή;
Δὲν εἶν' ἐπευφημίαι ὅσ' ἀκούετε.
Εἶναι τῆς συμφορᾶς σας οἱ ὀλοφυρμοί.
Οὔτε ὁ μέλλων γάμος, πρὸς ὃν βαίνετε,
αὐγή τις εὐτυχίας, τελετὴ χαρᾶς,
ἀλλ' αἵματος πλημμύρα, τρόμου ἔφοδος.

ΑΡΣΙΝΟΗ (φεύγουσα μετὰ τοῦ Πτολεμαίου, ἀντιθέτως τῇ Λυσάνδρᾳ, ἐν προφανεῖ συγκινήσει καὶ τρόμῳ, ὡς καταδιωκομένη)

Μὲ κυριεύει τρόμος ἐκ τῶν λόγων της.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἀπὸ τῶν παρασκηνίων διὰ γοερᾶς φωνῆς)

Γλυκύ μου τέκνον, σπλάγχνον μου, Ἀλέξανδρε(1)

(Πίπτει ἡ αὐλαία.)

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

(Αἴθουσα ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Κεραυνοῦ. — Μόλις ὑποφώσκει ἡμέρα. — Οὐρανὸς νεφελώδης. — Ἀστραπαὶ καὶ βρονταί.)[2]

ΣΚΗΝΗ Α'.

Πτολεμαῖος, Οἰωνοσκόποι.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (ἰδίᾳ, φέρων πολεμικὴν περιβολήν, βυθισμένος εἰς θλιβερὸν συλλογισμὸν εἰς τὸ ἓν ἄκρον τῆς σκηνῆς, ἐν ᾧ οἱ οἰωνοσκόποι σιωπηλοὶ ἵστανται ἀναμένοντες εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον αὐτῆς)

Ὡς πότε ἐπὶ τέλους θὰ ἀνέχωμαι
σκληρὰ ἀγνωμοσύνη τῆς συζύγου μου,
ἣν εἰς τὸν θρόνον πάλιν ἀνεβίβασα
τὸ αἱματῶδες παρελθόν της παρορῶν,
νὰ κρύπτῃ τελεσφόρον δηλητήριον
ὑπὸ τοὺς ἀσπασμούς, τὰ μειδιάματα;
Ὡς πότε τῆς κακίας ἐγχειρίδιον
ὑπὸ ἁδρὰς θωπείας καλυπτόμενον
ν' ἀναμετρῇ τῶν σπλάγχνων μου τὴν ἀντοχήν,
πρὶν ἢ τὸ τραῦμα δώσῃ τὸ θανάσιμον;

(Ἵσταται ἐπὶ στιγμὰς σιωπῶν)

Ἀρκοῦσα δὲν ἐκρίθη τιμωρία μου,
ὅτι διὰ τὸν κλῆρον ξένης γενεᾶς,
τοῦ Λυσιμάχου, ὁ δυσάδελφος ἐγὼ
ἐβύθισα τὰς χεῖράς μου ἀνάλγητος
εἰς αἷμ' ἀθῷον συγγενῶν φιλτάτων μου;
Τὰς διαμαρτυρίας ὅτι ἔπνιξα
τῆς ἐπαναστατούσης συνειδήσεως;
Ὅτι τὸ σκῆπτρον θὰ κρατήσω ἄκαρπον
καὶ στεῖρόν μου τὸ στέμμα τὸ ἀναφυὲν
ἐπὶ καθημαγμένων διαλογισμῶν;

(Περιπίπτει πάλιν εἰς συλλογισμούς)

Α.' ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ (προχωρῶν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, μετ' εὐλαβείας)

Τὰς προσταγάς σου, ἄναξ, ἀναμένομεν.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (ταρασσόμενος)

Τὰς σκοτειτάς μου σκέψεις διακόπτετε.

Α.' ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ

Ἀλλὰ τὰς προσταγάς σου πρὶν ἢ λάβωμεν,
δεκάκις αὖτ' αἱ σκέψεις σὲ ἀφήρπασαν.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (δυσανασχετῶν πως)

Διὰ φορὰν ὑστάτην ἐξετάσατε
τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων. Ἂν καὶ τῶν θεῶν
αἱ φοβεραὶ βουλήσεις...

Β.' ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ (διακόπτων τὸν Πτολεμαῖον)

Ὦ! Εὐφήμησον.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ἀδυναμί' ἀνθρώπου μοῦ κυριαρχεῖ
καὶ μὲ ταράσσει αἴσθημα καινοφανὲς
κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, ὥστε τῶν θεῶν
ν' ἀναζητῶ καὶ πάλιν τὰ βουλεύματα.

Α.' ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ

Ἁπλῆ περιεργία, ὄχι πίστις σου
πρὸς οἰωνοσκοπίαν πάλιν σὲ κινεῖ.

(1) Ἡ ἱστορικὴ παράδοσις σιωπῶσα περὶ τῆς τύχης τῆς [illegible]δρας καὶ τῶν ἐκ τοῦ Ἀγαθοκλέους τέκνων αὐτῆς μετὰ [illegible] ἐναγόρευσιν τοῦ Πτολεμαίου ὡς βασιλέως τῆς Μακε[illegible] ἀφήνει μᾶλλον ἐλεύθερον τὸ στάδιον εἰς τὴν ποίησιν. [illegible] οὗ δὲ ὁ Πτολεμαῖος ὁ διὰ κακουργημάτων ἀναλαβὼν [illegible] διὰ κακουργημάτων ἐξησφάλισεν αὐτήν, εἶναι [illegible]μμένον εἰς ἡμᾶς νὰ δεχθῶμεν τοιοῦτο τὸ τέλος τοῦ [illegible] Ἀγαθοκλέους, ἀφ' οὗ τοιουτοτρόπως καὶ πιθανὰ [illegible]αίνομεν καὶ οὐσιωδῶς προάγομεν τὴν οἰκονομίαν τοῦ δράματος. Ἀντὶ δὲ τῆς Ἀρσινόης, ἥτις κατὰ τὸν Ἰουστῖνον κατέφυγεν εἰς τὴν ἱερὰν Σαμοθρᾴκην, δεχόμεθα ὡς ἐκ τούτου, ὅτι ἐφυλακίσθη ἐν αὐτῇ ἡ Λυσάνδρα, καὶ μεταχρονίζομεν κατά τινα ἔτη τὴν φρικώδη ἀνταπόδοσιν τῶν κακουργημάτων τῆς Ἀρσινόης κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς νίκης τῶν Γαλατῶν. Σ. Σ.

2) Δέχομαι τὴν ἡμέραν τῆς μάχης ταύτης τοιαύτην, ἂν καὶ ἱστορικῶς δὲν βεβαιοῦται τοιοῦτό τι, ἀναπολῶν τὴν ἐν Δελφοῖς καταστροφὴν τῶν Γαλατῶν ἐκ κεραυνῶν. Σ. Σ.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ
Πηγαίνετε. Προσμένω.
(Βλέπων διὰ τῶν παρασκηνίων)
Ἐξημέρωσεν,
Β.΄ ΟΙΩΝ ΣΚΟΠΟΣ
Ἀνθίσταται ἀκόμη σκότος πρὸς τὸ φῶς.
ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ
Ἡμέρα πρὸς τὴν νύκτα ὁμοιάζουσα...
Α.΄ ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ (ἐν ᾧ ἐξέρχεται μετὰ τοῦ Β.΄ Οἰωνοσκόπου)
Εἴθε νὰ μὴ δωρήσῃ εἰς τὴν γλῶσσάν μας
λόγους πικροὺς καὶ πάλιν μῆνις τῶν θεῶν.
ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (ἐπανερχόμενος εἰς τὸ μέσον τῆς σκηνῆς, πρὸς ἑαυτὸν ἀποτεινόμενος, περιφρονητικῶς)
Ὁ μὴ πρὸ πολεμίων δειλιῶν ποτὲ
καὶ ὁ τοὺς κινδυνώδεις καὶ ὁρμητικοὺς
Γαλάτας ταύτην τὴν στιγμὴν καταφρονῶν
φοβοῦ καὶ τρέμε καὶ ταράσσου καὶ πτοοῦ
πρὸ τοῦ κινδύνου μόνου τῆς συζύγου σου!
Καὶ πρὸς τὴν μάχην βαίνων τὴν σημερινὴν
ἐκεῖθεν τοὺς Γαλάτας ὑποδέχθητι
κ᾽ ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ οἴκου ἄλλον σου ἐχθρόν.
Καὶ ἴσως εἰς τῆς μάχης δυστυχῆ τροπὴν
πρὸς σωτηρίαν σπεύδων εἰς τἀνάκτορα
ἀνεῦρε βασιλέα ἓν τῶν τέκνων της
κ᾽ ὑπὸ ἐχθρῶν σου δύο δέχου πλήγματα.
(Ἐπὶ μᾶλλον παθαινόμενος)
Ὁ τὴν ὁδὸν τοῦ θρόνου ἄφοβος δραμὼν
ἐπὶ τοῦ θρόνου τώρα ἔχε διαρκῶς
τὸν δρόμον παραστάτην καὶ κυρίαρχον.
Κ᾽ ἐκ τῆς ἐλπίδος ἄλλοτ᾽ ἐξαντλῶν χαρὰν
ἄντλησον ἐκ τοῦ θρόνου ἀνεξάντλητον
ὑπόνοιαν καὶ θλῖψίν σου.
(Ἀστραπὴ καὶ βροντή)
Μαντεύετε,
Ἀθάνατοι, τὰς σκέψεσ τὰς αἱματηρὰς
καὶ μ᾽ ἀπειλεῖτε οὕτω διὰ κεραυνῶν;
Πρὸ αἵματος ἢ φίλτρου μου θὰ πτοηθῶ;
θὰ μὲ κρατήσῃ δοῦλόν του ποῖος δεσμός;
(Ἀγρίως καὶ ἀποφασιστικῶς)
Δὲν θὰ ἀνακαλέσω τὴν ἀπόφασιν.
Πᾶσάν μου εὐτυχίαν ἀφῃρέσατε,
ὁπόταν τὴν μεγίστην χαίρων ἤγγισα.
Εἰς θρῆνον τὴν χαράν μου μετεβάλετε.
Κ᾽ ὑπὸ τὸ βάρος εἱμαρμένης ἐχθρικῆς
ἀδιακόπως κύπτων ὡς κοινὸς θνητὸς
δὲν θἀναμείνω θάνατον οἰκτρότατον.
(Ἀστραπὴ καὶ βροντή)
Ὄχι. Τὴν ἀπειλήν σας δὲν ἀνέχομαι.
Δὲν θἀποσπάσῃ αὕτη ἰκεσίαν μου,
οὐδ᾽ αἴτησιν συγγνώμης παρ᾽ ὑμῶν ποτέ.
(Ἀπειλητικῶς, ἐν ἀλλοφροσύνῃ)
Οὐδὲ θὰ βασιλεύσῃ γενεὰ ἐχθρὰ
τῆς Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας, τῶν χωρῶν,
ὅσας ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν μου συνήνωσα.
Ἐνόσῳ βασιλεύω καὶ κυριαρχῶ,
θὰ ἀποκόψω πάντα, πάντα κλάδον τῆς.
Ἐὰν πολλάκις ἕως τώρα οἰωνοὶ
ταχὺν τὸν θάνατόν μου προεμάντευσαν.
κ᾽ ἔδειξαν βασιλέα ὄχι γόνον μου,
ἐγὼ θὰ ἀντιτάξω ἄμυναν δεινὴν
εἰς οἰωνῶν τοιούτων τὰ μηνύματα.
(Εἰσέρχεται δρομαίως εἰς τὸ δωμάτιον τὸ εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς)

ΣΚΗΝΗ Β΄.

Ἀρσινόη, Λεύκιππος

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἐν μεγάλῃ ταραχῇ)
Ὦ Λεύκιππέ μου, τέκνον προσφιλέστατον,
πάνοπλον βλέπουσά σε μάτην προσπαθῶ
νὰ κατευνάσω τὴν ἀνησυχίαν μου...
ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ (ἐν πολεμικῇ περιβολῇ)
Μὴ τρέμῃς οὕτω, μῆτερ...
ΑΡΣΙΝΟΗ (ἰδίᾳ)
Εἶναι φοβερόν...
ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ
Σὲ κυριεύει φόβος ὑπερβολικός.
ΑΡΣΙΝΟΗ
Ἀπαίσιαι προλήψεις, προαισθήματα,
μαντεύματα, θυσίαι, οἰωνοὶ κακοὶ
δικαίαν ταραχήν μου ἐπαυξάνουσιν,
Ὦ! Διατί νὰ ἔλθῃ τώρα, τέκνον μου,
κίνδυνος ἄλλος, μέγας ἐκ τῶν Γαλατῶν;
ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ
Τίς ἄλλος μᾶς ἠπείλει μέγας κίνδυνος;
ΑΡΣΙΝΟΗ (μετ᾽ ἐνδοιασμόν, ὑπεκφεύγουσα)
Τῆς γλώσσης σφάλμα... Εἰς τῆς μάχης τὴν φορὰν
ἂς μὴ σὲ παρασύρῃ ἡ νεότης σου.
ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ
Μὲ νεανίου θάρρος, σύνεσιν ἀνδρὸς
θὰ πολεμῶ πλησίον ἄνακτος πατρός
ΑΡΣΙΝΟΗ (ἐν αὐξανούσῃ ταραχῇ)
Παρὰ τὸν βασιλέα, τὸν πατέρα σου;
ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ
Τοῦ βασιλέως διατί τὸ ἄκουσμα
ἀπό τινος, ὦ μῆτερ, φρίκην προκαλεῖ
καὶ τοῦ πατρὸς ὁ ἦχος ἀγανάκτησιν
ἀντὶ ἐμπιστοσύνης σου, ἀντὶ χαρᾶς;
ΑΡΣΙΝΟΗ
Ἀλλ᾽ ἡ ἀνησυχία του ἡ διαρκὴς
καὶ οἱ σκαιοί του τρόποι τώρα, Λεύκιππε,
τὸ πρῶτον προκαλοῦσιν ἀπορίαν σου;
(Ἀποφασίζουσα νὰ ἐξομολογηθῇ)
Ἀγρίως δέν με εἶδεν, ὅταν κλαίουσα
ἀπῄτουν παρ᾽ ἐκείνου νὰ μὴ μεταβῇς
εἰς κινδυνώδη μάχην καὶ ἠρνήθη, φεῦ,
τὴν χάριν χαιρεκάκως, ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ
ἀγρίως μὲ προσβλέπει...
ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ
Ἀλλὰ διατί;

ΑΡΣΙΝΟΗ (μετὰ στιγμὴν ἀγωνιώδους ἀμφιβολίας, ἀποφασιστικῶς)
Νὰ προχωρήσω πλέον εἶν᾽ ἀδύνατον.
Ἂν εἰς τὴν ταραχήν μου ταύτην προστεθῇ
τῆς ἐξομολογήσεώς μου ταραχή,
θὰ μὲ φονεύσῃ πλέον ἡ συγκίνησις.
Τὴν ἀφορμὴν τοῦ μίσους τούτου μὴ ζητῇς.
Ἐὰν ἐμπερικλείσῃ ἥρεμον στιγμὴν
ὁ βίος μου ὁ μέλλων, τότε, τέκνον μου,
νὰ θρηνῳδήσω ἄφες με τὸ παρελθόν.
ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ (ἐν ἀπορίᾳ)
Ἀγνώστου κόσμου ποίου τὸν ὁρίζοντα
ἐλάχιστα φωτίζει ἡ στιγμὴ αὐτή;
ΑΡΣΙΝΟΗ
Τὰς σκέψεις σου μὴ στρέφῃς πρὸς τὸ παρελθόν.
Ἰδέ με τὴν μητέρα σου τὴν δυστυχῆ.
Ἐὰν κατασυντρίβῃ με τὸ παρελθόν,
τώρα τὰ βάθρα σείει τῶν ἐλπίδων μου
ὤ! φοβερᾶς θυέλλης ἄλλης ἡ πνοή.
Μακρὰν τῶν ἀνακτόρων μου ταχύπτερος
πᾶσα χαρὰ ἀπέπτη καὶ αἰσθάνομαι
τὴν ἄφευκτον ἀνάγκην ὅσον τάχιστα.
κ᾽ ἐγὼ μακρὰν νὰ φύγω.
(Περιπτυσσομένη τὸν Λεύκιππον)
Λέγε, Λεύκιππε,
θὰ δυνηθῶ νὰ ζήσω ξένη καὶ πτωχὴ
εἰς μακρυσμένην χώραν, μόνη μεθ᾽ ὑμῶν,
ἐντὸς τῶν ἀγκαλῶν μου προφυλάττουσα
περιλημένα τέκνα κινδυνεύοντα,
ὡς νεοσσοὺς ἡ ὄρνις ἡ φιλότεκνος;
Ἄφες τὰς σκέψεις, ὅσας σοὶ ἐνέβαλον...
ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ
Ὁ φόβος σου σοὶ φέρει παραλογισμόν.
ΑΡΣΙΝΟΗ
Παρηγορία δυστυχῶν μου ἡμερῶν,
τὰ βάθη τῆς καρδίας μου ἂν ἔβλεπες.
Μοίρας κακῆς ἀνέκαθεν ὑπόδουλος
δεινόν της πλῆγμα μήπως προαισθάνομαι;
(Μένει ἐγκαταλιμπανομένη μετὰ τοῦ Λευκίππου, ἐν ᾧ εἰσέρχεται ὁ Πτολεμαῖος ἔκ τινος τῶν πλαγίων παρασκηνίων)

ΣΚΗΝΗ Γ΄.

Οἱ ἀνωτέρω.—Πτολεμαῖος.—Εἶτα Οἰωνοσκόποι

ΑΡΣΙΝΟΗ (παρατηροῦσα τὸν Πτολεμαῖον)
Ποία φρικώδης ὄψις; Ποία ταραχή;
ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (παρατηρῶν τὴν Ἀρσινόην καὶ τὸν Λεύκιππον ὀπισθοχωρῶν κατά τι ἀκουσίως)
Σύ, Ἀρσινόη... Λεύκιππε...
ΑΡΣΙΝΟΗ
Ὦ σύζυγε.
ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (προσπαθῶν νὰ συγκρατήσῃ ἑαυτόν)
Ἡ μάχη μᾶς προσμένει... Εἶμαι ἕτοιμος.
(Ἐπιτιμητικῶς)
Τί με παρατηρεῖτε φρίκης ἔμπλεοι;
(Παρατηροῦσα ἑαυτόν, ἐν αὐξανούσῃ ταραχῇ)
Ποία κηλὶς μου, ποία μεταμόρφωσις
σᾶς μαγνητίζει διαρκῶς τοὺς ὀφθαλμούς;
ΑΡΣΙΝΟΗ (ἐν δειλίᾳ)
Ξένη τις ταραχή σου, ἀνεξήγητος
τοὺς φόβους μας αὐξάνει περισσότερον.
ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ
Σᾶς ἀπατῶσιν ἀναιδῶς οἱ ὀφθαλμοί.
Δὲν εἶναι οὔτ᾽ αἱ σκέψεις οὔτ᾽ ἡ ταραχὴ
τῆς ὥρας ταύτης ἢ στιγμῆς γεννήματα.
Βασιλικῶν φροντίδων ἀποκύημα
αἱ σκέψεις αἱ βαθεῖαι καὶ ἡ ταραχὴ
τῆς μάχης τῆς μελλούσης προανάκρουσμα.
(Ἰδίᾳ, προχωρῶν εἰς τὸ μέσον τῆς σκηνῆς)
Ἡ ταραχὴ τοῦ νέου μου ἐγκλήματος
δειλὸν μὲ παρασύρει τὸν πρὸ αἵματος
φίλου μὴ πτοηθέντα; Ποῦ ἡ ἀνδρικὴ
ψυχὴ τοῦ Πτολεμαίου; Ξίφος μου μακρόν,
τὸ θάρρος μου δὲν ἔχεις παραστάτην σου;
ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ (δειλῶς, πρὸς Ἀρσινόην)
Τὸν ἄνακτ᾽ ἀφαρπάζουν σκέψεις πένθιμοι..,
ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (μετὰ σιγήν, ἐμφόβως)
Καὶ ὅμως εἰς τὰς χεῖράς μου αἰσθάνομαι
τὸν σφαδασμόν των ἔτι.—Μ᾽ ἐκυρίευσε
πρώτην φορὰν ὁ τρόμος.—Αἵματος κρουνὸς
ἐσφενδονίσθη ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εὐθὺς
καὶ τοῦ ἑτέρου τ᾽ ὄμμα τὸ σβηνόμενον
τὸ τελευταῖον βλέμμα του προσήλωσεν
ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου...
(Πρὸς τοὺς οἰωνοσκόπους, οἱ ὁποῖοι εἰσῆλθον πρὸ στιγμῶν τινων καὶ ἵστανται κατενώπιον αὐτοῦ)
Αἱ. Τί θέλετε
σεῖς, οἱ οἰωνοσκόποι;
(Ἰδίᾳ)
Βλέμμα ἀπλανές,
ἀλλὰ μέχρις ἐγκάτων φθάνον τῆς ψυχῆς.
Αος ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ
Ὦ ἄναξ...
ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (τοῖς οἰωνοσκόποις)
Εἴπατέ μοι...
(Τῷ Λευκίππῳ)
Λεύκιππε, ἐμπρός.
Τὴν κλαίουσαν μητέρ᾽ ἀποχαιρέτισον.
(Τοῖς οἰωνοσκόποις)
Περίλυποι σιγᾶτε καὶ κατάφοβοι;
Βος ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ
Πρὸς οἰωνοσκοπίαν μᾶς ἀπέστειλας.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Κ' ἐκ συμφορᾶς ἀμέσως ἐπιστρέφετε ;

Αος ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ

Τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων συμφορὰν δεινὴν
προλέγουσιν, ὦ ἄναξ...

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (προχωρῶν πρὸς αὐτούς, ἀπειλητικῶς)

Ποίαν συμφοράν ;
Ἡ ὠχροτάτη ὄψις σας τὴν συμφορὰν
δηλοῖ μεγαλυτέραν τῆς πραγματικῆς.

Βος ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ

Ὁ Πτολεμαῖος θἀποθάνῃ...

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (διακόπτων)

Ποῦ καὶ πῶς ;
Εἰς μάχην ἢ εἰρήνην ; Παρὰ φίλων του
ἢ παρ' ἐχθρῶν του ; Λέγε.

Βος ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ

Παρ' ἐχθρῶν.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Ἐχθροὶ
καὶ ὅσοι τοὺς φιλτάτους ὑποκρίνονται.
Προχώρησον.

Αος ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ

Καὶ ξένος εἰς τὸν θρόνον του
θὰ ἀναβῇ.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (ἐν ἐκρήξει ὀργῆς)

Ματαίως πλέον ψεύδεσθε...

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ὦ βασιλεῦ...

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (διακόπτων αὐτὴν ἀγρίως)

Μακράν μου, ἐὰν μοῦ ζητῇς
ὁ Λεύκιππος νὰ μείνῃ μετὰ σοῦ, ἐδῶ,
ὀδυρομένη οὕτω. Πρὸς τὰς βλέψεις σου
δὲν συμφωνοῦσιν αἱ μαντεῖαι κ' οἰωνοί ;

(Τοῖς οἰωνοσκόποις)

Ἀπέλθετε. Καινόν τι δέν μοι εἴπετε.
Οὔτε καινὸν ν' ἀκούσω περιέμενον.
Τὸν οἰωνόν σας τοῦτον ἔμαθον καλῶς·
ὡς τώρα μυριάκις ἤκουσα αὐτόν.

Βος ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΣ

Εὐφήμησον. Ἐκ τῶν θεῶν οἱ οἰωνοί.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ (ὡς παράφρων)

Ἐγὼ τοὺς οἰωνοὺς αὐτῶν περιφρονῶ
καὶ ἀναστρέφω τὰ βουλεύματα αὐτῶν.
Διὰ τοῦ ξίφους τούτου νέους οἰωνοὺς
εὐνοϊκοὺς χαράττω δι' ἐμέ.

(Πρὸς στιγμὴν σκότος μετὰ κεραυνόν).

(Τῷ Λευκίππῳ)

Ἐμπρός.

(Ἐξέρχονται πάντες πλὴν τῆς Ἀρσινόης)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Ἀρσινόη

ΑΡΣΙΝΟΗ (μετὰ πάθους ἀπέλπιδος)

Τὴν φοβερὰν ὀργήν σας συγκρατήσατε
κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, ἴλεοι θεοί.
Ἀρκοῦσα τιμωρία μου τῆς δυστυχοῦς!
ὡς τώρα μ' ἐπεβλήθη. Μέλαν παρελθὸν
γεμίζει διὰ σκότους καὶ τὸ μέλλον μου.
Ἂς μὴ συμπεριλάβῃ τιμωρία σας
βλαστοὺς ἀθρωτάτους. Ἴδετε, θεοί.
Τὴν ὥραν καταρῶμαι τὴν δυσδαίμονα,
καθ' ἣν, ἐκ τοῦ μεγάρου μου τοῦ πατρικοῦ
φυγοῦσα, τῆς Σκυθίας δὲν ἐξέλεξα
καλύβην πτωχοτάτην. Καὶ πλειότερον
ἀκόμη καταρῶμαι ἡ κατάρατος
τὴν ἀπαισίαν ὥραν, καθ' ἣν ἔθαλεν
ἀνόσιος ὁ ἔρως εἰς τὰ στήθη μου,
ἵνα καρποὺς πικρούς του δρέπω διαρκῶς.
Ὦ ! Σώσατε τὰ τέκνα μου τὰ δυστυχῆ.
Τὸν πολεμοῦντα Λεύκιππόν μου σώσατε.

ΣΚΗΝΗ Ε'.

Ἀρσινόη, θεράπαινα

ΑΡΣΙΝΟΗ

Πῶς σὺ ἀλλοφρονοῦσα ἐκ τοῦ φόβου σου
πλησίον μου ταχέως ἐπανέρχεσαι,
χωρὶς ν' ἀκολουθήσῃς μέχρι τοῦ ναοῦ
τὰς θεραπαίνας, ὅσας ἐξαπέστειλα
μετὰ πλουσίων δώρων μου ἱκέτιδας ;

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Ὁ τρόμος παραλύει μου τὰ γόνατα.
Τὰς λέξεις μου ν' ἀρθρώσω ἀγωνίζομαι.
Συγχώρησόν με καὶ μὴ δυσπιστῇς ποσῶς.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ταχέως λέγε.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Τὰ ἀφιερώματα
καὶ πλούσιά σου δῶρα μεταφέρουσα
εἰς τὸν ναόν...—Ὦ ! εἴθε ἡ προστάτις μας
θεὰ τὴν πόλιν μας νὰ σώσῃ καὶ ἡμᾶς αὐτούς.—
Τί ἔλεγον : Μετὰ τῶν συναδέλφων μου
ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων μας ἐξήλθομεν.
Ἀλλ' ὅπως αἱ δορκάδες αἱ δειλόταται
μὲ ἔκπληξιν καὶ τρόμον σταματοῦν πολύν,
ὁπόταν ὑλακὰς κυνῶν ἀκούσωσι,
καὶ κρύπτην νὰ σωθῶσι παρευθὺς ζητοῦν...
—Τὰς εἶδον οὕτως ἄλλοτε, βασίλισσα,
εἰς δάσος τοῦ χωρίου μου γειτονικόν.—

ΑΡΣΙΝΟΗ

Κατηραμένη κόρη, λέγε τάχιστα.
Ἡ ἄκαιρος φονεύει φλυαρία σου.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ (σπεύδουσα ἐν τῷ λέγειν)

Καὶ αἱ θεράπαιναί σου οὕτως ἅπασαι
ἐστάθημεν ἀμέσως, ὡς ἐξήλθομεν.
Ἡ ταραχὴ τῆς μάχης, ἥτις ἔφθανεν
εὐδιακρίτως ὡς ἡμᾶς, ἐγέμισε
μ' ἀπελπισίαν καὶ μὲ τρόμον τὰς ψυχάς.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἀπειλητικῶς)

Δὲν ἤκουσά τι νέον πλὴν τοῦ τρόμου σου.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Συγχώρησόν με. Ὦ ! Δὲν ἔπταισα ποσῶς.
Μὲ παραφέρει, δέσποινα, ὁ φόβος μου.
Κ' εἰς ἀπορίαν φανερὰν εὑρίσκομαι
τί νά σοι εἴπω πρῶτον καὶ τί ὕστερον.
Ἀλλ' ἄκουσον. Ἐξαίφνης πολιὰ γυνή,
ἢ ἀληθῶς τὸ φάσμα πάλαι γυναικός,
ἐρείπιον ἀνθρώπου, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
παρουσιάζεταί μου καὶ μὲ προσκαλεῖ.
—Συμπάθειαν πρὸς γραίας τρέφω δυστυχεῖς.—
Ἐστάθην εἰς τὸ νεῦμά της καὶ—πίστευσον—
τὸ πάθος της τὸν τρόμον μου ἐσίγασε·
«Τὸ δῶρον τοῦ μαντεύειν παρὰ τῶν θεῶν
κατέχω», μ' εἶπεν ...

ΑΡΣΙΝΟΗ

Εἶναι μάντις ;

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Μάλιστα.

Τὸ εἶπεν ἡ ἰδία· «Καὶ ἐπιθυμῶ
τὴν ἄνασσαν νὰ ἴδω.»

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἤκουσας καλῶς ;
Ἐμὲ ζητεῖ νὰ ἴδῃ ;

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Τοῦτο ἤρκεσεν.
Ἀφῆκα τὰς συντρόφους μου νὰ φέρωσι
πρὸς τὸν ναὸν τὰ δῶρα καὶ ἐπέστρεψα
ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ὁδηγοῦσ' αὐτήν.

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἰδίᾳ)

Ποία ἡ μάντις αὕτη ἡ αὐτόκλητος ;
Καὶ τί τὸ μάντευμά της τὸ μετ' οὐ πολύ ;

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Ἀλλὰ πρὸς τί ὁ τρόμος ἐπαυξάνει σου ;
Νὰ σὲ εὐχαριστήσω οὕτως ἤλπιζον.
Τὸ ἔπραξ' ἀκουσίως μου, ὦ ! πίστευσον.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Τὴν μάντιδι τὴν ξένην, σπεύσασα εὐθὺς
ὁδήγησον πλησίον μου, θεράπαινα.
Εἰς ὥραν φθάνει κρίσιμον...

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ (βλέπουσα πρὸς τὰ παρασκήνια)

Ἰδοὺ αὐτή.

(Ἐξέρχεται ἡ θεράπαινα)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

Λυσάνδρα, Ἀρσινόη

ΑΡΣΙΝΟΗ (παρατηροῦσα τὴν εἰσερχομένην Λυσάνδραν, ἥτις κάτω νεύει)

Ποία μορφὴ ἀγρία κ' ἐπιβλητική ;
Καὶ ἐπ' αὐτῆς ὁποία ἀντανάκλασις
ἀγριωτάτου πόνου ;

(Ἡ Λυσάνδρα ἀνυψοῖ τὸ πρόσωπον, ἐν ᾧ ἡ Ἀρσινόη παρατηροῦσα αὐτὴν ὀπισθοδρομεῖ ἐν φρίκῃ)

Εἶναι δυνατόν ;...
Ὁποία ὁμοιότης καταπλήσσουσα ;...
Τοὺς φονικοὺς παλμούς σου, ὦ καρδία μου,
συγκράτει...

(Τῇ Λυσάνδρᾳ, καταβάλλουσα προφανῶς δυνάμεις)

Εἶσαι μάντις ;...

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Καὶ σὺ ἄνασσα ;...

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἰδίᾳ. ἐνθαρρύνουσα ἑαυτήν)

Πῶς ; Ἡ Λυσάνδρα ἔγινεν ἐντὸς σμικροῦ
ὡς σκελετὸς ἀγρία, γραῖα δυσειδής :...
Ὦ ὀφθαλμῶν ἀπάτη... Τί προσόμοιον
πρὸς τὴν Λυσάνδραν ἔχει καὶ μὲ ἀπατᾷ ;...

(Τῇ Λυσάνδρᾳ)

Ἡ θέα σου ταράσσει περισσότερον
τὴν κλυδωνιζομένην μου τώρα ψυχὴν
ἐκ φοβερῶν κινδύνων, οὓς δὲν ἀγνοεῖς.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (συγκρατοῦσα ἑαυτήν)

Κ' ἐντὸς τοῦ στήθους τούτου ἄνεμοι πολλοὶ
δέσμιοι ἐπὶ χρόνον θλιβερώτατον
πνέουσι μανιώδεις ταύτην τὴν στιγμὴν
καὶ τρικυμίαν νέαν ἐξεγείρουσιν.

ΑΡΣΙΝΟΗ

Εἴθε νὰ μὴ προάγῃ δυστυχία μου
τοὺς δυσνοήτους λόγους σου, τοὺς μαντικούς.

(Ὡς ἐπειγομένη)

Ἀλλ' ἄκουσον, ὦ μάντις. Ἴσως καὶ στιγμαὶ
ἀπὸ τροπῆς κρισίμου μᾶς χωρίζουσι.
Νὰ ἀντιτάξω ὅμως ἄμυνάν τινα
εἰς τὴν ἀτίθασόν μου περιέργειαν
δὲν δύναμαι, ὡς κ' εἰς ἀξιοδάκρυτον
τροπὴν τῆς μάχης καὶ εἰς νέαν συμφορὰν
νὰ ἐπιζήσω πλέον δὲν θὰ δυνηθῶ.
Καλή μου μάντις, σπεῦσον καὶ διάρρηξον
τοῦ μέλλοντος τὰς πύλας ἔστω πρὸ στιγμῶν.

(Πλησιάζουσα πρὸς τὴν Λυσάνδραν)

Φωτίζει τῆς ἐλπίδος ἀμυδρὰ ἀκτὶς
τὰ βάθη τῆς ἀγρίας ἀπογνώσεως.
Μάντις καλῶν γενοῦ μοι. Ἱκετεύω σε.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (συγκρατοῦσα ἑαυτήν)

Ὀργὴν τῶν Ἀθανάτων δὲν διέφυγον

ἐγώ, ἂν καὶ ἀθῷα ἤμην κ' εὐσεβής.
Πῶς σὺ τῶν Ἀθανάτων τὴν ὀργὴν λοιπὸν
ἢ μᾶλλον τὴν δικαίαν τιμωρίαν των
νὰ διαφύγῃς θέλεις καὶ παρακαλεῖς;

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἰδίᾳ)

Εἶναι φρικώδης λόγος της; Ἡ σύμπτωσις
φρικώδεις ὑπονοίας διεγείρουσα:
Ἀλλὰ νὰ προσηλώσω μήπως δύναμαι
τοὺς δειλοτάτους ὀφθαλμούς μου ἐπ' αὐτῆς;

(Τῇ Λυσάνδρᾳ ἱκετευτικῶς)

Τὸ μαντικόν σου βλέμμα, οἴμοι, διορᾷ
φρικώδη ἱστορίαν μου τῆς δυστυχοῦς.
Τὸ βλέπω. Τὸ ἀκούω. Τὸ αἰσθάνομαι.
Ἀλλ' οἰκτιρόν με, μάντις. Ἔπταισα πολύ.
Μὴ ἀπειλὰς σωρεύσῃς νέων συμφορῶν.
φρικτῶς τιμωρηθεῖσα εἰς τὸ παρελθὸν
ἀκόμη τιμωροῦμαι παρὰ τῶν θεῶν·
καὶ δέχομ' ἀγογγύστως τὴν ποινὴν αὐτῶν.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐξαπτομένη)

Ἐτιμωρήθης σύ, ἀνάκτων σύζυγος
καὶ δύο βασιλείων ἡ κυρίαρχος
καὶ τέκνων ζώντων ἔτι μήτηρ εὐτυχής;

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἐπὶ αἱμάτων ἂν ἐζήτησα κακῶς
ν' ἀναστηλώσω εὐτυχίας ὄνειρον,
τῶν δυστυχῶν θυμάτων μου κ' οἱ στεναγμοί,
τὸ αἷμα κ' αἱ κατάρ' ἐγιγαντώθησαν,
ὡς τιμωρία πάνοπλος, καὶ μ' ἔπληξαν.
Καὶ ὡς νὰ μὴ ἐπήρκουν τὰ ἐρείπια,
δι' ὅσων αἷμ' ἀθῷον μὲ ἐκύκλωσεν,
ὁ μὲ τὸν Πτολεμαῖον οὗτος γάμος μου
σπέρμα βασάνων νέων ἐξεκόλαψεν.
Ἀντὶ ἀγάπης, ὅσην ἀνεμένομεν,
ἐπιβουλὴν ἐκτρέφει καὶ ὑπόνοιαν
καὶ ἀκονίζει ξίφος δολοφονικὸν
ἐπὶ ταθῷα τέκνα μου καὶ ἐπ' ἐμὲ
μετανοοῦσαν καὶ ἀξιοδάκρυτον.
Διὰ θερμῶν δακρύων μάτην προσπαθῶ
τοὺς φόβους ν' ἀναιρέσω τοῦ συζύγου μου.
Τὰ δάκρυα, τὸ μῖσός του αὐξάνουσι
κ' ἡ εἰλικρίνειά μου τὴν ἐπιβουλήν.
Ποίαν δὲ δυστυχίαν σὺ φαντάζεσαι
μεγαλυτέραν ταύτης, ἣν ὑφίσταμαι,
ὅταν τοῦ παρελθόντος μου ἀπόκληρος
ἄσυλον δὲν εὑρίσκω εἰς τὸν οἰκόν μου,
προστάτιδα ἀγάπην εἰς τὸν σύζυγον
καὶ μετὰ πόνου σῴζω τί; Τὸν θρόνον μου;
Ἄ! Ὄχι τὰς ἡμέρας τῶν φιλτάτων μου;

(Ἱκετευτικώτερον)

Τὴν τέφραν ἴδε τῆς χαρᾶς καὶ τὴν σποδὸν
τῶν πόθων. Μὴ μαντεύσῃς νέαν συμφοράν.
Κριτάς μου ἄφες, μάντις, τοὺς θεοὺς αὐτούς.[1]

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (μετὰ πάθους διαρκῶς ἐπιτεινομένου μέχρι τέλους τῆς σκηνῆς)

Αἰ! Οἱ θεοὶ κριτήν σου μ' ἀποστέλλουσιν.
Ἐγὼ δὲν εἶμαι μάντις τῶν μελλόντων σου.
Κριτὴς τοῦ παρελθόντος σου καὶ τιμωρὸς
τὸ μέλλον σου κατέχω. Εἶμαρμένη σου
ἀνεύσπλαγχνος προβαίνω κ' ἐκδικήτρια.
Ἀθλία, λησμονοῦσιν οἱ Ἀθάνατοι;

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἰδίᾳ)

Ὁ παγετὸς τοῦ τρόμου παραλύσας μου
τὰ γόνατα ἐγγίζει τώρα τὴν ψυχήν.
Λιξανομέν' ὑπόνοια μὲ ὁδηγεῖ
μέχρι παραφροσύνης.

(Τῇ Λυσάνδρᾳ)

Γύναι φοβερά,
λόγοι ἀνθρώπου πρῶτον ταύτην τὴν στιγμὴν
ἄγνωστον τρικυμίαν μοὶ ἐμπνέουσιν.
Ἡ συμφορὰ μ' ἐγγίζει, ἣν μοῦ ἀπειλεῖς.
Σαφῶς τὴν ἔφοδόν της προαισθάνομαι
καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς τὴν ἄμαχον.
Ἀλλ' ἡ ἐκδίκησίς σου καὶ ἡ μῆνίς σου,
ἐκδίκησις καὶ μῆνις τῶν θεῶν αὐτῶν,
ἂς ἐξαντλήσῃ ἐπ' ἐμοῦ τὰ βέλη της.
Ὁπόθεν ἂν πηγάζῃ, ὤ! ἂς σεβασθῇ
τὴν δυστυχῆ μητέρα. Κτύπησον, ἰδού,
τὰ παιδοτρόφα στήθη. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν
τὰ δυστυχῆ μου τέκνα διαφύλαξον.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (λαμβάνουσα τὴν Ἀρσινόην ἀπὸ τῆς χειρὸς ἀγρίως)

Δυστυχεστέρα μήτηρ ποία ἐξ ἡμῶν;
Ποία δυστυχεστέρα σύζυγος, γυνή;
Υἱός μου ἢ υἱός σου μᾶλλον δυστυχής;
Κ' ἐγὼ ἐκ τῶν μαστῶν μου ἔθρεψα υἱόν,

(Δεικνύουσα τὰ στήθη της)

κ' ἐγὼ ἐνηγκαλίσθην σύζυγον ἐδῶ,
καὶ πρὸς τὸν θρόνον τοῦτον ἐπλησίασα,
ἀλλά...

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἀναγνωρίζουσα τὴν Λυσάνδραν καὶ ὀπισθοδρομοῦσα ἐν φρίκῃ)

Καλὴ Λυσάνδρα, σῶσον, σῶσόν με.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ

Μακράν μου, Ἀρσινόη. Εἰς τὴν ἱερὰν
τῆς Σαμοθρᾴκης νῆσον βράχοι ἄγονοι.
ἐκ τῶν πολλῶν δακρύων μου ἐβλάστησαν.
Καὶ ὅταν ἐκ τῆς νήσου δραπετεύσασα
διέτρεχον ἐπαῖτις χώραν εὐτυχῆ,
ἧς κατὰ κλῆρον ἦμην ἡ βασίλισσα,
βαρυαλγεῖς κατάραι μου καὶ στεναγμοὶ
τὰς ἀναισθήτους πέτρας συνετάρασσον.
Κατάραι, προσευχαί μου, θρῆνοι, μῆνίς μου,
ὥσπερ πομφόλυξ κούφη, θὰ διαλυθοῦν;

(Πλησιάζουσα πρὸς τὴν Ἀρσινόην)

Ἀγνώριστος ἐκ λύπης εἰς τὴν πόλιν σου
κατέφθασα πρὸ ὥρας συγκομίζουσα
ὑπὸ τὰ ῥάκη κρύφα τὴν ἐκδίκησιν,
ὅσην ἐτῶν πικρία ἐγαλούχησεν.

(Ἀκροωμένη)

Ἀλλ' ἡ ἐκδίκησίς μου τώρα σταματᾷ.
Βομβεῖ περὶ τὰ ὦτά μου ἐκδίκησις
καὶ τιμωρία τῶν θεῶν. Προάγγελος
τῆς τιμωρίας ταύτης μόνον γίνομαι.
Ἰδέ με. Ἂν τοὺς κόλπους μου ἡ μάχαιρα,
ὡς ἡ ἐλπίς, δροσίζῃ, τὴν κρατῶ ἀργήν.
Διῆλθον ἐκ τῆς μάχης βαίνουσα ἐδῶ.
Ἔχει ξιφῶν μυρίων κοπτερότητα
ἡ θεία τιμωρία καὶ δὲν θὰ καμφθῇ
τοὺς θαλερούς σου κλώνους ἀποκόπτουσα.

(Ἡ Ἀρσινόη προχωρεῖ πρὸς τὴν Λυσάνδραν ἀπειλητικῶς)

Ἀγρία πλησιάζεις, ἀπειλητική,
ὡς τὴν ἰσχὺν ἀνάσσης ἔτι ἔχουσα;
Κτύπα καὶ φόνευσόν με. Σῴζεις σεαυτήν;
Ματαία εἶναι πᾶσά σου ἀντίστασις.

ΑΡΣΙΝΟΗ (τείνουσα τὰς χεῖρας πρὸς τὰ ὕψη πειρᾶται νὰ προσευχηθῇ, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον καταβιβάζει τὰς χεῖρας ἐν ἀπελπισίᾳ, ἐν ᾧ ἀκούεται μακρόθεν ἀμυδρὰ ἀπήχησις τῆς βοῆς τῆς μάχης)

Τὰς χεῖρας ἀνατείνω πρὸς τὸν οὐρανὸν
ματαίως. Τώρα οὔτε νὰ προσευχηθῶ
δὲν δύναμαι. Εἰς μάτην λόγοι μου κενοὶ
τὸν ἐλαφρὸν ἀέρα διασχίζουσι.

(Τῇ Λυσάνδρᾳ, γονυπετοῦσα)

Συντετριμμένη πίπτω, ἴδε με, πρὸ σοῦ,
ὡς πρὸ ἀνάσσης δούλη. Κ' εἶμαι πράγματι.
Τὰ τέκνα μου ταθῷα φοβερ' ἀπειλεῖς
καὶ πρὸς τὴν ἀπειλήν σου μένω ἄναυδος.

(Συρομένη πρὸ τῆς Λυσάνδρας)

Καὶ ὅταν ἐμαινόμην, ἀνεγνώρισα
τὸ αἷμα εὐσπλαγχνίας εἰς τὰς φλέβας σου.
Μὴ στρέφῃς τὴν ὀργήν σου καὶ ἐκδίκησιν
καὶ κατὰ τῶν υἱῶν μου. Τώρα ἐννοῶ
τὸν μητρικόν σου πόνον καὶ συντρίβομαι.
Εἰς τὴν ἰδέαν μόνην τῆς στερήσεως
αὐτῶν θανάτους ἑκατὸν αἰσθάνομαι.
Εἰς τὴν κακίαν πρός με θὰ ἐξισωθῇς;
Συγχώρησόν με. Ἀπὸ τῆς συγγνώμης σου
καὶ ἡ συγγνώμη τῶν θεῶν ἐξήρτηται.

ΛΥΣΑΝΔΡΑ (ἐντόνως)

Ἀλλ' ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς καταστροφῆς,
ἣν σύ, ὦ Ἀρσινόη, παρεσκεύασας,
πῶς θ' ἀναπλάσῃς ἄνδρα, θρόνον, τέκνον μου;
Μὴ σύρεσαι ἱκέτις μάτην πρὸ ἐμοῦ.
Ἀντὶ καρδίας πέτραν εἰς τὰ στήθη μου
ἐνέκλεισας. Καὶ πόνος τις δὲν δύναται
νὰ ὑπερβῇ τὸν πόνον μου τὸν μητρικόν,
ὡς οὔτε ἀγριότης ἄλλ' ἠδύνατο
τὴν ἀγριότητά σου ν' ἀνταγωνισθῇ,
ὅταν κ' ἐγὼ ἱκέτις, κλαίουσα, οἰκτρά,
τὴν σωτηρίαν ἐπεζήτουν τέκνου μου
κ' ὑπὲρ ἐμὲ τὸ ὄμμα, οἴμοι, ἔβλεπον
ὀρνέου σαρκοβόρου ἐπὶ τὸν υἱὸν
ἑξακοντίζον φλόγας ἐκ τῆς λύσσης του.

(Ἀκούεται πλησιάζουσα ἡ βοὴ τῆς μάχης. Ἡ Λυσάνδρα ἵσταται πενθίμως, μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐπιβλητική, ὡς ἄγαλμα Νεμέσεως)

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἀνατινασσομένη πρὸς τὰ ὄπισθεν)

Ποία βοὴ ἀγρία, συμμιγὴς βοὴ
ἀπὸ χαρᾶς καὶ πόνου μὲ κατέφθασεν;

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

Οἱ ἀνωτέρω. Θεράπαινα. Εἶτα στρατιῶται. Λεύκιππος.

Αη ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ (εἰσερχομένη ταχέως καὶ ἐν τρόμῳ καὶ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῶν λοιπῶν θεραπαινῶν ἐπίσης ἐντρόμων)

Ὦ συμφορά μας!...

Βα ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Φύγε...

Γη ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Σῶσον σεαυτήν...

Αη ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Κατηραμέν' ἡμέρα...

Βα ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Φύγε, ἴνασσα...

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ὁ φανερός σας τρόμος οὗτος τί δηλοῖ;

Γη ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Πῶς νὰ τὸ εἴπω; Εἰς τοιαύτην συμφορὰν
νὰ προχωρήσῃ γλῶσσα εἶναι δυνατόν;...

Αη ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Ἐκ τοῦ ναοῦ τροχάδην ἐπεστρέψαμεν,
πρὶν ἢ τὰ δῶρα καὶ τἀφιερώματα
πρὸς τὴν Παρθένον ἀναθέσωμεν...

Βα ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Πώ! Πώ!

Γη ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Μυρίαι διαδόσεις ἀντιφατικαὶ
πληροῦσαι τὸν ἀέρα φρικιάσεως
τὴν πόλιν διατρέχουν. Καὶ οἱ κάτοικοι,
γυναῖκες καὶ παιδία καὶ οἱ γέροντες
παράφρονες ἐκ τρόμου διὰ τῆς φυγῆς
ἀναζητοῦσι σωτηρίαν, ἄνασσα...

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ὦ Λεύκιππέ μου, τέκνον προσφιλέστατον,
σὲ ἀναμένει ποία τύχη δυστυχής;

Αη ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Ἀλλ', ἄνασσα, προσμένεις;

Βα ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Καὶ εἰς δισταγμοὺς
τὸν χρόνον κατατρίβεις τὸν πολύτιμον;...
Θὰ ζῇ παρὰ τὸν ἄνακτα ὁ Λεύκιππος...

1) Ἡ Ἀρσινόη κατέχεται ἀπ' ἀρχῆς τῆς σκηνῆς ἐκ τῆς ὑπονοίας ὅτι εἶναι πιθανὸν νὰ εὑρίσκηται πρὸ τῆς Λυσάνδρας. Σ. Σ.

Σπεῦσον πρὸς σωτηρίαν τῶν ἐδῶ υἱῶν...
Προστάτις τούτων μένεις σὺ ἡ μήτηρ των.

(Ἡ Ἀρσινόη ὁρμᾷ εἰς τὸ δωμάτιον τὸ εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς)

Γος ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Ζεῦ ὕπατε καὶ σῶτερ ἀλεξίκακε,
διάσωσον τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν!

ΑΡΣΙΝΟΗ (ἐξερχομένη τοῦ δωματίου, ὡς παράφρων)

Ὦ φρίκη!... Ὦ κατάρα!... Δράμετε ἐδῶ...
Τὴν γῆν καλύπτει σκότος.. Βοηθήσατε...
Τὰ τέκνα μου σφαγμένα, αἱματόφυρτα...
Τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου τώρα σβήνεται..
Δράμετε.. Προδοσία.. Τέκνα μ' ἄφωνα,
μὲ αἷμα παγωμένον, ὄμμα ἀνοικτόν...

Αη ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ (βλέπουσα διὰ τῆς θύρας τοῦ δωματίου μετὰ τῶν ἄλλων θεραπαινῶν)

Ὦ συμφορά...

Βα ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Ὁποῖον τερατούργημα!.,

ΑΡΣΙΝΟΗ

Τὰ φίλτατά μου τέκνα ἴδετε καλῶς...
Περίλυποι σιγᾶτε καὶ ἀκίνητοι;
Δὲν εἶμαι θῦμα ἐφιάλτου τρομεροῦ;
Βλέπετε ὅ, τι βλέπω ταύτην τὴν στιγμήν;

Αη ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ (ἀκροωμένη)

Ἀλαλαγμὸς φρικώδης...

Βα ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Θρῆνοι, στεναγμοί.

Γη ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ (παρατηροῦσα διὰ τῶν παρασκηνίων)

Καὶ νέα συμφορά σου σοὶ ἐπέρχεται;

Αος ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ (εἰσερχόμενος ἐν τάχει καὶ θλίψει καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν περιλύπων)

Βασίλισσα, ὁπλίσου μὲ ὑπομονήν.

Βος ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Νεκρὸς ὁ Πτολεμαῖος..

Γος ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Δούλη ἡ πατρίς.

Αος ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Τῶν Γαλατῶν τὰ στίφη κύρια χωρῶν,
ὧν μέχρι τοῦδε ἦσο ἡ βασίλισσα..,

ΑΡΣΙΝΟΗ (ὁρμῶσα πρὸς τοὺς στρατιώτας)

Ὁ Λεύκιππος;

Βος ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ (δεικνύων διὰ τῶν παρασκηνίων)

Ἰδέ τον.

Γος ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Κ' εἰς τοὺς θρήνους
περίλαβε κ' ἐκεῖνον.

(Ὁ Λεύκιππος εἰσάγεται εἰς τὴν σκηνὴν ὑπὸ στρατιωτῶν ἐπὶ φορείου)

ΑΡΣΙΝΟΗ (ὁρμῶσα πρὸς τὸν Λεύκιππον)

Λεύκιππε, καὶ σὺ
ἀπὸ πληγῶν ἐκπνέων, αἱματόφυρτος;
Παραφρονῶ ἐκ πόνου.. Ἐκ τῆς θλίψεως
ἐκπνέω.. Λεύκιππέ μου, ζῆσον, ζῆσον σύ..
Τῶν συμφορῶν μεγίστ' ἡ συμφορὰ αὐτή...
Ἐλπὶς ἀπόμεινέ μου... Πάντα λησμονῶ...

ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ (ἀνεγειρόμενος κατά τι, μετὰ πόνου)

Ὦ μῆτέρ μου, ἐκπνέω.. Πρὸς τὸν θάνατον
θλῖψις καὶ τραῦμα μ' ὁδηγοῦσι σύμμαχα..

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ποίου Γαλάτου βέλος ἄκαμπτον, τυφλὸν
σὲ ἔθιξεν ἀφόβως; Ποία μάχαιρα
ὤ! δηλητηριώδης διετρύπησε
τὸν κάλυκα τῆς δρόσου τῆς νεανικῆς;

ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ

Τοῦ βασιλέως καὶ πατρός μου μάχαιρα...

(Ἡ Ἀρσινόη ἀνατινάσσεται)

Γενναῖος ἐμαχόμην παρ' αὐτὸν κ' ἐγώ,
ὅτ' ἔξαφνα ἀκούω «ὕστατε ἐχθρὲ
τοῦ θρόνου, τῆς ζωῆς μου, δέν σ' ἀνέχομαι
Μετὰ τῶν ἀδελφῶν σου, οὓς προέπεμψα,
καὶ σὲ εἰς Ἅδην ἀποστέλλω σήμερον».

ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἐκεῖνος τῶν υἱῶν μου πάντων ὁ φονεύς;

ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ (ἐκπνέων)

Ὦ! Ἀποθνήσκω. Νέος τόσον ἔπταισα
ἢ ἆρά γε κατάραν τῶν γονέων μου
πληρώνω ἀποθνήσκων οὕτω, μῆτέρ μου;...

ΑΡΣΙΝΟΗ (κλαίουσα μετὰ παραφόρου πάθους καὶ θλίψεως)

Μητέρα μή με λέγῃς τὴν κατάρατον..
Ἐγὼ τὴν συμφοράν σου παρεσκεύασα..
Ἐγὼ αὐτὴ τὸν θρόνον σου συνέτριψα..
Τὰ τέκνα μου ἐφόνευσα πάλιν ἐγώ,
ἐγὼ αὐτὴ ἡ μήτηρ καὶ βασίλισσα.....

(Πίπτει ἡ αὐλαία)

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΙΔΙΑΣ

ΚΡΗΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΑ ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΑ

...Καὶ ὅμως, δεσποινὶς Νίνα, γνωρίζομεν πάντες, ὑπάρχουσι πολλοὶ πιστεύοντες τὴν ὕπαρξιν φαν-[illegible]μάτων· δύναμαι μάλιστα νὰ σᾶς διαβεβαιώσω, ὅτι πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς νήσου. καὶ δὴ ἄνδρες, οἱ [illegible]οι εἰς δυσχερεῖς περιστάσεις ἐπέδειξαν μέγαν ἡρωι-[illegible]ν, τρέμουσιν ἐπὶ μόνῃ τῇ ἰδέᾳ τῆς ὑπάρξεως τοιούτων.

Ὅτε πρὸ δωδεκαετίας παρεσκευαζόμην διὰ τὰς [illegible]τάσεις μου, ἐξέλεξα ὡς καταλληλότερον μέρος [illegible] μελέτην, οὐχὶ τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ τὸν πατρικὸν [illegible]ον, εἰς τὸ μικρὸν χωρίον μου Π..., γνωρίζων ὅτι θὰ [illegible]ον ἀπόλυτον ἡσυχίαν, καὶ δὲν ἔκαμνα λάθος.

Εἶχε παρέλθει τὸ μεσονύκτιον μιᾶς νυκτὸς τοῦ [illegible]ου χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω, ὁπότε ὁ θεῖός μου ὁ δι-[illegible]καλος μὲ τὸν σύντεκνόν μας τὸν Μύρωνα Σχοινά-[illegible]ν, ἀπὸ τὸ Μαγαρικάρι, ἦλθον ὡς ἐπισκέπται μας, [illegible] ἡσυχάσωσι, διότι εἶχον κοπιάσει, πολλὰς ὥρας [illegible]προῦντες.

Ἐξεπλάγησαν ὅτι κατὰ τοιαύτην ὥραν δὲν εἶχον [illegible]μη κοιμηθῆ, ἐν τούτοις ἀμφότεροι ἡμιλλῶντο περὶ [illegible] πρῶτος ἤθελε προλάβει νὰ μοὶ διηγηθῇ περὶ [illegible]πλήθους τῶν σπουργιτῶν, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκοντο [illegible] ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰς τὸ ἐλαιόφυτον τοῦ Α. [illegible] ὅπερ διασχίζεται ὑπὸ τῆς ὁδοῦ, δι' ἧς διῆλθον, [illegible] ἐπέδειξαν δὲ καὶ περὶ τοὺς δέκα ζῶντας καὶ μὴ, [illegible] ὁποίους ἄνευ πολλοῦ κόπου εἶχον συλλάβει.

— Πρέπει, ἐὰν θέλῃς, νὰ ὑπάγωμεν μὲ φαναράκι [illegible] θὰ συλλάβωμεν ἀρκετὸν ἀριθμόν, μοὶ εἶπον.

— Εἶμαι σύμφωνος, σύντεκνε, ἀπήντησα, ἀλλ' ἀ-[illegible] πρὸ τούτου νὰ πάρετε κανὲν κρασάκι καὶ νὰ [illegible]ήτε ὀλίγον.

— Μάλιστα.

Μετὰ δέκα λεπτὰ ἦσαν ἕτοιμοι, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ [illegible]καλος ἤρχισε ν' ἀντιλαμβάνηται περισσότερον [illegible]κόπωσίν του, καὶ ἕνεκα τούτου ἠρνήθη νὰ μᾶς [illegible]θήσῃ.

Ὁ σύντεκνος λοιπὸν, ὁ Μύρων ὁ Σχοινάρης καὶ [illegible] ἐκινήσαμεν μόνοι μας.

Ἡ ἀπόστασις, τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ διατρέξω-[illegible], δὲν ἦτο μείζων τῶν δέκα λεπτῶν, ἀλλ' ἦτο ἀνάγ-[illegible] νὰ διέλθωμεν ξηροπόταμόν τινα, τὸν Γέρο-ποτα-[illegible], τοῦ ὁποίου ἡ κοίτη κατέχει κατὰ πλάτος ἔκτα-[illegible] 50 μέτρων. Ἐγὼ προεπορευόμην μὲ τὸ φαναράκι, [illegible] ὁποῖον μᾶς ἐχρειάζετο, ἵνα διακρίνωμεν τοὺς σπουρ-[illegible]. Ὁ σύντεκνος μὲ ἠκολούθει κατὰ πόδας, ἀλλ' [illegible]πείχομεν περὶ τὰ 50 βήματα τῆς ὄχθης τοῦ πο-[illegible], οὗτος ἐσταμάτησε διὰ κάποιαν ἐργασίαν του, [illegible] ἐθεώρησα ἐπιβεβλημένον νὰ προχωρήσω, ἵνα [illegible] ἀπομακρυνθῶ.

Ἔφθασα εἰς τὸ μέσον τῆς ξηρᾶς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, ἔνθα τὸν ἐπερίμενα.

Ἀνεπόλησα τότε ὅσα εἶχον ἀκούσει νὰ διηγῆται πολλάκις ἡ γραῖα γειτόνισσά μας, ἡ μακαρῖτις ἡ Χαραλάμπαινα, ὅτι «ἐκεῖνοι ἐποῦ δὲν φοβοῦνται καὶ θέ-»λουσι νὰ ἴδωσι τὰς νεράϊδας, διὰ νὰ τῶν ζητήσωσι »χάριν τινὰ σπουδαίαν...

— Ὁποίου εἴδους χάριν ἐπὶ παραδείγματι;

— Ἰδού, δεσποινίς, νὰ κερδίζωσι τὴν ἀγάπην.

— Λοιπόν!

— Λοιπὸν μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς ποταμούς, 'ς τὲς βρύσες, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς ἀκατοίκητα μέρη, σφυρίζουσι δυνατὰ τρὶς κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἀμέσως οἱ νεράϊδες ἐμφανίζονται καὶ ἐρωτῶσι τὴν αἰτίαν δι' ἣν προσεκλήθησαν, ἅμα δὲ τῇ ἀπαντήσει ἐγγίζουσι τὸν σφυρίξαντα τρίς, ἑκάστη, διὰ μιᾶς πελωρίας χρυσῆς ράβδου, ὁπότε ἀδύνατον πλέον νὰ μὴν ἀποκτήσῃ οὗτος ὅ,τι ἐπιθυμεῖ.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ἐγὼ εἶχον πειραματισθῆ πολὺ πρότερον, προσκαλέσας οὐ μόνον τὲς νεράϊδες ἀλλὰ καὶ τοὺς δαίμονας καὶ τὸν προϊστάμενον αὐτῶν, τὸν χωλὸν διάβολον...

— Παναγία μου, Παναγία μου! διατί τὰς ἐκαλέσατε καὶ δὲν ἐφοβήθητε!;

— Ἡσυχάσατε, παρακαλῶ, κυρίαι μου, τὸ ἔκαμα, διὰ νὰ ἐννοήσω κατὰ πόσον τὰ διηγήματα τῆς μακαρίτιδος τῆς Χαραλάμπαινας ἦσαν ἀληθῆ, τοὺς ἐκάλεσα δὲ μεταβὰς εἰς ἐξοχικὸν σταυροδρόμιον, ἀφοῦ πρῶτον ἐχάραξα ἐπὶ τοῦ σταυροδρομίου τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ μὲ τὴν μάχαιραν, ἣν πρὸς τοῦτο ἔφερον καὶ ἥτις εἶχε μαῦρα μανίκια (λαβήν), διότι οἱ δαίμονες οὕτω πως καλούμενοι προσέρχονται, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰ σταυροδρόμια, παρ' αὐτῶν δὲ καμμίαν ἄλλην χάριν δὲν ἠμπορεῖ τις νὰ λάβῃ εἰ μὴ νὰ μάθῃ ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ στιγμῇ νὰ παίζῃ τὴν λύραν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ, ἵνα τὴν ἴδωσιν οἱ δαίμονες καὶ ἐννοήσωσι τὸν λόγον τῆς προσκλήσεως, διότι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τοῖς ὁμιλήσῃ, ἐπειδὴ πάραυτα θὰ χάσῃ τὴν φωνήν· ἀξιοῦσιν ὅμως καὶ ἀρκεῖ νὰ τοῖς ὑποσχεθῆ τις τὸ ἑκατοστὸν τοὐλάχιστον ἀπὸ «τὸ μικρὸ τὸ νυχάκι» του τῆς δεξιᾶς χειρός, μετὰ θάνατον, καὶ νὰ φροντίσῃ νὰ χαράξῃ μέγαν κύκλον μὲ τὸ αὐτὸ μαχαῖρι περὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἵσταται, ἵνα μὴ δυνηθῶσι νὰ τὰ ἁρπάξωσι..... Μεθ' ὅλα ταῦτα τὸ πρῶτόν μου ἐκεῖνο πείραμα εἶχε τελείως ἀποτύχει καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπερίμενα ἐπιτυχίας οὔτε διὰ τὸ δεύτερον ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ· ὅμως ἐσκέφθην ὡς ἑξῆς: Ἐὰν μὲν

ἐπιτύχῃ, θὰ ἴδω τὲς νεράϊδες καὶ δὲν θὰ ζητήσω μὲν παρ' αὐτῶν οὐδεμίαν χάριν, διότι ἐνδέχεται νὰ ἐγείρωσι μετὰ θάνατον ἀξιώσεις καὶ δικαιώματα ἐπὶ τῆς ἁμαρτωλῆς μου ψυχῆς, θὰ ἴδω ὅμως καὶ θὰ προσατενίσω τὸ κάλλος των τὸ ἀπερίγραπτον, ἀποφεύγων μόνον πολὺ νὰ ἴδω τοὺς ὄνυχας τῶν ποδῶν των, οἵτινες εἶνε καθ' ὅλα ὅμοιοι πρὸς τοὺς τῶν ὄνων! Ἐὰν δὲ καὶ πάλιν ἀποτύχῃ τὸ πείραμά μου, δὲν ἔχω τίποτε νὰ ζημιωθῶ, τοὐναντίον θὰ δοκιμάσω ὁποίας δυνάμεως εἶνε ἡ καρδιὰ τοῦ συντέκνου μου, ὅστις, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, πολλάκις ἠνδραγάθησεν ἐν πολέμῳ.

Ἀκαριαίως ἐσκέφθην καὶ ἀπεφάσισα πάντα ταῦτα καὶ ἐν ᾧ ἤκουον τοὺς βηματισμοὺς τοῦ συντέκνου μου σπεύδοντος νὰ μὲ προφθάσῃ, ἐσφύριξα τρὶς καὶ τρὶς ἐπεκαλέσθην τὲς νεράϊδες.

Ἐσφύριξα, ἐσφύριξα καὶ ἐφώναξα στεντορείᾳ τῇ φωνῇ:

— Νεράϊδες, ἐλᾶτε· ἐλᾶτε, νεράϊδες... Ἐλᾶα-α-ατε, προφθάσετε πρὸ τοῦ συντέκνου.... εἶμαι μόνος...

Ἀλλὰ δὲν ἦτο, φαίνεται, πεπρωμένον οὔτε τὸ κάλλος νεράϊδας τινὸς νὰ προσατενίσω ὅπως οὔτε τὰ μεγάλα κέρατα καὶ τὰς μακρὰς οὐρὰς τῶν μαύρων δαιμόνων δὲν εἶδον. Ὁ σύντεκνος ἤκουσε τὰς προσκλήσεις μου πρὸς τὰς νεράϊδας καὶ ἐξέλαβεν ὅτι τὰς παρεκάλουν νὰ τὸν συλλάβωσι. — «Νεράϊδες, ἐλᾶτε πρὸ τοῦ συντέκνου μου, πάρτε τον καὶ εἶνε μόνος...» οὕτως ἀντελήφθη καὶ ἑπομένως καθ' ἣν στιγμὴν ἅπτὰ σημεῖα τῆς προσελεύσεώς των καὶ τὸν θόρυβον τῆς μακρόθεν ἐκκινήσεώς των ἀντελαμβανόμην, οὗτος ὑπὸ τοσούτου φόβου κατελήφθη, ὥστε ἤρξατο φωνάζων: « — Μή, σύντεκνε, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, λυπήσου... λυπή... σου λυπή...τὰ παιδιά μου, σύντεκνε, λυπήσου, τὰ π... τὰ.... τὰ... παι... παι... Τρέχων δὲ δρομαίως μὲ εἶχε καταφθάσει καὶ περιβάλει διὰ τῶν χειρῶν του τὸν λαιμόν μου ἱκετεύων καὶ ἐξορκίζων με εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ νὰ τὰς ἀπομακρύνω, διότι οὗτος ἐθεώρει βέβαιον ὅτι εὑρισκόμεθα ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν ἑκατομμυρίων νεραϊδῶν.

— Δὲν ἐνεφανίσθησαν λοιπόν;

— Βεβαίως ὄχι, διότι δὲν ἦτο δυνατόν, ἐνῷ ἐγὼ μὲν προσεκάλουν τὰς ἐκπτώτους ἐκείνας θεάς, ὅπως ἐμφανισθῶσιν, ὁ δὲ σύντεκνος τὸν ἀληθῆ Θεόν.., δὲν ἦτο δυνατὸν αὗται νὰ τολμήσωσι νὰ παρουσιασθῶσιν.

Ὁ σύντεκνος ἐματαίωσεν ὅλα μου τὰ σχέδια· ὁ φόβος του ἦτο ἀπερίγραπτος.

. . . .

Εἶμαι πλέον ἢ βέβαιος ὅτι τὸ νὰ φοβῆταί τις ὡς καὶ τὸ νὰ εἶνε γενναῖος ἔχει μεγίστην σχέσιν πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἀνατροφῆς του καὶ τὸ περιβάλλον, δὲν ἦτο δυνατὸν ὁ γενναῖος αὐτὸς ἄνθρωπος νὰ τρομάζῃ τόσον πολὺ καὶ μοὶ ματαιώσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὡραίου πειράματός μου, ἐὰν εἶχεν ἀνατραφῇ ἐν τῷ μέσῳ ἄλλης κοινωνίας.

— Ὥστε σεῖς λοιπὸν δὲν τὰ πιστεύετε τὰ φαντάσματα... καὶ ὅμως....

— Ὄχι, δεσποινίς, δὲν εἶπον τοῦτο· τὰ πιστεύω... ἀλλὰ δὲν τὰ φοβοῦμαι.

— Πῶς λοιπόν;... Δὲν λέγετε τὴν ἀλήθειαν· πῶς τὰ πιστεύετε... ἀφοῦ... δὲν τὰ πιστεύετε;

— Τὰ πιστεύω, ἐπὶ λόγῳ τιμῆς τὰ πιστεύω, ἀλλὰ δὲν τὰ φοβοῦμαι, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ τὰ πιστεύω, ἀφοῦ πολλάκις ἰδίοις ὄμμασι τὰ εἶδον, τὰ συνήντησα καὶ τὰ ἀντελήφθην.

— Αἴ! λοιπὸν τότε διατί δὲν τὰ διηγεῖσθε, ἀφοῦ τὰ εἴδατε; ἕως τώρα μᾶς εἴπατε ὅτι ἐπειραματίσθητε μόνον δίς, ἀλλὰ τὰ πειράματά σας ἀπέτυχον καὶ ὑποθέτομεν ὅτι σκοπός σας εἶνε νὰ μᾶς πείσητε ὅτι δὲν ὑπάρχουσι φαντάσματα.

— Ἀλλ' εἶνε κοπιῶδες πολύ. Ἄς εἶνε. Μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅμως ὅτι δὲν θὰ τρομάξητε πάλιν, διότι θὰ τὰ παραιτήσω.

— Ὄχι, ὄχι δὲν θὰ τρομάξωμεν, σᾶς τὸ ὑποσχόμεθα.

* *
*

«Ἐσυνήθιζα νὰ κοιμῶμαι πάντοτε μαζὶ μὲ τὸν πρῶτόν μου ἀδελφόν, τὸν ὁποῖον πάρα πολὺ ἠγάπων ἀδελφικῶς ἀνταγαπώμενος· συνεπῶς ὅπου ἐκεῖνος ἤθελε κοιμηθῆ ἐκεῖ καὶ ἐγώ· εἶχεν ὅμως τὴν ἰδιοτροπίαν δὶς τοὐλάχιστον τῆς ἑβδομάδος νὰ ἀλλάσσῃ τὴν οἰκίαν, εἰς ἣν ἐκοιμᾶτο, καὶ τοῦτο διότι ἔχομεν ἑπτὰ

Μόλις θὰ εἶχον συμπληρώσει τὸ ἑνδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας μου, ὅτε ἑσπέραν τινὰ ἐκοιμήθημεν εἴς τι ἰσόγειον, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει οὔτε παράθυρον, ἀλλὰ μίαν μόνην μικρὰν θυρίδα· ἐκοιμήθημεν εἰς τὴν αὐτὴν κλίνην χωρὶς φῶς, ἀλλ' ἡ ζέστη, ἀνυπόφορος, μὲ ἠνάγκαζεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ξεσκεπάζωμαι καὶ νὰ βλέπω τὸ σκότος τοῦ δωματίου.

Εἶδον αἰφνιδίως παμμέγιστον ἄρκαλον (τρόχον) ἱστάμενον ἄνωθεν τῆς κλίνης μας καὶ προσβλέποντα ἐφ' ἡμῶν, ἀκίνητον κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἔπειτα ἤρχισε νὰ κινῇ τὴν κεφαλὴν ὡς νὰ μᾶς ὤκτειρε διὰ τὴν κλίνην τὴν ὁποίαν ἐξελέξαμεν, κατόπιν δὲ ἐκινεῖτο ὁλόκληρος ὡς ἐὰν ἔκαμνεν ἔναρξιν εὐρωπαϊκοῦ τινος χοροῦ· μόλις ἠδυνήθην νὰ τὸν ἴδω τρίς, ἵνα βεβαιωθῶ, ὅτι βλέπω καὶ ὅτι δὲν εἶνε γέννημα τῆς παιδικῆς φαντασίας, καὶ ἔσπευσα πάραυτα νὰ καλυφθῶ ὁλόκληρος, ἵνα μὴν τὸν ἐπανίδω, διότι...

— Τί διότι; διότι ἐφοβήθης. Βλέπεις λοιπόν, ὅτι καὶ ὑπάρχουσι τὰ φαντάσματα καὶ ὅτι καὶ σεῖς φοβεῖσθε, ὅστις μᾶς ἐλέγατε, ὅτι τὰ πιστεύετε μόνον ἀλλὰ δὲν τὰ φοβεῖσθε, ἕνεκα τῆς ἀνατροφῆς σας;

— Ναί, δεσποινίς, δὲν ἐφοβήθην καὶ ἀκριβῶς ἕνεκα τῆς ἀνατροφῆς μου καὶ μολονότι ἑνδεκαετὴς μόνον τότε, ἔθηκα εἰς τὸ πιεστήριον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται λογική, τὰ γεγονότα καὶ δὲν ἐβράδυνα νὰ ἐννοήσω, ὅτι δὲν ἦτο τίποτε πᾶν ὅ,τι εἶδον.

— Ἀλλὰ τί ἦτο λοιπόν;

Ἰδοὺ τί ἦτο.

Ἀκτὶς φωτεινὴ τῆς σελήνης εἰσήρχετο διὰ τῆς θυρίδος προσπίπτουσα πλαγίως ἐπὶ κοφίνου, κάτωθεν τῆς θυρίδος ἠρτημένου, οὕτως ὥστε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους ἐσχημάτιζεν ἐπ' αὐτοῦ γραμμὴν λευκήν, αὕτην, οἵα εἶνε ἡ ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ ἀρκάλου, ὁ κόφινος δὲ ἐκινεῖτο ὀλίγον ὑπὸ τοῦ εἰσερχομένου ἀέρος, τοῦθ' ὅπερ ἤρκεσε διὰ τὴν παιδικήν μου φαντασίαν νἀναπλάσῃ ὁλόκληρον καὶ ὁλοζώντανον τὸ τερατῶδες ἐκεῖνο ζῷον.

Ἔστω!...

* *
*

Σοβαρώτερον ὅμως δι' ἐμὲ ὑπῆρξεν ἕτερον γεγονὸς ἄλλοτέ ποτε καὶ πάλιν κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν

ὁπότε ἐκοιμώμην ἐν ἡμέρᾳ ἐντὸς τῆς οἰκίας μας, τῆς ὁποίας ἡ θύρα ἦτο κλειστή, ἐνῷ εἰς τὴν αὐλὴν ὑπὸ παχεῖαν σκιὰν δένδρου ἐκάθητο ἡ μήτηρ μου μετ' ἄλλων γειτονισσῶν. Μὲ εἶδον αἱ γυναῖκες αἰφνιδίως μετὰ μεγάλης ταχύτητος ἀνοίξαντα τὴν θύραν καὶ τρέχοντα πρὸς αὐτὰς ὡς εἰ κατεδιωκόμην ὑπό τινος ἐχθροῦ λίαν ἐπικινδύνου.

Ἠρωτήθην τί μοί συνέβαινε· χωρὶς ὅμως ν' ἀποκριθῶ, ἐπέστρεψα, ἔκλεισα τὴν θύραν καὶ ἐξηκολούθησα τὸν ὕπνον μου· μοὶ εἶχε δὲ τοῦτο συμβῆ, διότι εἶδον ταῦρον ὑπερμεγέθη πηδήσαντα ἐντὸς τῆς οἰκίας ἀπό τινος μικρᾶς θυρίδος ἀλλὰ καὶ ἐξελθόντα ἀμέσως ἐκ τῆς θυρίδος τοῦ ἀπέναντι τοίχου, γεγονός, τὸ ὁποῖον μὲ κατεθορύβησε, καὶ τὸ ὁποῖον αὐτοστιγμεὶ δὲν εἶχον δυνηθῆ νὰ ἐξηγήσω ἅτε πυρέσσων. Εὐτυχῶς ὅμως εἶχον προσέξει καὶ ἀντιληφθῆ ὅτι τοῦ ταύρου ἐκείνου τὰ ὦτα ὡμοίαζον πρὸς τὰ τῆς γαλῆς, καὶ ἐνῷ ἀκόμη εὑρισκόμην εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς τρομαγμένος, αὐτομάτως μοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἐξήγησις καὶ δὲν ἠθέλησα νὰ ἀνακοινώσω εἰς τὰς γυναῖκας ὅ,τι μοὶ εἶχε κάμει πάλιν ἡ φαντασία μου.

* *
*

— Ὅλα λοιπὸν ὅσα μᾶς διηγήθητε εἰς τοῦτο τείνουσι, νὰ μᾶς πείσητε ὅτι τὰ φαντάσματα εἶνε ἀνύπαρκτα, ὅτι ἡ φαντασία τοῦ ἀνθρώπου τὰς ἐν αὐτῇ ὑπαρχούσας ἑκάστοτε παραστάσεις τοποθετεῖ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κόσμῳ, τὰς διαπλάσσει περιβάλλουσα αὐτὰς δι' ὡρισμένης μορφῆς καὶ μᾶς παρουσιάζει τι ἀνύπαρκτον ὡς ὑπάρχον. Τῇ ἀληθείᾳ θὰ ἐπειθόμην ἐξ ὅσων μᾶς ἀνεπτύξατε διὰ τῆς μεθόδου σας, ἐὰν ὑπῆρχον ὀλίγα μόνον διηγήματα περὶ φαντασμάτων καὶ καὶ ἐὰν ὅσοι διηγοῦνται ταῦτα ἦσαν ὀλίγοι, δὲν δύναμαι ὅμως νὰ πεισθῶ ὅτι χιλιάδες ἀνθρώπων ἐξηπατήθησαν ὑπὸ τῆς φαντασίας των καὶ δὲν ἠδυνήθησαν ὡς ὑμεῖς νὰ ἐξηγήσωσι τοιουτοτρόπως τὰ ὑποπεσόντα εἰς τὴν ἀντίληψίν των φαντάσματα, ὥστε δὲν εἶνε δυνατὸν τέλος πάντων νὰ μὴ συμβαίνῃ κάτι τι!

— Δὲν εἶπον τοῦτο, οὔτε ἐπεδίωκον νὰ σᾶς πείσω ἀπολύτως, διότι ἔχω καὶ περιστατικόν, τὸ ὁποῖον μοὶ συνέβη, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξηγήσω ἢ σχεδὸν δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξηγήσω καὶ τὸ ὁποῖον δύνασθε νὰ ἀκούσητε. Καὶ ἰδοὺ αὐτό.

* *
*

Ὅταν ἐσπούδαζον τὰ μαθήματα τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς εἰς Πετροκεφάλι, μετέβαινον κατὰ Σάββατον εἰς τὸ χωρίον μου, γνωρίζετε δὲ ὅτι εἰς ἀπόστασιν τριῶν τετάρτων πρὸ τοῦ χωρίου μου εἶνε ἡ «Φουντάνα» ἡ πανάρχαιος ἐκείνη, παμμεγέθης καὶ ὡραιοτάτη πηγή. — Ἐκεῖ εἶχον σταματήσει διὰ νὰ πίω νερὸν ἑσπέραν τινά, καὶ ἔπειτα ἀναπαυόμενος ἐκκαμάρωνα τοὺς γεωγραφικούς μου χάρτας ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, τοὺς ὁποίους προσφάτως τότε μοὶ εἶχεν ἀγοράσει ὁ μακαρίτης πατήρ μου.

— Καλὴ 'σπέρα, φιλιότσο (ἀναδεκτέ), μοὶ εἶπεν αἰφνιδίως ἄνθρωπος ὑψηλοῦ ἀναστήματος, μεσῆλιξ, ἱστάμενος ἐνώπιόν μου, τὴν προσέλευσιν τοῦ ὁποίου δὲν ἀντελήφθην πρότερον. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦτο ὁ ἀνάδοχός μου Γ. Τορνέσης, ὅστις, ἀφοῦ μὲ ἐχαιρέτισε μὲ ἠρώτησε διατί κατὰ τοιαύτην ὥραν εὑρίσκομαι ἐκεῖ καὶ πῶς δὲν φοβοῦμαι!... ἔπειτα δὲ μὲ συνεβούλευσε νὰ μὴ ὁδοιπορῶ ἐν ὥρᾳ νυκτός, διότι δὲν μοὶ ἐπιτρέπεται ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας μου, — εὑρισκόμεθα τότε ἀκόμη ὑπὸ τὴν τουρκικὴν διοίκησιν. — Ὑπήκουσα εἰς τὴν πατρικὴν ὁδηγίαν τοῦ ἀναδόχου καὶ ἀνεχώρησα, χωρίς, ἐννοεῖται, καὶ νὰ πεισθῶ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὁδοιπορῶ ἐν ὥρᾳ νυκτός, διότι ἀνέκαθεν μοὶ ἦσαν ἀπόλαυσις αἱ κατὰ τοιαύτας ὥρας, ὑπαρχούσης σελήνης, ὁδοιπορίαι.

Ἐπλησίαζον εἰς τὸ χωρίον μου κατενθουσιασμένος ἀπὸ τὸν μαγευτικὸν νυκτερινὸν περίπατόν μου, ἐνῷ τὸ φῶς τῆς σελήνης μοὶ ἐπέτρεπε νὰ διακρίνω μέγα μέρος τῆς πεδιάδος Μεσαρᾶς κατὰ μῆκος καὶ πλάτος. Μόλις θὰ μοὶ ἐχρειάζοντο ἀκόμη πέντε λεπτά, ἵνα τελειώσω τὴν ὁδοιπορίαν μου. Ἐνόμισα αἰφνιδίως ὅτι εἶδον κάτι τι εἰς τοὺς πρὸς τὰ ἀριστερά μου ἀγρούς...

— Τί πάλιν κανένα ἄρκαλον;

— Ὄχι...

— Καμμίαν γαλῆν;

— Ὄχι δά... εἶδον κάτι τι λευκὸν ἀντικείμενον, ἓν κατ' ἀρχάς, διπλασιασθὲν δ' ἔπειτα... Μετ' ὀλίγον εἶδον τὰ ἀντικείμενα ταῦτα μεταβληθέντα εἰς δύο γυναῖκας μὲ λευκά, πάλλευκα, καὶ ἐρχομένας πρὸς ἐμέ... ἐν ὥρᾳ νυκτός...γυναῖκας... ἀλλὰ...τὰς διέκρινα πολὺ καλῶς. Ἐσταμάτησα...ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναπνοή μου ἐσταμάτησε συγχρόνως, βάρος δὲ ἐνοχλητικὸν πολὺ ᾐσθάνθην εἰς τὸ στῆθός μου — ὁ νοῦς μου ἐσταμάτησε καὶ ἐκεῖνος, καὶ ῥῖγος περιέτρεξε τὸ σῶμά μου. Δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ ὀφθαλμαπάτης — ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι μὲ τὰ λευκά των ἐνδύματα ἐσταμάτησαν. Ἐσκέφθην νἀλλάξω δρόμον, ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἐκίνησα, μὲ παρηκολούθουν. Ἐσταμάτησα πάλιν...ἀλλὰ καὶ ἐκεῖναι ἔμειναν ἀκίνητοι, τὸ δὲ βλέμμα των ἐπ' ἐμοῦ πάντοτε ἦτον ἐστραμμμένον. Ἦτο πολὺ δύσκολος ἡ θέσις μου. Ἡ ἐκ βάθους ψυχῆς ἐπίκλησις τῆς Παναγίας, ἡ μετὰ κατανύξεως δέησίς μου πρὸς τὸν Ὕψιστον εἰς οὐδὲν ἀπολύτως συνετέλουν. Οὐδεμία ἀμφιβολία μοὶ ἔμενεν ἤδη, ὅτι αὐτὴν τὴν φορὰν εἶχον ἐνώπιόν μου τὰς νεράϊδας καὶ ὅτι... «ἐλαφρύζω», διότι, ἵνα δύναταί τις νὰ ἴδῃ νεράϊδας ἢ δαίμονας ἀρσενικούς, χωρὶς νὰ τοὺς ἔχῃ προσκαλέσει, πρώτιστον προσὸν εἶνε νὰ «ἐλαφρύζῃ» — Τί σημαίνει τοῦτο, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἐνῷ γνωρίζω τὴν σημασίαν, δὲν δύναμαι καὶ νὰ σᾶς τὴν ἑρμηνεύσω, ἂν καὶ ὑμεῖς κάλλιον ἐμοῦ τὴν γνωρίζετε — δὲν ἔπρεπε πλέον νἀμφιβάλλω, ὅτι εὑρισκόμην ἐνώπιον ζεύγους νεραϊδῶν... Τὸ δυστύχημα δι' ἐμὲ ἦτο, ὅτι δὲν εἶχον τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ ἴδω «τὰ κάλλη» νεράϊδας, ὅπως τώρα, ὁπότε μὲ πάντα κίνδυνον θὰ ἐπεθύμουν νὰ τὰς ἀντικρύσω, συνεκέντρωσα τὰς δυνάμεις μου ὅλας καὶ ἀπεφάσισα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ νὰ προχωρήσω, καὶ ἐπροχώρουν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖναι ἀντιθέτως ἐβάδιζον πρὸς ἐμὲ καὶ ἡ συνάντησίς μας σῶμα πρὸς σῶμα ἐπέκειτο. Ἐσταμάτησα λοιπόν· σταματοῦν καὶ ἐκεῖναι.

Ἐλπὶς σωτηρίας δι' ἐμὲ δὲν ὑπῆρχε πλέον. Ἡ ἐπιμονή των, ὅπως μὲ πλησιάσωσιν, ὅπως μὲ συλλάβωσι πιθανώτερον, ἦτο ἀνεξήγητος. Ἐμάντευον εὐκόλως, ὅτι αἱ συνέπειαι οὐδόλως θὰ ἦσαν εὐχάριστοι δι' ἐμέ, ἀλλὰ τί νὰ πράξω; Νὰ φύγω; Ἐπείσθην, ὅτι μετὰ

μείζονος ἐπιμονῆς θὰ κατεδιωκόμην. Νὰ φωνάξω, διὰ νὰ ζητήσω βοήθειαν; τίς θὰ μὲ ἤκουεν εἰς τοιαύτην ὥραν!

— Εἶχε πολὺ προχωρήσει ἡ ὥρα;

— Βεβαίως 3 — 4 ὧραι τῆς νυκτός, μεσονύκτιον θὰ ἐπλησίαζε πλέον... Ἐπίεσα ὅσον ἠδυνάμην τὸ μυαλό μου, καὶ νὰ σᾶς εἴπω, δὲν ἐβράδυνα νὰ ἐνθυμηθῶ, ὅ,τι φίλος τις πολύπειρος μᾶς συνεβούλευεν εἰς παρομοίας περιστάσεις νὰ ψάλλωμεν τὸ «Θεοτόκε παρθένε...» καὶ ἀφόβως νὰ προχωρῶμεν, διότι πᾶν πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον πνεῦμα ταχέως ἀπομακρύνεται.

— Ἐμπρὸς λοιπὸν εἶπον κατὰ νοῦν, δὲν φοβοῦμαι τώρα ὄχι δύο, ἀλλὰ δώδεκα ἐὰν εἰσθε.

«—Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε, κεχαριτωμένη Μαρία· ὁ Κύριος μετὰ Σοῦ...»

Ἔψαλα εἰς τὸν ἦχόν του τὸν ὕμνον, ἀλλ' ἡ φωνή μου δὲν ἦτο ὡς ἄλλοτε, ἡ γλῶσσά μου ἔτρεμε καὶ ὅλος ἐφρικίων, ἐπροχώρησα ἐν τούτοις καὶ αἱ ὀχληραὶ νεράϊδες, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ μίαν ὥραν μὲ ἐβασάνιζον, χωρὶς ἐν τῷ μεταξὺ «νὰ κράξουν τὰ πουλιά» —διότι τότε ἀπέρχονται τοῦ κόσμου τούτου—ἐπροχώρησαν καὶ αὐταὶ πρὸς ἐμέ. Τὸ ἐκκλησιαστικόν μου ἄσμα μεθ' ὅλα ταῦτα δὲν τὸ παρῄτησα, ἀλλ' ἐπροχώρησα ψάλλων· «Θεοτόκε παρθένε....» καὶ ἐφ' ὅσον μὲ ἐπλησίαζον ἢ μᾶλλον ἐγὼ τὰς ἐπλησίαζον ἔβλεπον νὰ μεγεθύνεται τὸ σωμά των καὶ νὰ τείνωσι πρὸς ἐμὲ τὰς χεῖράς των...Εὐτυχῶς εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ μοὶ ἀπέφρασσον τὴν ὁδόν, ἣν εἶχον καταλάβει, ἐκινήθησαν ὀλίγον καὶ ἐσταμάτησαν δύο μέτρα ἔξω τῆς ὁδοῦ, οὕτω δὲ πάνυ εὐγενῶς καὶ ἀβροφρόνως μοὶ ἀφῆκαν ἐλευθέραν τὴν ὁδόν, ὥστε ἀκόπως πλέον κατώρθωσα νὰ διέλθω χωρὶς νὰ μὲ κακοποιήσωσιν. Ὁ φόβος μου ἐν τούτοις δὲν μὲ ἠμπόδισε νὰ στραφῶ ὅπως τὰς ἴδω καλλίτερον καὶ εἶδον..... εἶδον δύο κορμοὺς ἀπιδεῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀποξηρανθῆ καὶ ἀποφλοιωθῆ, ὥστε τὸ ὑπόλοιπον μέρος ἦτο πάλλευκον.

Ἐγέλασα μὲ τὴν ἁπλοϊκότητά μου, ἀλλὰ καὶ ἀνέπνευσα ἀμέσως, παρῄτησα τοὺς ψαλμούς, γελῶν δὲ ἐσκεπτόμην ὅτι ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης δὲν θὰ ἤμην ἄξιος ν' ἀντεπεξέλθω κατὰ κινδύνου παρουσιαζομένου αἰφνιδίως.

Ἐνῷ ἐσκεπτόμην οὕτως, ἐστράφην πρὸς τὰ ὀπίσω, ἵνα ἴδω μίαν ἔτι φορὰν τοὺς λευκοὺς κορμοὺς τῶν ἀπιδεῶν, οἵτινες μὲ εἶχον φοβίσει τόσον πολύ. Ἀλλ' ὁποία ἔκπληξις δι' ἐμέ, ὁποία δυστυχία! Αἱ ἀσπροφόροι γυναῖκες μὲ παρηκολούθουν ἐκ νέου καὶ διεκρίνοντο τώρα ἀκόμη περισσότερον ἢ πρωτύτερα, διέκρινον καὶ τοὺς πόδας των μὲ ἵππου ἢ ὄνου πιθανώτερον ὄνυχας· ἠπατήθην ἄρα, ὅταν εἶδον τοὺς κορμούς, ἴσως δέ, διότι ἄλλη ἐξήγησις δὲν δύναται νὰ δοθῇ, αἱ νεράϊδες εἶχον κρυβῆ ὄπισθεν τῶν κορμῶν καὶ τοῦτο μόνον κατώρθωσα διὰ τοῦ ψαλμοῦ μου. Ψάλλων ἐκ νέου τὸ «Θεοτόκε παρθένε» ἐπροχώρουν μὴ παραλείπων συνάμα καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ νὰ κάμω μὲ τὰς δύο μου χεῖρας, οὗ ἕνεκεν καὶ ὁ γεωγραφικός μου ἄτλας μοῦ ἔπεσε κατὰ γῆς χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῶ. Ὅσάκις ἔμενον ἀκίνητος δὲν ἐκινοῦντο οὔτε ἐκεῖναι καὶ ὅταν ἔσπευδον μὲ παρηκολούθουν μετὰ ταχύτητος, τὸ δὲ βάσανόν μου διήρκεσε μέχρι τῆς θύρας τῆς πατρικῆς μου οἰκίας, τὴν ὁποίαν μεθ' ὁρμῆς ἔκλεισα καὶ ἠσύχασα, ἀλλὰ καθ' ὅλην τὴν νύκτα δὲν ἐκοιμήθην εἰμὴ μόνον ὀλίγον περὶ τὰ ἐξημερώματα.

Ὅταν ὁ ἥλιος ἦτο πλέον πολὺ ὑψηλά, ἐξύπνησα καὶ μετέβην εἰς «Ἁγιάδικά», τοποθεσίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ μοὶ ἔτυχε τὸ κακὸν συναπάντημα, τὸ μὲν διότι ἤλπιζον νὰ ἀνεύρω τὸν ἄτλαντά μου, τὸ δὲ ἵνα παρατηρήσω ἀφόβως πλέον ἂν εὑρίσκονται ἐκεῖ κορμοὶ ἀπιδεῶν ἢ ἄλλων δένδρων λευκοί.

Πρὸς μεγάλην μου ὅμως λύπην οὔτε τοὺς γεωγραφικοὺς χάρτας μου ἀνεῦρον οὔτε κορμοὺς δένδρων εἶδον ἐκεῖ, οὔτε λευκούς, οὔτε μαύρους!

Εἶδον μόνον ἐκεῖ που τὸν γέρο-Χαραλάμπην τὸν ἄνδρα τῆς γειτονίσσης μου Χαραλάμπαινας, ὅστις εἶχε σωρὸν ξύλων ἀπὸ κορμὸν ἢ κορμούς, δὲν ἐνθυμοῦμαι· καὶ ἐγὼ ὁποίων δένδρων, τὰ ὁποῖα ἡτοίμαζε νὰ μεταφέρῃ διὰ τῶν ζῴων του εἰς τὸ χωρίον μας.

Ἀληθῶς ἀνεξήγητον ἔμεινεν εἰς ἐμὲ τὸ περιστατικὸν τοῦτο καὶ πάρα πολὺ ζωηρὸν διατηρεῖται ἐν τῇ μνήμῃ μου.

Ἀκόμη δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω τί συνέβαινε. Φαντάσματα! Ἐξάπαντος φαντάσματα! ἀνεξήγητα! καὶ μοὶ ἔχουσι συμβῆ πολλά, πάρα πολλὰ τοιαῦτα...

— Καὶ δὲν θὰ τὰ δημοσιεύσητε, ἴσως ν' ἀναγνώσωμεν κάτι τι σχετικόν, πιθανῶς καὶ εἰδικῶν γνώμας;

— Ἴσως, δεσποινὶς Νίκη, πρὸς χάριν σας νὰ δημοσιεύσωμεν τινὰ τούτων.

Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης, κατὰ Ἰούλιον 1908.

Μ. Ε. ΣΑΚΛΑΜΠΑΝΑΚΗΣ

ΕΔΜΟΝΔΟΥ-ΔΕ-ΑΜΙΤΣΙΣ

Ο ΒΟΣΠΟΡΟΣ

Μόλις ἐπιβάντες εἰς τὸ ἀτμόπλοιον βλέπομεν ὡς τινα πέπλον τεφρώδη ἐκτεινόμενον ἐπὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐπὶ τοῦ τοῦ πέπλου τούτου διαγραφόμενα τὰ ὄρη τῆς Μοραΐτας καὶ Οὐγγαρίας, καὶ τὰς Ἄλπεις τῆς Κάτω Αὐστρίας. Ἡ ταχεῖα αὕτη μεταβολὴ τῆς σκηνογραφίας συμβαίνει πάντοτε ὁσάκις ἐπιβαίνει τις εἰς πλοῖον, ἐφ' οὗ ἀπαντῶνται τὰ πρόσωπα καὶ ἀκούονται ἤδη οἱ τόνοι τοῦ τόπου, διὰ τὸν ὁποῖον ἀναχωρεῖ. Εἴμεθα καθειργμένοι ἐντὸς κύκλου μορφῶν γερμανικῶν, αἵτινες μᾶς κάμνουν νὰ αἰσθανώμεθα πρὸ τῆς ὥρας τὸ ψῦχος καὶ τὴν πλῆξιν τῆς ἄρκτου. Οἱ ἡμέτεροι φίλοι μᾶς ἀφῆκαν· δὲν βλέπομεν πλέον εἰμὴ τρία λευκὰ μανδήλια κυματιζόμενα ἐπὶ μακρυνοῦ καϊκίου, καὶ ἐν τῷ μέσῳ λέμβων ἀπερχομένων καὶ ἐρχομένων κατέναντι τοῦ τελωνείου. Εὑρισκόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ ἀκριβέστατα μέρος, ὅπου ἠγκυροβόλησε τὸ Σικελικὸν ἀτμόπλοιον τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς μας. Εἶνε ὡραία φθινοπωρινὴ ἑσπέρα λαμπρὰ καὶ χλιαρά. Οὐδέποτε ἡ Κωνσταντινούπολις μᾶς ἐφάνη τόσον φιλομειδὴς καὶ τόσον μεγάλη. Ἂς προσπαθήσωμεν διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ ἐντυπώσωμεν εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν τὰ ἀπέραντα διαγράμματα καὶ τὰ ἀόριστα χρώματα τῆς μαγικῆς πόλεως, καὶ ἂς ῥίψωμεν τὸ βλέμμα διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τὸ βάθος τοῦ θαυμασίου ἐκείνου Κερατίου κόλπου, ὅστις ἐντὸς ὀλίγου θὰ μᾶς ἀποκρυφθῇ διὰ παντός. Τὰ λευκὰ μανδήλια ἠφανίσθησαν. Τὸ ἀτμόπλοιον κινεῖται. Τὰ πάντα φαίνονται μετατοπιζόμενα. Τὸ Σκούταρι προχωρεῖ, ἡ Σταμπούλ ὀπισθοχωρεῖ, ὁ Γαλατᾶς στρέφεται περὶ ἑαυτόν, ὡς διὰ νὰ μᾶς ἴδῃ ἀναχωροῦντας. Ὑγίαινε, Κεράτιε κόλπε! Ἓν σεῖσμα τοῦ ἀτμοπλοίου μᾶς ἁρπάζει τὸ προάστειονΚασιμπασᾶ, ἓν ἄλλο σεῖσμα μᾶς ἀφαιρεῖ τὸ Ἐγιοὺπ, ἓν ἄλλο τὸν ἔκτον λόφον τῆς Σταμπούλ· ἀφανίζεται ὁ πέμπτος, ἀποκρύπτεται ὁ τέταρτος, ἐκλείπει ὁ τρίτος, χάνεται ὁ δεύτερος, δὲν ἀπομένει πλέον εἰμὴ ὁ λόφος τοῦ Σεραγίου, ὅστις, χάρις τῷ Θεῷ, δὲν θὰ μᾶς ἀφήσῃ ἐπί τινα χρόνον. Πλέομεν ἤδη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Βοσπόρου ταχέως. Παρέρχεται ἡ συνοικία τοῦ Τὸπ-χανέ, παρέρχεται ἡ συνοικία τοῦ Φουντουκλῆ· φεύγουν αἱ λευκαὶ καὶ κατάγλυφοι ὄψεις τῶν ἀνακτόρων τοῦ Δολμὰ-μπαγτσέ· τὸ δὲ Σκούταρι ἐκτείνει διὰ τελευταίαν φορὰν τοὺς ἀμφιθεατρικούς του κόλπους, τοὺς σκεπασμένους μὲ κήπους καὶ ἐπαύλεις. Ὑγίαινε, Κωνσταντινούπολις! προσφιλὴς καὶ ἀπέραντε πόλις, ὄνειρον τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, στεναγμὲ τῆς νεότητός μου, ἀνάμνησις ἀνεπίληστος τῆς ζωῆς μου! Ὑγίαινε, ὡραία καὶ ἀθάνατε βασίλισσα τῆς ἀνατολῆς! Εἴθε ὁ χρόνος νὰ μεταβάλῃ τὰς τύχας σου, χωρὶς νὰ βλάψῃ τὰ κάλλη σου, καὶ εἴθε τὰ τέκνα μου νὰ σὲ ἴδωσι μίαν ἡμέραν μὲ τὴν αὐτὴν μέθην τοῦ νεανικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, μὲ τὴν ὁποίαν σὲ εἶδα καὶ σὲ ἀφήνω.

Ἡ θλῖψις τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ δὲν διήρκεσεν ἐν τούτοις εἰμὴ ὀλίγα μόνον λεπτά, διότι ἄλλη Κωνσταντινούπολις, μεγαλυτέρα, ὡραιοτέρα καὶ φαιδροτέρα ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἄφηνα εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, ἐξετείνετο ἐνώπιόν μου ἐπὶ εἰκοσιεπτὰ χιλιόμετρα, ἐπὶ τῶν δύο ὡραιοτέρων παραλίων τῆς γῆς.

Τὸ πρῶτον χωρίον, ὅπερ παρουσιάζεται ἀριστερὰ ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου εἶνε τὸ Μπεσὶκ-τασί, μέγα τουρκικὸν χωρίον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μέγα προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπερ ἐκτείνεται εἰς τοὺς πρόποδας λόφου, πέριξ μικροῦ λιμένος. Ὄπισθεν αὐτοῦ ἀνοίγεται ὡραία κοιλάς, ὅπου τὸ ἄλσος τῶν δαφνῶν Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, ἀνερχομένη πρὸς τὸ Σταυροδρόμιον. Μεταξὺ τῶν οἰκιῶν ὑψοῦται σύμπλεγμα πλατάνων, αἵτινες ἐπισκιάζουσι τὸν τάφον τοῦ περιφήμου πειρατοῦ Βαρβαρόσσ· μέγα καφενεῖον πλῆρες ἀνθρώπων, προεξέχει τῶν ὑδάτων, ἐπιστηριζόμενον ἐπὶ δάσους πασσάλων· ὁ λιμὴν εἶνε πλήρης λέμβων καὶ καϊκίων, τὸ παράλιον πολυάνθρωπον, ὁ λόφος κατάφυτος καὶ ἡ κοιλὰς πλήρης οἰκιῶν καὶ κήπων. Ἀλλὰ δὲν εἶνε πλέον ἡ θέα τῶν προαστείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ' ἡ ὅλως ἰδία καὶ ἀνεπίληπτος χάρις καὶ φαιδρότης τῶν χωρίων τοῦ Βοσπόρου. Τὰ σχήματα εἶνε μικρότερα, εἶνε ὥς τις φωλεὰ οἰκίσκων χαριέντων, οἵτινες φαίνονται ὡς κρεμάμενοι μεταξὺ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, πολίχνη δι' ἐρωτολήπτους καὶ ποιητάς, προωρισμένη νὰ διαρκέσῃ ὅσον καὶ ἓν πάθος ἢ εἰς οἶστρος, ἐμπηχθεῖσα ἐκεῖ ἐκ μιᾶς ἰδιοτροπίας ὡραίαν τινὰ θερινὴν νύκτα.

Μόλις προσηλώσαμεν ἐπ' αὐτὴν τὸ βλέμμα, καὶ ἤδη εὑρίσκεται μακρὰν ἡμῶν, καὶ ἀντιπαρέρχονται ἐνώπιον ἡμῶν τὰ ἀνάκτορα τοῦ Τσεραγάν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν σειρὰ ἀνακτόρων ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἁπλῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν, κεκοσμημένων μὲ μακρὰς σειρὰς κιόνων, καὶ κατεστεμμένων δι' ἡλιακῶν περιφραγμένων μὲ δρύφακτα, ἐφ' ὧν εἶνε παρατεταγμένη σειρὰ ἐπάλξεων ζωντανῶν, ἃς σχηματίζουσιν ἀναρίθμητα λευκὰ πνηνὰ τοῦ Βοσπόρου, ὧν τὴν θέαν καθιστᾷ ζωηροτέραν ἡ εὔρωστος βλάστησις τῶν λόφων τῆς παραλίας, Ἀλλ' ἐνταῦθα ἄρχεται ἡ προσφιλὴς βάσανος νὰ βλέπῃ τις φευγούσας χιλίας καλλονάς, ἐν ᾧ μόλις ἀρχίζει νὰ θαυμάζῃ μίαν. Ἐν ᾧ θεώμεθα τὸ Μπεσὶκ-τασὶ καὶ τὸ Τσεραγάν, ἐκ τοῦ ἀπέναντι μέρους φεύγει ἡ ἀσιατικὴ παραλία, κεκαλυμμένη ἀπὸ χωρία πολυθέλγητρα, τὰ ὁποῖα θὰ ἤθελε ν' ἀγοράσῃ τις καὶ συμπαραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὥς τινα κειμήλια. Φεύγει τὸ Κουζκουντζιούκ, φέρον ὅλα τὰ χρώματα τῆς ἴριδος, μετὰ τοῦ μικροῦ του λιμένος, ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν προσῆλθεν ἡ δάμαλις Ἰνώ, ἀφ' οὗ διέπλευσε τὸν Βόσπορον ὅπως ἀπελευθερωθῇ ἀπὸ τῶν οἴστρων τῆς Ἥρας· παρέρχεται ὁ Σταυρός, μετὰ τοῦ ὡρκίου μὲ δύο μιναρέδες τζαμίου του, ἀφανίζονται τὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα Μπεϊλέρμπεϊ, μὲ τὰς κωνικὰς καὶ πυραμιδοειδεῖς των στέγας, καὶ μὲ τοὺς κιτρίνους καὶ σταικτερούς των τοίχους, παριστῶντα τὴν μυστηριώδη καὶ

παράδοξον θέαν μοναστηρίου πριγκιπισσῶν· καὶ ἔπειτα τὸ χωρίον Μπεϊλέρμπεϊ, κατοπτριζόμενον εἰς τὰ ὕδατα, οὗ ὄπισθεν ὑψοῦται τὸ ὄρος Βουλγουρλού, καὶ ὅλα ταῦτα τὰ χωρία, τὰ συνειλεγμένα ἢ διεσκορπισμένα εἰς τοὺς πρόποδας μικρῶν καταπρασίνων λόφων, καὶ βυθισμένα ἐντὸς πλουσίας βλαστήσεως, ἥτις φαίνεται τείνουσα νὰ τὰ κατακαλύψῃ, εἶνε συνδεδεμένα πρὸς ἄλληλα διὰ στεφανῶν ἐξ ἐπαύλεων καὶ οἰκίσκων καὶ διὰ μακρῶν σειρῶν δένδρων, αἵτινες κατατείνονται ἢ κατὰ μῆκος τῆς παραλίας, ἢ ἀτάκτως ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων πρὸς τὴν θάλασσαν, διὰ μέσου ἀπειραρίθμων κήπων καὶ περιβολίων καὶ λιβαδίων, διατεταγμένων ὅπως ὁ ἄβαξ τοῦ ζατρικίου καὶ κλιμακηδόν, καὶ χρωματισμένων μὲ ἀπειραρίθμους ἀποχρώσεις πρασίνας.

Ἀνάγκη λοιπὸν ν' ἀποφασίσωμεν νὰ βλέπωμεν τὰ πάντα ἐπιτροχάδην, στρέφοντες ἀδιαλείπτως τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ πρὸς ταριστερά, κανονικῶς, ὡς τὰ αὐτόματα. Ὑπερβάντες ὀλίγον τὸ Τσεραγάν, βλέπομεν πρὸς ταριστερὰ ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τὸ μέγα χωρίον Ὀρτὰ-κιόϊ, οὗ ὑπεράνωθεν ἀναδεικνύει τὸν στίλβοντα θόλον τοὺ τὸ τζαμίον τῆς Σουλτάνα-Βαλιδές, μητρὸς τοῦ Ἀβδοὺλ-Ἀζίζ, καὶ προεκβάλλει τὰς χαριέσσας στέγας τὸ παλάτιον τοῦ Ριζὰ-πασᾶ, εἰς τοὺς πρόποδας λόφου, οὗ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑψοῦνται ἐν μέσῳ πυκνῆς βλαστήσεως οἱ λευκοὶ καὶ ἐλαφροὶ τοῖχοι τοῦ αὐτοκρατορικοῦ κιοσκίου τοῦ Ἀστέρος. Τὸ Ὀρτὰ-κιόϊ κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν Ἀρμενίων, Φράγκων καὶ Ἑλλήνων τραπεζιτῶν. Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην προσέπλεεν ἐκεῖ τὸ ἀτμόπλοιον Κωνσταντινουπόλεως. Πλῆθος μέγα ἀνθρώπων ἀπέβαινον, καὶ ἄλλο πλῆθος ἵστατο ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας ἀναμένον ὅπως ἐπιβῇ. Ἦσαν Τούρκισσαι, Εὐρωπαῖαι κυρίαι, ἀξιωματικοί, μοναχοί, εὐνοῦχοι, καλλωπισταί, φέσια, σαρίκια, πιλίδια, πίλοι, καλυμμαύχια, φύρδην μίγδην· θέαμα, ὅπερ φαίνεται καὶ εἰς τοὺς εἰκοσιν ἀποβατηρίους σταθμοὺς τοῦ Βοσπόρου, καὶ μάλιστα τὸ ἐσπέρας. Ἀπέναντι τοῦ Ὀρτὰ-κιόϊ ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας λάμπει μυριοχρώματον ἐν μέσῳ στεφάνου ἐπαύλεων, τὸ χωρίον *Τσεγκλέ*, ἤτοι τῆς ἀγκύρας, ὀνομασθὲν οὕτως ἐξ ἀρχαίας τινὸς σιδηρᾶς ἀγκύρας, ἣν εὗρεν ἐπὶ τῆς παραλίας ταύτης Μωάμεθ ὁ Β', ὑπεράνω δὲ τῶν ὤμων τοῦ χωρίου τούτου ἵσταται τὸ θλιβερᾶς μνήμης κιόσκιον, ὁπόθεν Μουρὰδ ὁ Δ'. ὑπὸ θηριώδους πάθους ἐλαυνόμενος διέταττε καὶ ἐφόνευον ὅλους ὅσοι διερχόμενοι φαιδροὶ τοὺς ἀγροὺς ἔψαλλον. Στρεφόμενοι δ' ἐκ νέου πρὸς τὴν Εὐρώπην, εὑρισκόμεθα ἀπέναντι τῆς ὡραίας κώμης καὶ τοῦ χαριέντος λιμένος Κουροὺ-τσεσμέ, τοῦ παλαιοῦ Ἀνάπλου, ὅπου ἀποβᾶσα ἡ Μήδεια μετὰ τοῦ Ἰάσονος ἐφύτευσε τὴν περίφημον δάφνην· καὶ στρεφόμενοι πάλιν πρὸς τὴν Ἀσίαν βλέπομεν τὰ δύο χαρίεντα χωρία Κουλελὶ καὶ Βανὶ-κιόϊ, διεσπαρμένα κατὰ μῆκος τῆς παραλίας, δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν μεγάλου στρατῶνος, ὁμοίου πρὸς παλάτιον βασιλικὸν κατοπτριζόμενον εἰς τὴν θάλασσαν. Ὄπισθεν τῶν δύο χωρίων ὑψοῦται λόφος καταστεφόμενος ὑπὸ μεγάλου κήπου, οὗ ἐν μέσῳ λευκάζει, σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν δενδροσκεπές, τὸ κιόσκιον, ὅπου ὁ μέγας Σουλεϊμὰν ἔζησε τρία ἔτη κεκρυμμένος ἐντὸς μικροῦ πύργου, ὅπως διαφύγῃ τὰς ἀναζητήσεις τῶν κατασκόπων καὶ τῶν δημίων τοῦ πατρός του Σελίμ. Ἐν ᾧ δ' ἡμεῖς ἀναζητοῦμεν τὸν πύργον μεταξὺ τῶν δένδρων, τὸ ἀτμόπλοιον παρακάμπτει τὸ Ἀρναοὺτ-κιόϊ, ἤτοι χωρίον τῶν Ἀλβανῶν, κατοικούμενον νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐκτεινόμενον ἐν εἴδει ἡμισελήνου, ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παρκλίας, πέριξ μικροῦ κόλπου, πλήρους ἱστιοφόρων πλοίων. Ἀλλὰ πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ τὰ ἴδῃ τις ὅλα; τὸ ἓν χωρίον μᾶς ἀφαιρεῖ τὸ ἄλλο, ἓν ὡραῖον τζαμίον μᾶς ἀπασχολεῖ καὶ μᾶς ἀποστρεῖ τὴν θέαν μιᾶς χαριεστάτης τοποθεσίας, καὶ ἐν ᾧ βλέπομεν τὰ χωρία καὶ τοὺς λιμένας, παρέρχονται τὰ παλάτια τῶν βεζίριδων, τῶν πασάδων, τῶν σουλτανῶν, τῶν μεγάλων εὐνούχων, τῶν μεγιστάνων, οἰκίαι κομψαί, κυναὶ καὶ πορφυραῖ, αἵτινες φαίνονται ὡς πλέουσαι ἐπὶ τοῦ ὕδατος, κισσοσκεπεῖς καὶ φέρουσαι ἡλιακοὺς ἀνθοστεφεῖς καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἀποκεκρυμμέναι εἰς ἄλση κυπαρίσσων, δαφνῶν καὶ χρυσομηλεῶν· οἰκοδομαὶ φέρουσαι προμετωπίδια κορινθιακὰ καὶ κεκοσμημέναι μὲ κίονας ἐκ λευκοῦ μαρμάρου· μικραὶ ἐλεβετικαὶ ἐπαύλεις, οἰκίσκοι ἰαπωνικοί, μικρὰ μαυρούσια ἀνάκτορα, κιόσκια τουρκικά, τριώροφα, προεξέχοντα τὸ ἓν ὑπεράνω τοῦ ἄλλου, καὶ ἐπικρεμῶντα εἰς τὰ κυανᾶ νάματα τοῦ Βοσπόρου τοὺς δικτυωτοὺς ἐξώστας τῶν χαρεμίων των, καὶ προεκβάλλοντα τὰς μικράς των κλιμακωτὰς ἀποβάθρας, καὶ τὰ κηπάριά των θωπευόμενα ὑπὸ τοῦ ῥεύματος· πάντα ταῦτα, οἰκοδομήματα μικρά, ἐλαφρὰ καὶ παροδικά, παριστῶντα ἀκριβῶς τὴν τύχην τῶν κατοίκων των, τὸν θρίαμβον μιᾶς νεάνιδος, τὴν καλὴν ἔκβασιν ῥαδιουργίας τινός, ὑψηλόν τι ὑπούργημα, ὅπερ θ' ἀφαιρεθῇ αὔριον, δόξαν, ἥτις θὰ πολήξῃ εἰς ἐξορίαν, πλοῦτον ἐξαφανιζόμενον, μεγαλεῖον καταπίπτον. Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν μέρος τῶν δύο παραλίων, ὅπερ νὰ μὴ εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ οἰκιῶν. Εἶνε εἶδός τι μεγάλης διώρυγος (canal grande) ἀπειρομεγέθους ἀγροτικῆς Βενετίας. Αἱ ἐπαύλεις, τὰ κιόσκια καὶ τὰ παλάτια ὑψοῦνται τὸ ἓν ὄπισθεν τοῦ ἄλλου, διατεταγμένα τοιουτοτρόπως, ὥστε ἑκάστου ἡ ὄψις εἶνε ὁρατὴ ὅλη, καὶ αἱ ὄπισθεν φαίνονται ὡς νὰ κεῖνται ἐπὶ τῆς στέργης τῶν ἐμπροσθίων, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τούτων καὶ ἐκείνων, καὶ ἐπέκεινα τῶν ἀπωτάτων, τὰ πάντα εἶνε πράσινα, ἀπανταχοῦ ὑψοῦνται κυρυφαὶ καὶ κόμαι δρυῶν, πλατάνων, σφενδάμνων, αἰγείρων, πευκῶν, συκεῶν, ὧν ἐν τῷ μεταξὺ λευκάζουσι κρῆναι καὶ στίλβουσι θολίσκοι τυρμπέδων καὶ τζαμίων ἐρημικῶν.

Στρεφόμενοι πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν βλέπομεν ἀκόμη συγκεχυμένως τὸν λόφον τοῦ Σεραγίου, καὶ τὸν ἀπειρομεγέθη θόλον τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὅστις μελανίζει ἐπὶ τοῦ αἰθρίου καὶ χρυσοῦ οὐρανοῦ. Ἐν τούτοις ἀφανίζεται τὸ Ἀρναοὺτ-κιόϊ, τὸ Βανί, Κουλελί, Τσεγκὲλ καὶ Ὀρτὰ-κιόϊ, καὶ τὰ πάντα πέριξ εἶνε μεταβεβλημένα. Νομίζομεν ὅτι εὑρισκόμεθα ἐντὸς μεγάλης λίμνης. Μικρὸς κόλπος ἀνοίγεται ἀριστερόθεν ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ὄχθης, καὶ εἰς ἄλλος μικρὸς δεξιόθεν ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς. Ἐπὶ τῆς πρὸς ταριστερὰ παραλίας ἐκτείνεται ἐν ἡμικυκλίῳ ἡ ὡραία ἑλληνικὴ πολίχνη Μπεμπέκ, σκιαζομένη ὑπὸ δένδρων ὑψηλοτάτων, ὧν ἐκ μέσου ἀνυψοῦται ὡραῖον παλαιὸν τζαμίον καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν κιόσκιον Χουμαγιοὺν-Χαμπάσ, ὅπου ἄλλοτε οἱ Σουλτᾶνοι ἐδέχοντο εἰς μυστικὰς συνεντεύξεις τοὺς εὐρωπαίους πρεσβευτάς. Μέρος τῆς πόλεως κρύπτεται εἰς τὴν πυκνὴν βλάστησιν

μικρᾶς κοιλάδος· τὸ δ' ἐπίλοιπον μέρος εἶνε διεσκορπισμένον εἰς τὰς κλιτῦς λόφου, σκεπασμένου μὲ δρῦς, οὗτινος ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑπάρχει ἄλσος περιώνυμον διὰ τὴν ἰσχυρὰν του ἠχώ, ἥτις εἰς τὸν κρότον τῶν ποδῶν ἑνὸς ἵππου ἀνταποκρίνεται μὲ τὸν κυδοβολητὸν ὅλης ὅλης. Ἡ τοποθεσία αὕτη εἶνε χαριεστάτη καὶ φαιδρά, ἱκανὴ νὰ ἐξάψῃ μέχρις ἰδιοτροπίας τὴν ἐπιθυμίαν βασιλίσσης, ἀλλὰ τὴν λησμονεῖ τις ἅμα στραφεὶς πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος. Ἐνταῦθα ἡ ἀσιατικὴ παραλία προσφέρει τὴν θέαν παραδείσου γηΐνου. Ἐπὶ ὑψηλοῦ ἀκρωτηρίου ἐκτείνεται ἐν εἴδει προεκτεινομένου κήπου τὸ χωρίον Κανδιλλὶ ποικιλόχρωμον ὡς χωρίον ἑλλανδικόν, μὲ λευκότατον τζαμίον καὶ πυκνὴν συνοθυλίαν μικρῶν ἐπαύλεων· ὄπισθεν δὲ τούτου ὑψοῦται ὁ ἐθνικὸς λόφος Ἰτζιαδιὲ, ἔχων ἐπὶ τῆς κορυφῆς πύργον μὲ ἐπάλξεις ὅστις χρησιμεύει ὡς σκοπιὰ τῶν πυρκαϊῶν κατ' ἀμφοτέρας τὰς παραλίας. Δεξιὰ τοῦ Κανδιλλὶ προεξέχουσι πρὸς τὸν κόλπον κατὰ βραχεῖαν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν δύο κιλάδες, ἡ τοῦ μεγάλου καὶ ἡ τοῦ μικροῦ *οὐρανίου ῥύακος*, ὧν μεταξὺ ἐκτείνεται ὁ πολυέλυτρος λειμὼν τῶν Γλυκῶν νερῶν τῆς Ἀσίας, σκεπασμένος ἀπὸ συκομορέας, ἀπὸ δρῦς καὶ πλατάνους, ἐνῷ διακρίνεται τὸ πλουσιώτατον κιόσκιον τῆς μητρὸς τοῦ Ἀβδοὺλ-Μετζιδ, σχεδιασθὲν καὶ κοσμηθὲν μὲ γλυπτὰς κατὰ τὸν ρυθμὸν τοῦ Δολμὰ-μπαγτσέ, καὶ περικυκλωμένον ἀπὸ μεγάλους κήπους καταπορφύρους ἐκ τῶν ῥόδων. Ἐπέκεινα δὲ τοῦ «μεγάλου οὐρανίου ῥύακος» φαίνονται ἀκόμη τὰ μυρία χρώματα τοῦ χωρίου Ἀναδολοὺ-Χισσὰρ, ἐκτεινομένου εἰς τὰ πρανῆ ὑψώματος, ἐφ' οὗ ὀρθοῦνται οἱ ραδινοὶ πύργοι τοῦ φρουρίου τοῦ Βαγιαζὴτ-Ἰλδερίμ, ὅπερ κεῖται ἀπέναντι τοῦ κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν παραλίαν φρουρίου Μωάμεθ τοῦ Β'. Ὅλον τοῦτο τὸ ὡραῖον μέρος τοῦ Βοσπόρου ἦτο κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην πλῆρες ζωῆς. Ἐν τῷ κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν παραλίαν κολπίσκῳ ἐσαλεύοντο ἑκατοντάδες λέμβων· διέπλεον πλοῖα ἱστιοφόρα καὶ ἀτμοκίνητα, κατευθυνόμενα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Μπεσίκτας· οἱ Τοῦρκοι ἁλιεῖς ἔρριπτον τὰ δίκτυα ἀπὸ κύρτους ἐναερίους κρατουμένους ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὑπὸ δοκῶν διεσταυρωμένων· ἀτμόπλοιόν τι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἔρριπτεν εἰς τὴν ἀποβάθραν τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας πλῆθος κυρίων Ἑλληνίδων, Λαζαριστῶν, μαθητῶν τῆς ἀμερικανικῆς σχολῆς τῶν διαμαρτυρομένων, καὶ μικρὰς οἰκογενείας φερούσας τὰ δίματα καὶ τὰ ἰμάτιά των· ἐπὶ δὲ τῆς ἀντιπέραν παραλίας ἐφαίνοντο διὰ τῶν τηλεσκοπικῶν διοπτρῶν ὁμιλοι μουσουλμανίδων, αἵτινες διέβαινον ὑπὸ τὰ δένδρα τῶν Γλυκῶν νερῶν, ἢ ἵσταντο ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ «οὐρανίου ῥύακος», ἐν ᾧ πλῆθος καϊκίων καὶ λέμβων μὲ σημαιώματα τεταμένα ὑπεράνω αὐτῶν, μεστῶν Τούρκων καὶ Τουρκισσῶν, ἤρχοντο καὶ ἀπήρχοντο κατὰ μῆκος τῆς παραλίας. Ἐνόμιζέ τις, ὅτι ἔβλεπεν ἑορτήν. Ὑπῆρχέ τι τὸ τόσον ἀρκάδιον καὶ βουκολικὸν καὶ ἐρωτικὸν εἰς τὰς σκηνὰς ταύτας, ὥστε ἤρχετο ὄρεξις εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ριφθῇ ἔξω ἀπὸ τὸ ἀτμόπλοιον εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ ἐξέλθῃ κολυμβῶν εἰς ἓν τῶν παραλίων τούτων, νὰ καρφωθῇ ἐκεῖ, καὶ νὰ εἴπῃ :—Ὅ,τι θέλω, ἂς κατεβάσῃ! δὲν θὰ σαλεύσω πλέον ἀπὸ ἐδῶ· θέλω νὰ ζήσω καὶ νὰποθάνω ἐδῶ, ἐν μέσῳ τῆς μουσουλμανικῆς ταύτης μακαριότητος.

Ἀλλὰ διὰ μιᾶς τὸ θέαμα μεταβάλλεται, καὶ ὅλαι αὐταὶ αἱ φαντασιοπληξίαι ἀφίπτανται. Ὁ Βόσπορος ἐκτείνεται εὐθὺς ἐνώπιον ἡμῶν καὶ παριστᾷ ἀόριστόν τινα εἰκόνα τοῦ Ῥήνου, ἀλλὰ Ῥήνου κομψοτέρου καὶ φέροντος πάντοτε τὰ ζωηρὰ καὶ πομπώδη χρώματα τῆς Ἀνατολῆς. Ἀριστερὰ νεκροταφεῖον, σκεπασμένον ἀπὸ δάσος κυπαρίσσων καὶ πευκῶν, διακόπτει τὴν μέχρι τοῦδε ἀδιάκοπον σειρὰν τῶν οἰκιῶν, καὶ αἴφνης μετὰ ταῦτα εἰς τὰς κλιτῦς τοῦ μικροῦ βραχώδους Ἑρμαίου, ὑψοῦνται οἱ τρεῖς μεγάλοι πύργοι τοῦ Ρούμελι-Χισσάρ, ἤτοι τοῦ εὐρωπαϊκοῦ φρουρίου, περικυκλωμένοι ἀπὸ λείψανα ἐπάλξεων καὶ μικροτέρων πύργων, ἅτινα κατέρχονται ἐν εἴδει γραφικωτάτης κλίμακος ἐρειπίων μέχρι τοῦ κρασπέδου τῆς παραλίας. Εἶνε τὸ περίφημον φρούριον, ὅπερ ἤγειρε Μωάμεθ ὁ Β'ἐν ἔτος πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μὲ ὅλας τὰς θερμὰς παραστάσεις τοῦ Κωνσταντίνου, οὗτινος οἱ ἀπεσταλμένοι, ὡς εἶνε πασίγνωστον, ἀπεπέμφθησαν, ἀπειληθέντες τὰ ἔσχατα. Ἐνταῦθα τὸ ῥεῖθρον τοῦ πορθμοῦ εἶνε ὁρμητικώτατον (ὅθεν καὶ ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων καλεῖται Μέγα ῥεῦμα τὸ μέρος τοῦτο, ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων Ῥεῦμα τοῦ Σατανᾶ), καὶ τὸ μέρος τοῦτο εἶνε τὸ στενώτατον τοῦ Βοσπόρου, διότι τὸ ἀπὸ τῆς μιᾶς μέχρι τῆς ἄλλης παραλίας διάστημα μόλις ὑπερβαίνει τὰ πεντακόσια μέτρα. Ἐνταῦθα ἔζευξε Μανδροκλῆς ὁ Σάμιος τὴν ἐκ λέμβων γέφυραν, δι' ἧς διέβη ὁ ἐξ ἑπτακοσίων χιλιάδων στρατὸς τοῦ Δαρείου, καὶ ἐντεῦθεν πιστεύεται ὅτι διέβησαν οἱ *μύριοι* κατὰ τὴν ἐξ Ἀσίας ἐπιστροφήν των. Ἀλλ' οὐδὲν πλέον σῴζεται· λείψανον οὔτε τῶν δύο κιόνων τοῦ Μανδροκλέους, οὔτε τοῦ θρόνου, ὅστις ἐνεγλύφη ἐντὸς τοῦ βράχου τοῦ ὄρους Ἑρμαίου, ἐφ' οὗ καθήμενος ὁ Πέρσης βασιλεὺς παρέστη εἰς τὴν διάβασιν τῶν στρατιῶν του. Μικρὸν τουρκικὸν χωρίδιον μειδιᾷ κρυφίως ἐμφωλεῦον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ φρουρίου, καὶ ἡ ἀσιατικὴ παραλία φεύγει πλέον πρασίνη ἀείποτε καὶ πλέον φαιδρά. Ἐξακολουθεῖ πάντοτε ἀλληλοδιάδοχος ἡ σειρὰ τῶν οἰκίσκων τῶν κωπηλατῶν καὶ κηπουρῶν μικρῶν ἐρημικῶν ὅρμων, σκεπασμένων σχεδὸν ἀπὸ τοὺς γιγαντιαίους κλάδους τῶν δένδρων τῆς παραλίας, ὧν κάτωθεν ἀντιπαρέρχονται βραδέως αἱ σκοπιαὶ τῶν ἁλιέων· ἀνθοσκεπῶν λειμώνων, οἵτινες κλίνουσιν ἠρέμα πρὸς τὴν θάλασσαν μέχρις αὐτοῦ τοῦ κρασπέδου τῆς παραλίας, μικρῶν βράχων, ὁποῖοι οἱ ἐν κήποις, τυλιγμένων ἐντὸς κισσοῦ, καὶ κοιμητηρίων λευκαζόντων ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἀποτόμων βράχων. Αἴφνης καὶ ἀπροσδοκήτως ἀναπηδᾷ ἐκ τῆς αὐτῆς ἀσιατικῆς παραλίας τὸ ὡραῖον χωρίον Κανλιτζιέ, ροδόχρουν ὅλον, κείμενον ἐπὶ δύο βραχωδῶν ἀκρωτηρίων, καθ' ὧν θραύονται μετὰ ῥόχθου τὰ κύματα, καὶ στολισμένον μὲ ὡραῖον τζαμίον, ὅπερ ἐκτοξεύει τοὺς δύο λευκούς του μιναρέδες ἐκ τοῦ μέσου ὄγκου κυπαρίσσων καὶ πευκῶν κατασκίων. Καὶ ἐνταῦθα ἀρχίζουν νανυψώνωνται ἀλλεπαλλήλως, δίκην τερψιθεῶν, οἱ κῆποι, νὰ πληθύνωνται αἱ ἐπαύλεις, ὧν μεταξὺ διαλάμπει τὸ μαγικὸν παλάτιον τοῦ περιωνύμου ἐκείνου Φουὰδ-πασᾶ διπλωματικοῦ καὶ ποιητοῦ, κενοδόξου, φιληδόνου καὶ κομψοῦ, ὅστις ἐπεκλήθη Ὀθωμανὸς Λαμαρτῖνος. Ὀλίγον ἐπέκεινα ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας φαίνεται τὸ τερπνότατον χωρίον Μπαλτὰ-λιμάν, κείμενον εἰς τὸ στόμιον μικρᾶς κοιλάδος, δι' ἧς ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν μικρὸς ποτκμός, τῇδε κἀκεῖσε δὲ τοῦ ὕπερθεν

λόφου ὑπάρχουσιν ἐπαύλεις, ἐν αἷς διακρίνεται τὸ ἀρχαῖον παλάτιον τοῦ Ρεσσὶδ-πασᾶ· ἔπειτα δ' ἔρχεται ὁ μικρὸς ὅρμος Ἐμὶρ-Γκιὰν-Ὀγλοὺ-μπαγτζὲς, καταπράσινος ἐκ τῶν κυπαρίσσων, ἐν αἷς λάμπει ὡς χιὼν κατάλευκον μονῆρες τζαμίον, περιβρεχόμενον ὑπὸ τῶν ὑδάτων, καὶ φέρον ἐπὶ τῆς κορυφῆς μεγάλην σφαῖραν μὲ χρυσᾶς ἀκτῖνας. Ἐν τούτοις τὸ ἀτμόπλοιον πλησιάζει πότε πρὸς τὸ ἓν καὶ πότε πρὸς τὸ ἄλλο παράλιον, καὶ τότε ἀναφαίνονται μυρίαι ὅσαι λεπτομέρειαι τῆς μεγάλης τοποθεσίας· ἐδῶ τὸ προπύλαιον τοῦ *σελαμλικίου*, πλουσίου τουρκικοῦ οἴκου, ἀναπεπταμένου πρὸς τὸ ἄκρον τῆς παραλίας, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁποίου καπνίζει πολύσαρκος ἐπιστάτης, ἐξηπλωμένος ἐπὶ διβανίου· ἐκεῖ εἷς εὐνοῦχος, ὀρθὸς ἐπὶ τῆς τελευταίας βαθμῖδος τῆς ἐξωτερικῆς κλίμακος μιᾶς ἐπαύλεως, βοηθεῖ δύο καλυπτροφόρους Τουρκίσσας νὰ καταβῶσιν εἰς τὸ καΐκιον· παρέκει κηπάριον περίφρακτον, κεκαλυμμένον ὁλόκληρον σχεδὸν ὑπὸ μιᾶς πλατάνου, παρὰ τὸ στέλεχος τῆς ὁποίας ἀναπαύεται καθήμενος σταυροποδητὶ γέρων Τοῦρκος λευκογένειος, μελετῶν τὸ Κοράνιον· οἰκογένειαι διερχόμεναι τὸ θέρος ἐν τῇ ἐξοχῇ, καὶ συνηθροισμέναι ἐπὶ ἐξωστῶν· ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων βόσκοντα εἰς τὰ ἀνώτερα λιβάδια· ἔφιπποι καλπάζοντες παρὰ τὸ παράλιον, καραβάνια καμήλων διερχόμενα τὴν κορυφὴν τῶν λόφων καὶ διαγράφοντα τὰ παράδοξα σχήματά των εἰς τὸν αἴθριον οὐρανόν.

Αἴφνης ὁ Βόσπορος πλατύνεται, ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται, καὶ εὑρισκόμεθα ἐκ νέου μεταξὺ δύο κόλπων, καὶ ἐν τῷ μέσῳ μεγάλης λίμνης. Ἀριστερὰ ὑπάρχει κόλπος στενὸς καὶ βαθύς, οὗτινος πέριξ κεῖται ἡ ἑλληνικὴ πολίχνη Στένη, Σωσθένιον, ἐκ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ πτερωτοῦ ἀγάλματος, ὅπερ ἵδρυσαν ἐκεῖ οἱ Ἀργοναῦται εἰς τιμὴν τοῦ προστάτου δαίμονος, ὅστις ἀπέδειξεν αὐτοὺς νικητὰς ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτῶν κατὰ τοῦ Ἀμύκου βασιλέως τῶν Βεβρύκων. Ἕνεκα δὲ μικρᾶς καμπύλης, ἣν διαγράφει τὸ ἀτμόπλοιον πρὸς τὴν Εὐρώπην, διακρίνομεν ἐναργῶς τὰ καφενεῖα καὶ τοὺς οἰκίσκους, τοὺς παρατεταγμένους εἰς τὸ παράλιον, τὰς μικρὰς ἐπαύλεις, τὰς ἐγκατεσπαρμένας μεταξὺ τῶν ἐλαιῶν καὶ τῶν ἀμπέλων, τὰς κοιλάδας, αἵτινες κατέρχονται εἰς τὸν λιμένα, τὸν μικρὸν χείμαρρον, ὅστις καταχρημνίζεται ἀπὸ τοῦ λόφου, καὶ τὴν ἐκ στιλπνοτάτου λευκοῦ μαρμάρου περιώνυμον κρήνην, σκιαζομένην ὑπὸ σφενδάμνων ὑπερμεγέθων, ἐφ' ὧν κρέμανται τὰ δίκτυα τῶν ἁλιέων, ἐν τῷ μέσῳ γυναικῶν Ἑλληνίδων, αἵτινες ὑπάγουν καὶ ἔρχονται φέρουσαι λαγήνους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Καταντικρὺ τῆς Στένης, ὕπερθεν τοῦ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν κόλπου, προκύπτει ἐκ τῶν δένδρων τὸ τουρκικὸν χωρίον Τσιμπουκλού, ὅπου ἔκειτο ἡ περιώνυμος Μονὴ τῶν ἀκοιμήτων, οἵτινες ἐδέοντο ἡμέραν καὶ νύκτα ἀδιαλείπτως. Τὰ δύο παράλια τοῦ Βοσπόρου, ἀπὸ τῆς μιᾶς μέχρι τῆς ἄλλης θαλάσσης, εἶνε πλήρη τῶν ἀναμνήσεων τῶν φανατικῶν ἐκείνων κοινοβιατῶν καὶ ἀναχωρητῶν τοῦ πέμπτου αἰῶνος, οἵτινες ἐπλανῶντο εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, φέροντες σταυροὺς καὶ ἁλύσεις, καὶ κατατρυχόμενοι ἀπὸ τὰ κιλίκια, ἤτοι τοὺς σκληροὺς τρίβωνας, καὶ τὰ σιδηρᾶ περιλαίμια ἅτινα ἐφόρουν, ἢ ἵσταντο ἑβδομάδας καὶ μῆνας ὁλοκλήρους ἀκίνητοι ἐπὶ τῆς κορυφῆς κίονος ἢ δένδρου, οὗτινος πέριξ ἤρχοντο, διὰ νὰ προσπέσωσι πρηνεῖς, διὰ νὰ νηστεύσωσι, νὰ δεηθῶσιν, ἢ νὰ τύψωσι τὸ στῆθός των, ἡγεμόνες, στρατιῶται, ἄρχοντες καὶ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, ἐπικαλούμενοι μίαν εὐλογίαν ἢ μίαν συμβουλὴν αὐτῶν, ὡς χάριν παρὰ Θεοῦ. Ἀλλ' ὁ Βόσπορος ἔχει τὴν μοναδικὴν δύναμιν νἀποσπᾷ ἀκαταμαχήτως ἀπὸ τοῦ παρελθόντος τὴν διάνοιαν τοῦ περιηγητοῦ, ὅστις παραπλέει κατὰ πρῶτον τὰ παράλιά του. Ὅλαι αἱ ἀναμνήσεις, αἱ μεγαλύτεραι εἰκόνες, αἱ ὡραιότεραι καὶ αἱ θλιβερώτεραι, ὅσας ποτὲ παρέχει ἡ ἱστορία ἢ ἡ μυθολογία τῶν χωρῶν τούτων, ἐπισκοτίζονται, ἐπικαλύπτονται, θέλω νὰ εἴπω καταθάπτονται ὑπὸ τὴν θαυμασίαν ἐκείνην ῥώμην τῆς βλαστήσεως, ἀπὸ τὴν λάμψιν ἐκείνην τῶν ἑορτασίμων χρωμάτων, ἀπὸ τὴν πληθώραν τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὴν εὔρωστον καὶ ὑπερήφανον νεότητα τῆς ὡραίας ἐκείνης φύσεως, ἥτις εἶνε ὅλη μειδίαμα καὶ ὅλη ἑορτή. Πρέπει δὲ νὰ βιάσῃ τις ἑαυτόν, διὰ νὰ πιστεύσῃ, ὅτι εἰς τὰ ὕδατα ἐκεῖνα, ἐν μέσῳ τοῦ μαγικοῦ ἐκείνου κάλλους, ὑπῆρξέ ποτε δυνατὸν νὰ συγκρουσθῶσι, νὰ ἐμπρησθῶσι καὶ νὰ καθαιμαχθῶσιν οἱ στόλοι τῶν Βυζαντινῶν, τῶν Ῥώσων καὶ τῶν Τούρκων. Καὶ αὐτὰ τὰ φρούρια, ἅτινα κατασρέφουσι τοὺς λόφους, οὐδὲ διεγείρουσι κἂν τὴν ἰδέαν τοῦ ποιητικοῦ ἐκείνου τρόμου, ὃν ἐμπνέουσιν ἀλλαχοῦ τὰ τοιαύτης φύσεως ἐρείπια. Ἐνταῦθα φαίνονται μᾶλλον ὡς τεχνητὸν σκηνογραφικὸν ἐπικόσμημα τῆς τοποθεσίας, παρὰ ὡς ἀληθῆ μνημεῖα πολέμου, ἅτινά ποτε ἐξήμεσαν τὸν θάνατον. Τὰ πάντα νομίζεις ὅτι ἐπικαλύπτει πέπλος χαυνώσεως καὶ τέρψεως, ἥτις οὐδὲν ἄλλο προκαλεῖ εἰμὴ ἰδέας γαληνίους καὶ πόθον ἄπειρον εἰρήνης.

Πέραν τῆς Στένης ὁ Βόσπορος ἐκτείνεται ἀκόμη καὶ τὸ ἀτμόπλοιον ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν φθάνει εἰς μέρος, ὁπόθεν ἀπολαύει τις τὴν θαυμασιωτέραν θέαν πασῶν, ὅσας μέχρι τοῦδε ἀπήλαυσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. Στρεφόμενοι πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔχομεν ἔμπροσθεν ἡμῶν τὴν μικρὰν ἑλληνικὴν καὶ ἀρμενικὴν πολίχνην Γενὶ-κιοϊ, κειμένην εἰς τὰ πρανῆ λόφου σκεπασμένου ἀπὸ ἀμπέλους καὶ ἀπὸ δάση πευκῶν, καὶ ἐκτεινομένην ἐν εἴδει τόξου προεξέχοντος ἐπὶ βραχώδους παραλίας, καθ' ἧς θραύεται τὸ ῥεῦμα μετὰ μεγάλου κρότου· ὀλίγῳ δ' ἀπώτερον ὁ κάλλιστος ὅρμος Καλενδέρ, πλήρης λέμβων, περικυκλωμένος ἀπὸ οἰκίσκους κηπουρικοὺς καὶ στεφανωμένος ἀπὸ βλάστησιν ἀκόλαστον, ἧς ὕπερθεν ὑψοῦνται οἱ ἐναέριοι ἐξῶσται κιοσκίου αὐτοκρατορικοῦ. Στρεφόμενοι δὲ πρὸς τὰ ὄπισθεν ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν τὴν ἀσιατικὴν παραλίαν, περικαμπτομένην ἐν εἴδει μεγάλου τόξου καὶ σχηματίζουσαν θαυμάσιον ἀμφιθέατρον λόφων, χωρίων καὶ λιμένων. Ἐκεῖ εἶνε τὸ Ἰντζὶρ-κιοϊ, ἤτοι τὸ χωρίον τῶν συκεῶν, τὸ Σουλτανιέ, ὅπερ φαίνεται ὡς ἀποκεκρυμμένον ἐντὸς ἄλσους· μετὰ τὸ Σουλτανιέ, τὸ μέγα χωρίον Μπεϊκός, περικυκλωμένον ἀπὸ κήπους καὶ ἀμπελῶνας, καὶ σκιαζόμενον ἀπὸ ὑψηλοτάτας καρυάς, καὶ κατοπτριζόμενον εἰς τὸν ὡραιότερον κολπίσκον τοῦ Βοσπόρου, ὅστις εἶνε ὁ ἀρχαῖος κόλπος, ὅπου ὁ βασιλεὺς τῶν Βεβρύκων ἡττήθη ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκους καὶ ὅπου ἦτο ἡ θαυμασία δάφνη, ἥτις ἐξέμαινε πάντα, ὅστις ἤγγιζε τὰ φύλλα της· καὶ ἐπέκεινα καὶ μακρὰν τοῦ Μπεϊκὸς τὸ χωρίον Ἰαλί, ἡ ἀρχαία Ἀμαία, ἥτις δὲν φαίνεται νὰ εἶνε ἄλλο τι εἰμὴ σωρὸς ἀνθέων κιτρίνων καὶ κοκκίνων ἐπὶ μεγάλου τάπητος πρασίνου.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε εἰμὴ σχεδίασμα ἀκατέργαστον τῆς μεγάλης εἰκόνος. Πρέπει νὰ φαντασθῇ τις τὰ ἀπεριγράπτως κομψὰ σχήματα τῶν ῥάχεων ἐκείνων τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἤθελον νὰ τὰς θωπεύσῃ τις μὲ τὴν χεῖρα, τὰ ἀναρίθμητα ἐκεῖνα μικρότατα καὶ ἀνώνυμα χωρία, τὰ ὁποῖα νομίζει τις ὅτι ἐτοποθέτησεν ἐκεῖ ἡ χεὶρ ζωγράφου, τὴν βλάστησιν ἐκείνην ὅλων τῶν κλιμάτων, τοὺς παντοδαποὺς ἐκείνους ἀρχιτεκτονικοὺς ῥυθμούς, τοὺς κλιμακηδὸν ἀνακλινομένους κήπους, τοὺς καταρράκτας, τὰς βαθείας ἐκείνας σκιάς, τὰ στίλβοντα ἐκεῖνα τζαμία, τὸ κυανοῦν ἐκεῖνο χρῶμα τῆς θαλάσσης τὸ διεστιγμένον μὲ λευκὰ ἱστία καὶ τὸν οὐρανὸν ἐκεῖνον, τὸν ἐκ τῆς δύσεως ῥοδόχρουν.

Ἀλλὰ φθάσας ἐκεῖ κατελήφθην ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ἐκείνου τοῦ κόρου, ὅπερ καταλαμβάνει πάντας, ὅσοι φθάσωσι μέχρι σημείου τινὸς τοῦ Βοσπόρου. Ἡ ἀτελεύτητος ἐκείνη καὶ ἀλληλοδιάδοχος σειρὰ τῶν μαλακῶν γραμμῶν καὶ τῶν φαιδρῶν χρωμάτων φέρει κόπωσιν. Ἡ μονοτονία αὐτὴ τῆς κομψότητος καὶ χάριτος ἀποκοιμίζει τὴν διάνοιαν. Θὰ ἤθελέ τις νὰ ἴδῃ ἀνιστάμενον διὰ μιᾶς ὑπεράνω τῶν παραλίων ἐκείνων βράχον ὑπερμεγέθη καὶ ἄσχημον ἢ ἐκτεινομένην ἀκτὴν μακροτάτην, ἔρημον καὶ θλιβεράν, κατεσπαρμένην μὲ τὰ λείψανα ναυαγίου. Καὶ τότε, ὅπως ἀπασχολήσῃ τις τὸ πνεῦμά του, δὲν ἔχει νὰ κάμῃ ἄλλο τι παρὰ νὰ στρέψῃ τὴν προσοχήν του εἰς τὰ ὕδατα. Ὁ Βόσπορος φαίνεται ὡς λιμὴν συνεχής. Διαβαίνει τις παρὰ τὰ λαμπρὰ θωρηκτὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου, ἐν μέσῳ πολυαρίθμων ἐμπορικῶν πλοίων ἐκ πάσης χώρας, μὲ ἱστία ποικιλόχρωμα καὶ μὲ πρῴρας παραδόξους, πλήρη ἀνθρώπων παραδόξων· ἐκεῖ ἀπαντῶνται τὰ πλοιάρια τῶν ἀσιατικῶν λιμένων τῆς Προποντίδος μὲ τὰ ἀρχαῖα σχήματα, καὶ τὰ κομψὰ μονόκροτα τῶν πρεσβειῶν· διέρχονται ταχεῖαι ὡς βέλη αἱ [illegible]φόροι λέμβοι τῶν κυρίων, ἀνθαμιλλώμεναι ὑπὸ τὰ βλέμματα τῶν θεατῶν τῶν παρατεταγμένων ἐπὶ τῆς παραλίας· λέμβοι παντὸς σχήματος, πλήρεις ἀνθρώπων παντὸς χρώματος, ἀποσπῶνται ἢ πλησιάζουσι πρὸς τὰς μυρίας μικρὰς ἀποβάθρας τῶν δύο ἠπείρων· τὰ ῥυμουλκούμενα καΐκια πλέουσιν ἐν μέσῳ μακρῶν σειρῶν λέμβων φορτωμένων μὲ πραγματείας· αἱ σημαιοστόλιστοι λέμβοι τῶν ναυτῶν διασταυροῦνται μὲ τὰς σχεδίας τῶν ἁλιέων, μὲ τὰ ἐπίχρυσα καΐκια τῶν πα[illegible]ων, μὲ τὰ ἀτμόπλοια τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πλήρη σαρικίων, φεσίων καὶ καλυπτρῶν, ἅτινα διέρχονται τὸν πορθμόν, ὅπως προσεγγίσωσιν εἰς ὅλους τοὺς σταθμούς· ὅπως δὲ τὸ ἡμέτερον ἀτμόπλοιον προχωρεῖ ἑλικοειδῶς, οὕτω καὶ ὅλον τοῦτο τὸ θέαμα φαίνεται ὅτι στρέφεται πέριξ ἡμῶν· τὰ ἀκρωτήρια μετα[illegible]ζονται, οἱ λόφοι μεταβάλλουσιν ἀπροσδοκήτως σχῆμα, τὰ χωρία ἀποκρύπτονται, καὶ ἀναφαίνονται πάλιν ὑπὸ νέαν ἔποψιν, ἔμπροσθεν δὲ καὶ ὄπισθεν ἡμῶν, ἄλλοτε μὲν ὁ Βόσπορος κλείεται ὡς λίμνη, ἄλλοτε δὲ διανοίγεται, καὶ διορᾶται ἐν ἀπόπτῳ σειρὰ λι[illegible]ν καὶ ῥάχεων· ἔπειτα διὰ μιᾶς οἱ λόφοι περιστρέφονται ὅπως συγκλεισθῶσιν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν, καὶ ὁ θεατὴς ἀπομένει ἐντὸς κόγχης πρασίνης, ἐκ τῆς ὁποίας δὲν ἐννοεῖ πῶς θὰ δυνηθῇ νὰ ἐξέλθῃ· ἀλλὰ μόλις ἀντήλλαξε δέκα λέξεις μὲ τὸν γείτονά του, καὶ ἡ κόγχη ἠφανίσθη, καὶ φαίνονται πέριξ νέα ὑψώματα, νέαι πόλεις καὶ νέοι λιμένες.

Εὑρισκόμεθα μεταξὺ τοῦ κόλπου τῶν Θεραπειῶν — Φαρμακείου, ἐκ τῶν φαρμάκων τῆς Μηδείας — καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Χουνκιὰρ-Ἰσκελεσσί, *ἀποβάθρας τῶν Σουλτάνων*, ὅπου ὑπεγράφη ἐν ἔτει 1833 ἡ περίφημος συνθήκη, ἥτις ἀπέκλεισε τὰ Δαρδανέλλια εἰς τοὺς ξένους στόλους. Ἐνταῦθα τὸ θέαμα τοῦ Βοσπόρου εὑρίσκεται εἰς τὸν προτελευταῖον βαθμὸν τῆς καλλονῆς του. Τὰ Θεραπειὰ εἶνε ἡ λαμπροτέρα πολίχνη, ἥτις κοσμεῖ τὰ παράλιά του, μετὰ τὸν Μπουγιοὺκ-δερέν, καὶ ἡ κοιλὰς ἡ διανοιγομένη ὄπισθεν τοῦ Χουνκιὰρ-Ἰσκελεσσὶ εἶνε ἡ πρασινωτέρα, ἡ προσφιλεστέρα, ἡ ποιητικωτέρα κοιλάς, ἣν ἔχει τις νὰ θαυμάσῃ μεταξὺ τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τὰ Θεραπειὰ ἐκτείνονται ἐν μέρει ὑπεράνω παραλίας εὐθείας, εἰς τοὺς πρόποδας μεγάλου λόφου, καὶ ἐν μέρει πέριξ ὅρμου βαθέος, ὅστις εἶνε ὁ λιμήν του, πλήρης πλοίων καὶ λέμβων, εἰς ὃν ἀπολήγει ἡ μικρὰ κοιλὰς ἡ ἐπιλεγομένη Κρύον Νερόν, εἰς ἣν συγκαλύπτεται ἄλλο μέρος τῆς πόλεως μεταξὺ τῆς βλαστήσεως. Τὸ παράλιον τῆς θαλάσσης εἶνε ὅλον κεκαλυμμένον μὲ καφενεῖα γραφικά, ἅτινα προεξέχουσι τῶν ὑδάτων, μὲ ξενοδοχεῖα μεγαλοπρεπῆ, μὲ οἰκίσκους λαμπρούς, μὲ συστάδας δένδρων ὑψηλοτάτων, ἅτινα σκιάζουσι πλατείας καὶ κρήνας· πέραν τῶν ὁποίων ὑψοῦνται τὰ θερινὰ παλάτια τῶν πρεσβειῶν τῆς Γαλλίας, Ἰταλίας καὶ Ἀγγλίας, καὶ ὑπεράνω τούτων κιόσκιον αὐτοκρατορικόν· πέριξ δὲ καὶ ὑπεράνω κατὰ τὸν λόφον ἡλιακοὶ ἐπὶ ἡλιακῶν, κῆποι ἐπὶ κήπων, ἐπαύλεις ἐπὶ ἐπαύλεων, ἄλση ἐπ' ἀλσῶν· καὶ ἄνθρωποι ἐνδεδυμένοι μὲ ζωηρὰ χρώματα μυρμηκιῶσιν εἰς τὰ καφενεῖα, εἰς τὸν λιμένα, εἰς τὰ παράλια, εἰς τὰς στενωποὺς τὰς ἀνερπούσας πρὸς λόφους, ὡς εἰς μικρὰν ἑορτάσιμον πρωτεύουσαν. Ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν Ἀσίας ἐξ ἐναντίας τὰ πάντα εἶνε ἥσυχα. Τὸ μικρὸν χωρίον Χουνκιὰρ-Ἰσκελεσσί, ἐνδιαίτημα προσφιλὲς τῶν πλουσίων Ἀρμενίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κοιμᾶται μεταξὺ τῶν πλατάνων καὶ τῶν κυπαρίσσων, πέριξ τοῦ μικροῦ του λιμένος, ὃν διαπλέουσιν ὀλίγαι τινὲς λαθραῖαι λέμβοι· ἐπέκεινα δὲ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τῆς κορυφῆς εὐρυτάτων κλιμακηδὸν ἀνακλινομένων κήπων φαίνεται ὁλοστρόγγυλον τὸ μονῆρες κιόσκιον τοῦ Ἀβδοὺλ Ἀζίζ, καὶ ἐπέκεινα τοῦ κιοσκίου ἐκτυλίσσεται καὶ ἀποκρύπτεται ἐν μέσῳ τῆς ἀπεριγράπτου μεγαλοπρεπείας βλαστήσεως τροπικῆς ἡ Εὐνοουμένη κοιλὰς τῶν παδισάχ, πλήρης μυστηρίων καὶ ὀνείρων.

Ἀλλ' ὅλον τοῦτο τὸ κάλλος δὲν φαίνεται πλέον τίποτε μετὰ ἓν μίλιον, ὅταν τὸ ἀτμόπλοιον ἔφθασεν ἐνώπιον τοῦ κόλπου τοῦ Μπουγιοὺκ-δερέ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἡ ὑπερτάτη μεγαλοπρέπεια καὶ χάρις τοῦ Βοσπόρου. Ἐδῶ ὅστις εἶχε πάθει κόρον ἀπὸ τῶν καλλονῶν του καὶ προφέρει ὄχι μὲ τὰ σεβασμοῦ τὸ ὄνομά του, ἀποκαλύπτεται τὴν κεφαλήν, καὶ ζητεῖ παρ' αὐτοῦ συγγνώμην. Εὑρίσκεταί τις ἐν τῷ μέσῳ εὐρείας λίμνης περιεστεμμένης μὲ θαυμάσια, ἥτις σοὶ ἐμβάλλει τὴν ἰδέαν νὰ στρέφεσαι, ὅπως οἱ δερβίσιδες, ἐπὶ τῆς πρῴρας τοῦ πλοίου, διὰ νὰ βλέπῃς ὅλα ἐκεῖνα τὰ παράλια καὶ ὅλους ἐκείνους τοὺς λόφους συγχρόνως. Ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας, ὅπου ἔρχεται νὰ ἐκπνεύσῃ τὸ ῥεῦμα εἰς μυρίας ἀσθενεῖς διακυμάνσεις εἰς τὰ πρανῆ λόφου μεγάλου, ἐγκατεσπαρμένου μὲ ἀναριθμήτους ἐπαύλεις, ἐκτείνεται ἡ πόλις τοῦ Μπουγιοὺκ-δερέ, εὐ-

ρεῖα, χρωματισμένη ὡς ἀπέραντον ἀνθοκομεῖον, ὅλη παλάτια, κιόσκια καὶ ἐπαύλεις συνεσκιασμέναι ὑπὸ βλαστήσεως θαλερωτάτης, ἥτις νομίζεις ὅτι ἐξέρχεται ἐκ τῶν στεγῶν καὶ τῶν τοίχων, καὶ πληροῖ τοὺς δρόμους καὶ τὰς πλατείας. Ἡ πόλις ἐκτείνεται πρὸς τὰ δεξιὰ μέχρι μικροῦ τινος ὅρμου, ὅστις εἶνε ὡς τις κόλπος ἐν κόλπῳ, οὗτινος πέριξ στρέφεται τὸ χωρίον Κεφελὲ-κιόϊ· πέριξ δὲ τούτου ἀνοίγεται εὐρεῖα κοιλὰς, καταπράσινος ἐκ τῶν λειμώνων, καὶ κατάλευκος ἐκ τῶν οἰκιῶν, ἥτις ἄγει εἰς τὸ μέγα ὑδραγωγεῖον τοῦ Μαχμοὺδ, καὶ εἰς τὸ δάσος τοῦ Βελγράδου.

Τὰ γαληνιαῖα ὕδατα τοῦ Βοσπόρου διασχίζονται ἀπὸ πολλὰς λέμβους, φερούσας κυρίας καὶ παιδία, αἵτινες ἔρχονται ἐκ τῶν ἐπαύλεων· ἐκ τῶν καφενείων τοῦ Μπουγιοὺκ-δερὲ φθάνουσι μέχρι ἡμῶν διακεκομμένοι ἦχοι μουσικῆς καὶ ᾀσμάτων· οἱ ἀετοὶ περιστρέφονται ἱπτάμενοι ὑπεράνω τοῦ ὄρους τοῦ Γίγαντος, αἱ ἀλκυόνες σχίζουσι τὰ ὕδατα, οἱ δελφῖνες πλέουσι πέριξ τοῦ ἀτμοπλοίου, ὁ δροσερὸς ἀὴρ τῆς Προποντίδος προσπνέει τὸ πρόσωπόν μας. Ποῦ εἰμεθα; Ποῦ ὑπάγομεν; Ἡ στιγμὴ αὕτη εἶνε στιγμὴ φρεναπάτης καὶ μέθης, καθ' ἣν αἱ ἀναμνήσεις παντὸς ὅ, τι ἐβλέπομεν πρὸ δύο ὡρῶν εἰς τὰ δύο παράλια τοῦ Βοσπόρου, συγχέονται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ εἰς εἰκόνα μιᾶς μόνης θαυμασίας πόλεως, δεκάκις μεγαλειτέρας παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, κατοικουμένης ὑπὸ λαῶν ἐκ συμπάσης τῆς οἰκουμένης, ἐχούσης προνομιακῶς παρὰ Θεοῦ ὅλα τὰ χαρίσματα, καὶ ἐγκαταλελειμμένης εἰς ἑορτὴν διαρκῆ, ἥτις πληροῖ ἡμᾶς θλίψεως καὶ φθόνου.

Ἀλλ' ἡ ὀπτασία αὕτη εἶνε ἡ τελευταία. Τὸ ἀτμόπλοιον ἐξέρχεται ταχέως ἐκτὸς τοῦ κόλπου τοῦ Μπουγιοὺκ-δερέ. Ἀριστερὰ βλέπομεν τὸ χωρίον Σαριγέρ, περικυκλωμένον ἀπὸ νεκροταφεῖα, πρὸ τῶν ὁποίων ἀνοίγεται μικρὸς κόλπος, σχηματιζόμενος ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου ἀκρωτηρίου Σίμας, ὅπου ὑψοῦτο ὁ ναὸς τῆς πανδήμου Ἀφροδίτης, ἣν ἰδιαιτέρως ἐλάτρευον οἱ θαλασσοπόροι Ἕλληνες· ἔπειτα τὸ χωρίον Γενὶ-μαχαλέ, ἀκολούθως τὸ φρούριον Τελὶ-τάμπια, ὅπερ κεῖται κατέναντι ἄλλου μικροῦ φρουρίου κειμένου ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους τοῦ Γίγαντος· ἔπειτα τὸ φρούριον Ρουμελὶ-καβάκ, οὗτινος τὸ σχῆμα διαγράφεται εἰς τὸν οὐρανὸν ροδόχρουν ἐκ τῆς τελευταίας ἀνταυγείας τοῦ λυκόφωτος.

Ἐπὶ τῆς ἄλλης παραλίας, ἀπέναντι τοῦ Ρουμελὶ-καβάκ, ὑψοῦται ἓν ἄλλο φρούριον, ὅπερ στέφει τὸ ἀκρωτήριον, ὅπου ἔκειτο ὁ ναὸς τῶν δώδεκα θεῶν, κτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀργείου Φρύξου ἐγγὺς τοῦ Διὸς « διανομέως τῶν οὐρίων ἀνέμων», ὃν ἔκτισαν οἱ Χαλκηδόνιοι, καὶ ὃν κατόπιν ὁ Ἰουστινιανὸς μετέβαλεν εἰς ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

Ἐντεῦθα ἡ Βόσπορος στενοῦται διὰ τελευταίαν φοράν, μεταξὺ τοῦ τελευταίου ἀντερείσματος τῶν ὀρέων τῆς Βιθυνίας καὶ τοῦ ἐσχάτου ἄκρου τῆς ἀλύσεως τοῦ Αἵμου, ὅθεν καὶ τὸ μέρος τοῦτο θεωρεῖται ὡς ἡ πρώτη πύλη τοῦ πορθμοῦ, ἣν ἔχει τις νὰ ὑπερασπίσῃ κατὰ τῶν ἐπιδρομέων τῆς Ἄρκτου, καὶ διὰ τοῦτο ὑπῆρξε θέατρον ἀγώνων πεισματωδῶν μεταξὺ βυζαντινῶν καὶ βαρβάρων, Βενετῶν καὶ Γενουαίων. Δύο φρούρια γενουαϊκὰ ἔκειντο ἐνταῦθα ἀπέναντι ἀλλήλων, συνδεόμενα τὸ πάλαι δι' ἁλύσεως σιδηρᾶς, ἥτις ἀπέκλειε τὸν πορθμόν, ἀκόμη δὲ φαίνονται συγκεχυμένως ἐκεῖ πλησίον τὰ ἐρείπια τῶν πύργων καὶ τῶν τειχῶν των. Ἔτι βλέπομεν ἀκόμη σπινθηρίζοντα ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς παραλίας τὰ φῶτα τοῦ χωρίου Μπουγιοὺκ-λιμάν, καὶ ἐκ τοῦ ἀπέναντι μέρους τὸν φανὸν φρουρίου, ὅπερ κεῖται ὑπεράνω τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἐλέφαντος· ἀκολούθως δὲ πρὸς ταριστερὰ τὸν μέγαν βραχώδη ὄγκον τῆς ἀρχαίας Γυποπόλεως, ὅπου ἔκειτο τὸ παλάτιον τοῦ Φινέως, ὅπερ ἐλυμαίνοντο αἱ Ἅρπυιαι, καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ φρούριον τοῦ ἀκρωτηρίου Ποϊράζ, ὅπερ φαίνεται ὡς σκοτεινή τις κηλὶς εἰς τὸν ὑπόφαιον οὐρανόν. Ἐνταῦθα τὰ παράλια ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων τὰ μέγιστα· ὁ πορθμὸς φαίνεται ἤδη ὡς μέγας κόλπος, ἡ νὺξ ἐπέρχεται, ἡ νυκτερινὴ αὔρα στενάζει μεταξὺ τῶν σχοινίων τοῦ ἀτμοπλοίου, καὶ τὸ θλιβερὸν *Κιμμέριον πέλαγος* ἐκτείνει ἐνώπιον ἡμῶν τὸν πελιδνὸν καὶ ἀνήσυχόν του ὁρίζοντα. Ἀλλ' ἡ διάνοια δὲν δύναται ἀκόμη ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τῶν παραλίων ἐκείνων τῶν πλήρων ποιήσεως καὶ ἀναμνήσεων, ὧν αἱ φυσικαὶ καλλοναὶ μένουσι διὰ παντὸς ἀπαράμιλλοι· καὶ ἀριστερόθεν μὲν ἵπτατκι πρὸς τοὺς πρόποδας τοῦ μικροῦ Αἵμου, ἀναζητοῦσα τὸν πύργον τοῦ ἐξορίστου Ὀβιδίου, καὶ τὸ θαυμάσιον τεῖχος τοῦ Ἀναστασίου, δεξιόθεν δὲ ἀποπλανᾶται εἰς ἀπέραντον ἠφαιστειογενῆ χώραν, διὰ μέσου δασῶν, ἅτινα λυμαίνονται οἱ θῶες καὶ ἀγριόχοιροι, καὶ διὰ τῶν καλυβῶν λαοῦ ἀγρίου καὶ σχεδὸν ἀγνώστου, οὗτινος τὰς παραδόξους μορφὰς νομίζει ὅτι βλέπει συνηθροισμένας ἐπὶ τῆς ὑπερυψήλου ἀκτῆς, καὶ ἐπαρωμένας θαλασσοπορίαν δυστυχῆ πρὸς τὰ ἄγρια παράλια τοῦ Πόντου, fera litora Ponti. Δύο σημεῖα φωτεινὰ διαλύουσι διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ σκότος, ὡς φλογεροὶ ὀφθαλμοὶ δύο Κυκλώπων, φρουροὶ τοῦ μαγικοῦ πορθμοῦ, τὸ Ἀναδουλὶ φανάρ, ἤτοι ὁ φανὸς τῆς Ἀσίας, δεξιόθεν, καὶ τὸ Ρουμελὶ-φανάρ, ἀριστερόθεν, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου αἱ μυθώδεις Συμπληγάδες μᾶς δεικνύουσιν ἀμυδρῶς, ἐν τῇ σκιᾷ τῆς παραλίας, τὰς καταπεπονημένας κατατομὰς τῶν βράχων των. Μεθ' ὃ τὰ δύο παράλια τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας δὲν εἶνε πλέον εἰμὴ δύο μαῦραι ταινίαι, καὶ μετὰ ταῦτα quocumque adspicias, nihil est nisi pontus et aer (ὅπου καὶ ἂν ἀποβλέψῃς, δὲν ὑπάρχει ἄλλο τι εἰμὴ θάλασσα καὶ ἀήρ), ὅπως ἔψαλεν ὁ πτωχὸς Ὀβίδιος. Ἀλλὰ τὴν βλέπω ἀκόμη τὴν Κωνσταντινούπολίν μου ὄπισθεν τῶν δύο ἐκείνων ἐξαφανισθέντων μαύρων παραλίων· τὴν βλέπω μεγαλυτέραν καὶ φαεινοτέραν παρ' ὅσον τὴν εἶδά ποτε ἐκ τῆς γέφυρας τῆς Σουλτάνα-Βαλιδὲς καὶ τῶν λόφων τῆς Χρυσοπόλεως, καὶ τῇ ὁμιλῶ καὶ τὴν χαιρετῶ καὶ τὴν λατρεύω ὡς τὴν τελευταίαν καὶ προσφιλεστέραν ἀπτασίαν τῆς δυούσης νεότητός μου. Ἀλλ' ἓν ἀπροσδόκητον ράντισμα ὕδατος ἁλμυροῦ μοῦ περιχέει τὸ πρόσωπον, καὶ ρίπτει χαμαὶ τὸν πῖλόν μου· — ἐξυπνῶ — βλέπω περὶ ἐμαυτὸν — ἡ πρῷρα εἶνε ἔρημος, ὁ οὐρανὸς ὁμιχλώδης, ψυχρὸς φθινοπωρινὸς ἄνεμος μοῦ παγώνει τὰ κόκκαλα· ὁ καλός μου Γιοὺγκ ναυτιάσας μ' ἀφῆκε. Δὲν ἀκούω πλέον ἄλλο τι παρὰ τὴν σύγκρουσιν τῶν λυχνιῶν καὶ τὸν τριγμὸν τοῦ ἀτμοπλοίου, ὅπερ φεύγει διασαλευόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός... Τὸ ὡραῖόν μου ἀνατολικὸν ὄνειρον τελείωσεν!

Ε. ΔΕ-ΑΜΙΤΣΙΣ

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

[Κατὰ τὴν αἴτησιν πολλῶν ἐπιθυμούντων νὰ μετάσχωσι τοῦ διαγωνισμοῦ, ὃν προεκήρυξε τὸ «Παράρτημα τῶν Ἀθηνῶν» πρὸς συγγραφὴν τῶν κρατουσῶν παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ παραδόσεων, παρατείνομεν τὴν προθεσμίαν ἐπὶ ἕνα ἀκόμη μῆνα. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως δημοσιεύομεν ἐκ τῶν πολυαρίθμων ἀποσταλεισῶν παραδόσεων ἐκείνας, αἵτινες ἔρχονται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, ὅπως ἀμφισβητήσωσι τὸ γέρας. Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ κατανοήσωσι πάντες τὴν σημασίαν τῆς περισυλλογῆς τῶν ὡραίων, τῶν ποιητικῶν ἀλλὰ καὶ μεστῶν ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς σημασίας παραδόσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦτο νομίζομεν ὅτι πάντες θὰ θελήσωσι νὰ μετάσχουν ἑνὸς διαγωνισμοῦ ἐπιδιώκοντος τόσον σημαντικὸν σκοπόν. Οἱ θέλοντες νὰ μετάσχωσι τοῦ διαγωνισμοῦ πρέπει νὰ ἀποστείλωσι τὰ χειρόγραφα αὐτῶν μέχρι τῆς 15 Σεπτεμβρίου εἰς τὰ γραφεῖά μας.]

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Α'.—ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΜΑΡΜΑΡΑ ΕΝ ΤΩ ΝΑΩ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΟΦΙΑΣ

Παρὰ τὴν Χασάμπαλην καὶ πλησίον τῆς σκιερᾶς Ὄσσης ὑπάρχει λατομεῖον ὡραιοτάτων μαρμάρων, φύσει ποικιλοχρώμους φερόντων κηλῖδας, εἰς Ἀγγλίαν δ' ἤδη ὑπὸ τῆς ἐκμεταλλευομένης αὐτὸ Ἀγγλικῆς ἑταιρείας ἀποστελλομένων. Δημῶδες ᾆσμα ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τοῦ Θεσσαλικοῦ ᾄδεται λαοῦ, καθ' ὃ διὰ τὴν οἰκοδόμησιν τοῦ καλλίστου τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ναοῦ καὶ τοιαῦτα ἐχρησιμοποιήθησαν μάρμαρα.

Ἀλλὰ τὴν παράδοσιν ταύτην παράδοξόν πως καὶ ποιητικὴν ἅμα καθίστησι τὸ γεγονὸς, ὅτι ἡ εἰς τὴν παρὰ τὸν Βόσπορον μητρόπολιν μετακόμισις τῶν βαρέων μαρμαρίνων ὄγκων οὐχὶ διὰ θαλάσσης ἐγένετο ἀλλὰ δι' ἁμάξης, ἣν ἔσυρον ζευχθέντες ἀνήρ τις — Κωνσταντῆς ὀνομαζόμενος — καὶ εἷς βούβαλος.

«...Ζέψανε τὸν Κωνσταντῆ μαζὶ μὲ τὸ βουβάλι
νὰ κουβαλήσουν μάρμαρα ἀπὸ τὸ Μαυροβοῦνι
νὰ κτίσουν τὴν Ἁγιὰ Σοφιά, τὸ μέγα μοναστῆρι».

Ὅτε δὲ μετὰ χρόνον ἡ τὰ μάρμαρα φέρουσα ἅμαξα πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ἤχθη, βασιλόπαις τις ἐπὶ πύργου ἱσταμένη ἐφώνησε τῷ Κωνσταντῇ, ἵνα βραδύτερον τὴν ἅμαξαν σύρῃ, ὅπως μὴ ἀποκαμὼν ἀποθάνῃ ὁ βούβαλος. Μετὰ δικαίου παραπόνου δ' ὁ ἥρως ἀπαντᾷ τῇ βασιλόπαιδι, διὰ τί νὰ μὴ λυπῆται καὶ αὐτὸν νεώτατον ὄντα;

«Σιγὰ, σιγὰ, βρὲ Κωνσταντῆ, 'πόστασε τὸ βουβάλι».
Καὶ Κωνσταντῆς τὴν ἔλεγε καὶ Κωνσταντῆς τὴν λέγει:
«δὲν ἀλυπᾶσαι τὸν νέον, δὲν ἀλυπᾶσαι τὰ νειᾶτα;»

Β'.—Η ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ὅτε εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου μου ἐφοίτων, πολλάκις κατὰ τὰς μακρὰς τοῦ χειμῶνος νύκτας, καθ' ἃς ὁ παταγώδης ἦχος τοῦ μετὰ σφοδρότητος πνέοντος βορρᾶ καὶ ἡ πένθιμος φωνὴ τοῦ ἐπὶ τῆς στέγης ἀγροτικῆς τινος οἰκίας καὶ ἐν τῷ σκότει θρηνοῦντος πτηνοῦ ἠκούοντο μόνον, ἡ γραῖα μάμμη μου παρὰ τὴν ἑστίαν διηγεῖτο εἰς τοὺς μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἀκροωμένους μικροὺς αὐτῆς ἐγγόνους τὸν θρύλλον τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων — ὃς ἀπὸ τῆς ἐπιούσης τῆς ἀποφράδος ἡμέρας εὐλαβῶς καὶ κατανυκτικῶς μεταδίδεται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν — ὡς ἐπῳδὸν ἀεὶ ἐπαναλαμβάνουσα τὸ περίφημον «πάλιν μὲ χρόνους, μὲ καιροὺς, πάλιν δικά μας θἄναι»

Ἐξήρχοντο δ' ἐκ τοῦ στόματος τῆς ἐπὶ Τουρκοκρατίας γεννηθείσης καὶ ἀνατραφείσης μάμμης μετὰ τοσαύτης πεποιθήσεως οἱ ἅγιοι οὗτοι λόγοι, ὥστε τὴν περὶ ἀνακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐγχαραχθεῖσαν καὶ ἐν ἐμοὶ βεβαιότητα νὰ μὴ δύνωνται νὰ ἐξαλείψωσιν ἀλλὰ μήτε καὶ νὰ μβλύνωσιν αἱ συχναὶ ἱεραμιάδες τῶν ἀπαισιοδοξούντων περὶ τοῦ μεγάλου τοῦ ἀκαταβλήτου καὶ ἀκαταλύτου Ἑλληνισμοῦ μέλλοντος καὶ τὸ αὐχμηρὸν περιβάλλον, τὸ ἀπεργαζόμενον τὴν ἀπόπνιξιν τῶν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν καὶ τὸν στραγγαλισμὸν τῆς μεγάλης ἰδέας, δι' ἧς πᾶσα ἀγνὴ Ἑλληνικὴ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ λίκνου ἔτι βαυκαλίζεται.

Ἤδη δ' ὁπότε ἀτυχῶς τὰ πράγματα εἰς τοιοῦτο περιέστησαν σημεῖον, ὥστε νὰ ἐξαγγέλληται: τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος ἡ ὀλέθριος μαρασμὸς ἐκ τῆς ἐλευθέ-

ρας τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρωτευούσης, ἐξ ἧς τοὐναντίον ἔδει νὰ ἐκπέμπηται ἀνὰ τὰ πέρατα τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν τῶν ἐλπίδων περὶ ἐκπληρώσεως τῶν πανελληνίων πόθων ὁ πυρσὸς, ἐξακολουθεῖτε ὑμεῖς τοὐλάχιστον, καλαὶ γραῖαι τῶν χωρίων, ὅπου ἄσπιλος ἔτι διατηρεῖται ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ, νὰ διαφυλάττητε δίκην Ρωμαίων Ἑστιάδων τὴν ἱερὰν ἐθνικὴν φλόγα καὶ ζώσας νὰ μεταλαμπαδεύητε εἰς τῶν ἐγγόνων τὰς ἁπαλὰς ψυχὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὰς παραδόσεις τὰς ὁσιωτάτας.

* * *

Κατὰ τὴν Θεσσαλικὴν παράδοσιν, ὅτε τοῦ Μουσουλμάνου ἡ πτέρνα τὰ χριστιανικὰ ἐπάτησε τείχη, ὑπὸ χιλιάδων δ' ἀπίστων κατεκλύσθη ἡ παρὰ τὰς θελκτικὰς τοῦ Βοσπόρου ἀκτὰς ἀλύτρωτος ἔκτοτε τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρωτεύουσα, ἄγγελος Κυρίου οὐρανόθεν καταβὰς ἀφήρπασεν ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν λυσσωδῶς ἐπελαυνουσῶν Ὀσμανικῶν ὀρδῶν τὸν τελευταῖον πρόμαχον τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, Κωνσταντῖνον τὸν Παλαιολόγον· διότι δὲν ἤθελεν ὁ Θεὸς νἀφήσῃ τὸ δεινῶς χειμαζόμενον Ἑλληνικὸν γένος ἄνευ βασιλέως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς πρὸς ἀπελευθέρωσιν ἐλπίδος.

Ἡ πόλις ἁλίσκεται. Ἡ ἐν τῷ πανσέμνῳ καὶ παγκάλῳ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ναῷ τελουμένη θεία λειτουργία βιαίως διακόπτεται. Ἡ μεγάλη τοῦ ναοῦ πύλη κλεισθεῖσα ἀπομαρμαροῦται, εἰς σώματα δ' ὡσαύτως μαρμαρώδη μεταβάλλονται καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψάλται, βιβλία ἀνεῳγμένα κρατοῦντες πρὸ αὐτῶν. Ἡ ἡμισέληνος ἤδη κυματίζει ὑπεράνω τῶν ἐπάλξεων τῶν τειχῶν τοῦ Βυζαντίου, πανταχόθεν δὲ τὰ χριστιανικὰ καταβιβάζονται λάβαρα.

Ἀλλ' ὅμως θὰ ἔλθῃ ποτὲ ἡμέρα, καθ' ἣν πρὸ τῶν τειχῶν τῆς περικλεοῦς βασιλίδος τῶν πόλεων γενήσεται μάχη πεισματώδης καὶ φονικωτάτη, ἧς θὰ μετάσχωσι πάντα τῆς Εὐρώπης τὰ ἔθνη. Ποταμηδὸν πανταχόθεν τὸ αἷμα θὰ ῥέῃ, δάμαλις δὲ τρεῖς μόνον ἐνιαυτοὺς ἀριθμοῦσα ἐπὶ τῆς αἱματώδους λίμνης θὰ πλεύσῃ. Ἄγγελος δὲ τότε ῥομφαίαν διὰ τῆς δεξιᾶς κρατῶν χειρὸς, σκῆπτρον δὲ βασίλειον ἔχων ἐν τῇ ἀριστερᾷ, πρὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας θὰ κατέλθῃ καὶ τῷ ἀναφανησομένῳ Κωνσταντίνῳ τῷ Παλαιολόγῳ θὰ παραδώσῃ αὐτὸ ἐνώπιον τῶν διαμαχομένων Εὐρωπαϊκῶν στρατῶν, οἵτινες καὶ θὰ ἀνοκωχεύσωσιν.

Ἡ ἀπομαρμαρωθεῖσα πύλη τοῦ ναοῦ τὴν προτέραν αὐτῆς ἀναλαμβάνουσα οὐσίαν, ἀνοιχθήσεται πλέον, τροπαιοῦχος δὲ δι' αὐτῆς εἰς τὸν πάνσεπτον ἐκεῖνον οἶκον τοῦ Θεοῦ ὁ βασιλεὺς θὰ εἰσέλθῃ, ἵνα συνεχίσῃ τὴν κατὰ τὴν ἅλωσιν διακοπεῖσαν θείαν λειτουργίαν μετὰ τῶν ἐγερθησομένων ἐπ' ἴσης κληρικῶν καὶ ψαλτῶν. Καταδιωκόμενοι οἱ Τοῦρκοι θὰ φεύγωσι, θὰ φεύγωσιν, ἵνα σταθμεύσωσι κάτω εἰς τὴν «Κόκκινην μηλιά». Ἐκ δὲ τῶν ὑψηλῶν κωδωνοστασίων τοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ναοῦ — τοῦ ἰνδάλματος τούτου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ — χαρμοσύνως οἱ κώδωνες ἠχοῦντες θὰ ἀναγγείλωσι τὸ μέγα γεγονὸς τῆς θείᾳ βουλήσει ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους εἰς ἅπαντα τὸν γήϊνον κόσμον.

Ἀλλ' ὦ κώδωνες, πότε θὰ ἠχήσητε τῆς ἀπολυτρώσεως τὸν ἦχον;

Γ'.—Η ΓΕΦΥΡΑ ΤΗΣ ΑΡΤΗΣ

Ἔτι καὶ νῦν κρατεῖ παρὰ τῷ Θεσσαλικῷ λαῷ τὸ ἔθιμον τῆς στοιχειώσεως — τελουμένης ἤδη διὰ σφαγῆς πετεινῶν — κατὰ τὴν θεμελίωσιν οἰκοδομῶν ἢ γεφυρῶν. Εἰσὶ δὲ τὰ στοιχεῖα γενικῶς ψυχαὶ φονευθέντων ἀνθρώπων ἢ ζῴων, προσηλωμέναι διὰ τοῦ χυθέντος αἵματος εἰς ὡρισμένον τόπον ἢ κτίριον· διὰ τῶν ὑπερφυσικῶν δὲ δυνάμεων, ἃς ἔχουσιν αἱ ἐπὶ τῆς γῆς ἀπολελυμέναι τοῦ σώματος ψυχαὶ, τὰ στοιχεῖα ἐμφανίζονται ὑπὸ μορφὴν ἀνθρώπου, ζῴου ἢ θηρίου, δυνάμενα καὶ κατὰ βούλησιν νὰ μεταβάλλωσι μορφὴν, κύριον δὲ ταῦτα προορισμὸν ἔχουσι νὰ φυλάττωσιν ἐκεῖνο, εἰς ὃ προσηλώθησαν.

Περὶ πασῶν τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ γεφυρῶν διασῴζονται παραδόσεις περὶ στοιχειώσεως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τραγικαί. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως ἀρκοῦμαι εἰς τὸν περὶ τῆς γεφύρας τῆς Ἄρτης τραγικώτατον καὶ ποιητικώτατον θρύλλον, ὅστις περιπαθέστατα ἐν Θεσσαλίᾳ ᾄδεται κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις.

Εἰς μάτην ἑκατὸν δύο ἐργάται, ὧν παῖδες μὲν τεσσαράκοντα, ἄνδρες δ' ἑξήκοντα δύο, ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἐμόχθουν, ἵνα τὴν ἐπὶ τοῦ Ἀράχθου στερεώσωσι γέφυραν. Καθ' ἑκάστην ἀπ' ὄρθρου βαθέος μέχρι περὶ λύχνων ἁφὰς μετὰ πολλῆς ζέσεως ἐπελαμβάνοντο τοῦ ἔργου, τὴν δ' ἑπομένην ἐγειρόμενοι περίλυποι ἑώρων καταπεπτωκὸς, ὅ,τι εἶχον κατασκευάσῃ. Τίς δ' οἶδε ποσάκις ἀγρυπνοῦντες, ἵνα τὸ αἴτιον ἀνακαλύψωσι τῆς πτώσεως, δὲν θὰ εἶδον ἄφωνοι καὶ σφόδρα ἐκπεπληγμένοι τὴν γέφυραν κατακρημνιζομένην μετὰ πολλοῦ πατάγου ἐντὸς τοῦ ὁρμητικοῦ τῆς Ἠπείρου ποταμοῦ.

Οἱ ἐν Κωνσταντιτουπόλει νομίσαντες ὅτι τὸ παράδοξον συμβεβηκὸς προέρχεται ἐκ δόλου τῶν ἐργαζομένων, αὐτοκρατορικὸν ἐκεῖθεν πέμπουσι διάταγμα, ὅπως θανατωθῶσιν οἱ ἑξήκοντα δύο ἄνδρες. Τὸ ἔργον διακόπτεται. Οἱ προγραφέντες μὴ τολμῶντες ἐν τῇ δεσποτικωτέρᾳ τῶν ἐπικρατειῶν μήτε διαμαρτυρίας φωνὴν νὰ ἐκβάλωσι, περίλυποι καὶ σιωπηλοὶ ἐκεῖ που ἀναμένουσι τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀδίκου ἀποφάσεως, τὸ ὕστατον νοερῶς ἀποχαιρετῶντες, ὅ,τι ἐν τῷ κόσμῳ φίλτερον εἶχον. Οἱ τεσσαράκοντα παῖδες, τέκνα ἢ συγγενεῖς πάντως τῶν προγεγραμμένων ἐργατῶν, συν-

[illegible]ρισμένοι παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἀράχθου μετὰ θρήνων ζωηρῶν τὸ καταδικαστικὸν ὑποδέχονται διάταγμα.

Αἴφνης μικρόν τι πτηνὸν ἐπὶ τοῦ μεσαίου τῆς γεφύρας τόξου ἐπικάθηται. Δὲν ᾄδει, ὅπως τὰ λοιπὰ πτηνά. Ἀντὶ δὲ μελῳδικοῦ κελαδήματος φωνὴν ἐκβάλλει [illegible]ρωπίνην καὶ λέγει, ὅτι ἄνευ στοιχειώσεως ἀνθρώπου καὶ δὴ τῆς γυναικὸς τοῦ πρώτου τῶν ἐργατῶν Γεωργίου ἀνέφικτος ἀποβήσεται τῆς γεφύρας ἡ στερέωσις.

«Ἂν δὲν στοιχειώσετ' ἄνθρωπο, γιοφύρι δὲν στεργιόνει
οὐδὲ ἐχθρὸν, οὐδ' Ὀβρηὸν, οὐδὲ κανέναν ἄλλον,
μόνον τοῦ πρωτομάστορα τοῦ Γεώργη τὴν γυναῖκα».

Καὶ ὁ πρῶτος τῶν ἐργατῶν, οὗ ἡ κεφαλὴ πρώτη, [illegible] εἰκὸς, εἶχε προγραφῇ καὶ ὃς, τῆς συζύγου αὐτοῦ [illegible]αζομένης, ἔμελλε νὰ ἐπιζήσῃ, δὲν χαίρει ἀκούσας [illegible] χρησμοῦ. Τοὐναντίον ἡ καρδία αὐτοῦ βιαιότερον [illegible] ταχύτερον ἤρξατο πάλλουσα, ἀλλεπάλληλα δὲ [illegible]ηλοσυγκρουόμενα συναισθήματα ἐγεννῶντο ἐν αὐτῷ [illegible] κεφαλὴν πρὸς τὰ ἐμπρὸς κεκλιμένην ἔχοντι καὶ [illegible]ύπῳ ἱσταμένῳ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐργατῶν, ὧν [illegible]το. Ἂν τυχὸν προέκειτο νὰ γένηται ἐπιλογὴ [illegible] ἑαυτοῦ καὶ τῆς προσφιλοῦς καὶ πιστῆς αὐτῷ [illegible]νου, ἀναμφιβόλως καὶ ἄνευ τινὸς παραπόνου [illegible]ρει προκριτώτερον νὰ σφαγιασθῇ ἐκεῖ αὐτός, [illegible]ιζήσῃ ἡ ἀθώα γυνή. Ἀλλὰ νῦν, ὁπότε τὸ μὲν [illegible]κρατορικὸν διάταγμα ἀνηλεῶς πάντων τῶν ἐργα[illegible] τὸν θάνατον ἐπέτασσε, τῆς γεφύρας μὴ στερεου[illegible], ὁ δὲ χρησμὸς ἐξήγγελλε ῥητῶς, ὅτι ἀδύνατος [illegible]ται τῆς γεφύρας ἡ στερέωσις, ἂν μὴ στοι[illegible] τοῦ πρώτου τῶν ἐργατῶν ἡ σύζυγος Ἑλένη, [illegible] ὁ δύστηνος νὰ πράξῃ; Νἀρνηθῇ νὰ θυσιάσῃ [illegible]ντροφον αὐτοῦ; Ἀλλ' ἆρά γε δὲν θὰ ἠδύναντο [illegible]τοὶ βίᾳ νἀπαγάγωσιν εἰς τῆς σφαγῆς τὸν τό[illegible] τὸ ὑπ' ἀδυσωπήτου εἱμαρμένης προγραφὲν ἀτυ[illegible]μα; Καὶ ἔπειτα ἦτο ἆρά γε δίκαιον νὰ θανατω[illegible] οἱ ἀθῶοι ὡσαύτως ἑξήκοντα δύο ἐργάται, ἐν οἷς [illegible] αὐτὸς, χάριν τῆς σωτηρίας μιᾶς καὶ μόνης γυναι[illegible]ῆτινι ἐπὶ τέλους αὐτὸ τοῦτο τὸ πεπρωμένον τοιαύ[illegible]ἔστω καὶ σκληρὰν, ἐπεφύλασσε τύχην;

[illegible] πρῶτος λοιπὸν τῶν ἐργατῶν ἐπί τοῦ στήθους [illegible]ρας αὐτοῦ διασταυροῖ καὶ τεθλιμμένος τὴν εἰς [illegible]ίαν ἄγουσαν πορεύεται ὁδόν, ἄγγελος αὐτὸς [illegible] ἀνάγκης ἐκτελεστὴς τοῦ φοβεροῦ χρησμοῦ. [illegible]κατὰ τραγικὴν τῆς τύχης εἰρωνείαν πρώτην ὁ [illegible]ῆς προσβλέπει τὴν πεφιλημένην σύζυγον αὐ[illegible] τῆς ἐπὶ τῆς κλίμακος θύρας καθημένην. [illegible]ουσα ἡ Ἑλένη καὶ οὐδέποτε τοιοῦτο δεινὸν [illegible]ουσα ἄγγελμα φιλοφρόνως ἐρωτᾷ τὸν Γεώργιον, [illegible]ρόν τι αὐτῇ ἀναγγείλῃ. Τὴν δ' ἀπάντησιν τοῦ συντετριμμένην τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἔχοντος συζύγου καὶ ἀκουσίου ἀγγέλου κακῶν ἀμιμήτως ἐν τρισὶ στίχοις τὸ δημοτικὸν περιγράφει ᾆσμα:

«Τί νά σου 'πῶ, Λενίτσα μου, τί νά σου 'μολογήσω·
γιὰ σήκ' ἀπάνω κι' ἄλλαξε καὶ βάλε τὰ χρυσᾶ σου,
πᾶμε νὰ σε στοιχειώσωμε 'ς τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι».

Ἐνῷ δὲ ἡ τρομερὰ αὕτη σκηνὴ διεδραματίζετο μεταξὺ τῶν συζύγων, τὸ ἐν τῷ λίκνῳ μονογενὲς αὐτῶν βρέφος θά ἐγέλα ἴσως γέλωτα ἀθῷον, μὴ νοοῦν, τὸ ἀτυχὲς, τῆς συμφορᾶς τὸ μέγεθος! Ἡ δ' Ἑλένη ἔμφυτον καὶ πατροπαράδοτον ἔχουσα τὴν πρὸς τὸν σύζυγον τῶν Ἑλληνίδων ἀφοσίωσιν καὶ ὑπακοὴν, σφόδρα λυπεῖται, ὡς εἰκὸς, ἐπὶ τῷ θλιβερῷ καὶ ἀπροσδοκήτῳ ἀγγέλματι τούτῳ, ἀλλὰ τὴν ἀνάγκην κατιδοῦσα ἄρνησιν οὐδεμίαν ἀντιτείνει. Μόνον δ' ἐλαχίστην αἰτεῖται προθεσμίαν, ἵνα τὸ ὕστατον θηλάσῃ τὸ μονογενὲς καὶ μικρὸν τέκνον, ὅπερ οὕτω προώρως ἐπέπρωτο διὰ παντὸς νἀπολέσῃ τὰς ἀνεκτιμήτους τῆς μητρὸς περιθάλψεις. Καὶ τοῦτο δὲ τὸ εὐαρεστότατον ἐκπληρώσασα καθῆκον καὶ κατ' ἐπανάληψιν τὸ ἐγκαταλειπόμενον καὶ ἀπορφανούμενον κατασπασθεῖσα βρέφος, ἔνευσε τῷ δακρυρροοῦντι συζύγῳ, ἵνα εἰς τοῦ μαρτυρίου τὸν τόπον πορευθῶσιν.

Ὅτε δὲ τὴν συζυγικὴν ἑστίαν διὰ παντὸς ἐγκατέλιπε πλέον, ἀντήχησαν πενθίμως ἀνὰ τὰ πέριξ οἱ γοεροὶ αὐτῆς ὀλοφυρμοὶ, θρηνούσης διὰ τὴν ἀπηνῆ τῆς εἱμαρμένης καταδίωξιν. Ἀνεμνήσθη ὅτι ἐκ τῶν τριῶν ἀδελφῶν ἡ μὲν εἶχε στοιχειωθῇ ἐν Τυρνάβῳ, ἐν Τατάρνῃ δ' ἡ ἑτέρα, καὶ ἤδη αὐτὴ, τρίτη καὶ ὡραιοτέρα, ἐπέπρωτο νὰ βαστάζῃ τὴν γέφυραν τῆς Ἄρτης. Ἐν δὲ τῇ ἀναμείξει τῶν θρήνων καὶ τῶν παραπόνων αὐτῆς ἠκούσθη καὶ ἡ φοβερὰ ῥῆσις:

«Πῶς τρέμει ἡ καρδοῦλά μου, νὰ τρέμῃ τὸ γιοφύρι.
πῶς πέφτουν τὰ μαλλάκια μου, νὰ πέφτουν οἱ διαβάταις».

Ε'.—ΤΟ ΚΑΣΤΡΟΝ ΤΗΣ ΩΡΗΑΣ

Ἐπὶ ἀπορρῶγος καὶ ἀπροσίτου βράχου τῆς μοναδικῆς ἐν Ἑλλάδι ὡς πρός τε τὴν ὡραιότητα καὶ ὡς πρὸς τὸ ἐπιβάλλον τῆς φύσεως καὶ πάνυ ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἐξυμνηθείσης τῶν Τεμπῶν τῶν ἱερῶν κοιλάδος — ἐν ᾗ ποτε τοῦ ἀργυροδίνου Πηνειοῦ ἡ πάγκαλος θυγάτηρ Δάφνη, τὸν ἐρῶντα φεύγουσα Ἀπόλλωνα, εἰς τὸ ὁμώνυμον παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ πατρὸς μετεμορφώθη ἔκτοτε φυτὸν — τοῦ Θεσσαλικοῦ λαοῦ ἡ ἐν ᾄσματι διασῳζομένη παράδοσις μνημονεύει ὅτι ἦν ἐκ μαρμάρου ἐκτισμένον τὸ «Κάστρον τῆς Ὠρῃᾶς,» φρούριον ὀχυρώτατον καὶ ὡραιότατον ἅμα.

«Ὅσα χωριὰ κι' ἂν γύρισα κι' ὅλα τὰ μοναστήρια
'σὰν τῆς Ὠρῃᾶς τὸ Κάστρο δὲν ξαναλόϊσα
μὲ μάρμαρο κτισμένο, μολύβι εἶναι χυτό».

Μάτην ἐπὶ δώδεκα ἐνιαυτοὺς τὸ φρούριον τοῦτο τὸ ἀπόρθητον Τούρκων στρατὸς πολιορκεῖ. Τὶς οἶδε, ποσάκις κατ' αὐτοῦ οἱ Μουσουλμάνοι τοῦ 'Αλλὰχ τὸ ὄνομα πρὸς ἀρωγὴν ἐν ἀλαλαγμῷ ἐπικαλούμενοι θὰ εἶχον ἐφορμήσῃ κατὰ τὸ δωδεκαετὲς τῆς πολιορκίας διάστημα, ἀλλ' ὡσαύτως τὶς οἶδε, πόσους οὗτοι τὰ νῶτα πρὸ τοῦ ἐκ τοῦ φρουρίου εὐθυβόλου στρέφοντες πυρὸς καὶ εἰς ἄτακτον τρεπόμενοι φυγὴν νεκροὺς καὶ τραυματίας ἐν τῷ πεδίῳ θὰ ἐγκατέλιπον τῶν ὀρνέων καὶ τῶν πανημερίων γυπῶν βορὰν προσφιλῆ;

'Αλλ' ὅ,τι διὰ τῆς λεοντῆς δὲν κατορθοῦται, ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀλωπεκῆς καὶ δὴ παρὰ τοῖς πανούργοις καὶ παρασπόνδοις 'Οθωμανοῖς. Φαίνεται ὅτι ἐντὸς τοῦ «Κάστρου τῆς 'Ωρηᾶς» θὰ ὑπῆρχε μονήτις, ἵνα ἐκκλησιάζωνται οἱ ἐν αὐτῷ, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ πρώτου καὶ ἐκ τοῦ τελευταίου τῶν στίχων τοῦ ᾄσματος:

«Ὅσα χωριὰ κι' ἂν γύρισα κι' ὅλα τὰ μοναστήρια»,
«ἐγὼ εἶμαι καλόγηρος 'ς τὸ μέγα μοναστῆρι».

Τουρκόπαις δέ τις, ἀλλαξοπιστήσας ἴσως—«κ' ἕνα μικρὸ Τουρκάκι, Ρωμνογύρισμα», κατὰ τὸ ᾄσμα—εἰς μοναχὸν μεταμφιέννυται καὶ πρὸς τὸ πολιορκούμενον πλησιάζει φρούριον. Τοῦ φρουράρχου ἡ θυγάτηρ—βασιλοπούλα, κατὰ τὴν παράδοσιν — ἐκ τοῦ παραθύρου τοῦ ἄνωθεν τῆς μεγάλης θύρας κειμένου πύργου καθορᾷ τὸν εἰς μοναχὸν μεταμφιεσθέντα Τουρκόπαιδα καὶ τὴν ἀπάτην μὴ νοήσασα, τὰ κλεῖθρα τῆς θύρας ἀνυπόπτως αὐτῷ παραδίδωσιν ἵνα ἀνοίξας εἰς τὸ φρούριον εἰσέλθῃ. 'Αθρόοι δ' εἶτα καὶ οἱ λοιποὶ Τοῦρκοι προσῆλθον καὶ διὰ τῶν κλείθρων ἀνοίξαντες τὰς πύλας ἠδυνήθησαν οὕτω νὰ πατήσωσι τὸ «Κάστρο τῆς 'Ωρηᾶς», ὅπερ ἡρωϊκῶς ἐπὶ δωδεκαετίαν ἡ κλειστος φρουρὰ ὑπερησπίσατο.

Ε'. — "ΤΑ ΤΡΙΑ ΑΔΕΛΦΙΑ,,

Παρὰ τὴν Πλασιὰν καὶ ἐπὶ τῆς εἰς 'Αγυιὰν ἀ
σης ὁδοῦ ὑψοῦνται κατὰ σειρὰν καὶ πλησιέστατα π
ἄλληλα τρία ὑψηλότατα δένδρα γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄν
«τὰ τρία ἀδέλφια». Ἔτι καὶ σήμερον οἱ ἐκεῖθεν
βαίνοντες ἀναμιμνήσκονται ἢ διηγοῦνται εἰς
ἀγνοοῦντας τὴν παράδοσιν, ὅτι ἐν τῷ τόπῳ ἐκ
ἀκριβῶς ἐκρεουργήθησάν ποτε ὑπὸ λῃστῶν τρεῖς ἀ
φοι διαβάται, εἰς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ στυγεροῦ κα
γήματος ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἀδίκως καὶ σκλ
φονευθέντων ἀδελφῶν τὰ δένδρα ταῦτα ἀνεφύησ

Ἐν 'Αθήναις τῇ 25ῃ 'Ιουνίου 1908.

Δ. Α. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ
Φοιτητὴς τῆς Νομικῆ

ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Η ΑΓΡΙΕΛΑΙΑ

Α'. — "ΗΡΩΜΕ..Η ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗΑ,,

Πρὸς δυσμὰς τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος, τὴν ὁποίαν ἡ φύσις, θὰ ἔλεγέ τις, ἔπλασε μοναδικὴν εἰς οὐράνια χρώματα, βλάστησιν, κλίμα, εὔγραμμα ὄρη καὶ ἀργυροδίνας ποταμούς, ἵνα... καταδείξῃ τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἀνθρωπίνης φαντασίας, ἐν μέσῳ εὐτραφοῦς συκοπεριβόλου—κειμένου παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἀπὸ Μεσσήνης εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βουλκάνου—φύεται ἀγριελαία τις, οὐδαμοῦ, καθ' ὅσον γινώσκω, ὑπάρχουσα τοιαύτη καθ' ὅλην τὴν 'Ελλάδα. Οὖσα ὑψηλή, εὐθυτενής, αἰωνόβιος, ὡς ἐνδείκνυται ἐκ τῶν δακτυλίων καὶ τῆς διαμέτρου τοῦ κορμοῦ οὖσης ὀκτὼ πήχεων, γυμνὴ κλάδων, ὁμοιάζει ἀναθηματικὴν στήλην τεραστίαν. Ἡ τεραστίου πάχους αὕτη ἀγριελαία καλεῖται παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις «ἡ ἐρωμένη τοῦ βασιληᾶ.» Ὁ εἰσέτι ἐν τῇ ζωῇ πανάρχαιος οὗτος τῆς Μεσσηνίας κάτοικος, ὁ πολλὰ ἰδὼν καὶ πολλὰ παθών, ἀναμφιβόλως, ἐὰν ἠδύνατο πρὸς στιγμὴν νὰ ὠμίλει, θὰ ἐπληροφόρει ἡμᾶς περὶ τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ ὑπ
ας καὶ ἡλικίας πιστότερον τῆς περὶ αὐτοῦ φερομέ
παραδόσεως, τελειότερον τῆς ἱστορίας ὡσαύτως
τῶν Μεσσηνιακῶν πολέμων, τοὺς ὁποίους
καὶ περὶ τῶν Φράγκων ἱπποτῶν, τῶν 'Ενετῶν κα
Τούρκων, πολλοὺς τῶν ὁποίων κεκμηκότας πολλ
ἐκ τῆς θήρας ἢ τῆς σφαγῆς 'Ελληνικῶν κεφαλῶν
ἐφιλοξένησεν ὑπὸ τὴν σκιάν του. 'Αλλ' ἀδυνάτ
τος νὰ.. ὁμιλήσῃ, ἀναγκαζόμεθα περὶ αὐτῆς νὰ
γηθῶμεν τὴν εἰς τοὺς Μεσσηνίους φερομένην π
σιν. Καὶ αὐτήν....

Ὑπῆρχέ ποτε ἐν τῇ γείτονι Σπάρτῃ νεα
σιλεὺς, οὔτινος τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν
ἁρπάσει ἐξ ὁλοκλήρου νεαρὰ ποιμενὶς ἀνή
εἰς τὴν τάξιν τῶν Εἱλώτων. Οἱ Σπαρτιᾶται καὶ
νόμοι ἐτιμώρουν διὰ θανάτου τὴν μετὰ τῶν δούλ
πιγαμίαν... Ἐγνώριζε τοῦτο κάλλιον παντὸς ἄλλ
δυστυχὴς βασιλεὺς καὶ ἐλυπεῖτο πολὺ μὴ δυνη
νὰ συνδεθῇ πρὸς τὸ ὄν ἐκεῖνο, ὅπερ ἐλάτρευεν.

ποιμενὶς ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ ὁ βασιλεὺς συναισθη
των ἀγομένη, εὗρισκε πάντα τρόπον νὰ συναντᾶ
μετ' αὐτοῦ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Εὐρώτα, ἔνθα καθ'
στην ὁ βασιλεὺς διὰ νὰ λουσθῇ ὅθεν ἐπορεύετο
νος. Ἐν τῇ μονώσει ἐκείνῃ ἔθλιβεν αὐτὴν περιπα
ἐπὶ τοῦ στήθους του, ἡσπάζετο αὐτὴν εἰς
γειλη καὶ ἐχωρίζοντο ἐπὶ τέλους διὰ νὰ ἐπανιδω
τὴν ἐπαύριον. Περὶ γάμου οὐδεὶς ἐγίνετο λόγος.
ποιμενὶς δὲν ἐτόλμα νὰ σκεφθῇ περὶ τούτου καὶ ὁ
λεὺς μ' ὅλον τὸν ἔρωτά του συνωφρυοῦτο ἀναλο
μενος τὸ μέλλον. Ἤλπιζον ἐν τούτοις, ὅτι ἡ τύχη,
μεγάλη αὕτη ἀντιλήπτρια τῶν ἐραστῶν, θὰ ἀνελάμ
τὰ πάντα νὰ διευκολύνῃ. Παρήρχοντο τὰ ἔτη
κανείς τὸν μυστικὸν αὐτῶν δεσμὸν εἰσέτι δὲν εἶχε
τι. Ἠὐξήθησαν λεληθότως ἐν τῷ μεταξύ· ἐγένετο
νος ἀνήρ, αὕτη δὲ γυνὴ τελεία· ξανθοπλόκαμος
χαρίεσσα μὲ μεγάλους γαλανοὺς ὀφθαλμούς, ὅσον
βαίνων τὰ ἔτη, τόσον ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτῆς ὡραιο
τι καθίστατο, ἐπὶ τοσοῦτον ὅμως ἐπετείνετο εἰς
τερους ἡ πρὸ πολλοῦ ἐν αὐτοῖς γεννηθεῖσα δυσε
τος ἐκείνη φωνή, ὑφ' ἧς καταλαμβανόμενοι οὐδε
ἀναγνωρίζομεν κοινωνικὴν ἀνισότητα. Ἀλλ' ἡ
μέρα στιγμὴ, τὴν ὁποίαν διὰ τὸ μέλλον των ἐφο
το, εἶχε φθάσει. Μιᾷ τῶν ἡμερῶν οἱ κέρδεροι τῶν
ρατικῶν νόμων γερουσιασταὶ, ἐλθόντες ἐνωρίτε
τοῦ συνήθους εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀπῄτησαν παρὰ
ἐνλίκου ἤδη βασιλέως νὰ νυμφευθῇ. Μὴ δυνη
ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ δυστυχὴς βασιλεὺς ἔκ τε
κπλήξεως καὶ τοῦ φόβου νὰ πείσῃ ἑαυτὸν, ὅπως
στηρευθῇ εἰς αὐτοὺς τὸν ἔρωτά του, ζητεῖ παρ'
ν, ὅπως δῆθεν σκεφθῇ, ἀναβολήν, ἡ ὁποία τοῦ
. Τρέχει παράφορος πρὸς τὴν ἀναμένουσαν αὐ
τὰ τὸ σύνηθες ποιμενίδα καὶ κλαίων τῆς ἀ
τὴν τρομερὰν ἀγγελίαν. Ἐκείνη πρὸς μεγί
ἐκπληξίν του οὔτε ὠχρίασεν οὔτε ἔκλαυσεν, ἀλλ'
σα αὐτὸν, ὅστις ἔκλαιεν ἀπαρηγόρητος, ἐν τῇ
κὴ της, ἠσπάσθη τὰ ὑγρά του βλέφαρα βεβαιοῦ
ὅτι πρὶν λήξῃ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ζητηθεῖσα ἀναβολή,
πολιτικοὶ νόμοι θὰ ἐπιτρέψωσι νὰ νυμφευθῇ αὐ
ποῦσα ταῦτα ἀνεχώρησε δρομαίως. Προσπα
βασιλεὺς νὰ ἐξηγήσῃ τοὺς λόγους της ὁλόκλη
τὴν νύκτα διῆλθεν ἄγρυπνος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ποιμε
νὴν τὴν νύκτα δὲν ἐκοιμᾶτο.. Ἀποχωρισθεῖσα
λέως δὲν ἐπορεύθη, ὡς πάντοτε, πρὸς τὸν οἶ
ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐχθρὰν καὶ γείτονα τῆς Σπάρ
μεσσηνίαν. Ἐπὶ τῆς Ἰθώμης οὔσης ἀκροπόλεως
στήλην τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἰθωμάτα Διὸς ὑπῆρχε
μαρμάρινος στήλη συμβολίζουσα τὴν ἐλευθε
χώραν. Τῆς στήλης ταύτης κομιζομένης εἰς
πάρτην, ἡ Μεσσηνία κατεστρέφετο κατά τινα
ν. Τούτου ἕνεκεν ὑπὸ διπλῆς σειρᾶς φρουρῶν

νυκτός τε καὶ ἡμέρας ἐφυλάσσετο αὕτη. Δύο μόνον ὑπῆρχον περιστάσεις, καθ' ἃς οἱ ἐν Σπάρτῃ Εἵλωτες ἀνεκηρύσσοντο ἐλεύθεροι, ἀνδραγαθοῦντες ἐν πολέμῳ ἢ κομίζοντες τὴν στήλην ταύτην, τῆς ὁποίας τὴν σημασίαν οἱ Σπαρτιᾶται ἐγνώριζον καλῶς. Οὐδείς ποτε Σπαρτιάτης ἢ Εἵλως διενοήθη νὰ πράξῃ τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἡ ποιμενὶς αἰσθανομένη ὅτι νυμφευομένου τοῦ βασιλέως ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσῃ καὶ ὅτι ἐπιτυγχάνουσα τοῦτο παμψηφεὶ πλέον θὰνεκηρύσσετο τῆς Σπάρτης βασίλισσα, βαυκαλιζομένη ὑπὸ τῆς γλυκείας ταύτης ἐλπίδος ἐπορεύθη θαρραλέα. Ἦτο μεσονύκτιον, ὅτε ἔφθασεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Ἰθώμης· ἡ νὺξ ἦτο ζοφερά. Διαλαθοῦσα ὡς ἐκ θαύματος τοὺς ὁριοφύλακας, πλησιάζει πρὸς τὴν στήλην, ἀποσπᾷ αὐτὴν τοῦ βάθρου της, εὔσωμος δὲ ὅπως ἦτο, τὴν λαμβάνει εἰς τοὺς ὤμους καὶ κατέρχεται τοῦ ὄρους διευθυνομένη πρὸς τὴν Σπάρτην δρομαίως... Ἅμα εἰδοποιηθεῖσα ὑπὸ τῶν τρόμῳ πεπληγμένων φυλάκων τὴν πρωΐαν ἡ πόλις, ἔντρομος διὰ τὴν ἀναμένουσαν αὐτὴν τύχην πρὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς τεμένους τὴν ταχεῖαν τιμωρίαν ζητεῖ τοῦ ἀσεβήσαντος κλέπτου. Καί, ὢ τοῦ θαύματος! ἡ ποιμενὶς, ἥτις δὲν εἶχεν ἀκόμη τῶν Μεσσηνιακῶν ὁρίων ἐξέλθει, κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν αἴφνης χάνει τὴν ἐξαφανισθεῖσαν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῆς στήλην, ἵσταται, ἀδυνατεῖ νὰ προχωρήσῃ καὶ... μετ' ὀλίγον μεταβάλλεται εἰς δένδρον. Ἐὰν ὁ τὴν Ἰθώμην ἐπισκεπτόμενος θελήσῃ πλὴν τῶν ὑπαιθρίων αὐτῆς μνημείων νὰ ἴδῃ καὶ τὰ ἐν τῷ πλινθίνῳ!! αὐτῆς μουσείῳ φυλασσόμενα τοιαῦτα, πρὸ τῆς θύρας αὐτοῦ θὰπαντήσῃ τι ὡραίας τέχνης ἀπομεινάριον στήλης μετ' ἐπιγραφῆς δυσδιακρίτου στηριζόμενον ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς, περὶ τῶν ὁποίων ὁ ἀρχαιολογῶν χωρικὸς δι' ὕφους περιβάλλοντος τὸν λόγον διὰ μυρίων θελγήτρων ἐν τῇ ἀφελείᾳ καὶ λιτότητι αὐτοῦ αὐθορμήτως λέγει πάντοτε τὰ ἑξῆς·

—«Βλέπουτε αὐτὴ τὴν κολόννα;... εἶναι 'κείνη πῶκλεψε ἡ Σπαρτιάτισσα ποῦ ἀπὸ τὴν κατάρα τοῦ θεοῦ εἶναι κάτω κεῖ στὸ Ναζίρι γενωμένη ἐλιά. Νὰ καὶ τἀχνάρι της στὴ πλάκα ποῦ πάτησε κέμεινε,νά το.»

Ἦτο πάντῃ φυσικὸν ὁ ποιητικώτατος Ἑλληνικὸς λαὸς παρατηρῶν τὸ κολοσσιαῖον ἀνάστημα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐλαίας καταπληκτικῶς ὁμοιαζούσης, ἄλλως τε καὶ καλῶς παρατηρουμένης, πρὸς εὔσαρκόν τινα γυναῖκα, νὰ ἐμπνευσθῇ τὸν περὶ μετεμψυχώσεως τοῦτον μῦθον χαρακτηρίζοντα τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μυθολογίας καὶ δεικνύοντα τὴν πρὸς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡμῶν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων συγγένειαν.

Β'.—Η ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

'Αλλ' ἂν μὴ ὡραιοτέρα ἡ ἀκόλουθος περὶ αὐτῆς παράδοσις, σχετιζομένη πρὸς ἱστορικὰ τοῦ Μεσαίωνος

πρόσωπα εἶναι πάντως μεγαλητέρας ἀξίας τῆς πρώτης. Κατ' αὐτήν...μία πριγκίπισσα τῆς Καλαμάτας, (ἥτις, ὡς ἐκ τῶν κατωτέρω ἐνδείκνυται, ἦτο ἡ πριγκίπισσα Ἰσαβέλλα, ἡ θυγάτηρ τοῦ ἐν Καλάμαις γεννηθέντος πρίγκιπος Γυλλιάμου Βιλλαρδουΐνου) τόσον πολὺ ἠρέσκετο εἰς τὴν ἱππασίαν καὶ τὸ κυνήγιον,ὥστε καὶ ἐν ἡμέρᾳ θυελλώδει δὲν ἐδίσταζε νὰ ἐξέλθῃ. Θὰ ἔλεγέ τις αὐτὴν Ἄρτεμιν τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος. Ἐνίοτε παραφερομένη ἐκ τῶν θελγήτρων τῆς θήρας ἐβράδυνε νὰ φανῇ καὶ ὁ πατήρ της μετὰ τῆς ἀκολουθίας του τὴν ἀνεζήτει ἀνὰ τὴν πεδιάδα ἀνήσυχος. Ἀλλ' οὐδένα ἐν τούτοις τῇ ἐπέβαλλέ ποτε περιορισμὸν· τὴν ἠγάπα πολύ. Ἱρωΐαν τινὰ ἀκολουθουμένη ἀπὸ τὰς περικαλλεστέρας τοῦ Βορρᾶ δεσποίνας,ὁμοιαζούσας ἐκ τοῦ ὁμοιοχρώμου τῶν ἵππων καὶ τοῦ ἐνδύματος νηρηΐδας ἐφίππους, ἐξέδραμε πρώτην τότε φορὰν πρὸς δυσμὰς τῆς πεδιάδος. Ὅλονὲν ἐλκυομένη ἐκ τῶν καλλονῶν τοῦ ὀλιγώτερον γνωστοῦ αὐτῇ μέρους ἐπροχώρησε πολὺ, μέχρι τῆς ἀγριελαίας. Ὑπὸ τὴν σκιὰν ταύτης ἀμνήμων τις τῶν μεριμνῶν τοῦ βίου βοσκὸςἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔπαιζε τόσον ἐπιχαρίτως τὴν σύριγγά του, ὥστε θελχθεῖσαι ἐκεῖναι καὶ μὴ θέλουσαι διὰ τῆς παρουσίας των νὰ τὸν διακόψωσιν ἐστάθησαν ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀκροώμεναι τῶν ἤχων τοῦ αὐλοῦ αὐτοῦ ὁμιλούντων ἐν τῇ νεαρᾷ αὐτῶν ψυχῇ μαγικῶς. Σιγήσαντος τοῦ αὐλοῦ ἐπλησίασαν. Ἀλλὰ δύο συγχρόνως ἐκπλήξεις τὰς ἀνέμενον ἐκεῖ· τὸ μέγεθος ἀφ' ἑνὸς τῆς ἐλαίας, διὰ τὴν ὁποίαν ἐζήτησαν ἐξηγήσεις, καὶ τοῦ ποιμενίσκου ἀφ' ἑτέρου ἡ καλλονή. Νέος, εὔμορφος, λεβέντης ὅπως ἦτο, ἀπετέλει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν δεσποινῶν τῶν συνηθισμένων νὰ βλέπωσιν ἀσχήμους ἱππότας, θέαμα ἀληθῶς φαντ.στικόν. Τόσον δὲ μέγας ἦτο ὁ ἐκ τῆς καλλονῆς αὐτοῦ προερχόμενος πειρασμός, ὥστε καταβᾶσαι τῶν ἵππων των, ἐκάθισαν ἵνα τὸν ἀκούσωσι καὶ ἴδωσι καλῶς πλησίον του. Καίτοι μισῶν τοὺς Φράγκους ὁ ποιμενίσκος δὲν ἠδυνήθη ἐν τούτοις νὰντιστῇ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τόσων ὡραίων γυναικῶν καὶ διὰ φωνῆς, ἥτις ἔκαμεν αὐτὰς ἁπλήστως νὰ τὸν ἀκούωσι, διηγήθη τὴν γνωστὴν περὶ τῆς ἐλαίας ἱστορίαν, εἰς τὸ θλιβερὸν τέλος τῆς ὁποίας ἐδάκρυσαν ὅλαι. Περισσότερον ὅλων συνεκινήθη ἡ πριγκίπισσα. Ἐν μιᾷ στιγμῇ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τῆς ὡραίας πριγκιπίσσης τόσαι διεσταυρώθηραν σκέψεις ἄτακτοι, τόσα ἀνεξήγ.τα συναισθήματα κατέλαβον αὐτὴν,ὥστε, ὅταν ἵππευσαν διὰ νὰ φύγωσι, ἐκείνη ὡσεὶ ὠθουμένη ὑπ' ἀοράτου χειρὸς κύψασα κρυφίως εἰς τὸ οὖς του τῷ εἶπε τὴν ἐπομένην νὰ τὴν ἀναμένῃ ἐκεῖ... Δέκα ἀλληλοδιαδόχως τὸν ἐπεσκέφθη ἡμέρας καὶ πλέον ἔπαυσεν. Ἡ πριγκίπισσα χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἀνεκάλει πρὸ αὐτῆς τὸν ποιμενίσκον, ὃν εἶχε δίδῃ τὴν πρώτην ἡμέραν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς ἐλαίας παίζοντα τὸν αὐλὸν, ὅστις ἐγένετο αἰτία νὰ τὸν γνωρίσῃ. Τὸν συνέχεε μ
αὐτῆς τῆς φύσεως, ἐξεπροσώπει δι' αὐτὴν τοὺς ἀγρ
καὶ ἡ ἀνάμνησίς του κατέλειπεν εἰς τὰ μυχιαίτατα
καρδίας της ὡσεὶ ἀβεβαίαν τινὰ ἐλπίδα ἀφαιρουμέ
ἐντελῶς, φεῦ! ἐπὶ τῇ σκέψει, ὅτι ὁ ἔρως της — ὁ
ἔρως ἦτο — ἀπέβλεπεν εἰς ἀδύνατα. Τίποτε δὲν
ἠμπόδιζε τὸν πατέρα της νὰ τὴν φονεύσῃ παρ' ὀ
τὴν ἀγάπην του, ἐὰν ἐμάνθανέ ποτε... Καὶ διὰ το
ὅπως δύναται νὰ τὸν βλέπῃ καθ' ἑκάστην ἀκινδύ
ὑπὸ τὸ πρόσχημα,ὅτι ποθεῖ νὰ κυνηγῇ καὶ νὰπολ
τῶν θελγήτρων τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος καθ' ἑ
στην, παρεκάλεσε τὸν πατέρα της καὶ ἔκτισεν ἐ
ἔνθα σήμερον τὸ βόρειον μέρος τῆς Μεσσήνης, π
γον, ἐν ᾧ ἔμελλε τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ χρόνου
παραμένῃ μετ' ὀλίγων μόνον ἀκολούθων μαχ
πλέον τοῦ διαμένοντος ἐν Καλάμαις πατρός... Ὁ
γος οὗτος, τὸν ὁποῖον ὁ κ. Ἀδαμαντίου ὀνομάζει
«παραποτάμιον κάστρον τοῦ Νησίου» καὶ ὅστις
τινων ἐτῶν ἀνεκαλύφθη τυχαίως, ὠνομάζετο ἴσως
τοῦ φυομένου καὶ τώρα ἐν ἀφθονίᾳ ἐκεῖ μελισσοχόρ
Μελισσόπυργος.Μικρὸς ἦτο, ὡς ἐκ τῶν ὑπολειπομέ
λειψάνων ἐνδείκνυται, ὁ χῶρος, ἐκτισμένος εἰς τὸ ὄ
τοῦ ἐκ Βορρᾶ ἀπροσπελάστου κάτωθεν ἐκ τῆς τελ
τώδους πεδιάδος λοφίσκου ἐν εἴδει οἰκήματος μεσ
ωνικοῦ. Ἐγκατασταθεῖσα ἐν αὐτῷ ἡ Ἰσαβέλλα ἐ
τησε παρ' ἑαυτῇ τὰς μᾶλλον ἐμπίστους τῶν ἀκολ
θων της· αὗται οὐδὲν ἐννοήσασαι κατ' ἀρχὰς, ἠπόρ
μετέπειτα διατί ἡ δέσποινά των ἐξήρχετο πάντ
μόνη... Ἀλλὰ τὸ αὐστηρὸν τῆς πριγκιπίσσης βλέ
δὲν ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὰς νὰ μάθωσι τὴν αἰτίαν, τὴ
ποίαν ἴσως ὑπέθετον. Καὶ ἐσιώπων. Μέγας πρίγ
τοῦ Μορέως ὁ πκτήρ της δὲν ηὐκαίρει ἐκ τῶν τ
κράτους ἀσχολιῶν νὰ ἐπισκέπτηται συχνὰ τὴν θυ
τέρα του καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσ
ἐπεσκέπτετο αὐτὸν· οὐχ ἧττον ὅμως παρουσιαζομέ
εὐκαιρίας ὁ καλὸς πατὴρ ὑπεραγαπῶν τὴν Ἰσαβ
λαν του ἔσπευδε πάντοτε νὰ τὴν ἴδῃ εἰς τὸ μυ
αὐτῆς δουκᾶτον, ὡς ἔλεγεν.Ἡ Ἰσαβέλλα ἐξ ἐπιμέλ
παρατηρήσεως γνωρίζουσα καλῶς τὴν ἡμέραν,
ἦ, ὁ πατήρ της θὰ ἐπεσκέπτετο αὐτὴν, ἔμενεν εἰς
πύργον ἢ ἐξήρχετο μεθ' ὁλοκλήρου τῆς ἀκολου
της. Καὶ οὕτως...ἡ ὡς Ἄρτεμις θηρεύουσα πριγκίπ
ἐκείνη ἠπάτα ἐπὶ μακρὸν τὸν πατέρα... Ἀλλ' ἐπ
ὅλα τὰ πράγματα εἰς τὸν κόσμον ἔχουσι πέρας
τῆς πριγκιπίσσης μόνης ἀπὸ πρωΐας ἐξελθούσης
μὴ εὑρεθείσης εἰς τὸν πύργον ἕνα δειλινὸν, ποῦ
τήρ της τὴν ἐπεσκέφθη ἐκτάκτως, ἡ ἀπάτη ἔλυ
Ἔκπληξις κατ' ἀρχὰς, ἀπειλαὶ καὶ βία μετέπ
κατὰ τῶν ἐκ τοῦ προσώπου προδιδομένων θαλαμ
λων της,ἐγένοντο αἰτία νὰ φωτισθῇ ὁ πρίγκιψ κα
Ἔμαθεν ἀρκετὰ..... καὶ τώρα δὲν ζητεῖ ἄλλο παρ

τῶν ὁ ἔκφρων πατὴρ, εἰμὴ νὰ τὸν ὁδηγήσωσι πρὸς αὐτούς... Ἐκοῦσαι ἄκουσαι ἐκεῖναι ἐνέδωκαν. Ἀλλ' ὅτε μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἔφθασαν, θέαμα ἀληθῶς σατανικὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὅλων ἐπεφάνη. Εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων ἐκεῖνοι, καίτοι ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε νὰ δύσῃ, ἐκοιμῶντο ὑπὸ τὴν ἐλαίαν βαθύτατα. Πρὶν ἀφυπνισθῶσιν, εἰς ἕν εὔγλωττον νεῦμα τοῦ ἐκμανέντος πατρὸς ἐκρεμάσθησαν πάραυτα. Μετ' ὀλίγον ὁ πρίγκιψ ἐλεήσας αὐτὴν πλησιάζουσαν νὰποθάνῃ διέταξε καὶ τὴν κατεβίβασαν. Καταβιβασθεῖσα τῆς ἐλαίας ἡ πριγκίπισσα ἔτεινε τὰς χεῖρας πρὸς τὸν αἰωρούμενον νεκρὸν ποιμενίσκον της καὶ, ἀφοῦ ἀφῆκε κραυγὴν τρόμου καὶ πόνου, ἐλιποθύμησεν. Ἀναίσθητον σχεδὸν τὴν μετέφερον εἰς τὸν πύργον. Ἡ ὡραία πριγκίπισσα ἐτρελλάθη ἔκτοτε, λέγει ἡ παράδοσις. Ἐὰν ἔχῃ ἡ παράδοσις αὕτη ἀξίαν τινὰ, (καὶ τοῦτο ἀπόκειται εἰς ἄλλους νὰ κρίνωσιν),τὴν ὀφείλει καθ' ἡμᾶς εἰς τὴν πολύτιμον αὐτῆς πληροφορίαν, καθ' ἣν εἰς τὸν ἔ ρ ω τ α τῆς ἀγνώστου αὐτῆς εἰς τὸν λαὸν πριγκιπίσσης (Ἰσαβέλλας), ὀφείλομεν τὴν κτίσιν τοῦ Μελισσοπύργου,καταστάντος τόσον ἐνδόξου ἑκατονταετηρίδας τινὰς βραδύτερον κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Ἀνεξαρτησίας. Ὀχυρωθεὶς ἐν αὐτῷ μετὰ πεντήκοντα Μαν:ατῶν πρώτων τότε ἐπαναστατησάντων καὶ τοῦ ἑνδεκαετοῦς υἱοῦ του ὁ Ἰωάννης, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, Μαυρομιχάλης, ἔδωσε καιρὸν εἰς τὸν Ἀντώνιον Ψαρρὸν νὰ βαδίσῃ κατὰ τῆς Τριπόλεως ἀνενόχλητος. Ἀλλ' οἴμοι! ἀφοῦ ἐπὶ 3 ὅλας ἡμέρας ὁ Μελισσόσπυργος ἐδόξασε καὶ ὑπερήσπισε μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ὀχυρωθέντων ἀνδρῶν του τὴν πατρίδα, ὡς ἄλλος γηραιὸς ἀγωνιστὴς, ἔπεσεν ἐπὶ τέλους πυρποληθεὶς ὑπὸ πεντακοσίων Ἀλβανῶν, χρησιμεύσας ὡς σάβανον ἅμα καὶ μνημεῖον τῶν ἐν αὐτῷ....

Γ'. — Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ

Ἐπανερχόμενος ὁ Ἰμβραὴμ εἰς Μεσσήνην ἐκ τῆς μετ' ἀνηκούστου βιαιότητος πυρποληθείσης Τριπόλεως ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ ἀγῶνος, προσεβλήθη καθ' ὁδὸν ὑπὸ πυρετοῦ κακοήθους. Μὴ δυνάμενος νὰ προχωρήσῃ ὡς ἐκ τούτου ἠναγκάσθη, ὅτε ἔφθασε παρὰ τὴν ἀγριελαίαν, νὰ στρατοπεδεύσῃ. Μαθὼν ὅμως ὅτι ἦτο στοιχειωμένη καὶ ὅτι οἱ ἐπιχειρήσαντες νὰ καταστρέψωσιν αὐτὴν ἔπαθον κακὰ, ἐσκανδαλίσθη καὶ ἐπρόσταξε νὰ τὴν κατακόψωσιν ἐνώπιόν του. Ἀλλ' ὅτε πρὸς μεγίστην ἔκπληξίν του δύο μεγαλόσωμοι Ἄραπες εἰς τὰ πρῶτα διὰ τοῦ πελέκεως κτυπήματά των ἔπεσον ἐξαίφνης λιπόθυμοι, ἐκμανεὶς ἐκεῖνος τότε διέταξε νὰ τὴν καύσωσιν. Ἀποτυχὼν ὅμως καὶ πάλιν ἠσθένησε περισσότερον. Ἐνῷ δ' εὑρίσκετο εἰς τοιαύτην κατάστασιν, προσελθόντες αἴφνης τρεῖς χωρικοὶ ὑπέσχοντο νὰ τῷ δείξωσι μέγαν κεκρυμμένον θησαυρὸν, ἐὰν τὸν ὅρον νὰ διορίσῃ αὐτοὺς ἐν τῷ χωρίῳ των δημογέροντας καὶ νὰ τοῖς δώσῃ ἐκ τοῦ θησαυροῦ τὸ ἀνῆκον. Ὁ Ἰμβραὴμ ὑπολαβὼν κατασκόπους τούτους, τοῦτο δὲ τέχνασμα τῶν Ἑλλήνων, καίτοι σφόδρα δεισιδαίμων οὐ μόνον δὲν ἐπίστευσεν ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο περὶ αὐτῶν ἢ συμφωνίαν ἐσκέπτετο. Ὅτε ὅμως ἐννοήσαντες τοὺς ἀγρίους σκοπούς του ἐκεῖνοι τῷ εἶπον, ὅτι θὰ ἦτο δίκαιον νὰ κρεμάσῃ αὐτοὺς τότε μόνον, ὅτε δὲν θὰ εὑρίσκετο ὑπὸ τὴν ἐλαίαν ὁ θησαυρός...., τὸν ὁποῖον ἐκεῖνοι κατὰ διαφόρους νύκτας εἶδον ὁδηγούμενον πρὸς βοσκὴν ὑπὸ τοῦ Ἀράπη, ταχέως ὁ Ἰμβραὴμ μετεπείσθη βλέπων αὐτοὺς ἐπιμένοντας οὕτω. Μετ' ὀλίγον περατωθείσης πάσης ἑκατέρωθεν συμφωνίας τὸ ἔργον ἤρξατο. Τριακόσιοι στρατιῶται, ἀδιαλείπτως ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν των ἐργαζόμενοι, κατώρθωσαν εἰς διάστημα ὀλίγων τινων ὡρῶν νὰ κατασκάψωσιν οὐ μόνον τὸ κάτωθεν τῆς ἐλαίας μέρος ἀλλ' ὁλόκληρον σχεδὸν τὸν ἀγρόν. Κατὰ κακὴν τῶν τύχην ὅμως, εἴτε διότι πυγολαμπίδες ἦσαν τὰ ὁποῖα ἔβλεπον χρήματα, εἴτε διότι. βαρυνθεὶς τὴν μετακόμισίν των ὁ Ἀράπης τὰ ἄφησεν εἰς τὸν ὁποῖον ἔβοσκον ἀγρὸν, τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν εὑρέθησαν ἐκεῖ καὶ αἱ κεφαλαί των διὰ τοῦτο ἐκρεμάσθησαν εἰς τὴν ἐλαίαν. Οἱ ἀπόγονοί των θυσίαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὑπολαμβάνοντες τὴν ἀποκεφάλισίν των ταύτην, σεμνύνονται πολὺ διηγούμενοι αὐτήν. Ὅτι δὲ παρ' ὅλην τὴν πρόοδον τῶν ἐτῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἡ περὶ ὑπάρξεως θησαυροῦ ἰδέα ὑπὸ τὴν ἐλαίαν καὶ σήμερον εἰσέτι παραμένει ζωηρὰ, ἀποδείκνυται ἐκ τῆς πρὸ τεσσάρων μόλις ἐτῶν γενομένης ὑπ' αὐτὴν ἀνασκαφῆς εἰς βάρος τοῦ δυστυχοῦς ἰδιοκτήτου, ὅστις ἕνεκεν τοῦ φόβου γενικῆς καταστροφῆς τοῦ κτήματός του ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν ἀφ' ἑνὸς, σεβασμοῦ δ' ἕνεκεν πρὸς τὸν ἐγκατεστημένον ἐν αὐτῷ Ἀράπην ἀφ'ἑτέρου, ἀναγκάζεται ν' ἀφήνῃ πέριξ τῆς ἀγριελαίας, τὴν ὁποίαν δὲν τολμᾷ (!) νὰ ἐκριζώσῃ, ἀκαλλιέργητον ὄχι εὐκαταφρόνητον ἔκτασιν γῆς.....

Δ'.—ΜΙΑ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΥ

Ὅτε πρὸ ἑξηκονταετίας περίπου ὁ διαβόητος Παπουλάκος περιηγούμενος τὸ πανελλήνιον ἐπεσκέφθη τὴν Μεσσηνίαν σὺν πολλαῖς ἄλλαις προφητείαις, ἃς ἐκεῖ περὶ διαφόρων πραγμάτων ἐποιήσατο, εἶπε καὶ τὴν ἑξῆς περὶ τῆς ἐν λόγῳ ἀγριελαίας περιλάλητον: «Βλέπουτε αὐτὴ τὴν ἀγριλιά;.... Θἀρθῇ καιρὸς ποῦ θὰ πινιγῇ ἐδῶ τὸ μουσκάρι στὸ αἷμα». Τὶ νὰ ἐνόει ἀρά γε ὁ δαιμόνιος αὐτὸς ἄνθρωπος ὁ ἀληθεύσας εἰς πολλὰ καὶ μὴ εἰσέτι ἐξακριβωθεὶς ἂν ἦτο ἀγύρτης ἢ ἅγιος;... Πανευρωπαϊκήν τινα σύρραξιν μέλλουσαν νἀλλοιώσῃ τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου; Τὶς οἶδεν!

Ἀλλ'ἵνα τέλεον κατανοηθῇ ἡ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν

Μεσσηνίων ἐφιαλτικὴ τῆς ἐλαίας ταύτης ἐπίδρασις, παραθέτω ἐν εἴδει ἐπιλόγου σκηνήν, ἐν ᾗ ποτε ἔλαβον μέρος ὁ ἴδιος. Ἐξημέρωνεν ἡ 17η Αὐγούστου (δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς ποίου ἔτους), ὅτε κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἐπιβαίνων μετά τινων ἄλλων διτρόχου ἁμάξης μετέβαινον εἰς τὴν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν πανηγυρίζουσαν μονὴν τῆς Ἰθώμης. Ἡ τύχη, (ἡ παρουσία τῆς ὁποίας πανταχοῦ εἶναι ἀπαραίτητος), μὲ ὠφέλησε πολὺ ἐκείνην τὴν νύκτα, θέσασα εἰς τὸ ἁμάξιόν μου ὡς συνοδοιπόρον μίαν γραῖαν ἀριθμοῦσαν τρεῖς ὡς ὁ Νέστωρ γενεὰς καὶ ἕνα πρώτης τάξεως γλετζὲν ὡς ὁδηγόν. Διὰ τῶν ᾀσμάτων του ὁ εἷς καὶ διὰ τῶν ὡραίων παραμυθιῶν της ἡ ἄλλη κατώρθουν νὰ μᾶς κρατῶσιν ἐξύπνους ἀφ' ἑνὸς καὶ νὰ συντομεύωσιν ἀφ' ἑτέρου τὴν μακροτάτην ὁδόν μας. Ἡ γραῖα καίτοι πρὸ ἡμισείας ὥρας ἀρχίσασα τὴν ἱστορίαν ἑνὸς βρυκόλακος δραπετεύσαντος ἐκ τοῦ τάφου, ἐν τούτοις ἀκόμη οὔτε εἰς τὸ μέσον εἶχε φθάσει· ἐγὼ δὲ συνηθίσας ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν διήγησιν ταύτην, ὑπέκυπτον βαθμηδὸν εἰς ἀκουσίαν νάρκωσιν, στηρίζων τὴν δεκαετῆ κεφαλήν μου ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς γειτονός μου, ὅτε ἀπρόοπτον συμβὰν ἐδίωξε μακρὰν τῶν βλεφάρων μου τὸν ὕπνον.

Ἅμα παυσάσης τῆς γραίας, τὴν ὁποίαν διέβλεπέ πως ἐπιφθόνως προτιμωμένην αὐτοῦ ὁ γλετζὲς ὁδηγός μας, φιλοτιμούμενος καὶ θέλων νὰ ρέσῃ περισσότερον ἤρξατο δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων του ψάλλων τὸ ᾄσμα, ἐνθυμοῦμαι, τῆς περιφήμου Γιαννούλας... Ἀλλὰ μόλις ἤνοιγε τὸ στόμα καὶ διὰ τὴν ἐπῳδόν, στραφεὶς ἀποτόμως πρὸς ἡμᾶς «ἐφτάσαμε» εἶπεν, εἰσερχόμενος συγχρόνως ἐν τῇ ἁμάξῃ καὶ λαμβάνων θέσιν ἐν αὐτῇ: «τὸ σταυρό σας ὅλοι καὶ τσιμουτιά». Οὐδέποτε στρατιωτικὸν παράγγελμα ἐξετελέσθη ῥυθμικώτερον καὶ μετὰ μεγαλητέρας ἐκείνου ταχύτητος. Εἰς τὴν λέξιν «ἐφτάσαμε» οἱ μὲν τῶν συνοδοιπόρων ποιοῦσι τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἄλλοι φράσσουσι τὰ ὦτα, αἱ γυναῖκες κρύπτουσι τὸ πρόσωπον εἰς τὴν *ποδιάν*, οἱ ὀδόντες κρούονται ὡς κροτάλια Ἱσπανῆς χορευτρίας καὶ μόνον ἐγὼ ἐν τῇ ἐπικρατούσῃ ἐκείνῃ κατηφείᾳ καὶ σιγῇ μένω ἀπαθής, προσπαθῶν μᾶλλον νὰ ἐννοήσω διατί δὲν ἐσταμάτησε τὴν ἅμαξάν του, ὡς εἰς ἄλλας περιστάσεις, ὅταν ἔπιπτε τὸ μαστίγιόν του, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ πρῴην ἀπότομον κίνημά του εἶχε πέσει. Ἡ σελήνη ἀνατείλασα ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐφώτισε ὁλόκληρον τὴν σκοτεινὴν πρὸ ἐμοῦ πεδιάδα. Ὅταν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εὑρέθην ἀπέναντι τῆς ἐλαίας δεκαπλασιαζομένης ὑπὸ τῆς Σελήνης, «κυρὰ, κυρὰ» μὲ ἔκαμε νὰ φωνάξω ἡ διακρίνουσα τοὺς μικροὺς μανία νὰ δεικνύωσι καὶ εἰς τοὺς ἄλλους πᾶν ὅ,τι ἐκπλήττει αὐτοὺς καὶ κινεῖ τὴν περιέργειάν των, «κύττα μιὰ ἐληὰ τί χόντρο ἔχει, κυρ...», ἕνα χέρι μοῦ ἔκλεισεν ἀποτόμως τὸ στόμα καὶ μία φωνή, τῆς κυρᾶς μου ἴσως, συγχρόνως μοῦ ἐψιθύρισε σιγανὰ «Δὲ μιλοῦν ἐδῶ». Ἡ ἰδέα, ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχει κάποιος, ὁ ὁποῖος θὰ μου ἔπαιρνεν, ἂν ξαναμιλοῦσα, τὴ φωνὴ μὲ ἔκανε νὰ σιωπήσω χωρὶς καθόλου νὰ διαμαρτυρηθῶ ἢ νὰ ζητήσω ἐξηγήσεις. Θὰ εἴχομεν διανύσει, ὑποθέτω, διακόσια βήματα περίπου ἐν ἀπολύτῳ σιγῇ διακοπτομένῃ ὑπὸ τῶν νυκτίων κραυγῶν τῆς γλαυκὸς καὶ τῶν τροχῶν τοῦ κάρρου, ὅτε ἡ φωνὴ τοῦ ὁδηγοῦ μας ἐγειρομένου συγχρόνως καὶ τοποθετουμένου εἰς τὴν θέσιν του, «σηκωθῆτε· τὰ περάσατε τὰ ὁριά του» μᾶς ἔκαμε νὰναλάβωμεν οὐ μόνον τὸ πρότερον χρῶμά μας ἀλλὰ καὶ τὴν προτέραν διήγησίν μας... Ὅταν κατόπιν ἔμαθα ποῖος ὁ μὴ ἐπιτρέπων νὰ ὁμιλῶσι καὶ νὰ περνῶσιν ἀπ' ἐκεῖ.., ἐνεθυμήθην ἀκουσίως τὸν Ὀδυσσέα, τοὺς ἑταίρους του, τὰς Σειρῆνας...

Θ. ΓΟΥΝΑΣ

ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΝΤΟΓΟΝΙΑ

Ἐν τῶν ἀξιοσημειώτων γεγονότων, ἅτινα παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς ἡ παράδοσις, ἦτις ἐπὶ αἰῶνας ἐγαλούχησε τὴν ἀγνοοῦσαν ἀνθρωπότητα καὶ ἐσώρευσεν εἰς τὴν γωνίαν τῆς πλάνης τοῦ ἐγκεφάλου τυσαῦτα γραοπρεπῆ δόγματα, εἶναι καὶ ὁ τοῦ Νῶε κατακλυσμὸς, ὅστις ἄνωθεν προυκλήθη, ἵνα ἀναπαραχθῶσι νέα ἐπίγεια ὄντα.

Βασιζόμενοι ἐπὶ πλείστων ἀξιωμάτων τῆς θετικῆς ἐπιστήμης οἵα ἡ γεωλογία, δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὡς λαβοῦσαν χώραν κατάκλυσίν τινα τῆς γῆς συνεπείᾳ γεωλογικῶν καὶ ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, αἵτινες παρηνωλούθουν τὴν δημιουργουμένην γῆν, πλὴν οὐχὶ τοιαύτην ὥστε νὰ περικαλυφθῇ εἰς τοσοῦτον ὕψος ἡ γῆ καὶ δυνηθῇ νὰ φθάσῃ ἡ περιώνυμος κιβωτὸς τοῦ Νῶε ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Τουρκικῆς Ἀρμενίας Ἀραράτ, διότι τοῦτο οὐδεὶς δύναται νὰ παραδεχθῇ, ἔχων ὑπ' ὄψιν ἐπιστημόνων σοβαρὰ συμπεράσματα, διαβεβαιούντων ὅτι καὶ ὅλος ὁ περὶ τὴν γῆν ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ ἂν μεταβληθῇ εἰς ὕδωρ, μόνον κατὰ εἴκοσιν ἑκατοστὰ θὰναβιβάσῃ τὰ ὕδατα τοῦ Ὠκεανοῦ.

Πόθεν λοιπὸν ἐξευρέθη ἡ ὠγύγειος αὕτη πληθώρα τῶν ὑδάτων; Ἀφ' οὗ λοιπὸν—ἂς προχωρήσωμεν—

μένον ὁ Νῶε καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐσώθησαν, ἕπεται ὅτι τὸ γένος τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων κατάγεται ἐξ ἐκείνου.

Πλὴν τὸ δόγμα τῆς κληρονομικότητος εἶναι, ὅταν οἱ γονεῖς εἶναι λευκοὶ καὶ τὸ τέκνον αὐτῶν γεννᾶται λευκὸν καὶ τανάπαλιν, ἂν τις εἶναι μέλας ἢ ἐρυθρόδερμος, ἀναμφιλέκτως καὶ οἱ γονεῖς του θὰ ἦσαν μέλανες ἢ ἐρυθρόδερμοι ἢ ὁ εἷς αὐτῶν τοὐλάχιστον κατὰ τὸν De Quatrefages.

Θετικῶς ἤδη ἄλλως τε εἶναι βεβαιωμένον ὅτι ἐγκρατεῖς ἐπιστήμονες, παρακολουθήσαντες ἐπὶ μακρότατον χρόνον τὴν γεννητικὴν ἐξέλιξιν παρὰ Νιγρίταις, ἐξήγαγον τὸ ἀτεγκτον συμπέρασμα τοῦ ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ καὶ ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει τὰ τέκνα τῶν ὡς ἄνω ἀνθρώπων, εἴτε γεννηθοῦν εἰς διάφορον κλίμα εἴτε ἡ κατοικοῦσα τέλος αὐτῶν διαιωνιστικὴν ἐξέλιξις λαμβάνει χώραν ἐν κλίματι λευκῶν ἐπ' ἄπειρον, εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβάλλουν χρωματισμὸν, ἂν μὴ ἐπέλθῃ ἐπιμιξία, ὁπότε χρειάζονται δύο ἄτομα, ἵνα παραγάγωσι τὸν ἔγγονα.

Διατί λοιπὸν παρατηροῦμεν σήμερον διαφόρων χρωμάτων ἀνθρώπους;

Ἂν οὕτω τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων προήρχετο ἀπὸ τοῦ Νῶε, ἔπρεπε νὰ ἦσαν ὁμοιόχροοι.

Ἀλλ' ἐγείρεται καὶ νέον ἐρώτημα:

Πῶς διεσπάρησαν, ὥστε νὰ εὑρίσκωνται ἐπὶ διαφόρων ἠπείρων, αἵτινες ἀπέχουσιν ἀπόστασιν, ἣν διὰ νὰ διατρέχωμεν ἐν ταῖς ἡμέραις μας, προηγήθησαν τηλικαῦται ἀνακαλύψεις, ἀτμοῦ, ἠλεκτρικῶν κτλ.;

Διατὶ δὲν ἀπέμειναν ἴχνη τοῦ τρόπου τῆς διαβάσεως τῶν ἀρχεγόνων;

Θ' ἀντιταχθῇ ἴσως, ὅτι ἦτο ἀλλοία ἡ διασκευὴ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ ὅτι ἐκεῖ, ἔνθα σήμερον παφλάζει τὸ κῦμα, ἦτο ξηρὰ καὶ τανάπαλιν, πλὴν τοῦτο εἶναι πιναρὸν ἐπιχείρημα, διότι ὅταν ἐνεφανίσθη ὁ ἄνθρωπος, λέγει ἡ εἰδικὴ ἐπιστήμη, αἱ ἤπειροι ὑπῆρχον.

Ἆρα παρήχθη ὁ ἄνθρωπος ταὐτοχρόνως, ἀποκατασταθεισῶν προσφόρων τῶν ζωϊκῶν βοηθειῶν, ἢ κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα ἐπὶ διαφόρων ἠπείρων.

Τοῦτο τὸ πιθανώτερον καὶ ἔνστασις κατὰ τῶν τιμώντων τὸ γένος τῶν πιθήκων.

Διότι γνωστὸν εἶναι ὅτι οἱ πίθηκοι μόνον εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ζῶσι. Πλὴν ἄνθρωποι εὑρέθησαν ἀπομεμονωμένοι καὶ ἐπὶ ψυχροτάτων κλιμάτων. Πῶς τοῦτο θὰ ἐξηγηθῇ; Ὥστε καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι εἰς τὴν Α περιοχὴν παρήχθη ὑπὸ πιθήκου, εἰς τὴν Β τοῦτο δὲν ἰσχύει. Ἢ μήπως ὁ πιθηκάνθρωπος εἶχεν ἐφεύρει τὸ ἀερόπλοιον;

Ἐν ὑπερβασίᾳ ἆρα διατελεῖ καὶ ὁ Παῦλος λέγων «Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν γένος ἀνθρώπων, οἰκεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς». Διότι, εἴπομεν, θὰ ἦσαν ὁμοιόχροοι.

Γ. Α. Β.

Σ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Καθηγητοῦ τῆς Ἑβραιολογίας

ΜΟΝΑΧΙΚΑ ΤΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἐμπεσόντος πρό τινος λόγου ἔν τινι λογίων κύκλῳ περὶ τῶν καλογήρων καὶ τῶν μοναχικῶν ταγμάτων ἐν τῇ Δύσει πρὸ πάντων, ἔλεγον ὅτι ταῦτα εἶναι ἐκεῖ πολυάριθμα, περὶ τὰ π ε ν τ ή κ ο ν τ α, μικρὰ καὶ μεγάλα, γνωστὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἄγνωστα τοῖς πολλοῖς περιοριζόμενα εἰς πόλεις μόνον τοῦ καθολικοῦ κόσμου.

Ἐπειδὴ τὰ λεχθέντα ἐφάνησάν πως ὑπερβολικὰ καὶ ἀπίθανα, λαμβάνω ἀφορμὴν ἐντεῦθεν νὰ κκταγράψω ἐν συντομίᾳ τινὰ περὶ τῶν μοναχικῶν τούτων ταγμάτων κατὰ τὴν ἔκθεσιν καὶ στατιστικὴν Γαλάτου τινὸς κληρικοῦ.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν διαιροῦνται οἱ μοναχοὶ εἰς διάφορα τάγματα ὡς ἐν τῇ Δύσει. Συνήθως λέγονται οἱ ἡμέτεροι *μοναχοὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου*· ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο φέρουσι μᾶλλον διότι ὁ Μ. Βασίλειος πολλὰ ἔγραψε περὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου, δοὺς καὶ γενικούς τινας κανόνας καὶ διατάξεις περὶ αὐτοῦ. Ἄλλαι δὲ ὀνομασίαι τῶν παρ' ἡμῖν μοναχῶν εἶναι δηλωτικαὶ μᾶλλον τοῦ τόπου ἐν ᾧ μονάζουσι καὶ οὐδὲν περισσότερον· οὕτω π. χ. Ἁγιορεῖται, Σιναῖται, τοῦ ἁγ Τάφου κτλ.

Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸ μὲ τὰ μοναχικὰ τάγματα τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ὧν ἕκαστον κατὰ τὴν ὀνομασίαν του ἔχει ἴδιον κανονισμόν, ἴδιον βίον, ἴδιον σκοπὸν καὶ ἰδίαν δίαιταν μέχρις ἰδίας ἐνδυμασίας.

Ἐκθέτομεν αὐτὰ κκτωτέρω ἀκολουθοῦντες κατ' ἀρχαιότητα τὴν χρονολογικὴν σειρὰν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς των.

* *
*

Α'. Καρμηλῖται, ἀνυπόδητοι (Scalzi). — Ἡ ἵδρυσις αὐτοῦ τοῦ τάγματος ἀνάγεται ἐπὶ τὸ φανταστικώτερον ὑπὸ τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτὸ εἰς τὸν...προφήτην Ἠλίαν (!), ὅστις, ὡς γνωστόν, ἐβίωσεν ἐπὶ τοῦ Καρμήλου, ὄρους τῆς Παλαιστίνης. Ἐν τούτοις οἱ χριστιανοὶ τῆς Δύσεως ἀφιέρωσαν τὸ τάγμα εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου, ἧς καὶ ἰδιαιτέρα εἰκὼν ζωγραφεῖται (S. Maria del Carmine) καὶ ἑορτὴ τελεῖται κατ' Αὔγουστον μῆνα. Μέχρι τῶν σταυροφοριῶν τὸ τάγμα διέμενεν ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐκείνου τῆς Παλαιστίνης, τῷ δὲ 1237 μετετέθη ἡ ἕδρα του εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην. Ἐπὶ τῶν σταυροφορικῶν πολέμων διέπρεψαν προϊστάμενοι τῶν Καρμηλιτῶν ὁ Βερτόλδος καὶ ὁ Βροχάρδος. Ὁ δὲ Καρμηλίτης ἁγ. Ἀλβέρτος, πατριάρχης καθολικὸς τῶν Ἱεροσολύμων, ἔγραψε καὶ κανόνας τοῦ βίου τῶν Καρμηλιτῶν. Ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἵτινες μετερρύθμισαν μεταγενεστέρως τὸ τάγμα, ὑπῆρξαν ἡ ἁγ. Θηρεσία καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης, ὁ λεγόμενος τοῦ *Σταυροῦ*, γεννηθεὶς ἐν Ὀντιβέρος τῆς πάλαι Καστιλλίας τῷ 1543 καὶ δοὺς εἰς τοὺς Καρμηλίτας νέους κανονισμούς, οἷς καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἀκολουθοῦσιν. Οἱ σπουδαιότεροι αὐτῶν εἶναι οἱ ἑξῆς :

Οἱ μοναχοὶ ἐγείρονται τῆς κλίνης τὸ μεσονύκτιον, ἵνα ψάλωσιν ὁμοῦ ἐν χορῷ τὸν ὄρθρον. Ὑποβάλλονται εἰς σωματικὰς ἀσκήσεις πρὸς ὑπωπιασμὸν τοῦ σώματος καὶ τῶν σωματικῶν ὁρμῶν τρὶς τῆς ἑβδομάδος, Δευτέραν, Τετάρτην καὶ Παρασκευήν. Οὐδέποτε κρεωφαγοῦσιν, ἐκτὸς ἂν εὑρίσκωνται ταξειδεύοντες διὰ θαλάσσης, ἐφαρμόζοντες οὕτω κατὰ γράμμα τὸ γνωστὸν «ἀσθενὴς καὶ ὁδοιπόρος ἁμαρτίαν οὐκ ἔχει». Νηστεύουσι συχνὰ καὶ αὐστηρῶς, τρώγοντες ὀπώρας τινὰς μόνον ἄνευ ἄρτου ἢ ἄρτον ξηρόν. Πρὶν ἢ καταταχθῶσιν ὁριστικῶς εἰς τὸ τάγμα των ὑποβάλλονται εἰς διπλῆν δοκιμασίαν, τὴν μὲν πρὸ τοῦ ὅρκου των, τὴν δὲ πρὸ τῆς ἐπισήμου κουρᾶς των. Κοιμῶνται ἐπὶ ψιάθου. Τὰ μὲν ὑπένδυμά των εἶναι χρώματος φαιοῦ, ὁ δ' ἐπενδύτης καὶ τὸ κουκούλιον τῆς κεφαλῆς λευκοῦ. Εἰσὶ *γυμνόποδες* φέροντες μόνον σανδάλια, δι' ἱμάντος δεδεμένα· ἐξ οὗ καὶ scalzi Καρμηλῖται, κατὰ μίμησιν δηλ. τοῦ *ἀνυποδήτου ἐπὶ τοῦ Καρμήλου* βιώσαντος Ἠλιού.

Πολυάριθμοί εἰσιν οἱ Καρμηλῖται· τὰ μοναστήριά των ἐν Ἰταλίᾳ, Βελγίῳ, Ἰρλανδίᾳ, Ρωσσίᾳ, Ὁλλανδίᾳ, Βαυαρίᾳ, Αὐστρίᾳ, Μελίτῃ, Βαγδάτῃ, Λίμᾳ, Κουίτῳ ὑπερβαίνουσι τὰ 1,200. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ἔτη κράτη τινὰ εὐρωπαϊκὰ ἀπεδίωξαν αὐτούς, ὡς καὶ ἄλλα μοναχικὰ τάγματα ὑπέπεσον νεωστὶ εἰς τὸν διωγμὸν αὐτόν. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τάγματος ὁπωσδήποτε ἑδρεύει ἐν Ρώμῃ.

Β'. Αὐγουστινιανοί. — Ἵδρυσε τὸ τάγμα ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος, εἷς τῶν τεσσάρων μεγάλων διδασκάλων τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, δοὺς εἰς τὸ τάγμα καὶ τοὺς ἰσχύοντας κανονισμούς. Ἐν τούτοις πρῶτον κα θῆκον ἀναγράφεται ἡ τήρησις τῶν τριῶν μεγάλων μοναχικῶν ἀρετῶν, *πτωχεία*, *παρθενία* καὶ *ὑπακοή*.

Τετάρτη δὲ ὑποχρέωσις εἶναι ἡ *ἐπαιτεία*, ἣν ἔχουσιν ἄλλως κοινὴν μετὰ τριῶν ἄλλων ταγμάτων, τῶν Φραγκισκανῶν, τῶν Δομινικανῶν καὶ τῶν Βενεδικτίνων· Κρεωφαγοῦσιν, ἐξαιρέσει τῆς Παρασκευῆς· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς Παρασκευὰς τῶν ἑβδομάδων ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Ἀναλήψεως καταλύουσι τὸ κρέας. Ἡ κρεωφαγία ἀπαγορεύεται εἰς τὰς νηστησίμους ἡμέρας τοῦ ἔτους. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Αὐγουστινιανῶν ἐκλέγεται κατὰ ἑξαετίαν, ἔχει δὲ περὶ ἑαυτὸν διοικητικὸν τοῦ τάγματος συμβούλιον. Ὁ sacristanus τοῦ πάπα, (ναρθηκοφύλαξ) λαμβάνεται πάντοτε ἐκ τοῦ τάγματος τούτου. Οἱ μοναχοὶ οὗτοί εἰσι διεσπαρμένοι ἐν Ἰταλίᾳ, Βαυαρίᾳ, Αὐστροουγγαρίᾳ, Ρωσσίᾳ, Βελγίῳ, Σουηδίᾳ, Μελίτῃ, Ἰρλανδίᾳ, Μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ, Μεξικῷ, Κούβᾳ, Μανίλλῃ· ἐνωρὶς ὅμως ἐξεδιώχθησαν πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐκ τῆς Γαλλίας ὡς ῥαδιουργοι. Ἐνδύονται οἱ Αὐγουστινιανοὶ μελανὰ ἐνδύματα, φέρουσι δὲ κατάσαρκα μάλλινον χιτῶνα.

Γ' *Αὐγουστινιανοὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.* — Ἐν Γαλλίᾳ τῷ 1845 εἶχεν ἱδρυθῇ ἐν τάγμα παρόμοιον πρὸς τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ πατρὸς d' Alzon, ἀποθανόντος τῷ 1880 ἐν Νίμῃ, ἐπωνομασθὲν Αὐγουστινιανῶν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, εἰς τιμὴν τῆς ὁποίας εἶναι ἀφιερωμένον. Ὁ σκοπὸς τοῦ ἱδρύματος εἶναι τὸ κήρυγμα ἢ διάδοσις τοῦ Εὐαγγελίου (κατὰ τὰς ἀρχὰς ἐννοεῖται, τοῦ καθολικισμοῦ καὶ αἱ ἱεραὶ πορεῖαι εἰς τὴν Παλαιστίνην. Δώδεκα μοναστήρια εἶχον μέχρις ἐσχάτων ἐν Γαλλίᾳ· ἀλλ' οἱ νέοι τῆς Δημοκρατίας νόμοι τοὺς ἐξετίναξαν καὶ τοὺς διεσκόρπισαν ἐκεῖθεν, Ἐπίσης ἐν Ρώμῃ ἔχουσι μοναστήρια, ἐν Ν. Ὑόρκῃ, Χιλῇ, ὡς καὶ ἐν πολλαῖς πόλεσι τῆς Ἀνατολῆς, ἤτοι ἐν Κωνσταντινου πόλει, Ἀδριανουπόλει, Θεσσαλονίκῃ, Ἱεροσολύμοις. Ἐν τῇ τελευταίᾳ πόλει πολλάκις ἐφωράθησαν καὶ κατεκρίθησαν ῥαδιουργοῦντες κατὰ τῶν ἡμετέρων ὀρθοδόξων,

Δ'. *Βενεδικτῖνοι.* — Ἵδρυσε τὸ τάγμα ὁ ἅγιος Βενέδικτος, περὶ τὸ 480. Ἕλκων τὸ γένος ἐξ ἀριστοκρατικῶν πατρικίων τῆς Νουρκίας, νεαρὸς ἔτι τὴν ἡλικίαν ἐπεδόθη εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, ἀποσυρθεὶς εἰς ἔρημον τόπον τῶν Ἀπεννίνων ὀρέων, ὅπου προσείλκυσε πολυαρίθμους μαθητάς. Βραδύτερον μετενάστευσαν εἰς Καμπανίαν καὶ ἐκεῖ ἵδρυσε μονὴν, περιώνυμον καταστᾶσαν, ἐπὶ τῶν ὀρέων Libruzzi, τῶν καλουμένων Monte Cassini, ὅπου ἑδρεύει διαρκῶς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τάγματος. Ἀπέθανε τῷ 543.

Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Βενεδίκτου οἱ ὑποψήφιοι τοῦ τάγματος ὑποβάλλονται εἰς διπλῆν δοκιμασίαν, τὴν τῶν *νεοφύτων* καὶ τὴν τῶν δοκίμων, μεθ' ἃς, εἰσερχόμενοι εἰς τὸ τάγμα ὁρκίζονται ἵνα 1) μένωσι διαρκῶς ἐν τῷ τάγματι καὶ τῇ μονῇ των· 2) ζῶσι πτωχοὶ καὶ παρθένοι, 3) ὑποτάσσωνται τυφλῶς τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν. Οἱ κανόνες αὐτῶν δὲν τοῖς ἐπιβάλλουσιν αὐστηρὰς ἀσκήσεις. Τρώγουσι δὶς τῆς ἡμέρας, καταλύουσι τὸν οἶνον, ἀπέχουσιν ὅμως τοῦ κρέατος. Ἀπὸ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς νηστεύουσιν ἀπὸ τῆς Πεντηκοστῆς μέχρι τῆς 13 Σεπτεμβρίου κατὰ Τετάρτην καὶ Παρασκευήν. Ὀφείλουσι νὰ ἐγείρωνται τὸ πρωῒ τὰς 2 ὥρας· ἐνδελεχὴς ἐργασία τοῖς ἐπιβάλλεται, ἐργασία πνευματικὴ διὰ τοῦ νοῦ καὶ ἐργασία ὑλικὴ διὰ τῶν χειρῶν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἰσι λόγιοι· ἡ δὲ φράσις «ἐργασία Βενεδικτίνου» εἶναι παροιμιώδης ἐν Εὐρώπῃ. Ὑπὲρ τὰς 2,000 τῶν Βενεδικτίνων ὑπάρχουσιν ἐν Ἰταλίᾳ, Αὐστροουγγαρίᾳ, Σουηδίᾳ (ὅπου καλοῦνται καὶ *ἐρημῖται*) καὶ ἀλλαχοῦ. Δισχίλιοι ἦσαν μέχρις ἐσχάτων, ὅτε ἐνομοθετήθη ἡ ἀπέλασίς των, ἐν μόνῃ τῇ Γαλλίᾳ, διαιτώμενοι εἰς 50 μοναστήρια. Ὁ ἀρχηγός των ἑδρεύει πάντοτε παρὰ τῷ Πάπᾳ. Φέρουσιν ἔνδυμα καὶ κουκούλιον μελανά.

Ε'. *Πρεμοντραῖοι.* — Ἵδρυσε τὸ τάγμα ὁ ἅγιος Νόρβαιρτος, γεννηθεὶς τῷ 1080 ἐν Ξαντὲν τῆς Βετσφαλίας καὶ κατοικίσας τοὺς ὀπαδοὺς μοναχούς του εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Κουσὺ, ἣν ἐφανέρωσεν ἐν ὀνείρῳ, ὡς ἔλεγεν, ἡ Θεοτόκος Μαρία, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Πρεμοντρὲ, γαλλ. = ἐνδεδειγμένος. Ἀλλὰ καὶ τὸ μοναστήριον, ὅπου ἤδρευεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τάγματος ἔκειτο εἰς τὸ χωρίον Πρεμοντρὲ, πλησίον τῆς Ἀκόν.

Εἶναι οἱ Πρεμοντραῖοι μετερρυθμισμένοι Αὐγουστινιανοί· κυρίως σκοπός των εἶναι τὸ κήρυγμα, αἱ προσευχαὶ καὶ ἡ ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλοπρεπὴς τῶν ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν διεξαγωγή. Εἶναι διεσπαρμένοι ἐν Τυρόλῳ ἰδίως, Αὐστρίᾳ καὶ Γαλλίᾳ. Τὰ ἐνδύματα αὐτῶν εἶναι πάντα λευκά.

Ϛ'.) *Σάρτροι* (Chartreux). — Ἔλαβεν ἀρχὴν τὸ τάγμα ἀπὸ τοῦ ἁγίου Βρούνου, περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΑ' αἰῶνος ἐν Κολωνίᾳ. Ἡ παράδοσίς των μυθολογεῖ, ὅτι οὗτος παριστάμενός ποτε εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν θεολόγου τινὸς τῶν Παρισίων εἶδεν αὐτὸν ἐγείροντα αἴφνης τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ φερέτρου καὶ φωνοῦντα «κατεδικάσθην παρὰ τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ». Τὸ γεγονὸς τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ ἵνα ἀποφασίσῃ ν' ἀποσυρθῇ μετὰ τῶν μαθητῶν του εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Σαρτρὲζ, ἣν ὑπέδειξεν αὐτῷ ὁ ἐπίσκοπος τῆς Γρενόβλης, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς τόπον κατάλληλον, ὅπως παραδοθῇ εἰς βίον ἀσκητικόν. Ἐκεῖ ἔκτισε καὶ παρεκκλήσιον μικρὸν καὶ 7 κελλία, ἢ *Λαύρας*, ὡς τὰς ὠνόμασεν, ὄχι μακρὰν τοῦ μέρους ἐκείνου, ὅπου ἐγείρεται σήμερον τὸ μέγα βιομηχανικὸν κατάστημα τοῦ ὡραίου ὁμωνύμου ποτοῦ Σαρτρέζ.

Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸ τάγμα τοῦτο δὲν ζῶσι βίον *κοινοβιακὸν*, ἀλλὰ κυριολεκτικῶς μοναχικόν, διότι ἐργάζονται, τρώγουσι, κοιμῶνται καθεὶς μόνος του καὶ καθ' ἑαυτὸν, ζῶν ἕκαστος εἰς ἴδιον κελλίον· συνενοῦνται δὲ μόνον, ὅπως ἀναγινώσκωσιν ἀπὸ κοινοῦ καὶ ψάλωσι τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀκολουθίας, ἔπειτα πάλιν

χωρίζονται. Ὡς γνωστὸν εἰς αὐτοὺς ἀνῆκε μέχρις ἐσχάτων, ὅτε ἐξεδιώχθησαν ἐκ Γαλλίας, καὶ αὐτοὶ μόνοι ἐν τῇ μονῇ των κατεσκεύαζον τὸ περίφημον οἰνοπνευματῶδες ποτὸν Σαρτρὲζ· ἤδη τὸ παρεχώρησαν εἰς ἄλλους βιομηχάνους. Τὸ κατάστημα τοῦ Σαρτρὲζ εἶναι παμμέγιστον, πολλὰ δὲ ἑκατομμύρια φράγκων εἶναι ἡ ἀξία του. Πολλοὶ περιηγηταὶ πάντοτε ἐπισκέπτονται αὐτὸ· ἀλλ' οἱ μοναχοὶ μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας ἐπισκέπτας ἐπέτρεπον τὴν εἴσοδον, αἱ γυναῖκες ἀπεκλείοντο.

Τὸν αὐστηρῶς μονήρη βίον των διακόπτουσι, καθ' ἃς ἡμέρας συνεδριάζει τὸ ἡγουμενοσυμβούλιόν των. Τότε ἐπιτρέπεται εἰς αὐτοὺς νὰ διακόπτωσι τὴν ἐργασίαν καὶ νὰ διαλέγωνται. Νηστεύουσι διαρκῶς καὶ τρώγουσιν ἅπαξ μόνον τῆς ἡμέρας. Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τοὺς κατασκευαστὰς οἰνοπνευματώδους ποτοῦ ἐπιτρέπεται καὶ ἡ οἰνοποσία.

Πολλὰ πολλαχοῦ ὑπάρχουσιν ἱδρυμένα μοναστήρια τῶν Σάρτρων, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὑποκαταστήματα τῆς θαυμασίας βιομηχανίας των, ὧν ὀνομαστότερα εἶναι τὰ ἐν Ἰταλίᾳ. Ἐκ τούτων τὰ πέντε τῆς Ἰταλίας εἶναι τὰ μεγαλήτερα καὶ πλουσιώτερα. Ἄλλα 170 περίπου ἱδρύνται ἐν Ἱσπανίᾳ, Σουηδίᾳ, Κολωνίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ.

Εἶναι οἱ πλουσιώτεροι πάντων τῶν μοναχῶν οἱ Σάρτροι· εὐνόητον δὲ ὅτι τὸν πλοῦτόν των συνήγαγον ἀπὸ τῆς παραγωγῆς τοῦ ποτοῦ Σαρτρὲζ· ἀλλὰ καὶ τοῦ πλούτου των ποιοῦνται χρῆσιν ἀγαθὴν συχνάκις, δωροῦντες εἰς πένητας καὶ χορηγοῦντες εἰς πολλὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον συνεισέφερον μετὰ τῶν Γάλλων 100.000 φρ., ὅπως ὅσον τὸ ταχύτερον ἡ Γαλλία ἀποτίσῃ τὴν ὑπὸ τῆς Γερμανίας ἐπιβληθεῖσαν ἀποζημίωσιν.

Τὸ ἔνδυμα τῶν Σάρτρων εἶναι μάλλινον λευκὸν καὶ ζώνη δερματίνη· ἀλλὰ καὶ κατάσαρκα φοροῦσι *κιλίκιον*, ἤτοι ζώνην τριχίνην σκληρὰν χάριν ἀσκήσεως.

Ζ'. *Φραγκισκανοί.*—Ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων καὶ μεγαλητέρων ταγμάτων τῆς παπικῆς ἐκκλησίας, ἱδρυθὲν παρὰ τοῦ Ἰω. Βερνάρδου γεννηθέντος ἐν Ἀσσίσῃ τῆς Ὀμβρακῆς τῷ 1182. Κατ' ἀρχὰς ἦτο ἔμπορος, ὡς ὁ πατήρ του· ἀλλὰ νέος ἀκόμη ἐμίσησε τὸν πλοῦτον αἴφνης, ἐγκατέλειψε τὰ γαθά του, ἐνεδύθη πτωχικὸν ἔνδυμα καὶ ἐπεδόθη εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, διδάσκων καὶ διαδίδων αὐτόν. Αὐτὸς συνέταξε καὶ τοὺς κανόνας τοὺς διευθύνοντας τὸ τάγμα του. († 1226).

Κατὰ τούτους οἱ Φραγκισκανοὶ ὀφείλουσι νὰ εἶναι ἐντελῶς πτωχοί· οὐδεμία περιουσία ἐπιτρέπεται αὐτοῖς, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἀργύριον· ὀφείλουσι νὰ ζῶσιν ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὰς ἐλεημοσύνας καὶ νὰ ἐφαρμόζωσι κατὰ γράμμα τὸν τοῦ Ἰησοῦ λόγον «Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν· μὴ πήραν μηδὲ δύο χιτῶνας· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστι». Νηστεύουσιν ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Ἁγίων Πάντων (2 Νοεμβρίου) μέχρι τῶν Χριστουγέννων καὶ ἀπὸ τῶν Θεοφανείων μέχρι τοῦ Πάσχα. Παρθενία καὶ ὑπακοὴ εἶναι ἐξόχως ὑποχρεωτικαὶ δι' αὐτούς. Οἱ Φραγκισκανοὶ ὀνομάζονται καὶ minores καὶ inferiores, *μικροὶ καὶ ταπεινοί*, παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τῶν ἄλλων ταγμάτων. Οἱ Φραγκισκανοὶ τοῦ ὅρους Σουβάζης, πλησίον τῆς Ἀσσίσης, δωρήσαντες τῷ ἁγίῳ Φραγκίσκῳ τὴν καπέλλαν *Πορτινούκουλα*, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς *Θεοτόκου Κυρίας τῶν Ἀγγέλων*, κατέστησαν τὸ ἐκεῖ κατόπιν κτισθὲν μοναστήριον κέντρον τοῦ τάγματός των, ἐν ᾧ ἑδρεύει ὁ ἀρχηγός των. Οἱ πάπαι ἐξόχως τιμῶσιν αὐτούς, διότι εἶναι οἱ ἄριστοι ὑποστηρικταὶ καὶ διδάσκαλοι τῶν ἀρχῶν τοῦ παπισμοῦ· διὰ τοῦτο καὶ δωροῦσι *πλήρη ἄφεσιν ἁμαρτιῶν* εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν καπέλλαν των.

Διαιροῦνται δὲ οἱ Φραγκισκανοὶ εἰς *μινωρίτας*, *κατωτέρους*, καὶ εἰς *ὀβσερβάτωρες*, *τηρητάς*. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι δὲν ὑποβάλλονται εἰς τοὺς αὐστηροὺς κανονισμοὺς τοῦ τάγματος, μετριάζοντες αὐτοὺς· οὕτω, π. χ. δύνανται νὰ ζῶσι καὶ κοινοβιακῶς, νὰ μὴ ὦσιν ἀπολύτως πτωχοί, νὰ νηστεύωσιν ὀλιγώτερον· οἱ δὲ δεύτεροι, πιστοὶ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἱδρυτοῦ, τηροῦσιν ἀπαρεγκλίτως τοὺς κανόνας του. Καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι ἔχουσιν ἕνα ἀρχηγὸν τοῦ τάγματος. Τινὲς τῶν Φραγκισκανῶν ἐπιδίδονται μᾶλλον εἰς θεωρητικὸν βίον παρὰ εἰς πρακτικὸν· προσεύχονται μᾶλλον παρὰ ἐργάζονται· ἐντεῦθεν οὗτοι ὀνομάζονται καὶ recollecti.

Εἰσὶ καὶ ἄλλοι Φραγκισκανοὶ λεγόμενοι minimi =ἐλάχιστοι, ὧν εἰσηγητὴς ὑπῆρξεν ὁ Φραγκῖσκος Δὲ-Παῦλος ἐν Καλαβρίᾳ τῷ 1416, μὴ τρώγοντες οὐδέποτε κρέας καὶ μελανοφοροῦντες.

Εἰς Φραγκισκανοὺς οἱ πάπαι ἀνέθηκαν τὴν ἐντολὴν νὰ φρουρῶσι *παρὰ τοὺς ἁγίους τόπους ἐν Παλαιστίνῃ*, ἔχοντες ἐκεῖ καὶ μέγαν ἡγούμενον, τιτλοφορούμενον «*σεβασμιώτατον φύλακα τῆς Ἁγίας Γῆς*». Ὡς γνωστὸν ἐν Παλαιστίνῃ πολλὰ πολλάκις ἐρρᾳδιούργησαν κατὰ τῶν ἡμετέρων ὀρθοδόξων καὶ διὰ ἰσχυρᾶς προστασίας τῶν καθολικῶν κρατῶν πολλὰ πολλάκις ἐπέτυχον. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἡμέτεροι ἀείποτε ἰσχυρῶς ἀνθίστανται κατ' αὐτῶν καὶ τῶν μηχανημάτων αὐτῶν. Ἐπειδὴ πλεῖστοι Φραγκισκανοὶ διαμένουσιν ἐν Ἀνατολῇ, ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νὰ τρέφωσι γενεάδα κατὰ τὸ σύστημα τῶν Ἀνατολικῶν μοναχῶν καὶ κληρικῶν. Περὶ τὰς 20 χιλιάδας ἀριθμοῦνται οἱ ἀνὰ τὸν κόσμον Φραγκισκανοί, ὧν οἱ πλεῖστοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὑποδιαίρεσιν τῶν αὐστηροτέρων, τῶν *τηρητῶν*. Περὶ τὰς 3 χιλιάδας αὐτῶν εἶναι *μισσιονάριοι*, ἱεραπόστολοι in partibus infidelium, μεταξὺ τῶν ἀπίστων δηλαδή, ἐν Τουρκίᾳ, Σινικῇ κ. τ. λ. Περὶ τοὺς 100 ἱεραποστόλους μένουσι διαρκῶς ἐν Ρουμανίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει, πάντες ἀόκνως ἐργαζόμενοι πρὸς

διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ (!) ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τοῦ παπισμοῦ! Περιττὸν εἰπεῖν, ὅτι ἀπίστους θεωροῦσιν ἐνταῦθα τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς, καθ' ὧν πλεῖστα ῥᾳδιουργοῦσι!

Τὸ ἔνδυμά των εἶναι ῥάσον καὶ τήβεννος μετὰ κουκουλίου χρώματος φαιοῦ καὶ σχοινίου περὶ τὴν ζώνην. Οἱ πόδες τῶν εἶσι γυμνοί· ξυρίζουσιν ἐντελῶς τὸ πρόσωπόν των, πλὴν τῶν ἐν Ἀνατολῇ, ὡς εἴπομεν.

Η'.) *Δομινικανοί.*—Ἕτερον καὶ ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων μεγάλων μοναχικῶν ταγμάτων τῆς Δύσεως εἶναι τὸ φέρον τὸ ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτοῦ Δομινίκου (Κυριακοῦ) Γούζμαν, γεννηθέντα τῷ 1170 ἐν τῇ παλαιᾷ Καστιλλίᾳ.

Ἡ μυθώδης παράδοσις τῶν Δομινικανῶν λέγει, ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἔγκυος οὖσα, εἶδε καθ' ὕπνους τὸ μέλλον νὰ γεννηθῇ τέκνον της ἐν μορφῇ κυνὸς κρατοῦντος ἐν τῷ στόματι δᾷδα ἀνημμένην, ἀπειλοῦσαν νὰ κατακαύσῃ ὅλην τὴν γῆν.

Τεσσαρακονταετὴς ὁ Δομίνικος συνάγει περὶ ἑαυτὸν τοὺς πρώτους του μαθητὰς ἐν Τολώσῃ, βραδύτερον δὲ μεταβαίνει εἰς Ρώμην, ὅπου Ἰννοκέντιος Γ' ὁ πάπας ἐπιδοκιμάζει τὰ σχέδιά του καὶ τὴν κλῆσίν του. Βραδύτερον Ὀνώριος ὁ Γ' ἐπικυροῖ ὁριστικῶς τὴν σύστασίν τοῦ νέου μοναχικοῦ τάγματος καὶ δίδει αὐτῷ τὸ ὄνομα *ἀδελφῶν κηρύκων*, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τιτλοφορεῖ *διδάσκαλον τοῦ ἱεροῦ παλατίου* τοῦ Βατικανοῦ καὶ ὁρίζει ἵνα τὸ ἀξίωμα τοῦτο κατὰ διαδοχὴν λαμβάνῃ πάντοτε ὁ διάδοχος.

Κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ τάγματος τηρητέαι αὐστηρῶς αἱ τρεῖς μοναχικαὶ ἀρεταί, περὶ ὧν εἴπομεν· ἀλλὰ πρὸ πάντων *μελέτη* πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀσχολία· διὰ τοῦτο καὶ ἡ λειτουργία καὶ πᾶσαι αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι ψάλλονται παρ' αὐτῶν συντόμως. Οἱ Δομινικανοὶ ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως νὰ νηστεύωσιν, ὅταν ταξειδεύωσιν (ἐξαιρέσει τῶν Παρασκευῶν καὶ ὅλης τῆς Τεσσαρακοστῆς) ἀλλὰ καὶ νὰ κρεωφαγῶσι δύνανται εὑρισκόμενοι ἐκτὸς τῆς μονῆς των. Ὁ ἀρχηγός των διδάσκαλος ἐκλέγεται κατὰ δωδεκαετίαν· ἕτεροι ὑπαρχηγοὶ διευθύνουσι τὰς κατὰ τόπους μονάς, ἐκλεγόμενοι κατὰ τετραετίαν.

Τὸν 18ον αἰῶνα οἱ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Δομινικανοὶ ὑπερέβαινον τὰς 150,000· τανῦν ὅμως πολὺ ἠλαττώθησαν, ἂν καὶ εἶναι πάντοτε πολυάριθμοι. Εἴκοσι μεγάλα μοναστήρια ἔχουσιν ἐν Ἰταλίᾳ, πλὴν ἄλλων μικρῶν· 10 ἐν Αὐστρίᾳ, ἄλλα ἐν Βελγίῳ, Ρωσσίᾳ, Ὁλλανδίᾳ, Τουρκίᾳ, Κίνᾳ, Ἀμερικῇ, Κούβᾳ, Μεξικῷ, Περοῦ, Μανίλλῃ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐν Γαλλίᾳ εἶχον 20 μοναστήρια· ἀλλὰ ἐσχάτως ἀπεδιώχθησαν ἐκεῖθεν. Φοροῦσιν ἐπενδύτην λευκὸν μὲ κουκούλιον μέλαν καὶ ζώνην δερματίνην.

Θ'.) *Ὀρατόριοι.* — Οὗτοι, οὓς οὐδὲν ἰδιαίτερον ἔνδυμα διακρίνει πλὴν τοῦ συνήθους τῶν κληρικῶν μελανοῦ, ἔχουσι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἁγίου Φιλίππου Νέρη γεννηθέντος ἐν Φλωρεντίᾳ τῷ 1515, ὅστις ἵδρυσε κατ' ἀρχὰς συνδιαλεκτήριον τῶν πτωχῶν, τῶν συνήθως συναθροιζομένων ὑπ' αὐτοῦ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ρώμης, ὅπως διδάσκῃ αὐτούς. Κατόπιν ἵδρυσεν οὗτος πτωχοκομεῖον χάριν τῶν ὁδοιπόρων (Peregrini) τοῦ παπικοῦ ἰωβηλαίου τοῦ 1700, εἰς ὃ προσῆλθον πλείονες τῶν 270.000 καθολικῶν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Ὀρατόριοι περιωρίζοντο ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ. Βραδύτερον ὅμως ὁ καρδινάλιος Βερούλλ συνέστησεν ἐν Γαλλίᾳ ὅμοιον τάγμα εἰς τὸν πύργον Sevilly παρὰ τὴν Troyes—en—Champagne περὶ τὸ 1612, οὗ προορισμὸς ἦτο νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸ ρεῦμα τοῦ διαδιδομένου Προτεσταντισμοῦ. Ὁ Βερούλλ ἀπέθανε τῷ 1625, ἀφοῦ παρέσχεν ἐξόχους ὑπηρεσίας εἰς τὴν αὐλὴν Λουδοβίκου τοῦ ΙΓ' καὶ τῆς Μαρίας τῶν Μεδίκων.

Οἱ Ὀρατόριοι ἦσαν ἐγκατεστημένοι μέχρις ἐσχάτων ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἐπῆρε τὸ ρεῦμα τῶν νεωτάτων κατὰ τῶν μοναχῶν νόμων τῆς δημοκρατίας. Εἰς τὸ τάγμα αὐτῶν ἀνήκουσι πολλοὶ ἔξοχοι γάλλοι ἱεροκήρυκες, ὁ Μασιλλιών, ὁ Τουρὲν, ὁ Μαλεβρὰν καὶ ἄλλοι. Οἱ διέποντες αὐτοὺς κανονισμοὶ εἶναι λίαν μετριασμένοι, οὐδεμίαν μοναχικὴν αὐστηρότητα ἐπιδιώκοντες.

Ι'.) *Καπουτσῖνοι.* — Ἵδρυσε τὸ τάγμα τῷ 1528 Ματθαῖος ὁ Βάσκης ἐκ τοῦ δουκάτου τοῦ Οὐρβίνου τῆς Ἰταλίας. Ὁ Βάσκης ἦτο αὐστηρὸς Φραγκισκανός, μετωνόμασε δὲ τὸ τάγμα του οὕτως ἐκ μεταρρυθμίσεώς τινος, ἣν ἐπέφερεν εἰς τὸ τῆς κεφαλῆς κουκούλιον (cappuzzo) κατασκευάσας αὐτὸ μακρὸν καὶ αἰχμηρόν. Κατὰ τὰ ἄλλα τὸ ἔνδυμα ὁμοιάζει πρὸς τὸ τῶν Φραγκισκανῶν. Εἶναι χρώματος φαιοῦ καὶ περιζώννυνται διὰ κομβοσχοινίου. Ἐπίσης οἱ Καπουτσῖνοι εἶναι, ὡς ἐκεῖνοι, γυμνόποδες καὶ σανδαλιοφοροῦντες καὶ τρέφοντες γενειάδα. Κατὰ τοὺς κανονισμοὺς των τὰ μοναστήρια καὶ αἱ ἐκκλησίαι των εἶναι πτωχαί. Κρεωφαγοῦσι, πλὴν τῆς Τετάρτης, Παρασκευῆς καὶ τοῦ Σαββάτου.

Ἐπαιτοῦσι καὶ αὐτοὶ ὡς οἱ Φραγκισκανοί· ἀπαγορεύεται αὐτοῖς νὰ ἐπαιτῶσι κρέας, ὠὰ καὶ τυρόν, ἀλλὰ προσφερόμενα αὐτοῖς δὲν τὰ ἀρνοῦνται. Πορεύονται πάντοτε ἔχοντες τὴν κεφαλὴν ἀκάλυπτον. Ἔχουσι μονὰς πολλὰς ἐν Ἰταλίᾳ, Αὐστρίᾳ, Σουηδίᾳ, Συρίᾳ, Μελίτῃ, Κωνσταντινουπόλει, Ἰνδίαις, Ἄδεν, Καναδᾷ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλάδι ἔχομέν τινας μονίμως κατοικοῦντας. Πάντες ἀνέρχονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 8,000, ὧν 400 ἱεραπόστολοι. Τὸ κεντρικὸν των συμβούλιον ἑδρεύει ἐν Ρώμῃ.

ΙΑ'.) *Ἰησουῖται.*—Ἰγνάτιος ὁ Λοϋόλας εἶναι ὁ ἱδρυτὴς τῷ 1491 ἐν τῷ παλατίῳ Λοϋόλα Γουϊπουζ-

κόα τῆς Ἱσπανίας. Τραυματισθεὶς ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Παμπελούνης, ἣν ὑπερήσπιζε κατὰ τῶν Γάλλων, καὶ σωθεὶς ἐκ τοῦ τραύματος ὡς ἐκ θαύματος, ἀφιέρωσεν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐκκλησίας. Τῇ 15 Αὐγούστου 1534 συνήθροισεν ἐν Παρισίοις τινὰς τῶν φίλων του, ἐσχημάτισε τὸν πρῶτον πυρῆνα τῆς *ἑταιρείας τοῦ Ἰησοῦ*, ἣν ἐπεκύρωσε μετὰ ἓξαετίαν ὁ πάπας Παῦλος Γ' διὰ δεκρέτου τῆς 10 Σεπτεμβρίου 1540.

Τὸ ἰδιαιτέρως χαρακτηρίζον τοὺς Ἰησουΐτας πλὴν τῶν τριῶν τυπικῶν μοναχικῶν ἀρετῶν εἶναι ἡ ἰδιότης, τετάρτη μεγάλη ἀρετὴ θεωρουμένη, ἡ τυφλὴ ὑπακοή, πλήρης καὶ ἄμεσος εἰς τὸν πάπαν πρὸς διάδοσιν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ καθολικισμοῦ καὶ τοῦ παπισμοῦ. Ὁ ὅρκος ἐπίσης τῆς εἰς τοὺς ἀρχηγούς των ὑποταγῆς εἶναι αὐστηρὸς καὶ ἀπεριόριστος· ὁ Ἰησουΐτης πρέπει νὰ εἶναι εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν αὐτόχρημα ἑτεροκίνητος μηχανὴ καὶ πτῶμα «perinde ac cadaver». Τὸν ἀρχηγὸν τοῦ τάγματος ἑδρεύοντα ἐν Ρώμῃ, περιβάλλουσιν εἰς ὑταρχηγὸς καὶ τέσσαρες βοηθοί, ἀποτελοῦντες τὸ συμβούλιόν του. Εἰσέρχεταί τις εἰς τὸ τάγμα καὶ δεκαοκταετής. Ἰησουΐται εἶναι οὐ μόνον κληρικοὶ ἀλλὰ καὶ λαϊκοί. Τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀνὰ τὸν κόσμον εἶναι μέγα. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἠριθμοῦντο εἰς 23,000 ἀποτελοῦντες 670 κολλέγια, 335 ἕδρας καὶ 80 πανεπιστήμια· ἐν πάσαις ταῖς χώραις τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀφρικῆς, Ἀμερικῆς καὶ Πολυνησίας διεσπάρησαν καὶ εἰσέδυσαν, πολλάκις γνωστόν, πολλάκις ἄγνωστον, εἰς πολλὰς χιλιάδας. Πανταχοῦ ὅμως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κατεδιώχθησαν καὶ πολλαχόθεν ἐξεδιώχθησαν ἕνεκα τῶν ῥᾳδιουργιῶν των. Δισχίλιοι ἦσαν ἐν Γαλλίᾳ καὶ ὀγδοήκοντα τὰ ἐκεῖ μοναστήριά των μέχρι τῆς ἐκεῖθεν ἐκδιώξεώς των. Τί κατορθοῦσιν οἱ Ἰησουΐται ὑπὲρ τοῦ καθολικισμοῦ καὶ τῆς παπωσύνης διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου τρόπου, εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ἐκφεύγει δὲ τὸ ἡμέτερον θέμα ἡ λεπτομερὴς ἔκθεσις τῶν ἀρχῶν, τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν. Ἔνδυμα διακριτικὸν οὐδὲν ἔχουσι, πλὴν τοῦ μελανοῦ ῥάσου. Τῆς παντοδυναμίας των ἐν τῷ καθολικισμῷ ἐνδεικτικὸν εἶναι τὸ λεγόμενον ὅτι «ἐν Ρώμῃ ἰσχύει περισσότερον ὁ μαῦρος πάπας παρὰ ὁ λευκὸς» (γνωστοῦ ὄντος ὅτι ὁ πάπας ἐνδύεται πάντοτε λευκὴν στολήν, ἐνῷ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἰησουϊτῶν ἐνδύεται μέλαν ῥάσον).

ΙΒ΄.) *Τραππισταί.*—Πολλὰ ἔχουσι γραφῇ περὶ τοῦ περιεργοτάτου τούτου τῶν μοναχικῶν ταγμάτων τῆς Δύσεως. Τὸ ὄνομά του ἐδόθη ἀπὸ τῆς φάραγγος τῆς συνεχομένης μὲ τὴν ἐν Γαλλίᾳ κεντρικὴν καὶ περίφημον μονήν των καὶ ὁμοιαζούσης πρὸς *καταρράκτην θύραν* (trappe). Ὁ ἀρχηγός των Ἀρμάνδος Ρουσὲ, γεννηθεὶς ἐν Παρισίοις τῷ 1626 ἦτο Βενεδικτῖνος μοναχός· τῷ 1664 μετερρύθμισε τὸν μοναχικὸν βίον τῶν περὶ αὐτὸν δοὺς αὐστηροτάτους ἀσκητικοὺς νόμους.

Οἱ Τραππισταὶ χειμῶνος μὲν κατακλίνονται τὴν 7 ὥραν, θέρους δὲ τὴν 8. Τὴν 2 μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐγείρονται καὶ ψάλλουσι τὸν ὄρθρον· τὰς 5 1)2 τελοῦσι τὴν λειτουργίαν· τὰς 7 ἀρχίζουσι τὴν ἐργασίαν των, γεωργίαν, ξυλουργικήν, λεπτουργικήν, λιθοξοϊκὴν καὶ ἄλλα. Ἐργάζονται ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ ἐργάζονται ὑπὲρ τῶν πτωχῶν. Τὴν μεσημβρίαν τρώγουσι ἀμέσως δὲ τὴν 1 μ. μ. ἐπαναλαμβάνουσι τὴν ἐργασίαν μέχρι τῆς 4, ὅτε ψάλλουσι τὸν ἑσπερινόν· τὰς 5 δειπνοῦσι, τὰς 6 ψάλλουσι τὸ ἀπόδειπνον. Τρέφονται πάντοτε δι' ὀσπρίων καὶ ὀπωρικῶν εἰς εὐτελῆ πήλινα ἀγγεῖα. Τίποτε ἄλλο· τὰς δὲ νηστησίμους ἡμέρας καὶ αὐτὸ τὸ λιτὸν φαγητόν των παρατίθεται ἅπαξ τῆς ἡμέρας. Κοιμῶνται ἐπὶ ἁπλῆς ψιάθου, ψιάθινον δὲ εἶναι καὶ τὸ προσκεφάλαιόν των· τὸ ἰδιαίτερον ὅμως χαρακτηριστικόν των εἶναι ἡ *αὐστηρὰ σιωπή*. Καὶ τρώγοντες καὶ ἐργαζόμενοι καὶ ἀναπαυόμενοι ὀφείλουσι νὰ σιωπῶσιν· ἡμέρας τινὰς μάλιστα τοῦ ἔτους ἀφιεροῦσιν εἰς αὐστηροτάτην σιγήν, μὴ ἐπιτρεπομένου μηδὲ συλλαβὴν ἐνάρθρου φωνῆς νὰ ἐκστομίσωσιν. Εἰσερχόμενός τις εἰς μονὴν Τραππιστῶν νομίζει ὅτι εἰσέρχεται εἰς ἵδρυμα κωφαλάλων. Μόνον ἡμέρας τινὰς ἑορτασίμους τοῦ ἔτους ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νὰ λύσωσι τὴν γλῶσσάν των, καὶ τοῦτο ἐπί τινας ὥρας μόνον. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα λέγονται περὶ τοῦ ἀσκητισμοῦ των, πάντα ὅμως δὲν εἶναι ἀληθῆ. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ὁ ἀσκητικός, πενιχρὸς καὶ πλήρης πόνων βίος των ὑπενθυμίζει τοὺς ἀρχαίους ἀσκήτας καὶ ἐρημίτας.

Τραππισταὶ εὑρίσκονται ἐν Ἰταλίᾳ, Σουηδίᾳ, Αὐστρίᾳ, Ἱσπανίᾳ, Βελγίῳ, Ἀγγλίᾳ, Ἀμερικῇ καὶ Γερμανίᾳ. Πολυάριθμοι ἦσαν ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ μέχρις ἐσχάτων διεσπαρμένοι εἰς 25 μοναστήρια.

Τραππισταὶ εἶναι ὄχι μόνον κληρικοὶ ἀλλὰ καὶ λαϊκοί. Τὸ ἔνδυμά των εἶναι λευκὸν μὲν μετὰ ζώνης μελανῆς δερματίνης διὰ τοὺς πρώτους, φαιὸν δὲ διὰ τοὺς δευτέρους.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐπισημότερα καὶ μεγαλήτερα μοναχικὰ τάγματα τῆς Δύσεως. Εἰσὶν ὅμως καὶ ἄλλα μικρότερα καὶ ὀλιγώτερον αὐστηρά, περὶ ὧν ἄξιον νὰ γίνῃ μνεία. Εἶναι ταῦτα τὰ ἑξῆς:

ΙΓ΄.) *Ἀδελφοὶ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεοῦ.*—Ἱδρυτὴς τῶν ὑπῆρξεν Ἰωάννης ὁ Guidad, γεννηθεὶς ἐν Πορτογαλλίᾳ τῷ 1495 καὶ ἀποθανὼν τῷ 1550. Ὁ σκοπός των εἶναι τὰ μάλιστα φιλάνθρωπος, ἤτοι ἡ *νοσηλεία* τῶν ἀρρώστων ἐξ ἀνιάτων νόσων ἐν τοῖς νοσοκομείοις καὶ τῶν φρενοβλαβῶν. Ἐντεῦθεν ὀφείλουσι νὰ ἐγείρωνται τὴν 4 ὥραν τῆς πρωΐας, ἅπαξ δὲ τῆς ἑβδομάδος ὀφείλουσι νὰ ἀγρυπνῶσιν ὅλην τὴν νύκτα ἐπὶ τοῦ πάσχοντος. Νηστεύουσι μόνον τὴν Παρασκευὴν καὶ τὴν Μ. Τεσσαρακοστήν. Ἔνδυμα ἔχουσι φαιόν. Ἔχουσι καὶ ἰδιαίτερα νοσοκομεῖα, ἐν οἷς συντηροῦνται ὑπὲρ τὰς 3000 ἀσθενῶν.

ΙΔ΄.) *Βαρναβῖται.*—Ζαχαρίας ὁ ἐκ Κρεμώνης γεννηθεὶς τῷ 1500 ἵδρυσε τὸ τάγμα ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγ. Βαρνάβα παρὰ τὸ Μιλάνον. Ὁ σκοπός των εἶναι διδακτικός. Παντοῦ καὶ πάντοτε κηρύττουσι. Τὸ κήρυγμά των ὑπῆρξεν ὀνομαστὸν κατὰ τὸν ΙΗ΄ αἰῶνα, ἰδίως ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ. Οὐδὲν ἰδιαίτερον ἔνδυμα ἔχουσι.

ΙΕ΄.) *Λαζαριστταί.* — Ὁ ἅγ. Βικέντιος de Paoli ἵδρυσε τὸ τάγμα, γεννηθεὶς τῷ 1576. Ἐπίσης διδακτικὸς εἶναι ὁ σκοπός των. Ἡ διδασκαλία των πρέπει νὰ παρατείνηται μίαν ὥραν καθ' ἑκάστην. Μετὰ τὴν διδασκαλίαν παραδίδονται εἰς μακρὰν σιωπήν. Ἅπαξ τοῦ ἔτους ὁ Λαζαριστὴς ὀφείλει ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα νὰναπαύηται ἀπὸ τοῦ συνεχοῦς καθ' ἡμέραν κηρύγματος, ἀποσυρόμενος εἰς ἡσυχον τόπον. Ὁ βίος των δὲν εἶναι αὐστηρῶς ἀσκητικός. Ὁ ἀρχηγός των εἶναι ἰσόβιος. Οἱ εἰσαγόμενοι εἰς τὸ τάγμα ὀφείλουσι νὰ δοκιμάζωνται ἐπὶ δύο ἔτη. Εἶναι πολυάριθμοι οἱ Λαζαριστταί, διατηροῦντες μοναστήρια ἐν Τουρκίᾳ, Αἰγύπτῳ, Περσίᾳ, Ἀβησσυνίᾳ, Πεκίνῳ καὶ τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ. *Λαζαριστὰς* ἔχομεν καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου καὶ ἀλλαχοῦ. Πλὴν τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας των διδάσκουσι καὶ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν.

ΙϚ΄.) *Ἱερεῖς τοῦ ἁγ. Σουλπικίου.* — Ἱδρυτὴς των ὑπῆρξεν ὁ Μ. Ὀλιὲ γεννηθεὶς ἐν Παρισίοις τῷ 1608 ἐφημέριος τῆς γνωστῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Σουλπικίου, τοῦ κέντρου ἐκείνου τῶν φανατικῶν καθολικῶν τῆς Γαλλίας. Ὁ σκοπός των καὶ ἡ ἀσχολία των εἶναι πρὸ πάντων ἡ ἀγωγὴ καὶ μόρφωσις τῶν νέων ἱεροσπουδαστῶν ἐν τοῖς σεμιναρίοις, τῶν μελλόντων νὰ χρίωσιν ἱερεῖς. Πρὸς τοῦτο συντηροῦσιν 25 σεμινάρια πολλαχοῦ. Ἔνδυμά των εἶναι τὸ σύνηθες κληρικόν.

ΙΖ΄.) *Εὐδισταί.*—Ἀπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ των Ἰωάννου Εὐδίου γεννηθέντος τῷ 1601 ἐν Ἀργεντάνῃ τῆς Νορμανδίας. Οὗτος, ἱεροκῆρυξ κατ' ἀρχάς, ἵδρυσεν εἶτα τὴν *Ἔνωσιν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς Μαρίας* τῷ 1643. Σκοπὸς καὶ τούτων εἶναι νὰ κηρύττωσιν ὡς ἱεραπόστολοι καὶ νὰ ἀνατρέφωσι τοὺς νεανίας τῆς Γαλλίας, ὅπου διατηροῦν 13 ἐκπαιδευτήρια μεγάλα. Ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων ἐξεδιώχθησαν ἐκ Γαλλίας καὶ διεσκορπίσθησαν. Ἔνδυμά των εἶναι τὸ κοινὸν τῶν ἱερέων.

ΙΗ΄.) *Ἀδελφοὶ τῶν Χριστιανικῶν Σχολῶν.* — Ἱδρυτὴν ἔχουσιν Ἰωάννην Βαπτιστὴν de la Salle, γεννηθέντα τῷ 1681 ἐν Ρήμοις τῆς Γαλλίας. Ἱερεὺς ὢν εἶχεν ἀφιερωθῇ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν παίδων τοῦ πτωχοῦ λαοῦ καὶ πρὸς τοῦτο ἵδρυσεν ἰδιόρρυθμον σχολεῖον, εἰς ὃ ἐμορφοῦντο οἱ δημοδιδάσκαλοι, ἓν εἶδος διδασκαλείου· ἐξ αὐτῶν δὲ προῆλθον αἱ écoles normales τῆς Γαλλίας. Ὁ κόσμος τοὺς ὠνόμαζεν *ἀδελφοὺς ἀμαθεῖς*, διότι ἐδίδασκον τοὺς ἀμαθεῖς. Ἡ κεντρικὴ τοῦ τάγματος διεύθυνσις ἦτο τέως ἐν Παρισίοις. Κατὰ τοὺς κανονισμούς των ὀφείλουσι νὰ ἐγείρωνται τὰς 4 1)2, προσεύχονται δὲ καὶ ψάλλουσι μέχρι τῆς 8ης. Ἔκτοτε μέχρι τῆς 11ης διδάσκουσι τοὺς παῖδας· τὰς 11 1)2 προγεύονται. Τὴν 1 1)2 ἐπαναλαμβάνουσι τὴν διδασκαλίαν μέχρι τῆς 4. Τὴν 5 ἰδιαιτέρα ἐργασία ἐν τοῖς γραφείοις των. Τὴν 7ην τὸ δεῖπνον, τὴν 8ην ὁ ὕπνος. Εἰς 11,000 ἀνέρχονται οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸ τάγμα, ὧν αἱ 10,000 ἐν Γαλλίᾳ, διατηροῦντες μέχρι ἐσχάτων 1,900 σχολεῖα, ὧν 45 ἐν ταῖς Γαλλικαῖς ἀποικίαις, καὶ ἐκπαιδεύοντες ὄχι ὀλιγωτέρους τῶν 320,000 μαθητῶν. Κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον διεκρίθησαν καὶ ὡς νοσοκόμοι. Ἡ Γαλλία ἀφαιρέσασα ἐσχάτως τὴν λαϊκὴν ἐκπαίδευσιν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ κλήρου ἐξεδίωξε καὶ διεσκόρπισεν ὅλους τούτους.

Τὸ διακριτικὸν των ἔνδυμα εἶναι περιτραχήλιον λευκὸν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ μελανοῦ ἱερατικοῦ ἐνδύματος.

ΙΘ΄.) *Πασσιονισταί* (=Οἱ τῶν παθῶν). — Παῦλος Ὀδάδα ὑπῆρξεν ὁ ἱδρυτὴς τοῦ τάγματος, ἐκ Γενεύης τῆς Ἰταλίας, τῷ 1725. Τὸ κήρυγμα εἶναι ὁ ἀποκλειστικὸς προορισμός των· ἔχουσι δὲ ἱδρύματα ἐν Βουλγαρίᾳ, Ρουμανίᾳ, Βελγίῳ, Ἀγγλίᾳ, Ἀμερικῇ. Ὁ ἀρχηγός των ἑδρεύει ἐν Ρώμῃ. Ἐπὶ τοῦ μελανοῦ ῥάσου των φέρουσιν ἐγκόλπιον εἰς σχῆμα καρδίας λευκῆς, ἐφ' ἧς εἶναι κεντημένος ὁ Σταυρὸς, δηλωτικὸς τῶν *παθῶν τοῦ Κυρίου*.

Κ΄.) *Λυτρωταὶ* (Redemptoristi). — Ἱδρυτὴς ὁ Ἀλφόνσος Λιγουόρης ἐκ Νεαπόλεως (1796). Δικηγόρος κατ' ἀρχὰς συνέστησε τὸ τάγμα τῷ 1734 ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἁγιώτατος Λυτρωτής». Σκοπός των εἶναι ἡ προστασία τῶν πτωχῶν καὶ ταπεινῶν. Τὸ ἔνδυμά των εἶναι ὡς τὸ τῶν Λαζαριστῶν. Ἔχουσιν ἱδρύματα ἐν Γερμανίᾳ, Βελγίῳ, Ὁλλανδίᾳ, Ἀγγλίᾳ, Ἱσπανίᾳ καὶ Ἀμερικῇ. Ὁ ἀρχηγός των ἑδρεύει ἐν Ρώμῃ.

ΚΑ΄.) *Πικπουσιανοί.* — Ἱδρυτὴς των ὑπῆρξεν ὁ ἀββᾶς Κουδρὲν τῷ 1805. Σκοπός των ἐπίσης εἶναι τὸ κήρυγμα καὶ ἡ διδασκαλία. Ἔνδυμα ἔχουσι κοινόν. Εἶναι ὡς ἱεραπόστολοι κατεσπαρμένοι εἰς τὰς ἀπωτάτας χώρας τῶν ἀγρίων καὶ ἀπολιτίστων λαῶν, ἐν Ὠκεανίᾳ, Σάνδβιχ, Γομβίᾳ, Πομοτοῦ, Χιλῇ, Περοῦ καὶ ἐν χώραις τοῦ Ἰσημερινοῦ διαδίδοντες τὸν Χριστιανισμόν.

ΚΒ΄.) *Ἱερεῖς τοῦ ἐλέους* (Misericordiae). Ὁ ἀββᾶς Ροζὰν, γεννηθεὶς ἐν Βορδὼ (1737) καὶ ἀποθανὼν ἐν Παρισίοις (1847) ἵδρυσε τὸ τάγμα τῶν ἐν

Λυών (1806). Εἶναι ἱεραπόστολοι καὶ κηρύττουσιν ἐν Ἀμερικῇ, νοτίῳ καὶ βορείῳ. Φέρουσι τήβεννον θεολογοδιδάκτορος.

ΚΓ'.) *Μαριστα*ὶ (=Θαλάσσιοι). Ἱδρυτής των εἶναι ὁ P. Cotin, γενηθεὶς τῷ 1790 ἐν St. Bonnet-le Troncy τῆς Γαλλίας. Σκοπὸν ἔχουσι τὴν διδασκαλίαν καὶ εὐαγγελικὴν ἀποστολήν, ἰδίως ἐν Ὠκεανίᾳ, νέᾳ Ζηλανδίᾳ, Μελανησίᾳ, Νέᾳ Καληδονίᾳ, εἰς τὰς Νέας Ἑβρίδας καὶ τὴν Αὐστραλίαν. Ἔχουσι μονὰς ἐν Ἰσπανίᾳ, Βελγίῳ Ἰρλανδίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ. Ἐν μόνῃ τῇ Γαλλίᾳ διετήρουν μέχρις ἐσχάτων 200 μοναστήρια χρησιμεύοντα ὡς ἐκπαιδευτήρια ὑπερδισχίλιοι μαριστα*ί*. Ὁ ἀρχηγὸς ἥδρευε πάντοτε ἐν Λυών.

ΚΔ'.) *Ο*blati (=Προσκεκομισμένοι).—Ἵδρυσε τὸ τάγμα ὁ Εὐγένιος *Μ*azenod τῷ 1816, ἐπεκυρώθη δὲ τοῦτο ὑπὸ τοῦ πάπα Λέοντος ΙΒ' ὀνομασθὲν οὕτω ἐκ τῆς *προσφορᾶς των* ἤτοι *ἀφιερώσεώς των τῇ ἀσπίλῳ Μαρίᾳ*. Καὶ αὐτῶν ὁ σκοπὸς εἶναι τὸ κήρυγμα καὶ ἡ διάδοσις τοῦ εὐαγγελίου. Τοιοῦτοί εἰσιν ἐν Ἀγγλίᾳ, Σκωτίᾳ, Ἰρλανδίᾳ, Καναδᾷ, Νέᾳ Βρετανίᾳ, Βρετανικῇ Κολομβίᾳ, Τεξὰς, Μεξικῷ, Κεϋλὰν καὶ μεταξὺ τῶν Κάφρων καὶ Ζουλούδων, διδάσκουσι δὲ διαρκῶς καὶ ἐκχριστιανίζουσι τοὺς ἀγρίους. Ἔνδυμα ἔχουσι κοινὸν κληρικοῦ.

ΚΕ'.) *Μαριανῖται*. — Τὸ τάγμα τοῦτο, ἱδρυθὲν τῷ 1813 σκοπεῖ τὴν διάδοσιν τῶν γραμμάτων ἐν Εὐρωπαϊκαῖς χώραις (!)· ἀριθμοῦσι δὲ 130 μοναστήρια καὶ 1,300 μέλη περίπου.

ΚΣ') *Πατέρες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*.—Εἶναι νεώτατον τὸ τάγμα τοῦτο, συσταθὲν τῷ 1848 ὑπὸ τοῦ Λίβερμανν, Ἰουδαίου χριστιανισθέντος καὶ συνενώσαντος τὴν ἑταιρείαν τῆς *Ἱερᾶς Καρδίας* τῆς Μαρίας μὲ τὴν τοῦ *Ἁγίου Πνεύματος*, ἱδρυθεῖσαν τῷ 1703 ὑπὸ τοῦ Poullart—Desplaces. Σκοπός των εἶναι ἡ διάδοσις τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου παρὰ τοῖς πτωχοῖς, τοῖς ἀπίστοις καὶ ἰδίως τοῖς ἀνήκουσιν εἰς τὴν *Αἰθιοπικὴν φυλήν*. Διὰ τοῦτο ἔχουσιν ἱδρύματα ἐν Γαλλίᾳ, Ζανζιβάρῃ, Γουϊνέᾳ, Γουαδελούπῃ, Μαρτινίκῃ, Βουρβῶν, Ἀΐτῃ, Βραζιλίᾳ, Περοῦ, Ἡν. Πολιτείαις, Ἰνδικῇ, Σενεγάλῃ, Κόγκῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, Πορτογαλλίᾳ, Σουηδίᾳ, Ἰρλανδίᾳ, Σκωτίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ. Διακρίνονται ἀπὸ τὸ *κυανοῦν* περιτραχήλιον.

ΚΖ'. *Πατέρες λευκοὶ ἢ* Ἱερεῖς τῆς Θεοτόκου τῆς Ἀφρικῆς.—Ἵδρυσε τὸ τάγμα ὁ πολὺς καὶ γνωστὸς Καρδινάλιος Lavigerie τῷ 1868 ἐπὶ σκοπῷ τὴν διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῇ Καβύλῃ καὶ τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ παρὰ τοῖς ἀγρίοις. Νηστεῖαι αὐστηραὶ δὲν ἐπιβάλλονται αὐτοῖς. Ζῶσι καὶ πορεύονται πάντοτε ἀνὰ τρεῖς, οὐδέποτε ἀπομονωμένοι. Ἡ ἱεραποστολικὴ των ἐνέργεια ἐκτείνεται ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ, Νυάνζᾳ, Ταγκανίκᾳ, Κόγκῳ, Οὐνταντεμπὲ, Νυάσσᾳ, Σαχάρᾳ, Σουδὰν, ὅπου ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας ἐχριστιάνισαν. Ὁ ἀρχηγός των ἑδρεύει ἐν Ἀλγερίᾳ (Ποκάνδο). Πολλοὶ αὐτῶν ἐκπαιδεύονται παρὰ τοῖς Μελχίταις. Ἐνδύονται ράσον καὶ βουρνοῦζιον λευκὸν καὶ φέσιον ἐρυθρὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.

ΚΗ'.) *Ἱερεῖς τοῦ Ἁγίου Σακραμέντου*. — Νεώτατον καὶ τὸ τάγμα τοῦτο, ἱδρυθὲν τῷ 1855 ὑπὸ τοῦ ἁββᾶ Πέτρου Ἰουλιανοῦ Ἐϋνάρδου. Σκοπός των εἶναι ἡ *φυλακὴ καὶ διαρκὴς λατρεία τοῦ Σακραμέντου*, δηλ. τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Τὰ μέλη αὐτοῦ ἰδίᾳ ζῶσιν ἐν Βελγίῳ καὶ Γαλλίᾳ.

* * *

Ταῦτα καὶ τὰ δευτερεύοντα μοναχικὰ τάγματα τῆς παπικῆς ἐκκλησίας. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι τινες ἑταιρεῖαι θρησκευτικαὶ, ὡς π. χ. οἱ Θεατῖται, Σομάσκοι, Σερβῖται, Τριαντάριοι καὶ ἄλλοι· ἀλλ' εἶναι τόσον ὀλιγάριθμοι καὶ μικρᾶς σημασίας, ὥστε περιττὸς ἐκτενέστερος λόγος περὶ αὐτῶν. Ἐπίσης παραλείπομεν ἄλλας τινὰς ὑποδιαιρέσεις μοναχικῶν ταγμάτων ἢ τάγματα ὄχι πολυάριθμα καὶ ὄχι πολλῆς σημασίας.

Σ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΔΙΑ ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

[Ὅλαι αἱ μέχρι τέλους σελίδες ἀφιεροῦνται εἰς ὕλην διὰ τὰς οἰκογενείας, ἐπομένως ἀποσπώμεναι τοῦ τεύχους δύνανται ν' ἀποτελέσωσιν ἰδιαίτερον περιοδικὸν χρήσιμον ὡς παιδαγωγία, ὡς πληροφορίαι καὶ ὡς ὁδηγίαι.]

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΜΙΜΗΣΙΣ ΚΑΙ ΘΕΛΗΣΙΣ

Ὑπάρχουν ἐνέργειαι τὰς ὁποίας διάφοροι ψυχολόγοι θεωροῦσιν ὡς μὴ ἐξαρτωμένας ἐκ τῆς θελήσεως καὶ αἵτινες κρίνονται ὡς καθαρῶς φυσικαὶ ἄνευ τῆς παρεμβάσεως τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως. Τοιαῦται εἶναι ὁ γέλως, τὰ δάκρυα, τὸ χάσμημα καί τινες σπασμωδικαὶ κινήσεις. Παρατηρεῖτε ἓν πρόσωπον νὰ γελᾷ χωρὶς νὰ γνωρίζετε καὶ διατί γελᾷ καὶ πολλάκις καταλαμβάνεσθε καὶ σεῖς ὑπὸ τοῦ γέλωτος. Βλέπετε τοὺς φίλους σας νὰ κλαίουν καὶ τὰ δάκρυα ἀρχίζουν ἀσυνειδήτως ῥέοντα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς σας. Ποσάκις δὲν χασμᾶται τις διότι βλέπει ἄλλον χασμώμενον! Ποσάκις βήχει τις χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην, ἁπλῶς διότι ἄλλος τις βήχει! Πολλάκις μάλιστα ἀποκτᾷ κανεὶς καὶ τὰ ἐλαττώματα ἐκείνων πρὸς οὓς ἔρχεται εἰς συχνὴν ἐπικοινωνίαν, οἷον ψεύδισμα τρόπου προφορᾶς, βαδίσματος, στάσεως, μορφασμοὺς σπασμωδικῆς κινήσεως καὶ ἄλλα.

Δικαίως αἱ ἐνέργειαι αὐταὶ ἐκλήθησαν ἡμίβουλοι ἐνέργειαι, διότι ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν, ὅτι ὁσάκις θελήσῃ τις δύναται νὰ κατανικήσῃ καὶ τὸν τοιοῦτον γέλωτα, καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὸ χάσμημα καὶ τὸ βῆμα καὶ πάντα τἄλλα.

Ὁ φιλόσοφος Κάντιος μάλιστα εἶχε τοιαύτην θέλησιν, ὥστε ἀναχαιτίζει τὰς ὁρμὰς ταύτας δι' ἰσχυροῦ βηχός.

Παράφορος γέλως εἶχε καταλάβει ὁλόκληρον σχολεῖον ἕνεκα τῆς μωρᾶς ἀπαντήσεως ἑνὸς μαθητοῦ. Ὁ διδάσκαλος βαρυνθεὶς νὰ τοὺς διατάσσῃ νὰ παύσουν τοὺς μέχρι δακρύων γέλωτας ἀνέκραξε:

— Ὅποιος ἐξακολουθήσῃ δὲν θὰ ἔβγῃ εἰς περίπατον.

Καὶ οἱ γέλωτες ὡς διὰ μαγείας ἔπαυσαν.

Ἐφ' ὅσον τὰ παιδία μεγαλώνουν καὶ ἡ σκέψις καὶ ὁ συλλογισμὸς ἀναπτύσσονται καὶ γυμνάζεται, τὸ ἐνστικτον τῆς μιμήσεως ἐλαττοῦται. Ἐὰν ἐξηκολούθουν νὰ ἐνεργῶσι μόνα διὰ τῆς μιμήσεως, δὲν θὰ ἦσαν ἄνδρες, θὰ ἦσαν μᾶλλον πίθηκοι, ζῷα κατ' ἐξοχὴν μιμητικά.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶνε κύριος πάσης πράξεως αὐτοῦ καὶ ἐνεργείας, νὰ γνωρίζῃ δὲ πῶς καὶ διατί καὶ πότε πρέπει νὰ ἐνεργῇ. Καὶ ὅταν ἀκόμη μιμῆται δὲν πρέπει δουλικῶς νὰ μιμῆται. Πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἔχει λόγους νὰ μιμῆται, μέχρι ποίου σημείου πρέπει νὰ τὸ πράξῃ, ἐὰν τῷ ἐπιτρέπεται τοῦτο καὶ ἐὰν εἶνε ἠθικὸν ν' ἀκολουθήσῃ τὸ δεῖνα ἢ τὸ δεῖνα παράδειγμα. Ἄλλως θὰ ἐνήργει ἐκ τύχης καὶ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, θὰ ἐμιμεῖτο δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ κακόν, οὐχὶ δὲ τὸ καλόν, καὶ θὰ ἤξιζε νὰ ὀνομάζεται μιμητικὸν ζῷον. Εἰς πᾶν πρᾶγμα, εἰς τὰ τέχνας ὡς καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν κοινωνικὴν ζωήν, πρέπει νὰ ἔχωμεν τὰ κάλλιστα ὑποδείγματα.

ΜΙΚΡΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ἡ λύσις τοῦ πρώτου προβλήματος, τοῦ δημοσιευθέντος εἰς τὸ 9ον Παράρτημα τοῦ μηνὸς Ἰουλίου ἔχει οὕτω :

	Πρώτη ὄχθη.			Δευτέρα ὄχθη		
	Α,	Β,	Γ,	.	.	.
	α,	β,	γ.	.	.	.
1) Δύο γυναῖκες διαβαίνουσι πρῶτον τὸν ποταμόν.	Α,	Β,	Γ.	.	.	.
	.	.	γ	α,	β,	.
2) Μία γυνὴ ἐπανέρχεται καὶ λαμβάνει τὴν τρίτην.	Α,	Β,	Γ,	.	.	.
	.	.	.	α,	β,	γ.
3) Μία τῶν γυναικῶν ἐπανέρχεται, μένει μετὰ τοῦ συζύγου της καὶ οἱ δύο ἄλλοι ἄνδρες διαβαίνουσι.	Α,	.	.	.	Β,	Γ.
	α,	.	.	.	β,	γ.
4) Εἷς σύζυγος ἐπανέρχεται μετὰ τῆς συζύγου του, ἣν ἀφίνει εἰς τὴν πρώτην ὄχθην καὶ λαμβάνει τὸν ἕτερον σύζυγον.	.	.	.	Α,	Β,	Γ,
	α,	β,	.	.	.	γ
5) Ἡ γυνή, ἥτις ἔχει ἤδη διαβῆ. ἐπανέρχεται καὶ λαμβάνει μίαν τῶν οὐσῶν ἀκόμη εἰς τὴν πρώτην ὄχθην.	.	.	.	Α.	Β.	Γ.
	α	.	.	.	β,	γ,
6) Μία τῶν ἤδη διαβασῶν ἐπανέρχεται καὶ παραλαμβάνει τὴν τελευταίαν τὴν εὑρισκομένην ἐπὶ τῆς πρώτης ὄχθης.	.	.	.	Α.	Β.	Γ.
	.	.	.	α,	β,	γ.

G. M.

Ὀρθὰς λύσεις ἀπέστειλαν ἐξ Ἀθηνῶν οἱ κ. κ. Μ. Μανωλέσσος, Π. Κατράμης Σ. Δ. Χαϊδάλης, Π. Ι. Ἰωάννου, Εὐθυμία Πετράκη, Ἐλ. Πετμεζᾶς, Ι. Νικολόπουλος, Φ. Παραλῆς, Δ. Ἠλιόπουλος, τὸ Τζιτζῖκι τῆς γειτονιᾶς (;), Π. Σιδέρης, Μανουὴλ Κοβέτσος, Γ. Παπαλουκᾶς, Χ. Χρίστου, Ι. Γεωργακόπουλος.

Ἐξ ἄλλων μερῶν δὲ οἱ κ. Ν.Εὐμαῖος (Πάτραι), Β. Η. Λαχανᾶς (Ἄμφισσα), Ν. Κ. Γιούλης (Πειραιεύς), Π. Ἰσιδωρόπουλος (Καλάμαι), Ι. Χ. Παναγιωτόπουλος (Τρίπολις), Κ. Τσουρλάκη (Ρέθυμνον), Μαρία Βόγλη (Κέρκυρα', Νικ. Σαουνάτσος (Πάτραι), Λάμπης Αἰγιεὺς (Πειραιεὺς), Ἀγγελικὴ Παπουτσοπούλου (Μεσολόγγιον), Γ. Δημητριάδης (Πύργος), Ε. Λυμπέριος (Αἴγιον),Φ. Ψαρουδάκης (Ρέθυμνον), Κ. Μικρουλέας (Λάρισα), Ν. Ποριώτης (Ζάκυνθος), Φ. Πτολεμαῖος (Σῦρος), Σ. Λεχαινιώτης (Κέρκυρα) καὶ Ἀγλαΐα Σωκᾶ (Τρίκκαλα), Κ. Γ. Ἀμάρας (Σῦρος).

Διὰ κλήρου ἐβραβεύθησαν 1) ὁ κ. Π. Κατράμης καὶ 2) ὁ κ. Π. Ἰσιδωρόπουλος (Καλάμαι).

2

Ἡ λύσις τοῦ 2ου αἰνίγματος εἶνε ὁ ἀριθμὸς 18, οὗτινος τὸ τετράγωνον εἶνε τὸ 81.

Λύσεις ἀπέστειλαν ὀρθὰς οἱ κ. κ. Π. Ι. Ἰωάννου, Ἐλ. Πετμεζᾶς, Ι. Φαρμακόπουλος, Μ. Κοβέτσος, Ἀγγελικὴ Πεσματζόγλου, Ι. Λουκᾶς καὶ τὸ Τζιτζῖκι τῆς γειτονιᾶς (;)

Ἐξ ἄλλων δὲ μερῶν οἱ κ. κ. Λάμπης Αἰγιεὺς (Πειραιεύς, Ι. Χ. Παναγιωτόπουλος (Τρίπολις), Μ. Δαγρὲς (Καλάμαι), Ν. Κ. Γιούλης (Πειραιεύς), Β. Η. Λαχανᾶς (Ἄμφισσα), Π. Λεχαινιώτης (Κέρκυρα),Π. Ἰσιδωρόπουλος (Καλάμαι), Ν. Εὐμαῖος (Πάτραι),Λ. Ἀλτινὸς (Μεσολόγγιον) καὶ Κ. Τσουρλάκη (Ρέθυμνον).

Διὰ κλήρου ἐβραβεύθησαν οἱ κ. κ. Π. Λεχαινιώτης (Κέρκυρα) καὶ Ι. Φαρμακόπουλος.

3

Ἡ λύσις τοῦ τρίτου αἰνίγματος εἶνε ἡ ἑξῆς :

ΔΕΛΦΟΙ $\begin{pmatrix} Δ & Ε & Λ & Φ & Ο & Ι \\ 4 & 5 & 30 & 500 & 0 & 1 \end{pmatrix}$

Ἀπέστειλαν δὲ ὀρθὰς λύσεις οἱ κ. κ. Ν. Φαρμάκης, Φ. Χαιρόπουλος, Π. Πλατῆς, Ἐλευθερία Χρόνη, τὸ Τζιτζῖκι τῆς γειτονιᾶς(!), Ε.Λυκιαρδόπουλος, Ν. Χαραλάμπης, Πηνελόπη Δημητρακοπούλου, καὶ Χ. Μάτσας.

Ἐξ ἄλλων δὲ μερῶν οἱ κ. κ. Ι. Μανουσάκης (Πόρος), Φ. Πτολεμαῖος (Σῦρος), Λάμπης Αἰγιεὺς (Πειραιεύς), Ι.Χ. Παναγιωτόπουλος (Τρίπολις), Κ.Τσουρλάκη (Ρέθυμνον), Κ. Λ. Βαρούνης (Πάτραι), Β. Η. Λαχανᾶς (Ἄμφισσα), Γ. Περβανόγλου (Λάρισσα), Ν. Κ. Γιούλης (Πειραιεὺς) καὶ Εὐφροσύνη Μαλατάκη (Τῆνος).

Διὰ κλήρου ἐβραβεύθησαν : 1) ὁ κ. Κ. Λ. Βαρούνης (Πάτραι) καὶ 2) Ι. Μανουσάκης (Πόρος).

Οἱ βραβευθέντες παρακαλοῦνται νὰ στείλουν τὰς ἀκριβεῖς διευθύνσεις των, ἵνα ἀσφαλῶς λάβωσι τὰ βραβεῖα.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΛΥΣΙΝ

Τοὺς ἐν τοῖς κατωτέρω τετραγωνιδίοις ἀριθμοὺς κατάταξον οὕτως, ὥστε τὸ ἄθροισμα ἑκάστης στήλης ὁριζοντίου καὶ καθέτου καὶ τῶν δύο διαγωνίων νὰ εἶνε 175.

1

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	32	33	34	35
36	37	38	39	40	41	42
43	44	45	46	47	48	49

Εἰς τὸν διὰ κλήρου πρῶτον θὰ δοθοῦν 100 εἰκονογραφημένα δελτάρια, 50 δὲ εἰς τὸν δεύτερον.

2

προτερήματα	ἠδύνατο	τὸ	ἂν
ὡς	ἐφρόνει	ἔθνος	αὐτὰ
ἀπὸ	διορθωθῇ	του	δὲν
τὰ	νὰ	Ἑλληνικὸν	ἐλαττώματα

Τὰς ἐν τοῖς ἄνω τετραγωνιδίοις λέξεις θέσον εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῶν σειράν, ὥστε νὰ ἀποτελεσθῇ γνώμη τις.

Τὰ βραβεῖα ὡς καὶ κατὰ τὸ πρῶτον.

3

Οἱ Τοῦρκοι λέγουσιν, ὅτι εἰς τὴν φύσιν ὑπάρχουσι δέκα πράγματα, τὰ μὲν τῶν δὲ ἰσχυρότερα. Τὰ πράγματα ταῦτα εἶνε τὰ νέφη, ὁ σίδηρος τὰ ὄρη, τὸ ὕδωρ, ὁ ἄνθρωπος, ἡ λύπη, ὁ ὕπνος, ἡ μέθη, τὸ πῦρ καὶ ὁ ἄνεμος.

Κατάταξον τὰ πράγματα ταῦτα, δικαιολογῶν διατί τὸ μὲν εἶνε τοῦ ἄλλου ἰσχυρότερον.

Διὰ κλήρου θὰ ὁρισθῇ ὁ πρῶτος, ὅστις λαμβάνει 50 εἰκονογραφημένα δελτάρια, 100 δὲ ὁ διὰ κλήρου δεύτερος καὶ 50 ὁ τρίτος.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

Ἡ θλῖψις εἶνε πάντοτε ἀνωφελὴς, διότι οὐδὲν διορθοῖ. [Μιραβὼ]

— Ἐπί τριῶν προσώπων, εἰς τὰ ὁποῖα διηγούμεθα τὰς δυστυχίας μας, εἰς μὲν τὰ δύο παρέχομεν θλῖψιν καὶ εὐχαριστοῦμεν τὸ τρίτον. [Κυ Μπακὶ]

— Οἱ ἄνδρες φθονοῦσι τὸ πνεῦμα ὅσον αἱ γυναῖκες τὴν καλλονήν. (Κονδιγιὰκ)

— Ἡ φιλαργυρία εἶνε τὸ τυφλότερον τῶν παθῶν, διότι δὲν ἔχει καμμίαν συναίσθησιν ἑαυτοῦ. (Λατενὰ)

— Πᾶσα γυνὴ, ἥτις δὲν κατσβάλλει προσπάθειαν νὰ σᾶς φανῇ ὡραία, δὲν δίδει καμμίαν σημασίαν εἰς σᾶς. (Μπουὰτ)

— Ὁ μὴ μεριμνῶν περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς εἶνε κύριος τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων. (Σενέκας)

— Μέγα γεγονὸς εἶνε ἀποτέλεσμα μεγάλης αἰτίας, οὐδέποτε μικρᾶς. (Ναπολέων)

— Ὁ ἄνθρωπος τρώγει μόνος αὐτὸς περισσοτέρας φόρκας ἢ ὅλα τὰ ζῷα ὁμοῦ. (Μπικρὸν)

— Τὸ πνεῦμα ὀξύνεται ἐν τῇ πόλει, καὶ καθίσταται τρυφερώτερον εἰς ἐξοχήν. (Malherbes)

— Πᾶν ἀγαθὸν ὑπερβολικὸν μεταβάλλεται εἰς κακόν. (Πεγκοὺρ)

— Οἱ καιροὶ ἀλλασσουν, ἀλλὰ τὸ καθῆκον τῶν δημοσίων ἀνδρῶν οὐδέποτε μεταβάλλεται. (Κολὰρ)

— Δὲν ὑπάρχει μεγαλυτέρα ἀγυρτεία εἰμὴ νὰ ὑποθιστῶμεν τὰ πράγματα διὰ τῶν λόγων καὶ νὰ θέσωμεν νὰ πιστεύωσιν οἱ ἄλλοι ὅ,τι δὲν πιστεύομεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι. (Βολταῖρος)

— Μεταξὺ ἑκατὸν ἀνθρώπων θὰ εὕρητε δύο εὐγενεῖς, ἐπὶ ἑκατὸν γυναικῶν θα εὕρητε μίαν βλᾶκα. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀναλογία. (Κα Ζιραρδὲν)

Ο ΣΥΡΜΟΣ

Ἡ μόδα δὲν ἄλλαξε καὶ πολὺ τὸν τελευταῖον αὐτὸν καιρόν. Ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νὰ φοροῦν τὰ empire *καὶ* directoir, *προσετέθη ὅμως ἀκόμη καὶ αὐτὴ ἡ μόδα τοῦ εἴδους* corselet.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ καπέλλα συνηθίζονται καὶ πάλιν πολὺ μεγάλα, ἰδιόρρυθμα κατὰ πολύ. Φοροῦν ὅμως

καὶ πολὺ ἐκτὸς ἀπὸ ἄνθη καὶ καπέλλα ἀπὸ paille de riz *μὲ μεγάλας πτέρυγας ἄσπρας, μὼβ κ.τ.*

Ἡ φούσια γίνεται πολὺ μακρυὰ καὶ πολὺ ἐφημοσμένη.

Τὸ φόρεμα αὐτὸ τὸ ὁποῖον παρίστᾳ ἡ εἰκὼν, γίνεται ἀπὸ φουλάρι bleu *μὲ ἄσπρα στίγματα γαρνιρισμένο μὲ* brais *ἀπὸ μουσελίνα μεταξωτὴ ἐπίσης* bleu. *Τὸ πουκαμισάκι καὶ τὰ μανικέτια ἀπὸ τοῦλι λευκόν. Τὸ καπέλλο ἀπὸ* bleu *πολὺ ἀνοικτὸ χρῶμα* paille de riz *καὶ ἄσπρας πτέρυγας ἢ ἐντελῶς λευκόν,*

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΑΙ

[Περιλήψεις ἐκ τῶν ξένων Περιοδικῶν]

ΟΙ ΔΥΟ ΑΝΤΙΠΑΛΟΙ

«ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΣΜΩΝ» *(Παρίσιοι)*.— Ὁ Ἀνδρέας Ταρδιὲ σταθμίζει εἰς τὴν ζυγαριὰν τὰς τύχας τῶν δύο ὑποψηφίων εἰς τὴν Προεδρίαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν· τὸν Οὐΐλλιαμ Χόβαρ Τὰφτ καὶ τὸν Οὐΐλλιαμ Ζέννιγκ Μπράϋαν, τὸν μὲν ὑποψήφιον τῶν Ὁμοσπονδιακῶν, τὸν δὲ ὑποψήφιον τῶν Δημοκρατικῶν.

Ἀμφότεροι ἔχουν, λόγῳ προσωπικῆς ἀξίας, δικαιώματα ἐπὶ τῆς ὑψίστης θέσεως πρὸς ἣν ἀποβλέπουσιν. Ἡ μεγάλη πλειονοψηφία τῶν ὁμοσπονδιακῶν ἀναγνωρίζει πλήρως τὴν ἀξίαν τοῦ Τάφτ. Κρίνεται εὐμενῶς ὁ χαρακτήρ του, ἡ χρηστότης αὐτοῦ, ἡ ἠθικὴ καὶ φυσικὴ ρώμη του, ἡ μακρά του πεῖρα, αἱ γνώσεις του αἱ μέγισται, ἡ ἕξις τοῦ κυβερνᾶν καὶ ἡ πρακτικότης του εἰς τὴν διοίκησιν. Τὸ ὑποστηρίζον αὐτὸν κόμμα τὸν θεωρεῖ ἀπὸ τοῦδε ἀσφαλῶς ὡς Πρόεδρον.

Ὁ Μπράϋαν δὲν ὁμοιάζει καθόλου μὲ τὸν Τάφτ. Διαφέρει ἀπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν ὁ δημοκρατικὸς ὑποψήφιος· οὐδέποτε ὑπῆρξεν ὑπάλληλος, ἀλλ' εἶνε τέλειος πολιτευτὴς, εὔγλωττος καὶ συναρπαστικὸς ῥήτωρ, ἀλλὰ καὶ δημοκόπος μέγας, γνώστης δὲ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ ἀντιπάλου.

Οὕτως ὁ προκείμενος ἀγὼν προμηνύεται λίαν ἐνδιαφέρων ἀλλὰ καὶ ἄγριος.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΙ

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΣ» *(Παρίσιοι)*. — Ὁ Α. Φοβὶλ μελετᾷ τὸ ζήτημα τῶν αὐξομειώσεων τοῦ πληθυσμοῦ. Ἀποδεικνύει ὅτι οἱ θάνατοι ἠλαττώθησαν ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν μείωσιν ὑπέστησαν καὶ αἱ γεννήσεις, εἰς τρόπον ὥστε ἡ μεταξύ των διαφορὰ ἦκιστα διαφέρει. Μολαταῦτα ἔπρεπε νὰ αὐξηθοῦν αἱ γεννήσεις, ἐὰν δὲ τοῦτο δὲν συμβαίνει, ὀφείλεται κατὰ τὸν συγγραφέα εἰς τὴν ἀποκρουστικότητα τὴν ὁποίαν παρέχει τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου εἰς τὸν ἄνθρωπον μὲ τὰς νέας συνθήκας ὑφ' ἃς τελεῖται.

Ο ΦΟΒΟΣ ΤΟΥ ΤΕΚΝΟΥ

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΣ» *(Παρίσιοι)*. — Ὁ Ρενὲ Δουμὶκ μελετᾷ τὸ μέγα πρόβλημα τοῦ φόβου τὸν ὁποῖον ἤρχισε νὰ ἐμπνέῃ ἡ ἔννοια τῆς τεκνοποιήσεως. Τὸν φόβον αὐτὸν διαβλέπει τρανῶς ἐκδηλούμενον εἰς τὴν ὁλονὲν αὐξάνουσαν χειραφέτησιν τῆς γυναικὸς, ἥτις θεωρεῖ τὸ τέκνον ὡς βάρος, ὡς ἐμπόδιον καὶ ἥτις ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ζητεῖ ν' ἀποτινάξῃ τὰς μητρικάς της ὑποχρεώσεις. Καὶ ἐνῷ ὁσημέραι καταντοεῖται ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ὡς ἄτομον, ἀλλ' ὡς μέλος οἰκογενείας, ἐπὶ τοσοῦτῳ ὑποσκάπτεται εἰς αὐτὰ τὰ θεμέλιά της ἡ οἰκογένεια.

Ὁ φόβος τοῦ τέκνου εἶνε μία ἀπὸ τὰς μεγάλας κοινωνικὰς μάστιγας, ὧν τὰς συνεπείας δὲν θ' ἀργήσῃ ἡ κοινωνία νὰ θρηνήσῃ.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ

«ALBANY REVIEW» *(Λονδῖνον)*.— Εἰς τὴν Νότιον Αὐστραλίαν ἡ Πολιτεία ἀναλαμβάνει τὴν συντήρησιν καὶ διαπαιδαγώγησιν τῶν τέκνων τῶν κακῶν γονέων, τῶν τυχοδιωκτῶν, μεθύσων, κακούργων, αἰσχρῶν καὶ ἄλλων ἐν γένει ἀποδιοπομπαίων. Αὐστηρῶς τιμωρεῖται πᾶς οἰκογενειάρχης ὅστις ὑποβάλλει τὸ ἴδιον τέκνον εἰς τὰ δεινὰ τῆς ἐπαιτείας ἢ τοῦ τυχοδιωκτισμοῦ. Ἡ πολιτεία παραλαμβάνει τοὺς παῖδας τούτους καὶ τοὺς ἀποσύρει ἀπὸ τῶν ἐξαχρειωτικῶν περιστάσεων, καὶ τοὺς παραδίδει εἰς κηδεμόνας αὐστηρῶς τηρουμένους καὶ ὑποκειμένους εἰς μεγάλας τιμωρίας ἐν περιπτώσει καθ' ἣν παραβλέψωσι τὰς ὑπηρεσίας των. Τὸ τοιουτοτρόπως διατηρούμενον παιδίον στοιχίζει εἰς τὴν Πολιτείαν 300 φράγκα.

ΤΟ ΚΑΠΗΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

«ΕΘΝ. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» *(Λονδῖνον)*. — Τὸ καπηλεῖον εἰς τὰ χωρία εὑρίσκει διαπρύσιον κήρυκα ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ αἰδεσιμωτάτου Γκάλ. Κατ' αὐτὸν τὸ καπηλεῖον εἶνε κέντρον ὅπου ὁ ἐργάτης ἠμπορεῖ

νὰ παυθῇ, νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἐφημερίδα του καὶ νὰ συζητήσῃ περὶ τῶν κοινῶν. Εὑρίσκεται μολαταῦτα ἐκεῖ καὶ τὸ οἰνόπνευμα καὶ οἱ ἀλκοολικοί, ἀλλ' εἰς τοῦτο δὲν πταίει ὁ κάπηλος. Αὐτὸς μάλιστα ἠμπορεῖ νὰ ἐνασκήσῃ εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν πελατῶν του

Η ΨΗΦΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

«NINETELNTH CENTURG AND» *(Λονδῖνον)*.— Ἡ Λαιδυ Λόβατ δὲν διάκειται συμπαθῶς πρὸς τὴν ψῆφον τῆς γυναικός. Κατ' αὐτὴν ἡ γυνὴ θὰ χάσῃ πολύ, πολὺ περισσότερον ἀφ' ὅ,τι ἐλπίζει νὰ κερδίσῃ. Ἄλλως τε ἡ μεγάλη πλειονοψηφία τῶν ἀνεπτυγμένων γυναικῶν ἀδιαφόρως ἔχει πρὸς τὴν οὐτοπίαν ταύτην, ἐπίσης δὲ εἶνε πασιφανὲς ὅτι ἡ σταυροφορία αὐτὴ τῶν γυναικῶν οὐδὲν πλεονέκτημα δύναται νὰ ἔχῃ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

«ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» *(Παρίσιοι)*. — Ὁ Πέτρος Βάρσος ἐξετάζων τὰς σχέσεις Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ ὅτι ὁ καταχθόνιος διπλωματικὸς μεταξὺ αὐτῶν πόλεμος κυριαρχεῖ τῆς πανευρωπαϊκῆς πολιτικῆς. Μέγιστος κίνδυνος ἐγκρύπτεται εἰς τὸν πόλεμον αὐτόν, ὅστις ἐξωτερικεύεται διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας, δὲν ὑπάρχει δ' ἐπισφαλεστέρα θέσις τῆς σχέσεως τῶν δύο τούτων κρατῶν. Συμφέρον τῆς Εὐρώπης φρονεῖ ὁ ἀρθρογράφος, ὅπως πάντες προσπαθήσουν τὴν συνδιαλλαγὴν τῶν δύο τούτων Δυνάμεων.

ΑΙ ΠΟΜΠΑΙ

«ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΕΡΜΗΣ» *(Παρίσιοι)*.— Ὑπάρχει ὡραιότερον θέαμα καὶ γνησιωτέρα λαϊκὴ τέρψις ἀπὸ τὰς πομπάς; Καὶ ὅμως ἡ Γαλλία, ἰδίως δὲ οἱ Παρίσιοι, τὰς ἀποδιώκουν. Διὰ αὐτὸ παραπονεῖται ἐν ἄρθρῳ ὁ Αἰμίλιος Μάνιε, ὅστις μετὰ θλίψεως παρατηρεῖ ὅτι οὐ μόνον αἱ πομπαὶ ἐξωραΐζουν τὰς ἰταλικὰς πόλεις, ἀλλ' ἀκόμη καὶ πολλαπλασιάζονται καθ' ὅλην τὴν Ἀγγλίαν.

Ο ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ

«ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» *(Παρίσιοι)*.— Ὁ Ἀρθοῦρος Σουκὲ παρουσιάζει τὸν βαπτίσαντα τὸν Μέγαλον Ναπολέοντα ἀνάδοχον, τὸν Λαυρέντιον Γκουϊμπέγκα, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Αὐτοκράτωρ οὐδέποτε ὠμίλησε, καίτοι οὗτος ἀπέκτησε τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην τῶν συμπατριωτῶν του διὰ τὸ ἔργον του κατὰ τὸν πόλεμον τῆς ἀνεξαρτησίας, διὰ τὴν εὐρυμάθειάν του καὶ τὴν εὐγλωττίαν του.

Ὁ Γκουϊμπέγκα ἦτο Γενουάτης τὴν καταγωγὴν καὶ εἰς Γένουαν ἐσπούδασεν, ἀλλ' ἡ οἰκογένειά του κατέφυγεν εἰς Κορσικὴν ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος. Ὁ Πάολι τῷ ἐνεπιστεύθη πλείστας καὶ σπουδαιοτάτας ἐπιστολάς.

Ὅταν ἡ κορσικανικὴ ἀνεξαρτησία ἐπεράτωθη διὰ τῆς προσαρτήσεως τῆς νήσου εἰς τὴν Γαλλίαν, ὁ Γκουϊμπέγκα ὑπηρέτησε τὸ κράτος ὡς δικαστικὸς ὑπάλληλος. Ἦτο πολὺ φίλος μὲ τὸν πατέρα τοῦ Ναπολέοντος Κάρολον Βοναπάρτην, διὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐβάπτισε τὸν Ναπολέοντα, ὅστις ὅμως ταχέως τὸν ἐλησμόνησε καθ' ὁλοκληρίαν.

ΟΙ ΝΕΟΒΑΣΙΛΙΚΟΙ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

«ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΕΡΜΗΣ» *(Παρίσιοι)*. — Τὸ Δόγμα τῶν Νεοβασιλικῶν τῆς Γαλλίας ἐκτίθεται διὰ μακρῶν ὑπὸ τοῦ Ἐρρίκου Δαγκὰν, ὅστις φέρει τὰς ἀντιρρήσεις του εἰς τὸ σύστημα διερωτώμενος πῶς ἡ Μοναρχία, ἥτις εἶχεν ὅλα τὰ στοιχεῖα, ἐφ' ὧν στηρίζεται· καὶ σήμερον, δὲν ἠδυνήθη νὰ στηριχθῇ καὶ τότε καὶ ν' ἀποτρέψῃ ἀπὸ τῆς Γαλλίας αἱματηρὰν ἐπανάστασιν. Διερωτᾶται ἐπίσης ἂν ὁ μνηστὴρ τοῦ Θρόνου Δοὺξ [illegible]τῆς Ὀρλεάνης θὰ βασιλεύσῃ ποτέ. Ὁ Δαγκὰν ἀποκλίνει νὰ πιστεύσῃ, ὅτι πλησιάζουν πονηραὶ ἡμέραι, ὅτι προσεγγίζει κρίσις, τῆς ὁποίας ὅμως οἱ κίνδυνοι ἀπέτρεψαν καὶ τὸν κόμητα τοῦ Σαμπὸρ καὶ τὸν κόμητα τῶν Παρισίων νὰ τολμήσουν καὶ τὸ ἐλάχιστον. Τὸ μέλλον θὰ δείξῃ τὴν διαγωγὴν τοῦ Δουκὸς τῆς Ὀρλεάνης.

ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΚΟΓΚΟΝ

«ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» *(Παρίσιοι)*. — Ὁ κ. Ε. Ἐτιὲν δημοσιεύει μακρὸν ἄρθρον περὶ τοῦ Γαλλικοῦ Κόγκου καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ μεγάλη ἀποικία, τὴν ὁποίαν ὁ στρατιωτικὸς ἐξερευνητὴς Βράτζα ἐδώρησε τῇ Γαλλικῇ Δημοκρατίᾳ δὲν δύναται ν' ἀποβῇ κερδοφόρος κτῆσις παρὰ μόνον ὅταν ἐγκαταλειφθῇ ἡ ἰδέα ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνωνται δαπάναι δι' αὐτήν. Ἀπαιτοῦνται κεφάλαια διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀποστολὴν πρὸς τὸν κόσμον σύμπαντα τῶν πλουτοφόρων πηγῶν ἃς ἔχει. Κεφάλαια ἐπίσης ἀπαιτοῦνται, ἵνα ἡ παραγωγὴ ἀποδώσῃ πολὺ πλειότερα ἢ σήμερον. Ὁ ἀρθρογράφος ἀναγνωρίζει τὰ σφάλματα πολλῶν ἑταιρειῶν, ἀλλὰ προσθέτει, ὅτι αἱ παραχωρήσεις προνομίων ἐπέτυχον εἰς τὸ Κόγκον, πρὸς ἀπόδειξιν δ' ἐπικαλεῖται τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν. Τῷ 1892 ἀνήρχετο αὕτη εἰς 5,659,582 φρ., ἐξ ὧν 3,160,945 εἰσαγωγή, 2,498.637 ἐξαγωγή. Τῷ 1898 ἡ εἰσαγωγὴ ἀνῆλθεν εἰς 4,855,625, ἡ δ' ἐξαγωγὴ εἰς 5,695,304, τῷ 1906 ἡ ἐξαγωγὴ εἶχε 16,480,826, ἡ δὲ εἰσαγωγὴ 13,093,640.

Ἐπὶ τῆς προόδου ταύτης ἡ μερὶς τῆς Γαλλίας ἔχει τὸ ἥμισυ. Ἀλλ' ἓν δίλημμα πρόκειται. Ἀπαιτεῖται ἡ προικοδότησις τῆς ἀποικίας ταύτης τῆς πλουσιωτάτης

ἢ ἡ ἐγκατάλειψις αὐτῆς εἰς τὴν τύχην της καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἰδιωτῶν ; Ὁ ἀρθρογράφος κηρύσσεται ὑπὲρ τοῦ πρώτου προσθέτων ὅτι καὶ ἡ ἐξαγωγὴ τοῦ χρυσοῦ ἀκόμη χρειάζεται δαπάνας.

ΤΟ ΡΩΣΣΙΚΟΝ ΧΡΕΟΣ

«ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (*Παρίσιοι*).—Ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Χαρκόβῳ ρωσσικοῦ Πανεπιστημίου κ. Μικουλὶν παρουσιάζει ἐν ὅλαις αὐτοῦ ταῖς λεπτομερείαις τὸ δημόσιον τῆς Ρωσσίας χρέος. Τὸ μέγιστον αὐτοῦ μειονέκτημα εἶνε ὅτι εἶνε τοποθετημένον ἐξω τῆς Ρωσσίας διὰ πλειοτέραν ἀσφάλειαν. Οὕτως ὁ ρωσσικὸς λαὸς ὑποχρεοῦται ἐτησίως νὰ πληρώνῃ κατ' ἔτος μέγιστον φόρον εἰς τὴν ξένην, χρῆμα ὅπερ οὐδέποτε ἐπανέρχεται. Ἀναγνωρίζει ὅμως τὴν ἀνάγκην καὶ ἄλλων δανείων ἔστω καὶ ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας.

ΘΕΡΑΠΕΥΟΝΤΑΙ

ΑΙ ΠΑΝΑΔΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ
ΤΑ ΣΠΥΡΑΚΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΙΩΝ
Η ΠΙΤΥΡΙΑΣΙΣ
Η ΠΤΩΣΙΣ ΤΩΝ ΤΡΙΧΩΝ

Ὅλα τὰ νοσήματα τὰ ἐπικίνδυνα διὰ τὸ

ΔΕΡΜΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

καὶ διὰ τὴν

ΚΑΛΛΟΝΗΝ ΤΩΝ

ΕΝ ΤΗ ΤΕΛΕΙΑ ΚΛΙΝΙΚΗ

τοῦ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐν Παρισίοις εἰδικῶς ἀσχοληθέντος εἰς τὰ νοσήματα τοῦ δέρματος καὶ τοῦ τριχωτοῦ τῆς κεφαλῆς ἰατροῦ κ.

Δ. ΚΕΦΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Μεγάλη γωνιαία οἰκία τῆς ὁδοῦ Πατησίων καὶ Γλάδστωνος 1. (Παρὰ τὰ Χαυτεῖα)

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑΣ
"ΓΟΥΔΗ,,

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΔΕΥΤΕΡΑΝ	ΩΡΑΝ	8 Μ. Μ.	Διὰ Σύρον, Τῆνον καὶ Μύκονον.
ΤΕΤΑΡΤΗΝ	»	7 Π. Μ.	Δι' Αἴγιναν, Μέθανα (κατὰ τὸ θέρος), Πόρον, Ὕδραν, Σπέτσας, Χέλιον, Λεωνίδιον, Ἄστρος καὶ Ναύπλιον.
ΤΕΤΑΡΤΗΝ	Μεσημβρίαν		Διὰ Μῆλον, Ἡράκλειον, Ρέθυμνον καὶ Χανία.
ΤΕΤΑΡΤΗΝ	ΩΡΑΝ	7 Μ. Μ.	Διὰ Λαύριον, Ἀλιβέριον, Χαλκίδα, Λάρυμνα, Αἰδηψὸν (κατὰ τὸ θέρος), Λίμνην, Ἀταλάντην, Στυλίδα, Ὠρεοὺς, Βόλον καὶ Ἀλμυρόν.
ΤΕΤΑΡΤΗΝ	»	8 Μ. Μ.	Διὰ Καψάλιον, Ἐλπὶ, Γύθειον, Γερολιμένα, Λιμένιον, Σελίνιτσαν, Καρδαμύλην, Καλάμας καὶ Νησίον.
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ	» 7	Μ. Μ.	(Διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ). Διὰ Πάτρας, Μεσολόγγιον, Κυλλήνην, Ζάκυνθον, Κατάκωλον, Κυπαρισσίαν, Ἁγ. Κυριακὴν, Μάραθον, Πύλον, Μεθώνην, Κορώνην, Νησίον, Καλάμας, Καρδαμύλην, Σελίνιτσαν, Λιμένιον, Γερολιμένα, Γύθειον καὶ Πειραιᾶ.
ΣΑΒΒΑΤΟΝ	»	7 Μ. Μ.	Διὰ Χαλκίδα, Αἰδηψὸν (κατὰ τὸ θέρος), Βόλον, Θεσσαλονίκην, Δαρδανέλλια, Δεδεαγὰτς καὶ Κωνσταντινούπολιν.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΥΡΟΣ ΚΑΙ ΖΩΗΣ Ο ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΣ ΦΟΙΝΙΞ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1860—ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ

Κεφάλαια ἑταιρικὰ καὶ ἀποθεματικὰ Πυρὸς—Ζωῆς κορῶνναι 84,000,000

Ἐνεργεῖ ἀσφαλείας κατὰ πυρκαϊᾶς ἐπὶ οἰκοδομῶν, ἐπίπλων, ἐμπορευμάτων κλπ.— **Κλάδος ζωῆς** : *Πολλοὶ καὶ ποικίλοι ἀσφαλιστικοὶ συνδυασμοὶ, ἀσφάλιστρα καὶ ὅροι λίαν συμφέροντες, ἀνεπίδεκτοι συναγωνισμοῦ.*—**Ἡ μόνη Ἑταιρία** *ἥτις* **ἐγγυᾶται** *ἐν τοῖς συμβολαίοις της ὡς ἐλάχιστον ὅριον μισθώτου* **3 ο)ο.**—*Δάνεια ἐπὶ τῶν συμβολαίων της.*—*Τὰ συμβόλαια ἑλληνιστί.*

Εἰδικὴ Διεύθυνσις διὰ τὴν Ἑλλάδα, Κρήτην κλπ. ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου 6

Διευθυντὴς **Ζ. Πασχαλίγκος** Δικηγόρος

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩι — ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Κερκύρᾳ, Κεφαλληνίᾳ, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Πειραιεῖ, Τριπόλει

Πρακτορεῖον : ἐν Ναυπλίῳ

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Εἰς Τραπεζογραμμάτια

2 1)2 ο)ο	ἐτησίως	ἐπὶ ἀποδόσει	εἰς	πρώτην	ζήτησιν	διὰ	ποσὰ	μεχρι	δρ.	100.000
1)2 ο)ο	»	»	»	»	»	»	»	»	πέραν τῶν	»
3 ο)ο	»	»	»	μετὰ	3 μῆνας					
3 1)2 ο)ο	»	»	»	»	6	»	μέχρι	2	ἐτῶν	
4 ο)ο	»	»	»	»	2	ἔτη	»	4	»	
4 1)2 ο)ο	»	»	»	»	4	»	καὶ	ἐπέκεινα.		

Εἰς Χρυσὸν

3 ο)ο	ἐτησίως	ἐπὶ ἀποδόσει	εἰς	πρώτην	ζήτησιν	
3 1)4 ο)ο	»	»	»	μετὰ	6	μῆνας
3 1)2 ο)ο	»	»	»	»	1	ἔτους
4 ο)ο	»	»	»	»	2	ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

ΤΙΤΛΟΙ ΠΡΟΣ ΦΥΛΑΞΙΝ

Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited δέχεται τίτλους πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστου δικαιώματος φυλάκτρων 1)4 ο)ο ἐτησίως (ἐλάχιστον ὅριον (Δρ, 1) ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν τίτλων ὑπολογιζομένης εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς ἡμέρας τῆς καταθέσεως.

Η ΑΜΟΙΒΑΙΑ

Η ΠΡΩΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΖΩΗΣ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

45—Ὁδὸς Σταδίου—45

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΓΓΡΑΦΕΝΤΑ

25,000,000

ΑΠΟΘΕΜΑ

εἰς ἀσφαλεῖς τίτλους καὶ χρεώγραφα

1,000,000

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ι. Α. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ
Α. ΖΑΪΜΗΣ
Δ. ΒΟΡΕΣ
Ν. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Π. ΣΚΟΥΖΕΣ
Γ. ΣΤΡΕΪΤ
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Γενικὸς Διευθυντὴς

ΛΑΪΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ

ΚΑΤΑΒΟΛΑΙ ΑΠΟ 5 ΔΡΑΧΜΑΣ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΚΑΙ ΑΝΩ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. - ΕΤΟΣ ΞΖ΄. - ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α΄. ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ

Κατάστασις τῆς 30 Ἰουνίου 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Ταμεῖον εἰς μεταλλικόν	Κεν. Καταστ. Δρ.	1,421.685.90	
	Ὑποκαστημ. »	1,485.587.05	2,907,272.95
» τραπεζικὰ γραμμάτια Ἰονικῆς Τραπέζης	»		263,945.—
» κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα	»		1,545,446.—
Ἐξωτ. λ/σμοί: Ἀντίτιμον μεταλ. Τραπεζ. εἰς τὸ ἐξωτερικόν	»		42.995,660.34
Προϊὸν ἐκδοθέντος Ἐθνικοῦ δανείου εἰς χρυσὸν Ἑλληνικ. Σιδηροδρόμ. 4 ο]ο τοῦ 1902	»		3,163,714.28
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβ. ἐπ' ἀναγκ. κυκλοφ. τραπεζ. γραμματ.	»		62,778,575.42
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβ. διδράχμων καὶ μονοδράχμων	»		10,500,000.—
Ὁμολογίαι Ἐθνικῶν δανείων	Εἰς χρυσόν »	24,709,175.—	
	» τρ. γραμ. »	34,304,700—	59,013,875.—
Ἔντοκα γραμμάτια Ἑλληνικοῦ Δημοσίου εἰς τραπ. γραμμάτια	»		2,893,500.—
Ἀξία συναλλαγμάτων πρὸς εἴσπραξιν	Εἰς χρυσόν »	176,785.68	
	» τ. γραμμ. »	244,452.78	421,238·46
Συναλλάγματα καὶ γραμμάτια χαρτοφυλακίου	Κεν. Καταστ. »	9,036,433.98	
	Ὑποκαταστ. »	15,028,503 60	24,064,937.58
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων	Κεν. Καταστ. »	543,007.66	
	Ὑποκαταστ. »	2,170,099.85	2,713,107.51
Ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπ' ἐνεχύρῳ χρηματογράφων	Κεν. Καταστ. »	8,922,122.05	
	Ὑποκαταστ. »	1,038,247.75	9,960,369.80
Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρηματογράφων	Κεν. Καταστ. »	6,203,966.70	
	Ὑποκαταστ. »	1,795,290·10	7,999,256.80
Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων	»		3,907,930.45
Ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ	Κεν. Καταστ. »	2,818,853.65	
	Ὑποκαταστ. »	2,803,448.12	5,622,301.77
Δάν. χρεωλυτ. ἐπὶ ὑποθήκῃ: Κεν. Καταστήματος	»	21,007,957.91	
Ὑποκαταστημάτων	»	18,148,409.39	
Ἐν Ἄρτῃ ἐπ' ἐγγυήσει τοῦ Κράτους	»	1,073,414.06	40,229,781.36
Καθυστερήσεις δανείων χρεωλυτικῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ	Κεν. Καταστ. »	366,642.52	
	Ὑποκαταστ. »	427,322.15	793,964.67
Δάνεια ἁπλᾶ ἐπὶ ὑποθήκῃ	Κεν. Καταστ. »	7,928,5·3.55	
	Ὑποκαταστ. »	13,429,497.02	21,358,090.57
Δάνεια εἰς δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ νομ. πρόσωπα	Κεν. Καταστ. »	11,961.340.59	
	Ὑποκαταστ. »	32,780,007.23	44,741,347.82
Καθυστερήσεις δανείων πρὸς δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ νομικὰ πρόσωπα	Κεν. Καταστ. »	23,618.94	
	Ὑποκαταστ. »	203,901.61	227,520.55
Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας	Κεν. Καταστ. »	1,480,439.10	
	Ὑποκαταστ. »	14,514,770.15	15,995,209.25
Καθυστερήσεις χορηγήσεων εἰς γεωργοκτηματίας	Κεν. Καταστ. »	473,505.50	
	Ὑποκαταστ. »	4,232,680 26	4,706,185.76
Μετοχαὶ εἰς ἐγχωρίους ἑταιρείας	»		4,639,662.—
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης	»		1,250,000.—
Ὁμολογίαι λαχειοφόρου δανείου Τραπ. 2 1)2 ο)ο εἰς τρ. γραμ.	»		786,700.—
Τοκομερίδια ἐν γένει	»		964,770 37
Καταστήματα Τραπέζης	»		4,884,838.89
Κτήμ. ἐξ ἀναγκ. ἐκποιήσεων κατακυρωθέντα εἰς τὴν Τράπεζαν	»		3,995,403.32
Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς	Κεν. Καταστ. »	141,995.72	
	Ὑποκαταστ. »	2,873,316.98	3,015,312.70
[illegible]	Κεν. Καταστ. »	1,060,000.—	
	[illegible]	303,156.17	1,363,156.17

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον μετοχικὸν διηρημένον εἰς 20,000 μετοχάς	Δρ.		20,000,000.—
Κεφάλαια ἀποθεματικά: τακτικόν	»	4,000,000.—	
ἔκτακτον	»	9,500,000.—	13,500,000.—
Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ: I. διὰ λ]σμὸν τῆς Κυβερνήσεως	»	62,778,575.42	
II. » » » Τραπέζης: α) τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος .... Δρ. 51,517,807.12; β) » Προνομιούχου Τραπ. Ἠπειροθεσσαλίας » 134,370.—	»	51,652,179.12	114,430,754.54
Κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα	»		10,500,000.—
Καταθέσεις ἄνευ τόκου εἰς μεταλλικόν	Κεν. Καταστ. »	6,882,241.90	
	Ὑποκαταστ. »	184,725.36	7,066,967.26
Καταθέσεις ἄνευ τόκου	Κεν. Καταστ. »	10,552,355.57	
	Ὑποκαταστ. »	9,962,032.71	20,514,388.28
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι	Κεν. Καταστ. »	179,267.85	
	Ὑποκαταστ. »	660,748.92	840,016.77
Μερίσματα παρελθόντα	»		189,185.
Μέρισμα Α΄ ἑξαμην. 1908 πρὸς δρ. 100.—ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς	»		2,000,000.—
Διεθνὴς Οἰκον. Ἐπιτροπεία λ]σμὸς καταθέσεων ἐκ δημοσ. ὑπεγγ. προσόδ.	Εἰς χρυσόν .... »	199,544.42	
	» τραπ. γραμ. »	6,164,761.74	6,364,306.16
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς χρυσόν	»		335,365.55
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς τραπεζ. γραμμάτια	»		2,267,686.55
Ὑπηρεσία δανείου 2,600,000 ἑταιρείας Σιδ. Π. Α. Π.	»		4,475.—
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσόν	»		515,498.73
Καταθέσεις Δημοσίου ἐπὶ τόκῳ εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια	»		1,019,791.43
Ἔντοκος κατάθ. Δημοσ. εἰς χρυσὸν διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Σιδηροδρ. Πειραιῶς—Δεμερλῆ—Συνόρων	»		3,163,714.28
Ἔντοκος κατάθ. Δημοσ. εἰς τραπ. γραμ. διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Σιδηρ.—Πειραιῶς—Δεμερλῆ—Συνόρων	»		31,715.01
Κατάθεσις Δημοσίου (κληροδότημα Συγγροῦ) εἰς τραπ. γραμμάτ.	»	1,272,652.99	
Καταθ. ἔντοκοι: Κεφάλ. εἰς χρυσὸν Δρ. χρ. 38,400,856.31; Τόκοι » » » » 961.298.81	Δρ. Χρ.	39,362,155.12	
Κεφάλ. εἰς τρ. γραμ. » 74,507,167.53; Τόκοι » » » » 2,055,946.74	Δρ.	76,563,114.27	117,197,922.38
Λαχειοχόρον δάνειον Τραπέζης 3 ο)ο εἰς χρυσόν	»		41,871,390.—
» » » 2 1)2 ο)ο εἰς τραπ. γραμμάτια	»		20,472,800.—
Ὑπηρεσία λαχειοφ. δαν. Τραπέζης 3 ο)ο εἰς χρυσόν	»		2,556,308.—
» » » » 2 1)2 ο)ο εἰς τραπ. γραμμάτ.	»		233,487.50
Καταθέσεις ταμιευτηρίου	Κεν. Καταστ. »	6,280,140.25	
	Ὑποκαταστ. »	4,725,013.01	11,005,153.26
Κομισταὶ συναλλαγμάτων	Εἰς χρυσόν »	343,285.81	
	» τρ. γραμ. »	426,042.11	769,327.92
Τόκοι χρεωλυτικῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ δανείων	»		520,749.02
Κέρδη καὶ ζημίαι (ὑπόλ. ἀφιέμενον διὰ τὴν ἑπομένην ἑξαμηνίαν)	»		58,616.04
Ἐκκρεμεῖς δοσοληψίαι Κεντρ. Κ)τος μετὰ τῶν Ὑποκ)των	»		59,009.01

» [illegible]	[illegible]		[illegible]
» καταστήματα Τραπέζης, ἀπόσβεσις [illegible]	»		30,039.47
» ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς, τὰ ἀποσβεννύμενα	Κεν. Καταστ. »	166,241.70	
	Ὑποκαταστ. »	233,926 82	400,168.52
» ἀμοιβὰς τοῦ προσωπικοῦ τῶν Ὑποκαταστημάτων	»		69,882 90
» προμηθείας καταθέσεων ἄνευ τόκου	Κεν. Καταστ. »	47,450.50	
	Ὑποκαταστ. »	9,931,.05	57,381.55
» τόκους καταθέσεων ἐπὶ τόκῳ	Κεντ. Καταστ »	2,259,155.97	
	Ὑποκαταστ. »	25,387.54	2,284.543.51
» » καὶ λαχνοὺς λαχειοφ. δανείου 3 ο)ο εἰς χρυσόν	»		1,086,808.—
» » » » » » 2 1)2 ο)ο εἰς τρ. γρ.	»		402,870.—
» » ταμιευτηρίου	Κεν. Καταστ. »	120,507.85	
	Ὑποκαταστ. »	88,058.95	208,566.80
» ἐξωτερικοὺς λογαριασμούς, ἀπόσβεσις συναλλαγμ. διαφορᾶς	»		300,000.—
» λ)σμὸν ἐξαγορᾶς συμμ. Κυβερνήσ. εἰς κέρδη ἐκ τραπεζικῶν γραμ. τὰ ἀποσβεννύμενα	»		71,680.—
» » » προνομίου Πρ. Τρ. Ἠπειρ. τὰ ἀποσβεννύμενα	»		80,000.—
» προμήθειαν τροπῆς λαχειοφόρου δανείου, τὰ ἀποσβεννύμενα	»		50,000.
» διαφόρους λογαριασμούς, τὰ ἀποσβεννύμενα	»		99,265.57
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ: Διατιθέμενα διὰ τὴν παροῦσαν ἑξαμηνίαν	»	2,155,236.02	
Ἀφιέμενα διὰ τὴν ἑπομένην	»	58,616.04	2,213,852.06
	Δραχ.		8,273,582.—

» [illegible]	Ὑποκαταστ. »	[illegible]	[illegible]
» τόκ. χορηγ. δι' ἀνοικτῶν λ]σμῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ	Κεν. Καταστ. »	110,035.95	
	Ὑποκαταστ. »	98,813.17	208,849.12
» » » » » ἐπὶ ἐνεχύρῳ	Κεν. Καταστ. »	205,903.44	
	Ὑποκαταστ. »	28,706.55	234,609.99
» » δανείων ἐπ' ἐνεχύρῳ χρηματογράφων	Κεν. Καταστ. »	159,490.20	
	Ὑποκαταστ. »	48,955 16	208,445.36
» » » » » ἐμπορευμάτων	»		190,702.85
» » ἁπλῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ δανείων	Κεν. Καταστ. »	233,000.	
	Ὑποκαταστ. »	431,549.30	664,549.30
» » χρεολυτικῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ δανείων	Κεν. Καταστ. »	546,000.—	
	Ὑποκαταστ. »	561,158.06	1,107,158.06
» » δανείων πρὸς δήμους, λιμένας κλπ. νομικὰ πρόσωπα	Κεν. Καταστ. »	387,326.37	
	Ὑποκαταστ. »	929,450.98	1,316,777.35
» » ὁμολογιῶν ἐθνικῶν δανείων	»		1,014,594.45
» » ἐντόκων γραμματίων Ἑλληνικοῦ Δημοσίου	»		28,000.—
» » δανείου πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβ. ἐπ' ἀναγκ. κυκλοφορίᾳ	»		317,629.87
» » » πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβ. διδράχμ. καὶ μονοδράχμ.	»		52,500.—
» » καὶ ὠφελείας ἐξωτερ. λογαριασμῶν	Κεν. Καταστ. »	686,084.—	
	Ὑποκαταστ. »	95,068.49	781,152.49
» ὠφελείας ἐκ προσόδων κτημάτ. Τραπέζης	Κεν. Καταστ. »	4,613.30	
	Ὑποκαταστ. »	35,724.87	40,338.17
» μέρισμα μετοχῶν ἐγχωρίων ἑταιρειῶν	»		342,030.15
» φύλακτρα χρηματογράφων	»		11,610.30
» ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς	Κεν. Καταστ. »	1,874.30	
	Ὑποκαταστ. »	2,217.95	4,092.25
» Διάφορα κέρδη	»		228,723.67
» κέρδη καὶ ζημίας τὸ ἐκ τῆς παρελθ. ἑξαμην. περισσεῦσαν	»		59,982.06
	Δραχ.		8,273,582.—

Διανομὴ τῶν καθαρῶν κερδῶν Α΄. ἑξαμηνίας 1908 ἐπὶ δραχμῶν 2,155,236.02 ὡς ἀνωτέρω.

Εἰς τακτικὸν μέρισμα πρὸς 3 1)2 ταῖς 0)0 ἐπὶ κεφαλαίου δραχμῶν 20,000,000 .... Δραχ. 700,000.—
» πρόσθετον .... » 1,382,474.22 } ... Ὁμοῦ Δραχ. 2,082,474.22
» ἀμοιβὴν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κεντρικοῦ Καταστήματος 5 ταῖς 0)0 κατὰ τὸ ἄρθρον 42 τοῦ Καταστατικοῦ .... » 72,761.80
Δραχ. 2,155,236.02

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μερίσματος τῶν .... Δραχ. 2,082,474.22
Ἐκπίπτονται:
α΄) διὰ φόρον Δημοσίου 3 ταῖς 0)0 .... Δραχ. 62,474.22
β΄) διὰ χαρτόσημον ἐπὶ τοῦ μερίσματος 20,000 μετοχῶν .... » 10,000.— } ... » 82,474.22
γ΄) διὰ φόρον ἐπιτηδεύματος .... » 10,000.—

Μέρισμα καθαρόν, ἤτοι ἐλεύθερον φόρου καὶ χαρτοσήμου, πρὸς Δρ. 100.—ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς .... Δραχ. 2,000,000.—

Τὸ μέρισμα πληρώνεται:

Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι, ἐν Ἀγρινίῳ, Αἰγίῳ, Ἁλμυρῷ, Ἀμφίσσῃ, Ἄρτῃ, Ἀταλάντῃ, Βόλῳ, Γυθείῳ, Δημητσάνῃ, Ζακύνθῳ, Θήβαις, Θήρᾳ, Ἰθάκῃ, Καλαβρύτοις, Καλάμαις, Καρδίτσῃ, Κερκύρᾳ, Κεφαλληνίᾳ, Κορίνθῳ, Κυθήροις, Κύμῃ, Κυπαρισσίᾳ, Λαμίᾳ, Λαρίσῃ, Λεβαδείᾳ, Λευκάδι, Μεγαλοπόλει, Μεσσήνῃ, Μεσολογγίῳ, Ναυπάκτῳ, Ναυπλίῳ, Παξοῖς, Πάτραις, Πειραιεῖ, Πόρῳ, Πύλῳ, Πύργῳ, Σπάρτῃ, Σύρῳ, Τρικκάλοις, Τριπόλει καὶ Χαλκίδι παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης ἀπὸ τῆς 15)28 προσεχοῦς Ἰουλίου.

» *Βερολίνῳ*, παρὰ τῇ *Nationalbank für Deutschland*
» *Βιέννῃ*, παρὰ τῇ *Wiener Bank-Verein*
» *Κωνσταντινουπόλει*, παρὰ τῷ Κυρίῳ *Λεωνίδᾳ Ζαρίφῃ*
» *Ἀλεξανδρείᾳ*, παρὰ τῇ *Τραπέζῃ Ἀνατολῆς*
» *Καΐρῳ*, » » » »
» *Σμύρνῃ*, » » » »
» *Θεσσαλονίκῃ*, » » » »
» *Κρήτῃ*, παρὰ τοῖς *Καταστήμασι* τῆς *Τραπέζης Κρήτης*

Ἀπὸ τῆς 6)19 προσεχοῦς Αὐγούστου

Εἶναι δὲ ἀπηλλαγμένον τὸ μέρισμα τοῦ φόρου καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ χαρτοσήμου, ὡς προκαταβληθέντος ὑπὸ τῆς Τραπέζης εἰς τὸ Δημόσιον.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 30 Ἰουνίου 1908.

Ὁ Διοικητής
Σ. ΣΤΡΕΪΤ

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΚΥΡΑΣ

ΦΑΓΗΤΑ

[Παπάκια παραγεμιστά]

Καθαρίζομεν καλὰ τὰ παπάκια. Κόπτομεν ψιλὸ κιμμά,τὸν καβουρδίζομεν καλά. Προσθέτομεν σταφίδας, τηγανισμένα ψωμάκια εἰς μικρὰ τεμάχια, κουκουνάρια, ὀλίγο ρύζι, τὰ ἀφαιρεθέντα ἐντόσθια, ἀμύγδαλα, μοσχοκάρυδο, πιπέρι, ἅλας. Ἀφοῦ καβουρδισθοῦν καλά, παραγεμίζομεν τὰ παπάκια, τὰ ῥάπτομεν, τὰ ἀφίνομεν ὀλίγο νὰ στεγνώσουν, τὰ λεμονίζομεν καὶ τὰ βάζομεν νὰ τσιγαρισθοῦν. Τὰ σβήνομεν μὲ κρασὶ ἄσπρο, καὶ κατόπιν μὲ ντομάτα.

[Κολοκυθάκια μὲ τυρί]

Παίρνομεν 1 1]2 ὀκᾶ κολοκυθάκια μικρά, τὰ καθαρίζομεν καλά, βάζομεν βούτυρο καὶ λάδι νὰ κάψῃ εἰς τὴν φωτιὰ ῥίπτομεν τὰ κολοκύθια νὰ τσιγαρισθοῦν. Κατόπιν προσθέτομεν ντομάτα καὶ νερὸ νὰ βράσουν. Ὅταν πλησιάσουν νὰ γίνουν, ἔχομεν τριμμένο τυρὶ τουλουμίσιο καὶ τὸ ῥίπτομεν μέσα νὰ βράσῃ πολὺ ὀλίγον ὅσον νὰ μείνουν μὲ τὸ βούτυρόν τους.

[Αὐγὰ γεμιστά]

Βράζομεν σφικτὰ 6 ἢ δώδεκα αὐγὰ τὰ κόπτομεν εἰς τὸ μέσον. Ἀφαιροῦμεν τὸν κρόκον, τὸν ὁποῖον λυώνομεν εἰς ἕνα πιάτο προσθέτοντες σαρδέλλας κοπανισμένας, χοιρομέρι, ὀλίγο τυρὶ παρμεζάνα ἢ κεφαλοτύρι, τροῦφες.

Μὲ αὐτὴν τὴν γέμισιν παραγεμίζομεν τὰ ἀσπράδια τῶν αὐγῶν καὶ κατόπιν ἔχομεν γαλέττα κοπανισμένην εἰς ἕνα πιάτο καθὼς καὶ εἰς ἄλλο πιάτο 2 αὐγὰ κτυπημένα. Παίρνομεν τὰ γεμισμένα αὐγὰ ἕνα ἕνα καὶ τὰ βουτοῦμεν εἰς τὸ αὐγὸ καὶ γαλέττα ἀνὰ δύο φοράς. Ἔχομεν βούτυρο εἰς τὴν φωτιὰ νὰ καίῃ καὶ τὰ τηγανίζομεν.

ΓΛΥΚΙΣΜΑΤΑ

[Μαρμελάτα ἀχλάδια]

Παίρνομεν καλὰ ἀχλάδια καὶ ἀφοῦ τὰ καθαρίσωμεν ἀπὸ τὲς φλοῦδες καὶ τοὺς σπόρους, τὰ κόπτομεν εἰς φέτες καὶ τὰ βάζομεν εἰς τὸ νερό. Ἀλλάζομεν κατόπιν τὸ νερὸ καὶ τὰ βάζομεν εἰς λεμόνια. Ἀφοῦ βράσουν καλὰ τὰ κατεβάζομεν, τὰ ἀφήνομεν νὰ κρυώσουν καὶ τὰ περνοῦμεν ἀπὸ τρυπητό.

Ζυγίζομεν αὐτὰ καὶ ἂν εἶνε καθ' ὑπόθεσιν, 2 ὀκάδες βάζομεν 1 ὀκᾶ ζάχαρι, ἂν 1 ὀκᾶ, βάζομεν 1]2 ζάχαρι. Ἀνακατώνομεν εἰς τὴν φωτιὰ ἕως ὅτου δέσουν. Διὰ νὰ ἴδωμεν ἐὰν εἶνε ἕτοιμον, βάζομεν εἰς πιάτο ὀλίγον νερὸ κρύο, καὶ ῥίπτομεν ὀλίγας σταγόνας ἀπὸ τὸ σιρόπι· ἂν μὲν εἶνε ἕτοιμον, γίνεται ἐντὸς τοῦ ὕδατος ἕνας κόμπος ἀδιάλυτος, ἂν ὄχι, διαλύεται.

Κατόπιν, ἀφοῦ γείνῃ, βάζομεν τὴν μαρμελάταν ζεστὴ μέσα εἰς ἀγγεῖα στεγνὰ καὶ ἀφοῦ ἀφήσωμεν αὐτὴν νὰ κρυώσῃ, τὴν ἄλλην ἡμέραν κόπτομεν στρογγυλὰ χαρτιά, τὰ βουτοῦμεν μέσα εἰς σπίρτο καὶ σκεπεπάζομεν τὴν μαρμελάταν. Οὕτω γίνονται καὶ μαρμελάτες ἀπὸ βερίκοκκα, ἀπὸ ῥοδάκινα κτλ.

[Παγωτὸ ῥοδάκινο]

Βράζομεν ἕνα σιρόπι μὲ βανίλια καὶ τὸ κάμνομεν 30 βαθμούς. Ἀφοῦ κρυώσῃ, προσθέτομεν 1]2 ὀκᾶ ῥοδάκινα γινωμένα καὶ περασμένα ἀπὸ τραχηλιά. Στήθομεν τὸ ζουμὶ δύο πορτοκαλλίων, διὰ νὰ δώσωμεν ῥοδακίνου χρῶμα ἅμα ἔχῃ 30 βαθμοὺς καὶ κατόπιν τὸ σερβίρομεν εἰς τὴν γλασιέραν νὰ παγώσῃ.

ΤΟ ΚΑΛΛΥΝΤΗΡΙΟΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

(Τὸ ψιμύθιον)

Ἐὰν ἐγνώριζον αἱ ἁβραὶ ἀπόγονοι τῆς φιλαρέσκου Εὔας μὲ τί εἴδους δηλητήριον ἐπιστρώνουν καθημερινῶς τὸ δέρμα των καὶ πῶς τὸ καυτηριάζουν, βεβαίως δὲν θὰ ἔβαζαν ποτὲ ψιμύθιον. Τὰ χρώματα ταῦτα ἰδίως τὸ ἐρυθρόν, ὅπερ κυρίως μεταχειρίζονται, ἀποτελεῖται ἀπὸ μικρὰν δόσιν ὀξυτάτου δηλητηρίου τὸ ὁποῖον μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀπορροφᾶται διὰ τῶν πόρων εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ψιμύθιον παρεμποδίζει τὴν ἄδηλον ἀναπνοήν, τὸ δέρμα ξηραίνεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ὑφίσταται τὴν ἀκαμψίαν ἥτις καὶ εἶνε ὁ πρόδρομος ἢ μᾶλλον ὁ κύριος ἀγωγὸς τῶν ῥυτίδων. Οὕτω ψιμυθιοῦται μία κυρία διὰ νὰ φανῇ ὡραιοτέρα, καὶ ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς οὐδένα ἀπατᾷ, ἀφ' ἑτέρου προκαλεῖ ταχυτέραν τὴν ἔλευσιν τῶν ῥυτίδων ἀντὶ νὰ τὴν ἐπιβραδύνῃ.

ΙΑΤΡΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ

(Ἡ ὑγιεινὴ τοῦ στόματος)

Ἀπεδείχθη ἐκ στατιστικῶν παρατηρήσεων γενομένων εἰς τὰ σχολεῖα ὅτι εἰς 100 παιδία ἀναλογοῦν μόνον 5 μὲ καλοὺς ὀδόντας, 14 μὲ μετρίους, 45 μὲ χαλασμένους καὶ 36 μὲ σάπιους. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν παραμέλησιν τῆς ὑγιεινῆς τοῦ στόματος ἥτις ἐπιβάλλεται ὄχι μόνον ἀπὸ καλαισθητικοὺς λόγους, ὄχι μόνον διὰ νὰ μὴ προκαλῶνται οἱ ἄθλιοι πονόδοντοι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἐμμέσους βλάβας τὰς ὁποίας κάμνει τὸ «χαλασμένο δόντι». Πρῶτον τὸ στόμα ἐκπέμπει ἀηδεστάτην δυσοσμίαν, δεύτερον αἱ τοξῖναι ἃς προκαλεῖ καταστρέφουν τὸν στόμαχον καὶ τρίτον προκαλοῦν διαφόρους ἀλγηδόνας εἰς τὴν κεφαλήν. Ἡ ὑγιεινὴ τοῦ στόματος ἐπιβάλλεται εἰς πάντας, πρὸ παντὸς ὅμως εἰς τὴν ἡλικίαν ἐκείνην τὴν παιδικὴν καθ' ἣν στερεώνουν οἱ ὀδόντες.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Α΄. ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ		
Διαθέσιμα: Ἐν τῷ ταμείῳ καὶ παρὰ Τραπέζαις δρ. 14,365.147.51 / Παρὰ ταῖς ἐν Εὐρώπῃ Τραπέζαις » 3.240.182.58 / Σ)τα ἐν χαρτοφυλακίῳ καὶ χρυσὸς » 2.349.207.29		Δρ. 19.954.537.38
Προεξοφλήσεις		» 14.134.308.54
Τρέχοντες λ)σμοί:		
Ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων		» 56.632.699.12
» » ἐμπορευμάτων καὶ ἄλλων ἐγγυήσεων		» 23.092.116.12
» » ὑποθήκης ἀκινήτων		» 10.005.546.15
Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων		» 2.905.931.23
Προσωρινοὶ λ)σμοί. (Ὑποκαταστήματα καὶ Ἀντιπρόσωποι)		» 16.733.204.93
Χρεώγραφα καὶ τοκομερίδια		» 13.597.425.15
Ὁμολογίαι Ἐθνικῶν δανείων καὶ Δάνεια εἰς Δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ Νομικὰ Πρόσωπα		» 6.096.774.80
Κτήματα Τραπέζης		» 2.996.799.30
Ἐγκαταστάσεις καὶ ἔπιπλα Κεντρικοῦ καὶ Υ)μάτων	Δρ. 953.842.44	
Τὰ μέχρι σήμερον ἀποσβεσθέντα	» 227.384.70	» 726.457.74
		Δρ. 166.875.800.46

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ		
Κεφάλαιον Ἑταιρικὸν		Δρ. 40.000,000.—
Κεφάλαιον τακτικὸν Ἀποθεματικὸν		» 8.915.000.—
Ἀποθεματικὸν ἔκτακτον		» 500.000.—
Ὁμολογίαι φρ. 2.500.000 ἐξοφλητέαι τῷ 1924		» 2.725.000.—
Καταθέσεις	Δ. 78.321.843.09	
Ταμιευτήριον	» 5.902.995.56	» 84.224.838.65
Ταμεῖον συντάξεων καὶ ἀσφαλείας ζωῆς ὑπαλλήλων		» 416.178.15
Ἐξωτερικοὶ λογαριασμοὶ		» 22.077.132.08
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι		» 1.140.258.01
Γραμμάτια εἰσπραχθέντα καὶ μήπω ἐκκαθαρισθέντα		» 616,862.11
Μερίσματα παρελθουσῶν ἐξαμηνιῶν μὴ ζητηθέντα		» 73.480.—
Μέρισμα Α΄ ἐξαμηνίας 1908		» 1.600.000.—
Ὑπηρεσία τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ ὁμολογιῶν μας		» 37.262.65
Ὑπόλοιπον κερδῶν εἰς νέον		» 549.788.81
		Δρ. 166.875.800.46

ΣΗΜ. Πάντες οἱ εἰς χρυσὸν λ)σμοὶ τοῦ τε Ἐνεργητικοῦ καὶ Παθητικοῦ διετιμήθησαν πρὸς Δρ. 1.09 τὸ φράγκον.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΕΡΔΩΝ ΚΑΙ ΖΗΜΙΩΝ ΤΗΣ Α΄. ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1908

ΧΡΕΩΣΙΣ	
Ἀποσβέσεις διάφοροι	Δρ. 160.522.65
Προσωρινὸν μέρισμα Α΄ ἐξαμηνίας	» 1.600.000.—
Ὑπόλοιπον κερδῶν εἰς νέον	» 549.788.81
	Δρ. 2.310.311.46

ΠΙΣΤΩΣΙΣ	
Ὑπόλοιπον κερδῶν 1907	Δρ 133.437.66
Κέρδη παρούσης ἐξαμηνίας μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν γενικῶν ἐξόδων, τῶν ὀφειλομένων τόκων καὶ τοῦ μερίσματος τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ ὁμολογιῶν μας.	» 2.176.873.80
	Δρ. 2.310.311.46

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29 Ἰουλίου 1908

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς
Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 6,000,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΠΟΙΕΙΑ τῆς **Ἑταιρίας** ἐν Μύλοις Ἀθηνῶν, Ἐλευσῖνι, Νέῳ Φαλήρῳ, Πάτραις, Καλάμαις, Πύργῳ, Κύμῃ, Πάρῳ, καὶ τοῖς κυριωτέροις οἰνοφόροις κέντροις τῆς Ἑλλάδος.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ:

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ ΖΑΝΟΣ
ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΑΤΗΡΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Διαρκὴς ἔκθεσις εἰδῶν φωτισμοῦ, θερμάνσεως καὶ κινήσεως ἐν ὁδῷ Σταδίου καὶ Κολοκοτρώνη.

Πρατήρια, ἐν οἷς πωλοῦνται εἴδη φωτισμοῦ καὶ θερμάνσεως, ὡς καὶ οἰνόπνευμα μετουσιωμένον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, εὑρίσκονται ἐν Ἀθήναις μὲν, παρὰ τῇ Κεντρικῇ Ἀποθήκῃ, ὁδὸς Ὀφθαλμιατρείου ἀριθμὸς 2, Κυδαθηναίων ἀριθμὸς 17, Τριπόδων καὶ Θέσπιδος, Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, Χαλκοκονδύλη 30, διασταύρωσις Σόλωνος καὶ Ἱπποκράτους, Πειραιῶς 17, Ἑρμοῦ 86, Πλατεῖα Ἐξαρχείων, Πατήσια, Ἅγιον Λουκᾶν. Ἐν Πειραιεῖ ὁδὸς Παρθεναγωγείου 3.

ΠΩΛΗΣΙΣ

Ἡ τιμὴ τοῦ μετουσιωμένου οἰνοπνεύματος ὡρίσθη εἰς λεπτὰ 80 κατὰ σταθμικὴν ὀκᾶν (ὀκᾶν βάρους) ἐπιβαρυνομένη εἰς τὰς ἐπαρχίας (ὅπου δὲν ὑπάρχουσι ἡμέτερα ἐργοστάσια) διὰ τῶν ἐξόδων μεταφορᾶς καὶ διαπυλίων τελῶν. Καθίσταται δὲ ἐνταῦθα γνωστόν, ὅτι μεγάλη διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ μετρικῆς καὶ σταθμικῆς ὀκᾶς οἰνοπνεύματος, λόγῳ τοῦ μικροῦ εἰδικοῦ βάρους αὐτοῦ (0,83). Οὕτως ἡ συνήθης ὀκᾶ τοῦ οἴνου δύναται νὰ περιλάβῃ μόνον 332 δράμια οἰνοπνεύματος.

ΧΡΗΣΙΣ ΜΕΤΟΥΣΙΩΜΕΝΟΥ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Ἡ Ἑταιρία ἡμῶν παράγει τὸ μετουσιωμένον οἰνόπνευμα, ἀποβλέπουσα εἰς τρεῖς ἀνάγκας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἤτοι τὸν **φωτισμόν**, τὴν **θέρμανσιν** καὶ τὴν **κίνησιν.**

ΓΕΝΙΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΤΟΥ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Ἡ χρῆσις τοῦ οἰνοπνεύματος εἶνε βεβαίως ἐντελῶς ἀκίνδυνος, ἀρκεῖ νὰ λαμβάνωνται στοιχειώδεις τινὲς προφυλάξεις, αἱ ὁποῖαι συνοψίζονται εἰς τὸ θεμελιῶδες παράγγελμα: Μὴ πλησιάζετε εἰνόπνευμα εἰς φωτιάν.

1ον Δὲν πρέπει νὰ ἀφίνωμεν τὰ δοχεῖα τοῦ οἰνοπνεύματος ἀβούλωτα, διότι καὶ ἐξατμίζεται τοῦτο καὶ ἀπορροφᾷ ὑγρασίαν, ὁπόταν καὶ κατέρχεται κατὰ βαθμόν.

2ον Διὰ κανένα λόγον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ῥίπτετε οἰνόπνευμα εἰς ἀναμμένην λάμπαν, μαγειρεῖον, καμινέτο κτλ., διότι ἄλλως διατρέχετε τὸν κίνδυνον νὰ ἀνάψῃ τὸ οἰνόπνευμα τοῦ δοχείου, νὰ σπάσῃ τὸ δοχεῖον καὶ νὰ χυθῇ ἐπάνω σας ἀναμμένον. Τὸν αὐτὸν κίνδυνον διατρέχετε καὶ μὲ τὸ πετρέλαιον, μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα σβύνει εὐκολώτατα μὲ ν ε ρ ὸ καὶ μάλιστα μὲ ὀλίγον. Μόλις τὸ νερώσετε παύει νὰ καίῃ.

3ον Π,ρέπει νὰ φροντίζητε νὰ γεμίζητε τὴν λάμπαν, καμινέτο, μαγειρεῖον κτλ. πρὶν τὰ ἀνάψητε. Ἂν δὲ παρουσιασθῇ ἀνάγκη νὰ ῥίψητε καὶ ἄλλο οἰνόπνευμα, σβύσατε πρῶτον καὶ ἀφοῦ βεβαιωθῆτε, ὅτι ἔσβυσε, τότε ῥίψατε καὶ ἄλλο.

4ον Μὴ ἐπιτρέπετε νὰ μεταχειρίζωνται οἰνόπνευμα διὰ προσάναμμα καρβούνων, διότι πολλοὶ πολλάκις δὲν προσέχουν καὶ ῥίπτουν τοιοῦτον σὲ μισοαναμμένα κάρβουνα, ὁπόταν διατρέχετε τὸν κίνδυνον νὰ ἀνάψῃ τὸ δοχεῖον καὶ νὰ γίνῃ δυστύχημα.

5ον Μὴ γεμίζετε ξεχειλιστὰ οὔτε λάμπαν, οὔτε μαγειρεῖον, οὔτε κανὲν ἐν γένει εἶδος. Τὸ οἰνόπνευμα πρέπει νὰ μένῃ ἕνα τοὐλάχιστον δάκτυλον κάτω τοῦ στομίου, διότι μὲ τὴν θερμότητα διαστέλλεται (φουσκώνει) καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ τόπον, ἄλλως θὰ χυθῇ ἀπέξω καὶ θὰ ἀνάψῃ.

7ον Ἐὰν γεμίσαντες ἕν εἶδος οἰονδήποτε τὸ περιβρέξητε μὲ οἰνόπνευμα, κατὰ λᾶθος, σκουπίσατέ το ἀμέσως πρὶν τὸ ἀνάψετε, μὲ ὅ,τι δήποτε ὕφασμα. Τὸ οἰνόπνευμα οὔτε λερώνει, οὔτε βρωμᾷ.

8ον Ἂν κατὰ λᾶθος εἰς τὸ ἄναμμα τῆς λάμπας ἐτρομπάρατε περισσοτέρας, ἀπὸ ὅ,τι πρέπει φορὰς καὶ βγάζει ἡ λάμπα ἔπάνω ἀπὸ τὸ γυαλὶ μεγάλαις φλόγαις, μὴ ἀνησυχήσετε. Θὰ κατεβοῦν μόναι τους καὶ ἡ λάμπα σας θὰ ἀνάψῃ κανονικά.

Τὰ εἴδη μας εἶνε τελειότατα, ἐὰν δὲ ἀκολουθήσητε τὰς ἀνωτέρω ὁδηγίας οὐδέποτε δύναται νὰ συμβῇ τὸ παραμικρόν.

ΕΤΑΙΡΙΑ
ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΑΠΟ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1908

ΓΡΑΜΜΗ ΚΗΦΙΣΙΑΣ

Ἐξ Ἀθηνῶν	Ἐκ Στροφυλίου	Ἐκ Κηφισιᾶς
Πρὸ μεσημβρίας		
5.—	5.55′	6.10′
6.—	6.55′	7.10′κατ'εὐθεῖαν
7.05′κατ'εὐθεῖαν	8.05′	8.20′ ταχεῖα
8.— ταχεῖα	8.55′	9.10′
9.—	9.55′	10.10′κατ'εὐθεῖαν
10.30′	11.20′	11.35′
11.30′κατ'εὐθεῖαν		
12.30′ ταχεῖα		
Μετὰ μεσημβρίαν		
	1.55′	2.10′
	2.55′	3.10′
3.—	3.55′	4.10′
4.—	4.55′	5.10′
5.—	6.—	6.10′
5.30′ ταχεῖα		
6.05′κατ'εὐθεῖαν	7.—	7.10′κατ'εὐθεῖαν
6.30′ ταχεῖα		
7.05′κατ'εὐθεῖαν	7.55′	8.10′
8.—	8.55′	9.10′
9.—	9.55′	10.10′κατ'εὐθεῖαν
10.50′	11.40′	11.50′

Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς προστίθενται:

11.40′ μ.μ.	12.50′	1.10′

Μετὰ τὸ μεσονύκτιον

Κατὰ πᾶσαν Πέμπτην καὶ Σάββατον ἀμαξοστοιχία Θεάτρου ἐξ Ἀθηνῶν δι' Ἀμαρούσιον, Κηφισιὰν καὶ Στροφύλιον τὴν 1ην μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν.

Σημ. 1η. Μὲ τὰς ταχείας ἀμαξοστοιχίας δὲν ἐκδίδονται εἰσιτήρια Γ'ης θέσεως, καθὼς καὶ ἀποσκευαὶ καὶ φορτωτικαὶ ἐμπορευμάτων.

Σημ. 2α. Λαϊκαὶ τιμαὶ κατὰ πᾶσαν Τρίτην, Πέμπτην καὶ Σάββατον ἐφ' ὅλης τῆς γραμμῆς Κηφισιᾶς.

Σημ. 3η. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἡμερῶν θὰ ἐκδίδωνται εἰσιτήρια μὲ λαϊκὰς τιμὰς ἐκ τῶν σταθμῶν Ἀθηνῶν, Στρούμπου καὶ Ἀττικῆς διὰ Κηφισιὰν τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς μὲ τὴν ἀμαξοστοιχίαν τὴν ἀναχωροῦσαν τὴν 3 μ. μ. ὥραν.

ΓΡΑΜΜΗ ΛΑΥΡΙΟΥ

Ἐξ Ἀθηνῶν	Ἐκ Λαυρίου
7.45′ Π. Μ.	6.15′ Π. Μ.
4.50′ Μ. Μ.	5.15′ Μ. Μ.

Τοπικαὶ ἀμαξοστοιχίαι Ἡρακλείου—Χαλανδρίου

Ἐξ Ἀθηνῶν	Ἐκ Χαλανδρίου
6.— Π. Μ.	7.— Π. Μ.
11.30′ Π. Μ.	3.15′ Μ. Μ.
7.05′ Μ. Μ.	9.15′ Μ. Μ.

Τιμαὶ εἰσιτηρίων Ἀθηνῶν-Χαλανδρίου καὶ τἀνάπαλιν

Ης	ἁπλᾶ	0.75
Γ'ης	»	0.50
Ης	θέσεως μετ' ἐπιστροφῆς	1.—
Γ'ης	» » »	0.70

Σ.Π.Α.Π.
ΘΕΡΙΝΟΝ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ

Ἀναχωρήσεις ἐξ Ἀθηνῶν

6.30 π. μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Τρίπολιν, Μεγαλόπολιν, Κυπαρισσίαν, Καλάμας.
7.— » Διὰ Κόρινθον, Καλάβρυτα, Πάτρας, Κυλλήνην, Πύργον, Ὀλύμπια.
8.30 » Τοπικὴ διὰ Κόρινθον.
11.30 » Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Πάτρας.
1.20 μ. μ. Ταχεῖα διὰ Πάτρας, κατὰ Δευτέραν, Τετάρτην καὶ Σάββατον.

Ἀναχωρήσεις ἐκ Πατρῶν

7.10 π. μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Ἀθήνας.
8.15 » Ταχεῖα δι' Ἀθήνας, κατὰ Τρίτην, Πέμπτην, Παρασκευήν.
11.35 » Διὰ Καλάβρυτα, Κόρινθον, Ἀθήνας.
6.30 » Διὰ Κυλλήνην, Ὀλύμπια, Κυπαρισσίαν, Μεγαλόπολιν Τρίπολιν.
3.45 » Διὰ Κυλλήνην, Πύργον Ὀλύμπια.

Ἀναχωρήσεις ἐκ Καλαμῶν

7.— π. μ. Διὰ Κυπαρισσίαν, Πύργον, Πάτρας, Μεγαλόπολιν, Τρίπολιν, Ἀθήνας.
12.30 » Διὰ Κυπαρισσίαν, Πύργον, Μεγαλόπολιν, Τρίπολιν.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

2.45 μ. μ. Ταχεῖα ἐκ Πατρῶν (τρὶς ὡς ἄνω).
4.40 » Ἐκ Πατρῶν, Τριπόλεως, Ναυπλίου.
6.15 » Τοπικὴ ἐκ Κορίνθου.
7.10 » Ἐξ Ὀλυμπίων, Πύργου, Κυλλήνης, Πατρῶν, Καλαβρύτων.
8.20 » Ἐκ Καλαμῶν, Κυπαρισσίας, Μεγαλοπόλεως, Τριπόλεως, Ναυπλίου.

Η ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ
ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

Ἐν Γερμανίᾳ διὰ Β. Δ. τῆς 26 Δεκεμβ. 1853
Ἐν Ἑλλάδι » » » 11 Ἰουνίου 1900

ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
18Α-Ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Παρθεναγωγείου-18Α

ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΖΩΗΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΤΥΧΑΙΩΝ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΩΝ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΛΑΪΚΑΙ

Ἀσφάλειαι ἐν ἰσχύϊ τέλος τοῦ 1906 φρ. χρ. 1,722,332.920
Ἀποθεματικὰ τῆς Ἑταιρίας φρ. χρ. 726,440,045

Ὑπὸ τῆς *ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ* ἐνεργοῦνται ἅπαντες οἱ τελειότεροι συνδυασμοὶ ἀσφαλειῶν ζωῆς

Ἀσφάλειαι αἰτίᾳ θανάτου.—Ἀσφάλειαι μικταί.—Ἀσφάλειαι ἰσοβίου εἰσοδήματος

ΠΡΟΙΚΙΣΕΙΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90 ο)ο εἰς τὰ γενικὰ κέρδη, πληρωτέα τοῖς ἀσφαλιζομένοις ἐτησίως.

Λεπτομερεῖς πληροφορίαι παρέχονται τῷ αἰτοῦντι

Γενικὸς Διευθυντὴς διὰ τὴν Ἑλλάδα
ΔΗΜ. Θ. ΣΑΪΤΑΣ
ΑΘΗΝΑΙ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

16-20 — ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ — 16-20

ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛΗ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΩΝ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩι 1870

ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

Φακέλλων, Καταστίχων, Φωτογραφικῶν Χαρτονίων, Πενθίμου Χάρτου καὶ Φακέλλων

ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗΣ

Διὰ Σφραγίδας, Ἐπιγραφὰς θυρῶν καὶ πᾶσαν ἄλλην Χαρακτικὴν ἐργασίαν ἐπὶ ξύλου καὶ μετάλλου

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΟΝΤΑΙ

Σφραγῖδες ἐλαστικοῦ καὶ Ἐπιγραφαὶ διὰ θύρας ἐκ πορσελάνης (Plaques émaillées)

ΕΚΤΥΠΟΥΝΤΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΑΙΩΣ ΩΣ ΚΑΙ ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ

ΜΕΓΑΛΑΙ ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΗΣ ΥΛΗΣ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΧΑΡΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΙΝΟΣ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

Τῶν Φωτογραφικῶν πλακῶν καὶ χάρτου τοῦ μεγαλειτέρου ἐν τῷ κόσμῳ Ἐργοστασίου LUMIÈRE & FILS

Καὶ τοῦ Φωτογραφικοῦ Χάρτου Celloidine τῆς Δρέσδης

ΑΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ

Τοῦ τε Ἐσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ ἐκτελοῦνται μετὰ μεγίστης ἀκριβείας καὶ ταχύτητος

ΠΩΛΗΣΙΣ ΛΙΑΝΙΚΩΣ ΚΑΙ ΧΟΝΔΡΙΚΩΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΤΩΝ ΠΟΣΙΜΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΣ ΜΕΤΟΧΟΣ Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ἀργυροῦν βραβεῖον εἰς τὴν Ἔκθεσιν τοῦ Βορρᾶ — Ἐπίσημα συστατικὰ τοῦ Ἰατροσυνεδρίου καὶ τῶν Δημάρχων Λουτρακίου καὶ Ἄνδρου

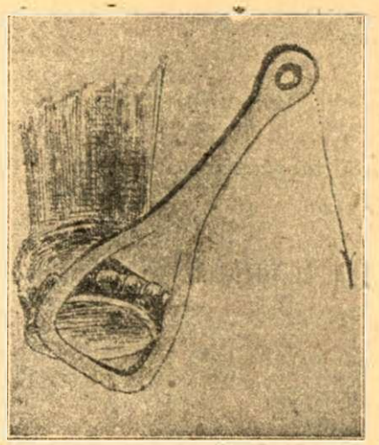

Ἀποκλειστικὴ *ἐκμετάλλευσις τῶν ὑδάτων Λουτρακίου, Κυλλήνης καὶ Ὄσσης (Τσάγεζι) ὑδάτων Σαρίζης Ἄνδρου*

Ὁ Δήμαρχος Ἄνδρου πιστοποιεῖ, ὅτι **μόνον** *ἡ Ἀνώνυμος Ἑταιρία πληροῖ τὰς φιάλας ἐν τῇ πηγῇ Σαρίζης.* **Ὅλαι αἱ** *φιάλαι τῆς Ἑταιρίας πληροῦνται εἰς τὰς πηγάς,* **ὥστε** *νὰ διατηροῦνται τὰ συστατικά των.*

Ἀποφεύγετε *τὰς δαμιζάνας, εἰς τὰς ὁποίας τὸ ὕδωρ χάνει τὰ συστατικά του* **Ἀποφεύγετε** *ἄλλα ὕδατα Λουτρακίου ἀντιλούμενα ἐκ φρεάτων συνορευόντων μὲ βόθρους. Προτιμᾶτε τὰ ὕδατα τῆς Ἑταιρίας* **νωπότερα, ἀποτελεσματικώτερα καὶ εὐθηνότερα** *τῶν Εὐρωπαϊκῶν.*

14—ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ—14

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ
ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Ν. ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ τελειότερος, ἀριστοκρατικώτερος καὶ καλλιτεχνικώτερος ἐμπορορραπτικὸς Οἶκος τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ τελειοτέρα καὶ ὡραιοτέρα συλλογὴ ὑφασμάτων Ἀγγλικῶν καὶ Γαλλικῶν. Ψαλλίδι ἀριστοτεχνικόν.

Ἀπειρία θαυμασίων COSTUMES Σκωτίας

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — (ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ)

ΤΟ ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΩΝ "ΑΘΗΝΩΝ,,

Χάρις εἰς τὴν ἔνθερμον ὑποστήριξιν ἧς ἔτυχε πανταχοῦ

ΕΒΕΛΤΙΩΘΗ ΚΑΙ ΟΛΟΝΕΝ ΒΕΛΤΙΟΥΤΑΙ

Πρὸς τελειοτέραν ὅμως διαμόρφωσιν αὐτοῦ παρακαλεῖται πᾶς ἀναγνώστης βλέ
ἔλλειψίν τινα

ΝΑ ΕΙΔΟΠΟΙΗ ΔΙ' ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΩΝ "ΑΘΗΝΩΝ,,

ΟΥΔΕΜΙΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ "Η ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΠΕΡΙΤΤΕΥΕΙ

ΟΙ ΕΓΓΡΑΦΟΜΕΝΟΙ ΝΕΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ

Ἐξωτερικοῦ	*Ἐτήσιοι*	*μὲ*	*40 φρ.χρ.*	*Ἐξαμηνιαῖοι*	*μὲ*	*20*	*φρ.χρ.*
Ἐσωτερικοῦ	»	»	*30 δραχ..*	»	»	*16*	*δραχ..*
Κρήτης.....	»	»	*30 φρ.χρ.*	»	»	*16*	*φρ.χρ.*

Θὰ λαμβάνωσι τακτικῶς τὸ ἡμερήσιον φύλλον, τὸ «Μηνιαῖον Παράρτημα» ἐξ τοὐλάχιστον μεγάλων σελίδων.

ΠΡΟΣ ΔΕ ΚΑΙ ΠΑΝΤΑ

ΤΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥΔΕ ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ ΟΚΤΩ ΤΕΥΧΗ ΕΞ ΥΠΕΡΧΙΛΙΩΝ ΣΕΛΙΔΩΝ

ΔΩΡΕΑΝ